

THE
THEOLOGICAL WORKS
OF
ISAAC BARROW, D.D.

Cambridge:

PRINTED BY C. J. CLAY, M.A.
AT THE UNIVERSITY PRESS.

THE
THEOLOGICAL WORKS

OF

ISAAC BARROW, D.D.

MASTER OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

IN NINE VOLUMES.

Edited for the Syndics of the University Press

BY

THE REV ALEXANDER NAPIER, M.A.

TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE, VICAR OF HOLKHAM, NORFOLK.

VOLUME IX.

CONTAINING

THE OPUSCULA ; POEMATA ; TWO DISSERTATIONS ;
SERMONS &c. ATTRIBUTED TO BARROW.

WITH A NOTICE OF BARROW'S LIFE AND ACADEMICAL TIMES

BY W. WHEWELL, D.D.

MASTER OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

CAMBRIDGE :
AT THE UNIVERSITY PRESS.

M.DCCC.LIX.

VIRO AMPLISSIMO
NATALIBUS ET VIRTUTE
CLARO
D.D. JOANNI MONTAGUE
MAGISTRO DIGNISSIMO
COLLEGII
S.S. TRINITATIS
APUD
CANTABRIGIENSES;
NECNON
VIRIS SPECTATISSIMIS
EJUSDEM COLLEGII
SOCIIS SENIORIBUS;
T. BARROW
OPUSCULA HÆC POSTHUMA
ISAACI BARROW FILII SUI
D. D. D.

CONTENTS OF VOLUME IX.

	PAGE
BARROW AND HIS ACADEMICAL TIMES	i—lv

INDEX CAPITUM.

<i>Quæstiones Act. Moderat. April. 1651</i>	1—18
<i>Oratio Moderatoria in Auspiciis Termini, April. 30, 1651</i>	19—34
<i>Oratio ad Academicos in Comitibus</i>	35—47
<i>Oratio habita Quinto Nov. anno 1651, in Aula S. Trin. Collegii</i>	48—78
<i>In Comitibus 1652. Cartesiana Hypothesis de Materia et Motu</i>	
<i>haud satisfacit præcipuis Naturæ Phænomenis</i>	79—104
<i>Præfatio cum opponeret die Cinerum, Feb. 21, 165$\frac{2}{3}$</i>	105—110
<i>Epistola ad reverendissimum Magistrum et dignissimos Socios Collegii SS. Trin. Cantabrigiæ. Anno 1655</i>	111—119
<i>Epistola ad Eosdem. Anno 1658</i>	120—127
<i>Pro Lectore Humanitatis Oratio [1659?]</i>	128—136
<i>Oratio cum Græcæ Linguae Cathedram ascenderit, 1660</i>	137—154
<i>Oratio Sarcasmica in Schola Græca [1661]</i>	155—169
<i>Oratio habita in Lectura Geometrica Collegii Greshamensis, Londini, 1662</i>	170—188
<i>Oratio Præfatoria in Schola publica Mathematica, Mart. 14, 1664</i>	189—212
<i>Procancellarii Electi Oratio, 1675</i>	213—216
<i>Oratio habita in Comitibus [1676]</i>	217—229
<i>Vicecancellarii Munere defuncti Oratio [1676]</i>	230—233
<i>De Tribus Symbolis</i>	234—243
<i>De Spiritu Sancto</i>	244—277
<i>De Potestate Clavium</i>	278—309
<i>De Regimine Episcopali</i>	310—330
<i>Animæ Humancæ Corporibus non præexistunt</i>	331—354

	PAGE
<i>Concio ad Clerum</i>	355—385
<i>Epitome Fidei et Religionis Turcicæ</i>	386—410
<i>De Sestertio</i>	411—415

SPARSA QUÆDAM POEMATATA.

<i>Mundus neque fuit, neque esse potuit ab æterno. Anno 1649</i>	419
<i>Creatura non potest creare. Anno 1649</i>	421
<i>Dantur rationes Boni et Mali æternæ et indispensabiles. Anno 1651</i>	423
<i>Dantur Substantiæ incorporeæ natura sua immortales. Anno 1651</i>	426
<i>Dantur formæ substantiales. Anno 1652</i>	429
<i>Conscientia erronea obligat. Anno 1652</i>	432
<i>Christus per mortem fuit sacrificium propriæ expiatorium pro peccatis. Anno 1652</i>	434
<i>Obedientia Christi non tollit obedientiam Christianam. Anno 1652</i>	437
<i>Terram esse in mundi centro sitam nullis argumentis evincitur. Anno 1653</i>	440
<i>Hypothesis Cartesiana de materia et motu haud satisfacit præcipuis Naturæ Phænomenis. Anno 1653</i>	441
<i>Reverendissimo Magistro, et dignissimis Sociis Collegii SS. Trinitat. Cantabrigiæ. Anno 1655</i>	444—457
<i>Iter maritimum a portu Ligustico ad Constantinopolim. Nov. 6, anno 1657</i>	458—480
<i>De Religione Turcica. ΑΚΕΦΑΛΟΝ. Anno 1658</i>	481—510
<i>In obitum dignissimi Domini Spenceri Bretton, illustrissimi Consulis Anglorum Smyrnæ, anno 1659, Elegia</i>	511—514
<i>Augustiss. Regi suo reditum gratulatur Britannia. Anno 1660</i>	515—522
<i>Illustrissimo domino Georgio Monk, regis restitutori, regni liberatori. Anno 1660</i>	523—527
<i>In obitum Henrici ducis Glocestrensis et Mariæ principis Arausionensis. 1660</i>	528
<i>Elegice in eorundem obitum. Anno 1660</i>	530—537
<i>Epigrammata in eorundem obitum. Anno 1661</i>	538
<i>Epitaphium in Henricum Hammond, 1660</i>	540
<i>Epithalamium R. Caroli et R. Catharinæ, 1662</i>	542

	PAGE
<i>In victoriam navalem. Anno 1665 . . . . .</i>	545
<i>Ratio secundi Præcepti in Decalogo est immutabilis. Anno 1668 . . . . .</i>	549
<i>Divinitatis ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ constat ex Initio Evangelii secundum Johannem . . . . .</i>	552
<i>Elegia in Reginam Henriettam Mariam. Anno 1669 . . . . .</i>	555
<i>In obitum ducissæ Aurelianensis. Anno 1670 . . . . .</i>	558
<i>Epicedium in ducem Albœmarlæ. Anno 1670 . . . . .</i>	559—568
<i>De S. Trinitate, Jul. 1670 . . . . .</i>	569
<i>Ad Johannem Tillotson, cum Libro Lect. [1670] . . . . .</i>	572
<i>Ad D. D. Chr. Wren. [1670] . . . . .</i>	ib.
<i>In Psalmos a reverendo Decano Petroburgensi Homérico versu donatos, anno 1674 . . . . .</i>	573

TWO DISSERTATIONS,

FROM MSS. IN THE LIBRARY OF TRINITY COLLEGE,
CAMBRIDGE.

<i>Dissertation I. Relating to the Dissenters . . . . .</i>	577—586
<i>Dissertation II. Whether the damned after the last judgment shall live in everlasting torments, or be utterly destroyed . . . . .</i>	587—607

SERMONS, &c. ATTRIBUTED ON DOUBTFUL GROUNDS
TO BARROW.

I. FOUR SERMONS FROM MSS. IN THE LIBRARY OF
TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

SERMON I.

THE PREPARED SERVANT.

MATTHEW XXIV. 46.

<i>Blessed is that servant whom his Lord, when he cometh, shall find so doing . . . . .</i>	611—618
---	---------

SERMON II.

THOU SHALT LOVE THE LORD THY GOD.

MATTHEW XXII. 37.

*Thou shalt love the Lord thy God with all thy heart, and with
all thy soul, and with all thy mind . . . . .* 619—625

SERMON III.

AGAINST TOO GREAT CONFIDENCE IN OURSELVES.

1 CORINTHIANS X. 12.

Let him that thinketh he standeth take heed lest he fall . . . . . 626—631

SERMON IV.

THE FORETELLING OUR LORD'S SUFFERINGS TO HIS DISCIPLES.

MARK X. 32.

*Jesus went before them, and they were amazed; and as they
followed, they were afraid; and he took again the twelve,
and began to tell them what things should happen to him* 632—638

II. SERMONS, &c. FROM MSS. IN THE UNIVERSITY LIBRARY,
CAMBRIDGE.

SERMON I.

ON DOING TO OTHERS AS WE WOULD BE DONE BY.

MATTHEW VII. 12.

*Therefore all things whatsoever ye would that men should do to
you, do ye even so unto them: for this is the law and the
prophets . . . . .* 641—663

SERMON II.

ON THE RESURRECTION OF THE SAME BODY.

1 CORINTHIANS XV. 35.

*But some man will say, How are the dead raised up? and
with what "kind of" body do they come? . . . . .* 664—675

SERMON III.

LET YOUR LIGHT SHINE BEFORE MEN.

MATTHEW V. 16.

Let your light so shine before men, that they may see your good works, and glorify your Father which is in heaven . 676—693

SERMON IV.

THE UNFRUITFULNESS OF SIN.

ROMANS VI. 21.

What fruit had ye then in those things whereof you are now ashamed? for the end of those things is death . . 694—710

FRAGMENTS.

ON THE DISPENSATIONS OF GOD TO US IN THIS LIFE.

JOB II. 10.

Shall we receive good at the hand of God, and shall we not receive evil? . . . . . 711—721

On the Resurrection . . . . . 722—725

Prayers—Maxims 726

GENERAL INDEX 729

INDEX OF POPES, FATHERS, &c. 796

INDEX OF EDITIONS, &c. 804

BARROW AND HIS ACADEMICAL TIMES

AS ILLUSTRATED IN HIS LATIN WORKS.

IN the first volume of this Edition is given the Life of Barrow which was prefixed to the early edition of his works, with such additional particulars as we have been able to collect. The Latin writings of Barrow, printed in this present volume, contain much that illustrates his history and that of his academic times; for these writings are mainly exercises and orations produced on academic occasions. I will point out some of the illustrations thus supplied.

It is interesting to us to know what were the usual studies pursued in the University in Barrow's time; for they must have had a principal share in his mental culture. And this is the more interesting, inasmuch as the time was a time of revolution in those studies; and we have the great advantage of having this revolution noticed and characterized by a person living in the midst of it. Several of Barrow's Latin writings (not intended by him for permanent publicity) were published by his father after his death¹, and supply us passages of this kind. One of these (p. 35 of this volume) is an *Oratio ad Academicos in Comitibus*, to which no date is appended. It must, I conceive have been delivered in 1654, up to which period Barrow appears to have been involved in University business. It must at any rate have been delivered before 1655, for it contains a highly encomiastic notice of the Greek Professor of the time: and this must have been Duport, who vacated the office in 1654, and was succeeded by Barrow's rival Widdrington. We have an indication

¹ Isaaci Barrow, S. S. Theol. Prof. OPUSCULA; viz. *Determinationes, Concio ad Clerum, Orationes, Poemata, &c.* Lond. 1687. Dedicated to the Master (Dr Montagu) and Seniors of Trinity College.

of the times also in the exordium, in which the orator describes his academical audience as, “adhuc a bellorum rabie incolumes, et a tot mutationibus Reipublicæ inconcussi.” He goes on to speak of the learning of the University as being in a very flourishing condition. For the Greek language, he says to the Professor, “I appeal to you, the foremost figure of this Attic chorus, the very cream of virtue and erudition, the lofty pinnacle of our literature, the highest ornament, not only of our University but of our age: a little man, but a great Professor.” ... “It is,” he goes on to say, “about twenty years since Greek erudition began to rest on your Atlantean shoulders; and if you should withdraw yourself from this position, what ruin would fall upon literature it is impossible to say. Who would not be ashamed to tread in your steps—to mount your chair? It is my greatest glory that I am your scholar, and whatever I am I owe all to you.” In a very short time (in 1654) Barrow was a candidate for this chair. He goes on to speak of the improved condition of other branches of learning, and of almost all with some ingenious turn. Hebrew, he says, used to be looked upon as so hard that no one could attain to the knowledge of it except by the aid of the devils: but now many, even of our young men, may be found who are fit to live in the primeval paradise, and would have understood Adam when he gave names to every creature!

He says, too, that Cabalistic learning is studied; and that “there are Arabic scholars among us. But we have to lament,” he adds, “the premature loss of a person very eminent for his diligence and learning in this department. We must not, however, despair that with your lively vitality, under the fertilizing influence of oriental heat, some new Professor of the Oriental Languages may spring up from the ashes of the Arabic Phoenix now dead, and may enable us to penetrate the land which is said to be rich, not only in gems and spices, but in wisdom and hidden learning.” (Wheelock the first Professor of Arabic died in 1654.)

He adds, further, that the study of French, Italian and Spanish (“leve quidem sed non inutile studium”) was greatly increasing.

I would, he says, praise your academical eloquence, if it were not absurd in me to do so when I am speaking before you so poorly and awkwardly. However, he adds, your other speakers will mend that fault.

But far better than eloquence, he goes on to say, (in my quotations, I very rudely reduce the dimensions of Barrow's rhetorical sentences,) is the love of sound philosophy. And this is the present disposition of our University, as we see by many indications. Our predecessors bestowed a stupid ingenuity upon trifles; they disputed *de entibus rationis*, *de materiâ primâ*, and the like scholastic chimæras: which are baseless and worthless speculations. I congratulate you on having attained to a larger and juster view. I congratulate you on having shaken from your necks the yoke of this silly superstition. You are animated by the love of Truth. This any one may see by the zeal with which you have quite lately taken to the study of Mathematics. God prosper you in that career!

It would be a great pity, he says, that these studies, so valued by the greatest of the ancients, should not be cultivated here. And we may now hope that this will happen; since your minds are now getting over that softness and timidity which takes fright at any appearance of difficulty; which can hardly bear to look at the letters of the alphabet, which even children do not find so very formidable; your intellects are now stronger and more robust, and a few can not only look in the face these bugbears of the feeble, but venture to attack them. The names of Euclid, Archimedes, Ptolemy, Diophantus, once so horrid to you, many of you can now hear without your ears tingling.

He then goes on with a more special reference to the *Arenarius* of Archimedes, which some, he says, have mastered; while others venture to trace the paths and motions of the stars. "And many brave men among you have marched in triumph over that horrible monster which they call *Algebra*, utterly subdued and routed¹."

"Many have looked at Optics with direct vision. Others have penetrated Dioptrics without refraction of their intellectual rays.

¹ Sanè de horribili monstro, quod Algebram nuncupant, domito et profligato multi a vobis fortes viri triumphârunt.

You are not ignorant of Catoptrics and Mechanics; and so you know how Archimedes could burn the Roman fleet, and how he could have stirred the stable earth.

"But you ought to hear of still higher studies; of Natural Philosophy, the most delightful and instructive of studies. I do not flatter you. You read those who have written on such subjects; not Aristotle only but more recent writers¹; whoever have shown most ingenuity and most diligence."

He then goes on to expressions which show more distinctly that he really means the parts of philosophy which work by experiment and observation; such as Anatomy and Botany. "You get your eyes to help your ears: you make experiment the companion of reason. Since the foundation of the University, did anatomical curiosity ever cause the death and cutting up of so many dogs, fishes, and birds? A most innocent cruelty! And as to the history of plants, your freshmen², almost before they have themselves struck root in the Muses' nursery, know the name of every plant in the neighbourhood better than Dioscorides would, if he were alive."

Ray, the great English botanist, was Barrow's contemporary and friend, admitted first at Catharine Hall, and then at Trinity; and elected a Fellow of the latter College at the same time with Barrow, (in 1649). Probably Barrow had him in his mind when he spoke of the frequency of herbalizing expeditions in the neighbourhood of Cambridge.

He goes on to say that Chymistry also was attended to: that he has known men whose minds glow for chymistry with a more than chymical heat: others who had read and understood Lully, Villanova, and even Paracelsus. And others whose magnanimous boldness did not hesitate to adopt, with generous faith, the tale, true or false, of the Philosopher's Stone—*de Chrysopæo Lapide*. "To this study you must be animated by example, not by feeble eloquence like mine."

We know that Barrow's great successor, Newton, was an example of this which he, not perhaps without a touch of banter,

¹ Testor libros quos jugi industriâ pervolvitis, &c.

² Quid plantarum historiam dicam, etiam a neophytis vestris sedulo exploratam, &c.

calls "*magnanima audacia*" and "*generosa fides*." Many circumstances have come down to us which show that the greatest of philosophers bestowed no small thought on the art of making gold.

Finally, Barrow mentions Moral Philosophy, as a flourishing study in the University; and then concludes very consistently: "I sink into a safe silence." "*Vos autem, Academici, tot linguis clari, tot artibus conspicui, tot scientiis ornati, Valet et Gaudete.*"

Making all allowance for the rhetorical style and formal occasion of this composition, I think it cannot be doubted that it proves a very considerable degree of literary and philosophical activity to have existed in the University at this time; and some considerable influence to have been then propelling the study of Mathematics and the Natural Sciences.

It was very natural that there should then have been at Cambridge this forward movement in Natural Philosophy; for the intellectual air of England was all astir with the motions of active and inventive minds. The precursors of the great Newtonian Epoch, of whom Barrow soon became one of the most important, were trying to carry onwards the explanations of natural phenomena which had been begun by Galileo, Gilbert, and others. Above all, the bold promises, connected system, and mathematical skill of Descartes could not fail to draw the notice of all eager students of such matters. His writings had become familiarly known at Cambridge, and were a common subject of debate in Barrow's time. It is amusing to see the manner in which this circumstance has been taken up by adverse critics of the English Universities. The Cartesian system, meaning by that especially the system of Vortices as an explanation of the planetary motions, was for a time the rival of the Newtonian system: and in the eyes of the Englishmen of the eighteenth century, what opposed the Newtonian system was not only false, but stupidly and ridiculously false. Yet the mechanical and optical explanations of natural phenomena given by Descartes were the best which the world had then seen; and his philosophy of the universe held in its grasp for nearly a century the minds of men in other countries who all but rivalled Newton in mathe-

mathematical skill. If Cambridge men *had* become Cartesians to the fullest extent, they might have been admired, as the Bernouillis, Leibnitz, Huyghens, Fontenelle are admired. They must have been very prompt in embracing novelties if they had done so; for in England the Cartesian system was in a very short time extinguished by its successor. But in fact, the *System of Vortices* never made any converts in Cambridge; nor was it generally thought of when the *Cartesian Hypothesis* was mentioned. What was meant by that phrase was the system of accounting for the phenomena of the universe by Matter and Motion. This will appear from another of Barrow's comital orations: but in the meantime, I may remark that when Whiston, a very silly man, who was condemned by this University for heresy, says that while Newton was publishing his system, "we at Cambridge were ignominiously studying the Cartesian system," his perversion of the fact and of its character, may be accounted for by his folly and his anger. But those who, quoting this expression, have founded on it a charge against the University, of not promptly accepting the Newtonian system, have disregarded all better evidence, even Whiston's own, who heard Newton lecture on his system, as he himself relates; and who himself lectured afterwards for Newton, and on Newtonian principles, and published a work on the Newtonian doctrines. In fact, Newton's discoveries were accepted in England in general, and in Cambridge in particular, with warm and universal applause.

There is, as I have said, an oration of Barrow delivered "in Comitibus, 1652," on this Thesis: "*Cartesiana Hypothesis de Materia et Motu haud satisfacit præcipuis Naturæ phenomenis.*" Out of this I may extract a few sentences.

He explains what he means by "*Cartesiana Hypothesis*;" and his explanation contains no mention of Vortices, but delivers certain Laws: That nothing changes or moves without a cause; That things tend to move in straight lines; That if one moving body meets another, it is turned back, or goes forwards retaining part of its motion, according to the relative forces of the bodies: and from these principles alone Cartesius professes to explain the phenomena of the universe.

These Laws are, as we see, the three fundamental Laws of

Motion, though not very precisely expressed; to deny them would make Barrow an anti-Newtonian as well as an anti-Cartesian; and his rejection of such a system might seem to be a rejection of modern science altogether. But Barrow limits his denial so as not to be open to this charge. He says, in denying the sufficiency of the Cartesian hypothesis, "I except the motions of the heavenly bodies, comets, planets, and the rest. We all agree that these are to be explained in some such way as this. Also mechanical experiments: the motions of projectiles: even the flow and ebb of the sea: which I allow is very prettily explained this way: and so, what relates to colours, light, images, and the like. These must be accounted for mathematically, as all agree. But by 'the principal phenomena of nature' I mean the generations, properties, and specific operations of animals, plants, minerals, stones, and other natural bodies." Now that the Cartesian and all other merely mechanical explanations of these things are insufficient, is a doctrine of the soundest philosophy: and we may assent without scruple to Barrow's thesis.

But as bearing upon the history of science and of education, the arguments are naturally more interesting to us than the thesis: and some of Barrow's remarks are worthy of notice in this view. In order to refute Cartesius, he says, "I pit against him the Chymists, the teachers of Natural Magic, as it is called, those who profess to understand natural sympathies and antipathies; but especially as (πρόμαχος) the foremost champion of this battle, our Verulam, a man of great name and of great judgment, who condemned this philosophy before it was born." And he then refers to Bacon's warning against mere hypothesis: and his declaration that all such schemes of the universe are mere stage-tricks. "And though," he says, "Cartesius has dressed up the stage of his theatre more prettily than any other person, and made his drama more like history, still he is not exempt from the like censure." He then goes on to criticize, very judiciously, the *a priori* method of Cartesius: but perhaps the most noticeable part of his argument is that where he again refers to the *Novum Organon*. He quotes from Bacon the list of various kinds of motion (*Nov. Org. Lib. II. Aph. XLVIII.*). The *motus libertatis*, *motus nexus*, *motus continuitatis*, *motus ad lucrum*, *fugæ*, *unionis*,

congregationis; and the explanation of electrical attraction (about which Gilbert and others had talked so much) as *motus ad lucrum*. He then discusses the question of a vacuum; and finally brings, as a decisive argument, the Hermetic Philosophers, the Chymists, who hold that bodies consist of gross matter and a subtile spirit.

These traits of the habits of the University during the Commonwealth, give a favourable view, as seems to me, of its condition in reference to the progress then going on in the natural sciences. There are traits of some other characteristics which may also be collected from Barrow's academical exercises.

We learn from Ward, that Dr Hill, the Master of the College, skreened him from the resentment which some of the Fellows manifested towards him on account of his royalist principles. In the Life, by Abraham Hill, we are further told that the offence was given in a speech on November 5, the anniversary of the Gunpowder Plot; and that when the oration which he then delivered was found fault with, the Master said, "Let him alone, Barrow is a better man than any of us." Now we possess this Powder Plot speech (p. 48); and we may see what he really did say.

This oration was delivered in the Hall of Trinity College, on November 5, 1651; and therefore when Barrow was already a Fellow of the College. I do not know in what capacity he had to deliver this speech, for no such speech by a Fellow is now delivered. The speech begins with the formula, "Reverendissime Præsul, Nobilissime Juvenis, Gravissimi Viri, Juventus Academica." The "Præsul" was probably the Master of the College, Dr Hill; but who was the "Nobilissimus Juvenis," Was he some young nobleman of the College, who was treated with this distinction, even during the Commonwealth? The beginning of the speech appears to imply that the festive celebration to which it belongs had for some years discontinued, and was now resumed; and we may add, was to be kept up late; for he says, "Declinavit jam dies, ne sinite ut vester etiam lætandi impetus consenescat." And speaks of "nox" and "tripudiis," in reference to the festivities. The part which gave offence was of course that in which he spoke of

the Royal Family whose safety had been menaced by the plot. This he does in the same fanciful vein which I have already noticed. "There was the King most prudent, the head of the Realm. There was the Queen, a beautiful face to that head. There, like serenest eyes standing out of that face, were the two Princes," "Regii liberi, Angliæ aurei partus, gentis deliciæ, Junonis pueri, spes et vota sequentis ævi (heu, dilecta olim nomina) Henricus et Carolus." This, it must be allowed, was very broadly royalist, and it is creditable to the tolerant spirit of the ruling powers that it was not visited with severity.

As I have this speech before me, I may give from it another specimen of Barrow's conceits. He speaks of the letter sent to Lord Monteagle, whom he calls *Montaquilius*, which gave an indication of the plot, and thus saved the nation; and supposing this to have been written with a goose-quill, he exclaims, "O semper bonas aves anseres!" "Geese are still good birds." He means to say, Again they have saved the Capitol.

Such flights as this must be ascribed in part to Barrow's youth; he was then only twenty-one; and in part certainly to the taste of the time and of the place. It was then expected that a person who made a public speech in the University should be ingenious, and even facetious. We have curious evidence of this in another speech of Barrow delivered the same year: *Oratio Moderatoria, in auspiciis Termini, Apr. 30, 1651*. The office of Moderator was not formally instituted till 1680, as appears by the University Grace Book, in which there is a Grace of that date, on that subject. Perhaps the effect of the Grace was that the Moderator was required to be a Master of Arts. In 1651, Barrow was only B.A.

But there is nevertheless repeated mention of Moderators at an earlier period; and from the exercises now before us, the office must have been exercised by a definite person in a formal manner: for besides this oration, there are elaborate "Determinations" on certain theses. In the oration, the Moderator bewails the hardship of his position, which he says, according to the expectations of his hearers, requires him to be merry as well as wise. "If," says he, "I say anything sedate and solid as my office requires, there is a host of persons about, hungry for wit,

chameleons who live on that kind of air, who will then be balked of their game, whose stomach will rise, and whose lungs will bark. Light nimble fellows as they are, they will scud away forthwith, imprecating nobody knows how many curses on the head of the stupid Moderator, and meditating some unheard-of revenge. If they meet on the road anybody who is coming to us, they will tell them that they are both slow fellows and crazy, to go and hear (I use their own words) a rhetoric-mongering ass, or a talking block [namely the Disputants], or probably the very stupid Moderator himself, prosing in his sleep. And if any one relaxes a little and attempts a jest or two, he is still more roughly handled." He then goes on to give his hearers a sound scolding for their love of the ridiculous. "What! is it come to this," he cries, "that this literary hall is turned into a comic theatre, and we into buffoons! Then I must take off my gown and put on the comic pallium, doff my hood and don the sock." In this strain he goes on for a considerable time, with great fertility of imagery and allusion, and in a style which, if not purely classical, has the merit of compelling the Latin to express whatever he wishes to say, however bold and fantastical.

There is another of his academical compositions which belongs to this period, but I do not see clearly in what capacity it was delivered. It is given at p. 105, and entitled *Præfatio cum opponeret die Cinerum, Feb. 21, 1652*. In some public office, as it would seem, he speaks of proceeding "in hanc aream vestram, Florentissima Academia." He says that in selecting a subject for his speech, he finds his mind pregnant with pleasure at the good fortune which had befallen the University; which he congratulates as "sospitem ab insultibus populi, infestisque rumoribus superstitem:" and he goes on to describe the University as left to the secure and tranquil study of learning and science. And apparently there was, about this time, good reason for those who had been alarmed and disquieted at the danger which threatened the University from the popular party, to take heart and hope for better things. Cromwell had, on July 1, 1652, issued an Order "To all the officers souldring under my command," to this effect:

"These are to charge and require you upon sight hereof, not

to Quarter any Officers or Souldiers in any of the Colledges, Halls or other Houses belonging to the Univ^{tie} of Cambridge, nor to offer any Injurie or Violence to any of the Students or Members of any of the Colledges or Houses of the said Univer^{sitie}, as you shall answer the contrary at your Perill.” And in 1653, just before the dissolution of the Barebones Parliament, most extravagant and fanatical changes in the constitution of the University were proposed, in the spirit which is indicated in the Rump Songs :

“Wee’l down with all the ’Varsities
Where learning is profest,
Because they practise and maintain
The language of the Beast ;
Wee’l drive the Doctors out of doors
And parts where’er they be ;
Wee’l cry all Arts and Learning down,
And hey then up go we¹.”

To proceed with the biography. The Biographer says that Barrow, when elected Fellow, at first intended to pursue physic as his profession, and made great progress in anatomy, botany and chymistry : but afterwards thinking that profession not well consistent with the oath he had taken when admitted Fellow, he quitted medicine and applied himself chiefly to divinity. As the Statutes of the College require the Fellows in general to be ordained at a certain period, it was natural that when Episcopal ordination was abolished, the application of the law should become doubtful. Different courses were probably taken in different Colleges and at different times. I am enabled, by reference to the “Conclusion Book” of Trinity College, to show the manner in which the law was then interpreted, for a time at least. There is a Conclusion of June 17, 1650, to this effect :

“Whereas in the Statutes, Chap. 19, circa finem, we find these words—*Porro statuimus et ordinamus ut socii qui Magistri artium sunt, post septem annos in eo gradu plene confectos PRESBYTERI ordinentur, Quod si NOLUERINT,*” &c. The penalty is the loss of their Fellowship. “Upon consideration of this Statute it is concluded (at a meeting this present 17th of June,

¹ Cooper's *Annals of Cambridge*, II. 454.

1650) by us the Seniors of Trinity College, that after examination we find that bishops and all their powers are abolished to all intents and purposes by ordinance of Parliament, and moreover finding that the power of Classical Presbyteries for ordination of Preaching-Presbyters to be expired the 28th of August last past: since which we cannot find the said Power by any Act of Parliament renewed to or invested in any; but by several Acts of Parliament (for other places) another way is held forth for approbation of persons qualified for the Propagation of the Gospel of Jesus Christ; WE conceive that no person can now be LEGALLY ordained a Presbyter, and therefore that the penalty of the said Statute, which is expulsion to those only that REFUSE the said order of Presbytery, to be utterly void and in no wise to be exacted."

This is signed by five names, but not by the Master.

It is succeeded by the application of the rule to a particular case by means of the following declaration:

"I William Croyden do upon these words of the Statute above, Quod si NOLUERINT, declare to this meeting, that I am no REFUSER; but seeing the formality of this statute cannot be obeyed for the reason above, yet I will obey the purport of the said statute as far forth as it holds parallel with the present Reformation, that is, I will use the utmost of my gifts and abilities for the Propagation of the Gospel of Jesus Christ in Trinity Colledge whilst fellow there, and for the OUTWARD CALL I shall be made to seek and imbrace it as it shall be held out by Parliament.

hereto I have sett my hand

Willm Croyden."

This interpretation, so far as it ever had force, must have been in operation at the time when Barrow had to deliberate on his course of life. I do not know what alteration in the ordination of Presbyters took place in England between 1650 and 1658. But in the latter year we find another view taken by the College: as shown in the following Conclusion:

"October 2, 1658.¹ It was then upon debate concluded and

¹ This Conclusion stands at p. 244 in the Conclusion Book, where in the order of time it should be 1656: and in fact, both in the heading and in the margin, it appears to have been written originally 1656, and then the last figure altered to 8.

resolved that notwithstanding the conclusion for the dispensing with taking of Orders passed June 17th, 1650, the master and seniors do conceive that the local statute of the Colledge imposing a necessity of taking orders at the time appointed is now in force."

This is signed by John Arrowsmith, who had been appointed Master of the College in 1653, James Duport, who had been Professor of Greek, and three others.

Duport, whom Barrow, as we have seen, rejoiced to call his master, and who spoke with pleasure of Barrow and Ray, as his favourite pupils, had resigned his Professorship in 1654; and for this office Barrow was, as I have already said, a candidate. He was recommended by Duport himself: but the person elected was Ralph Widdrington, of Christ's, the Public Orator, whose opinions were more consonant to those of the ruling party. This disappointment was thought to be one reason, at least, which induced Barrow to travel. In order to execute this design he was obliged, we are told, to sell his books. In June 1655 he left England and went to Paris. There he found his father attending the English court, and out of his own small stock he made him a seasonable present. He continued in France the following winter, and sent the Master and Fellows of Trinity College an account of his voyage in a Latin poem and some curious descriptive and political observations in a Latin letter (p. 111), both of which pieces are published in the volume of his *Opuscula*, which we are examining. The verses give a lively account of his voyage, clothed as usual in conceits and mythological allusions. The prose of his story is, that he embarked in a vessel which was hardly seaworthy: that though the sea was calm he was very sea-sick: that he was well again as soon as he landed at Dieppe: that he was astonished at the number of ugly women whom he there saw: and so on. The things which mainly attract his notice and occupy his descriptive powers are an immense bell at Rouen called George of Amboise, and the cherry-orchards of Montmorency. His prose letter, bearing the same date, treats more of political matters. He speaks of Cardinal Retz, the Jansenists, Antony Arnaud, and their controversies. The most noticeable portion of the

letter, for us, is the latter part, when his thoughts turn back to Cambridge with a liveliness of affectionate recollection which gives us a favourable impression of the College life of those days. The Colleges at Paris, he says, no longer contain great men. "The Petaviuses, the Sirmonds, the Mersennes, and alas! the Gassendis are all gone. And even in the Colleges themselves there is nothing which Cambridge need envy. If the Sorbonne, the College of Navarre, and the Clermont hospital of the Jesuits were all put together, they could not rival Trinity College alone in size and splendour." And, he goes on to say, addressing with fondness his Academical Mother thus called to his memory, "if I were to go to every land that the sun beholds, I should find nothing to equal thy beauty." And he then speaks with delight of the companions whom he has left there, and their conversation. "If I go to Lethe," he says, "I shall not forget it; if I visit the Lotos-eaters I shall find nothing to prefer. I think a hundred times a day of your candour, guilelessness; freedom, moderation, learning, virtue;" and so on, in the same strain, which, if somewhat high-pitched, at least implies good qualities on both sides.

Barrow travelled in France and Italy till Nov. 6, 1657, when he sailed from Leghorn to Constantinople, which voyage he has also described in Latin verse. In this piece we have an elaborate and spirited description of an obstinate battle which the ship in which he was had to maintain against an Algerine Pirate, which they beat off. In this conflict Barrow took an active part. We have also a lively picture of the captain of the vessel, Mervin; an immense, jolly, but withal able and good-natured sailor; who when healths went round the social table used to tell Barrow that he had no mistress and must drink to the health of his College, which the poet declares made the draught very welcome. They refitted at Melos, and sailed thence to Smyrna, where Barrow met with a kind reception from the English merchants, and had much friendship shewn him by the Chaplain, whom he calls a second Polycarp, and the Consul, Spencer Bretton, whose death he afterwards celebrated in a Latin Elegy. From thence he proceeded to fresh places, which called up at every step his classical recollections; Lesbos,

Imbros, Samothrace, Tenedos, the Troad, Sestos and Abydos, the Propontis, to the City of the Seven Towers.

From Constantinople he wrote another letter to the Master and Seniors of his College, dated August 1, 1658¹, in which he describes his travels after the date of his former letter. He relates that he had gone from Paris to Leghorn and Florence; had been prevented from proceeding to Rome by accounts of the plague; and in order that his travels might not be quite interrupted, had taken advantage of a ship which was leaving Leghorn for Constantinople. He proceeds then to give an account of the Turkish empire; and he again speaks with affection of the "souls, learned, honest, ingenuous," living in his College, whom he values the more, the more he sees of other people: but asks leave to stay longer, and promises to come home within a year. He studied the state of Turkey with great diligence, and we have the result of this in the *Opuscula*, both in prose and in verse. We have there an unfinished Latin Poem, *De Religione Turcicâ*; and an *Epitome Fidei et Religionis Turcicæ*.

He returned by Venice to England in 1659, as he proposed: and the time being now arrived when he must take Orders or lose his Fellowship, he got himself episcopally ordained by Bishop Brownrigg, as his biographer tells us. It would seem that this was before the Restoration.

At that period it was the practice of the College, as it still is, that those of the Fellows who reside, generally the younger ones, should fill in successive years, various offices established by the Statutes. Thus Ray, Barrow's contemporary, was Greek Lecturer of the College in 1651; Mathematical Lecturer in 1653; and in 1655, *Humanity Reader*, say his biographers. I presume this must be the office which our Registers call *Lector Linguae Latinae*²

¹ Not published in the *Opuscula*, but in Ray's *Philosophical Letters*, edited by Derham in 1718, and in Ward's *Lives*, 1740.

² The Register is discontinued, in the Book now remaining, from 1642 to 1660. In the years preceding the former date, we have, among the officers sworn in every year, sometimes a *Lector Humanitatis*, sometimes a *Lector Linguae Latinae*, but never both. In 1667 we have both; but I conceive either that one succeeded the other during the year, or that for that once, a special officer not known to the statutes was appointed. For the same year we have a *Lector Topicorum*, an officer equally unknown to the Statutes.

However this may be explained, I think there can be no doubt that a piece which occurs in the *Opuscula*, (p. 128), entitled *Pro Lectore Human. Oratio*, was delivered in College by Barrow, on his holding, I think in 1659¹, the office of Humanity Reader, which his friend Ray had held four years before. The piece is marked with Barrow's peculiar vivacity and vigour; and is worth notice to us, for the light which it throws on College practices.

The first part is an acknowledgment, I suppose addressed to the Master and Fellows, of the honour done him by his appointment: the burthen of which is, he says, all the greater to him, because it is the first office which he has held. He has not learnt to carry a bull by carrying a calf. He allows that this was the most generally acceptable of such offices. "Your Prælectors," he says, "though they may speak you fair, are not pleased with *their* work. They do not like to be roused from their sweet slumbers and dragged out of their warm blankets into the dark morning air, shivering with cold and choked with fog; and then to have to encounter the smoke and grime of tallow-candles, while they expound to hearers hardly awake, and unwillingly disturbed in their dreams, the less welcome dreams of some old dotard. This office of mine, on the contrary, is much desired, and deals with the most agreeable subjects. Yet I am not fit for it and did not wish for it. It is gainful too; but I dislike a gain which arises (like a plant from a dunghheap) out of the penalties and mulcts of transgressors. I rejoice in it only because it shews your kindness, most grave and most dear men, and I will do my utmost to show my sense of this."

He then turns his discourse to the young men, whom it seems he had to direct and superintend in Latin composition. "You know," he says, "what you have to do, where to come, how to listen, what to write. I am sure you are willing to do it, so I need say little. You will attend your daily lectures; for we now invite you, not to Aristotelian subtleties, but to the delicacies of humane literature; to Attic honey culled from many a flower; to sweet milk distilling from the swelling breasts of the

¹ It could not have been earlier, for he was not returned from his travels; nor later, or his name would have appeared in our Register.

Muses ; the generous nectar of ancient Ænotria. You will have offered you, for your morning refection, the wholesome juices which distil from the ever-verdant olive of Minerva." He then says that he shall lecture upon Ovid, whom he praises with his usual vivacity.

"As to your Themes," he says, "what I particularly request is, that you will attend to the argument, and make that your pole-star. What is the use of my setting up a mark for you, if you do not take pains to aim at it?" He then gives very good advice as to the style. "The same," he says, "about your verses : and recollect that they are to be epigrams, and must have some grace and point in them. And take care of the rhythm of your verses. Far be it from me to suspect that any one of you will make a false quantity ! In vain does that man think he is making verses, who goes wrong in that very thing which makes the difference between verse and prose. At least that sinner who makes short syllables long, must not grumble if the Prælector makes his *quantum* long at the butteries ; and he who shortens what is long, must expect to be taken short up himself. I will only add," he says, "in conclusion, take some pains with your writing. It is a piece of good breeding to do this. To give a person an illwritten paper is to treat him with contempt. Further, I must beg you carefully to put the proper stops to your sentences ; your periods, your colons, your commas. And finally, be not too short, and be not *too long* in your compositions ; and that I may follow my own precept, Farewell."

I have in this, as in other cases, abridged Barrow's style, and retained only what appeared most characteristic of him, or of the habits of his time.

The practice of classical composition was then continued through the life of an university man. The habit of writing Latin verse, as well as prose, was cultivated by academical persons, not in youth merely, and as a disciplinal exercise, but later, and as a means of giving due honour and importance to various occasions which might occur. In the volume of Barrow's Latin *Opuscula* are several pieces in various kinds of Latin verse. Thus we have among compositions of this kind, two letters to his College written during his travels ; one describing

his transit from Dover to Dieppe; the other, narrating his voyage from Leghorn to Constantinople. We have also, as connected with these travels, a metrical account of the Turkish Religion. There are besides verses sent on particular occasions, as to Christopher Wren and to Tillotson, with printed copies of his Lectures; and to Duport on his metrical Greek Version of the Psalms. But the main portion of this Latin verse consists of two kinds of composition; Academical Exercises, and Addresses of congratulation or condolence. The former kind of pieces are on theses such as were maintained by those who had to take some Academical Degree: as, for instance, *Mundus neque fuit, neque esse potuit ab Æterno: Creatura non potest creare*; and among these, the thesis which he had also treated in prose, but apparently a year earlier, *Hypothesis Cartesiana de materia et motu haud satisfacit precipuis naturæ phenomenis*. We have from other persons, as well as from Barrow, examples of the prevalence of this kind of composition. Barrow's friend and Master Duport was a great performer in this way: and we have many such pieces in his volume of Latin Poems published in 1676, with the title *Musæ Subsecivæ seu Poetica Stromata. Authore J. D. Cantabrigiensi*. In this volume we have about thirty pages of what are there called *Carmina Comititalia*; and I notice them here, because they are, I conceive, more exact as to their Academic form than Barrow's: for the thesis is in them kept prominent, and after a series of verses in some way connected with it, is brought out at the end with an *Ergo*. Thus on the thesis, *Licet sacerdoti civilem potestatem exercere*, after 33 verses we have this couplet;

Ergo

Idem Rex hominum poterit, Phœbique sacerdos
Esse; magistratus populique, Deique minister.

Perhaps also the Latin verses which are still every year published along with the names of the Commencing Bachelors of Arts are remnants of the like exercises. At present the list of names to which honour is assigned by the examiners, to which list such verses are appended, is called the *Tripes*; but formerly the person who spoke on this occasion was called the *Tripes*, or on some occasions the *Prævaricator*.

The *Prævaricator* is said to have been so called from his varying the thesis on which he had to speak. Thus we have recorded, the variations which Duport, in 1631, extracts from the thesis *Aurum potest produci per chymicam*; such as *aurum produci potest*; *aurum produci non potest*; *aurum est sed non probatum*. A remnant of the like practice exists at Westminster School. There, on the day of Election of Scholars to Oxford and Cambridge by the 'three Deans' (the Dean of Christchurch, the Dean of Westminster, and the Master of Trinity), while the three dignitaries are at dinner in the College Hall, they give out, or are supposed to give out, subjects for epigrams; and not only are a swarm of epigrams on these subjects produced by the scholars immediately after dinner; but the subject is *varied* from positive to negative and modified in other ways, as in the example quoted from Duport.

The metrical exercises of Barrow have the following subjects and dates:

- 1649 Mundus neque fuit neque esse potuit ab æterno.
- Creatura non potest creare.
- 1651 Dantur rationes Boni et Mali æternæ et indispensabiles.
- Dantur substantiæ incorporeæ Natura sua Immortales.
- 1652 Dantur formæ substantiales.
- Conscientia erronea obligat.
- Christus per mortem fuit sacrificium propriæ expiatorium pro peccatis.
- Obedientia Christi non tollit obedientiam Christianam.
- 1653 Terram esse in mundi centro sitam nullis argumentis evincitur.
- Hypothesis Cartesiana, &c.
- 1668 Ratio Secundi Precepti in Decalogo est immutabilis
—— Divinitas τοῦ λόγου constat ex initio Evangelii secundum Johannem.
- 1670 De Sancta Trinitate.

I may here note one or two of the thoughts which occur in those of the above questions which bear on the history of science; the mobility of the earth, and the Cartesian hypothesis. On the

former subject he exclaims that "Men are too ready to measure celestial things by their narrow sense; to bound them by the range of their little vision. It is the vision which makes the heavenly bodies appear all at the same distance. So while Delos was floating about in the sea, all appeared ocean to a person looking from its summit; so if any one could be carried on goose's wings to the moon, he would still think himself in the middle of the world, and that the stars revolved about him in equal orbits. And thus the sphere of sense is narrow, that of heaven is wide; let reason judge; and as there is no reason, farewell."

The "Hypothesis Cartesiana" verses are Alcaics. Cartesius himself is highly praised, though not servilely followed. "Pardon us, great Cartesius, if the Muse resists you. Pardon! we follow you, Inquiring Spirit that you are, while we reject your systems. As you have taught us free thought, and broken down the rules of tyranny, we undauntedly speculate in opposition even to you." The arguments which are expressed or alluded to in the verses are much the same as those which occur in the prose Essay on the same subject already examined.

Another class of Barrow's verses is, as I have said, connected with occasions of general joy or grief. On each such occasion each of the two Universities produced a volume of Congratulations or Condolences, as the case might require; and all the most eminent Academical persons of the time did not fail to contribute to this expression of the general sympathy. Among the persons whose names constantly occur in these collections are those of Duport and Barrow; and I am able the more easily to refer to the cases in which their names enter, from having before me two volumes, which Duport had formed by putting together the collections published at that time, and had given to the Library of Trinity College to which they now belong. The following are occasions on which verses of Barrow of this kind are found:

- 1660 Congratulations on the Restoration of Charles II.
— Congratulations to George Monk Duke of Albemarle.

- 1660 Condolences on the death of Henry Duke of Gloucester, and Mary Princess of Orange, (mother of King William III.), two children of Charles I. This is in Greek Elegiacs.
- Elegies (six) on the same occasion, in Latin.
- 1661 Epigrammata: on the same subject.
- 1662 Epithalamium of Charles II. and Catharine of Portugal (Greek).
- 1665 On the Naval Victory of that year.
- 1669 Elegy on the Death of Henrietta Maria, Queen of Charles I.
- 1670 Elegy on the Death of Henrietta Maria, Duchess of Orleans, daughter of Charles I.
- Elegy on the Death of Monk, Duke of Albemarle (Latin Hexameters).
- To these may be added, more of a private nature:
- 1659 Elegy on the Death of Spencer Bretton, the English Consul at Smyrna.
- 1660 Epitaph on Dr Henry Hammond (prose and verse).

It is not worth while to copy at length the titles of the volumes which contain these poems, which are of the usual form. The gratulations on the Restoration are *Academiæ Cantabrigiænsis Σώματα*; the others, *Epithalamia*, *Epicedia*, *Threni*, *Lacrymæ*, and the like. Nor is it necessary to enumerate the names of the contributors: but I may notice that Cudworth (the Master of Christ's) celebrates the death of Charles I. and the return of Charles II. in a Hebrew poem; and the deaths of the Duke of Gloucester and the Duchess of Orleans in the same language; nor are these the only Hebrew exercises. And in 1669, on the death of Queen Henrietta Maria we have verses from Pearson the Master of Trinity, whom Barrow succeeded in that office, and from Widdrington, whom he succeeded as Professor of Greek.

It will easily be imagined that in such large assembled masses of expressions of joy and grief, there will be many forced and many fanciful. We might quote some of them as illustrating both the intellectual habits of Barrow and the taste of the times.

Thus the Duchess of Orange having died at Christmas (Dec. 24, 1660,) he says,

The death of Mary coincides with the birth of Christ,
Thus Venus vanishes ere Phœbus rises.

And again, the Oxford verses having appeared first :

Oxford wept before ; Granta weeps now ;
That sorrowed sooner, *this*, more strongly.

And at last, as ashamed of this trifling, he adds, as what he calls *Epiphonema Autoschediaston*,

The matter requires a *lamentable* poem, and so the performance is what it ought to be.

But this is, we know, an ancient pun of Julius Cæsar.

In somewhat a like spirit Barrow has added a subsequent epigram to his Elegy on Queen Henrietta Maria ; he says ;

I composed these verses as I walked the streets of London :
Do not wonder if they run ill ; the pavement was very rough.

In general, of course, ingenuity and command of classical phrases were the merits aimed at in these compositions. But as we have seen how facetious even the senior members of the University could be in their public orations, we cannot wonder that liberties, sometimes in a satirical vein, were taken by the junior performers, the *Tripes* and the *Prævaricator*. These, according to Dr Peacock, (*Statutes*, Appendix p. xxvi.), were different persons, the one appearing at the lesser, the other at the greater Comitia. I have already mentioned the supposed derivation of *Prævaricator* : the origin of the other name, *Tripes*, is, so far as I am aware, not known. The liberties which these performers took in their verses were commonly only smiled at, but sometimes provoked censure and punishment. Seth Ward, afterwards Bishop of Salisbury, on taking his M.A. Degree in 1640, was appointed by Dr Cosins, Vice-Chancellor, to be *Prævaricator*, (the same officer, adds his biographer, which is called in Oxford *Terræ filius*;) and he took so many freedoms in his speech that the Vice-Chancellor suspended him from his Degree; however, he reversed the censure the day following. There are

in the University Statute Book (p. 494) severe decrees against this license.

Still the *Prævaricator* or *Tripod*, if he were witty, was likely to be admired; and this is implied in an expression at the end of the *Oratio Moderatoria* of 1651. Barrow there announces to his hearers, as intelligence likely to be welcome, that they will soon have two Moderators very much to their liking. "One," he says, "your last Tripod, who was, as you marked, a jewel of a joker 'ipsas jocorum delicias.' The other, not indeed a tripod, or tripod, but a biped; and of all the bipeds I have ever known, the most pleasant. And this being so, I would not with any scraps of jests which I could offer, in any degree spoil your stomachs for much better fare."

This jesting, it is to be recollected, was in the time of the Commonwealth, at Cambridge, which was entirely in the hands of the puritan party. We have now, however, reached the epoch of the Restoration.

Soon after this event, Widdrington resigned the Professorship of Greek. Perhaps he would not have been allowed to retain it, (yet he was Margaret Professor of Divinity soon after); he was a relative of Sir Thomas Widdrington, the Speaker of Cromwell's Parliament. Barrow was elected into the office without opposition. And we have in the *Opuscula*, the speech with which he opened his Professorial acts: *Oratio cum Græcæ Linguae Cathedram ascenderit* (1660).

This Oration takes a line which, as he observes, is common on such occasions:—that of describing and praising his predecessors in the office. He declares that he is rich in the subject of such discourse, and especially in being able to claim, as the first of the list of Greek Professors, Erasmus, thrice great, a prodigy, a miracle of a man, in genius, learning, judgment, and eloquence. Upon his merits and services he declaims enthusiastically. "And on your name too I call, most ingenious Faber [that is *Smith*], a name destined to literary merit; [it is not easy to say with certainty which of the Fabers, Smiths, Favres and the like, he means principally to refer to]: to whom I doubt whether Greece owes more cultivated by your labours, or England described by your elegant pencil: the Schools to your lectures,

or the State to your counsels." Dr Smith was of Queens' College, to which he was a benefactor, and where a picture of him hangs in the College Hall. He was Greek Professor from about 1533 to 1539; but afterwards had a large share in public affairs, under the title of Sir Thomas Smith. It is his "*Commonwealth of England*," published in 1565, which I presume Barrow refers to as a picture. Smith was associated with his contemporary and successor Sir John Cheke in producing a very important revolution in the literary world, of which we still feel the effects. This revolution is Barrow's next topic, in speaking of Cheke: "To him," he says, "besides other literary achievements, we owe a mode of pronouncing Greek peculiar to the English, and doubtless very good, and most conformable to antiquity. To him we owe it that we utter the Attic Greek, not with a barbarous mouth, but with the very sounds with which the voice of Pericles formerly thundered through Greece, from which Platonic honeys distilled, of which the Demosthenic charm fascinated the souls of the Cecropids." Whether the new pronunciation introduced by Smith and Cheke (following, in a great measure, Erasmus) deserves this praise, or has been a benefit to English scholars, may be a matter of great doubt. Probably our pronunciation of Greek, and also of Latin, has changed since that time; but it is a great and real misfortune that it still possesses so strongly the character here claimed by Barrow, of being peculiar to us English; for this being the case, the learned languages cannot be used orally as a means of communication with the scholars of Europe. To which we may add, that our pronunciation has not the merit of being consistent with itself; since in the case of every one of the vowels, the long sound is something quite different from the prolongation of the short sound of the same letter.

He then refers to Downes, whom he calls *Duncæus*, who had lectured on the Greek orators; and to Crichton, elegant and learned; and to his immediate predecessor, Widdrington, whom he praises; but says it would have been better if his health and his other business had allowed him to lecture more frequently. And he then turns to his own College Tutor, the object of his especial admiration, Duport. And here, as in the moderatorial

oration which he had delivered ten years before, he does not abstain from referring to the smallness of his person. "He was," he says, "a great as well as a good man, though your eyes told you the contrary:" and he goes on to expound this thesis of *multum in parvo* with his usual copious variety. He then dwells at some length on his own deficiencies, and ends with a few congratulatory words on the Restoration.

Perhaps it may be worth while to notice his characterization of the various nations of Europe at that time. "I should not be afraid," he says, "if I had to address the brains of Germans clouded with yesterday's drink, or Batavian ears stuffed with their own stupidity, or the skipping French, or the Italians, who know little of either language; but with you the case is different indeed."

Barrow had praised Duport for the assiduous diligence with which he administered his province, and blamed Widdrington for lecturing so seldom: he doubtless intended to give frequent lectures; and probably he did so; but from the next piece in the *Opuscula*, we learn that he had to address his remarks to a very small audience. This piece is the *Oratio Sarcasmica in Scholâ Græcâ*, delivered, I suppose, in 1661, a year after the Inaugural Speech just noticed. This sarcastic oration is so curious a specimen of Barrow's humour, vigour and fertility, that I will quote some passages of it.

It begins by saying that there is a laudable custom of the persons who hold that office making an annual speech. "Which custom," he says, "I the more willingly conform to, that it brings to my sight friends whom I have not seen for a long year. [The sarcastic tone already breaks out.] Further, I have a great debt of gratitude to acknowledge to you; for you have made it quite unnecessary for me to take any pains with my lectures; I might safely say whatever came into my head. But by your coming to-day, you give me hopes that once in the year there will be at least two or three persons that I may speak to and wish them health, and have their good wishes in return.

"For since in the beginning of the past year, at the end of my speech, you bade me a long farewell, I have sat incessantly

alone in this chair, (I know well that even if I lie in this, no one of you can contradict me as an eyewitness,) like Prometheus chained to his rock; or like some supreme judge in that City of the *Onlies*, which a certain person lately invented." This is an allusion to a fiction entitled *Monarchia Solipsorum*, which was published at Venice in 1645 and again in 1651. It was, in its main purport, a satire against the Jesuits, who were called *Solipsi*, as wishing to be the only persons of consequence. In this fiction the king was described as being never seen to eat and always served in secret¹.

He then goes on to accumulate a vast quantity of images and illustrations of this his solitude: "I murmured my Greek figures and phrases, not *montibus et sylvis*, (alluding to Virgil's line *Montibus et sylvis studio jactabat inani*), but to these walls and benches; like an Attic owl shunned by all other birds. I and my Sophocles [he had lectured on Sophocles] acted in an empty theatre; we had not even the *τριταγωνιστής*, the third actor of his scene; we had no chorus, not even of boys. If some wandering Freshman, or some shipwrecked Soph., urged by some casual impulse, or carried by some unlucky breeze, was swept to these coasts (which I hardly recollect to have happened), he just took a look at the land, or heard three verses which had a tragic sound; and then, as if afraid of being devoured by a Greek barbarian if he staid, he made the best of his way out of my cave of Polyphemus, and took to his heels." He then goes on to explain, with persevering irony, how little reason he has to be vexed at this. He says, "I do not complain of solitude. I do not assent to the saying, *Wo to the lonely*. Like Scipio, I am never less alone than when alone. I am mightily pleased with myself when I cannot displease any of you. I am far from blaming you for that which I acknowledge as so great a boon. I do not ask your company to my poor fare. On the contrary, your room is better for me than your company. I am very well off. I have this large domicile which I inhabit alone, with nobody to incommode or disturb me; with a pure air free

¹ *Notes and Queries*, second section, No. 215, p. 217.

from the smell of frowsy crowds: no noisy clamours to din me, no wrinkled foreheads to threaten. No Momus to laugh at me, no Zoilus to criticise, I rest in a whole skin, in complete peace, in profound silence, a king without a consort, on my lofty throne, in my empty hall, I am monarch of all I survey," and so on. And again, he takes another turn: "Stay you at home if you are wise; follow your own private reading. Turn over your own choice books. Stay in the pleasant shade. Wrap yourselves in your soft dressing gowns. Sit comfortably by the fireside. Take care of yourselves: indulge your genius. Why leave the comforts of home; break the thread of your reading; change your dress; take a troublesome walk; expose your tender skins to wind and weather: to shiver here for an hour in the cold or melt in the heat, to hear a silly lecturer rake in the dunghill of antiquity, poke after the crotchets of critics, retail the silly stories of mythologers; collect the quilllets of grammarians?" This would be thought a strange tone for a Professor to take now. But we have already seen, in his moderatorial oration, how strongly the expectations of academical audiences in that day required something lively and facetious; and we must recollect the amusement which scholars receive from seeing or hearing the most homely and free thoughts put into good idiomatic Latin. Barrow is very ingenious in doing this, and also in finding occasion to introduce unusual Latin words.

After having gone on in the above strain at great length, he gives his reasons for the selection of Sophocles to read on during the past year; and says that he shall now take Aristotle as the subject of his Lectures. This is followed by a long rhetorical commendation of Aristotle, in which the most remarkable point is a condemnation, as I conceive, of Descartes, especially of his Vortices, in comparison with Aristotle. "The philosophy of the Stagirite," he says, "opens an admirable field for the disputations of our youths: there they butt like bullocks with budding horns in playful fights and with mock anger.... This philosophy is not moulded on figments of the mind: it does not recur to immaterial causes; to extravagant hypotheses. It does not feed the fancy with chimæras, torment the mind

with subtleties; whirl the imagination of the hearers in a giddy round. It does not labour to produce globules as by the turning of a lathe; to gather together the dust of a subtile matter; to twine together moving threads of currents; to invade the chambers of the sky, to scrutinize the bowels of the earth, to dig down to new worlds: it is content to contemplate this world." These expressions *ut læves globulos detornet, subtilis materiæ pulvisculos corradat*, and the rest, refer, I think, plainly to the Cartesian hypothesis, according to which the universe is full of particles which by turning grind off their angles and become spheres surrounded by a more subtile matter¹ And thus Barrow rejects this part of the Cartesian system, the Vortices by which the planets are supposed to be moved; and, as I have already said elsewhere, I do not believe that that hypothesis was ever accepted at Cambridge; though, as Barrow's thesis in 1651 shows, the Laws of Motion as explanations of mechanical facts were accepted. And thus the Cambridge men adopted the true and rejected the false part of the Cartesian Natural Philosophy from the first.

From Barrow's account of the non-attendance of students at his lectures, one of his recent biographers has inferred that the lectures must have been bad: an inference implying a simplicity of belief in good lectures which perhaps would not so readily have occurred in a person who had lived in the University. Duport's lectures undoubtedly appear to have been much esteemed and followed: but Duport was a College Tutor (in which capacity Barrow and Ray were his pupils), as well as a University Professor; and when his lectures are spoken of, it is not certain in which capacity they were given; or whether the College lectures, in general, did duty in part for the Professorial lectures of the same person, as has sometimes been the case in modern times. Barrow appears to acknowledge the prudence of lecturing in such a way that there should be some accessory motive, besides the literary merit of the lecturer, to bring hearers to the lecture-room: for after announcing that he shall take Aristotle for his subject, he inculcates upon his young hearers the usefulness and necessity of

¹ *Cartesii Principia*, P. III. Art. 48, 49, &c.

the study of this author in their University career. We can easily believe that an audience so fond of and accustomed to entertaining and witty orations as we have seen that Barrow's contemporaries were, would require some strong inducement to study Aristotle. The *Rhetoric* however, which was his subject, might be made attractive, and apparently was so; for his written Lectures on this subject were lent and lost.

I believe the main reason why it is supposed that Barrow was a bad Professor of Greek is, that he was one of the principal mathematicians of his time, and it is deemed unlikely that the same person can excel in both these departments. His professorial labours were soon transferred to that which he himself speaks of as a more congenial field. In 1662 he was appointed, by the Mayor and Commonalty of the City of London, Professor of Geometry at Gresham College. This College had been founded by Sir Thomas Gresham, by his will, and endowed with a portion of the rents of the Royal Exchange built by him. It was to occupy his mansion on the west side of Bishopsgate Street, after his death; and there lectures were to be given by seven Professors; those of Divinity, Astronomy, Geometry and Music being chosen by the Mayor and Commonalty of London, and those of Physic, Law and Rhetoric by the Mercers' Company. The scheme came into operation in 1596; and for a long time the lectures were important and valuable. In the case of this Professorship also we have Barrow's Inaugural Oration (*Opusc.* p. 90, p. 170 of this volume). The topics in this are the obvious ones: the praises of the Founder, of those who had held the office before him, and of the sciences which he professes; and protestations of his own unworthiness. Of his predecessors, he notices Henry Briggs, the improver of Logarithms, Christopher Wren, the universal genius, and Lawrence Rooke, whom he succeeded. This oration is, as usual with him, written in a very exaggerated and declamatory strain of rhetoric, which cannot fail to weaken our confidence in any statements which it contains. He says, in declaration of his unfitness for his task, that he has little talent and has had little opportunity for those studies; that he has long been an exile from letters among Barbarians and Scythians, travelling over land and sea, encountering the danger

of both elements, and the more formidable storms of misfortune; that when he at last came to a condition of rest, he was thrust into the grammatical tread-mill, made a word-catcher, compelled to take leave of Mathematics and Philosophy; almost to war on them, at least bade them an eternal farewell; so that he had now everything in that department to learn. As I have said, I conceive that this is probably more rhetorical than true. He ends this declamation with an epigrammatical turn, which he appears to have been much pleased with, for he repeated it in his inaugural lecture for another mathematical professorship: "I will not any longer weary your patience, yet students of Geometry ought to be very patient; and I ought to obtain an indulgent pardon from you, if (may the augury be happy!) I have shown myself to-day a very good Geometer, that is, a very bad orator."

The Gresham Professorships were active and useful for a long time after their first foundation. The cradle of the Royal Society was in their apartments. Afterwards the mansion of Gresham was otherwise disposed of, and the lectures were given in a room in the southwest corner of the Royal Exchange. They still continue to be given with variable popularity and effect.

Barrow was soon removed to another mathematical professorship, which was more distinguished, in this respect at least, that it was held, immediately afterwards, by no less a man than Newton. In this case also we have Barrow's Inaugural Lecture; and being the first who held the office, he has given an account of Henry Lucas, the Founder. Stripping this composition of its rhetorical dress, we learn that Lucas studied at St John's College, and was then taken into the family of the Earl of Holland (who was Chancellor of the University from 1625 to 1648) as his Secretary. Here by attention to business and economy he made a fortune; and continuing unmarried, resolved to make posterity his heir. He represented the University in Parliament from 1640: and as his end approached, considered and consulted with his friends how he could best promote its interests. The result was that he determined to give encouragement to Mathematical studies; which though admired always and especially in recent times, had hitherto had no patronage from the University. This

he did by founding that which is called from him the *Lucasian* Professorship, which he endowed with the rents of an estate in Bedfordshire, amounting at present to £155. Barrow then goes on to extend his laudation to the two trustees of Lucas's Will, Robert Raworth, a lawyer, and Thomas Buck, a resident in the University, whom he refers to as well-known to the hearers: "the same whose stately person and dignified countenance is every day before your eyes;" and to him he ascribes the suggestion of Lucas's benefaction. These two, in conjunction with the Heads of Colleges, and especially the Vice-Chancellors of 1663 and 1664, carefully and diligently took the proper steps for carrying the bequest into effect.

He then proceeds to speak of himself a little more in detail and a little less rhetorically than in his Gresham oration. "I took," he says, "the Professorship of Greek, not a desirable office, being one of great labour and small or no pay; I took it reluctantly, thinking that the condition of the place would improve, and then better men would be found. I now see no reason, nor will it inconvenience you, why I should not gratify my genius, and quit the Grammatical mill for the Mathematical Hall;" (*"e Grammatico pistrino in Mathematicam palæstram me subducerem;"* the same expression which he used in his Gresham oration). "For," he says, "though I always liked Philology much, I always liked Philosophy more: I do not despise pleasant word-catching, but I take heartily to the serious pursuit of things: I was not bound to Grammar as a slave; I have left her as I had a right to do; with no offence, I hope, to you, my dear friends: and here I have a position with which I am perfectly satisfied." He then goes on to say that he intends to make his office effective: "If, as a private man, several years ago, I tried to restore Mathematics from their exile, I shall now work all the more zealously at that task. And I do not intend to restrict my work to my legal duties. I shall be glad of familiar converse with you. I invite you to it. I shall not open my doors once or twice a week only, I will open my bosom to you every day. Consult me about your Mathematical difficulties." He then proceeds to praise Mathematics as a study, adducing the usual ancient names: Pythagoras, Democritus,

Plato, Aristotle ; all whose books he says, “ are illustrated everywhere with Mathematical examples as with stars. No one can open their secrets without the Mathematical key. Who can strike the *Organ* of Aristotle without the *Plectrum* of Mathematics? Who can understand the Platonic Socrates, who talks of square numbers with a child (—alluding to the *Meno*—) without Geometry, shall I say? or Arithmetic? or can understand Plato himself, when he discourses of the world made conformable to Geometrical relations (—in the *Timæus*—), or even when he reduces the State to exact Mathematical laws (—in the *Republic*?) Not to mention those moderns, resembling the ancients in acuteness, and almost equal to them: Galileo, Gassendi, Gilbert, Mersenne, Cartesius, and others of the present age, whom fame reports to have extended the boundary-line of natural science beyond the former landmarks, by the sole aid of Mathematics: at the sight of whose writings, everywhere glittering with the rays of Mathematical diagrams, those ignorant of such matters shudder like owls at the light of the blazing sun.” He proceeds to exhort his academic audience to admire the royal state which the new sciences are taking upon them, and to endeavour themselves to take a share in the progress of knowledge, and thus to silence their detractors. This he does in language which may remind us of Francis Bacon. “ They object to you,” he says, “ that you spend your lives in learning languages, as persons who are always children; or that grubbing out idle fables from the rubbish of antiquity, you reject the labour of the search for truth; or that, never consulting the nature of things, never using sound reason, you affect the empty trappings of words and the impostures of rhetoric:” and so on. To extinguish this calumny, he exhorts them to the study of Mathematics; which study he then proceeds to praise with his usual fertility and fancifulness. And he then ends with the same conceit which he had used in his Gresham oration: “ I have tried your patience: but Mathematicians ought to be patient. I have given a good augury that I shall be a good mathematician, for I have been a very bad orator.”

The Lectures thus inaugurated have come down to us, or the greater part of them. Those delivered in 1664, 1665, 1666,

were on the General Principles of Mathematics, and were not published till after his death¹

In these three annual courses of lectures, Barrow deals with questions which would now be generally described as *metaphysical*; such as the evidence of axioms, the propriety of definitions, the source of the validity of geometrical reasonings. Thus in the fifth Lecture, for 1665, we have a discussion of Euclid's Eighth Axiom ("magnitudes which coincide are equal"); Proclus has denied that the converse ("magnitudes which are equal would coincide") is true generally; and Barrow undertakes to refute him. And in the Lectures for 1666 we have discussions respecting questions of which the interest is not exhausted even in our own day; as Euclid's Definition of Proportion, its merits and demerits. These Lectures must, I conceive, have had some popularity in their time; for an English translation of them was published². But I am obliged to say of this translation, that it is so detestably bad that it could not possibly be of use to an English reader. For example, the Axiom that if the extremities of two straight lines coincide, the lines themselves coincide, is replaced by this, *Two Right Lines having the same Terms are congruous*: and in the Lectures about Ratio, the word *Reason* is used instead, thus: *Of the Species and Differences of Geometrical Reasons: That Reasons are not Quantities*: and so on. If it were important to introduce these Lectures to English readers, a new translation would be necessary.

But the Lectures of these three years did not belong to that progressive kind of Mathematics to which Barrow had alluded in his Inaugural Oration, and in which he was destined to take so important a part. He began his professorial labours by doing full justice to the ancient geometry. Along with the lectures of the first three years of which I have been speaking, were

¹ Isaaci Barrow, *Lectiones Mathematicæ*, xxiii. ; in quibus Principia Matheseos Generalia exponuntur: Habitæ Cantabrigiæ, A.D. 1664, 1665, 1666. Accesserunt ejusdem Lectiones iv. in quibus Theoremata et Problemata Archimedis *De Sphæra et Cyindro*, Methodo Analyticâ eruuntur. Londini, 1685.

² *The Usefulness of Mathematical Learning explained and demonstrated*; being Mathematical Lectures read in the Publick Schools in the University of Cambridge, by Isaac Barrow, &c. Translated by the Rev. Mr John Kirkby, of Egremond, in Cumberland. London, 1734.

published, as may be seen from a title-page which I have quoted, four Lectures in which the Theorems and Problems of Archimedes on the Sphere and Cylinder were investigated in an Analytical Method. These Lectures are, the editor informs us, of an uncertain time, and have no year affixed to them. The Analytical Method here adopted consists mainly in the use of algebraical letters and symbols, by which the reasoning is much abridged. At a later period (in 1675) he published, along with Archimedes, Apollonius's *Conics*, and Theodosius's *Spherics* abridged in the same manner¹. Montucla regards this as a relapse into geometry after his theological period had begun², but probably it was only an expansion of Lectures, which, as we have seen, he had given on the subject while he was Professor. Indeed there is extant a letter of his to Collins dated March 3, 1665, in which he speaks of an intention on which he was then deliberating, to publish Archimedes, Apollonius and Theodosius. He says, "But till I be necessitated by some engagement, I shall hardly ever induce myself to take the pains, and spend the time requisite for the reviewal of them; although within two or three months I think I could perform that. If the stationer you mention should make me a round offer, and propose fair conditions, I might perhaps be moved." He also speaks of "a little Euclid which ten or eleven years ago I writ very hastily," and which he would wish to revise. This publication must have been about 1654, before he went on his travels³; and therefore he had good ground for saying, as he said in his Inaugural Lucasian Speech, that he had already at a previous period shewn his desire to promote the study of Mathematics in Cambridge. In another letter about the same time (Feb. 1, 1666-7), it appears he had engaged in the usual employment of resident Fellows: "having business enough (which the last year hath been increased by divers gentlemen being committed to my care.)"

¹ Archimedis *Opera*, Apollonii Pergæi *Conicorum*, Libri III.; Theodosii *Sphærica*, Methodo Novâ Illustrata et succinctè Demonstrata. Per Is. Barrow, expofessorem Lucasianum Cantab. et Societatis Regiæ. 8vo. Lond. 1675.

² *Hist. Math.* II. p. 88.

³ This *Euclid* of Barrow is referred to pp. 66, and 79 of "The Diary and Correspondence of Dr John Worthington, Master of Jesus College," &c. (published by the Chetham Society of Manchester). It there appears that the *Euclid* was published before Feb. 26, 1655-6.

But though the giving an algebraical form to such investigations was a step forward, he soon went on to more decidedly progressive mathematical speculations. In 1669 were published his *Lectiones Opticæ*¹; and soon after, his *Lectiones Geometricæ*².

Both these works are noticed as important in the history of Mathematics. In his Optical speculations, says Montucla, Barrow quitted the beaten track, and discussed questions hitherto imperfectly treated; as the theory of the foci of spherical surfaces and lenses; the apparent places of images, and the like. He also explains the Rainbow, simplifying Cartesius's calculations; and, seeing that the Cartesian explanation of the colours is not satisfactory, proposes one of his own. (Lect. XII. Art. XVI.) It remained for Newton later to give the true explanation. Newton already begins to appear upon the stage. In the Epistle to the Reader, Barrow says that he was weary with the care of this Treatise, his offspring, and had not heart to lick it into shape: but that he had given it to his friends to nurse: of whom Mr Newton ("peregregiæ vir indolis ac insignis peritiæ") had revised and corrected the copy, and added matter of his own.

But the principal part which Barrow plays in mathematical history is as one of the immediate precursors of Newton and Leibnitz, in the invention of the Differential Calculus. He gives rules for drawing tangents to curves in general, which approach very near to those afterwards given by the Calculus. Thus, he takes an arc of the curve, as he says, *indefinitè parvum*. Draw, he says, two ordinates to the curve at its extremities, and complete the small triangle by a line parallel to the abscissa, and then calculate the ratio of the sides of the small triangle, and the consequent magnitude of the subtangent, by algebra. The two small differences of the ordinates and of the abscissas he calls a and e ; and the first abscissa and ordinate being q and m , the proximate abscissa and ordinate are $q - e$ and $m - a$. The special property of the curve being expressed by an equation between

¹ *Lectiones* XVIII. Cantabrigiæ in scholis publicis habitæ; in quibus opticorum Phænomenon Genuinæ Rationes investigantur ac exponuntur. Annexæ sunt *Lectiones* aliquot *Geometricæ*. Lond. 1669.

² *Lectiones Geometricæ*; in quibus (præsertim) Generalia Curvarum Linearum Symptomata declarantur. Lond. 1670.

these co-ordinates, he rejects all higher powers of a and e , as of no value; also all in which a or e do not occur, as destroying one another; and thus finds the ratio of a to e , which is the ratio of the ordinate on to the subtangent. The mathematical reader will see that this process required scarcely anything but a fixed notation to make it become the method of drawing tangents furnished by the Differential Calculus. A like approach to that Calculus had however been made by others, especially by Fermat, who in 1636 had proposed a method of finding *Maxima* and *Minima*, of the same kind as Barrow's, and had had a quarrel with Descartes on the subject. Perhaps it is to these previous attempts that Barrow refers when he says that he hesitates to publish his own. Lect. x. p. 80. "Quanquam haud scio post tot ejusmodi pervulgatas atque protritatas methodos an id ex usu sit facere. Facio saltem ex Amici consilio; eoque libentius quod præ cæteris quas tractavi compendiosa videtur, ac generalis."

In the copy of the *Lectiones Geometricæ* which belongs to the University Library, there is, in manuscript, on the reverse of the title-page, the following Latin quatrain:—

Juventuti Academicæ.

Quæ tibi dicta fuit dicendave fratris opella
Ista tui, tibi nunc jure dicata venit:
Tu potes ex illâ si quicquam discere, fiet
Læta tuo simul ac tuta patrocinio.

I presume these are the verses to which he refers in a letter to Mr Collins dated April 23, 1670: "I request you to blot out those four verses inscribed *Juventuti Academicæ*: for a friend whose advice I asked, hath persuaded me that they are not proper." It is difficult to see in what the impropriety consists; except they were considered as too deferential from a learned Professor to the Academic Youth.

In his address to the Benevolent Reader he calls the Geometrical Lectures *Quodammodo posthumas*; meaning that he had ceased to be Professor. Ward says, "These lectures (the *Lectiones Opticæ*) being sent to the learned Mr James Gregorie, Professor of the Mathematics at St Andrew's in Scotland, and perused by him, he give us (in 1670) the following character of the author in a letter to Mr John Collins; 'Mr Barrow in his

Opticks sheweth himself a most subtle geometer, so that I think him superior to any that ever I looked upon. I long exceedingly to see his *Geometrical Lectures*, especially because I have some notions on that subject by me. I entreat you to send them to me presently, as they come from the press, for I esteem the author more than you can easily imagine.' But when his *Geometrical Lectures*, which were published in the year 1670, had been some time before the world, having heard of very few who had read and considered them thoroughly, except Mr Gregorie and Mr Slusius of Liege, the little relish that such things met with helped to loosen him from these speculations, and heighten his attention to the studies of morality and divinity. For with a view to his design he had, on the 8th of November, resigned his mathematical chair at Cambridge to his learned friend and successor Mr Isaac Newton, Master of Arts and Fellow of the same College."

It will be seen by the facts and testimonies adduced above, that Barrow was a very considerable mathematician. He was also well acquainted with mathematical literature, as we see in all his works, and especially in his letters to Collins. He there discusses Kersey, Descartes, Mersenne, Torricelli, Alsted's *Admiranda Mathematica*, Bartschius his *Planisphere*; Thomas Albi ("that is, in plain English, Mr Thomas White") his *Chrysaspis*; Huyghens, of whom he says, "I exceedingly esteem his writings; and if true that he hath set out an Algebra, I should be glad to have it, though I kenn no Dutch; and would try what I could divine out of it." He also speaks of Mengolus, a writer noted for his obscurity, in which judgment he agrees; "his language is so uncouth and ambiguous, his definitions so many and so obscure, that I think it were easier toward the understanding any matter to learn Arabick than his dialect." He says too, "I was familiarly acquainted with Renoldinus at Florence; and he was then working upon his Algebra." In July 1669, Newton communicated to Barrow his tract entitled *Analysis per Æquationes Numero Terminorum infinitas*; which Barrow sent to Collins, who transcribed it; and afterwards to Oldenburg. This is one of the first pieces in the celebrated *Commercium Epistolicum*, a collection of documents published by order of the

Royal Society in order to throw light upon the controversy respecting the invention of the Differential Calculus. And at this point we may conceive that Barrow quitted mathematical for theological studies.

Perhaps he was partly led to this by the statutes of his College, which make certain theological exercises necessary in order that a Fellow may become "College Preacher," and in that capacity hold ecclesiastical preferment, which he soon afterwards did. This appears to be the import of Ward's account: "In the year 1669 he wrote his *Expositions on the Creed, Lord's Prayer, Decalogue, and Sacrament*, which was a task enjoined him by the College; which as he says (in a letter to Collins, dated on Easter Eve, 1669) so took up his thoughts that he could not easily apply them to any other matter." I do not find in the College Register his name entered as *Concionator electus*; but omissions in our lists are common. The Statute says (Cap. xi.) "Statuimus idem et volumus ut nemo in Concionatorem eligatur qui non antea Catechismum, id est, Symboli Apostolici, Orationis Dominicæ, Decem Præceptorum, Baptismi, Eucharistiæ, et Potestatis Clavium explicationem, domi iis qui in Collegio sunt docuerit." We have dissertations on these subjects in Barrow's works. And the exposition begins thus, "The order prescribed to this *Exercise* directs us to treat upon first, the Creed; secondly, the Lord's Prayer; thirdly, the Decalogue; fourthly, the Sacraments; fifthly, the Power of the Keys." The first four expositions are in English, and published in his works: the exposition *De Potestate Clavium* is in Latin in the *Opuscula* (p. 278 of this volume).

From this period we must look upon Barrow mainly as a divine. He took the Academical Degrees of Bachelor of Divinity in 1661, and Doctor of Divinity in 1666. The last kindness and honour he did, to his Mathematic Chair, says his biographer Abraham Hill, was to resign it to so worthy a friend and successor as Mr Isaac Newton, which took place in 1669.

In a few Latin verses which he sends along with his Lectures to Tillotson, he appears to imply that if he had any suitable employment as a Theologian, he would quit geometry: he says "While you, my dear friend, deliver the mysteries of sacred

truth to the people in powerful eloquence; and shut the mouths of petulant sophists, and carry on successful controversy for the Law of God; I, as you perceive, am so unhappy as to be fixed to the books which you see here; and so waste my time and my power. I might easily explain the cause of this my hard lot; but in spite of my lot I will be modest." These verses must have been written in 1669, for in that year he published his *Lectiones Geometricæ*; he had already given up the Lucasian Professorship.

Abraham Hill gives us an account of the way in which he selected subjects for his sermons: "Those subjects which he thought most important to be considered for his own use, he cast into sermons for the benefit of others, and herein was so exact as to write some of them four or five times over." Tillotson, who edited his works in 1683, gives us the dates at which some of them were preached. "The first," he says, "*(The Pleasantness of Religion)* was preached at St Mary's Cambridge, June 30, 1661, and was, I think, the first that he ever preached;" probably a sermon on the occasion of the "Commencement," an annual University ceremony which takes place at that period of the year. Tillotson goes on: "Those two excellent Sermons of Thanksgiving were, as I am informed, the next. The fourth in order was the first that he preached before the King's majesty." He had been appointed Chaplain to the King soon after the Restoration. He held a sinecure in Wales given him by his uncle, the Bishop of St Asaph, named, like himself, Isaac Barrow; and a prebend of Salisbury given him by Seth Ward the mathematician, who was bishop of that See. These ecclesiastical professions he resigned when he was made, in 1672, Master of Trinity College, on the promotion of Pearson the Master, to be Bishop of Chester. "When the King advanced him to this dignity, he was pleased to say *he had given it to the best scholar in England*. His majesty had several times done him the honour to discourse with him, and his preferment was not at all obtained by faction or flattery: it was the king's own act."

It has been customary among his biographers to quote in a sympathizing vein, a couplet which Barrow wrote soon after the Restoration of Charles II.;

“Te magis optavit rediturum Carole nemo
Et nemo sensit te rediisse minus.”

“None more warmly had wished that Charles might return
to his kingdom ;
No one less has felt truly that Charles is returned.”

And they speak of the great things which his friends expected for him who had suffered and deserved so much. I do not know what his sufferings were. Charles took the best way of making himself acquainted with his deserts, and of acknowledging them, by appointing him his Chaplain; and if he wished to make him Master of Trinity, which was certainly a most appropriate and valuable recognition of his merit, he must needs wait for a vacancy. Barrow was a zealous and active Master of that noble College; and it is especially recorded of him, that “he had always been a constant and early man at the Chapel, and now continued to do the same; and was therein encouraged not only by his own devotion, but by the efficacy his example had upon many others of his College.”

As the Head of a College, he soon had to serve the office of Vice-Chancellor of the University. He was appointed to this office in 1675, in the usual way, Nov. 4. On assuming his place as the head for a year of the administration of the University business, the Vice-Chancellor makes a Latin speech, and that made by Barrow is given in the *Opuscula*, p. 130 (*Procancellarii Electi Oratio*). A great part of this oration consists of topics, usual in such speeches, but probably uttered with great sincerity by Barrow: his repugnance to the office from the consciousness of feebleness and want of skill in such business; his love of retirement and private study; and the like. There is one passage from which it might appear that the Vice-Chancellor was expected to look and speak in a very awful manner on certain occasions—I suppose, when he rebuked evil-doers: “I call to witness (for my repugnance) my natural shyness, which fits me little to wrinkle my brow with frowns, to raise my voice authoritatively, to repel and repress effrontery with a look, to fulminate impressively scoldings threats and censures; that is, to handle the government with due majesty.” He proceeds however to speak

well of the state of the University, and begs that he may have the help of those whom he addresses in keeping all well.

There is another oration in the *Opuscula*, undated, but plainly belonging to the Commencement ceremony of 1676. It is entitled simply *Oratio Habita in Comitiis*; but, besides that in it he speaks in the name of the University as only its Head could do, there are other notes of time. The unfortunate Duke of Monmouth, the illegitimate son of Charles II., had been elected Chancellor of the University in 1674, on the removal of Villiers, Duke of Buckingham, by the King. He had been sent with troops to share in the military operations of the French against the Dutch¹; and this circumstance gave a fair ground for ascribing to him a share in the successes of that war. Barrow mentions, among the circumstances propitious to the University, the influence of the illustrious and exalted Chancellor, than whom none has ever been more able and willing to benefit the body². He adds that his eyes are dazzled when he looks at the heroic splendour and glittering greatness of his spirit; that his voice trembles to refer to thunder-stricken Meuse, and conquered Maestricht (Trajectum), a monument of Monmouth's courage and glory appropriate to the pen of history. The orator proceeds to praise, in large and varied terms, as his wont is, all the persons and things about him: the Professors, the Academic population, the Disputants who were about to perform their part in the ceremony, the young Nobleman who also took his share; the new buildings rising in every part of the town, the liberality of the friends of the University which he has to acknowledge and to announce. He goes on to note the Universities as a peculiar feature of England. Every nation, he says, has its London, but what is to be found like Oxford or Cambridge in delicate Italy, in grandiloquent Spain, in boastful France?" But all this is not

¹ Macaulay's *History*, Vol. I. p. 250.

² This praise was not altogether undeserved. Monmouth procured a letter from the King in 1674, in which he engages to limit in future his recommendations of Students to Scholarships and Fellowships, by Royal Letters, which had been issued in numbers prejudicial to the University. "We do hereby declare," he says, "that we shall not expect the compliance of any of the Heads of Colleges any otherwise than where the persons recommended shall be by learning and other endowments fitly qualified."—Cooper's *Annals of Cambridge*, III. p. 563.

idle compliment. He has an object at which he is aiming in thus praising the splendour of the University: "Something is still wanting to complete our pile: a Theatre which may free this sacred edifice (St Mary's Church) from the wrangling of disputants, and may be a properer scene for the follies of buffoons; a Library which may receive our large collection of books; and public Schools worthy of the University, by which we may come nearer in beauty to our dear and beautiful sister, Oxford."

The efforts of Barrow and his friends to procure the erection of these new academical buildings were not successful. The Public Schools of the University then existing (said to have been built in 1443) contained also the Regent and Non-Regent houses (in the upper part of the north side). It was not till 1722 that the foundation stone of the new Senate-House was laid; and when that was finished, the whole of the upper part of the quadrangle of the Schools was appropriated as the University Library.

But though Barrow failed in his proposal of a University Library, he had better success in his College. Roger North, in his *Life of Dr John North*, Barrow's successor in the Mastership, gives us the account of the connexion of these events which was current in his time. He says, "The tradition of this undertaking runs thus: They say that Dr Barrow pressed the Heads of the University to build a Theatre; it being a profanation and scandal that the speeches should be had in the University Church, and that also be deformed with scaffolds, and defiled with rude crowds and outcries. This matter was formally considered at a Council of the Heads; and arguments of difficulty and want of funds went strong against it. Dr Barrow assured them that if they made a sorry building they might fail of contributions; but if they made it very magnificent and stately, and, at least, exceeding that at Oxford, all gentlemen of their interest would generously contribute; it being what they desired, and little less than required of them; and money would not be wanted as the building went up, and occasion called for it. But sage caution prevailed, and the matter, at that time, was wholly laid aside. Dr Barrow was piqued at their pusillanimity, and declared that he would go straight to his College, and lay out the

foundations of a building to enlarge his back court and close it with a stately library, which should be more magnificent and costly than that he had proposed to them, and doubted not but, upon the interest of his College, in a short time to bring it to perfection. And he was as good as his word; for that very afternoon he, with his gardener and servants, staked out the very foundations upon which the building now stands; and Dr North saw the finishing of it except the classes, which were formed, but not done in his time; and divers benefactions came in upon that account; wherewith and the liberal supply from the College the whole is rendered complete; and the admirable disposition and proportion of the inside is such as touches the very soul of any one who first sees it."

The accounts of the subscriptions to the Library of Trinity College and the payments for the work are extant in the College archives. It is there stated that the Library was begun Feb. 23, 167 $\frac{5}{6}$; and therefore cannot have been a consequence of Barrow's Oration, which was delivered at Commencement, that is in June, 1676. And the foundation of the Library is ascribed in other accounts to other causes; as, a donation of a collection of books, and certain funds, by Hacket, Bishop of Litchfield, and the like. Indeed Barrow's "staking out the ground," implies a plan more matured, than an impatient and indignant impulse could produce. Still we see that Barrow did exhort the University to build a magnificent Library, and about the same time begin the erection of one in his own College. Barrow's applications to the friends of the College on this occasion are spoken of as having been eminently copious, appropriate and varied. "He writ out quires of paper," says his biographer. In the book containing the lists of subscriptions we see that they were on a liberal scale: for example, £100 each from Barrow, Dupont, and Babington the Bursar, Chamberlain the Vice-Master, Marshall and Neville, Senior Fellows, occur on the first page: many sums of from 10 to 50 pounds as a "first payment;" £200 from Pearce, Bishop of Chester, who had been Master: several of the Fellows give their College dividends for the year, £25 or £50. Later (1679), Dr North, Barrow's successor, gave £100; and again, by his will (1683), £100 more. Up to Feb. 26, 1684, the expenses were £12213.

Sir Christopher Wren, then in the zenith of his reputation as an architect, was employed to furnish the designs for the edifice. These still exist in manuscript in the Library of All-Souls, of which College Wren was a Fellow. Some, but only slight, alterations were made in erecting, from these designs, the noble structure which was the result of Barrow's activity. The building proceeded rapidly; for we are told that when North became Master, in 1677, it was already advanced three quarters of the height of the outward wall.

Barrow's office of Vice-Chancellor came to an end Nov. 3, 1676, and on that occasion also he had to deliver an oration, and this we have in the *Opuscula*, p. 230 (*Vicecancellarii munere defuncti oratio*). This also is marked by his usual fertility of fancy. He rejoices that he can return to quiet and private study; says that during his office nothing of a sad or tragical or any adverse kind has happened: is sorry he has done so little; and wishes his hearers all prosperity.

We have some traces of Barrow's activity as Vice-Chancellor. We find two orders of the Heads of Colleges (Feb. 11 and 28, 1675-6), from one of which it appears that the village of Barnwell near Cambridge had then already acquired its evil repute; and in both the scholars are forbidden to have any intercourse with certain persons, mentioned by name: a mode of discipline which still subsists under the name of *discommoning* such persons¹.

Barrow had now reached the summit of an academic life. He was not destined by Providence to dwell long on the descending slope. He went to London in April 1677, to discharge an annual function of the Master of Trinity, by assisting, along with the Deans of Christ Church and Westminster and three others, in the examination of the scholars of Westminster School for election to Scholarships at Christ Church, Oxford, and Scholarships at Trinity, Cambridge. On this occasion also he preached at Guildhall Chapel (April 13) a sermon *Upon the Passion of our blessed Saviour*². "This," says Tillotson, "was the last he preached but one; and I think the occasion of his

¹ Cooper's *Annals of Cambridge*, Vol. III.

² Sermon. XXXII. Tillotson's Edition.

death, by a cold he then got, which in all probability was the cause of the fever of which he died to our unspeakable loss. This he sent to the press himself, but did not live to see it published."

He had learnt at Constantinople the habit of taking opium, and believed in its medicinal efficacy: he tried it as a remedy in the present case in vain. He visited Seth Ward at Knightsbridge during his illness. Dr Pope says that he died in his usual lodgings in the house of a saddler at Charing Cross. Dr North, his successor, visited him when dying in a small room in one of the prebendal houses in the cloisters at Westminster. His biographers find a discrepancy in this; but it is easy to conceive that the Master of Trinity, though lodged in the cloisters for the few days of the Westminster examination, would have another lodging for the rest of his stay in London.

The reflexions which occurred to him when his end approached were probably those which are congenial to a Geometer-Theologian. He had already expressed such reflections in an autograph inscription written (in Latin) on the flyleaf of his *Apollonius*, still preserved in the Royal Society:

‘Ο θεὸς γεωμετρεῖ.

"Thou, O Lord, how great a Geometer art Thou! while this science has no end; while there is room for the invention of new theorems for ever, even by the powers of the human mind; Thou seest all these at one glance, by intuition, without the chain of consequence, without the tedium of proof. In other subjects our Intellect can do almost nothing; like the phantasy of brute creatures, it seems only to present some doubtful and dreamy notions, and thus there are as many opinions as there are men. But in this subject all agree: in this the human mind sees that it can do something; something even great and wonderful; wonderful indeed, for the faculty which is in other things so helpless is here effective and successful. Thee therefore for this as for other blessings I love with gladness; to Thee I look up; and I long with strong yearnings for the day in which with a purged mind and with an unclouded eye, I shall not only see all such truths without this successive and laborious

process of representation; but when it will also be granted me to see and know many more and greater truths through Thy goodness, Thy infinite and most holy love."

This strain of reflexion is not new, though here very strikingly expressed. It naturally led him to look upon death as the passage to the bosom of a Divine Master, whence he should see new truths, mathematical as well as others. He is said to have expressed this sentiment when he saw death approach. Montucla, in his *History of Mathematics*, states this; and in his *Index* calls it "Consolation singulière qu'il éprouve en mourant." I do not believe the view would have appeared singular to English thinkers of that time;—to Newton, who in his celebrated *Scholium* says of the Deity, "*Æternus est et infinitus, id est durat ab æterno in æternum, et adest ab infinito in infinitum: omnia regit et omnia cognoscit quæ fiunt aut fieri possunt. Non est æternitas et infinitas, sed æternus et infinitus; non est duratio et spatium, sed durat et adest. Durat semper et adest ubique, et existendo semper et ubique durationem et spatium constituit.*" Still less would this train of reflexion have been regarded as singular by Samuel Clarke and his school. Indeed the doctrine that the Divine Intellect is the Supreme Source and Depositary of All Truth; and that Truths apprehended by the human mind are rays of this central light, has always had a strong hold on reflective minds. It is one of Plato's favourite notions, and is still in like favour with many religious thinkers. In the Book of the "Wisdom of Solomon," this conception of the divine nature of "Wisdom" is prominent. The passage *Wisd.* vii. 22, &c. is often quoted by the theologians of this period:

"Wisdom, which is the creator of all things, taught me: for in her is an understanding spirit, holy, single in its nature, many-membered, subtil, lively, clear, undefiled, plain, invulnerable, irresistible: loving the good, and ready to do good; kind, steadfast, sure, serene, having all power, overseeing all things, penetrating all spirits... Wisdom is the breath of the power of God; a pure influence flowing from the glory of the Almighty ...the brightness of the everlasting light; the unspotted mirror of the power of God; the image of his goodness."

Barrow himself quotes the sequel of this passage in the conclusion of his sermon *On the Pleasantness of Religion*: and adds, concerning Wisdom, as thus described: "God loveth her as most agreeable to His nature: as resembling Him; as an offspring, beam, and efflux of that Wisdom which founded the earth and established the heavens: as that which begetteth honour, love, and obedience to His commands, and truly glorifies Him; and as that which promotes the good of His creatures which He earnestly desires. And the paths she leads in are such as directly tend to the promised inheritance of joy and bliss."

With such views as these, it was natural that when death approached he should find comfort in regarding it as a passage to the presence of the Supreme Wisdom: though I do not conceive that Montucla had any more special ground for ascribing such a sentiment to him than the above reflexion written in his *Apollo-nius*.

It is curious to remark the tone which Montucla takes, in ascribing to Barrow this sentiment. He not only calls this religious thought "consolation singulière," but implies that to most of his readers it would seem absurd and ridiculous. In the France for which Montucla wrote, all reference to positive religion was considered as matter for ridicule: and to such a view Montucla seems verbally to assent; but with an irony which is very transparent. He says, after describing his dying reflexions: "We see that Barrow was a poor *philosophe*, for he believed in the immortality of the soul, and a Divinity distinct from the universe." Yet transparent as the irony is, one of the biographers has taken this expression quite seriously, and says that Montucla calls Barrow a poor philosopher because he believed in God.

A character of Barrow is given in the Epitaph, which, along with his bust, is placed in Poet's Corner in Westminster Abbey. Though very laudatory, it does not appear to go beyond his merits. It says that he was "Truly great, if there be anything great in Piety, Probity, Faith, the most consummate Learning, and Modesty no less consummate, Morals entirely unspotted,

Manners most engaging." His English works contain the evidences of his theological learning and logical ability, on which his reputation has hitherto been usually founded; but we have seen in the preceding pages that his learning and knowledge were remarkable in other departments, as well as in theology; and that he had not only great argumentative skill, but inventive powers which placed him among the discoverers of his day. The sweetness of his disposition and the kindness of his manners are spoken of with admiration by his friends; and seem to shew themselves in many of the expressions which occur in these Latin writings; while at the same time it is plain that this gentleness was mingled with a strong sense of humour, a power of sarcasm, and a courage and vehemence sufficiently energetic, when the occasion demanded or prompted such feelings.

In Barrow we have, so far as we can judge, a striking exemplification of the saying, that the written style is the living man. Charles II. is reported to have said, that Barrow was the most unfair preacher he knew, for he never left anything for any one else to say on the subjects which he handled. This royal *mot* describes not ill the remarkable fertility of thought and copiousness of phraseology, which Barrow brings to bear on his subject. In his paragraphs we are constantly moved to wonder at the number of terms which occur in his developments of his thought, each marked by some bright image or pointed expression. As an example we may take the noted description of Facetiousness, in the Sermon XIV. against Foolish Talking and Jestings: "But first, it may be demanded what the thing we speak of is, or what this facetiousness doth import? To which question I might reply as Democritus did to him that asked the definition of a man, *It is that which we all see and know*: any one better apprehends what it is by acquaintance, than I can inform him by description. It is indeed a thing so versatile and multiform, appearing in so many shapes, so many postures, so many garbs, so variously apprehended by several eyes and judgments, that it seemeth no less hard to settle a clear and certain notion thereof, than to make a portrait of Proteus, or to define the figure of the fleeting air. Sometimes it lieth in pat allusion to a known story, or in seasonable application of a trivial saying,

or in forging an apposite tale: sometimes it playeth in words and phrases, taking advantage from the ambiguity of their sense, or the affinity of their sound: sometimes it is wrapped in a dress of humourous expression: sometimes it lurketh under an odd similitude: sometimes it is lodged in a sly question, in a smart answer, in a quirkish reason, in a shrewd intimation, in cunningly diverting, or cleverly retorting an objection: sometimes it is couched in a bold scheme of speech, in a tart irony, in a lusty hyperbole, in a startling metaphor, in a plausible reconciling of contradictions, or an acute nonsense: sometimes a scenical representation of persons or things, a counterfeit speech, a mimical look or gesture passeth for it: sometimes an affected simplicity, sometimes a presumptuous bluntness giveth it being: sometimes it riseth from a lucky hitting upon what is strange, sometimes from a crafty wresting obvious matter to the purpose: often it consisteth in one knows not what, and springeth up one can hardly tell how. Its ways are unaccountable and inexplicable, being answerable to the numberless roving of fancy and windings of language. It is, in short, a manner of speaking out of the simple and plain way, (such as reason teacheth and proveth things by,) which by a pretty surprising uncouthness in conceit or expression, doth affect and amuse the fancy, stirring in it some wonder, and breeding some delight thereto. It raiseth admiration, as signifying a nimble sagacity of apprehension, a special felicity of invention, a vivacity of spirit, and reach of wit more than vulgar: it seeming to argue a rare quickness of parts, that one can fetch in remote conceits applicable; a notable skill, that he can dexterously accommodate them to the purpose before him; together with a lively briskness of humour, not apt to damp those sportful flashes of imagination. (Whence in Aristotle such persons are termed *Ἐπιδέξιοι*, dexterous men; and *Εὐτροποί*, men of facile or versatile manners, who can easily turn themselves to all things, or turn all things to themselves.) It also procureth delight, by gratifying curiosity with its rareness or semblance of difficulty; (as monsters, not for their beauty, but their rarity; as juggling tricks, not for their use, but their abstruseness, are beheld with pleasure;) by diverting the mind from its road of serious thoughts; by instilling gaiety and airiness

of spirit; by provoking to such dispositions of spirit, in way of emulation or complaisance; and by seasoning matters, otherwise distasteful or insipid, with an unusual, and thence grateful tang." Vol. II. pp. 4-6.

The like copiousness distinguishes his Latin style, in at least an equal degree. Every page supplies examples: but I will take the description of his predecessor Duport, who was remarkable for the greatness of his learning and the smallness of his stature. He says, "he was a good, and also a *great* man, though your eyes told you the contrary. In the small nut was a kernel of the most varied learning; in the narrow casket was a large literary treasure; in one little volume was comprehended a compendium of all existing languages, arts and sciences; an accurate epitome of the Erasmuses, Budæuses, Stephenses. In his diminished body dwells a gigantic mind; there all Athens is a guest; there the whole breadth of Greece has its abode; with him who from the earliest time of most of our memories has been the Atlas of Greek literature; has sustained the glory of the University on shoulders, not large indeed, but strong; and like a star, minute¹ in size, but wide-spread in efficacy, has shone with its rays to the ends of the world."

Barrow's learning, like the other parts of his character, appears in his style. He seems always to have present to his mind the whole of ancient literature; and thus, in referring to an author he perpetually makes some remark or gives some turn to the reference, which shews that he was thinking of the original passage, not of some translation or derivative authority. And hence it is that in his Latin style he is, as I have said, fond of introducing unusual words. Expressions which occur once only in Cicero, or Plautus, or Seneca, are favourites with him. And when he quotes the Scriptures he very often gives new point and force to the translation. For example, he says (*Sermon on the Love of God*), "It is, as St Paul speaketh, τὸ τέλος τῆς παραγγελίας, the last *drift*, or the supreme pitch of the *evangelical profession* and institution, to love....St Paul saith of the love toward our neighbour that it is πλήρωμα τοῦ νόμου, a

¹ I read "velut stella mole *arcta*, virtute diffusissima:" the editions have "mole *aucta*."

full performance of the law concerning him, and that all commandments ἀνακεφαλαιοῦνται, are recapitulated or summed up in this one saying, &c."

An editor can hardly fail to become familiar with the style of the author; and when he has done so, he may perhaps be allowed some weight in deciding from the style of questionable compositions, whether they are or are not genuine. If I may apply this rule to the Sermons published with Barrow's name by Dr Lee, I should certainly pronounce them not to be Barrow's. It is difficult to convey to another person the perception of differences of style; yet even this may perhaps in some degree be done. In regard to the Four Sermons published from the Trinity College manuscript, this task is the more interesting because though different from Barrow, the Sermons have considerable merits and beauties. And the comparison is the more easy, inasmuch as one of these Four Sermons is on the same subject and text as one of Barrow (Matth. xxii. 37): 'Jesus said to him, Thou shalt love the Lord thy God with all thy heart.' (Serm. xxv. xxvi. of this edition).

The Four Sermons, in the first place, have no trace of Barrow's exuberant copiousness. The Four Sermons are short sermons. Barrow's in this as in other cases are long ones. Or rather, Barrow has drawn from the text two Sermons, each much longer than any one of the *four*. Nor have the Four Sermons the multiplication and variation of expressions and images which is so constant and prominent in Barrow. They are in a simple, brief, rapid style. Nor have they the learning of Barrow; nor, more characteristic than the learning, the ever present recollection of Greek and Latin originals which Barrow manifests.

The Four Sermons, as well as Barrow's, are full of rapid turns and images approaching to the character of wit. It is difficult to mark differences in such things; but I may perhaps venture to say that Barrow's turns have more of wit; those of the Four Sermons more of fancy. Thus in the Sermon first referred to, Barrow says that the lawyer answers the question, 'What is the first and great commandment? and is therefore commended by our Saviour with a *Recte respondisti*;' an allusion, I think, to a custom of the schools at Cambridge. Again,

‘It was indeed the great commandment of the old, (or *rather of the young and less perfect*) religion of the Jews:’ again,

‘The covetous person, who dotes upon his wealth, let him be pinched with the want of conveniences; let his body be wearied with toil; let his mind be distracted with care; let him be surrounded with obloquy and disgrace; *at mihi plaudo ipse domi*: he nevertheless enjoys himself in beholding his beloved pelf.’

I do not think there is in the Four Sermons any cumulative sentence like the last, of which the form is in Barrow so frequent. But I am here merely comparing lively turns of thought in the two writers. I will now take some examples of them from the parallel Sermons of the Four. I take the following instance:

“We love Him, therefore, invited thereto by a double argument: because He pitied us; because He would be loved.

“1 Because He pitied us. We do not love ourselves, if we love not Him on whose supporting hand we entirely and intimately depend. Nay, had not He who every morning repossesses us of what the night—not so much the shelter of thieves as thief itself—had stolen from us while we slept, given us every moment to ourselves again, we had no selves to love.”

That the night is not so much the shelter of thieves as thief itself: that the night steals us from ourselves, while God gives us back to ourselves every morning: and that if He did not, we should have no selves to love; these are pretty conceits, after the manner of the preachers of Charles II’s time; but not like Barrow. The four sermons are full of such; and in spite of those conceits there is a good deal of warmth. Thus take the next sentence to those which I have quoted: in which I mark the characteristic traits with *Italics*:

“2 We love Him because He would be loved, because He would condescend to represent to poor humble human nature so august a glory amiable. It is less wonder if He would be loved and obeyed by angels’ hierarchy, by cherubim and seraphim, *those with their wings despatching his commands, these pointing up their flames towards the glorious throne*; but would He be loved also by such as we are? Would He be loved by dust and ashes?

Would He expect, require, or accept such a *flame from ashes*? Would He be loved by those whose horrid, deep-dyed, cloudy guilt, had thunder-struck down to the deep? by those who are afraid even of their own dreadfully deformed selves?"

I will quote another passage: (p. 621)

"For these two passions, love and fear, *combined in one* [*St John*,] mutually endearing each other, are such undivided friends, and with a kind of *point of harmony*¹ do so echo to each other in one breast, *where the music is all antiphone*; that I had almost forgotten to distinguish them, and was apt unawares to say that both of them do mutually love each other. If I had said that fear loves, it had been a pardonable error. A poet must say so if he would tell you that the same person who pays reverence, loves: *ipse metus te noster amat*. 'Tis true, the lover and the beloved St John, competent arbitrator, said that *true love casteth out fear*; but, reading on, you will discover the decomposed features of a fear, creeping with its bolts and chains, even to itself. Such a fear is peremptorily commanded never so much as to steal within the verge of love."

If Barrow had had such thoughts, he would have bestowed more words upon them. If the images had presented themselves, he would have expanded them into more developed illustrations.

From such indications I judge the Four Sermons not to be Barrow's. The other sermons published by Dr Lee are also very different from Barrow, and as seems to me, inferior both to his and to the Four.

¹ That is, counterpoint.

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

Page xvi. Date of Barrow's *Oratio Pro Lectore Human*. It has been pointed out to me by Mr Edleston, Fellow of Trinity College, that the Register of admissions to offices from 1645 to 1659 was kept in a separate book; and from this book it appears that Barrow was elected *Humanitatis Prælector*, Oct. 2, 1654. In 1645 and 1646 this officer is called *Lector Humanitatis sive Linguae Latince*.

It appears also that Widdrington was appointed Professor of Greek by the direct authority of Cromwell. In the register there is the following entry:

“Radulphus Withrington Coll. Christi socius admissus est in munus Lectoris seu Professoris linguæ Græcæ Jan. 26, 1654, virtute literarum patentium Oliveri Domini Protectoris.”

This stretch of authority is the more remarkable, as going far beyond anything claimed by the Kings of England. In the Royal Statute concerning this and the other Regius Professorships, this passage occurs: “And if it should happen that we or any of our successors, or any of the magnates of this realm should by letters command any one to this place who is not the most fit person for it: then we will and order that the electors without any regard to the said letters shall elect the person who is the best and the most fitted to instruct his hearers.”

Barrow's patent for travelling granted him by the College, 1655, March 25, may be noted. It is in the form which was common at that time on the like occasions.

“To all, &c.:

“Whereas Izake Barrow doth earnestly desire for the encrease of his learning to visit foraigne cuntries and there in some serteyn universitie to bestow his time in studdy and learning, We therefore, &c....have granted to the said Izake Barrow for the whole profits of his Fellowship the allowance of sixteen pounds a year...for three years... And if it shall happen the said yearly allowance of £16 to be behind... it shall be lawful for the said Izake Barrow...into our mannor of Barrington to enter and there to distraine...Provided that the said Izake Barrow after the end of the said term may peaceably reenter into the same estate and seniority and all other profits due to him for his Fellowship together with his chamber...provided also that the said I. B. during the term of his absence shall every year write letters to the Master and Senior Fellows, in which he shall acknowledge the benefit and shall fully and truly shew to what studies he doth devote himself. In witness whereof,” &c. This sum of sixteen pounds was the ordinary minimum of a Fellowship of Trinity College at that time. But when the dividends of other Fellows were greater, Barrow also received the larger dividend.

Page xii. With reference to the appointment of Fellows to Livings during the Commonwealth, I may note a presentation as recorded in our muniments.

1657, Aug. 13:

“To the Ho^{ble} and Reverend Com̄issioners for the approbacion of ministers:

“These are to certify that we, &c. do by virtue hereof (with all due respects) present James Mablison, minister, to the Vicarage of Roxton, in the county of Bedford. And we do humbly desire you to admit him into the said Vicarage...the same being now void and the right of presentation undoubtedly belonging to us. In witness whereof,” &c.

W. W.

QUÆSTIONES ACT. MODERAT.

APRIL. 1651.

Habitus humani acquisiti non sunt reverâ diversi a memoriâ hominis.

Visionem fieri posse absque specie, aut imagine sensibili, probabile est.

De priori.

¹ **H**ABITUUM naturam rite et distincte explicari multum interest Philosophiæ. Hâc etenim rite et distincte intellectâ, cum res plurimæ varii et pulcherrimi usus propius est ut cognoscantur, tum etiam confido fore, ut satis fœcunda inutilium quæstionum seges hinc continuo amputetur; plurimi nodi et difficultates cum suis fundamentis et vestigiis penitus evanescant; et ipse animus noster tot entium a se invicem, non reipsâ solum, verum et specie etiam diversorum, hospitio et sarcinâ liberetur.

² Ut rem ipsam aggrediar, innuo imprimis me non de habitibus infusis, sed de acquisitis tantum quæstionem instituere, ne scilicet confidentius quam tutius extra Philosophiæ pomœria evagatus, Theologorum, quorum sunt partes de habitibus infusis agere, in meum caput objectiones accerserem.

³ Moneo iterum me minime paratum fore in quæstiones alias de modo memoriæ, verum etiam sensationis efficiendæ meipsum induere. Neque enim

istud aut mei officii esse, aut ad præsentem causam pertinere existimo. Seu memoria nihil aliud sit, quam imaginum quarundam intentionalium capaci cerebri ceræ impressarum retentio, seu per crassiores quasdam et corporales picturas fiat, sive per membranulas illas Lucretianas, summo de corpore rerum diremptas, et in capite asservatas; seu potius memoria sit tantum motus illius, per quem sensatio facta est, vestigium in cerebro; seu alio quovis modo, aut medio existat; satis est, modo hoc constet et concedatur, actuum ex quibus habitus ponuntur generari, in apothecis cerebri manere reliquias; quas phantasiam respicere, et ab eâ intellectum sumere, mallem ceu experientiâ cognitum supponere, quam operose ut dubium demonstrare.

4 Nihil etiam morabitur me ista Platoniorum sententia asserentium quosdam habitus, virtutes præcipue et scientias, actibus novis non acquiri, neque in recente saltem memoriâ consistere, quippe quas non tam de novo discimus, quam veterem de iis scientiam repetimus, pulverem et rubiginem menti obductam detergentes.

5 Neque de illâ quæstione valde sollicitus sum, utrum quidam habitus non tam acquirantur, quam ab ipso initio connascantur.

6 Neque ad rem nostram aliquid momenti habet, an simplex tantum, an vero (ut quidam volunt, reclamante Aristotele) duplex sit memoria, in sensitivâ parte una, in intellectu altera. Et si qua sunt similia dubia τῆς ἄλλης σκέψεως, iis nos minime immiscemus. Quocunque illa modo sumantur, et constat memoriam dari, et in eâ ego, vel in aliquo ipsi ἀναλόγῳ habituum, essentiam constituo.

7 His præmonitis, ea quæ ad propositæ theseos explicationem ulterius desiderantur, et paucula sunt

et breviter expedientur. Supponitur enim dari habitus: id quod cum experientia satis luculenter ostendat, tum etiam obiter postea ratione probabitur. Ipsius autem habitus hoc in loco definitionem exhibere incongruum esset, quippe dum sub iudice lis sit de ejus essentiâ. Satis vero mentem theseos intelligit, qui habitum mente conceperit esse eam rem, qualiscunque sit, quæ hominem ad aliquas actiones obeundas promptiorem reddit, ad quas alioqui non adeo facilis et idoneus erat. Penitus autem omittendum censui, si quid in vi vocabuli hujus, aut etiam Græci (ἐξέως), homonymiæ et diversæ acceptionis occurrat; quare enim opus esset hoc facere, quum quisque probe cognoscat qualis ea acceptio verbi sit, de quâ agitur?

8 Quoniam vero potentiis operatricibus habitus omnes adjungunt, utile erit quædam de iis annotare, præcipue ut divisiones habituum, et subjecta ipsorum, secundum aliquorum sententiam, admodum calleamus. Aristoteles in secundo Nicom. cap. 5, ea quæ in animâ sunt omnia in tria genera dispescit, ἐξέως, δυνάμεις, πάθη^a Tὰς δυνάμεις (quibus accedunt reliqua duo) idem et in Ethicis, et in Physicis libris sæpius ψυχῆς μόρια vocat, quâ appellatione et veteres omnes gaudent. *Dividitur autem in partes anima, nunc in duas a Platone, nunc in tres a Zenone, nunc in quinque, et in sex a Panætio, in septem a Sorano, etiam in octo penes Chrysippum, etiam in novem penes Appollophanem; sed et in decem apud quosdam Stoicorum; et in duas amplius apud Posidonium, qui a duobus exorsus titulis, a principali, quod aiunt ἡγεμονικόν, et a rationali, quod aiunt λογικόν, in duodecim exinde prosecuit^b.* Ita et Seneca animam in

^a [Τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστὶ, πάθη, δυνάμεις, ἐξέως.—Ethic. II. 5. 1.]

^b [Tertull. de Anim. cap. XIV. Opp. p. 273 B.]

membra dispertit, et partes ministras; Galenus et alii communiter μέρη, μόρια, μοίρας, aliquando εἶδη nuncupant. Elegantissime omnium Tertullianus noster in libro de Animâ ingenia nominat; *Non membra*, inquit, *sunt substantiæ animalis, sed ingenia; neque tam partes animæ habebuntur, quam vires et efficaciam et operæ, sicut de quibusdam et Aristoteles judicavit*^c. Sic ille exprimit ea, quæ ipse Aristoteles et sui interpretes δυνάμεις, ιδιότητας, ἐνεργείας efferunt. Sane Aristoteli neque anima διμερὴς est, ut Platoni, neque τριμερὴς, ut Galeno, neque ὀκταμερὴς, uti Chrysippo et Stoicis, verum ἀμερὴς potius, uti in tertio de Animâ disputatur. Quæ reliqui partium loco habent, τὸ ἡγεμονικὸν et τὸ ὑπήκοον vel τὸ θυμικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν, et τὸ λογιστικόν, vel ut alii dividunt, τὸ ζωτικόν, τὸ αἰσθητικόν, τὸ κινητικόν, τὸ νοητικόν, τὸ ὀρεκτικόν τῆς ψυχῆς, hæc, inquam, etsi aliis sint, et Aristoteli nomine tenus, tamen non sunt animæ reverâ partes philosopho. Non sunt illæ certis corporis partibus et officiis distributæ et disclusæ, sed ita singulæ in toto diffusæ, ut sunt proprietates in rebus naturalibus, quæ in his localiter disseptæ non sunt, verum qualitate tantum distinctæ, uti e.g. in igne siccum, calidum ac leve, quæ non loco distincta sunt, sed proprietate. Has igitur Aristoteles δυνάμεις, potentias, facultates appellavit, nomine aptissimo, quod etiamnum merito Scholæ retinent. Harum etenim distinctiones, quæ reverâ prope infinitæ esse possint, pulchre ostendunt quot modis anima apta sit nata vel agere, vel pati; et vel se exercere, vel aliquid ab extrinseco recipere. Ei proculdubio hæc a naturâ insunt, vel ipsius potius natura et substantia sunt; et

^c [Cap. xiv.—Verbatim. Non tam partes animæ habebuntur, quam vires et efficaciam et operæ, sicut de quibusdam et Aristoteles judicavit. Non enim membra sunt substantiæ animalis, sed ingenia.—Opp. p. 272 B.]

hisce instructa anima idonea censetur suâ sponte, ad actiones sibi a naturâ concessas et debitas, modo adsint cætera requisita, in lucem proferendas.

Videntur nihilominus hæ facultates ad quædam objecta, etiam contraria, e sua indole indifferenter se habere; ad quosdam actus *ἰσορρόπως* tendere; ad neutrum duorum se determinare, verum ex captu et ingenio suo ad utramque partem inclinare. Hinc ad ipsarum hanc *ἀδιαφορίαν* eximendam, alio quopiam opus esse experimur, quo quasi naturâ alterâ restrictiori agens ad unas partes alacrius, ad alias difficilius pertrahi contingat. Hoc quicquid sit isto modo facultati adjectum, ad ipsam in limites et ordinem cogendum, habitus titulo apud omnes dignoscitur.

9 Hinc facultatum multiplicem, imo infinitam divisionem esse posse perspicuum est; illa vero quæ nostræ rei præcipue conducere videtur, hæc est, quâ altera animæ facultas cognoscens, altera appetens dicitur. Secundum enim hasce partes (ut distinctius agatur) utile erit et habitus dissecare. Quarum utramvis si habitus disponet secundum naturæ suæ debitam perfectionem, et ad consentaneam ejus operationem, virtus vocetur, sin aliter, vitium.

10 Illud vero ex ordine præsuppono, dum de habitu loquor, illud tantum me intelligere, quod in animo situm est. Ita scholastici de habitibus disputant; in facultatibus animi æqualitates quasdam ex crebris actibus nasci statuunt, quas habituum nomine indignant. Ita et ego velim. Si quid ad corpus, aut organa quævis, vel instrumenta, vel requisita pertineat, non ingreditur habitus vel naturam, vel nomen. Sed infra pauca de hâc re ex alterâ occasione.

11 De memoriâ illud tantum efflagito, ut concedatur, eos nempe actus, quos in aliquo genere virtutis vel

vitii, seu in mente seu in appetitu residentis, agens exerceat, alicubi ita retineri et reservari, ut eos iterum mens quasi perpetua quædam simulacra respicere, et secundum eos agere queat. Hoc facere memoriæ esse patet; et tales actus esse quasi particulares quasdam reminiscencias seu retentiones potius; in his ego habitum collocare profiteor; quem reliqui plerique qualitatem quandam vel simplicem, vel ex pluribus conflata, potentiæ τῇ ἐνεργητικῇ vel παθητικῇ inhaerentem, et actibus frequentatis productam constituunt.

12 Quod ad Aristotelem attinet, antequam ad probationem ulterius procedam, meum esse contendo, et ex eo memoriæ terminum elucidandi occasionem desumo. Quum liceat pluribus, hisce tantum locis illud probo. Sunt in libro περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως. Habitum etenim et memoriam ille isthic vel plane συνωνύμως vel aliam per alium effert. Semel sic loquitur: αἰσθητικοῦ μορίου ἕξις ἡ μνήμη, capite primo^d; in alio capite hæc sunt ejus verba: ὅταν γίνεται ἡ ἕξις ἡ τὸ πάθος, μνήμη ἐστὶ^e. Videte, confundit hæc nomina. Actum vero etiam scientiæ ex habitu profluentem alibi memoriæ tribuit: οὕτω μέμνηται τὰς τοῦ τριγώνου, ὅτι δυνὶν ὀρθαῖς ἴσαι^f. Ex hisce et similibus Aristotelis verbis animadvertere mihi videor triplicem esse quasi memoriam. 1 Illa est, quæ sæpissime sub memoriæ nomine in Scholis venit; scil. potentia animæ, quâ illa capax est a naturâ speciem rei intellectæ aut sensatæ apud se retinere, ut in ejus iterum cognitionem regredi queat. 2 Ipsa retentio, et quasi habitio hujus speciei in animâ, quod, etc. Hanc Aristoteles memoriam, i. e. μνήμην semper vocat: etiam dicit modo πάθος, modo ἕξις, nun-

^d [?]
^e

[Cap. 2. Verbatim. ὅταν δὲ ἐγγένηται ἡ ἕξις καὶ τὸ πάθος, τότε ἡ μνήμη ἐστίν.]
^f [Cap. 1.]

quam animæ δύναιιν. Verba ejus quarto Parag. primi capitis, de Mem. et Remin. ἐστὶ μὲν οὖν ἡ μνήμη οὔτε αἰσθησις, οὔτε ὑπόληψις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξιν ἢ πάθος, ὅταν γίνηται χρόνος· et in initio: τινὲ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος. Quid sit μόριον ψυχῆς, visum est prius; facultas nimirum. Aristoteles igitur per memoriam minime designat facultatem; sed ei σύμβαινόν τι, accidens ejus; habitum nempe aut passionem. Liberum mihi puto ita usurpare hoc verbum, ut ipse philosophiæ nostræ magister, ὁ πάνυ, uti voluit. Hujusmodi igitur et ego memoriam intelligo in thesi, et expresse hoc commoneo ne aliquod de terminis litigium suboriat. 3 Ipse actus memoriæ seu recordatio, τοῖς ἕξωθεν, ut ita dicam, sæpe memoria dicta, at rarius ita in Scholis. Nominari poterit forte haud inconcinne triplex hæc memoria, potentialis, habitualis et actualis, e quibus mihi cum secundâ solum res esto, (quarum unaquæque priorem perficit, et habet se ad eam tanquam actus ad potentiam).

13 Ne nimium curiosus videar, breviter hæc theses meæ mens, hic sensus est; agens ex habitu operari, nihil aliud est (quod solam mentem, seu partem imperativam et primariam spectat; organicam et instrumentalem prius amovi) nihil inquam aliud, quam in aliquâ specie actionis reminisci illorum actuum, quos prius et sæpius in eâ specie ediderit; quâ merâ ἀναμνήσει sine aliquâ aliâ qualitate promptius et paratius redditur ad eum actum iterum iterumque exerendum. Hæc theses meæ est explicatio; quam, si non urgentissima brevitatis me oppressisset, subtilius forte elaboratam, et variis conjecturis uberius stabilitam habuissetis; nunc satis, imo necesse fuerit dilutius et popularius, addo, parcius et desideratius currentibus quibusdam argumentis confirmare. Et,

14 *Primo*, Primi vice se in conspectum sistunt ipsa experientia et inductio; per quam præcipua habituum genera diligenter excutiendo, constabit nihil eos aliud esse reverâ, quam quasdam memoriæ partes vel species. Pertinent habitus omnes, ut videtur, ad facultates, vel τὴν γνωστικὴν, vel τὴν ὀρεκτικὴν. Eas ordine inspiciemus. Intellectivæ partis quinque esse habitus a Philosopho traditos nemo ignorat; quibus et sua vitia analogæ opponere facile fuerit. Enumerem hos, et videam. Quid igitur aliud est ars, quam exemplarium vel idearum quarundam opus aliquod seu ποίημα respicientium comprehensio in mente, quæ exemplaria opifex semel vel sæpius plene ac dilucide exploravit, et in memoriam reposuit, vel suo ipse ingenio prius excogitavit, deinde perfecit, et in altâ mente etiamnum ipsorum notitiam reservat? Eum qui sic fecit, etsi quidvis aliud absit, communibus omnes suffragiis in artificis censu collocamus. Quid hic a memoriâ nostrâ diversum aut alienum? Pari modo scientia habitus est mentem apposite instruens ad unam aliquam conclusionem, vel totam conclusionum molem ac compagem faciliter cognoscendam. Recte; nunc et hic habitus est tantum reminiscencia istorum principiorum, in quorum virtute hæc conclusio necessario delitescit, et e quibus eam vir sciens aliquoties elicit, et ita se fecisse meminit; ideoque eodem iterum ordine elicere valet; quæ principia, qui actus, si e memoriâ dilaberentur, nonne actum esset de habitu isthoc, et de scientiâ? Sic et ille intelligens est et νοερός, cujus animus principiorum et theorematum locuplete penu instruitur; qui illa in numerato habet principia; quæ si aut minime adessent, aut aliquando effugerent, esset forte—ῥημάτων ποταμός, νοῦ οὐδὲ σταλαγμός. Idem in sapientiâ; at in prudentiâ adhuc clarius, nihil eam esse,

præter memoriam quandam ob plurimorum annorum
usum omnigenis exemplis, factis, responsis, monitis,
legibusque luculenter refertam. Hinc præcipue senibus
ob ævi spatium tribuitur, ut illi in secundo Odysseæ,

Ὅς δὲ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μύρια ἦδη^g.

methodusque illa est, qua se acquirere sapiendi habitum
profitetur Telemachus,

ἐγὼ δ' ἔτι νήπιος ἦα,
Νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας εἶμι, καὶ ἄλλων μύθον ἀκούων
Πυνθάνομαι, καὶ δὴ μοι ἀέξεται ἔνδοθι θυμός^h.

Discebat, rogabat, inspiciebat, retinebat; hæc methodus
est animum præclaris habitibus imbuendi. Merito
igitur Cicero memoriam enumerat inter prudentiæ
partes; latius scilicet inventivam et coniectivam partes
in prudentiâ complectens. Jure Mnemosyne mater
Musarum a poëtis constituta. Non indigne Apollonius
hymnum Memoriæ cecinit. Hæc scilicet via est scientias
comparandi; distincte intelligere, et fideliter retinere; id
dum facimus, ecce (ut Prudentius),

Tardis semper processibus aucta
Crescit vita hominis, et longo proficit usu.

Eodem modo in vitiis oppositis, ἀφρονες, ἄνοι, ἄτεχνοι,
ἀνεπιστήμονες, grylli, et bardi, per inopiam scilicet et
incuriam memoriæ evadimus.

Ad morales jam habitus recensendo devenimus.
Virtutes et vitia quomodo a memoriâ non abludent,
exemplo uno aut altero discamus. Proponitur in me-
dium vice reliquorum temperantia. Nonne eum omnes
temperantem nominamus, qui quum legis illius, quâ
huic vitio interdicitur, probe meminerit, simul etiam

^g [Od. II. 16.]

^h [Ibid. 313.]

oblata luxuriæ opportunitate ab eâ aliquoties temperarit? quæ abstinencia reflectentis in se animi oculo perspecta, cum gratâ animum oblectatione perfundit ob honestam victoriam, tum etiam docet, quomodo deinceps abstineri poterit; hinc fit continuo ut hoc actu sæpius repetito, et hâc memoriâ firmatâ facilius ab illius voluptatis illecebris avertitur, et virtus illa radices in animo altiores agit.

Vice versâ vitiorum instantia sit ebrietas. Ille tandem ex habitu ebriosus evadit, quem quum allectrix crapula semel et iterum ad istud τὸ ζαρότερον πίνειν impulerit, occupetque adeo sequuturâ occasionis vice phantasiâ residens in memoriâ prægustata illa vini dulcedo, subit animum, quam benignis usus est sociis, quam grate et blande hilaris esse soleat,

Cum bibitur conchâ, cum jam vertigine tectum
Ambulatⁱ.

Hæc memoria, sensim per renovatos actus magis magisque invalescens, ita demum totam mentem obruit, ut nihil aliud, quam fœcundos calices concipere et cogitare possit, blandæ tyrannidis vinculis irretitus. Adeo difficile est, quod subinde jactitabat lepidus ille Rhetor, quorundam oblivisci. Liceret in aliis omnibus vitiis instare, quomodo hæc τελευτῶσα φύσις, et—quam multos

laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali^k.

Verum supersedebo hoc argumento, postquam uni objectiunculæ ex experienciâ desumptæ respondeatur, quæ suadere velit aliud quid præter memoriam ad habitus, puta ad artes, requiri. Supponatur enim quicumque cujuscunque artis regulas et ideas apprime

ⁱ [Juv. Sat. vi. 304.]

^k [Ibid. vii. 50.]

callens, Musicæ forte, vel Scriptoriæ; neutiquam foret ut hic homo, si desit praxis, et exercitatio, tam peritus Musicæ evadet, ac ille, qui aliquos citharæ pulsandæ annos impenderit; neque erit scriptor noster Ausoniano illi *ταχυγράφῳ* artis facilitate et promptitudine conferendus, de quo dicitur,

Currant verba licet, manus est velocior illis,
Nondum lingua suum, dextra peregit opus,

habeat ille prius dictus quantamvis memoriam, et tantam quantam habere possit. Sic etiam fieri potest, ut ebriosus ille (de quo antea dictum), diuturno tempore Baccho sacer, etsi omnem pene memoriam immersit poculis, pergat tamen fortius genio et vitio suo indulgere, habitu ebrietatis vel ipsum corpus obsidente; ut nullâ legum virtutis quanquam exactissimâ cognitione ad bonam frugem retrahi possit. Respondeo, 1 Quod spectat musicum et scriptorem, eos qui ideis artium harum mentem plene instructam habent, et meminere quomodo omni modo organa artis tractare et applicare debeant, æque esse, quod spectat substantiam habitus, artifices, ac quosvis alios quantalibet praxi aut usu eximios. Sin vero ita ipsam artem exercere nequeant; est quædam accidentalis, extrinseca, et minus ad rem pertinens ratio; qualis est vegetior vis imaginativa, corporalium membrorum habilitas, organorum dispositio aptior; manus scilicet, et partium habitui inservientium torpor, firmitas, mollities, flexibilitas, robur, quibus organa artis et habitus imperatis obsequentiora redduntur. Hæc autem ex accidenti se ad habitum habere, qui in animo situs est, jam antea præmonitum est; ad mentem enim dirigentem et imperantem, non ad manum habitus pertinet, cujus facultates perficit, faciliat et determinat; corpus vero et reliqua agentia mere

naturalia, quæ sub arbitrio et nutu alterius sunt, quod suâ naturâ ad unum propendeant, et passive solum indifferentia sunt, habitus incapacia sunt, imo potius ipsa sibi habitus sunt; facile id apta nata facere, ad quod a naturâ diriguntur; et quod contra est tentare, inepta et inidonea. Hæ dispositiones corporales, habitus quidem exequutioni extrinsecæ multum inservientes, non tamen magis pertinent ad ipsam naturam habitus proprie et præcise dicti, quam modulatio et integritas citharæ arti citharœdi conducant. Ebriosum quod attinet, si ex vitiosorum actuum frequentia corpus suum læsum, et imminutum, et immutatum est, induitur ille novâ potius substantiâ quam novo habitu, syncrasia corporis alteratur; quicquid vero in eo profluit ex habitu, idem etiam ex suavi memoriâ ebriosorum actuum. Actuum memoria, non regularis virtutis præstat homini habitum virtutis. Sed ecce secundum argumentum.

15 *Secundo*, Actuum habitum procreantium dari memoriam conceditur; hanc autem sufficere ad omnia habitus munia commode obeunda patefiet. Si hoc sufficit, notum est Naturam in superfluis non redundare; et ulterius quicquam requirere, quam id quod necessarium est, curiosi esse ac satagentis animi. Non est ideo absque ratione temere nova qualitas confingenda, si hæc satis fuerit. Sufficere memoriam inde probo; quia quum hæc habitus sola sint officia, facultatem disponere et determinare ad hoc potius quam illud, promptam reddere operationibus producendis, agentis vires augere et corroborare, activitatemque ejus suo influxu promovere, et similia. hæc omnia memoria perficit, etiam sensu teste. Qui enim recordatur quomodo, quo ordine, quibus mediis et instrumentis aliquis actus edatur, modo non desint extrinseca requisita, quid illi deest

quin possit quam paratissime et facillime operari? Saltem prope est, ut facile operetur; et accrescente et validius radicatâ illâ memoriâ poterit adhuc facilius agere. Ego certe nihil video, nisi si hoc privilegii fictitia illa qualitas sibi proprium usurpet, ut agentis cujuslibet actioni pro suâ auctoritate intercedat. Sane præterea quicquam expetere videtur merus ἐξονυχισμός, inutiliter accurata subtilitas. Satis est artis pictoriæ perito, si simulacro semel effecto, prototypi penes se speciem et figuram retineat; ad quam se denuo convertens, simile efformare potest. Nec opus est ei veteriori qualitate. Idem est et hic; agens sæpius actus produxit; eorum reservatur in animo similitudo habitualis; ad ejus effigiem quidni agens viribus prædictum alium actum procudere possit?

16 *Tertio* igitur probatur, (idque ex ortu et interitu habituum, simul et memoriæ ex accremento et decremento, ex dependentiâ invicem necessariâ,) idem esse horum utrumque, agere ex habitu et ex memoriâ. Nam quis eadem esse illa non agnoscat, quæ eodem modo, iisdem vicibus, eodem semper tempore oriuntur, et occidunt, vigent, increbrescunt, minuuntur, abolentur? Nam ex quibus signis evidentioribus aut magis authenticis rerum vel unitatem, vel identitatem concludere erit? Si hoc tam illi par et omnibus adjunctis simile, ac ὡν ὡφ, ac Sosias Mercurio, quid erit in causâ ut duo esse arbitremur? Videamus utriusque semina, dein funera. Aristotelis effatum est secundo Nicom. cap. 1. ἐκ τῶν αὐτῶν, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετή, καὶ φθείρεται: ex actuum, scil. frequenti multiplicatione generantur habitus: ἀ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μαθάνομεν¹. Similiter ex actuum cessatione denascuntur

¹ [Arist. Eth. II. 1. 4.]

iterum; eos usus procreat, otium interimit; consuetudine comparantur, desuetudine labefactantur. Inchoantur primo, perficiuntur paullatim, postea confirmati suam ἀκμὴν et culmen obtinent, a quo eodem ordine præcipites descendunt, deficiunt, expirant. Exige ad has leges ipsam pariter memoriam. Ecce easdem observat, iisdem progreditur vestigiis, pari modo ætatem suam acquirit et retinet; indiget omnino consimili pabulo, exercitatione augetur—et increbrescit eundo, alitur familiaritate agendi, intermissione deletur, enecatur, extinguitur. De memoriâ dicit Fabius^m, *Omnis disciplina memoriâ constat*; disciplina, id est, habitus qui discuntur. Quin eadem passim utrique horum tribuuntur. Miratur Cicero, quâ ratione memoria in suis thesauris tam multa tamque diversa recipiat, neque ea tamen confundat, sed discretim sincera conservat; qualia sint illi spatia, in quibus illa continet, ita suis sedibus disposita, atque etiam ordinata, ut et unumquodque separatim, et cuncta confertim, et singula ordinatim promat, statuât, digerat; quomodo cuncta in se recipiat et recondat, ad ea recolenda, et cum opus est retractanda, gravis memoriæ recessus; commune hoc promptuarium et repositorium, disciplinarum custos et index, ut ex Platone Tertullianus noster: *Sensuum omnium et intellectuum salus*ⁿ Hæc mira memoria non se habet per modum actualis rei; ibi species in tenebris et silentio quodam latitant, quasi in vaginâ suâ, aut arculâ, vel in somno tranquille feriantes. Educere inde in actum, in usum, in lucem, si opus est, licet. Sane hæc ipsa est habitus effigies; est hic specialium actuum suorum quasi penu quoddam, et præsens atque mirus

^m [Id est Fabius Quintilianus, Instit. XI. 2.]

ⁿ [De Anim. cap. xxiv. Opp. p. 281 A.]

thesaurus. Habet se et hic ad instar potentiae cujusdam dormientis et otiantis: δοκεῖ γὰρ ἐνδέχασθαι καὶ καθεῦδειν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν, ἣ ἀπρακτεῖν διὰ βίου, in octavo Ethicorum. Et Eustathius ad sextum Eth. ἡ ἕξις πρὸς τὴν ἀπλῶς δύναμιν ἐντέλεχεια λέγεται, πρὸς δὲ τὴν ἐνέργειαν καὶ προαίρεσιν, ὡς ἐν τῷ κοιμωμένῳ γεωμέτρῃ γεωμετρίῃ.

Ut quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, æque

Optimus est modulator, et Alfenus vafer, omni

Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,

Sutor erat :—

HOR. Lib. I. Sat. 3.

Ut pugnam se habere ad inducias Gellius ait: *Non pax est induciæ, bellum enim manet, pugna cessat*; ita actus habet se ad habitum; ita et memoria ad actum suum; est ille habitus quidam (ut Aristotelem vocare visum est) ὠδίνει δὲ ἐνέργειαν, uterus est ex quo plerique actus nascuntur. Jam et a se invicem etiam dependent, et sibi mutuo respondent; integrâ enim mente, memoriæ vel ex usu, vel ex temperamento cerebri, habitus manent et vigent; hâc languente et labefactatâ marcescunt et decedunt. Vigent ergo in viris et habitus simul et memoria; in senibus disparent. Quum enim memoriam humiditatis modicæ alumnam, siccitatis inimicam, trudunt ἰαλεῶν παῖδες, et senibus vena omnis exaruit, et superfluous humor excoctus est, memoriam in illis debilem esse, aut nullam consequitur; pari passu et ab iis evanescere scientias et habitus compertum est, ut iterum quasi pueri videantur, tabulâ memoriæ derasâ. Exemplo sit Hermogenes ille acutissimus juvenum, senum ex oblivione ignarissimus. Item insignis ille memoriæ Rhetor, qui in libris controversiarum se duo nominum millia ordine prolata recitare potuisse tradit, cui tamen in senectâ simul ars et memoria valedixere. Jam Themistoclem ita valuisse memoriâ, ut intra annum Persice quidem prompte loqueretur, historiis constat;

detraxisset quis illi memoriæ munus, non habitum loquelæ reliquisset. Idem de Cyro, qui militum suorum nomina tenuit; de Mithridate, cui duas et viginti linguas, quot imperabat nationibus, traditur notas fuisse; de Theodecte, qui semel auditos quamlibet multos versus dicitur reddidisse; de Crasso divitis etiam memoriæ viro dicendum: quippe si quis rationem horum habituum reddere e vestigio juberetur, quid aliud responderet, quam excellenti illos viros memoriâ valuisse, quæ si perire contigisset, et reliqui illi habitus evanuisent? Sane si qualitas illa ex actibus progenita ab eâ diversa est, proxime tamen illi haud dubie est *συμφυής*, et cognata; arctissimam habent *συμπάθειαν*,

Equidem credo amborum certo (fœdere)
Consentire dies, et ab uno sidere duci.

Non est igitur æquum illa iis separare naturis, quæ suis omnibus attributis tam prope cohærent et quasi coalescunt; quæ adeo a se invicem mutuo dependent. Satis superque hic versatum est.

17 *Ultimo*, A ratione brevissime defungar. Hujusmodi ea est; habitus non est qualitas aliqua, aut forma actibus crebris genita, et facultatibus operatricibus inhærens; ut communiter ponitur. Ergo non differt a memoriâ. Aliud ergo medium non novi. Brevissime et festinantissime hoc ostenditur. 1 Habitus ex actibus generari asseritur. Facultatem autem ipsam agendo in seipsâ aliquid producere, est valde obscurum, et nescio an absonum. Facultatis est actum elicere, et in aliud plerumque quippiam agere. Quomodo igitur seipsum agendo disponit, quo pacto actus e facultate impatiens egressus in ipsam revertitur? Urgeri hoc possit. Sed, 2 Monstri simile narratur, quod una simplex qualitas tot actibus variis et centies conduplicatis generetur.

Excedit hoc ipsum prodigium Bacchi *διμήτορος*, ut centum eadem res celebret natales, ut ex mille oriatur seminibus indivisæ res naturæ. Unusquisque enim e tot actibus genitoribus illi pater est; imo idem pater qui et filius. Qui enim ex habitu agit, idem habitum agendo ulterius producit, stabilit, roborat, complet.

3 Quoniam non ex uno actu producit habitus, sed e pluribus; An primus actus aliquid producit, vel nihil? Si aliquid, num habitum? Hoc est contra hypothesin plurium actuum. Num aliquid præterea? Quid, quæso, est? Nemo, inquis, novit. At quodcumque est secundus, idem producet et tertius et deinceps; et sic qualis erit tandem lepidus ille habitus, ex tot entibus nescio quibus coagmentatus? Si dicitur primum actum nihil producere, recte, et idem secundus producet; ratio enim non obstat; et ita olim emerget nobis bonus hic habitus ex mille nihilis conflatus. Dicis hic idem evenire quod in guttis, inque lapide contuso evenire docent Aristoteles, Scaliger, alii. Multæ, scilicet, cadentes guttæ nihil auferunt de lapide, sed una tantum, puta centesima in aliarum virtute partem tollit, quæ tum tota simul aufertur, non autem particulatim; sic est de lapidis fractione per malleum, quæ fit tertio aut quarto ictu minus valido, aut ab uno valido satis. Secundum hoc ne tantillum quidem habitus a prioribus actibus producit; verum adest tandem fortis aliquis actus, qui et suis, et reliquorum actuum vicariis operis et viribus instructus totam rem conficit; et educit in lucem habitum toties antea irritò conatu tentatum. Hoc cum intellectu perobscurum sit, ego tamen nolo in eo evertendo laborare; sumat id sibi pensi Suarezius; qui hoc efficit in *Disp. Met.* prolixè quidem, sed effaciter.

4. Datur habituum intensio, extensio, immi-

nutio, contractio, remissio, cessatio; omnia hæc per gradus quosdam et scalas. Horum singula fieri non posse, prolixè nec hujus est operæ demonstrare; etsi fieri posse non dubitaverim. Interim quis credat tot facies diversarum conditionum, tot personas, tot status, tot mutationes, puram aliquam et simplicem qualitatem sustinere ac subire? Mira de horum singulâ instantiâ in pulvere scholastico occurrunt litigia, quæ sane nemo nisi bene patientis stomachi tulerit sine tædio pervolvere. 5. Dantur etiam in brutis non obscure habitus quidam. Quid enim aliud illa canis, elephanti et cæterorum animalium docilitas est? At nemo aliquid in iis idoneum habitum præter memoriam concipere potest. 6. Taceo dubium valde esse, an hujusmodi entia a rebus diversa, quæ tamen sine aliis esse nequeant, omnino dentur; et annon hæc sint ipso sono contradictoria. Reliqua quæ erant plurima necessario dicenda (etsi et quæ dicta sunt, remitiis sunt dicta) omittere libet; tum ut propriæ festinationi, tum ut auditorum patientiæ, tum ut opponentium diligentiae consulatur. Concludo igitur, Habitum non esse a memoriâ diversum, etc.

ORATIO MODERATORIA.

IN AUSPICIIS TERMINI, APRIL. 30, 1651.

IN vestris aspectibus omni gratiâ florentissimis ; in vestro vultu, vivam literarum virtutisque effigiem referenti ; in vestrâ indole ad optima quæque atque amplissima comparata, dum præsentis seculi gaudia, et triumphos, spes, atque omina posterorum lætissima studiose contemplor, erumpit e gestienti pectore, non dico invita, sed tamen præceps, et quodam quasi impetu extorta, hodierna gratulatio. Scilicet, cum ubique alias terrarum literas oppressas, virtutem dejectam, triumphantem barbariem, luxum atque ignaviam diffuentes, omnia tenebris, strepitu, sordibusque oppleta, attonitâ diu mente tacitâque perlustrassem ; quamprimum ex isto squalore oculi in suum hoc vestræ præsentiae elysium emergentes tam grati spectaculi avido se pastu reficerent, sensi et linguam stuporis sui vinculis vixdum liberatam, cujusdamque lasciviæ impatientiâ correptam, præpropere conatu in plurimam salutem vobis dicendam prosilientem. Salvere igitur vos jubeo, Academici, etiam atque etiam omnes. Quæ salutatio prout e pectoris mei fundo et penetralibus, ex intimis præcordiis, e promptissimo affectu nata, atque effusa est ; ita utinam nulla eam doloris mistura cum ob vestras omnium vices, tum ob meas suscepti aliqua ex parte corrumpere, ipsamque adeo e sui auctoris ardentissimis votis pariter cum ipso e vestro conspectu retractaret ; neque enim aut mihi ingrator necessitas, aut vobis immanius infortunium obtigisse potuerunt, quam quod iniquus nobis

omnibus infestusque Apollo me vobis hodie conscivit moderatorem, vos mihi auditores; ego sane (ut mei ineptitudinem ingenii, ut peritiæ inopiam, ut cæteros meos defectus conticescam) ego, inquam, unicus vestris tot discrepantibus sententiis, tam dispari genio, tam diversæ expectationi satisfacere eâdem operâ possem, quâ simul et semel Jovis et Momî, Ulyssis et Thersitæ, Democriti et Heracliti, partes agere; aut in eâdem scenâ Catonis et Roscii personas sustinere. Facilis est, ô Hercules, bivii tui ingressus. In promptu tuæ literæ anxios calles dignoscere, ô Pythagora; ænigmatis tui perplexitates, Sphinx versutissime, solvendo sum; at quibus ego technis, quo artificio effectum darem, ut per eundem spiritum, in eâdem loquelâ, gravis pariter essem et lepidus, serius et facetus, dicaculus modestusque, hoc est nimirum ut vestram omnium laudem et benevolentiam promererer? Hæc est ea difficultas quæ me cruciat, hæc quæ me vestræ omnium indignationi, dicteriis, censurisque torquendum propinabit. Si quid enim ego, quandocunque sermones meos nostri officii et hujusce instituti rationes exegerint, honesti et sobrii, bonâ scilicet mente, protulero; ecce tot illi famelici jocorum chamæleontes, hujusce loci, hujusce aëris parasiti, suâ spe, suâ prædâ, suo venatu multati, indignanti stomacho, latrantibusque pulmonibus! quâ sunt pedum, cerebrique levitate, hinc se continuo proripiunt, obtusissimi Moderatoris capiti quot imprecantes diras, quot furiarum atrocissimas vindicias illi meditantes. Revertentes autem si quos rectâ iter ad nos conficientes nacti fuerint, quantæ confestim bardos illos arguunt insanix qui proficiscantur audituri (utor eorum verbis) asinum rhetoricantem, truncum loquentem, aut ipsum potius stupidissimum Moderatorem prolixè somniantem. Sin ex alterâ parte aliquid de severioris styli rigidâ gravitate relax-

ando, operam quis dederit oratiunculam suam amœnioribus facetiarum condimentis temperare; illico, quæ nostra est fortuna,—*ex ipso fonte leporum surgit amari aliquid*—mirum ni in ridiculi hominis caput mille imputationum calami collimentur; ni tergum illud puerile inclementius vapulet; et ineptissimi humeri tot nugarum, cavillorum, stoliditatum, et universâ illâ levium quisquiliarum farragine degraventur. Ita me misere ambiguum conspicitis, Academici, inter serium et ridiculum, inter iram et jocum, inter sacrum et saxum sollicitâ distractione hæsitantem. Ex hujusce anxietatis æquilibrio ut me expedirem, quum ad vestri judicii aram confugio, ad vestra provoco consilia, quam belle mihi consulatur, quæso vos obnixæ, ut animum advertatis. Nil aliud e vobis plurimi quam sales, facetias, festivitates; id est, si mentem rei scrutemini penitius, nugas, scurrilitates, ineptias; perpauci rationes honestas, serias, solidas, austeras nimirum, sordidas torpidasque, sibi et huic loco deberi vociferantur. Alius me supercilium strenue contrahere jubet, alter explicare; hic tetricæ fronti ærumnosam nubem induere; ille exporrectæ serenum. Est qui me malit esse hilarem, est etiam qui tristem; hic ad lasciviam hortatur, ille ad severitatem: ut videam clarissime, vestris modo moribus et voluntatibus obsequi velim necesse esse, vel me puerum præstare, vel senem referre, vel plane ludere, vel disertissime insanire. Ita quum intelligam vos omnes erga me hodie esse animatos, quid mitius restat, quam ut in vos indignabundus aciem stringerem, et in hæc ingentia opprobria liberæ orationi habenas effunderem? Eone tandem evaserint res nostræ, Auditores lepidissimi, ut vestris etiam suffragiis hic ludus literarius in scenicam, hæ Scholæ in theatrum, hæc subsellia in tot tabernas vertantur; vos autem ipsi ex Academicis

in spectatores, nos omnes in mimos atque histriones transeamus? quin ego protinus togæ huic renuncio, comicum induor pallium; cucullo me exuo, recipio soccos? Huic ipsi pileo larvarum præstigias sufficio; pudet enim hujusce vultus, hujusce habitus, si me in hunc locum importuna adegerit necessitas, non ad virtutem evehendam et propagandam; non ad veritatem inquirendam et propugnandam; non ad vestras egregias laudes meritissimis encomiis celebrandas, verum ad agenda coram vobis ludicrorum propudia, ad theatralem plausum mercenario ineptiarum dedecore emendicandum. Illud si verum sit, quod fama loquitur, stomachos vestros solidi omnis cibi pertæsos, et dapium rhetoricarum nauseam et salubrioris philosophiæ gravedinem usque adeo invasisse, ut præter futilia quædam bellaria et putidissima nugarum fercula palato vestro nihil sapiat; ne ipsa sapientia, nisi insipida, neque veritas, nisi jocis condita, neque ratio, nisi ridiculo tincta; malâ profecto sorte ego vobis coquus sum datus, ad illum inanum deliciarum apparatus neque ingenio factus, neque studio institutus. Si vel ipsæ serenissimæ Musæ non alio quam deformes cachinnos attollentium ritu pulchræ vobis et decoræ videantur; non ipsæ gratissimæ Gratiæ præterquam ridentes arrideant, quo suo amplius merito hic locus Musarum antrum, regnum Apollinis, domus literarum, templum virtutis, veritatis asylum, aut vos horum numinum longe amplissimorum ministri, mystæ, sacerdotes audiatis? quin potius novo numini Joco; numini inter tot Atas, Pœnas, Parcas, Vejovesque jam tandem annumerando, augustissimum hoc delubrum cum apposis sibi aris, hostiis, statuis, sacrificulisque consecrentur. Aris, dixi, hostiis, statuis, sacrificulis? Ecce quam sine ullo negotio hæc omnia (an vobis, sophistæ, architectantibus?) præsentia atque

parata sunt! vestrae omnium aures sanctissima sunt joci altaria; pro molae salsae sacrificio plerique astantium sui medullas cerebelli, et fumigantis phantasiae nidores certatim obtulere. Uniuscujusque vestrum huic in mente Deo mille idola et simulacra eriguntur. Sin requirantur sacerdotes, ecce pro sua in jocum devotione procedunt in medium haud pauciores sexcentis tam sacrosancti muneris candidati; in quibus tamen ego nomen non profiteor meum. Quin potius videor mihi non immerito indignari, si in hoc suo quondam imperio tam stramineo numini fasces submittat Regina scientiarum, Mater artium, coelestis Philosophia; coelestis, inquam, Philosophia, nostri lux ingenii, mentis ambrosia, dux et magistra vitae, medicina morum, animi Paradisus, donum deorum longe optimum; si ut huic ficto deo locus et successio praebeantur, ex hisce Scholis quasi quodam ejecta ostracismo exulabit divina Veritas; Veritatem, dico, Coeli filiam, rerum legem, deorum autographum, supremum testem, proximum mentis affinem, imo ipsius intellectus parentem, sobolem, conjugem, essentiam. Hoc nisi esset manifestum, si non ipsa res aperte pronunciaret, vix ipse mihi etiam praefracte affirmanti fidem acquirendo fuisset, apud homines eoque ingenuos aut haec tam praecleara potuisse rejici, aut illa tam indigna, tam absurda obtinere. Quae, quaeso, omnia quid aliud sunt, quam tot spurii mentis incestae abortus, aestuantis ingenii spumae, purgantis sese intellectus excrementa, vagabundae errores phantasiae, pinguioris Minervae sudores, insulsi sales, invenustae veneres, rusticae urbanitates, horridae, barbaraeque elegantiae? in quibus nihil sancti, nihil sani, nihil solidi, nihil rari; nihil, denique, in quo aut vis ingenii, aut vigor phantasiae, aut subtilitas acuminis, aut fides memoriae, aut laus industriae eluceant, reperitur; imo ne ipsius quidem aliquid

inventionis; nisi hoc sit egregie invenire, sedulo nempe obsoleta jocosum scrinia excutere, sophisticorum actuum archiva recolere, sepultas excitare facetias, antiquatas interpolare, alio donatas vultu edere; saltem novas quasdam et inauditas e tot communibus locis, e tam plene instructo promptuario colligere, e tam variâ materiâ procudere, e tam diffusis campis excerpere; e tot, demum, catenarum nodis, lancium capulis, baculorum manubriis, ipsisque ollarum auriculis, aliquas arripere jocandi ansas. Sin in hisce rebus quisquam plurimum levitatis et ineptiæ, stultitiæ et vecordiæ, flagitii, obscenitatis, injuriæ, et ipsius (proh dolor) impietatis desideraverit, nimium (heu nimium) harum fæcium deprehendet; etiam et expertus mirabitur fuisse usquam aliquos, in hoc olim gravissimo castissimoque Musarum hospitio, nugarum institores, talem audentes et gestu et linguâ profiteri immodestiam, qualem vix, aut ne vix publicorum morionum projecta licentia, neque scurrarum de trivio effrænis protervia, neque ipsa Cynicorum perfrieta impudentia præ se tulissent; qualemque non dico severior aliquis Aristarchus, sed vel ipse Momus, horum licet non longissime absimilis, suo confixisset obelisco. Certe quis hisce ferat audire in locis tantam verborum turpitudinem, quantum stupendum fuerit aut castam mentem concipere, aut pudens os proferre, aut honestas aures aliquo gratulationis testimonio excipere potuisse? Quis non commotior sustinuerit aspicere eos viros, quos absque sollenni quâdam reverentiâ cogitari non debere ipsa virtus judicaverit, vobis non quidem frementibus, verum ridentibus etiam, ac applaudentibus, totis conviciorum plaustris oneratos, immanisque petulantiae spiculis impetitos? Etiam nos quam hic virtutem non temeratam, quam innocentiam illæsam, quem pudorem non explosum, quam sacrarum

rerum majestatem illibatam quorundam facinore, omnium favore, vidimus et audivimus? Cogitate, Juvenes, serio, et despiciate, quam graves ex errore isto vos maneant contumeliæ; quam dura et infesta de vobis judicia apud omnes excitetis? Videamini vobis audire, id quod res est, plerosque ita de vobis statuentes, macilenta oportere esse ea ingenia, quæ tam inanibus vescantur alimentis; conspurcatissimam indolem, quæ sordes istas scurrilitatum tam avidè et oblectanter deglutiat; pudendam esse illorum animorum scabiem, quos adeo infimæ stimuli voluptatis pungant titillentque; lubricum esse et inconstantem mentis habitum, quem leves adeo venti moveant et concutiant; hebetes, languidosque sensus, ad quos tam apertæ insulsitates sub ingenii sapore et coloribus veniant abeantque. Illos, demum, homines, vos, inquam, non optime esse moratos, quos ita perspicuum est a gravissimis hisce morum pestibus et certissimis pudoris corruptelis non abhorrere. Innocentes jocos, tempestivos sales, liberales facetias (ita me Musæ omnes et gratiæ ament) nemo est usquam qui me sincerius diligat; nemo qui tetricam illam et inanem plerumque austeritatem vehementius detestetur. Erat festivitatum qualecunque genus, quod neque infra suam majestatem Reges gloriosissimi, neque citra suam dignitatem Consules eminentissimi, neque contra suam gravitatem sapientes cordatissimi sunt arbitrati: exempla Philippi, Regis fortissimi simul et lepidissimi; Cæsaris illius Octavii, augustissimi non minus jocatoris quam bellatoris; elegantiam Scipionum decantatissimam; et consularis scurræ M. Tullii tres facetiarum libros. Tot deinde Socrates, Diogenes, Zenones, Democritosque sua seria his ludis vertentes quid attinet commemorare? Res ipsa loquatur. Ecqua sit a strictioris disciplinæ, cui nos potissimum incumbimus, molestiis suavior

respiratio? ecqua ab hujusce pulveris intensissimis sudoribus relaxatio utilior? ecquid a literario labore otium honestius? an aliud quippiam condimenti austerius pabulum philosophicum jucundius temperet, quam moderata festivitatum tinctura, quam honesta leporum amœnitas? Hæc nempe languentes spiritus reparat et recolligit, hæc tristes solvit affectus, hæc ab immodicâ animum attentione avertit; de satietate reficit, de fatigue renovat; adimit languores, vires redintegrat: exitum, denique, hæc optatum superfluis phantasiæ funis subministrat, quibus si non libera concedatur expiratio, redeunt in sese, et in spissum obstipati coagulum suâ animum densissimâ ubertate obstruunt suffocantque, ut dum induere gravitatem quandam et mœstitiam juvenes videamur, biliosâ extemplo quâdam insaniâ imprudentes implicemur. Istos vapores festivitas discutit, recludit meatus, exhilarat spiritus, animum laxat et distendit, ut jam mobilior alacriorque, sibi que non impar suis ipse officiis defungatur. Enimvero tumidum illud supercilium, compositos ad ærumnas vultus, Cle-antheam faciem morti concolorem, verba affectatam quandam gravitatem et fastuosam prudentiam ostentantia, tragicos gestus Erynnias potius quam Musas, Eumenides quam Gratias, Rhadamanthum aliquem quam Apollinem addecentes, et nostra ætas et hujusce loci genius repudiant. Vivimus nos non in Stoâ, sed in Academiâ; non in Areopago, sed in Lycæo; invita nobis ora nulla adhuc senectus corrugavit, ut urbicos potius patruos quam juvenes academicos sapiamus. Utamini igitur, si cui vestrum allubescat, per me jocis castis quidem illis, modestis ac innocentibus, reliqui modo injurii, obsœni, sacrilegi, quo digni sunt, eant ad corvos. Estis tamen monendi, ut cætera facetiis vestris loco, tempori, personis congrua adessent, modum quoque esse

adhibendum: quem sane hactenus defuisse, testetur illa, quæ mentes vestras occupavit immodica nescio quæ voluptatis titillatio. Intra nullos sese terminos continebat hydropicus ridendi appetitus. Ad hunc locum frequentes confluxistis, an discendi, an audiendi, an proficiendi, imo vero sola hinc ridendi, illinc jocandi gratia? Quasi non alibi quam hic suam celebraret aulam ipsa stultitia, suas hic ageret nundinas, et universale nugarum emporium; scommata, convitia, barbarismos bibulâ aure sorbetis, mox evomitis rursus omnia probe in auriculis concocta, et suâ plausus bene auctâ Echo, quasi æra Dodonæa resonatis. Nihil est ab omni adeo levitate abludens aut sejunctum, quod vos statim, quæ vestra est alchymia, in risus et jocos non commutetis. Risit Zeuxis anum a se pictam; risit Chrysippus asinum ficis vescentem; uterque ridendo obiere. Vos etiam quotidie, omnium horarum homines, inspicere licet, anilia quædam deliramenta et ficu non digna asinos edentes, tantum non ridendo emortuos. Illa ex orationibus demantur, nihil placet: non dignitas, non concinnitas, non gravitas, non elegantia, nec pondus, nec ornamentum; neque nervi, neque aculei, neque robur deinde, neque pulchritudo. Non delicatos nares vel fragrantissimi rhetoricæ flosculi; non palatum mellitissimæ verborum illecebræ; nec oculos lumina ulla, nec pigmenta, neque lenocinia oblectarunt; ipsæ figuræ deformes erant; ipsa argumenta arguebantur, ipsæ rationes obbrutuerunt, omnia præter unicum jocos rejecta, præter unicum illum petulantem Cupidinem, qui vestra omnium corda animosque tyrannico aliquo telo fixisse, vulnerasse, domuisse videbatur. Ab indecorâ hâc effuse ineptiendi libidine illud saltem vos coërceat, quod minime sint in illo ridendi loco res nostræ constitutæ. Et nostris suspicionibus, et plerisque aliorum calculis exitio addicti,

isto modo Academiæ funera curemus, ne minime alii nostram misericordiâ calamitatem prosequantur, dum nostris ipsi instantibus fatis Sardonio hoc risu quasi gratulari videamur.

Et jam vestrâ mihi vicissim, Auditores humanissimi, opus est indulgentiâ, ne forte minus arrideat vobis hæc mea prolixa declamatio potius, quam oratio. Quin redeamus pariter in gratiam, inque illa, quæ ad nostrum omnium decus promovendum, ad illustrandam Academiæ gloriam, ad eluendas præsentis infamiæ maculas, ad rei literariæ (heu jam afflictissimæ) solatium faciant, unanimi industriâ contendamus. Solenni vos obtestor desiderio, Academici, virtutem imprimis et modestiam, integritatem vitæ, morum comitatem, animi linguæque temperantiam et castitatem amplecti, prosequi, venerari. Erigite vestros de hodierno torpore vivaces animos; turpissimum illum desidii somnum et veternum excutite. Peculiarem horum temporum ignaviam corruptricem morum, decoctricem ingenii, nutricem et lacunam vitiorum, magni cujusque et egregii solam pene et certissimam hostem, procul in suas regiones facessere jubeatis. Quin omnibus diligentiae nervis, forti animo, fervido conatu, invictis studiis, sudoribus et vigiliis obite literas nobiles, eximias, immortales, mentis vestræ vitæque castissimas delicias, suavissimas epulas, ditissimum thesaurum, tutissimum præsidium, pulcherrimum ornamentum. Ament sua deliria, indulgeant suis somniis fanatica secula; suam ipsi lucem manibus pedibusque eant extinctum: de vitâ et statu innocentium literarum, acclamante et hic justitiam popello, extremâ sententiâ statuant; absit ut vos eâ contaminati insaniâ virgineo renunciatis choro, cas deseratis literas, per quas steterunt hactenus, et in æternum stabunt sua inviolata numini reverentia, sua virtuti laus, suos

veritati locus: per quas hucusque perennarunt limpidissimi hi Castalidum fontes, per quas effloruit hoc Musarum Elysium; per quas vestra Academiæ præstet virtus, ut ex hoc inglorio atque infami seculo eluctetur. Harum utcunque auxilio literarum supra importunæ plebeculæ perpetuo jam vobis obstrepentis despectissimam sortem vos attollite; harum ope de popularis æstimii ingratisimo contemptu, de publici obloquii flagellis, de injuriis temporum vos vindicate; ne forte existant haud pauci faleras vestras non immerito detractas, nuperimæque ista tributorum onera vere asinis imposita asserentes. Harum, denique, præsidio freti grassantem inscitiam ejicere; succumbentem veritatem excitare; nascentium errorum et novitatum indignissima monstra profligare; nostramque adeo Academiam in sui honoris pristinum fastigium revehere connitamini: nullo non genere literarum feracissima vestra ingenia excolite; nullis circumscripta finibus, nullis inclusa angustiis, nullis emensa spatiis, nusquam aut ripas aut obices agnoscens in immensum evagetur vestra cognitio: in ardua Naturæ ascendite; in abyssos Veritatis vos immergite; in adyta Scientiarum penetrate: suppudeat vos ulla esse omnino in Scientiis arcana vestræ diligentiae inaccessa, ullos calles vestris non impressos vestigiis, ullas tenebras vestri intellectus fulgore non illustratas, ullam aut linguam tam absonam, aut dialectum tam difficilem, ut vestri aciem captus effugiat. Nempe dum vos assidue legitis, subtiliter disseritis, facunde peroratis, quis pudor est utilissimam simul et pulcherrimam Mathesin suâ obscuritate quasi obsignatam intra prodigiosos characterum cortices delitescere; divinam Geometriam paucos ultra superficiem attingere; in solidum, in profundum, in ipsa Scientiæ intima, ubi lateant usus magis quam ostentatio,

neminem descendere; quod cæcos illos et implicatos numerorum labyrinthos acuminis industrii Ariadneo filo extricare satagant vel duo vel nemo: in Geographiâ terras incognitas, et nihil ultra relinqui; illustrem astrorum scientiam, miramque Opticen irrefracto constantis animi radio perpauco intueri; patentes et fœcundissimos Arabismi agros ignorari; sanctæ linguæ mysteria cæcâ devotione coli potius, quam cognosci; Græcos a Barbaris, in mediis hisce Athenis, plurimorum judicio non dissonare; reliqua omnia quamlibet optima, quanquam præclara, modo inesse aliquid difficultatis summa species ostendet, sicco pede præteriri? Ecce, dum hæc loquor, tacito obrepens incessu, in suos fontes labitur, in suum caput pervenit nostra parænesis: ad sacrosanctam Philosophiam, Scientiarum parentem dixero, an deam quandam, degentem in Cœlis, metientem infinita, scrutantem profundissima, contemplantem singula, complectentem universa; cujus ego nunquam fuerim confertissimas divitias, eximiam utilitatem, miros effectus, digna encomia celebrando; quo pacto nempe animum formet et fabricet, vitam disponat, actiones regat, pellat vitia, expugnet passiones, errores discutiat, liberet ab æumnis, sollicitudines detrahat; per ancipita fluctuantium dirigat cursum, agenda et omittenda demonstret; in Dei, in Naturæ, in Veritatis sinum perducatur, det animo latius regnare, omnia possidere, et in suam originem redire; admoveat tamen ea ambigua vitæ, et secreta rerum discernantur, eaque efficiat pleraque, quæ stupor potius, quam loquela, religio, quam laudes, silentium quam præconium, mens luculentius, quam lingua docebunt, et explicabunt; de quibus loqui est temeritas, et loquendo detrahere sacrilegium. Ad talis tantæque disciplinæ studium acriter capessendum me vos incitare dedecus fuerit; æquius erit sperare

vestram indolem vice esse stimulorum; apud vos rei pulchritudinem pro centum precibus, necessitatem vero pro mille fore argumentis. Ducem nobis, et perpetuum in Philosophiâ dictatorem multi tractus, et præscriptio temporis, continuæ veneratio antiquitatis tradidit nobis Aristotelem, dignum mehercle hoc principatu; acerrimi ingenii, omnigenæ doctrinæ, indefessæ industriæ virum; quem non immerito et ego dubitem cum clarissimo Rhetore an scientiâ rerum, an scriptorum copiâ, an eloquendi suavitate, an inventionum acumine, an varietate operum clariorem putem. Stet illi (per me) sua integra et inconcussa in his locis auctoritas; maneat suum imperium, fruatur suis fascibus; revocetis vos modo in animum neutiquam constare, an illum unum genuerit Philosophia, in quo omnes suas vires experiretur; neminem unum tot arduis, ambiguis, secretis, imo ne manifestis quidem pervidendis suffecisse; Naturam in unici pectoris angustiis infinitos suos thesauros, diffusissimasque opes nunquam conclusisse; libero demum vos ortos esse iudicio, intellectu sui juris, mente nulli imperio obnoxii; aptos natos vos esse tam imperare, quam subjici, tam præire, quam sequi, tam probare quam credere, tam invenire quam doceri. Solius ingenium vestrum veritatis jugo et arbitrio permittite. Exerceat illa quandam in vos, si velit, tyrannidem; ejus numen colite, ejus altaribus litate; in hunc vestros oculos scopum dirigite; in hanc iter cynosuram intendite; sit hæc vestræ palma victoriæ, vestri brabium certaminis, vestri trophæum prælii; eliciat nobis cœlestem hanc flammam vester disputandi conflictus; emergat hæc harmonia e vestris tot dissonantibus sentiis; in hunc vos portum contrariis hisce ventis, stabiliente cursum sinceritatis et modestiæ saburrâ, tenente clavum peritiâ, sedulitatis remis

promoventibus velificamini. Obstet Veritati apud vos nullum sectæ studium, nulla sententiæ pervicacia, nullus amor novitatis, nullum vetustatis præjudicium. Quamquam nollem vos (nisi sacrilegi esse velitis) antiquitatem plane aut respuere, aut aspernari: debetur sua illi religio, sua reverentia, hæc nobis præivit; hæc faces prætulit, hæc artes et prudentiam invenit, hæc calles Scientiæ indicavit; id autem, ad quod et hæc et cætera referantur, Veritas est; hæc ditat, hæc perficit, hæc nobilitat animam; hæc nihil prius, nihil antiquius, nihil sanctius esse debet; vetustatem igitur oportet jure suo diligere, veritatem venerari; hanc æstimare, illam præponere; huic studere, illam sectari. Gravissime pudeat vos novitatis studio, vel quodam potius consuetæ veritatis fastidio prisca et vera contemnere, hesterna et falsa aucupari; putidæ hoc est levitatis, nefariæ injuriæ, pudendæ ingratitude; levitatis, inquam, veritatem agnitam, injuriæ dudum obtinentem, ingratitude aliorum operâ inventam et traditam rejicere et abdicare. Quam etiam turpe fuerit vos, morbo quodam et fanaticâ ambitione agitados, tumultata obitu feliciter errorum portenta e suis nobis cineribus resuscitare; Epicuri intermundia, Democritum inane, Deos in otio et desidiâ feriantes, animam Galeni aut Dicæarchi quandam e nescio quibus elementorum Syzygiis temperatam, et consimilia his falsa, explosa, absurda et impia dogmata novo apparatu, recente pompâ in has Scholas postliminio reducere. Sin quis signatum præsentem notâ nummum nobis velit procudere, licet hoc per me, semperque licebit, modo non fictum, non fucatum, non adulterinum. Veritati enim novæ, et hactenus inauditæ primum apposuisse calculum, Veritatem tot secula latentem e tenebris eruisse, laudandæ est inventionis, invidendæ libertatis, sempiternæ gloriæ.

Illud autem serio vos commoneo, ne Veritati sit fraudi, neutiquam eam in ornatu semper eleganti, nec perpetuo aut pexam cincinnis, aut calamistris comptam, nec unguentis delibutam, nec exoticis luminibus decoratam; nullis fucis, nullis vocum lautitiis inquinatam, non in amœnis continuo viretis, nec tam in Platonis alicujus aut Theophrasti mellitissimis sermonibus, quam in scholasticis spinis et salebris, in quâdam vocabulorum barbarie horridam, incultam, invenustam versari et residere: non sunt illi e vestris manibus squalidi Scholastici omnino deponendi; habent illi suum si non cultum, at fructum; utilitatem, si non concinnitatem; habent suum in pectore, si non in linguâ Mercurium. Quid etiam si illi ingenio plus quam arte valuerint; si suas ipsi umbras aliquando fortiter debellarint, et larvas confoderint acuto nimium pugione; si nulli experientiæ multas scientias, exili fundamento operosas structuras inædificaverint; si denique e Naturæ visceribus paucas telas, e suis ipsorum plurimas et subtilissimas confecerint? ut raro Veritatem sint assequeuti, fungentur saltem vobis vice cotis; proderunt si minus materiâ, at modo utcunque disputandi; Veritatem in suo et simplice habitu dignoscere, presse stricteque disserere, sagaciter inquirere, circumspecte explorare, ambiguitates tollere, difficultates enodare, scrupulos diluere, involuta evolere, flexanimis syllogismis et infirmare falsa et vera confirmare, vos instruent atque edocebunt. Ulterius vos ego institutos, pluribusque admonitos voluisssem; at ecce jam incipio vereri, Academici, ne immodicus vestræ lasciviæ vindex nimio prolixitatis tormento patientiam vestram exercuerim; ne auditorum jam tandem plerosque probe obtusos, ipsoque adeo illepido suo Moderatore reddiderim stupidiores. Retraho idcirco meipsum in salutem tam dissitis jam orationis intervallis disjunctam

iterum mihi iterumque repetendum. Salvete. Valetе. Dixi.

Vos autem, doctissimi, respondens pariter et opposcentes, efficite, ut dum externo huic actui inesse aliquid, imo plurimum bonitatis aperte demonstretis, tu propriam ipse thesin defendendo evertas, vos arguendo id probetis, quod argumentis evincere non possitis. Vide etiam tu Veritatem rerum divino conformem esse intellectui valide et perspicue astruendo, ut tua etiam sententia ipsi Veritati conformis esse videatur. Ita fiet ut tuæ virtuti et diligentiae cum Veritas ipsa, tum et nos omnes plurimum debeamus; illa, quam in divinam adeo originem retulisti; nos etiam, quos ad tam excelsam et coelestem rem ardentissimo conatu amplectendam animabis.

Unicum est, Academici, quod me fugit perorantem; cujus vos etiamnum participes facere, nescio an gratum fuerit. Habituri estis propediem ex voto vestro et sententiâ animi Moderatores duos. Unum nuperrimum Tripodem vestrum, ipsas, ut probe meministis, jocorum delicias. Alterum autem, non Tripodem quidem illum, verum omnium tamen (quos ego quidem cognovi unquam) bipedum lepidissimum. Quod cum ita se habeat, noluissem ego utcunque exiguis meis, si quæ adfuissent, facetiarum ferculis tantas lautitias minimâ ex parte antevertendo stomachum vestrum fregisse. Valetе, et strenue expectate. Vos autem agite. Dixi.

ORATIO

AD ACADEMICOS IN COMITIIS.

QUOD faustum felixque sit, Academici, anno in se redeunti, mensibusque circumvolutis, cum serpente isto Ægyptio, veteri pelle depositâ, viridem resumit, et quasi renovari se sentit Academia. Rursus in hanc quasi Jovis Ægyptii ædem solennes ludos acturi confluxistis. Adhuc a bellorum rabie incolumes, et a tot mutationibus Reipublicæ inconcussi, adhuc ab importunis querelis et conviciis ingratis contra vos lascivientis populi superstites persistitis. Nondum aut fortunæ fluxa instabilitas, aut oppugnationes publicæ, aut clandestinæ molitiones improborum hominum, salutem vestram insidiantium, efficere potuerunt, ne etiamnum applaudere vigentibus et florentibus literis, et ne divino favori almo nostræ Academiæ Statori et Protectori gratiarum anniversarium debitum persolvere possimus. Enimvero quasi inesset periculis vis quædam salutaris, nunquam magis quam per has tempestates et lubricas rerum fluctuationes, bonarum literarum omne genus crescere et germinare videbatur: de quâ re præcipue opportunum fuerit vobis impense gratulari; nec quidvis succurrit cogitanti, et sanctitate hujusce loci, et temporis sollemnitate, et meo genio, et vestrâ omnium illustri frequentia gravissimâque expectatione dignius dicendi argumentum: ex quo et Dei Opt. Max. præstantissima dona et beneficia agnoscere, et vos ad ulteriorem studiorum profectum excitare, et clarissimos hospites vobis benevole omnia prospera optantes felicitatis vestræ

qualicunque amoenâ repræsentatione recreare valeamus. Unde autem vobis gratulari incipiam potius quam ab iis, per quas loqui concessum est, linguis, istis totius literaturæ quasi stabilibus fundamentis, et nucibus quas frangere oportet quemvis nucleum intimioris doctrinæ devorare cupientem? quarum singulari gloriâ, sive peritiam sive varietatem spectemus, nulla Academiæ tempora cum nostris fuerint conferenda: adeo ut quas antiquior Academia vix intellexit, nostra expedite loquatur, et quarum illa famam vix audivit, hæc mentem familiariter intelligat: imo et quas grande aliquid fuit, provectionem aliquem magistrum doctoremve mediocriter callere, eas nos vixdum egressos e matrice academicâ inque suis cunis vagientes infantulos distincte pronunciante audiamus. Græcos auctores omne genus, Poëtas, Philosophos, Historicos, Scholiastas, quos non ita pridem tanquam barbaros majorum inscitia verita est attingere, jam matris nostræ etiam juniores filii intrepide pervolvunt, ipsorum lectionem in levis negotii censu reputantes; nec minus prompte Lyceum aut Academiam adeunt, quam si remeantibus seculis cum Platone et Aristotele in mediis Athenis versarentur. Te appello, chori hujus Attici præsaltorem, eximias virtutis ac eruditionis delicias, grande columnen literarum, nostræque non tantum Academiæ, sed et præsentis seculi lumen et ornamentum, parvum hominem, sed magnum professorem: cui nempe debemus, ne frustra tuis Anglis suos Itali Politianos et Hermolaos Barbaros, suos Galli Budæos et Stephanos, suosque Belgæ Erasmos, Grotios, Heinsiosque exprobrare possint. Enimvero jam viginti plus minus anni fluxerunt, ex quo tuis unius, tanquam proceri Atlantis humeris innititur Græca eruditio; quos si te meritissimæ tuæ celebritatis saturem, et quasi supervacuæ ingrato seculo benefaciendi curæ

pertæsum, subducere contingat, rem literariam quam irreparabiles invasuræ sint ruinæ, haud facile est ariolari: quem enim reperire erit, qui tibi in hoc arduo munere succedere audeat? et quem non pudebit, tuis vestigiis insistentem, Cathedram istam tui nominis claritate nobilitatam conscendere? cujus promptissimam ingenii facilitatem, felicitatem memoriæ, peritiam omnigenæ humanioris literaturæ, indefessam diligentiam et inexpugnabilem constantiam, tam imitari fuerit arduum, quam assequi et exæquare omnino impossibile. Macte consiliis tuis, optime et doctissime vir, sive te adhuc cupidæ juventuti inclytam facem præferre, seu tanquam emeritum ducem in tibi non ingloriam quietem secedere juvet, te immortalis honos, te indulgentia Numinis, te propensa benevolentia bonorum omnium, te profusissimus plausus tibi grates meritissimas exolventis Academiæ, perpetuo consequantur; et præcipue oratoris tui, quem dicentem in tam augusto loco et te celebrandum suscepisse, ingentis audaciæ fuit, et illaudatum præterisse improbæ fuisset ingratitude; utpote qui se totum, quantus, quantus est, tuæ institutioni debere agnoscat, et qui in tuis alumniis nomen suum posse profiteri summâ cum animi alacritate gloriatur.

Quid Hebræas literas commemorem, reliquarum parentes, quarum intellectum adipisci, olim supra humanam sortem, et non nisi dæmonum ope attendandum videbatur? Jam vero multos apud vos etiam tyrones invenire est, quasi idoneos qui in primævâ Paradiso versarentur; et qui primum omnium parentem sua rebus universis indentem nomina fuissent intellecturi.

Nimirum tam insigne beneficium priori Academiæ obsignatos divinorum oraculorum fontes vobis reseravit, quin et arcanos cabalisticæ doctrinæ recessus, et si qua a

venerabili antiquitate tradita extant sinceræ sapientiæ monumenta, et mysteria, vobis patefecit.

Nec desunt inter vos, qui Arabicæ linguæ præclaram operam impenderunt, nec indignâ vestro genio diligentîâ, nec ingrato erga istos homines consilio, penes quos aliquando, diluvio barbarorum orbem terrarum inundanti, rei literariæ imperium stetit; et qui veterum scientias, librosque alias forsan temporum injuriâ perituros, suâ industriâ qualitercunque conservatos posteris transmiserunt. Quâ in re tamen adversa nobis fata caussari possumus, quæ intempestivâ crudelitate virum in his rebus industriæ ac peritiæ laude eminentissimum nobis præripuerunt. Nec tamen omnino desperandum, ne vestræ indolis vividâ agilitate, tanquam solis orientis almo calore obstetricanti, e demortui Phœnicis Arabici cineribus novus aliquis Professor linguarum orientalium nobis repullulet; cujus præclaris auspiciis ductuque, divitem, non magis gemmarum et aromatum, quam, ut nonnulli perhibent, sapientiæ et arcanæ eruditionis Orientem, tuto peragraré et penetrare possimus.

Ut præteream exterarum linguarum, Gallicæ præsertim, Italicæ et Hispanicæ, leve quidem sed non inutile studium, jam apud vos magnopere gliscens et grandescens. Quarum beneficio non tantum cum nostræ nimis angustæ regionis hominibus colloqui potestis, sed reliquos omnes mortales ubivis gentium sapientiæ laude florentes, viros optimos et doctissimos vobiscum disserentes, suasque vobis cogitationes lectissimas communicantes exauditis; eoque pacto suâ sapientiâ, suisque inventis reliquas gentes spoliatis, quibus Britanniam vestram, tanquam alienis divitiis vestrum ærarium, et alieno melle vestra alvearia, locupletetis.

Jam eloquentiam vestram, Academici, prædicarem,

si id possem præstare eloquenter; nec vererer affirmare nullibi gentium in quovis literarum phrontisterio, Rhetoricam aut frequentius aut splendidius triumphare, nisi id absonum foret, me orationum academicarum facundiam ac elegantiam laudare, etiam nunc temporis coram vobis tam indiserte et parum eleganter perorantem. Quanquam, quod mea imperitia gloriæ detrimentum vobis attulit, id omne aliorum ornatissimorum virorum per hos dies rhetoricantium luculentæ orationes resarcient, et vobis tam eximiæ arti debitam laudem abunde vindicabunt: quâ nempe loquelam dirigente et mens rationis lumine illustratur, et cor ineluctabili violentiâ ad assensum pertrahitur, et affectus mellitissimæ cujusdam voluptatis blanditiis demulcentur; et aures gratissimâ quadam harmoniâ oblectantur; et universus homo in facile obsequium, et sibi ipsi non ingratham servitutem subjugatur: ne dicam inesse eloquentiæ occultam quandam et quasi magicam potestatem eliminandi hominum mores, ipsorumque animis dulcissimam quandam comitatem et exoptatissimam Civili Societati urbanitatem instillandi; ita ut nulla unquam gens fuisse memoretur, in quâ non una cum facundiæ studio et morum elegantiae et sapientiae gloria elucescerent. Quo magis vos amplissimis laudibus atque elogiis estis decorandi, qui divinam hanc et flexanimam facultatem usurpatis, non ad promovenda insanæ ambitionis studia, non ad seditiones in Republicâ commovendas, non ad imponendum credulitati vulgari, ac idiotarum simplicitati fucum faciendum; sed quo animos hominum, salutari sane suadelâ, a putidissimis vanitatibus et a sordidarum voluptatum illecebris ad veræ virtutis et sapientiae studium abducatis. Sed non magnum, Academici, neque decorum fortassis fuerit, iis de rebus felicitati vestræ gratulari, in quibus etiam

improbi stolidique homines plurimum excellere possunt; quibus nonnunquam tenacem memoriam, quâ multas linguas addiscere, et dexteritatem ingenii, quo concinne et copiose eloqui possent, liberalis natura impertivit: at sincero ardore ingenuarum Artium, et excellentium Scientiarum aviditate inflammari, divinissimas Philosophiæ contemplationes deperire, atque adeo bonæ menti acquirendæ sedulo incumbere, id non nisi bonorum et sapientum virorum fuerit, non tantum egregiis dotibus a naturâ instructorum, sed propriâ indole ac judicio spontaneo ad res optimas contendentium. Atque illam esse præclaram indolem hodiernæ Academiæ nostræ, non pauca aut obscura indicia contestantur: siquidem quæ majores nostros nimium sane et fere omnino occupabat, futilium nugarum infelix curiositas, ea apud vos magnopere declinare et defervescere cœpit: quibus scilicet jam non admodum allubescit, in nescio quâ de entibus rationis, de materiâ primâ et consimilibus chimæris scholasticis, otiosâ et puerili contemplatione, divinam aciem ingenii obtundere, bonasque horas male collocare in eâ Philosophiâ prolixè considerandâ, cujus nulla sunt principia certa et evidentia, nullæ conclusiones firmo fundamento innixæ, nulli effectus ratiociniis respondentes; in quâ nihil solidum, nihil perspicuum, nihil volupe, aut ingeniosum, nihil non aëreâ subtilitate et sophisticâ vanitate corruptum ac contaminatum.

Est vero quod vobis gratulemur, Academici, sublimiorem genium, et favente Minervâ, nobilius sanctiusque studendi institutum; ad scopum hunc nobilissimum collineatis, ut quicquid verum sit, quicquid pulchrum et elegans, quicquid humanæ mentis consideratione dignum, quod intellectum vel utiliter instruat, vel fideliter exerceat, vel sincero ornatu condecoret, vel purâ voluptate oblectet, id omne ut flagranti operâ discatis, in id assi-

duam meditationem impendatis. Gratulor, inquam, vobis siquæ hic adestis, adestis autem ut sperare fas est, complures excelsæ et liberales animæ, præclarum hoc vestrum propositum. Gratulor vobis justam illam et generosam judicii libertatem, vestris conatibus, vestroque exemplo nobis et posteritati assertam. Gratulor excussam vestris cervicibus stultam illam et sordidam superstitionem, scientiarum validissimum obicem, et fidissimam nutricem ignorantiae et improbitatis: quæ dum ingeniis hominum methodos quasdam angustas, et certos quasi sententiarum cancellos præfigit, ut ea, nullo habito discrimine, quæ a majoribus nostris tradita sunt, et quæ e non nisi levibus præjudiciis hausimus, obfirmate credere debeamus; prout usum rationis a divinâ bonitate nobis indultæ aut valde imminuit, aut plane aufert; ut purissimam voluptatem, si qua inest liberalibus disciplinis, polluit et subducit; ut sapientiæ profectus et scientiarum impedit augmenta; prout efficit ut nos eo pacto docti, quo Hispani et Itali religiosi sunt, hoc est, non nisi memoriter et perfunctorie evadamus; ita ingenii obstinati, pervicacis et arrogantis invictissimum est argumentum: quam potius hæc genuina sit et laudabilis modestia, quæ erectum ac generosum animum decet, se unius Veritatis justo imperio subjicere, eam ardentissimis votis expetere, et ubivis latentem, quovis pacto, sive scrutinio experientiæ, seu rationis indagine expiscari.

Erga hanc Dei Opt. Max. pulcherrimam filiam quam sincere vos sitis animati, vel propensus iste affectus indicare potest, quo nuperrime Mathematicas Scientias veritati unice caras dilectasque colere cœpistis. Macti estote, Academici, tam insigni et laudabili studio. Jam tandem vos serio Philosophiæ operam daturos bona spes est, Veritatis inquisitionem non tantum a dialecticis argutiis, sed quod antiquis Philosophis solenne erat, ab

iis nobilissimis Scientiis auspicantes: quibus discendis et percipiendis dum attente invigilatis, non tantum multifariæ cognitionis uberrimâ supellectili mentes vestras ditatis et exornatis, nec solummodo inexplebilem sciendi appetitum, sane ingeneratum omnium hominum animis, at in vestris potentius ardentem, variorum subtilissimorum theorematum non fluxo et imaginario, sed solido et durabili pabulo satiatis; verum etiam, quod maximum est, ingenia vestra hâc durâ quidem sed minime asperâ cote acutis, quin et illa in tam illustri palæstrâ agitant, sincero usui fidelis ratiocinii assuefacitis; adeoque et phantasias vestras ad res quaslibet etiam abstrusas et intricatas facile ac distincte concipiendas, nec non et intellectus vestros ad altissimarum rerum diuturnam contemplationem patienter perferendam præparatis.

Enimvero indignum, et vestris auribus proculdubio ingratiissimum auditu fuit opprobium, suavissimas illas, ac omni elogio potiores disciplinas, quibus reperiendis a majoribus nostris tam portentosâ sedulitate ac mirabili felicitate insudatum est; quas divinus Plato, et magnus vester Aristoteles, et subtilissimus Democritus, et veterum sapientum chorus universus tanti fecit; per quas potissimum quantum a brutis animantibus distemus, et quam mirificæ sint vires rationis humanæ, tot tantisque indubitatis speciminibus colligimus; quæ hominum vitam tantopere ornarunt, et adhuc ulterius ornare possunt; quæ denique animos hominum tam suaviter recreant, sanctisque adeo et intaminatis deliciis perfundunt; indignum, inquam, fuit et summe deplorandum, has utilissimas jucundissimasque disciplinas, in florentissimâ hâc æde Musarum, et veritatis omnifariæ delubro sanctissimo, in frequentiâ hâc lectissimâ optimorum ingeniorum, neglectas ab omnibus, et plerisque etiam extimâ superficie tenus incognitas jacuisse.

Aliter se rem mox habituram nunc equidem sperare convenit, quum depositâ hâc mollitie et timiditate animi, quæ ad difficultatis cujusque speciem emergentem refugere solebat, et quæ nec simplicium alphabeti elementorum non adeo formidabilem vel pueris aspectum sustinere non poterat, robustiora jam facta ingenia vestra et quasi confirmatoria, terriculamenta ista degeneris ignaviæ, non tantum fixâ acie intueri, verum et generose aggredi, et feliciter superare valuerunt. Nempe Euclidis, Archimedis, Ptolemæi, Diophanti horrida olim nomina jam multi e vobis non tremulis auribus excipiunt. Quid memorem jam vos didicisse, arithmeticæ ope, facili et instantaneâ operâ vel arenarum enormes numeros accurate computare, etiamsi illæ non tantum, ut fit, maris littoribus adjacerent, sed etiam ingenti cumulo quaquaversus ad primum mobile et extremas Mundi oras pertingerent: rem vulgo miram et arduam creditu, at vobis effectum facilem et expeditam? Quid, quando Geometriæ subsidio, non solum terrarum longe dissitos tractus, sed et patentissimas Cœli regiones emetiri nostis, interim ipsi quietem agentes, nec loco omnino cedentes, ad prælongas regulas catenasve immenso spatio applicandas? Quid referam alios, sublimibus alis ingenii supremum æthera conscendentes, astrorum vestigiis presse inhærere, paratos districtim dicere, quam magna, et quam alta sunt; quantum sui circuli, et quo tempore conficiant, et qualem orbitam describant, quasi non cum nobis in hisce terris, sed cum superis in palatio Dei omnipotentis ætatem transigerent? Sane de horribili monstro, quod Algebram nuncupant, domito et profligato multi e vobis fortes viri triumpharunt: permulti ausi sunt Opticem directo obtutu inspicere; alii subtiliorem Dioptrices et utilissimam doctrinam irrefracto ingenii radio

penetrare. Nec vobis hodie adeo mirabile est, Catoptrices principia et leges Mechanicæ non ignorantibus, quo artificio magnus Archimedes Romanas naves comburere potuit, nec a tot seculis immobilem Vestam quomodo stantem terram concutere potuisset.

Verum Scientias istas nostris encomiis longe celsiores, quamvis pro rei dignitate, et vestræ industriæ debitâ laude parce, utcunque tamen pro tenuitatis meæ et temporis modulo nimis liberaliter celebravi: præcipue cum orationem nostram alio pertrahere, vestrasque aures quasi vellicare videantur, adhuc siqua sunt majora studia prospere apud vos vigentia, vestræque immortalī gloriæ imputanda. Naturalis, inquam, Philosophiæ studia, sanctissima, suavissima et utilissima: cujus curiosâ contemplatione, meâ quidem sententiâ, nihil dignius est, in quod vestri acuminis solertia se impendat; nihil ad excolendum ingenium, ad compurgandum animum, ad affectus regendos et compescendos, ad perpoliendos mores, vitæque innocentiam comparandam et confirmandam, aptius aut efficacius esse possit. Quid enim, obtestor, humanas mentes magis distendet ac amplificabit; quid ab rerum sublunarium immodico æstimo, sordidâque solitudine fortius abducat quam immensam magnitudinem mundi cum harum exili parvitate contulisse? quid ad abjecta et humi repentia se ignobili curâ incurvantem animum ad heroica desideria validius reflectet, quam mirabilis illius sapientiæ ac potentiæ seria consideratio, quarum illa in condendis, hæc in ordinandis rebus clare elucescit? quid aut tumores superbiæ facilius comprimet, aut morsus invidiæ refrænabit, quam de perfectionis divinæ divitiis, et incomprehensibili excellentiâ in politissimo speculo naturæ relucens, jugiter meditari? At eximiam illam boni-

tatem cogitantes, quam initio res universas condidisse, et singulas tenero amore complecti, ipsisque vigili curâ indesinenter prospicere, rerum continuus tenor ad propriam felicitatem et mutuam subsidium conspirantium nos edocebit; hanc, inquam, ineffabilem benignitatem dum animo profunde imprimimus, annon quasi rapido quodam instinctu ad effigiem tantæ pulchritudinis conformabimur, et necessario ipsi comes, affabiles et benefici evademus? Jam Naturæ studio quid suavius? aut quo potius se intellectus suâ sponte appelleret? ubi otium suum et turbulentæ vitæ tædia quis fallat prudentius? quæ varietas gratior? quæ speculatio profundior? quod theatrum magnificentius? quis campus patentior, uti luderet ratio, et se recrearet, et placidissime lasciviret? ratio, inquam, non ideo tantum nobis concessa, ut necessitatibus bruti corporis et vitæ hujusce mortalis negotiis procurandis inserviret, sed præcipue ut in quotidianâ consideratione rerum sensibus obversantium, et præsertim in sui auctoris dulcissimâ recodatione animose exultaret.

Neque dum de divinâ hâc scientiâ, nuper magis serio excoli cœptâ, gratulor Academiae, palpum obtrudo, aut Gnathonis partes ago, vobis de re falsâ et incompertâ turpiter adulantis. Annon vera res sit, testor libros, quos jugi industriâ pervolvitis, rationem quam assidue torquetis, experientiam quam frequenter consulitis: libros, inquam, quicumque aut solide aut ingeniose de arcanis Naturæ perscripti sunt. Neque enim Aristotelem solummodo, quamvis vestrâ lectione dignissimum, et reliquos antiquiores Philosophiæ magistros; sed quæ vestra est laudabilis solertia, etiam recentiores, quicumque aut ingenii acumine, aut diligentîâ in perscrutandis rebus præcelluerunt, et sæpe inspicitis, et caute examinatis. Quin et oculos

auriculis succenturiatis, ac duci rationi comitem adjungitis experientiam. Quando enim, obsecro, a conditâ Academiâ in tot canum, piscium, volucrumque neces ac lanienas sanguinolenta curiositas sæviit, quo vobis partium constitutio et usus in animalibus innotesceret? O innocentissimam crudelitatem, et feritatem facile excusandam! Quid plantarum historiam dicam, etiam a neophytis vestris sedulo exploratam? qui vixdum ipsi in Musarum viretis radices egerunt, antequam plantarum omnium, quæcunque aut in agrorum liberis spatiis, aut intra hortorum septa adolescunt, et vultus dignoscere, et nomina recensere possint, quorum bonam partem, ut denuo in vivis esset, ipse Dioscorides ignoraret.

Quæ, quamvis in se magna, vobis parva esse viderentur, nisi et Hermeticæ Philosophiæ arcanam, et præstantissimis cujusque ætatis ingeniis in deliciis habitam eruditionem affectetis: quæ sane ars sola, præter Mathematicas, stupenda opera non dubiâ fide historiarum comprobata, experimentorum varietatem jucundissimam, et mysteria pulcherrima jactat, quæque sola non Medicinam tantum, sed et universam Philosophiam valde perficere et illustrare possit. Equidem novi quorum animos ad hæc studia igni chymico ferventius desiderium inflammavit: alios qui se Lullii, Villanovæ, et quæ ejusdem farinæ Philosophorum extant monumenta, imo et ipsius Paracelsi obscurissima scripta se capere et comprehendere non dubitarent; ne memorem alios egregios viros, quorum magnanima audacia de Chrysopœo Lapide nobilem sive fabulam sive historiam generosâ fide amplecti non pertimesceret.

Sane quo vos incomparabile hoc studium, conjunctis viribus, nec languidis conatibus capesceretis, utinam animis vestris et prægrandis illa spes et fortissima am-

bitio insiderent, quibus ipsam ingenerare magnorum aliquot virorum illustria exempla, non verba queant fluxa, et torpida oratoris tum mali, tum patientiam vestram lacescere metuentis.

Unica superest Moralis Philosophia, quam vobis, Academici, si vestris auribus non esset importunum, prolixè gratularer. Ad quam si quid Platonicae Philosophiae, si quid Peripateticae, Stoicae aut Epicureae peritia, quam vos ex Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Plutarchi, Plotini, Epicteti, et Senecae voluminibus hauritis; si quid optimorum virorum luculentae praeceptiones, accuratae dissertationes, aut praesentia exempla conferre possunt, eam necesse est ut vos optime calleatis: illud saltem tacere nequeo, mihi quam certum et exploratum, inter vos multos eximios viros versari, hoc genere Philosophiae etiam animitus imbutos, eâ vitae puritate, eâ sinceritate morum, eâ constantiâ et magnitudine animi, eâ fide, eoque candore praeditos, ut nulli terrarum similes, nedum pares sperem reperire. Quos tamen omnes illaudatos, etiam et insalutatos dimittere praestat, quam vestram patientiam ulterius irritare: quam sane vereor ne graviter offenderim, dum vestro genio inconsulto, meum nimis presse consecutus sum, cujus culpae cum me valde pudeat et poeniteat, vestrâ tamen veniâ prius imploratâ, in tutissimas silentii latebras me recipio. Vos autem, Academici, tot linguis clari, tot artibus conspicui, tot scientiis ornati, valete et gaudete.

ORATIO

HABITA QUINTO NOV. ANNO 1651. IN AULA S. TRIN.
COLLEGII.

---

*Reverendissime Præsul, Nobilissime Juvenis, Gravissimi
Viri, Juventus Academica,*

ULTIMUS jam tandem læti nuncii præco fores vestras pulsat, et si non intus perstrepens gaudium omnem vobis foris oberrantium ademit conscientiam, benevolarum sibi aurium introitum recludi precatur. Jamdiu est ex quo diurnæ solennitatis moram perpessa Nox hæc longe augustissima suo tandem ordine succedere gestit, suasque adesse jam vices jubila vestra excipiendi sibi pariter ac vobis abunde gratulatur. Enimvero dignior haud immerito sibi visa, quæ exultationis vestræ potissimas partes sibi vindicaret, utpote quam non eousque ac hodiernam lucem tam immanis tragœdiæ designatio inquinavit; quæque infandi facinoris (horribile dictu!) peracti modo ac perpetrati funestissimis effectibus suum primo tenebrarum velum obduxisset. Fuerit certe hujusce rei fidelem memoriam in tot annorum vertentium vestigiis altius impressam, luculentâ toties, hodiernâ præsertim, facundissimorum virorum commemoratione renovatam, vegetiores lætitiæ vestræ appetitus exsaturasse; minime tamen fastidiosa res est gaudium; dum pascit animum, irritat acrius ad recentes continuo succos e pabulo suo exugendos, et hujusce hydræ, quam excisam hodie et profligatam celebramus, illud ingenium est, ut quantumvis innumeris

sui capitibus detectis et amputatis, novi tamen semper aliquid monstri subnascatur; in quod vos gaudii et gratitudinis triumphos ageretis. Declinavit jam dies, ne sinite ut vester etiam lætandi impetus consenescat. Quod restat, celebris curriculi festis tripudiis alacrius absolvite. Descendens sol vester major appareat, et fortior gaudii flamma in tenebras modo abitura.

Sed quid ego frustra curiosi molior, dum illos in pectoribus vestris igniculos acrius inflammo, qui ut langueant unquam aut deficiant, non est verendum, dum id solum fide in animo recolatis, quantum hoc sit beneficii quod accepistis, qualis illa calamitas fuerit quam evitastis? Beneficium inquam non simplex aut unicum, verum tot foetum et prægnans beneficiis, quot poterant nobis præstare continuata pax, conservata respublica, stabilita religio, optimi principis, sobolis regiae serenissimæ, consultissimorum procerum, universi adeo regni salus imminentis exitii faucibus erepta; quin et per ipsum, ut olim, restituta vis legibus, judiciis auctoritas, rediens cultus agris, sacris honos, hominibus securitas, suo cuique rerum suarum possessio; tanta vero depulsa calamitas, quanta fuisset, tam ingentibus beneficiis semel nec opinantes excidisse. O inauspicatam miseriam, quæ tot nos tantisque bonis spoliare potuit! Potuit? imo tentavit. O infaustum scelus, cujus tanta miseria effectus extitisset! Scelus! imo omnium scelerum caput et fastigium, cujus respectu reliqua omnia juste et sancte admissa, et quocum collata, dirissima parricidia excusanda, imo laudanda viderentur. Evolvamus monumenta temporum, fidem historiæ appellemus, archiva gentium, acta curiarum, barbarorum instituta scrutemur; prodant nobis intima veritatis conscientia, quodcunque flagitii aut foras lux protulit, aut opacæ tenebræ obruerunt; quin et in conspectu nobis statuamus ex-

quisiti aliquam facinoris effigiem, quod nec suspicio majorum somniare, nec posterorum queat credulitas admittere; quod qui præsentī seculo intersint, non nisi stupidi et exanimes videant, videant tamen: compingatur in unum quicquid excoctæ et conquisitæ sævitiae Thracia stabula, Tauricæ aræ, Thyestææ epulæ, Siculi cruciatus; quicquid Marianæ, Sullanæ, Antonianæ proscriptiones, denique quodcunque immanitatis exemplum aut veræ historia, aut fictæ tragœdia repræsentat. Ecce hujusce diei ingeniosam carnificinam, in qua hæc omnia cum amplo fœnore convenerint et conspiraverint. Ecce scelus, quod nullus unquam successus cohonestasset; quod illi ipsi, quorum susceptum est gratia, præ se ferunt odisse! En prodicionem, quam vel neuter Philippus amasset, nec Macedo, nec Hispanus; cujus artifices primarii Loiolitæ, quum cæteros mortales pangendis technis, dolisque consuendis vincere dicantur, in hoc seipsos multis parasangis videntur superasse.—Ecce vero quo me importunæ et intemperantis loquelæ præpostero ordine rapuit sceleris nondum perspecti aut explorati detestatio! Cautius vos maturiusque consiliis usi eousque vehementiores affectus protrahite et inhibete, donec extractis e suo cinere hodierni qua mali, qua emolumenti originibus, vestra haud injuriâ sanctissimumque gaudium gravissimaque indignatio suos impetus accipiant. Illas igitur ut et rescire queatis accuratius, et dignius æstimare, indulgete, quæso pacem vestram et patientiam, humanissimi auditores, oratori vestro, si usitati moris pomœria præsentisque officii quasi oleas transgressus, vobis ob oculos illorum temporum (quorum hæc pestis summam felicitatem oppugnatum ibat et eversum) imaginem quandam proposuerit; equidem rudem illam et imperfectam, sed quæ pulchrior longe atque augustior videretur, si nacta esset

oratorem, eam non dico exornando, sed enarrando idoneum.

Agebant halcyonios dies insulæ hæ fortunatæ, iis omnibus bonis, copiisque florentes, quæ aut liberali indulgentia numinis, aut optimorum principum solertia et cura in aliquam unquam gentem exundaverint. Quæ bona plurima sane atque amplissima, altæ et diuturnæ pacis beneficio firma et quasi perpetua reddebantur. Cives omnibus amici, sibi mutuo fratres cum exteris fœdera, inter se concordiam coluerant; nec tam illa concordia fuit quam caritas, non in cessatione armorum publica, sed in intima animorum conjunctione sita. Augusti in hoc orbe altero tempora revocata aspeximus, quum solæ Jani ædes oclusæ, reliquorum numinum fores starent apertæ. Descenderat pridem e cœlo Astræa, suasque in curiis sedes fixas posuerat, certa dudum apud se nisi invita non redeundi. Hinc vis pulsa, propugnatum fas, securitate innocentia, armis imbecillitas donata est. Iudicii sellas occupabant viri graves, scientiâ, dignitate, integritate præstantes; per quos stetit ne plus ipsa potentia posset quam jus, et ne fortunæ potius quam merito præmia cederent. Nec delinquere impune, nec immunitè mereri fuit. Etiam infimæ sortis viris per virtutis scalas gradum ad honores facere tuto licuit; et qui culmen dignitatis obtinuerant, ab invidiæ telis securi eminebant. Nec egenis ab injuriâ, nec locupletibus a rapinâ periculum imminuit. Nec in foro strepitus uspiam, nec extra forum querelæ auditæ sunt. Isto pacto coeuntes inter se Pax et Justitia miram omnium ordinum opulentiam procreaverant. Per hanc facile, per illam tutum erat ditescere; quum in acquisitas opes nec grassare aperta vis nec occulta latrocinia auderent. Crimen videri potuit tunc temporis pauper esse; et tremendæ cujusdam ignaviæ tam facili clivo

opimio rem statum non ascendere. Tutum et pervium mare mercatoribus (quod facile industria Principis effecerat, nec minus Exterorum propensus favor, tam beatæ genti præ pudore non adversantium) indigenas nobis Indiæ ac Arabiæ gazas comparaverat. In sinum agricolæ sursum terra uberes proventus, aureosque desuper imbres placidum cœlum fundebat. Opifici deesse citius manus, quam merces poterant; cæterique passim Ordines hominum suis quisque opibus affluebat. Ita fixas pace, fultasque res æquitate Britanniæ prosperas, divitiæ etiam splendida præstiterant, ac multo sanctiorem ornatum, honestiusque præsidium literæ late triumphantes contulerunt. Meminerant tunc homines Musas Jovis filias esse, suoque illas honore fraudari sacrilegii esse ducebant. Etiam qui eas ambire non possent, devote tamen colere didicerunt, inque aliis suscipiebant non inviti quas in se cum mœrore desiderarent. Nimirum artes tunc dierum certa spes aluit et impinguavit, lautisque Minervalibus cultores suos remunerando erat ipsa eruditio. Tum sapientiæ studere non erat desipere; nec ad fastigium doctrinæ aspirare, projicere se fuit in abyssum paupertatis. In hisce templis sapientiæ, quam venerabilis mystarum, quam candidatorum spectabilis frequentia versabatur? In singulis hisce orbibus literariis quam conspicuus siderum globus fulgebat? Quoties seipsam Regia Majestas ad aras Musarum venerabundam demisit? Quoties nostram hanc Rempublicam Platonis Rex Philosophus invisebat, et quasi gavisita est Aula se degere in Academiâ? Quot sacris pedibus palæstra hæc terebatur? Quam tunc nituit toga, et nostrum insigniter lauretum effloruit?

Felicitatis nostræ infimos gradus, et prima quasi rudimenta accepistis; qui restat apex et cumulus redundantis gloriæ excelsiori nos invidiæ subjecit, qui nostram

coronando erat, imo consecrando felicitatem. Religio-
nem nostram dico, sanctam illam et intaminatam;
puram fide, pulchram ordine, venerandis ritibus deco-
ram, quâ nulla unquam gens vel usurpare potuit vel
exoptare aut veriore aut pulchriorem. In quâ vix
aliquid fuit quod superbia contemnere, vix quod calum-
nia accusare, nihil fere quod desiderare æqua et mode-
rata ingenia possent. Nec veteres illa corruptelas, nec
hesternas ineptias admittebat. Summe simplex fuit;
nec nuda tamen iis ornamentis, quibus antiqua pietas
et consulta prudentia Ecclesiam honestaverant. Quic-
quid rebus sacris spissæ caliginis præeuntium seculorum
infelix ignorantia infuderat; quicquid lutulentarum sor-
dium turpis avaritia affricuerat; si quas fraudes artes-
que malesanas ineffrænis quorundam hominum ambitio,
aut si quid luxus perditique moris fomites gula et cra-
pula invexerat; illa jam olim omnia rejecerat. Sacri
ministerii cervicibus jugum externæ tyrannidis depul-
sum, publicisque officiis inutiles pompæ eliminatæ;
faciem ubique erat primævi temporis agnoscere candi-
dam et immaculatam; eosque qui a pietate olim pro-
fecti eo iterum redirent, matremque suam auctiorem
redderent et fœcundiorem. Publica Ecclesiæ adminis-
tratio non in tali fastu aut fastigio constituta est, ut gra-
vis aliquando Principi, Reipublicæ periculosa evaderet;
nec tamen ita projecta repebat humi, ut impunè illam
inepti ac importuni homines contemnere aut proculcare
possent. Dignus scilicet habitus est Sacer Ordo, qui
dignitate aliqua præfulgeret, ad res suas tuendas simul
et amplificandas. Rerum gubernacula tractabant quam-
plurimi Præsules, viri prudentiâ conspicui, doctrinâ
eximii, pietate præcellentes, ætate venerabiles; qui tam
illustri officio ipsi erant ornameto, quantumque acce-
perant lucis, tantum vicissim splendoris refundebant;

quos vel aspexisse erat pudorem didicisse et tantum non induisse virtutem. Hæ eos præclarissimæ dotes, quum suis caros et colendos facerent, etiam alienis non ingratos, nec ipsis quidem hostibus invisos, servare debuit, quem exhiberent omnibus, modestissimus candor et pene divina animi moderatio. Aliis illi facilius quam sibi ipsis errantibus ignoscerent; nec statim quoscunque a se sententia disjunctos, suo exturbatos cœlo infelici orco addicerent; sanæ nimirum mentis virtutem, non subtilis ingenii [vires exercentes.]

Quam ægre patior me a jucundissimâ hac materiâ divelli? Quam recreat me animitus et exhilarat illorum temporum recordatio? Quam illis non illibenter immorarer diutius, imo et immorerer? Sed vos, Academici, adeo luxuriantis fortunæ tædium cepit: qui vestra olim bona vix audiendo estis numerata, quo modo ea ferendo fuissetis ablata? Interim id strenue incubuit optimus rex Jacobus, ut ampliora nobis hæc omnia et stabiliora retineret. Satellitem ille pacis nostræ, patronum justitiæ, opum custodem, fautorem literarum præcipuum, etiam et reverâ fidei defensorem egit. Princeps in ea tempora, quæ deberent esse felicia, quasi fato quodam reservatus, in quo omnes regiæ artes et virtutes, quæ reliquos sparsim acceptæ commendant principes, conjunctim elucebant. In quo pietas Numæ, sapientia Antonini, amor erga Ecclesiam Constantini cujusvis, quodque in illa fortuna arduum est, ipsa Alphonsi eruditio convenirent; qui erat non magis ex vetere acclamandi formula quam reipsâ *Trajano melior, Augusto felicior*. At si licet dicere, cæteris ejus regiis virtutibus palmam præripuit invicta quædam animi clementia et moderatio; qua etiam infensos sibi et perduellos benignè qua licuit, tractaret, legesque in eos latas necessario parcè tantum stringeret et coactè; censuit enim ille Titus oportere

neminem è suâ præsentia tristem discedere; maluitque Augustus ille amari, quam metui; pacis admodum studiosus, nec qui vellet inutilibus se bellis immiscendo aureo hamo piscari. Didicerat a Tiberio illud semper ducere gloriosum quod esset tutissimum, et ante conscientiae suae consulere, quam famæ; illud vero præsertim a Trajano, duas res aliis insociabiles creditas arcto inter se conjugio divinxisse, libertatem et principatum.

Talis ille tantusque rex in eo jam erat, ut procurandæ pacis et salutis erga Ordines regni universos, viros quoscunque nobilissimos, etiamque e singulis provinciis, civitatibus, municipiis, pagis deputatos ad se convocaret, viros lectissimos, consultissimosque. Videre esset illic ex omni cœlo quacunque diffunditur Britannico, in unum sidus compactas clarissimas stellas, suavi luce et benignis influxibus serena nobis omnia præsagientes. Nusquam terrarum erat spectabilior consessus, nec quem deceret magis totius orbis moderatio. In unum hunc confluentem vis se omnis et consilium regni derivaverant. Florem illic et compendium Angliæ, imo ipsam Angliam conspiceres, totiusque corpus reipublicæ. Caput illuc regni eminebat Rex prudentissimus; cui quasi facies pulchra inserebatur nobilissima Regina, ex qua itidem duo oculi serenissimi prominuerant, Regii Liberi, Angliæ aurei partus, gentis deliciæ, Junonis pueri, spes et vota sequentis ævi (heu! dilecta olim nomina) Henricus et Carolus. Commeasset illuc quasi in unam venam sanguis regni, nobilitas purus et illibatus, illustrissimi Duces et Comites, Barones Equitesque fortissimi. Illic et Judices assidebant sensus reipublicæ acerrimi perspicacissimique, quid salutare accideret reipublicæ, quidve noxium, indicare paratissimi. Penes reliquos Provinciarum Delegatos erant vigor strenui cordis, validæ manus, humeri onera reipublicæ

portando pares, singula membra ad speciem pulchra, adque usum necessaria; quibus postremo omnibus pii et venerandi Præsules ceu sanctior anima diviniorque Spiritus assistebant. Partes hæ omnes unius consilii concordisque inter se voti commissuris nectebantur; quibus cunctis id studii ac muneris unicum dabatur, vita ac salus universi.

Ædes antiqua erat præcipuâ veneratione sacra, Themidis vetustum sacrarium, locus habendo senatui e prisco usu destinatus. Illiciti quiddam videretur lapides ejus vel tangere per tot annos sanctorum consiliorum participes; suo vero loco quem multis seculis occupaverant movere, non injuria tantum sed sacrilegium. In eam nonis Novembris, conventui dies dictus; ille ipse hodiernus, quem quum in fatis positum prævideret Fortuna fore aliquando faustissimum; diu tamen quasi ambigere se simulaverat, quo eam lapillo, matrisne an novercæ, numeraret; tandem evanido atri fundamento permanens album induxit, inque illam, quam conspiciamus hodie et gratulamur, evexit celebritatem. Ita rebus Anglia indormiens præsentibus, nihil futuri anxia, eo potissimum intenta erat, felicitatis suæ curæ potius quam tutelæ incumbere, quæ unde amittendi periculum contingeret ignoravit. In suo rege se populus tutum, in suâ se rex innocentia incolumem arbitrabatur. Externis periculis aditum fida sanctio foederum præclusit, ab intestinis vires regni integræ, legumque salubres cautelæ prospexerant. Quis sub hoc lapide latere scorpium suspicari potuisset? quis tam roseo vultui, tam libero et temperato cerebro, tam vegeto cordi, tam incorruptis pulmonibus, tam validæ et robustæ corporis compagi subesse virus inscrutabile, cujus maligna efficacia, unius instantis paroxysmus omnia dissolveret? Ecce quam nihil nobis fortunæ est fidendum? Quam

facile sit illius blanditiis succumbere? Amat illa ludos nos jocosque facere, gaudetque votorum apicem nactus inde præcipites deturbare. Solet invidiæ fumus pulcherrimas quasi fortunas persequi, neque dignatur illa sua jacula nisi in altum collimare. Quæ felicitas tam est modesta, ut dentes effugiat malignitatis? Scilicet tunc oppugnamur validius, tum opprimimur facilius, quum nosmet nihil sequius timentes extra omnem aleam discriminis collocamus. Quam aliam meridiem luridæ noctis confinio unicum instans disteminavit? Quam in non nubilo et serenissimo cœlo dira vis horrendæ tempestatis parabatur? quam prope erat ut ex altissimæ tranquillitatis somnio in luctuosam perniciem evigilasset Britannia? In composito æquore lascivè progredientem reipublicæ ratem, ridenti cœlo, velis expansis, nautis se per fausta celeusmata cohortantibus, parvæ et paucæ remoræ, momentanea procella, quantillus scopulus, evertissent et conquassissent! Proh Superos immortales! quam exigui pulveris, quam nullius sudoris res est, humana omnia quantâlibet firmitate fundatissima, convellere et labefactare! Ecce totius regni consultissima capita unius cerebelli versutia pene elusisset, magisque hæc consulendo perdere, quam illa servare, potuisset! Tantas vires et copias innumeri militis, ducumque illustrissimorum, unica perpusilla manus facili ictu expugnasset! Tam solida ædificia, tot ingentes apparatus, tam vastas moles, adeo magnificas aularum et atriorum structuras, tenuis spiritus perexigui pulveris difflasset et diruisset! Tot denique annorum operæ curæque, constabiliendæ paci, ornandæ religioni, confirmandæ reipublicæ insumptæ, unius momenti temporis prostrata impressione succubuissent.

Hactenus ambages secutum est scelus; teneræ nimirum frontis, nec sese ausum præ misero pudore in vestri

conspectum proferre; nunc in apricum exeant malis avibus, nunc nefaria sua capita exerant in lucem æterni tenebrarum filii Catesbii, Percius, Fawkius, et cætera innominanda nomina, opprobria humani generis, monstra naturæ, pudor seculi, quos in æternum erubescet Anglia se in dias luminis oras protraxisse. O Anglia, cætera favore Numinis felicissima, in hoc summè misera, quod e tuis reperti fuerint, qui suam æquo animo ferendo non erant felicitatem: quod ex utero tuo illud genus viperarum prodierit, quæ absque ruinâ tuâ superesse vel non poterant, vel, quod plorabilius, non voluerant. Illi salutis tuæ domini esse malunt, quam suam non prodigere; amantque tuis malis privata vulnera operire; ut sua esses, obrutam te volunt. Satius ducunt cum publicâ ruinâ proteri quam propriâ; ut si forte quas votorum summas quietâ republicâ consequi desperent, eas perturbatâ consequantur.

Primarius hujusce nequitie architectus Catesbii, perniciosæ machinæ fidelis ille Dædalus; cujus turgido livore pectori patriæ suæ prosperi casus jam olim immedicabile vulnus inflixissent. certus jam diu animo erat, quocunque pretio sceleris, rerum nostrarum ita ex voto fluentium exuberantes successus interjecto obice frændandi. Quum vero ex irritis sæpenumero molitionibus animadverteret tandem, apertam vim parum proficere, etiam nunc Hercule suo Hispano humeros suos subtrahente, leoninam protinus deponere, astutæque vulpis instar, dolis nos occultisque cuniculis subruere et supplantare, secum agitavit. Quum igitur profundâ meditatione defixus diutius cerebro suo laborasset, aliquid videbatur egregium armatæ Palladis contra Angliam parturire. Nihil ille modici sceleris spirare, nihil quod superioribus seculis invento vel patrato facinori simile quicquam haberet, aut commune. Humilis esse ingenii autumabat

imitari. Illud demum suâ arte dignum esse, quod absque exemplo foret, cujusque excogitati penes se solitariam laudem jure possit asserere. Quid, regem tolleret? hoc perfidiæ genus multi ante se ausi, nonnulli executi fuerunt. Perditorum hominum manum contra rempublicam armaret? obstat frequentis exempli præjudicium, et forte videri hoc posset a Lentulo quopiam aut Catilina magistris hausisse. Minorum se gentium proditoribus aggregare? id vero tanquam vile ac inglorium serio detestatur. Quin et operæ pretium non explere existimat lentâ morte perimere Angliam, aut simplici eam plagâ consauciare, unde unquam spes foret eam convalescere. Maluit potius cum Domitiano non per intervalla aut spiramenta temporum, sed continuo unoque ictu rempublicam exhaurire. Postquam igitur vir ille, de quo, ut de Hannibale olim, nunc quoque dubitari possit, pejorne fuerit, an ingeniosior, hoc proposito fretus, subdoli capitis cellulas sæpius excussisset; postquam quascunque furias aut infra Orcus suppeditare, aut intra se accensi vindictæ cupiditate pectoris rabies colligere potuerint, in partes consilii adhibuisset, virtute talis solertiæ palmaria hæc fraus undecunque suggesta emersit, in qua sibi votorum omnium summa inesse, quoque confecto tot incassum pertentata molimina redimere, videbatur; cujus solâ ope spes sibi ex imo Tartaro affulsit fore, ut regem et regnum, præsules et proceres, pares communesque, pacem, justitiam, pietatem uno haustu absorberet.

Quid dubito dignum perpetui silentii tenebris consilium clarius enunciare? Cogitaverat secum Catesbius (furto enim opus esse) sub domum senatoriam, eoque (quum proxime Ordines considerent) ductis cuniculis magnam vim tormentarii pulveris subjicere, accenso, frequentes et universos, cum rege, regina, regiisque liberis,

proh lugubre nefas! unius ruinæ involvere rudibus. Hoc mirificum inventum cum parenti suo admodum adblandiretur, quæ est pesti indoles, non diu se consilium intra privatos parietes continuit, ne violenti halitus contagio capaces quosvis, eodemque humore imbutos afflaret. Edocti igitur a Catesbio, eodem ovo exclusi nefarii homines, Percius, Winterus, Treshamus, reliquique, quid fabæ procuderet, citius promptiusque arripiunt sceleris flammam, quam aut eam pulvis suus aut sulphur concepissent. Pene prius accipitur consilium quam offertur; quid enim erga eos opus est ullis suadelæ artificiis ad inducendum facinus, cujus continuum in suopte ingenio argumentum secum gererent, ad quidlibet sequius audendum nunquam non parati homines, quorumque obtorpescens in pectore invidia sponte se in nefas, ut aqua in glaciem aut crystallum, gelatur. Alii plerique mortales ad nudam talis ausi mentionem prorsus exhorruissent; alii suggestorem ejus tanquam alienæ personæ involutum cacodæmonem fugissent; unos hosce reperiri potuisse crediderim, qui illud non audire solum, sed et aggredi sustinerent.

Ergo postquam omnes consenserant, de fide secreti mutuo obligandâ deliberant: timuit enim proditio ne seipsam proderet, adque fidem confugit ipsissima perfidia quo se tueretur. Juramenti solennitate sanciant secretum, ipsumque Numen quod vindicem sceleris pertimescere deberent, ejus testem appellant; cœli lucem Tartarei arcani consciam implorantes. Admodum jam securi in cæcam fraudis officinam subterraneam pergunt, ibique improbè laboriosi totum Acherontem movent, ut fundamenta curiæ suffodiant. Subinde specie vini, quo suspicantium animi incbrientur, plusquam triginta dolia comportant et congerunt; tot Orci galeas, tot pixides omni genere mali refertissimas, novum serpentino-

rum dentium proseminium. Regio throno maximum et principale dolium supponunt, quo sive certius, sive augustius periret. Tunc ministras cædium immanes ferri lapidumque massas et, pallia insidiarum, ligneas strues injiciunt. Rebusque sic ordinatis modesti scilicet Neronese sese in diversa spargunt, subtrahunt oculos, jubere cædem contenti, non spectare. Solus Fawkius relictus, illa luna ad quam botrus sua maturescere deberet; thesaurarius ille inferni, horumque Eleusiniarum sacerrimus hierophanta, qui huic ovo, quousque accresceret in partum, incubaret.

Positam dramatis scenam aspiciatis, Academici, et jam videor fidem meam liberasse, qui præproperè potius quam injustè ab ingentis flagitii vituperio vocem non temperavi. An non jam videtur præsens crudelitas omnis seculi exempla, fictane sint an vera, supergressa? quid regem regni caput amputare? quid regiam prolem, oculos regni, effodere? quid proceres universos, hoc est sanguinem regni spiritusque, effundere? quid judices et præsules, sacra omnia et justa simul ac semel perimere? quid denique illud quod Caligula voverat tantum, revera effectum dare, et tot capita Angliæ una veluti cervice nixa defalcare, reliquique corporis trunco vitam eripere? Quo fonte lacrymarum deflendum, quo expiandum odio est hoc piaculum, quo pacem nostram uno vulnere interimi, uno prælio debellari, quo ipsam Astræam quasi supplicio affectam exulem in cælum relegari: quo religionem nostram notari carbone, contaminari pulvere, inque cineres redigi contigisset? Quid tantum in hos homines delinquere Anglia, quid committere clementissimus Jacobus? nisi forte quod erga improbos homines indulgentior quam oportuit animos iis faceret tam enormia audendi. Quid ille leges quasdam in eos latas refigeret? fixas etiamnum mitigaret?

moderatè semper ac comiter ingratos homines exciperet; quid in pertusa vasa gratiam suam infunderet? Illi sunt hi homines quorum invidiam auget benignitas, qui irritantur clementiâ ac beneficiis efferantur.

Nunc in moliminis prosapiam ascendite, et oderitis eam vehementius. Facilius est vobis audire, quam credere, et credere quam non acerrime indignari: *Tantum suasit malorum et peperit religio^a: Dii boni, quam candida mater quam nigrum Æthiopem!* Quid igitur non audere iniqui intemperans zelus potest et furiosa religio? quid non solet informis vultus sub tam speciosa larvâ delitescere? quid non intus turpissimi et detestandi tueri queat sancti veli protectio? quid cæco hoc igni urit acrius, consumit flagrantius? Ecce quo loci, in quæ itinera ignei currus præcipientes abripiunt zelotas? Rapit cælum nunc dierum altera violentia, non operum, sed facinorum, non virtutis sed vis, non precum, sed proditionum, violenta non caritas, sed crudelitas. Pium enim credebatur religionis causa adeo impium esse; pium Deo hoc scelere litare in lucrum Ecclesiæ esse sceleratum; hoc enimvero, non scelus, at meriti pondus, et instar erat. Non est illud malum quodcunque mali dictavit religio *religio* dixi? quæ vero? non Christiana, candida, mitis, et benigna; sed Hildebrandica, sed Bonifaciana, sed Duacena; illa religio, quæ fortissimum regem Galliæ Henricum tertium manu monachi, sicâ parricidæ, percussit; illa quæ in Cardinalium consistorio facinus tam præclarum elogio suo, auctoremque ipsius martyrii coronâ insignivit: illa religio, quæ Castellum^b primo docuit os optimi magnique Henrici (os inquam illud augustum, quo Loiolitas ipso facto damnatos placidissimus rex pronun-

^a [Tantum Religio potuit suadere malorum.—Lucret. l. 102.]

^b [John Chastel attempted the life of Henry IV of France in 1594. Francis Ravaillac murdered that king in 1610.]

ciavit), dein feralem illum Ravilliacum cor sacrum impetere, e cujus virtute florentissimi regni salus emanasset. Tua, O Mariana^c; tua, Becane; tua, ementite Bonarsci; tua, sancte Garnete, religio ista persuasit; illa eadem quæ mactare principes, evertere respublicas, campanam ad lanienas, ad bella classicum canere, quæ permiscere jubet omnia et perturbare. Ad aras non Dei sed omnipotentiae papalis offerendum erat hoc holocaustum. Sacrificium hoc suum non sane incruentum Latiali Saturno perfidi hi Pœni immolassent: Laterano Jovi operati sunt hoc fulmen Cyclopes nostri in Ætnâ sua subterranea, quo ille summos montes, i.e. capita principum feriret. Quis proditores nostros alius per regii cruoris Stygios lacus, quam Charon ille Cisalpinus ad suum Elysium transfretasset? Quid non per hos annos turbarum in Europa, quid non cædium, et piarum fraudum ab illa scaturigine profluxit? quo minus miremur nostram hanc inde originem duxisse. Constat enim a Brevibus pontificiis, et in nomine Domini omne hoc malum incepisse: constat peracute sic arguisse Catesbium: *Quem Papa vult excludi, extrudi etiam vult: quem non admitti, eum etiam ejici; quem nullo modo recipi, eum omni pacto expelli.* Hinc telæ hujus texendæ initium, hinc illæ lachrymæ. O mores, O leges pudendi seculi! nulla jam regum vera est purpura, quam non Romanæ Curiae tinctura infecerit: principum throni consistere nequeunt, si non Pontificis Cathedræ innitantur: vibrare nemo justitiæ ensem debet, quam non ex Romana officina desumpserit: frustra ab illo

^c [Mariana, the Spanish historian, wrote a book *De rege et regis Institutione*, in which he justified Jacques Clement, the Monk who assassinated Henry III. of France. Becan supported Bellarmin in his controversy with James I. Garnett had a share in the Gunpowder-Plot, for which he was executed. Bonarscius was the assumed name of Scribanus who defended Guignard, the regicide Jesuit writer.]

principe regnatur, cujus non obsignatur auctoramentum sub annulo piscatoris. Cedunt nunc dierum sceptrâ pastorali pedo; nec nisi sub tiaræ episcopalis umbra tutæ induuntur coronæ. Illa jam auctoritas est clavium claudere regna et reserare; admittere principes et excludere. Illuc evasit solvendi potestas, ut suâ subjectione debitâ subditi liberentur; illuc ligandi, ut prætoriarum regum triremes Sancti Petri piscatoriæ scaphæ alligentur. Qui se patris Papæ correctrici virgæ subducatur, e gremio matris removetur, ejectus ab Ecclesia, ipso facto principatu excommunicatur. Quem Papa judicaverit indignum regnare, mirum ni indignus quoque sit vivere. Ecce illos precarii dominatus gradus si generosior quispiam Nuncium remiserit, ecce statim terribili armatam sententia Bullam prodeuntem; jam quid non aggredi insani zelotæ bruti hujusce fulminis afflatu siderati? Si Janus ille Italus, qui scilicet cœli foribus præsidet, cœlestes aditus mandata sua exequentibus patefecerit, quid non illi discriminis prompte subeunt, ut queant vel per montes regionum cadaverum illuc aspirare? Quis crederet tam suum genium evilesce cuiquam, tam obesæ naris inveniri aliquem, qui se tam crassæ ambitionis præbeat satellitem? Miseret pigetque homines ingenio nimis quam sæpe subtili et perspicaci prudentes sese scientesque tam infami ministerio mancipare. Quod vobis toxicum propinavit, O Jesuitæ nostri! quo cerebrum vestrum evertit philtro adulatrix curia! Quam vos contigit venenatam lotum apud Læstrygonas illos devorasse, ut nec possitis meminisse amplius patriæ tot periculis expositæ, nec famæ vestræ omnium odiis ac obloquiis objectæ, nec ipsius vitæ vestræ tot quotidie discrimina incurrentis, quo pestilenti paucorum superbiæ atque enormi typho consulatis?

At nimis diu, Academici, moratum est Romæ; rever-

tamur nunc opportune in Angliam, visuri ecquid adhuc illos sanioris propositi tangat cura, an duri pectoris cal- lum subegerit, an feros animos edomuerit pœnitentia? Minime vero, aiunt, obstat religio percepti sacramenti, pigetque tam sanctis auspiciis cœptum opus destituere: proh fidem cœli et Superum ! quo non audaciæ provehere homines lippiens furor potest? quid sacræ rei non potest inconsulta temeritas in repugnantes abusus intervertere? Ecce mysteriis cœli sanctissimis arcana inferni involuta! ecce inferorum pacta sigillis Superum munita! Non sufficit parricidis præsentis conscientiam Numinis ag- nosci: adhibetur et testimonium; nec teste Deo satis est ni in partes quoque consilii advocetur. Quasi vero secum ipsi cœlites in perniciem nostram conjurassent, et vere sacra esset hæc militia, dicitur Deo sacramentum, et se creduli volunt perfidiæ satellites sub signis et auspiciis cœli militare. Quod pacis inter suos mutuæ symbolum clementissimus Dominus instituit, fit inauditæ tessera sævitæ: quod Ille nutriendæ animæ cœleste pabulum paraverat, fit ineundæ carnificinæ obligamen- tum. Fit signum charitatis, crudelitatis signaculum, et fidei vinculis nectitur proditio. Quin vos ne sanctum hunc panem convertatis in lapidem; et post hunc san- guinem nostrum ne sitiatis; hujusque horrendæ Eucha- ristiae loco alteram sumite, vestrum pœnitentiæ sacra- mentum. Ita vero, nondum vos absistere! ita plenis velis scelus in exitum properare! Qua id admiratione dignum, repertos esse non solum qui hoc facere cogita- rent, verum etiam tam longi temporis intervallo neuti- quam a cogitatis resilirent: subiisse cito animum tale facinus, eum illius pœnitentiam nunquam subire potu- isse? Non est summa criminis, molitum esse hoc crimen; adjicitur crimini obstinatio; nec erant in hunc gurgitem nequitiae præcipites devoluti, sed lentis ac

libratis passibus, ac quasi difficulter, in Avernum descenderunt. O deformem foetum, quem non in meliorem formam tam jugis meditatio lambendo redegerat! Quo diutius premitur hoc ulcus, eo in saniem purulentius maturescit, ac recoctum in pectore scelus evadit obduratius. Excedit elephanti parturientis moram hic adulterinae prolis labor, jamque in proditorum utero totos tres annos gestatum est. Proh! non venisse illis in animum, aut, si venit, non mutasse institutum, quantae atrocitatis res esset quam molirentur! Proh siccis oculis observari potuisse tot damna, tot ruinas, tot funera! quot illi innocentes immerito supplicio multarent! quot infantibus datam mox adeo vitam auferrent, in sui quemque sanguinis praecoci lavacro baptizantes? quam pulchram urbem devenustarent, quot millibus hominum omnium promiscue ordinum, aetatum, sexuum, munerum, charae lucis usuram adimerent? Non tetigisse illis animum, ut vel antiquarum aedium majestati, vel basilicarum splendori, vel sanctitati templorum parcerent? nec cordi fuisse justitiam, cujus non solum primario ministros, verum delubra ipsa et atria funditus destruerent, ne essent aut a quo, aut ubi jus diceretur. O ferrea pectora, imo plusquam ferrea, quae praconceptae hae in animo flammæ nihil emolliverant! O excisas è caute animas, quae suam quotidie conscientiam alluentes hos sanguinis fluctus repulerant, nec poterant toties incidentibus guttis omnino excavari! Cujus enim non expugnasset animum, cujus non perterruisset conscientiam, illius stragis vel fictum exemplum ob oculos statuisset?

Miseri ultro paulis peresse velimus, Auditores, vos audiendo, ego narrando. Facite mihi nunc veniam criminis (crimen fuerit huic auso successum tribuere vel fingendo!) quo in posterum opimius sit meritum, quum

ex figmento hoc miseriæ in veram felicitatem emergatis. Favente igitur Lucina, obstetricante Fawkii manu, exoneret alvum suam triennali pondere scrobs subterranea. Prodeant ex equo suo ferales [faces] diræ cædis instrumenta, ferreæ massæ, ingentes petræ, ligneæ congeries. Admoto fomite, explicent sese torrente impetu in suos orbes gravidus pulvis, hactenus brevibus se arctatum spatii indignatus. Effundant quicquid unquam conceperant irarum, suasque extento ore erucitent furias sui impatientes flammæ. O tetrum spectaculum! O secundi Chaos horrorem informiorem vetere; etiamne adversus ipsam naturam conjurasse hos terræ filios, nec solum ordines regni, sed etiam et rerum ordinem sollicitare voluisse? En miscentur iterum omnia, dissolutis concordiae vinculis ruunt avidè in antiqua jurgia! ecce grassantur invicem totius mundi elementa. En vix suoapte se pondere librata sustinens tellus ab imis usque radicibus contremiscit, propriisque emota sedibus altiores in æthere provincias affectat! En aer jam non perspicuus nec inquilinis obsessus fumis, ardentibus in visceribus suis flammis cogitur comprehendere! Fit ecce æther summus Campus Martius, in quo ferri moles pugnace licentia inter se præliantur, et modo nativi torporis obliti lapides, vigore repentino a flammis inspirati, in bella et intestinos conflictus exardescunt. En tectorum parietes olim oppositos sibi, nunc inimica vicinia collisos; et proximæ undique domi fundamentis evulsæ jubentur ipsæ exules in cœlo habitare. Cernere est illic privatas ædes seu ambulatoria incolarum vehiculæ igneis rotis sublatæ trepidos secum lares attonitosque penates abripientia. Ecce et sacros templorum lapides dempto discrimine idem sacrilegus pulvis violat; et jam non fecte transportantur sacella suis numinibus viciniora. Ipsæ ecce aræ fiunt sacrificium, ipsi foci

absumuntur, tam scelerati ignis ulterius non patientes. Sentiunt hos tumultus ipsa cœmeteria, et quasi evigilant; in suis ruinis sepulchra tumulantur; in cineres redactæ urnæ suas urnas desiderant; complent suum seculum annosæ ædes; vix supersunt sibi ipsa regum monumenta, et de trophæis eorum jam triumphatur. Non stare amplius statuæ, non se quævis propugnacula tueri, non hanc sibi illatam vim domicilia juris ulcisci; non omnibus undis vicina Thamesis adversas flammæ restinguere valet, ne intus æstuet ac sitiât, suasque extra se aquas sursum pluat expuatque. Parcendum est vestris, Academici, tenellis auribus, quas alta solet silentii tranquillitas, saltem non alii quam novem virginum argutati cantus obsidere, nec hujusce casus asperos et inauditos plane hucusque seculorum strepitus licebit coram resonuisse; ad quos omnis civitas, quin et tota insula, imo universus orbis obsurduisset. Quis tam Pericles est, et fulminare linguâ didicit, ut referendo sit confusos hujusce turbinis fremitus, mugientis cœli, ejulantis terræ, sibilantis spiritûs, stridentis ferri, flammæ coruscantis, e conflictu lapidum, conquassatione murorum, gemitu hominum, conflagratione omnium natos fragores? Demiratus est Jupiter æmulos sibi Salmoneos dari redivivos, sua tonitrua imitantes; fremuitque indignabundus, quod hæc novorum Caligularum profana petulantia sibi retonaret.

At quid illarum rerum immoramur stragi, quæ pati possunt miseriam, non etiam sentire, quorum a seipsis indeplorata jaceret miseria, quæ suis ipsa funeribus nequeunt vel lachrymis vel dolore parentare? Per hosce gradus paulatim vobis animi ingentioribus curis præparandi fuerant; nec licuit statim puppim vestram in altissimos dolores deducere; utinam illic mitior clades stetisset: restant nobis allachrymanda funestiora funera,

hominum non ædium, regum non regiarum, non templorum tantum et curiarum, sed et præsulum, judicumque. Comminisci pene nullum genus supplicii, nullum tormenti, nullum martyrii, aut justa ultio aut iniqua rabies potuerant unquam, quo non hæc clades miseros mortales affecerit. Non satis erat simplice interitu occumbere; in unos eosdemque homines multa mortis genera irruebant. Jacobus miser et densa nube saxorum lapidatur, et suo in sanguine mergitur, suspenditur in alto, suffocatur fumo, et vivicomburio crematur, quin et varia mole premitur, inque singulas cœli plagas distractis artubus dilaniatur. Fas sit dicere, ecce Osiridis nostri sacrum corpus in tot jam dispertitum frustra quot ante provinciis imperaret! en alio caput regium recidens, alio coronam devolutam, non triplicem jam sed multiplicem! Non se ipse rex regendo est, attollitur modo, modo deponitur Jacobus, nec sceptrum habens, nec baculum suum cui innitetur. Sic Cæsar in curia, sic Hercules in flagrante Cæta, sic Phaëton noster flammæ diluvio circumseptus habenas regni cogitur dimittere. Sciscitantur statim Superi, quem diutius non inviderant terris, quicquid ad se serius avocare statuerant, cur quasi pertæsus humanæ sortis maturior hospes ad suas oras appelleret. En Regiam Sponsam ejusdem iniquæ fortunæ conjugem, suprema regi oscula non sponte jungentem, mox interponentibus se flammis divortio separatam, quam dum recipere in ulnas rex avolantem conatur, ecce Ixionis instar, non jam Junonem suam, sed nubes ac inania captat et amplectitur. Ecce Sobolem Regiam non imperii jam paterni, sed ruinæ vestigiis successive inhærentem; et sic Britannicæ spei germina intempestivâ æstate adusta. Ecce habitat nunc in cœlo, sine lege ulla aut ordine utraque Domus Parliamentaria; dubium utra superior, quique in sublimi pares fuerint imparesque. Habent jam astrologi quo duo amplius recenseant in

cœlo malæ fortunæ domicilia, auctumque jam stellarum errantium septenarium: licuisset jam indagatori Galilæi tubo plusquam quatuor circa Jovem Satellites adnotasse. Ecce consimiles majorum suorum statuis et ceris Patri-
cios, undique fumosos et semesos; quorum generosus sanguis dudum per tot discretos generis canales ductus, nunc strictioribus laxatus alveolis, in communem una amnem confunditur, ripisque nullis circumscriptus per campos ætheris liberius differtur. Prudentissimi hic Consiliarii suæ saluti consulere nesciunt; et contra suam mentem inscii plane et imprudentes sursum rapiuntur; nec jam concordibus suffragiis, in unam pedibus sententiam discedunt, in suas quisque partes seorsum abeunt. En Equites lapidis jam citati [Astulphones^d] insidentes tergo, insolitum stadium in campestribus cœlis decurrentes, et Deputatos Provinciarum in suum quemque comitatum impetu turbinis reductum. Ecce gravissimos Judices; ipsos tam insperatæ executioni addictos, qui dum [comprimere] vindicem injuriæ suæ manum nituntur, ecce distracti a se invicem digiti gladium justitiæ sinunt decidere in terram; En jam divites quoque ubique jacentes, pauperesque ultra suum gradum damno incremento elevatos. Ne sola lueret respublica, et simplex scelus audiret hoc facinus, non etiam sacrilegium, ecce sanctos præsules corripit profanus sulphur! en alio æstu pia pectora ardentia; en indivisi hactenus animi patres suæ quemque viæ insistentes! Emitte nunc in sublime galerum tuum ovabundus, illustrissime Bellarmine; ecce nunc vere toto errantem cœlo Ecclesiam Anglicanam, disparentem prorsus et invisibilem. Ecce pseudoepiscopos nostros vere jam sua opinione falsos, vestrisque e votis suis sedibus excussos, vere saltem jam schismaticos, totque in sectas disgregatos, in quot vel olim Alani, Sanderi, Suarezii vestri fingendo, aut tunc

^d [Ed. Asturconis.]

Catesbii, Winteri, Percii spirando distrahere eos, aut dissipare potuerint. Ecce tibi, eminentissime purpurate, tot controversias brevius et lucidius, quam in tot tuis elucubratis voluminibus, decisas atque discussas. Agnoscimus nova argumenta, quibus subinde evidentius demonstretur Papæ in ordine ad spiritualia potestas; in ordine, inquam, ad nitrum, sulphurem et cætera ædes senatorias attollendi spiritu prædita. Novis, fatemur, allucet nobis hodie indiciis purgatorius ignis: quis post tot Senatores combustos Limbum esse Patrum; aut infantum, post tot innocentes ustulatos; aut etiam inferos suas in cælum colonias emittere, inficias iverit? At bene nobis succedit, O Loiolitæ nostri, quod æque hodie Vulcanus vester atque Ignatius claudicaverit: bene quod conjuratores vestri illum spiritum non excita-verint, quem nullus unquam exorcista vester e circulo abegisset pontificio.

Hactenus, Academici, sponte nostrâ prolixè miseri, nunc aliquando beneficio cœli felices esse velimus; hactenus, conductitiâ face fabulosa sæviit Erynnis; jam quid sinceræ et salutaris fortunæ præsens e cœlo Numen attulerit, videamus. Hucusque grato hostibus, nobis terribili somnio versamur, dent modo Superi in propitiam lucem expergisci. Ecce vero adhuc proditores nostros nihil de sententiâ suâ retractare; quid illi ad hos horribiles strepitus, quam gratulabundas aures erigere? quid ad tam diras strages, nonne ridere potius, quam obstupescere? Interim tutâ et inflatissimi successus spe turgidâ procedunt in Trophonii specu omnia: adesse jam libertatis suæ instans credulus pulvis, vix usque se continuit. In suis ad hoc insidiis prædabundus ignis præstolatur, crudis nostræ cædis epulis cupidus fore ut mox satietur. [Quo^e] magis versipelles ipsius tragœdiæ hypocritæ sibi de provecto negotio sibi con-

gratulantur. Quid? submergi in vadoso portu puppim suam tantum jam secundi æquoris emensam? abortire fœtum tantum non in lucem prolatum? nunc quum in acie novaculæ res consistat, acumen suæ astutiæ obtundi, erumpere tandem in fatali puncto, quod tot annos celaverant, hoc vero ut crederent? Quin potius adesse Deum suis consiliis, seque ex hac orcâ ipsius Jovis lapillos emittere; quomodo enim tam feliciter cessisse et processisse facinus, ni pro se Superum providentia excubias egisset?

O homines fato quodam fatuos! O oculos malitiâ non pulvere occæcatos, qui latere posse scelus ad extremum sperant, cujus participem Deum effecerant! Saltem cognitum Deo nefas certo ad eventum perducì posse non solliciti sint. Itane leves vobis Superos et inconstantes videri, tamque in benefaciendo maturo fatigatos, ut quam gentem ipsi tot bonorum acervo ultro cumulaverant, eam quibus ipsi condecorassent ornamentis, exui a vobis tam facile et denudari paterentur? Lentos esse tardeque ad vindictam obrepentes divinæ Nemesis pedes, minantis ante quam ferientis, suggessisset pietas. Quî igitur voluisse nos eam, ne præmonitos quidem, prius percellere fulmine, quam fulgure terruisset? Equidem ille non perpetuo in suis cunis, statimque ab initio, serpentinos conceptus premere et strangulare amat; at e contra miseris, cumque extremâ sorte luctantibus, e proximo potius quam e longinquo auxiliari videatur. Arduis interesse negotiis, piceæ illucescere caligini, ictumque jam inter malleum et incudem versantem intercipere Numen solet; et desperatè ægris Briarei manus accersuntur. Ita nunc instanti inevitabili naufragio sacram ille admovit anchoram; solvitque Angliam digno jam se vindice nodo. Quum pauci dies restarent, nostrique periculi criticum punctum tantum non impenderet, ecce

suo se sorices indicio produnt: en majus suis ripis intumescens scelus, suoque e fonte ultro ebulliens arcanum! Rumpitur immodico felle repleta vesicula, nec amplius subsistere potens demersum scelus sese in summum ejaculatur. Dediscit pro nobis tacere [ipsum] silentium: O dilectam Superis Angliam, cui non prodesse hostes etiam inviti nequeunt; ne inopes simus, fert opem juratissima inimicitia; ne simus multis beneficiis devincti, plurimum vel adversantibus est debendum; ne ignoremus, magistram se dabit garrula contra se proditio. Ea dextra clypeum porrigit, quæ vulnus erat impactura; a virulentis livoris manibus poculum salutis propinatur.

Ecce, index doli inanimatus, advenit epistola, conjurati alicujus manu dixero, an digito Dei exarata? Ad Montaquilium, an ad Angliam missa? certe in eo plurima salus Angliæ dicebatur. Neque illo scriba impurior aliquis, neque hoc scripto unquam sanctius extitit. Nunquam largius meruerant paucæ lineæ; O semper bonas aves anseres! O Mercurialem pennam vere deorum nunciam! plus unus calamus Angliæ profuit, quam omnis instructissimi armamentarii supellex profuisset. Quam pontificiis perpetuo Scripturæ adversantur! quam hic ipsa non Traditio profuit! At ecce venit epistola; et adhuc utrum venerit dubitatur: editum hoc scriptum videtur, nec editum tamen: quis enim facile intelligat divinam hujus oraculi cryptographiam? Durum oportuit esse putamen, cui adeo salubris nucleus includeretur. Natatore Delio opus est, qui quod in eo latet salutis expiscetur. Videtur enim sphinx ille conjuratus inaccessi securus arcani, ænigmaticæ formæ integumento ipsum in medium proposuisse; pactus perniciem, suam si quis solveret, aliorum vero omnium, si nemo enodaret. Quo igitur feratur hic griphus nisi ad Œdipum, quo dubium

nisi ad Apollinem! Non humili egemus interprete; exploratore regio hæ insidiæ nobilitandæ sunt. Con niveat in hoc palmari casu vulgaris acies prudentiæ. Quis sustinere ex aperto sensu literarum emicantes flammæ radios præter regiam Aquilam potest? quis in paucis atramenti maculis præter principes sensus subodorari pulverem pyrium valeret? Actum fuisset de Britannia, si quod Neronis votum erat, princeps noster literas nescisset. Non citius chartæ applicat oculos sagacissimus rex, quam flammæ! flammæ! clamat; non citius nasum, quam pulverem! pulverem! vociferatur. Sic uno ictu oculi regius hoc monstrum Basiliscus lethaliter confixit. Quæ non tunc gens Angliæ regem suum invidisset? quis non eum Deo fuisse a consiliis largiatur? Ades dum huc Epicurea natio, èque indicio isthoc disce Deum agnoscere. Quid? an cæco impetu fortunæ occursantes literæ in illam sese epistolam ordinaverant? An fortuita volutatione fluctuantes atomi in Montaquilii manus eam obtulerant? An ex ejus manibus in regias incerto flumine ignavæ sortis delata est? Jam an humanæ illud prudentiæ fuit in tam abditi negotii recessus statim penetrasse? aut alius oculus scintillantem chartam percepisset quam divinæ lucis jubare illustratus?

Re isto pacto patefacta, et super veteratorias artes genuina prudentia triumphante, placuit nocte mitti quis domicilium nequitæ, suamque supellectilem excuteret. Ibi in suâ provinciâ excubans repertus est mali ominis noctua Fawkius, ille draco harum Hesperidum vigilantissimus. Dein amotis fascibus, detractisque illis pejoris ollæ operculis, altum absconditæ patuere insidiæ. Quam puduit dolia in ea statione esse deprehensa? Et ipse pulvis licet minime inflammatus quasi erubescere videbatur: simul atque moventur loco, mutata etiam sunt ingenio; et pœnitere

præ se ferunt ipsa destinati sceleris instrumenta. Li-
quari se in bombardas ferreæ massæ, vestræque hodie
inservire lætitiæ desiderant. Amat captivus pulvis
festivo nunc et innocuo strepitu vestræ ovationi acci-
nere. Ipsi illi fascēs solennitatis hodiernæ gloriæ lucem
subministraturi asservantur; adeoque et lapidum isto-
rum est [destinatio] in felix extrui vestræ liberationis
monumentum.

Solus Fawkius secum immotam mentem in carceres
asportavit. Reliqui perturbato sane ordine ad manifes-
tam mortem, hoc est è cineribus in prunas se proripiunt;
O ingens ausum, cujus apertum bellum exiguæ tantum
reliquiæ sunt! cujus in publicâ vi languentes jam cona-
tus expirent! quod qui moliti sunt non nisi victi ad arma
confugiunt, tanquam extremum desperationis asyllum.
Nec illi facile sibi Martem conciliaverant, quos Mer-
curius fefellerat; qui, a quo dolis adjecerant animum,
virtuti prorsus renunciaverant; a paucis igitur se oppo-
nentibus in alterius palæstræ pulvere certantes, nullo
negotio fusi et profligati sunt. Aliis captis res ad restim
reduciit; eorumque scelus diminuta ut poterat pœna ex-
piavit, non talio; par enim supplicium crimini, dempto
ipsius merito, non reperisset in sua pharetrâ justitia,
etiamsi omnibus eam telis evacuasset. Jam quis Garneti
tot mendacia fando percurrat? Quis Fawkii et Winteri
obstinatas mortes digne defleat?

Quin exitum illorum tristissimum, utinam dedisset
Deus ut cum bono omine nocti et sepulchro committamus;
idque nos potius quod superest cogitemus, quod
sit potissimum gratitudinis suffimentum ad aras bene-
fici Numinis adolendum. Bruta fuerit hæc nostra et
insipida exultatio, nec aliud de hodiernâ lætitiâ quam
dolere poterimus, ni permeans eam et pervadens gratæ
agnitionis spiritus condiat et sanctificet: accendat ille
luctuosus ignis, quem effugimus, præfervidum in

præcordiis nostris agendi gratias zelum. Satiùs enim fuisset innocentes perisse, quam ingratis salvos superesse; et exoptatius longe fuisset in illis rudibus contumelatos esse, quam Sospitatoris Dei eximiam benignitatem in turpi oblivione sepelire. Nimirum ille quamdiu in dextra sua amatam sibi tenuerat Angliam, noluit eam facile dimittere; nec passus est quamvis importuno invidentium nisu suæ beneficentiæ sibi fructus extorqueri. Recepit ab illo sua omnia Britannia, imò seipsam sibi restitutam; imprimisque optimum suum principem pariter et parentem; cujus illa erat mira et decantata politicis felicitas, regnum cum pace accepisse; at major in æternum laus acceptum in continua quiete administrasse cujus promeruit prudentia ut felix esset, nec unquam memoria ejus sit intermitura, donec in albo suo Britannici fasti nonas Novembres complectantur. Proximam a rege, a munificæ manu Numinis accepit quasi renatam sibi Regiam Sobolem, ne hisce primogenitis filiis misera mater orbaretur. Accepta etiam est Nobilitas, atque inde præstitum Angliæ ne ignobile regnum efficeretur; ne errabunda sine Ducibus, desolata absque Comitibus, absque Dominis, heu! libera nimium et in licentiam soluta, absque Equitibus vero abjecta humi, et cuilibet conculcanda jaceret derelicta.

Dum opes nostras ad manum et ob oculos aspicimus, in iis præsentem tunc Dei opem advertamus, dum copiam rerum et affluentiam, redundantem ejus bonitatem recognoscamus. Tutæ nobis ab hac clade privatæ ædes evadant in tot templa piis laudibus et officiis consecranda; et ipsa templa in cœlos quosdam, cœlestibus hymnis atque harmoniis personantes. Quid commemorem justitiam sui juris factam? Quid liberatam nobis ipsam libertatem, quid pacem nostram non inquietatam? quanquam hæc non minutula, aut aspernanda cœli

munera; occupent illa suum in nostra gratitudine locum, dummodo summum, facta et nobis et sibi superstes nostra Religio. Hæc ille scopus erat, in quam præsertim hodierni furoris spicula collimarunt; illud vallum tutela cœli munitissimum, cui hæc invidia subruendæ concutiendæque vineas suas arietesque applicabat. Nam ut hoc scelus prosperum fuisset, quo illa locorum proscripta evolasset et vagabunda? quæ ut apud nos diutius hospitaretur, calidum nimis effecisset locum hodierna scintillatio. Quos in ejus caput sanguinis imbres roscidus ille vapor destillasset? quæ excepisset tragoedia tam minacem prologum? cui adversus pietatem in sequenti prælio hæc sæva velitatio prælusisset? Non sterile, credo, aut infrugiferum fuisset hoc facinus; et cum sui generis facile Phœnix fuerit, interque reliqua scelera familiam duxerit, vereor ut è cineribus suis execrandoque traduce longam nobis malorum propagasset seriem. An aliquâ injuriâ timendum fuisset dixerimus habituram Angliam ex sua Elizabetha alteram Mariam; absit ut vitio suo dicam, sed tali satellitio stipatam; quando enim non Marianæ succenturiat Maria, et cœsis principibus succedunt occidendi martyres? Quid enim? Qui cruentum illum Garnetum, ob hujusce facti meritum, post tot^f Campianos, Clementes, Guignardos inseruerat cœlo, et rubris calendarii sui literis ascripserat, quo illum in loco habiturum fuisse perfectam hanc cladem, conjecturam faciamus? An non inter tot Siculas Vesperas, Parisienses Lanienas, Mariana supplicia, tot Gallicos, Anglicosque triumphos, in Constantini aulâ, imo in suis potius Lateranis parietibus, depingendos curasset, ut

^f [Edmund Campian, a Jesuit, was hanged for treason at London in 1581. Jaques Clement was the murderer of Henry III. of France. John Guignard, a Jesuit, defended the murder of Henry III. and Henry IV., and was executed at Paris in 1595.]

haberet singulo mane Pontifex, quo jejunos oculos nostræ cædis spectaculo pasceret.

Quo vos proprius, Academici, hoc cura pertingat, fuisset certissime ut hoc omnigenæ sapientiæ fanum in stupidæ superstitionis delubrum, ut hoc [doctrinæ] asylum in carcerem ejus et ergastulum, ut hoc antrum Musarum in Loioliticum nidum; ut hæc vestra Cantabrigia in Duacum^g quoddam aut monachium perverteretur: vidissetisque etiam hoc ipso die, et fortasse in hoc ipso loco extantem gloriosè Jesuitam, nostræque petulanter insultantem miseræ. Quam igitur religionem benignus Pater sartam nobis et tectam conservavit, eâdem et nos hodie uti velimus in gratiis ei referendis; ne quæ ab hostibus perire non potuit, ea per nos ipsos videatur periisse; enimvero videtur jam olim quod aliquando eveniret persentiscens divina sapientia, etiam nostris hisce temporibus lucidum hoc beneficii intervallum adornasse; quo nos, a funestissimis temporum nostrorum casibus abducentes oculos, parum respiremus; quo lapsos pene et comminutos præsentium malorum sensu animos hac præteritorum memoriâ erigamus aliquantum et reficiamus: ut quum nihil coram aut læti aut grati prospicere esset, non illicitum foret hac respectando caligantes oculos recreare. Levabit enim illud vix tolerabilem hanc sortem ferreorum temporum, si fuisse aliquando et Reip. et Ecclesiæ aurea secula recordemur. Et si præsentis imago justitiæ nimium nos perterrefaciat, hoc non adeo remotæ exempla clementiæ animorum nobis quiddam redintegrabit. Quin dabit hoc tot annos ferventibus inter nos discidiis aliquas inducias, si in reddendis Deo quàm alacriter amplissimis gratiis consentiens omnes studium adhibeamus. Nec ego unquam opportunius esse putem quam in tam fausto omine desinendum.

IN COMITIIS 1652.

CARTESIANA HYPOTHESIS DE MATERIA ET MOTU
HAUD SATISFACIT PRÆCIPUIS NATURÆ
PHÆNOMENIS.

E VETERIBUS Græcis, qui se primi omnium Naturalis Philosophiæ studio addixerunt, quum vellent quam libentissime omnium effectorum apparentium in Natura promptam inire rationem, dedit unusquisque operam sive ingenio proprio, sive observationibus fretus, principia quædam generalia et verisimilia investigare, quorum ope universam Naturam et singula ejus phænomena plene et perspicue explicare posset. Ex quo instituto prolatae sunt in medium quamplurimæ et quam diversissimæ rei naturalis hypotheses; aliæ aliis elegantiores, atque concinniores, prout quisque vel judicio magis polleret et ingenii acumine, vel feliciore experientia uteretur. Hinc Anaximander Materiam infinite extensam, Anaxagoras Homoiomereias suas; Atomos Leucippus, Democritus et Epicurus; Empedocles Litem et Concordiam; Pythagoras Numeros et Symmetrias; Plato Deum, Ideam, et Materiam; demum Aristoteles Formam, Materiam, Privationem; alii alia rerum principia excogitarunt; ita tamen ut sua quisque commenta pro veris ac genuinis Naturæ principiis, a quibus deduci omnium apparentiarum ratio et posset et deberet, venditare atque asserere non dubitarent. Atque ita se rem habuisse constat, intra ducentos plus minus annos ab ipsis nascentis in

Græcia hujusce Philosophiæ initiis. Post Aristotelem autem sive jam detrita antiqua simplicitate, sive effœta in hominibus inveniendi curiositate, et fatiscente industria, seu potius quoniam præstantissima quæque ingenia partim studia Moralis Philosophiæ, partim Rhetoricæ, politicæque curæ ambitiosæ præoccuparent, Naturalis Philosophia vel penitus neglecta jacuit, vel satis habebant ejusce studiosi in Platonis, Aristotelis, Epicuri, aut cujuspiam e vetustioribus placitis et principiis hæreere ac acquiescere, de ulteriori inquisitione securi: unde decursu temporis effectum est, ut apud pauculos Platonis, apud quam plurimos vero solius Aristotelis principia et dictata obtinerent; reliquorum omnium non tantum auctoritas, sed et scripta interirent. Equidem hoc fluxus tenore per continua aliquot secula procedebant res philosophicæ, donec pene ad nostra usque tempora perventum est: quando quasi e somno quodam profundo aut veterno excitatis hominum animis, cum Medicina, Mathematicis, cæterisque artibus honestis cœperit quoque Naturalis Philosophia reviviscere, et in se excolenda et restauranda multos ingeniosissimos viros exercere. Cœptumque est statim deliberari de principiis, nimirum quia recepta Aristotelis non solum a rudi præcedentium seculorum sophistica corrupta viderentur, verum etiam in sua licet sinceritate atque integritate accepta, non usque adeo omnibus satisfacerent. Quare continuo aggressi sunt complures viri ingenio ac eruditione præcellentes, alii veterum quorundam Philosophorum principia, qua licuit resuscitare et recolere: alii nova et inaudita suo Marte comminisci. Atque isti quidem, ut nostis, Epicuream Gassendi^a, Magneni^b Democriteam, novam Peripateticam Digbæa-

^a [Petrus Gassendi, *De Vita, &c. Epicuri*, 1647.]

^b [Johannes Chrysostomus Magnenus, *Democritus reviviscens*, 1648.]

nam^c, et Aristarchi Samii^d, Philolaicam^e Philosophiam nobis pepererunt; hi vero, ne Telesium et Campanellam memorem, Magneticam Gilberti, Fluddi Thermometricam, denique multas easque varias Chymicorum Philosophias in lucem prodiderunt. At qui præsertim in hoc choro Philosophantium prælucere reliquis non immerito visus est, adeoque profusissimum plausum universi orbis literarii promeruit, tandem Renatus Cartesius extitit; vir proculdubio optimus atque ingeniosissimus, ac serio Philosophus, et qui videtur ad Philosophiæ hujus contemplationem ea attulisse auxilia, qualia fortassis nemo unquam alius; intelligo eximiam in Mathematicis peritiam; animum natura atque assuefactione meditationis patientissimum; judicium præjudiciis omnibus, et popularium errorum laqueis exutum extricatumque; quinetiam plurimis iisque non nisi certissimis et selectissimis experimentis instructum; abundans otium, ab inutilium librorum lectione, et avocamentis seculi electione propriâ immune; ne memorem incomparabile ingenii acumen, et facultates quibus præstabat eximiis tam clare et distincte cogitandi, quam mentem suam paucis verbis admodum plene ac dilucide explicandi. Ab eo itaque viro recepimus Philosophiæ systema, quod nollem alias commendare quam dicendo tale ipsum esse, quale possemus jure a tam consummato Philosopho expectare; eaque principia Naturæ, ad quæ si quis serio appellat animum attentè paulo examinanda et perpendenda, nisi vel nimium abundet affectu, aut intellectu deficiat, non dubito quin ipsa omnium quæ audiverit clarissima,

^c [Kenelm Digby. *Institutionum Peripateticarum Libri v. &c.* 1651.]

^d [Gilles Personne de Robertval. *Aristarchi Samii de Mundi Systemate, partibus et motibus ejusdem.* 1644, I.]

^e [Ismael Bullialdus. *Philolaus, sive de vero Systemate Mundi.* 1638.]

simplicissima, imo et verisimillima sit pronuntiaturus, tanta statim in ipsis facilitas, sinceritas, atque elegantia elucebunt. Nihilominus ne aut nimia viri admiratio obsedis animum nostrum, debitæque examinationi aditum præclusisse; et ne videamur existimare, unius cujuscunque hominis sufficere ingenium divinæ sapientiæ potestatisque vestigiis in Natura persequendis ac indagandis; denique ut de ipsius rei veritate rectius conjecturam faciamus, nobis id negotii assumpsimus, eas exponere difficultates, quibus principia hæc nova obnoxia esse videntur; per quæ præcipue obstat, ne hypothesim hanc, tanquam Ariadnæum filum, quod in Naturæ totius intimos et labyrinthi recessus ducat nos reducatque, admittamus id quod conabimur hac methodo prosequi quam possumus succincte et perspicue nempe ut Primo hypothesim ipsam proponamus, ne quis forte Cartesiana principia haud inspexerit: Secundo ut rationes quasdam generales contra illam afferamus, præcipue ex singularum sectarum diversa sentientium pharetris depromptas Tertio, quædam principalia phænomena enumeranda veniunt, quibus Cartesiana hypothesi haud faciat satis, rationes insuper cur ita suspicemur, adjungendo.

I. Primo itaque hypothesim ipsam quod attinet, ita se habet. Adverti potest innumera objecta externa, quæ corpora dicimus, sensus nostros variis modis afficere; atque ideo mentem nostram ipsa tanquam variis qualitatibus prædita percipere, quibus nomina imponit duri, ponderosi, colorati, aut similium. Præterea considerari debet, ea accidentia, quæ sentiuntur in Materiâ corporeâ, vel singulatim omnibus corporibus non competere, vel potius omnia immutari posse. et ab ea penitus tolli; ita tamen ut ipsa non sit naturam corporis amissura, sed in sua essentia adhuc integra

permaneant: at in extensione aliter se rem habere; quia nullum omnino corpus imaginari possumus, quod non extendatur in longum, latum et profundum. Unde dicitur naturam corporum a nullis reliquarum qualitatum, scilicet fluxarum et corruptibilium, sed a solâ extensione dependere; et cum non detur alia notio corporis diversa ab hac, et hæc sit ab idea corporeæ materiæ omnino inseparabilis, dubitari non debet, quin natura corporis in sola extensione consistat. Ex quo supposito cum nonnulla alia facile deducuntur, scilicet quid sit spatium; non dari vacuum, vel spatium inane; neque corpora prorsus indivisibilia, et hujusmodi alia; tum præcipue illud, unum esse Mundum sibi ubique cohærentem, et spatia omnia imaginabilia occupantem; cujus universa materia una et eadem existat, utpote quæ omnis per hoc unum tantum agnoscatur, quod sit extensa; atque talis est natura Cartesianæ materiæ; ex quâ sic expositâ, liquet ipsam in multas portiones diversæ magnitudinis ac figuræ partibilem esse. Circa quas observandum est denuo, eas in duplici modo existentiae consistere posse, scilicet in motu, vel quiete. Motus autem nihil revera est aliud, quam translatio unius partis materiæ, sive unius corporis ex viciniâ eorum corporum, quæ illud immediate contingunt et quiescentia spectantur, in viciniam aliam. Hujusque absentia est quies, quum corpus respectu aliorum omnium adjacentium eundem locum situmque retinet. Neque circa naturam motus et quietis præter hæc quidpiam subtilius notandum videtur. Tantum adhuc causas motus et quietis in corporibus considerare oportet primarias et secundarias. Deus motus et quietis primaria causa censendus est; qui materiam simul cum motu et quiete creavit in principio ad cujus perfectionem divinam cum spectem, quod sit immutabilis, et quod modo quam

maxime constanti et immutabili operetur, rationi est consentaneum putare, quod diversimode moverit partes materiæ, quum primum illas creavit; jamque totam istam materiam conservet eodem plane modo; eâdemque ratione, qua prius creavit, eum etiam tantundem motus in ipsa semper conservare; ideoque etiam regalus quasdam legesque figi ac constitui posse, juxta quas causæ secundariæ et particulares motus istos efficiunt, qui in singulis corporibus reperiuntur. Leges istæ generales tres sunt. Prima: unamquamque rem, quatenus est simplex et indivisa, manere quantum in se est in eodem semper statu, nec unquam mutari, nisi a causis externis. Ut si pars aliqua materiæ sit quadrata, manebit perpetuo quadrata; nisi quid aliunde adveniat, quod ejus figuram immutet: si quiescat, neutiquam incipiet moveri, nisi ab aliqua causa ad id impellatur: et si moveri supponatur, non unquam sua sponte et a nullo alio impedita motum illum suum intermittet. Secunda lex hujusmodi est: unamquamque partem materiæ seorsim spectatam non tendere unquam ut secundum ullas lineas obliquas pergat moveri, sed solummodo secundum rectas. Tertia lex est: ubi corpus quod movetur alteri occurrit, si minorem habeat vim ad pergendum secundum rectam lineam, quam hoc alterum ad ei resistendum, tunc deflectitur in aliam partem, et motum suum retinendo, solam motus determinationem amittit; si vero habeat majorem, tunc alterum corpus secum movet, ac quantum ei dat, de suo tantum perdit. Et se ita Cartesiana hypothesis habet: nam ex hisce solum suppositis, materiam, sive extensionem dari, et in partes dividi; easque partes moveri vel quiescere juxta leges nominatas; his inquam solum suppositis et concessis, quæcumque in rerum natura mutationes, generationes, alterationes, et quæcumque

universim Naturæ phænomena observantur, satis explicari posse censet Cartesius, ita ut demum pronunciet nulla alia Physicæ principia vel admittenda esse vel optanda. Quod non ita se habere, illud demum est quod mihi incumbit propositis rationibus ostendere.

Itaque cum *præcipua Naturæ phænomena* dico, necesse est ut excipiam ea quæ corporibus cœlestibus, Cometis, Planetis, reliquisque conveniunt; quoniam in iis nihil fere præter motus, colores et figuras deprehendere possumus; quæ non solum Cartesius sed reliqui omnes hac aut simili viâ necesse habent explicare: et pari jure ea excludo, quæ in propinquo observantur directe et ad sensum, vel motus locales, vel colores, vel figuras respicientia; qualia sunt mechanica artificia; experimenta de motibus projectorum; imo et fluxus ille ac refluxus maris; quem agnosco hac viâ admodum eleganter declarari; et similia, colorem, lucem, phasmata, spectantia, &c.—nam neque in his aliquid peculiare erat, et in harum apparentiarum rationibus reddendis omnes Philosophi simili methodo insistent, hoc est, Mathematicæ potius quam Physicæ. Sed per præcipua Naturæ phænomena intelligo ea, quæ Naturæ penetralia propius attingunt, scilicet generationes, proprietates et operationes specificas animalium, plantarum, mineralium, lapidum, et reliquorum naturalium corporum, præcipue eorum quæ mixta vocantur.

Rursus per illud, *haud satisfacere*, non intelligo, quasi quispiam caput suum torquendo, et δουλεύων τῇ ὑποθέσει quod dicitur, non possit complurium effectuum ex hisce principiis qualemcunque reddere concinnam rationem; quoniam et in hac re, et in aliis, innumeræ hypotheses confingi cudique possint, haud facile falsitatis, saltem non contradictionis alicujus arguendæ: de quibus nihilominus promptum foret dignoscere, et

judicare rem juxta illas se non habere; prout per Ptolemaicum Systema, saltem aliquatenus emendatum, non dubium est quin ratio cœlestium apparentiarum reddi possit satis accurata ad calculos motuum, eclipsium, et reliquorum eventuum construendos; et tamen vix jam sanus quispiam hanc, quod rem ipsam spectat, tanquam veram admittet, quæ tam intricata, et minime elegans sit. Itaque hoc volo per illud, *non satisfacit*; quod hypothesis hæc multarum apparentiarum causam satis idoneam reddere non possit, cui vir philosophus acquiescat, atque existimet summe esse probabile rem juxta ipsam se habere.

Non est igitur expectandum, ut contra Cartesium agam alias, quam rationes quasdam generales et probabiles sive conjecturas proponendo, quæ inferant Naturam non juxta viam istam mechanicam omnino procedere; atque adeo ipsius hypothesim Naturæ non usquequaque satisfacere. Id quod tentabo efficere, committendo imprimis reliquos philosophos cum Cartesio, ea tantum ex eorum ratiociniis seligendo, quæ videbuntur nonnihil ponderis atque momenti habere. Committo autem cum eo Platonem, Aristotelem, Democritum vel Epicurum, Chymicos, et Magos Naturales quos vocant, sive eos qui de sympathiis et antipathiis naturalibus scire profitentur; at imprimis ac præ omnibus tanquam *πρόμαχον* hujusce prælii, Verulamium nostrum, virum magni proculdubio judicii et nominis, qui Philosophiam hanc nondum natam damnavit. Is enim aliquoties in suo Organo contra hujusmodi omnes universim hypotheses admodum prudenter cavit, et præmonuit non esse mag-nopere ab iis principiis metuendum, quæ violenti argumentationum conatus ex singulorum hominum cerebello parturirent: nam prout super phænomena ætheris varia Cœli themata construi, ita et super phænomena

Universi multo magis complura dogmata fundari et constitui posse; quæ tamen non nisi commenta sint; et quot hujusmodi Philosophiæ extant, aut extituræ sunt, ex nudâ speculatione oriundæ, tot ille reputat effectos esse mundos fictitios et scenicos. Nam licet Cartesius plerisque aliis, imo haud injuriè dixero, omnibus scenam suam elegantius instruxerit, concinniusque composuerit; et forte fabulam narraverit, quam nemo prima specie non concesserit ab historiæ veritate haud multum abludere; non tamen videtur penitus eorum numero eximendus, qui in censuræ istius aciem incurrerunt. Nam ex proprio ore constat, eum philosophandi ordinem, qui et utilissimus videtur et solidissimus, plane invertisse, dum non a rebus discere, sed rebus leges suas imponere ei visum est. Ita enim processit, ut primum quas proposito suo idoneas censuit metaphysicas veritates colligeret et stabiliret, nempe ex notionibus naturâ menti suæ insitis; deinde ab iis ad generalia principia Naturæ descendit; et inde gradatim progressus est ad particularia quæque explicanda, ex principiis scilicet quæ ipse inconsulta natura struxerat: nempe hoc modo potius privatae mentis ideis, quam theatri publici constitutioni attendendo; non ex singularibus exemplis, atque experimentis diligenter trutinatis axiomata colligendo; sed ipsa ex proprio discursu confingendo, iisque quod Aristoteli præsertim vitio datum est, Naturæ effecta pro libitu suo accommodando: quæ ratio philosophandi a viro magno improbatur ob rationes minime contemnendas. Nimirum quia hoc destinare est nimium de viribus nativis rationis nostræ præsumere, mentemque nostram longe supra justum suum modulum mirari et extollere; subtilitas Naturæ a subtilitate mentis æquari, ejusque operationes per syllogismos comprehendi existi-

mantur. Quinimo præterea per inanem hujusmodi conatum sperare videmur, posse nos modum quo omnia quæ ubique in modo accidunt, pernoscere; id est, æque ac ipse rerum Conditor; qui nobis minime consciis illa omnia mira sapientia ordinavit (nec mira tamen, si nos ipsam nostra assequi possumus): et sic idola mentis nostræ cum ideis divini intellectus conferre, quæ suas rebus signaturas impressere. Denique quia experientia compertum est, hujusmodi dogmata a metaphysicis cogitatis, cautè licet et curiosè conquisitis, ortum ducentia, quia experientiam semper fere negligunt, revera in medullas Naturæ non intrare, ejus scopos non attingere, atque adeo phænomenis minime satisfacere; ideoque neque Cartesiana, utpote quæ plane hoc modo inventa atque exculta fuerint: et hæc est prima ratio generalis contra hanc hypothesim.

II. Secundo contra Cartesium confertim e specu emittam Platonem et Aristotelem, et qui cum iis in hisce rebus paria sentiunt; qui cum hypothesim hanc perspexerint, inque ea nihil prorsus de animâ, nihil de seminibus aut rationibus seminariis, nihil vel de formis vel finibus rerum, aut appetitu, vel instinctu naturali contineri notaverint, atque adeo de causarum suarum quaternario fere plusquam duas excludi, credo haud facile querelas stomachumque tenebunt. Scilicet res omnes a Deo conditas virtutis innatæ expertes; effectus quoscunque cum vi et luctu peragi; interna agendi principia, hactenus a Philosophis magno consensu admissa, una cum intentione finium rejici; et loco horum principia mortua ac temeraria, φύσιν ἄψυχον, naturam absque animâ, id est, corticem absque nucleo proponi exclamabunt subirati. Sane aliter antiquissimus ille philosophantium Thales dicitur tradidisse; cujus illud, πάντα θεῶν εἶναι πλῆρη. Longe aliter ipse Aristoteles; qui omnia fateri

videtur animabus esse plena, iis verbis, capite 2, libri III. de Gener. Anim.: ἐν γῇ ὑπάρχειν ὑγρόν, ἐν δὲ ὕδατι πνεῦμα, ἐν δὲ πνεύματι θερμότητα ψυχικὴν· ὡς τρόπον τινα, πάντα ψυχῆς εἶναι πλήρη. Insuper Platonici et Stoici, videntes Mundum tam pulchrâ partium harmoniâ, et quasi organizatione constare, omnia tam sapienti dispositione, quam mirabili consensu et indefessâ constantiâ in mutuum subsidium beneficiumque conspirare, et hujusmodi pleraque animadvertentes, non verebantur asserere, prout ipsorum mentem Manilius repræsentat,

Vivere mundum,
Et rationis agi motu, cum Spiritus unus
Per cunctas habitet partes, atque irriget orbem
Omnia pervolitans, corpusque animale figuret.

Itaque tam longe aberant illi primitivi antistites Philosophiæ ab hoc, ut Mundum inanimem et nullo vel principio vel intentione agendi præditum supponerent, ut contra vel animabus referta esse omnia, vel Spiritum quendam vitalem catholicum, qui per universum diffusus omnia conservaret atque foveret; qui custos τῆς εὐταξίας, et contrariorum δεσμός συναγωγός existeret, et qui multis stupendis atque latentibus phænomenis sufficeret, comminisci et perhibere non dubitarent. Ut cunque sit de communi hac animâ, non per brutos et fortuitos motus confici omnia, sed speciebus singulis corporum naturalium suas inesse animas vel formas, hoc est, interna specificæ essentiæ principia, facultatibus agendi juxta fines a Natura destinatos instructa, et appetitui proprio obsequentia, id est, quod non absque ratione et necessitate quadam affirmare videntur hi Philosophi.

Nam imprimis, videtur de supremo rerum Conditorum indignè sentire, quisquis autumat, eum solum-

modo unam materiam homogeneam, eamque hebetem et inanimem, per tot jugera inmanis spatii extensam creasse, ac cum unico præterea motus instrumento ludos hosce solennes, omnemque mundanam comœdiam dispensare; quasi fabrum, aut artificem χειρώνακτα, technam hanc suam singularem neurospasticam ad nauseam usque repetentem et ostentantem: at multo augustius de eo cogitare videtur qui credit ipsum, immensa sua bonitate ac beneficentia impulsus, innumeris speciebus suam singularem essentiam communicasse; singulis peculiare appetitus, propriasque facultates agendi impartivisse, et universas aptâ serie obmutuum auxilium in suos gradus classesque distribuisse, aliisque alias κατὰ μοῖραν subordinasse; nimirum videntur hæc sanctius honestiusque ab hominibus de Auctore suo cogitari; sed neque minus utile et necessarium est ita sentire, phænomenis Naturæ urgentibus. Nam si totius Naturæ theatrum uno ictu oculi perlustremus; in eo quasi innumeras personas animadvertamus, specie, qualitate, opera valde discrepantes; singulas sibi unas et continuas, quasi se unius spiritus vinculo et regimine continentes; quin et quomodo se unumquodque tueatur et foveat, et crescendo multiplicet; non erit valde dubium quod asseritur.

Nam ut ordiamur a perfectioribus, id est, ab animalibus, etiam dempto homine; annon facilis experientia commonstrat inesse illis spiritum quendam naturalem, non solum cognoscentem et sentientem, sed se sponte moventem et promoventem? qui nempe tanquam tutelarioris genius corporis, cordi vel cerebro affixus, a nemine impulsus aut concitatus, æterni perpetuique motus proximam effigiem repræsentat; qui provinciam totam nutu suo moderatur, et disponit organa ad agendum; qui in primævo nexu, perseverante consensu et justa temperie

partes continet et tuetur; imo qui per multos annos integram corpusculi fabricam, fluxâ materiæ suæ conditione, externorumque agentium impressionibus ac violentiis non obstantibus, ab omni periculosâ et lethiferâ vicissitudine, ab omni putrefactione usque ad terminos a Creatore designatos defendit et protegit; absque quo foret corpus bidui intervallo foeteret pessime, inque dissolutionem spontaneam ex sui corruptione festinaret. Annon hæc Cartesius præclare explicuit, dicendo corpus meram molem esse homogeneæ naturæ, in partes variâ figurâ prædita divisam, quibus diversi motus insint sane cæcâ lege fluentes, nullo spiritu præside, nullâ sapientiâ operis directrice, nullâ intentione finis, aut quovis alio efficiente præter concursum Dei ordinarium interveniente! Illud vero omnium est maxime admirabile, quod cognitionem ipsam atque appetitus animales ad motus locales retulerit; quos esse omnino alterius altiorisque generis, nemo certe non imaginari potest.

Si quis autem instet non constare utrum ad hæc effecta Cartesius hypothesin suam extenderit; neque enim viro acutissimo et perspicacissimo hæc tam inania et veri haud similia satisfacere potuisse; respondeo, quod Cartesius hypothesin suam generaliter proponat, quasi universis phænomenis Naturæ explicandis sufficeret; istis quæ animalium sunt non exceptis: deinde manifestum est quid ille intelligat, ex verbis Regii, sequacis sive discipuli sui; qui decimo capite suorum Fundamentorum ita expresse loquitur: *Motus animalium sensitivus et locomotivus fit in animalibus, eodem modo, ut automata agitantur et moventur; sine ulla cognitione vel vero appetitu.* Hæc Regius^f: quæ hausisse ipsum ex tractatu Cartesii de Animalibus hactenus

^f [Henrici Regii *Fundamenta Physices*, 1646. Cap. x. *De Animal.* p. 153.]

inedito, ipse Cartesius auctor est, in præfatione suâ ad secundam editionem Principiorum suorum: dein necesse est ut ita statuatur, scilicet, bruta animantia nullâ cognitione, imo nullo appetitu esse prædita; aliter enim de Motus sui Lege maxime generali erit conclamatum; quæ pronunciat tantundem motus continuari perpetuo in rebus, quantum initio fuerit; quia quantum corpus de suo motu dat, tantum perdit, et vicissim. At omnis *αὐτοκίνησις* novos motus, eosque satis vehementes pro suo arbitrio introducit: et sane motus tot animantium multum conferet ad statum rerum, motuumque proportionem immutandas, atque adeo ad hanc hypothesin susque deque pervertendam; et nihilominus haud bene video quomodo ipsum hominem a fatali lege ignorantiae et violentiae hujus excipere possit, ne eadem sequantur: quo tamen nihil fingi possit vel incredibilius vel indignius.

Hactenus de operationibus animalium jam in lucem editorum, organisque idoneis instructorum: at se ille spiritus, materia inertis altior ac animosior, adhuc si fieri potest clarius in generatione animalium prodit ac manifestat; dum sibi magnificum domicilium struit, pulcherrimamque corporis machinam efformat. Etenim non est perdifficile agnoscere, automaton postquam egregio artificio factum est, suâ sponte mira ac stupenda rei ignaris officia obire; at nemo ideo sanus concesserit, istiusmodi machinam ullam absque ingeniosi artificis curâ, aut operâ manuum diligenti et prudenti, suoque arbitrio in lucem unquam emersisse: nimirum tam mirifico operi erigendo adesse debet internus aliquis architectus, vel suâ intentione, vel directione divinâ admodum sapiens, qui tot diversas partes e rudi semine effingat, temperie exquisitâ donet, situ convenienti disponat, figurâ decenti expoliat, lineamentis bene congruis et gratis coloribus exornet, denique qui in his

omnibus et reliquis optimum scopum et petat semper, et feliciter assequatur. Eoque magis hoc venit annotandum; quia hoc opus naturalium sit naturalissimum, ut aiunt; nec quod scire possumus ipsi, aliquis cognitionis explicitæ actus intercedat; quod ostendit etiam iis operibus Naturæ, quæ apparent brutissima et scientiæ expertia, consilium et appetitum non abesse.

Utunque autem de cognitione, locomotivâ facultate, et generatione animalium se Cartesius excusaret, tamen in plantis videtur pene eadem difficultas versari, quæ jugulum hujus controversiæ pari impetu petat. Nam inesse etiam iis quod Hippocrates appellat τὸ ἐμβιον τῆς φύσεως, hoc est, spiritum quendam et rectorem intrinsecum, energiarum vitalium præsidem, generationis fabrum, qualitatum simul et effectorum mirabilium fontem et originem, permulta ostendunt: et si quis eas plantas intueatur, quæ absque omni cura aut cultura, ἄσπαρτοι καὶ ἀνήροτοι, sua sponte proveniunt, si figuras ipsarum varie decentes, colores aspectui gratos, potestatesque opportunas contempletur, an apud se facile reputabit, effecta hæc sane stupenda ex solâ divisione Materiæ, et motu particularum nonnisi per generales admodum regulas determinato procedere; et non potius semina quædam, sive fermenta fuisse initio singulis soli locis ab Auctore Naturæ implantata; quæ cœlesti fotu evocante parata essent suæ speciei corpus prodere? juxta Virgiliana ista,

Continuo has leges, æternaque fœdera certis
Imposuit natura locis :

et

Quippe solo natura subest^g.

Adhuc eas plantas, quæ ex certis seminibus oriuntur, quod spectat, admodum verisimile est iis etiam semini-

[^g Georg. I. 60, et II. 49.]

bus inesse animam quandam seu spiritum vitalem, qui sit, non dico conscientîâ aliquâ actionum suarum, sed utcunque imaginatione certâ licet subobscurâ, appetitu pertinace, et potestate idoneâ donatus, ea quæ imaginatio et appetitus juxta Dei atque Naturæ præscriptum jubent exequendi, plane prout in animalibus facultates phantasîæ et passionibus obediunt; etsi non eodem gradu neque adeo manifeste. Amat enim Natura a supremo apice rerum usque ad scalæ infimum pedem apto ordine et quasi harmonicis intervallis descendere. Ex angustiis pusilli seminis quam robustæ ac proceræ arbores se explicant? quam solerte prudentiâ, qua apparatus curiositate, necesse est ut infervente istâ officinâ omnia procurentur? Imprimis moles corporea terræ matris visceribus per radices suas innascitur, tum ut se in sinu ejus sustineret, tum etiam ut ex parentis teneræ uberibus pendens succum sibi alimentarium exugeret: dein tellure egressa pro corporis sui firmamento truncum satis crassum ac nervosum obtinet, externo cortice bene loricatam fibris spisse interius contextam; deinceps medullâ centrali pervadente, quasi quodam thesauro, ex quo in membra reliqua per exiles venularum ductus necessarium alimentum depromitaret, distribuitur: proxime ex se satis numerosam ramorum ac surculorum propaginem emittit; quarum extremitates nunc floribus pictæ cernuntur speciosis ac fragrantibus; vel folia ipsis naturales arborum comæ, vel vestimenta, aut saltem fructus appendent, gustui gratissimi et aspectui, singuli in suis penetralibus spem novæ arboris gerentes, vivificâ virtute inspiratam; et cætera quæ commemorari possent, omnia alia potius quam inscium et temerarium motum Materię, nihil autem magis quam distinctam phantasiam et fortem appetitum indicantia.

Nam observari potest Leges Motus Cartesiani adeo generales, laxas et indeterminatas esse, et tamen minime

ad unum hoc vel illud producendum limitatas, ut quæcunque juxta illos eveniant, jure optimo non nisi per casum quendam et fortuito evenire putare debeamus; nam inesse illis nihil amplius quicquam consilii agnoscitur, quam quod leges istæ generales initio sancitæ sint; quod non magis fortunam aufert, quam Epicuri hypothesis, docentis Mundum ex atomis certâ lege fluentibus fuisse constitutum, et adhuc perseverare; qui tamen eum plane contingenter et fortuito fuisse factum, et modo perdurare, esset proculdubio concessurus. Haud injuriâ itaque contra hanc hypothesim, hæc quotidianæ sapientiæ et consilii singulis rebus invigilantis indicia objicio. Nam de plantis, verbi gratia, si ex motu *ὡς ἔτυχε* proveniunt, interrogo, 1 Quare tam decentes figuras, qualitates omnibus sensibus gratas, virtutes salutiferas nactæ sunt? 2 Si hoc ex motu Materiæ juxta leges suas contingere possit; quare non fere omnes uniformiter se habent, cum leges paucae et determinatæ sunt? 3 Aut si valde multæ species sua sponte hoc modo emergere possint, quare non singulis annis novæ plantarum species exoriuntur, ob variatas Materiæ partes, atque ob easdem rationes, quæ faciunt ut jam tam multæ existant? et quare fixus et determinatus est plantarum numerus in Mundo, quasi motus eousque valeret, ad id quod reliquum est esset effectus? 4 Quare non contingit plantas sæpe imperfectas et mutilas apparere, causis suis titubantibus? 5 Quare sæpe sub iisdem figuris, coloribus et complexionibus plantarum diversæ et contrariæ virtutes latent? annon forte hoc a Spiritu interiori, materiæ suæ ministerio alias atque alias utenti?

Porro metallorum et mineralium eadem ratio est, etsi juxta regularum descensum naturæ id minus manifeste appareat. Videtur enim generatio horum et

constitutio nativa etiam per spiritum suum in semine, aut aliquo semine analogo residentem peragi; per quem scilicet ad suos colores específicos, proprietates ac virtutes valde uniformiter disponuntur atque determinantur unde non sine causâ dixit Severinus, non esse majus artificium in formis atque figuris animantium quam in proprietatibus et qualitatibus metallorum ac gemmarum; et æque mirandum esse colorem sapphiri, duritiem adamantis, perspicuitatem crystalli, pulchritudinem auri, ac organa vespertilionis: quo referri possunt figuræ adamantis octoëdra, hexaëdra crystalli, quæ et salis communis, notante Gassendo ad vitam Epicuri. Quinetiam tradunt Metallici mineralia non solum crescere et renasci, verum et nutriri, maturari, sese purgare, atque indies in melius disponere, quod spiritus intus hospitantis præbet indicium; prout et illud, quod adamantis corpus durissimum, solidissimum, purissimumque in terræ superficie spatio biennii, imo ipsum aurum in Westphaliâ quadriennii intervallo nascatur et perficiatur; quæ absque interni agentis excubiis perpetrari nimium esset: itaque hæc, et quæ conformiter hisce in Naturâ eveniunt, ita Formæ necessitatem et præcellentiam ostendunt, ut præ eâ dixerit magnus Verulamius *Efficientem ac Materiam res perfunctorias esse et superficiales, et nihil fere conferre ad Scientiam veram et activam*^h: circa quas tamen solas hæc hypothesis versatur.

Proxime notatur hæc hypothesis a prædictis Philosophis, quod nullos fines naturalium agentium, nullos appetitus, nullos instinctus rebus ab origine insitos agnoscat; sed cunctos amores, inimicitias, contrarietates,

^h [Efficiens vero et Materia (quales quærentur et recipiuntur, remotæ scilicet, absque *latenti processu* ad Formam) res perfunctoriæ sunt et superficiales, et nihili fere ad Scientiam veram et activam.—Nov. Organ. Lib. II. Aph. 2.]

sympathias omnes et antipathias prorsus exulare præcipiat; quum tamen liceat plurima ejusmodi appetituum, instinctuum, similiumque affectuum vestigia in rerum natura deprehendere; ex observatione, scilicet, et relatu virorum gravissimorum; inter quos Verulamius^g noster, ex variis motus generibus, quos existere in Natura diligenter consideravit, fere omnes a variâ intentione finis determinandos judicavit: alios enim motus libertatis, alios nexus, alios continuitatis, alios ad lucrum, alios fugæ, alios unionis, alios congregationis ad suum corpus dici voluit; atque ita ideo, quia viderentur naturalia corpora ex instinctu innato ad hosce status propendere, motusque suos ex intentione finis suscipere. Verbi gratia, ita ille instat in motu ad lucrum; inquit: *Electrica operatio (de qua Gilbertus et alii post eum tantas excitarunt fabulas) non alia est quam corporis per fricationem levem excitati appetitus; qui aërem non bene tolerat, sed aliud tangibile mavult, si reperiatur in propinquo*^h. Et liceret ex Naturalis Historiæ Scriptoribus permulta sympathiarum ac antipathiarum exempla depromere, quæ proculdubio difficile esset ex mechanicis rationibus declarare, nisi si forte juxta istas explicandi methodos liceat quilibet ex quolibet deducere. Qualia numerantur animalium atque plantarum ingenitæ amicitæ, inimicitæque; delectus, sive dijudicatio ciborum quam animantium foetus juniores faciunt; proprietates rerum quæ magicæ, quæque magneticæ appellantur; philtro unguenti hopliatrici, sympathetici pulveris, et similia; de quibus quum non vacet luculente despicere, omittam aliquid dicere; et licet consulere quæ sparsim de iis tradunt Naturæ interpretes; et quæ confertim affert Helmontius in tractatu elegante de magnetica vulnerum curatione. Hic loci etiam commemorari possent quæ

^g [Cf. Nov. Organ. Lib. ii. Aph. 48.]

^h [*Ibid.*]

de venenis, et quæ de alexipharmacis, et de medicinis purgantibus medici ab experientia edocti nos docent; venena enim in minima quantitate non quidpiam leve detrimentum aut tenuem sensum afferunt, sed plane execant: quid illud est magnæ rei quod phalangii ictus, vel infixus scorpionis aculeus demittit in corpus, ut corpus adeo ingenti atque inusitata mutatione afficeretur? cum Æliano narrante, libro de Animalibus, morsus vestigia, quæ aspis imprimit, tam obscura et parva sint, ut indicia vix acri oculorum acie deprehendantur: et exigua rabidi canis spuma diu in corpore latet, tandem quasi expergefata vim diram et fortissimam exerit: jam si quis putet tantum non exilem atomum unicam, quæ posset facile per pori alicujus cutanei patens ostium evadere, vel inhærentem alicui membro, vel corpus rapidissime pervolantem ac pervadentem, tantas strages edere, omnem motum machinæ pervertere, ipsamque compagem dissolvere, is paria Epicuro et Asclepiadi facere videbitur, qui Galeno advertenti ejusmodi effectus et reliqua omnia ex primis qualitatibus elementorum exponere tentabant, ita ut tandem cogherentur vel rationes afferre plane ineptas et ridiculas, vel ea negare, quæ certissimâ experientiâ confirmata essent. Itaque inesse venenis spiritum vitalem admodum potentem nostro spiritui vitali inimicum, ubi alexipharmacis et cardiacis amicum atque benignum, satius sit ingenue confiteri, quam sapere velle per impudentiam; et manifestæ improbabilitati σοφὸν φάρμακον adhibere.

Sed hactenus Philosophis istis satis superque indultum est; proxime post eam nititur descendere in arenam alterum agmen sapientum, Democritus, Epicurus, Heron Pneumaticus, et similes; scilicet, ut contra nova hæc principia causam suam agant, propterea quod e rerum

naturâ omne vacuum penitus excluserint; quod tamen videtur multis Naturæ phænomenis egregie satisfacere. Nam si rebus interspersum inane concedatur, ponderis in eadem figura majoris minorisve facillime ratio redditur; et quomodo corpusculis subtilibus per meatulos inanes transitus præbeatur; et quo pacto rarefactio et condensatio fiant; et fere necessarium est ad intelligendum quomodo motus omnino dari possit, hoc supponere: ut Lucretius eleganter,

Quod si non esset (vacuum scilicet) nulla ratione moveri
Res possint; namque officium quod corporis extat
Officere, atque obstare, id in omni tempore adesset
Omnibus, haud igitur quicquam procedere possit,
Principium quoniam cedendi nulla daret res.

Nempe si universus mundus confertissima esset moles, continuâ materie stipata, nullis spatiolis vacuis interceptis, si quodpiam corpus ex iis quæ intra hanc molem disposita sunt moveri e suo loco incipiat, locumque alterius invadere, necesse est ut id alterum corpus expellat; quod corpus quo concedet? expellet nempe aliud, atque illud itidem aliud, et continuabitur expulsio ad infinitum non solum spatii sed et temporis; quum aut nullum principium hujusce motus esse possit, aut saltem nullus finis.

Rursus finge moveri corpus per aërem, id ut contiguum aërem pellat, debet sane pilum quod aiunt suâ superficie versus ipsum procedere; at tantulum spatium, quantula pili crassitudo est, occupatum est, quare se in eo sistere non potest, nisi prius aërem ex ipso depulerit. Quonam autem ipsum depellet? an per latera ad locum retrorsum? at nondum est ullus retrorsus locus, quando ipsum nondum antrorsus processit. Igitur cum tantillum spatii, quantilla est pili crassitudo, procedere non valeat, quia locus non est,

quo aërem illum occupantem protrudere possit, neque habebit consequenter unde aërem ulteriorem propellat, sed necessitate revinctum in eodem loco semper hærebit; quæ absurditates per argumenta non ἀποδεικτικὰ inductæ facile omnes a vacui positione elewantur? Quin hoc idem ostendunt experimenta trivialia æolipilæ, bombardæ pneumaticæ, aliaque innumera, quæ apud Heronem in Spiritalibus, Gassendo ad Epicurum, et præcipue apud Helmontium in Discursu de Vacuo Naturæ, occurrunt; sane ex iis nonnulla pulcherrima atque vividissima. Nec tam Philosophi hoc eximii inane suum extrudi, quam id fieri argumento inani, seu potius metaphysicâ quadam subtilitate, indignantur: nempe hac; vacuum imaginamur esse extensum, at hæc Materiæ proprietas est; nec vacuo, hoc est nihilo, competere potest: ergo vacuum dari repugnat. At similiter tenebræ non dantur, quia ipsas tanquam nigredinem quandam concipimus; quæ color est corpori conveniens: et cæcitas non datur, quia necesse est ut ejus ideam ab aliquo positivo desumamus: et multa geminatis. Dein juxta hoc argumentum res suæ existentiae veritatem a nostrâ phantasiâ petere debent; et quæ nos perperam cogitamus, ea vel non sunt, vel non aliter quam nos concipimus. Quinetiam quid si dixerim, Deum ubique esse absque verâ quantitate; et animam toti corpori coëxistere absque proprie dictâ extensione? quidni igitur et vacuus esse possit absque extensione reali? Denique divina potestas valet universam Materiam præter eam quæ est hujus templi annihilare: id exempli causa fieri supponatur; retinebit certe templum in hoc casu fines quos jam habet: at non possemus non imaginari ultra terminos hujusce templi exporrectum aliquod spatii; igitur juxta hunc argumentandi modum revera dabitur spatium, hoc est, quantitas corporea sive mate-

ria, quæ tamen omnis jamjam annihilari dicta est: imo pariter concipimus ante conditum mundum ingens expansum extitisse; neque aliter cogitare possumus, utcunque aciem intellectus nostri intendamus. An inde sequitur reverâ tunc temporis immensam quandam materiam fuisse? quod nemo absque manifestâ cum impietate, tum absurditate dicturus est.

Nunc ad triarios deventum est, et nostrum agmen claudant Hermetici Philosophi; qui sive interpretes sive tortores Naturæ audire debeant, saltem semet ipsi a secretioribus consiliis, et mysteriorum omnium intime conscios esse jactitant. Ab eorum singularibus experimentis, quæ huic hypothese manifeste refragantur, recitandis consulto me temperabo, etsi liceret fortassis ex unico auctore plusquam sexcenta hujus generis depromere; cum ut meipsum ex infinitis præstantissima seligendi tædio sublevarem, tum præcipue ut patientiæ auditorum consuleretur: proponam itaque non nisi generalia quædam observata, quæ cum hisce principiis antithesim habere videntur.

Primo, Itaque observant hi Philosophi omne corpus naturale mixtum, qualia sunt animantia, vegetabilia, mineralia, lapides et similia, ex duabus partibus omnino diversis atque distinctis constare; non secus ac hominem ex anima et corpore: nimirum ex spiritu subtili, puro, potentissimo, et corpore opaco, fœculento, impuro atque imbelli: atque hæc duo ignis beneficio separari, et seipsa seorsim ostentare.

Secundo, Spiritum istum ita rectificari, depurari ac perfici posse, ut nihil sordium habeat in se reliqui, neque ideo ignem sibi immerito importunum perferre amplius, sed in superna avolare: quod siquis eum apicem perfectionis suæ adeptum, fœcibus suis, vel corpori derelicto restituere et remiscere moliatur, quasi priscum suum

contubernalem impurum aspernatus, atque abominatus refugit; et vix difficili arte ac multâ industriâ cogitur post multas prolationes et circulationes descendere, et corpus illud suum purificare.

Tertio, Observant hosce spiritus in quantitate valde exiguâ, omni totorum suorum virtute esse prædita, admodum potestatibus validos esse, atque ingentia opera patrare.

Quarto, In corporibus per artem reseratis, forte singulis, si res innotesceret, at certe multis, specificas et proprias virtutes, per quas consensum suum sub rebus quibusdam aut dissensum extremum testentur, reperiri: unde et quædam medicamenti loco propinata egregie membris vel visceribus quibusdam prodesse, quædam vero pessime officere deprehendantur.

Quinto, Compertum habent, spiritus prædictos in mole angustâ alterius materiæ longe uberiori copiæ immissos, ipsam totam in suæ speciei tincturam et qualitatem convertere, et sibi ex ea quasi novum corpus efformare: ita ut seminum ratio, virtus, natura hisce spiritibus congruere videatur, dum speciem suam propagant et multiplicent; et sane hæc basis esse videtur philosophicæ fidei, et huic fundamento mysterium lapidis inniti.

Sexto, Notant res omnes vi suæ artis in aquam ultimo reduci claram et insipidam, ipsum durissimum adamantem, arenam, vitrum, terramque originalem non excipiendo; seminibus nempe omnibus, ex quibus sapes, colores et similia profluunt, quæ prius inerant, per arcanum quendam carnificem confectis ac interemptis.

Septimo, Penes se reperiri menstrua quædam, quæ vocant, potestate corpora dissolvendi, atque intimius penetrandi, quam ignis noster longe potiori instructa;

quorum ope rerum nudas essentias facile inspicere licet; per quæ rerum ipsæ vitæ ac spiritus intaminati nullo negotio eruantur: et quæ præterea noxia corrigendi, et pessime venenata reddendi innocua, imo salutaria, mirificâ vi pollent.

Annon hæc omnia, et multo plura, et impensius miranda, quæ Philosophi isti se vidisse atque expertos esse persancte affirmant, Hypothesim Cartesii prima specie reddunt suspectam? annon diserte significant inesse rerum naturæ quidpiam arcanius, divinius, ac excelsius, quam quod rudi hac methodo mechanices queat attingi? Saltem materiam diversi generis extare; corpora mixta ex suis specie discrepantibus principiis consistere, hoc est ex aqua, et spiritu aquam impregnante et coagulante; spiritus in corporibus singulis esse valde homogeneos; ideoque ignem non corpus persecando, atomosque spirituales ex materia corporis sua acie fabricando, spiritus separare; at solummodo aperiendo ostia, per quæ spiritus evadant, prout gladii acies exitum animæ præbet se in auras expiranti: dein ea corpora quibuscum nostri oculi versantur non nisi rerum cortices et operimenta esse; et nihil ad virtutes ipsarum conferre, imo istas potius impedire, diminuere, retundere et retardare. Et reliqua aliquam multa ex his consequuntur, quæ huic Hypothesi partim directe repugnare, partim ipsam transcendere videntur, et quiddam altius præ se ferre; quæ tamen particularius persequi et demonstrare non vacat; ex quibus inferri potest quod tutius atque consultius sit, potius experimentis fructiferis ac Naturali Historiæ diligenter incumbere, ex quibus multa effecta sat clare perspicere, et juxta eorum normam similia sperare atque dirigere licet, (quod abunde ex usu humani generis erit,) quam ex remotis præsumptionibus cum inani operæ dispendio,

causas rerum fortassis inaccessas et sciri vetitas anxie perscrutari; atque interim pie credere eâ sapientiâ Divinam Majestatem hæc omnia condidisse, ut magis ea mirari, quam percipere possimus, ut inservirent usibus nostris, dum contemplandi vires superarent; ideoque denum ad causarum naturalium in puteo Divinæ Sapientiæ latentium comprehensionem nullum humani intellectus nisum aspirare posse, nisi si quam ipse, ex beneplacito suo, dignatus fuerit demisso cœlitus radio illustrare.

III. Restat jam ultimo, Philosophorum sententiis atque argumentis adductis, ea phænomena districte indicare, quibus per Hypothesim haud fiat satis: quod cum ex magnâ parte in præcedentibus obiter sit factum; nec liceat absque prolixitate aliqua hac parte pro rei dignitate defungi, non par est, ut patientiæ vestræ, humanissimi Auditores, ulterius aliquod molestiæ crearem. Quapropter concludo, Hypothesim Cartesianam de Materia et Motu haud satisfacere præcipuis Naturæ Phænomenis.

PRÆFATIO

CUM OPPONERET DIE CINERUM.

FEB. 21, 1653.

UTCUNQUE in hanc aream vestram, florentissimi Academici, sterilis admodum cogitandi, inopsque eloquendi processissem, hæsissemque animi pendulus, quam mihi ansam sumerem dicendi, et in quem se præcipue alveolum expectatis sermonis cursus derivaret; ex quo tamen in prælustrem hanc frequentiam oculos hinc inde animumque versavi, sentio tandem eos pervasisse animi mei uterum blandæ voluptatis aculeos, qui sic ipsum fœcundo onere imprægnaverint, ut si quam facile hanc mentis sarcinam conceperim, tam ipsam possem tuto ac perite deponere, non vererer sane, ne in me hodie seu copiam verborum, seu vehementiam essetis desideraturi. Enimvero eâ modo intumescit pectus nostrum sensuum ubertate; eo æstu concitatur fluctuantis affectus, ut quum se certo nequeat intra suas ripas coercere, dubium tamen feratur, qua portâ se debeat prodere foras, et in quas potissimum partes extra se ruens in terminos vestros ebulliret. An gratulari debeam vobis hodie sospitem ab insultibus populi, infestisque rumoribus superstitem Academiam, et retinentem adhuc satis non solum ad testimonium salutis, verum etiam ad gloriæ suæ in tam celebri congressu ostentationem? an pro tutelæ hujusce faustâ diuturnitate statori hujusce nostræ Reipublicæ et sospitatori Deo supplicia vota nuncupare?

an ut compositis verbis moneam vos abhorrere a diris infortunii vestri suspicionibus, animumque avertere; an denique expediat prius potiusque his omnibus, illius vobis qua cæteros mortales antecellitis felicitatis, speciem ob oculos collocare; tum ut in hac suavi representatione paulisper defixi oblectetis vos ipsos, tum ut discatis, ex tam pulchræ rei memoriâ, dignos vobis ipsis gerere spiritus, hoc est, excelsos et generosos, temerario contemptu ignobilis vulgi, minisque ferocis seculi superiores. Et sane quem non hujusmodi admoneret cogitationum, quem non in hæc verba præcipitem impelleret, solennem hunc vestrum hujusce diei conventum suis oculis conspexisse? Cui parem verâ dignitate et genuino fulgore conferendum sibi ostendere, si quis eousque esset curiosus ut universum orbem terrarum appellaret, næ ille omnis ad hanc quæstionem vel obsurdesceret ingratus, vel quasi attonitus obmutesceret. Audivimus de Græcorum virtute iudicium, prolatum ore barbari hominis, reverâ ipso Athenarum genio et suffragio dignum, generosi in illis ingenii non aliunde petens indicia, quam inde; quod scilicet Græci inter se virtutis ineuntes certamina, non auri, argentine acervos, non aëreos dominationis titulos, non quidpiam illorum, quæ humana solet affectare cupiditas, in præmium sibi fortiter gestorum proponerent; verum exilem solummodo olivæ rami, perenne symbolum florentis fortitudinis, aut tenue apii folium, in id tantum sufficiens, ut virtutis ei nomen inscriberetur. Eadem vos, Academici, potiorque laus manet, qui in Pisæos hos agros, in palæstram hanc pulcherrimorum certaminum hodie descendistis, ad conserendas manus viresque attentandas, non corporum sed animorum; ad contorquenda argumentorum jacula; non ut motu et pernicitate pedum, verum ut discursu rationis, ingeniique agilitate contendatis; cujus præcla-

rissimæ contentionis nec illa a vobis, quanquam summo jure debita, expectatur merces, ut triumphales capita vestra induant laureas; at suis ut sertis victrix Veritas coronetur. O dignum vobis et vestris studiis, curisque vestris et consiliis accommodum! O congruum humanæ indoli, nativisque dotibus cœlestis animæ institutum! Cui simile si alibi terrarum inquirimus, ubi tandem loci reperiemus, ut reliquos cœtus mortalium, sive civium, sive agrestium, non dico nundinas et emporia negotiantium, castra militum, subsellia litigantium, quin ipsas etiam aulas principum, politicorum phrontisteria, comitia judicum, senatorum concessus, et si qui alii famigerantur inter homines specie quadam gloriosæ majestatis, atque exteriore purpura conspicui, consulamus. Nimirum ad creandas molestias, inferendasque sibi invicem calamitates, ad decernendas Bellonæ furias, ad corroganda ex visceribus populi vectigalia, quibus ad proprium seu luxum sive fastum abutantur; ut loco alter alterum ac auctoritate submoveat, et cœtera erga se mutuo patrent maleficia; et si non ferino isthoc, alio saltem pecudum ritu, ut pabula sibi ac vestimenta conquirant, et universim huic pygmæo corpori inserviant, ex terrenâ prosapiâ oriundo; in hos fines cogunt se in unum, et congregant quasi agminatim reliqui confluxus mortalium. A vobis interim colitur societas, inter vos celebrantur commercia, ut summe innocua, ita minime mercenaria, neque molesta aliis, nec vobis ipsis turbulenta; illisque Deorum Epicuri haud absimilia; quippe semoti longe a civilibus undis, rerumque humanarum anxîâ solitudine sejuncti, tanquam in supercœlestis convexi aureo pavimento otiantes, ævum vestrum summa cum pace transigitis, pascentes vos continuo suavissimarum contemplationum ambrosia, inque avidas fauces nectareos Divinæ Veritatis latices imbibentes. Nempe de Conditor universi et

Rectore Deo, ejusque ineffabilibus bonitate, sapientiâ, virtute, quas in tam variis multiformis materiæ particulis ordinandis, inque innumeris illis rerum dissonantiis in suavissimum hunc concentum redigendis, demonstravit; de inconcussis legibus atque decretis Naturæ; de indefessis motibus cœlestium corporum, occultisque astrorum influxibus; de raptu ætheris, æstu maris, situ elementorum, ortu et interitu rerum sublunarium, de multiplici genere atque diversâ indole animantium; de arcanis plantarum facultatibus et signaturis; de mirabili qualitate et utilitate mineralium; denique de naturâ hominis, usu rationis, ordine et progressu Scientiarum; de vitæ tum privatæ tum communis moribus et institutis; de his, inquam, iisque omnibus, quæ aut positu sublimia, aut comprehensu ardua, aut cognitu jucunda; quæ aut animum juvant aut delectant, aut dignè occupant, et disseritis in propatulo, et in secessibus vestris cogitatis; ad quas cogitationes, ad quæ colloquia nisi admitteremur, nec præoptandum fuisset nasci, nec operæ pretium natos huc convenisse. Et reverâ videtur ad hæc natus factusque initio animus noster, ita in eorum investigationem curiosè aspirat, in consideratione placide acquiescit, in comprehensione triumphaliter exultat; ita sibi obviam forte factarum veritatum, tanquam et cognitarum olim familiariter et impense desideratarum, avide in amplexus traducitur. Quo præsertim nomine debetis, Academici, summe vobis ipsis gratulari, aut potiori jure æterno Numini immortales gratias habere, cujus benigna dispositio id vobis negotii dedit; dignum ea mente quam vobis indidit, iisque sacrosanctis propensionibus, quas vestris ingeniis implantavit; cujus quasi singulari arbitratu imperturbatum hoc otium, excolendæ bonæ menti, vestrisque affectibus supra vires suas erigendis tantum non necessarium recepistis; quo pacto videri queat

divina beneficentia ut reliquis hominibus animas ita animos etiam vobis, aut animorum saltem usum et exercitium indulsisse.

Nec debent eximia hæc et selectissima in vos collata Cœli munera ad vestram rem magis domesticosque usus recondi, quam in publica commoda, et universam humani generis salutem redundare; et si fideliter ingenuas artes didicisse, si rebus maximis et pulcherrimis intendisse animi aciem, tempusque impendisse, emollivit vobis animos, vestrisque ingeniis candorem, modestiam, prudentiam, benignitatem ingeneravit, non tam debent hæ sanctissimæ dotes in pabula cedere privatorum pectorum, quam in totius humanitatis condimenta. Duces vos vitæ, et magistros virtutis dedisse orbi videtur et designasse Cœlestis Providentia, ut vestris tam illustribus exemplis, quam fidis institutionibus caveatur, ne in reliquos homines vel ignoratio veri bonique, vel pedissequæ hujus feritas, barbaries, et omnimodo confusio, invaderent et inundarent.

Neque enim ita hactenus bene cum rebus humanis comparatum est, ut norit maxima pars mortalium suo Marte rectum iter virtutis arripere; ut queat vulgus hominum vel semper prætextibus alienis inconsultè credulum, vel propriæ cupiditati ineffrænate addictum, vera et verisimilia, sincerè justa et quæsitis tantum coloribus blandientia, quæ sequenda ipsis sint, quæque evitanda, internoscere; vel se a laqueis pravaram consuetudinum, et male feriatorum hominum impostura expedire. Vestra autem contra in eo se jugis exercuit diligentia, quid ab orbe condito gestum sit, a fida teste Veritatis, Historiâ, inquirere; fontes, principia et fines rerum omnium ac conciliorum explorare; puram ab adulterino, a specioso solidum secernere, et quid in unaquaque re sanctum vel honestum, quid vero iniquum

ac perversum dispicere: quin et circa multifarias sententias ingenia vestra versando, rerumque in quascunque partes momenta expendendo, de omni propositâ materiâ libere et sincere judicare; et sapere altius et de vobis, deque Deo Optimo Maximo melius sentire didicistis, quam ut possitis facile vel judicia vestra imperitorum jugo subjicere, vel pravis seculi moribus consilia mancipare ex qua vestra nobilissimâ immunitate illud vobis conscivistis nullo pretio æstimandæ felicitatis, ut possitis quam paratissime et sectari ipsi optima, et viam aliis ad illa præmonstrare.

Quæ omnia cum vera sint, Academici, et liquido apparentia, potestis non difficulter illorum sive infirmitati, sive invidiæ ignoscere, qui in vobis hæc bona aut non satis aut nimium animadvertentes, hinc credulâ simplicitate, inde præpostero livore abducti, eo non illibenter contulerunt studia, ut vos ab hoc apice felicitatis deturbarent. Equidem non indigna censuerim vestra studia, quæ magis hâc splendidam sustinerent invidiam; quæque non immerita universi orbis, siquidem ita contigisset, impeteret æmulatio. At nec illi quidpiam alienum a suis moribus perpetrarunt, qui desiderantes in seipsis ea bona, quæ in vobis nimis clarè resplendent, juxta humanæ fragilitatis modulum, non potuerint vos integris oculis contueri. Nec vos etiam a dignitatis vestræ orbitâ ullo modo aberrabitis, si propositæ virtutis strenuo insistentes tramiti, et simul benefici Numinis præsidio innitentes, non eorum solum ingratos et imprudentes contemptus, verum et impotentes minas negligatis. Dixi.

EPISTOLA

AD REVERENDISSIMUM MAGISTRUM ET DIGNISSIMOS
SOCIOS COLLEGII SS. TRINITAT. CANTABRIGIÆ.

ANNO 1655.

Reverendissimi, et ornatissimi Viri,

AD vos tandem pervenient hæ literæ, ventis benevole Aspirantibus, equidem pro officii, quo vobis obstrictus sum, magnitudine, et pro modo forsitan expectationis vestræ admodum seræ, licet si aut mittentis propensio, aut scribendi spectetur materia, nimis quam tempestivæ. Etenim si propositum hoc ad animi mei genium exegissem, eousque dum aut ipse bene scribere didicissem, aut saltem donec attentione vestrâ digna se obtulisset occasio, etiam scripturienti calamo ultro temperassem. Quarum rerum cum unam prorsus impossibilem, alteram magnopere incertam perspicerem, quo nisi ad Musarum præsentissimam opem confugerem, in earum licentiâ latebras reperire confisus, cum scriptoris imbecillitâti, tum argumenti inopiis celandis idoneas. Hoc quicquid erat consilii misello^a embryoni originem dedit, qui hujusce chartæ quasi secundinis involutus detractis fasciis in vestram lucem prodibit. Epistolæ (ἐμμέτρον pariter ac ἀμέτρον) quoddam rudimentum est, nondum integram membrorum conformationem adeptum, eorum quæ in hoc satis curti itineris decursu spectasse vobis acceptum refero, qualemcunque descriptionem fronti suæ insculptam repræsentans.

^a [See the poetical Epistle hereafter.]

Variae viæ difficultatibus eluctatus ad Lutetiæ mænia tandem perductus est, hic viribus fatiscens seu potius rerum sibi objectarum multitudine oppressus, respirandi intervallum tantisper postulat, donec progressum suum aut vestra approbatione animatus absolvere, aut repræhensione deterritus abrumpere cogatur. Et siquidem hunc fœtum juxta ideam in sui opificis proposito præfiguratam omnibus suis numeris perfectum fuisse contigisset, ulterius oculos vestros hac agrestis styli incondita barbarie lacerare ex usu non fuisset. Nunc mutili carminis infælices abortus aliquatenus supplere, et unius epistolæ defectus alterâ non minus imperfectâ cumulare oportet; in qua pauca illa, quæ hujus scriptionis generi maxime accommodata videntur, etsi pessimo penicillo, et satis perfunctorie delineata, bono utcunque animo accipitote.

Res hic in Gallia externam rerum faciem spectanti admodum in tranquillo versantur. Pax ubique sereno vultu arridet, per universum regnum nusquam armorum strepitus auditur. Externis successibus adblanditur fortuna, intus deliciis affluunt omnia. In aulâ potissimum splendor et exultatio regnant, continuo tenore luditur, saltatur, festis, conviviis, commensationibus indulgetur, animo mos geritur, nihil sinistri timetur, aut expectatur. Sed quæ tantæ fælicitatis stabilitas existat, qui in penitioribus sali recessibus tempestatum æstus bulliant, et quæ in clandestinarum consultationum cavernis vis ventorum conflatur, penes prudentiores esto judicium. Malorum semina, tenuis glebæ superficie tantum obducta, sua nondum germina in apricum emiserunt, verum continuis imbribus irrigata, quas intra radices longe lateque spargunt, lynceis istis ὀξυδερκέστεροι facile deprehendunt. Nam ubi status rerum violentus est, quis durabilem spondeat? ubi avaritiæ sitis plusquam hydro-

pica dominatur, quis afflicti populi patientiam præstet inexpugnabilem, cujus viscera perpetuis exactionum hamis exenterantur? ubi infesti in potentes animi, præteritarum injuriarum memoriâ et præsentium rerum sensu exacerbati, innumeræque suspiciones et cruentæ simultates sæviunt, adversa vota, atrocesque susurri passim audiuntur: ubi administratio legum et justitiæ dispensandæ cura non vitæ integritati, non scientiæ juris, non famæ honestati conceduntur, sed quæ virtutis esse præmia deberent, pecuniæ præda reputantur: ubi in præfecturis militaribus nulla fortitudinis, in politicis nulla prudentiæ, in aulicis distribuendis nulla dignitatis ratio habetur; sed salutis publicæ propugnacula quælibet venalia existunt, nec ab eo, qui plus meriti, sed maximam auri vim obtulerit, certissime reportantur: ubi ipsis militibus, pro tutela publica vitam prodigantibus, pro stipendiis verba numerantur, agiturque cum iis bene, si miseris decima annuæ mercedis portio persolvitur: ubi denique non benevolentiae propenso affectu, nec amoris attractrice illecebra, sed sola vi, et injecto metus fræno populus in officio continetur: ubi hæc dedecora civium oculos incurrunt, creduntur, prædicantur, omnium animos percellunt, quæ potest esse firma pacis spes? quæ diuturna tranquillitatis possessio?

Rerum potitur quidam gigantum patria oriundus^a: qui ex obscuræ conditionis angustiis tandem in ecclesiasticæ purpuræ amplitudinem enixus, cum principibus regio sanguine claris, fortitudine, consilio et favore populari subnixis, *περὶ πρωτείων* authoritatis et potentiae certare ausus, ex impari congressu superior evasisit. Mox cum adversâ fortunâ conflictari sustinuit,

^a [Cardinal Mazarine, born in the Abruzzo in 1602, was, on the death of Louis XIII. in 1643, placed at the head of the government, by the Regent, Anne of Austria. He was banished by the Parliament, but returned to Paris in triumph in 1653.]

et suo culmine deturbatus, fugatus, hostis Reipublicæ pronunciatus, reditum suum procurare, amissa gubernacula recuperare, adversarios successu exultantes reprimere, eorumque quosdam in ordinem redigere, alios ex arena abigere potuit. Nunc in authoritatis sedem repositus, in ea stabilius firmatus videtur; præcipuos principum et nobilium sibi affinitate et necessitudine devinxit^a; provinciarum rectores ab ejus nutu pendent, et limitaneis munimentis præfecit, qui cum ab eo fortunarum initia acceperint, ab eo earundem incrementum et tutelam sperant. In ejus arcas universi regni reditus confluunt, ab eo omnia officia et ministeria militaria, politica, aulica, juridica venduntur et dispensantur. Ejus verba vim legum, ejus voluntas normam obsequii, ejus mandata factorum jussa æmulantur. Sane eum, qui e fumo et tenebris in hunc fulgorem emergere, qui hæc tanta aut animo destinare, aut destinata exequi potuit, ingenio abundare, nec aliis præclaris dotibus destitui oportet: verum hujusce auri pretium multiplicis scorix inquinamenti evilescit. Magnas virtutes non minora vitia corrumpunt: dum magnus, potens, felix habetur, generosi animi gloriam nondum consecutus est. Dexteritatis laudem fidei defectus obfuscatur. Egregia gesta inextinguibilis avaritiæ dedecus commaculat. Nec ad extremum sapere posse censetur, qui pecuniæ tam insano amore tenetur. Hæc illa machina est, quæ Marpesiam hanc rupem loco excutere, quæ Delon hanc movere ἀκίνητόν περ ἑοῦσαν, quæ fortunam tam bene fundatam, tam fortiter stabilitam labefactare queat. Scilicet dum

^a [One of his nieces was married to the Prince de Conti; another to the Duke of Modena; another to the Duke de Mercœur. Another, Olympia Mancini, was long admired by Louis XIV, married the Comte de Soissons, and was mother to Prince Eugene.]

ingruenti salo nimia moles opponitur, altius intumescunt et violentius impellunt insultantes aquæ; nec sæpius morbi, quam medicinæ violentia mortis inpetus præcipitatur. Dum nervos potentiæ suæ corroborandæ undique conquirit; dum populi venas sanguine exhaurit; dum omnigenis artificiis immensas opes corradit, cum auro odium in crumenam comportat, gratiæ paupertate laborat, et num sua lucra revera sint dispendia eventus indicabit. Interea conjecturam facere potestis, ex eo quod nuperrime accidit, nescio an Mercuriis vestris evulgatum. Quasi præsentibus vectigalibus cardinalitii loculi non satis turgescerent, recens pecuniæ corrogandæ commentum excogitatum est. Novum auri et argenti genus signare consilium erat. *Lilia* appellant. Id priori monetæ puritate impar, pondere circiter sexta parte inferius, æquum tamen valorem obtinere debuit. Huic proposito populus obmurmurare, Parlamenta se opponere, mercatores contra obtestari Curia Parisiensis (pro jure quod in stabiliendis et verificandis regiis edictis sibi asserit) assensum detrectare, et de remediis malo applicandis deliberare. Hoc cum in Aulâ compertum esset, primo ne Parlamentum se congreget, et ne de eâ re sermones habeantur, edicatur. Illi nihilominus convenire, consilium capere, regem ultro accedere, orare ne rem adeo omnibus ordinibus invisam ultra promoveri sinat. Rex Cancellarii ore eos graviter increpare, mandare ne edictis suis refragari audeant; minari si procederent, se illos in rebellium et seditiosorum loco habiturum, velle se edicta suum effectum sortiri. Cum adhuc negotium ultra propellere non dubitarent, ex eorum numero quinque consilarii ab urbe excedere coacti; ita impræsentiarum desistitur; sic tamen ut hæc quies quovis motu periculosior sit, nec magis ex metu, quam ab obstinatione proveniens; nam interim reliqua quæque

negotia tractare recusant, et justitiæ cursus prorsus intercipitur, quæ res non exigui momenti est, et propediem nescio quid monstri paritura videtur.

Nec dum in Republicâ strepunt querimoniæ, dum Curia cum Aulâ, et leges cum arbitrio contendunt, penitus a dissidiis feriatur Ecclesia, et suis quoque rixis commoventur Scholæ. Quæ enim super Cardinalis^a Restii in hac urbe autoritate recruduerant lites, vix dum bene sopitæ sunt, et etiamnum vigent; et deceptionis animosissimo ardore in Sorbonâ agitantur pertinaces controversiæ. Versatur in ea doctor quidam, Antonium Arnoldum vocant, nomen vestris opinor auribus non ignotum. Is libros quosdam et epistolas conscripsit (rem totam ab initio pertexere prolixissimæ esset operæ), in quibus se ab eorum partibus stare profitetur, qui Jansenistæ appellantur. Hosce libros Jesuitæ eorumque asseclæ, scriptis contrariis plerisque sermone Gallico editis, oppugnandos susceperunt. Quibus ille, nec sine plurimorum applausu, docte et eleganter reposuit. Et sæpius reciprocata est serra; tandem Antonius in iudicium adducitur, coramque Sorbonâ hæreseos ac pravorum dogmatum postulatur. Is se Augustini doctrinam sectari affirmans, petit diserte exprimant, quas sententias in suis scriptis reprehendunt: vix unam aut alteram indicare possunt. Has in Chrysostomo et Augustino expresse totidem verbis contineri demonstrat. Tum articulis ab Innocentio decimo damnatis adhærere clamant. Negat, locum ostendi postulat; nequeunt: tandem in eo consentiunt, temeritatis nomine incusandum esse, quod alicubi affirmavit se propositiones a Papa perstrictas tanquam Jansenianas

^a [Cardinal Retz was nominated coadjutor to the Archbishop of Paris in 1643. Antoine Arnauld's books on the Jansenist and Augustinian questions were published about the same time, and led to the events here referred to.]

in Jansenio reperire non posse, quasi Papa in dictis aut sententiis cuilibet affingendis decipi posset. Rem ridiculam! quasi vero ut Nasoni olim habuisse oculos peccatum erat, ita nunc iisdem carere in vitio ponendum sit. Si in Jansenio revera occurrunt ista, socordes, ne dicam stupidi sunt, qui locum non indicant, nec reum convincunt non tam culpæ quam cæcitatibus. Si ipsi locum reperire nequeunt, aut seipsos manifesti arguere mendacii, vel saltem eodem cujus Arnoldum insimulant crimine implicari, necesse habent. Utcunque magnis utrinque animis res gesta est. Ac ipse Regni Cancellarius per multos dies Senatui Academico quotidie interfuit, ut suâ præsentia Arnoldi amicis animos adimeret; tandem partim præ metu recedentibus qui ab eo stabant, partim Fratrum Mendicantium ingentibus catervis confluentibus, lata est sententia, Arnoldus temerarius decernitur. Is nihil moratus protestationem interponit, et sententiam nullam esse declarat, hisce potissimum argumentis; quod suarum partium fautores (qui ultra sexagenos e præcipuis Sorbonæ doctoribus numerati sunt) metu ac terrore abacti; quod ex Fratribus Mendicantibus plures adessent, quam quos ex Academiæ instituto oportuit ad suffragia admissos esse; denique quod præter naturalis æquitatis dictamen de eo iudicium ferre sinerentur, qui se causæ suæ inimicos scriptis contra illum evulgatis palam professi sint. Ita quidem qui unitatem tantopere jactant, nonnunquam ipsi levissimis de causis in acerbissimas factiones fundi non gravantur; et qui sibi solis caritatem assumunt, ipsi partium studiis vehementissimis abrepti, inter se atrocissime digladiantur.

Sed securi statûs Protestantium in hoc regno aliud indicium esse non potest eo luculentius, quod ex conclavibus regiis in medium proferemus. Archiepiscopus Tholosanus, vir eruditionis causâ apud suos magni

nominis, postquam nuper hanc urbem accesserat, ad Reginam salutandam statim se contulit. Peractis officiis, sermonibus ultro citroque habitis, tandem adversus Reformatae Religionis professores invelhi cœpit, quos in provinciâ suâ nimiam congregandi licentiam sibi arrogare conquestus, contra eorum molimina Reginæ opem imploravit, subinde hæreticos et seditiosos appellitans. Quæ ingentem excipiens Regina se, illorum fidem expertam affirmavit, et fideliores subditos comperisse, quam qui seditionis ipsos insimularent. Idem qui Reginæ astabat, Franciæ quidam Mareschallus, sustinuit. Tandem ipse Rex interveniens, et argumentum disquisitionis edoctus, se in eâdem esse sententiâ, et velle libertatem antecessorum suorum edictis concessam ipsis præstare significavit. Tale pro suis elogium meruit illustris ille^a Franciæ, qui coronæ intestinis tumultibus pene attritæ, exiguis copiis instructus, pugnas artificiose detrectando, rem restituit, eandemque jam inde ab aliquot annis eâdem arte conservat; militaris militiæ summus magister, daturusque e suâ scholâ quod tota forsan posteritas admirabitur.

Sed quam initio causabar rerum inopiam, nunc præsertim sentio, cum qui in hac insigni Academiâ literarum gloria celebres viri versantur recensere velim. Arnoldum prius laudavi: alium, si in Mathematicis eximium Robervallum excipiam, anxia inquisitio nullum invenerit. Nulli hic amplius Petavii, nulli Sirmondi, nulli Mersenni, nulli jam, proh dolor! Gassendi comparent. Numerosa Collegia pedibus peragranti, oculisque perlustranti, præter tecta nihil eminens, præter parietes nihil conspicuum se objecerit. Quanquam hisce, si oculi mei aequi sint arbitri, Cantabrigia non inviderit. Nec si Sorbonæ ipsi, una cum collegio Navarreno, in unum conjiciatur Claromontanum Jesuitarum Hospiti-

^a [Turenne.]

um, totus ille acervus unicam S. Trinitati dicatam ædem, vel amplitudine vel magnificentia exæquare, nedum excedere queat. Immo nec si quascunque quotidianis oculis sol aspicit regiones perambularem, tuæ pulchritudinis (charissima mater) simile aliquid aut æquale reperire sperem. In tuâ memoriâ quam recreatur animus? quam exhilaratur cor? quam exultat mihi spiritus? Præ vestrâ conversatione, dulcissimæ animæ, mel omne prorsus insuave est, cujus desiderium e præcordiis meis nulla Lethe excutiet, etiamsi ipsos Lotophagos accessero. Vester ille candor, vestra innocentia, libertas, moderatio, eruditio, virtus, millies animo, centies ore repetitæ, quam semper impense placuerunt? a vobis corpore diremptus, mente quoties interfui? et colloquiis istis lepidis, ingeniosis, proficuis quoties me immiscui? quoties foco vestro assidere visus sermonibus vestris avidus inhiavi, nec non ipse pro more meo raras voces, plerumque ad rem parum spectantes interserui? Si alicubi gentium qui tot probos ac ingenuos viros calore suo foveat focum aliquem investigare potero, næ haud infelix viator fuero. Præ isthoc spectaculo, pontes quivis natatiles, portentosæ campanæ, statuæ immensæ, quæcunque monumenta antiquitatis et recentis magnificentiæ ostenta omnino sordescunt. Quam ægre a vobis divellor! quam difficile jam alienas cogitationes admitto! cras Italiam, postridie Germaniam cogitem! hodie vestræ soli recordationi defixus immorabor, a vobis auspicatus sum, in vobis desinam. Suo præsidio cœleste Numen vos protegat, inque sinus vestros, copiam, concordiam, virtutem, sapientiam liberaliter infundat. Valet.

Vobis in æternum devotissimus,

PARISIIS,

Feb. 9, 1655.

I. B.

EPISTOLA AD EOSDEM.

ANNO 1658.

Reverendissimi, Doctissimi, et Consultissimi Viri.

QUOD tamdiu officio vobis testando abstinuerim, et silentio meo adeo longinquam epocham temporis inscribere debeam, admodum vereor, ne aut vestri minus memor fuisse, aut ab observantiâ debitâ, descivisse videar, saltem extremam quandam socordiam mihi obrepisse, ne suspicemini. Quibus criminum maculis abstergendis, nescio an chartæ istæ sufficiant, quas olim vestris oculis dicavi, et quas modo devotissimâ mente consigno. Quibus nugis, non sane sine qualicunque industriâ, compingendis, quum studium observantiam meam vobis probandi penitus in causâ fuerit, a benignitate vestrâ obtinere non omnino despero, biennium integrum dormisse, vestri meique oblitus, apud vos, æquos rerum arbitros, ne reus peragar. Reverentiæ autem, quâ vos prosequor, exile quidem, et inconcinnum, sed quale mea tenuitas fabricari potuit, monumentum extruere conatus sum, non merito suo, nec pretio operis, sed offerentis animo, vestrâque, siquam indulgere arriserit, acceptatione æstimandum. De quo mihi abunde satisfactum erit, si quod ille a Pythiâ, ego a vobis (*inclyto* licet expuncto) audivero,

Ἄλλὰ μοι εὐαθε χόνδρος ἀγακλυτοῦ Ἑρμιονῆος.

Sin ut absolvi capax sim, adhuc aliâ defensione opus est, penes me nullam fore agnosco, nisi ut peregrina-

tionis meæ, ex quo Galliam reliqui, rationem, sincerâ et succinctâ narratione perstringam.

Postquam a Lutetiâ auspicati, Galliâ ut potuimus celeriter transcursâ, Etruriæ portum attigimus, Romam jam inde ab initio præfixam itineri metam, propere contendimus; progressum interceptit Florentia, urbs claritudine suâ promerita, cui dierum aliquot moram impendat etiam festinus viator. Ibi vix triduum comoratos, dum in urbis situ amœno, ædificiorum elegantia, et magni Ducis prodigiosis thesauris perlustrandis oculos pascimus, animos oblectamus, fama occupat de peste ad Neapolim grassari incipiente. Unde ansam arripiunt Itali (qui præter reliquos mortales pestem oderunt *cane pejus et angue*) nos ab incepto cursu deterrere, Romæ cum Neapoli commercia et necessitudines obtendere, facillime serpens malum isthuc propagatum iri; quod si ibi versantes deprehendat, multa et magna incommoda se objicere, quibus difficile remedium, nullum fore effugium; itaque consultius esse paulisper Florentiæ transigere, rei eventum operientes; si Neapoli deferbuerit calamitas, nec ultra processerit, posse propositum tuto urgeri. His consiliis salutaribus obtemperatum oportuit. Subsistimus.

Post mensem unum aut alterum eodem contagio laborare Romam, ex allatis nunciis certiores facti sumus. Hinc præcisa nobis spes, perplexa consilia. Utcunque menses duos vel tres, an transitura esset tempestas, præstolamur. Quum increbrescere constaret, et unius urbis tædium nos caperet, simul brumæ (quæ ibi aspera et incommoda esse solet) propinquitas discessus moneret; quo nos vertamus ancipites consulimus. Regredi in Franciam non placuit: Genua nos satiaverat: ad Venetias viæ prohibitæ, clausæ, interruptæ erant; nec eo, nisi per longas ambages difficilesque anfractus, per-

veniri poterat. Ne vobis autem per hoc intervallum salutem officiose impertirem, et instituti carminis seriem persequerer, obstabat, quod nondum id a me exigere crederem, quod illinc abundaret, hinc deficeret materia; præcipue vero quod interveniens occupatio, cujus, opinor, non inscii estis, meditationes meas abruptit, donec alio abeundum esset. Etenim quo dirigenda essent vestigia dum ambigeremus, forte innotuit deliberantibus, navim quandam robustam in portu Liburnico consistere versus Constantinopolim mox vela ventis daturam. Hanc, opportunum rati, conscendimus: quippe commodum se offerre diverticulum fatiscentibus; præstare apud Turcas paucos menses terere, novi aliquid contemplantes, quam Florentiæ otiosos desiderare; spem fore pestem brumali frigore temperatam interim desævituram, tum repetentibus Italiam itinerum obstructa iri reserata. Cujus velificationis cursum, pericula, circumstantias, ut potui accurate, versibus descripsi, quorum spero ad vos jampridem pervenisse exemplar^a. Etenim ubi huc appuli, quid mihi incumberet, perpendere cœpi, quantum vobis deberem, quo pacto me exolverem. Consideranti nihil melius visum, quam si, quæ per hujusce digressus curriculum observanti occurrerent, metris commendarem; etsi quantum humeris meis fascem imponerem, non me fugeret. Protinus accinxi ad opus destinatum; et primo ipsius transitus modum, ordinem, discrimina perpetuo contextu expedivi, quorum, ut mox innuebam, vobis pridem copiam feci. Dein paulisper respirare mihi concesso, aggressus sum, quæ de Turcarum historiâ, moribus, regiâ, religione pauca collegeram, in carmen conjicere; molimen arduum, et nescio

^a [This poem, *Iter Maritimum*, &c. is given further on in the volume.]

an viribus meis expugnabile, quodque ad exitum perducere valuerō; utcunque, ut attentarem, *Vicit amor vestri*. Ne frustra hæc dicere, et vobis vanâ specie illudere videar, hoc ex opellæ meditullio discerptum^b ἀποσπασμάτιον, quod licet stylo impositum, inventionē humile, dispositione indigestum, partibus mutilum (utpote ἀκέφαλον, καὶ ἀτελές, et multa interponi desiderans) vobis tamen offerre ausus sum, veluti arrham reliquorum, nisi impar cœptis conatus, et interjectæ viæ asperitas cursum sufflaminet. Minime iudiciis vestris satisfacturum (cum meo ipsius displiceat, et relegendem scripsisse pudeat) hoc tamen nomine boni consulturos spero, quod ex animo vestri studioso proficiscatur. Nec aliud quicquam habeo, quo diuturnum silentium excusem; si hæc veniæ impetrandæ suffecerint, mihi e votis successit.

Superest pro reliquis hunc locum spectantibus patientiam vestram deprecari, donec, quæ super his meditor, aliquatenus absolvere datum erit.

Sed ne potius tanquam reus causam egisse, quam epistolam scripsisse videar, de præsentī rerum statu pauca subjiciam. Vastissimum hoc Imperium, sub Rege juvene, administrat Prorex (Vezir Azem i. Supremum Consiliarium vocant) vir pene septuagenarius, sed miro corporis, animique vigore præditus. Plus biennio effluxit, ex quo ille e mediocri conditione ad hoc fastigium evectus, regiminis habenas suscepit (raro horum temporum exemplo posse quenquam tamdiu in hoc officii præcipitio immotum persistere, quod plerisque instantis ruinæ præludium esse consuevit) intra quod spatium tot tantasque res gessit, ut suis unius vigiliis se debeant huic regno instauratæ vires, splendor restitutus. Foras Ottomanici nominis terrorem, qui in contemptum exole-

^b [This poem, *De Religione Turcicâ*, is also given hereafter.]

verat, resuscitavit; domi majestatem prostratam erexit, ordinem expulsum revocavit; Insulas Tenedon, et Lemnon, Turcis nuperrime tanto cum suo dedecore extortas, recuperavit; Venetæ classis impetum retudit; Moldaviam et Valachiam, defectionem molientes, in ordinem redegit, provinciarum istarum principibus dejectis, novis substitutis; Transylvanos ad pacem, veniamque orandas perduxit, nec supplicum conditiones admisit: palmarium est, quod factiones intestinas, quibus graviter convulsa et quasi obruta imperii majestas, vires pessundatæ erant, penitus repressit; equitum peditumque primores, quibus solenne erat potentiæ suæ subnixos Reipublicæ statum permiscere, qui antehac multarum seditionum authores extiterant, et subinde novis excitandis intenti erant, hos palam autoritate suâ, illos clam et astu adortus interemit; quorum mille circiter, principes factionum, e medio sustulisse fertur, et vix paucos superstites reliquisse, qui dehinc mandatis regiis obniti, aut obmurmurare audeant; quo opportunæ severitatis remedio in præsens principi suum obsequium asseruit, et futurorum tumultuum radices excidit; ut hic ab imperio Turcico elogium meruisse videatur, quod a Romano Trajanus, tribuente Historico, *Quæ omnia eo majora videbantur, quoniam per multos atque atroces tyrannos perduto atque prostrato statu Romano, in remedium tantorum malorum divinitus credebatur opportunè datus*^c. Habetur autem ut exquisitæ prudentiæ, maximæque experientiæ, ita ingenii perspicacis, animique excelsi; admodum propositi tenax, et consiliorum continens (quæ impertit paucissimis); temperamento cholericus, et iræ vehemens, nonnunquam violentior; præcipue omnium providus, ac vigilantissimus, ut quamvis ipsi continuo tanta moles negotiorum incumbat, parcissime, idque vestitus, dormiat. Severitate suâ, vel

^c Aurel. Vict.

crudelitate, et tantum sanguinis profundendo, ab omnibus metui, a plerisque odium consequutus est. Hostem infensorem vix habiturus est Christianismus, utpote potentiæ Ottomanicæ promovendæ acerrime intentum: quo stimulo accensus, (etsi quidam politicis altius immersi, causas longe subtiliores assignant) Regem persuasit, ut propius cœptis suis patrociniū accommodans, ex Imperiali sede Adrianopolim commigraret, dein coacto exercitu numeroso contra Transylvanos expeditionem suscepit. Bello causam prætexit, quod Princeps Ragotsi, Turcarum stipendiarius, ac proinde subditus cum esset, suo injussu Poloniam invasisset, sibi regnum affectâset; hinc honori Ottomanico accessisse detrimentum, nec talem injuriam posse dimitti inultam. Dudum in Transylvaniæ finibus versatur. Transylvani, cum precibus nihil profecerint, vi illatæ se strenue opponunt. Adhuc de successu armorum nihil admodum constat. Christianis imminentem procellam avertat Deus; ne vota respuat spem facit, quæ nuper in Asiâ emersit, et continuo invalescit gravissima rebellio, ex hujusmodi origine Hassan, Aleppo urbis præfectus, vir magnæ famæ atque authoritatis, multisque, quibus præfuit, rebellionibus clarus, a Prorege cum suæ provinciæ copiis ad bellum citatus, cum simul advenisset, vitæ suæ insidias parari, suspicione an certis argumentis colligeret, periculum propulsare animo certus, primo iter protrahere, deinde sæpius provocatus, imperium detrectare cœpit. Interim dum Proregem occupant Transylvani, valido exercitu Asiæ incumbit, regia tributa exigit, officia distribuit, omnia e mente disponit, ut populi favorem aucupetur, justitiam accurate administrat, militum suorum (quos habet ad quinquaginta millia promptos et expeditos) licentiam coercet: a Rege hostis, perduellis, infidelis promulgatus, ita se perman-

surum respondet, nisi justis postulatis satisfiat; Rever-
tatur Rex Constantinopolim, imperii status reformetur,
fuso sanguini vindiciæ persolvantur, a bellis non neces-
sariis abstinenceatur, provinciæ desolatæ redintegrentur, et
(quo votorum summa continetur) Visirius ambitiosus
ac sanguinarius, una cum consiliorum partecipe Mufti
(Legum Supremo Interprete) loco amoveatur, vitâ pri-
vetur. Hunc obicem Visirio divinitus injectum credi-
mus, ne is propriæ saluti prospiciens, ulterius Christianos
bello persequi, et gladiis quam pactis malit decernere.

Græcis, ex quo hic commoror, nihil novi accidit,
nisi quod superiori anno, ipsorum Patriarcha supplicio
affectus est. Parthenius ei nomen, et ex optimis fuisse
dicitur, qui a multis annis hoc officio functi. Insimu-
latus est communicati cum Duce Muscoviæ consilii;
quem Græci nunc fidei suæ columen primarium, futu-
rum aliquando libertatis vindicem existimant, Turcis
proinde suspectiorem. Patriarcham plerique facinoris
insontem arbitrantur, confictum ab æmulis sedem suam
conscendere gestientibus, ut est hisce sacerdotibus in
re angustâ grandis ambitio. Utcunque Visirius re pa-
rum expensâ, in terrorem reliquorum, si qui talia agita-
rent, virum e vestigio in publicum produci jubet, utque
erat Pontificio habitu indutus, laqueo spiritum præpe-
diri; ita biduum lugubre spectaculum pependit.

De religione ipsorum impræsentiarum supersedeo.
Tantum festis alacriter celebrandis incumbunt; sub
acerbæ servitutis pressurâ hilares animos præferunt,
cantant, saltant, et adhuc (uno verbo) pergræcantur.

Ultimo restat, ut a vobis veniam implorem absen-
tiæ ultra justos triennii limites excurrentis. In quo
non diffiteor me favore vestro fretum (quem et aliis
indulsisse memini, et mihi non denegaturos præsumpsi)
securitati et commoditati propriæ consuluisse. Qua

mihi ad impensas sustinendas rerum angustia sit, vobis satis perspectum; et quantæ abhinc in Christianum orbem redeunti difficultates et pericula sese opponant, ego experientiâ, vos conjecturâ assequi potestis. Itaque quod hic loci, quasi extra commercium humani generis, longiores moras extraxi, id mihi non tam voluntatis propensione, quam ex cujusdam necessitatis præscripto accidisse, fidem, reor, astruendi præstabitis; cujus veritatis testes invoco, quotquot hactenus votorum mihi conscii sunt: utinam vero cui tantis terrarum spatiis disjuncto obversantur

πολλὰ μεταξύ

Οὔρεά τε σκιάοντα, θάλασσά τε ἡχέουσα,

e re esset optare, votisque inesset efficacia; equidem extra pomœria vestra ne unam horam perdurarem. Neque enim alibi terrarum liberius aut suavius rei literariæ, *cujus amor mihi crescit in horas*,—vacare, aut usquam tot animas eruditas, honestas, ingenuas reperire potuero. Quæ sententia, quo mundum familiarius intropicio, eo penitius animo insidet. Jam igitur, quum ex divinæ Providentiæ benignâ dispositione mihi de reditu, ut videtur, incolumi nec incommodo prospectum sit, antequam sol unicam revolutionem emensus, in suam Libram se denuo restituet, me vobis præsentem sistere, et coram pro tot acceptis beneficiis (quorum nunquam mihi excidet memoria aut sensus) gratias persolvere spero. Quod si pro veniâ præteriti temporis vos exorari sinitis, et novi licentiam, quantum revertenti competat, prorogare non gravamini, eo magis benignitati vestræ divinctus, alacrius honori vestro studebo, felicitati applaudam: pro quibus tamen (ut merita vestra, mea officia postulant) vota, precesque fundere non desistam, cum quibus valete.

PRO LECTORE HUMANITATIS

ORATIO.

[1659 ?]

INGENS onus, dignissimi viri, humeris meis incumbere sentio, debiti vobis hodie persolvendi reus et veri et magni. Onus eo magis suo pondere me premens, quod jam primum gratitudinis tyrocinium ineam, nec vires habeam ad id sustinendum usu aliquo aut exercitio firmatas. Adeo ut quod hactenus in felicitatis meæ aliqua parte ponendum censui, illa omnia hujus generis officia declinasse, quæ nonnulli beneficia dicere solent, sed revera nemo non onera ac impedimenta reputaret, jam tandem ignorem an improspere cuidam fato imputare debeam, quo scilicet factum est, ut grandis hujus ac improvisi beneficii collatio me accipiendi imperitum inveniatur; quodque nondum vitulis istis ferendis sensim assuefactus, necesse habeam indocta cervice ingentem hunc taurum suscipere. Nimium gravis mihi militia contigit jam primum bellanti; et vos artis meæ rudimenta non in figulino vase, sed in pura argenti massa experiri voluistis. Peritè igitur quum nequeam, saltem cordatè exequar id quod est hodierni muneris, et quam sincere agnoscam beneficium vestrum, patefaciam profitendo quanti æstimem. Quotusquisque vero est Prælectorum, qui, licet multa salute atque officiosa verborum comitate vos exceperit, *quam* tamen vos ei *sortem* dedistis, *illa contentus* legit? Adeo male curant plerique se primum ex dulci somno excitari, deinde de calentium stratorum blando circumplexu educi in apricas tenebras,

cum horrido frigore, foetentibus nebulis, et mox cum pingui lucernarum fumo ac fuligine pugnatos, quo apud nondum bene expergefatos, atque ab insomniorum placidâ perturbatione sibi redditos auditores, super ægroti alicujus vetuli alternis somniis nescio quid sibi ipsis ridiculi edisserant. Contra plerique hunc locum tacitis desideriis expetere; quidam ultro ambire; nemo fere, (pene dixissem, nemo) contemnere aut repudiare solet; quem quisquis acceperit, is non tantum vobis gratias, sed et sibi quoque ipsi gratulationem præstare potest, debere existimat. Enimvero demandastis mihi provinciam, non inter siccas sterilesque arenas, non inter frigora sitam plagæ borealis, non ubi cum barbaris gentibus de salute et tranquillitate est contendendum; sed in ditissimo solo, in florentissimâ regione universæ literaturæ; in iis locis, ubi temperati cœli almæque telluris conspirante operâ, placide omnia nec invita proveniunt. Hortum non immerito quis dixerit omnifariæ doctrinæ, pulcherrimis rhetoricæ flosculis depictum, linguarum vernantem lætis herbis atque radicibus, jucundâque et salutari fruge historiarum refertum, quin et ubique antiquitatis venerabili umbrâ interspersum, perfusumque limpidissimis amnibus, deductis e perenni scaturigine Musarum, atque a poëtici Heliconis sacro jugo derivatis. Adeo ut quicquid in omni eruditione amœnum, quicquid lepidum, quicquid venustum, quicquid humanum, hoc est, homini aut utile aut delectabile, aut humano dignum sit ingenio; quicquid suo ambitu excelsi atque divini potentissima scientiarum latifundia complectuntur, id fere omne hoc munus suum sibi vendicet. Ut præteream provinciæ hujus satis ampla esse vectigalia, quæ cum in reliquis vix suis publicanis alendis sufficiant, in hac abunde suppetant etiam prætori suo splendide ornando.

Denique humanitas vestra Spartam mihi assignavit curæ omnis et periculi immunem, nec corpori nec animo ingrata; uberrimis proventibus locupletem; eam obtinenti nec indecoram, nec inhonestam; et reipsâ talem, qualem quis legendi cupidus sibi voto ac imagine concepisset.

Hæc non ideo assevero, quasi ipse ex hac re multum oblectamenti caperem; aut quasi officium mihi commendatum valde menti meæ arrideret; aliter enim ego curas animi mei, aliter vitæ rationes disposui, quam ut Musarum hasce delicias admodum persentiscam. Multo minus spes sordida, aut cupiditas lucelli alicujus pectus meum valido unquam verbere pulsavit; præcipuè infamis illius, quod tanquam herba succrescens e stercore, visu spectabilis, sed odori ingrata, e pœnis et multis nocentium querentiumque corrogatur. Equidem re ipsâ tam parum acceptum est mihi hoc officium, quam parum ipsum concupivi, quam parum expectavi, quam minime de eo antehac cogitavi; aut si forte cogitassem, quam minime mihi debitum censuissem. Verum eâ solum de causâ quam non vilipendi, imo quam magni fieri dignum arbitrer, significare volui, quo cum amplitudinem favoris vestri, tum mentis meæ sensum affectumque cordis non ingratum indicarem. Alioqui nec horum aliquid dicere aut agnoscere voluissem, si non persuasum fuisset mihi, omne illud apparentis beneficii præter spem et vota in me collati ex bonâ vestrâ in me voluntate profluxisse. Quid plura? Quicumque est e vobis, (gravissimi charissimique viri) qui mihi aut in hac re, aut in quâvis aliâ bene voluit, aut bene optavit, ei ex animo publice et sincere gratias ago; si facultas et opportunitas non deesset, acturus plusquam gratias, imo acturus quidvis, quod penes me fuerit, quo ostendam bonæ vestræ erga me voluntati,

bonam erga vos gratamque in me voluntatem respondere.

Et jam præcipuâ parte orationis meæ defunctus videor. Nam dum vos, præclari adolescentes, prout hujus muneris institutum postulat, potentiusque ea ipsa, quam profitemur, humanitas nos invitat, alloquar et compellem, equidem non multa uti ambage verborum satius duco. Quid enim? an officium vestrum, quo venire, quando audire, quid scribere, quid componere, vos edocerem, quæ omnia, opinor, unius aut alterius anni præterlapsi usu et consuetudine probe didicistis? an ut ista vobis bene perspecta diligenter exequi velitis, multo suadelæ artificio provocarem, etiamnum ex nativâ indole et propensione spontaneâ ad id agendum promptos paratosque; ut quidem sperare fas est de ingenuâ juventute, liberaliter natâ et educatâ; versanti in hac luce præstantium exemplorum; et quasi in sinu tenero Musarum rerum optimarum studiis innutritâ, quorumque ipse vultus adhuc primævo pudore rubens virtutem ac modestiam spondet et promittit? Condonate igitur mihi hunc laborem, vos quod spectat, forte supervacuum, mihi ex usu necessarium, non aut sollicitè aut prolixè urgenti et inculcanti; verum tenui solummodo et quasi nudâ enumeratione, quæ a vobis petam, quæque expectem recensenti.

Lectiones quotidianas ut frequentetis, non est quod vos stimulem. Ad eas lux clara, aer compurgatus, vegetus corporum habitus, mentes bene præparatæ, et præcipuè genus negotii nec inficetum, nec ab indole vestrâ abhorrens, vos commovebit abunde et proritabit. Siquidem non ad nectendos inutilium argutiarum laqueos; non ad nodosas perplexitates Aristotelicarum subtilitatum, quæ tenera vestra torqueant et excruciant cerebella, extricandas, vos evocamus; non istas vobis

adhuc jejunis apponemus duras atque acerbas dapes, quæ dentes frangant manducantium, stomachos fatigant concoquentium. Sed quas humanior literatura subministrat ciborum delicias; mel Atticum ex variorum scriptorum floreis apicibus collectum; suave lac distillans e turgentibus mammis Musarum; generosum nectar veteris Ænotriæ; et quos exprimere est e semper virenti Minervæ oliva sapientiæ salubres succos, eos vobis pro matutinâ refectione degustandos propinabimus.

Ex omni choro authorum, quem una legeremus, segregavi Ovidium. Torvum enim illud et morosum Virgilianæ majestatis reveriti, incertum et intricatum Papiniani tumoris abominati sumus; et Horatium sæpe suaviter nequam, dictisque elegantibus et præceptis non raro lasciviæ, ac intemperantiæ virus admiscentem respuimus. Quin et ipsum præterire ausi sumus Cicero-nem, subinde dum largo flumine verborum exundat, rebus et sensibus parcum. Quidni igitur Ovidium in manus sumerem? Ovidium dixi, imo potius genium quendam ingenii ac eloquentiæ in humana specie ludentem. Cujus versiculos nec mortalis aliqua cura finxisse; nec studium expressisse; neque ars concinnasse; sed vel natura ipsa sponte effudisse, aut divinius quædam Musa dictasse videatur. Ovidium, lacteâ ubertate eloquii, facili proprietate verborum, sincerâ puritate sermonis, sententiarum apposito lepore, utilique acumine; æquali calore, et continuo styli spiritu, cuius conferendum, cæterum inexhaustâ inventionis copiâ, candidâ sensuum perspicuitate, lautâ supellectile historiarum, varietate ac divitiis omnigenæ doctrinæ, et mirifice suavi, facili, lævi, ac rotunda compositione carminum, cuius longe præferendum veterum poëtarum. Cui nihil unquam aliud vitio datum est, quam quod intemperantis ingenii fuerit, quodque vir amoribus alioqui nimium deditus,

sui quoque ingenii nimius amator extiterit. Ex Ovidii tot libris ejusdem genii, etsi disparis materiæ omnibus, eum secrevimus, quem enucleatum dare potissimum operæ pretium censebamus; in quo nihil ad historias, nihil ad antiquitatem, nihil ad philologiam omnem, imo fere nihil ad philosophiam, omnesque scientias liberales pertinens desideremus; quem dum legimus, juvenes, non nisi ferias agemus, nullusque nobis occurret dies non inter fastos annumerandus.

Themata vestra quod attinet, præcipuè flagito ut ea argumentum suum, tanquam fidelem Cynosuram, perpetuo respiciant. Quorsum enim mihi illa scopum præfigendi cura, nisi vobis altera incumbat ad eam exquisitè collimandi? Nempe is haud immerito tanquam erro ac vagabundus tractari debet, qui extra oleas sibi præfinitas in alteras materias excurrit; nec debet aliquo jure id hodierni thematis vice censerì, quod poterit crastino argumento æque adaptari. Bonam mentem sensumque rei propositæ congruum, puro et proprio, nec non si fieri potest, compto ac eleganti sermone vestiendi, proximus conatus esto. Turpe enim fuerit pulchros conceptus sordido habitu tectos incedere; et magnopere injustum bene natas cogitationes plebeio amictu dehonestare. Sententias gravitate et acumine temperatas vellem; easque nec raras in vasto gurgite natantes, nec importune densas, alteramque alterius vestigia nimis arcte prementes; sed tanquam stellas eo intervallorum ordine dispositas, ut hujus lumen illius radiis minime confundatur. Totam orationis seriem apta methodus connectat, pulchræ similitudines illustrent, apposita exempla confirment, casti lepores condiant, molles ac modestæ metaphoræ exornent; nullique non flosculi et colores rhetoricæ pingant, condecorent, perficiant. Absint obsoleta vocabula, phrases alienæ atque absurdæ; duri ac

audaces tropi; sensus obscuritas infeliciter surgentis; et præcipue ineptorum salium insulsa et inverecunda affectatio; suumque unusquisque proferat, ac propriæ inventionis penu depromptum; ne forte furtivis coloribus nudatus, seipsum prorsus implumem ac inopertum plectendum præbeat et deridendum.

Eandem legem carminibus vestris dictam volo, eoque impensius; quod ista horum indoles existat, in quibus mediocritas ipsa vitium sit, idemque jure habeatur deflectere a summo, atque ad imum devergere. Ne memorem ideo poëticam artem vobis magis cordi esse debere; quoniam hæc ætatis vestræ propria reputatur; siquidem in flore isto crescentis adolescentiæ agilitas phantasiæ, sublimitas spiritus, validus calor, impetusque ingenii, motus animorum acer et promptus, affectuumque viget atque exultat vehementia: adeo ut qui hac ætate Musarum ineptum se prodat, eâdem operâ palam faciat, aut sibi nunquam affuisse ingenium, aut si quod affuit, præmaturo fato consenuisse.

Quinetiam vos attendere oportet epigrammata esse quæ scribitis; nec sufficere quod sensus quadrat, quod proprietates vocabulorum respondeat, quod carminis ratio et metri leges accurate observentur; nisi insit etiam quiddam salsi et lepidi, aliquisque aculeus qui mentes legentium gratâ voluptate pungat titilletque et quandoquidem aures prius suavis symphonix placido ictu ferire, quam animos, quibus natum est juvandis, inventionis deliciis afficere solet poëticum modulamen, id tale exigo, quod composito amne fluvii instar nullo obice interrupti decurrat. Ea enim carmina, quæ aut testudineo gradu incedunt, aut crebris cæsuris claudicant et cespitant, Vulcania rectius quam Apollinea, et vetulis nescio quibus potius quam semper virginibus Musis videntur ascribenda.

Absit vero ut suspicer quemvis vestrum in syllabarum quantitate peccaturum. Frustra enim is se putat versiculos condere, illâ in re, quæ a prosâ versum dirimet, aberrantem. Saltem peccator iste, qui syllabarum natura aut usu brevium quantitates producit, Prælector ne obmurmuret, si etiam *quantum* suum in promptuario invenerit prolongatum; ut et ille dignus est longas corripiens, qui alteram ipse ferat correptionem.

Denique, ingenui juvenes, e carminibus vestris demonstratum date, vos quibus Minerva nascentibus favit, quantum ars perficere, vos quibus illa minus propitia fuit, quantum solertia naturam possit superare.

Unum aut alterum superest, quod vos insuper moneam, et peroravi unum, ut iis quæ componitis nitidè ac distinctè scribendis curæ aliquid adhibeatis. Bene moratorum hominum est hoc præstare. Nam cui quis charitam offert male depictam, is illum palam præ se fert contemnere. Nec sua aut legi, aut intelligi, aut probari cupit, qui fœda maculis et lectu difficilia objicit. Sane dum facilè et promptè legimus, dum scripti nitor speciosus oculis legentium adblanditur, nescio quo pacto, sensus ipse tanquam minime molestus hospes in pronas mentes illabitur: contra difficultas et deformitas scripti et tædium et præjudicium pariunt; ut necessitas sit quod vel scriptor aliquatenus, vel lector non ita fiat industrius.

Alterum est quod admonitos vos velim, nempe, ut scriptis et sententiis vestris suas periodos, sua cola, sua commata cautè et curiosè affigatis. Quæ omittere semper incuriam, plerumque imperitiam arguit; quorum utrumque æque vobis indignum. Et nescio an alio indicio satis innotescat, utrum quis ea quæ scripsit, aut fecerit ipse, aut intellexerit. Sane cum debita punctatio desideratur, non tam scribentis est

sensus qui elicitur quam legentis; ut dum e tripode ambiguae voces funduntur, sæpe dubium est, an eadem oraculi mens sit, quæ interpretis. Nam ut vocabulorum intra certas septi alicujus angustias constrictorum facilis est comprehensio, ita si non irrita, saltem haud expedita est venatio intellectus, in campestrium spatiorum indiscretam libertatem evagantis; utque is pessime exercitum instruxerit, qui nullo signorum discrimine turmas a turnis, cohortes a cohortibus disternerit; ita non melius disponitur oratio, sic nullis periodis definita, ut verborum omnium soluta congeries unius sententiæ speciem repræsentet, atque assequi difficile evadat, an singula vocabula ad præcedentium seriem, an potius ad subsequentium ordinem sint referenda. Huic igitur monito obsequium præstabit, qui in iis quæ conscribit, omne punctum ferre desiderat.

Ultimo vos hortor, ne nimium curti, neve admodum prolixi sitis; qua in re ne ipse exemplo noceam, propriumque præceptum primus violem, valete.

ORATIO

CUM

GRÆCÆ LINGUÆ CATHEDRAM ASCENDERIT.

A.D. 1660.

PROVINCIAM aliquam qui suscipiunt, aut munus ausplicantur (spectatissima corona) circumspicere solent, illustre quodvis argumentum si aliunde compareat, in quo dum vim ingenii sui ostendant, et facultatem explicant dicendi, bonam spem de se, reique in posterum bene gerendæ felix augurium imprimant auditoribus; gnari scilicet, auribus tanquam ansis arripi animos hominum, neque ullo ipsos apparatu vel invitari facilius, aut lautius excipi, quam disertæ linguæ opiparis deliciis, et suavi nectare profluentis eloquentiæ. Inde fit ut pars illorum, professionis quisque suæ, fundatores atque fautores præcipuos, quorum illa aut instituta cœpit auspiciis, aut opibus sublevata stetit, aut aucta crevit beneficiis, enixè studeant cum in solenne gratitudinis testimonium commemorare, tum honestis encomiis insignire. Alii in eodem stadio præcursores, viros eruditione conspicuos, et fama celebres, officio suo functos egregie, deque republicâ literariâ præclarè meritos, exploratâ seculorum ultimâ conscientia, ab oblivionis tumulo exsuscitatos, uberrimis laudibus cumulant, amplissimis decorant elogiis.

Reliqui fere artis, quam colere et pertractare præse ferunt, ut necessitatem exponant, utilitatem inculcent, dignitatem prædicent, hisque quasi subditis stimulis ad illi strenuè incumbendum auditores provocent et

cohortentur, id sibi potissimum negotii datum credunt: ut præteream singulares rerum, temporum, locorumque circumstantias, quas ut flamma stipulas, sic in fomitem orationis arripere soleat dicentium aut avidus fervor, vel sedula circumspectio.

Mihi quin hæc omnia contigerint dicendi argumenta, in suo genere egregia, et plane summa, ut diffiteri non ausim, ita nec fateri ut non magnopere erubescam, adeo imparem me sentio tam excelsis rebus vel enarrandis aptè, nedum dignè exornandis. Siquidem instituti nostri auctores habeam percensendos, non tantum fortitudine, sapientiâ, pietate, et omnigenâ virtute inclytos proceres, sed et maximos principes, ac reges gloriosos, qui licet majestate imperii, et rerum gestarum magnitudine tantopere excellerent, non alienum tamen a se, nec suo fastigio indecorum sunt arbitrati, bonas literas dum honore debito prosequerentur, et literarum cultores subsidiis foverent, humani generis sibi vota gratesque obstringere. Quorum ego nescio an debeam magis eximiam munificentiam, et præclaram erga studia voluntatem encomiis celebrare, an vero potius temporum infelicitatem dicam, vel hominum iniquitatem increpare, unde factum est, ut vix alendo homini, neque ad necessarios sumptus sufficiat, quo generosæ illæ animæ non solum idoneo commeatu abunde instructos, sed et splendide ornatos voluerunt. Utcunque non est mei aut rudis styli, aut humilis ingenii, tantorum heroum melioris historiæ utramque paginam implentia persequi *ἀνδραγαθήματα*, nedum virtutes tantas graphice depingere, quarum immortalis famæ sublimibus alis evecta gloria tam infimi despicit atque dedignatur præconium oratoris.

Nec si recluso temporis thesauro, illorum qui hanc Spartam excolentes claruerunt, exinde memoriam extra-

hamus, sese unquam dicturo obtulerunt materia justior laudum aut copia uberior. Attestor tuum omni laude majus, omni luce clarius, omni encomio celebratius nomen, qui literatorum olim per universum orbem antesignanus, etiam nunc Græcorum in tabulis nostris agmen ducis prælectorum, prodigium illud, atque dæmonium hominis, ingenio, doctrina, judicio, facundia, ter maxime Erasme! Tu qui collapsas literas felicibus auspiciis instaurasti, sepultas excitasti, profugas reduxisti: qui sordido seculo obsoletam barbariem eloquii tui purissimo flumine eluisti: qui ineptiâ putrescentem mundum salibus tuis condivisti: qui sub cucullorum dolosis tegumentis latitantes tenebras inscitiae protulisti in apri-cum, tuæque multiplicis literaturæ radianti fulgore dissipasti: qui superbæ ignaviæ superciliis incedentem fastum, ceu alieno tecto inauspicatam avem, mordacium jocularum facetâ petulantiâ absterruisti; inque validis erroribus profligandis plus unus potuisti ridendo, quam mille alii (serii, scilicet, et solidi homines) disputando, pugnando, sæviendo valuerunt. Tu Latine loqui, Græce legere, prompte, proprie, nitide scribere a mille annis primus, vel certe præcipuus, humanum genus docuisti. Quinimo tua in posteritatem ampliora fuerunt merita, quam ut illa unquam agnoscendo, nedum ut ego exprimendo sim.

Tuum etiam appello, consultissime Faber, fatale nomen literis demerendis, cui nescio an Græcia tuis laboribus exulta, an Anglia tibi eleganti penicillo descripta, utrum scholæ plus debeant eruditæ prælectionibus illustratæ, an prudentibus consiliis adjuta respublica.

Nec minor hunc doctrinâ vel dignitate excepit amplissimus Cheekus, optimi regis Edvardi ad tantam spem institutor; vir pro ratione suorum temporum prodigiosè doctus, cui præter tot libros antiquos mirabili industriâ

enarratos, emendatos, traductos, totque eximia proprii ingenii monumenta, etiam nobis Anglis peculiarem debemus pronunciandi morem, laudatissimum proculdubio, et antiquitati maximopere conformem; quodque sermonem Atticum ore efferamus non barbaro, sed eodem illo, quo Periclea olim vox Græciam pertonuit, ex quo Platonica mella destillarunt, quo Cecropidarum animos Demosthenica suada delinivit. Cui sane viro, ut merita sua postulant, digne celebrando, disertiore lingua opus est, quam mea esse possit, et oratione, quam nostra esse debeat, prolixiore.

Quid alios, dum vita suppeteret, florentes famâ, nunc placide quiescentes, ab umbrarum tranquillo hospitio producere in scenam? quos certe omnino tacitos præstat, quam male tractatos inficetâ concione, et mutilâ cum laude memoratos. Te saltem, fato licet defunctum, penitus tacere nequeo, clarissime Dunæe, quem adistis forsitan, ornatissimi auditores, qui Oratores Græcos maxima sui cum gloria et vestro fructu audivistis explicantem: quemque non alia accepimus contrahere pacta, alloqui hospites, consalutare dominam, ancillas objurgare solitum, quam Atticâ dialecto, adeo hæc illi fuit, vel citra metaphoram, familiaris. Quin vivit adhuc, et suo utriusque linguæ perfundit orbem diluvio rapidissimo ille torrens facundiæ Crichtonus, de quo merito dubitari potest, an linguas calleat doctius, vel eloquatur uberius; quem proinde ac vos immani injuriâ afficerem, si arentis styli inopiâ ipsum collaudando aures vestras læderem, quas ille toties mellifluâ oblectavit atque permulsit eloquentiâ.

Et causa consimilis ni obstaret, etiam multis veniret prædicandus, doctissimus ille et disertissimus vir, Professor simul nuperrimus, atque Orator Academicus, quem una sua vobis, etiam de se quæ nihil dicat, quam

mille meæ, plus commendaverit oratio; quo certe haud alius quisquam de hoc loco, deque hisce literis præclarior meruisset, si quam bene legit, tam legisset et sæpe, atque illi per valetudinem aut saltem per graviora negotia id licuisset.

Illustre vero agmen claudat haud postremus merito, quin ausim dicere primus, ut qui nemo hanc cathedram aut tenuit tamdiu, aut tantopere decoravit, mihi perpetuo obsequio colendus, nec vobis minus omni honore suspiciendus, vir optimus, et oculorum licet judicio renuenti, etiam *maximus* Duportus. Exiguo quippe cortice obvolutus omnigenæ eruditionis nucleus; angustâ capsulâ inclusus ingens thesaurus literarius; volumine parvo comprehensum quotquot sunt linguarum, artium et scientiarum compendium; tot Erasmorum, Budæorum, Stephanorum accurata epitome; cujus in modico corpore immensus animus habitat, giganteum versatur ingenium, omnes Athenæ hospitantur, tota quanta quanta est Græcia diversatur: qui a nostrâ plerorumque ultimâ memoriâ Atlantem agens Græcarum literarum, Academiæ decus humeris non magnis adeo quam validis sustentavit, et velut stella mole aucta, virtute diffusissimâ lucidissimis radiis universum mundum circumfulsit; a quo habet Anglia nostra, ne aliis gentibus literarum gloriâ cedat, nec suos Galliæ Scaligeros, Salmasios, Petavios, suosve Belgio Heinsios, Grotios, Vossios quod invidet. Quis enim Græcas literas perspexit intimius? quis Latinas extulit purius vel copiosius? quis poëticam facultatem felicius coluit, et cœlestis Musæ diviniore raptus heroici carminis majestate propius adæquavit? quis tot unquam orationes habuit concinnas, lepidas, eruditas? aut dum tot annos, imo tot lustra juventutem academicam instituit, adeo grammaticam austeritatem criticâ varietate condivit, rhetoricâ venustate expolivit,

amcenâ urbanitate temperavit? Quis denique tam fideli operâ, tam indefesso labore, tam assiduâ diligentîâ susceptam provinciam administravit? adeo quidem ut successoribus suis tam insigne exemplar sequi difficile fecerit, assequendi vero spem omnem præciderit, et ademerit potestatem. At quid ego loquacis linguæ insulsâ temeritate tantas dotes minuo, tantis virtutibus detero, tanta merita obfusco, quæ (nisi loci hujus et temporis ratio silentium damnaret, nisi illius in vos magna merita, in literas eximia, in meipsum infinita, etiam invito mihi verba extorsissent) satius erat tacitâ admiratione fuisse veneratum? Quin vos evolvite scripta, recolite dicta, quæ authores interpretanti, elucidanti, conferenti, quæ prælegenti et peroranti exciderunt, in memoriam revocate, ut ex profectu vestro magis discatis quam ab elogio meo tantum virum æstimare, cui similem professorem multa vobis non dabunt, parem paucissima invenient, majorem nulla unquam secula parient, nulla pepererunt.

Hosce viros cum cogito, antecessores meos, eruditione consummatos, operibus insignes, sempiternâ famâ coronatos, inde in meipsum oculos retorquens, tenuitatem ingenii mei, memoriæ debilitatem, studiorum diuturnam quasi desuetudinem, squalidem rubiginem styli, et quæ mecum habitat literaturæ omnis curtam supellectilem contueor, tum vero horribilis me consternatio incessit, desperatio animum obruit, vario affectu discolorem vultum pallidus rubor suffundit, reputanti quod facinus aggressus sim, quale onus humeris meis sustulerim, quanto discrimini caput meum objecerim; tum præceps consilium damnare, et audacis incepti me pœnitere, pennis cereis, iisque male compactis, qui ausus fuerim in tantum fastigium assurgere; qui quantumvis aspera repulsa confusam juvenilis impetus ferociam nondum edomuerim, adversosque ventos et repugnantes æstus jam ante expertam,

jactatam fluctibus, conquassatam tempestatibus, et allisam scopulis, rursus irato pelago naufragam ratem committere non dubitarim, infausti ominis præsagium aspernatus, nec indignantis fortunæ tam acerbum præjudicium reveritus. At quanto consultius fecissem, pristinæ sortis memor, si intra propriam pellem continuissem me, nec velut asinum Cumanum, iterato risu excipiendum, calumniarum fustibus cædendum, et obtrectionum aculeis dilacerandum propinasset? aut si tam inquieti ingenii sum, adeoque otii impatiens, ut ne aliquid moliar, mihi nequeam imperare, quanto sapuissem magis Homerici Patrocli prudentem modestiam æmulatus, de quo princeps poëtarum in prælium exeunte?

Εἴλετο δ' ἄλκιμα δοῦρα, τὰ οἱ παλάμῃφιν ἀρήρει.

Ἐγχοσ δ' οὐχ ἔλετ' οἶον ἀμύμονος Αἰακίδαο^a.

Quid enim? ego Achilleam hastam invalidis brachiis vibrandam attrectarem? Herculeæ dextræ quasi clavam extorquerem ego, imbellis pumilio? Ego cicadis vespa accinerem? cycei carminis suavitatem anserino stridore exciperem? post tot philomelas Atticas ineptula pica Græcanicæ elegantiae delictos modos attentarem? Ego denique Phœbeo curru consenso imperitis manibus tanti muneris habenas moderarer, tot summos viros, tot magnos Apollines hactenus improbo nisu quod exercuit? qui plures authores legerint, quam ego viderim; plura scripta ediderint, quam ego intellexerim, plures in memoriâ libros circumtulerint, quam ego unquam in musæolo asservarim? quibuscum ego neque ingenio, neque doctrinâ, neque facundiâ ullatenus comparandus, neque cum illis eodem die (quod aiunt) sum nominandus.

Neque illorum fulgor duntaxat luminibus meis officit, qui me antegressi, vel potius supergressi sunt, at vel magis prælustris ille cœtus doctissimorum hominum

^a [Il. xvi. 139.]

et juvenum eximiâ indole præditorum præstringit atque percellit, quos subinde dicendorum perspicaces arbitros, acresque Aristarchos sum habiturus, quale opinor non alibi extat terrarum, tam venerabile dicam, an terribile auditorium? Est enim jam terrori magno recordari, quod olim observare summæ voluptati fuit, fortunæ impetu abreptus dum varias regiones oberrarem, ut nullibi gentium tam magnifica conspici et splendida Musarum domicilia, ita nusquam literis æque fidelem operam dari, ac fervidos conatus impendi, non alibi genus studendi adeo virile, liberum atque animosum vigere; nusquam tantum cum acumine leporem, cum doctrinâ ingenium conjungi, neque cum multijugâ eruditione mores, ut probos, temperatos, ingenuos, ita salsos, amcenos, atque festivos conspirare. Equidem apud Germanorum hesternâ crapulâ obnubilata cerebella, in Batavas aures pingui Minerva obstipatas, coram desultoriis Gallis, aut ad Italos ultra vernaculum idioma parum sapientes, nihil admodum morarer verba factururus. Nunc velut in Martio pago reus capitis causam acturus, aut tanquam ad Lugdunensem aram rhetor constitutus, illorum judicia experiri debeo, qui curioso examine singula perpendere, et exquisitâ censurâ notare solent, castigare falsa, fastidire inepta, absurda exhibilare; Græcarum præsertim literarum qui tantâ notitiâ pollent, ut mihi in solo antiquo, Ionios inter Ægeosque fluctus diu multumque quæsita nec inventa Græcia, periisse prorsus, nisi quod tanto trajecto terrarum intervallo huc commigrasse, apud vos sedem refixisse videretur. Ego igitur a vobis, hoc est, ab omnibus bonis literis qui tamdiu exulavi, qui tot annos extra patriam, nunc in ipsâ videor peregrinus, qui a Græcis procul, apud Barbaros plurimum versatus fui, cui peragranti terras, trajicienti æquora, cum utri-

usque elementi periculis atque procellis conflictanti, tantum temporis detritum est, tantumque defluxit studiis horridis, agrestibus, incultis, nec ab eloquio minus quam ab usu communi alienis occupato; ideoque cui mentis aciem difficiles nugæ obtuderunt, phantasie calorem frigidulæ speculationes suffocarunt; cui siquis unquam fuit aut alacer impetus animi, aut vigor fervidus ingenii, diuturno neglectu deferbuit omnis, aut otio contabuit; fortunæ angustiis elisus concidit, aut rerum fastidio expiravit; cui denique neuter unquam favit Mercurius, nec qui facundos præstat, nec qui opulentos, utpote qui a libris, a facultatibus, ab omnibus studiorum adminiculis, nedum oblectamentis, improvisus, inops, destitutus, pauperior Iro, nudior sum leberide; Ego, inquam, talis vos aliquid docere profiteor, a vobis qui omnia discam paratior? ego cathedram occupem, haud dignus qui in communibus vobiscum subselliis consistam? nec in tam eruditâ frequentiâ qui sim

οὔτε τρίτος, οὔτε τέταρτος,
Οὐδὲ δυωδέκατος, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Hoc nempe est quod aiunt, ἄμαξα βοῦν, hoc incongruum πρωθύστερον, ut ego viam præmonstrem, facem præferam vobis, quos duces sequi, et directrices aspicere Cynosuras, dictasset prudentia mihi, a me modestia exegisset. Enimvero ex hoc arduo loco in tam augustum consessum pudibundos oculos demittere nequeo, ne tremula caput meum vertigo corripiat, ne immane periculum perhorrescam, ne illius, quæ me huc evexit, incredibilis audaciæ conscientiâ stupeam. Quanquam audaciam meam non est, quam facilitatem nimiam quod tantopere insimulem, qui nullâ gloriolæ ambitione inflatus, nullâ lucelli cupiditate accensus, (quibus eheu! vitiis hic locus exilia subministrat irritamenta) imo timidus

atque invitus, refugiente simul ac reluctantē genio huic meipsum negotio implicui, nec tam animo meo morem gerens, quam aliorum qui apud me amicitia, et beneficiis, et dignitate plurimum potuerunt, quorumque ego nec benevolentiam erga me ignorare, nec auctoritatem aspernari, nec voluntatem negligere debui, consiliis, hortatibus, imperiis obsecutus. Neque esset profecto honori vestro ita pessime prospectum, si ego apud duos quidem et præfractæ obstinationis homines, sed doctiores multo, et huic muneri aptiores precibus, iurgiis, aut minis quicquam profecissem: utcunque de illo quod meo mihi jumento accersiverim, ἐπισπάστω κακῶ, ut queri vanum, ita nec resipiscere opportunum fuerit, eatenus progresso, unde pedem referre pudor vetat—Nec deferendum est tam solenni arbitrio præstitutum vadimonium; jacta est alea, transivimus Rubiconem,

Credidimus fati, utendum est iudice ferro;

ingresso pugnam jam nec receptui canendum, nec ab assignata statione recedendum est. Quin potius cum hostibus fortiter conserendæ manus, abjicienda desperatio, propulsandus timor, spiritus confirmandi, nervi intendendi, omni ope enitendum est mihi, acceptis partibus ut defungar strenue. Studio supplendus est defectus ingenii; quod ab usu deest, cura compensandum est. Litandum est audentium adjutrici fortunæ, et contrahendum cum Superis, siquidem vera aiunt, omnia labori vendentibus. Subsidio denique mihi comparanda est diligentia, vestro quatenus in me est decori ut consulam, vestris studiis inserviam, meo officio satisfaciam; præcipue vero, consultissimorum virorum, quorum consentientibus suffragiis huic provinciæ obeundæ delectus ac deputatus sum, ne de me conceptam spem omnino deludam, aut prolatum iudicium dehonestem;

quorum proinde amplissimum favorem quam verbis nunc parce agnoscam, tam animo imperpetuum vehementer abunde persentiscam, hanc saltem quoad potero factis gratiam relaturus, ut officio præstando dum graviter et pro virili incumbo, efficiam aliquatenus, ne videantur ipsi de me aut sperasse temere, aut perperam statuuisse.

Quin omnes Pierii chori cultum profitentes ut erigamus animos, acerbâ calamitate temporum depressos jamdiu atque dejectos, et acri protinus alacrique studio Musarum sacris operemur, in feliciorum statum conversæ Reipublicæ invitat et allicit nos sereniori vultu arridens facies; compressâ scilicet rabie literis infensæ plebeculæ, obturato ore indignis conviciis, impropriis, et minis nos lacescentium; detectis fraudibus, frustratis consiliis, et attritâ potentiâ improborum hominum nostris redituum sacrorum miseris reliquiis inhiantium; debellatâ licentiâ militari et populari barbarie triumphatâ, sub auspiciis optimi Regis, quem ut libertatis publicæ vindicem, legum assertorem, authorem pacis, tutorem fidei, et Ecclesiæ instauratorem ex boni Numinis mirabili beneficio, quasi cœlitus delapsus, accepimus, ita literarum patronum summum atque fautorem futurum, est quod speremus et spondeamus nobis; veram quippe et vivam effigiem magni patris, eique ut jure ditionum, sic et indole virtutum hæredem, quo principe nullus unquam literas aut dilexit impensius, aut constantius propugnavit; a cujus proinde genuinâ sobole quidni prospera omnia honestis studiis atque propitia ariolemur? Saltem transierunt illa nubila, tetra, et inimica Musis tempora, quibus si unquam ullis apprime convenerunt ista, quo horridius inculta, eo magis apposita, Enniana carmina,

Spernitur Orator bonus, horridu' miles amatur.
Bellipotentis sunt mage quam sapientipotentis.

Non erit, ut nuperrime, quo doctior quis, quoque honestior, eo magis suspectus atque obnoxius, per omnes alias quam bonas artes, ad immodicas vires opesque illi citas grassanti nequitiae. Non amplius ut abjecta fæx populi impune insultet nobis, famam nostram laceret, jura violet, bona diripiat, professionem temnat, conculcet, ludibrio habeat; neque quo minus frigore opprimamur, aut inedia nos perimat, ut ab illorum instabili nutu ac arbitrio insolenti pendeamus, qui cum moribus priscis, et legibus patriis, etiam scientiis liberalibus inexpiabile bellum indixerant, genus hominum cædibus, rapinis et violentiæ penitus addictum. Cessabit ille tubarum clangor, studiorum placidæ tranquillitati obstrepentium; a sago ad togam redibit sanguineo dudum murice nimis inquinata purpura, plus poterit subinde acumen ingenii quam gladii, vim ratio compescet, mens brachiis, robori sapientia antecellet. Emarcida diu laurus Apollinea lætius reflorescet, et amœno virore Martiam superabit. Elucata angustiis eruditio latius se diffundet, et tanquam disrupta nube clarioribus radiis emicabit. Nec incolumitas tantum bonis artibus et justa securitas præstabitur, sed quasi a postliminio restituta solatia, et debita legibus præmia persolventur. Erit aliqua merces industriæ, virtutem dignitas compensabit, autoritate meritum fulcietur.

Quod si aliqua sunt, ingenui Juvenes, digna indole tanta, et florem industriæ vestræ quæ jure sibi vindicent, illa profecto Græcæ linguæ sunt studia, de quibus ut merentur copiose dicere, non fert ratio temporis, non instituti, sed nec facultatis meæ; ast omnino intacta præterire, ut officio meo minime consentaneum, ita forsitan expectationi vestræ injurium fuerit. Scilicet, ad sapientiam comparandam quam utilis, imo quam necessaria sit linguarum cognitio, præter infantes neminem, nedum

vos latere potest. Siquidem hæ interpretes et quasi claves animæ sunt, quibus enunciantur consilia mentis, et arcana reserantur, quibusque doctrinæ omnis et disciplinæ commercium stabilitur. Ostia sunt, per quæ in adyta penitioris literaturæ unicus ingressus patet. Cortices quibus sensuum medullæ obducuntur, vehicula veritatis iter ad aures capessentis; vestes, quibus amictæ res se sistunt oculis percipiendas, quibus nudæ aciem fugiunt intellectus: fundamenta denique, quæ subternat oportet, solidæ eruditionis structuram quisquis molitur; in eo divinæ dispensationis methodum imitatus, qui primum hoc Apostolis cœlestis doctrinæ magistris tanto muneri adimplendo necessarium donum impertivit. Quanto magis incumbendum Græcæ linguarum principi, reliquas omnimodæ excellentiæ quæ tanto superat intervallo? Si ætatem ejus spectamus, præter unam humanæ loquelæ coævam Hebraicam, antiquissima est, imo scientia omni non aliter quam parens sobole, radix surculis vetustior. Si usum, is amplissimus est, ad omnis sapientiæ studium, ad omnem ingenii cultum se exporrigens; si commoditatem, vim aut gratiam respicimus, nullam arbitror extitisse unquam mortali spiritu modulatam, hac quæ fuerit aut explicandis sensibus aptior, aut demulcendis auribus gratior, aut affectibus commovendis efficacior. Hanc heroum ora protulerunt. Musarum hæc et Charitum, Sophiæ pariter ac Suadæ, vernacula dialectus fuit. Hanc in lucis oras emergentium disciplinarum infantia balbutivit, adultarum provectior ætas elocuta est. Hæc historiæ veteris prima nobis monumenta consignavit, priscae virtutis exempla tradidit, et veteris ævi illustria facta ab oblivionis injuria vindicavit. Eloquentiæ hæc nativos fontes aperuit, ejusque in omnem posteritatem limpidissimos amnes derivavit. Hujus in utero conceptus est, hujus uberibus lactatus

adolevit poëticus lepos, ille dulcis magister, ac fortis victor animorum. Hæc superum laudes lyricâ suavitate concinere, epicâ grandiloquentiâ res gestas regumque ducumque et martia bella ebuccinare; tragicâ gravitate humanæ sortis affectus, casus, ærumnas depingere, et comico sale vitia docuit perfricare. Hæc ducem vitæ, pabulum animæ, solamen curæ, et medelam ægritudinis philosophiam cœlo devocatam gremio suo excepit; illam, quæ rationem nostram subtilibus artificiis format, disse- rendi methodum edocet, argumentorum nodos nectit, dissolvitque; illam quæ mores instruit, officia distribuit, fines commonstrat, actiones disponit, affectus moderatur, nosque fati immunes, et a fortunæ insultibus tutos in supremum apicem felicitatis evehere pollicetur. Illam denique philosophiam, quæ naturales effectus observat, causas perscrutatur, facultates dispescit, quæ elementorum qualitates, vires, misturas expendit, quæque totius mundi originem, ordinem, harmoniam contemplata in summi Numinis notitiam enititur atque assurgit: hæc societates publicas fœderum vinculis copulavit, legum autoritate sanxit, pœnarum ac præmiorum dispensatione munivit, humani corporis fabricam inspexit, organorum usus et temperamenta perquisivit, sanitatem tuendi, morbosque depellendi facultatem procudit, juris celebres pandectas condidit, et salutare medicinæ aphorismos definivit. Eadem numeris leges præscripsit, sonorum discrepantias ordinavit, figurarum proprietates indagavit, momenta ponderum libravit, temporis fluxam seriem digessit, radiorum subtilem efficaciam explicuit, terreni orbis faciem delineavit; quin derelictâ humo adivit Deos, et per æthereas regiones spatiata syderum vagos circuitus certis periodis circumscripsit, sphærarum ingentes machinas conflavit, detornavit eccentricos, epicyclos edolavit, totque inde nobis scientias subtilissimas, utilissimas, pul-

cherrimas incredibili solertiâ, mirifico acumine concinnavit: ne enumerando molestior sim, illa scientiæ omnis et sapientiæ humanæ fundamenta stravit, principia elicuit, regulas adaptavit, methodum contexuit; illa artes et disciplinas omnes quas colimus, invenit, auxit, perfecit et propagavit. Quid enim morer illorum hominum nullo fultum probabili argumento superstitiosum commentum, qui Ægyptiis et Chaldæis, nescio quibus, artium inventionem ascribunt? non habentes interim unicum vel philosophicum axioma, vel theorema mathematicum, ab illis magistris quod acceperint, obtendere; saltem præstigias magicas, et vanitates astrologicas, incertas quasdam traditiones et vagas observatiunculas si excipiant; quum e contra Græci nostri quibus temporum intervallis gradatim singula repperint, in prompto est unde irrefragabilis historiæ luculentis indiciis comprobemus. Quid enim an Homero, Pindaro, Æschylo Poësim; Hippocrati Medicinam; Pythagoræ, Platoni, Euclidi, Archimedi Arithmeticam et Geometriam; Eratostheni, Hipparcho, Ptolemæo Astronomiam et Geographiam; Empedocli, Anaxagoræ, Democrito Physicam, Aristotelis divino ingenio Dialecticam, Rhetoricam, Ethicam, Politicam, et disciplinas propemodum omnes repertas, ampliatas, ornatas, aut in ordinem redactas abjudicare ausit quispiam sanus cerebri, et qui nolit tantis beneficiis ingratum, tantis meritis injurium sese profiteri? Anne magis quicquam liquidis constet indiciis, quam hos Græci oris, si minus stirpis, omnes, scientiarum fabricam ab imo quasi solo ad tantum fastigium evexisse; neque ab Euphrate, nec a Nili incompetis fontibus, sed ab Heliconis pelucidâ scaturigine ipsas promanasse? Testor illa tot quæ nec irrupentium Barbarorum diluvio absorpta, nec voracis ævi maligno dente absumpta etiamnum supersunt in omni genere scientiæ præclara inventa, gravissima

scripta, monumenta veneranda, quorum nullum fere extat insulsum, vel inutile, aut indignum animis vestris concipi, manibus teri, memoriis insculpi; saltem si vobis potius est, doctrinæ incorruptos latices a puris fontibus imbibere, quam longo decursu contaminatos rivulos et lutulentas lacunas ingurgitare. Et sane nisi his literis perspectis, nullius artis ut non origo investigari, ita nec nomen ipsum intelligi, nec termini innotescere possunt, adeo impares fuerunt alii homines non tantum invenientis artibus, sed et exprimendis: addere licet, nec sine hujus subsidio ullius alterius linguæ exquisitam notitiam obtineri: ne Latinæ quidem, quæ ab hoc penu ornatum petit, ab hoc thesauro opes suas mutuatur Etenim quis ignorat Romani eloquii parentem Tullium, quantus vir fuit, dum Græcos rhetores et philosophos legit, excussit, imitando expressit, seipso fatente tantum evasisse? Quis Latinæ Musæ caput, Mantuanum vatem, ex Graiis lauretis sibi triplicem corollam decerpisse; a Siculo pastore Bucolicas nequitias hausisse, *Quid faciat lætas segetes* ab Ascræo sene canendum didicisse, eque filis Homericis præcipue divinæ Æneidos telam pertexuisse? Quis Terentium a Menandro, quos gessit, politulos soccos, aut Senecam ab Euripide sublimes cothurnos furto abstulisse dicam, an mutuo accepisse? Quis vero Catonem negat meritis pœnas dedisse, Græcæ linguæ elementa dum sexagenarius disceret, maximus ille quidem imperator, senator, orator, sed major futurus, si quibus studiis languentis senii curam adhibuit, iisdem juvenilis ingenii impendisset ardorem, et meliorem ætatem imbuisset? Quid quod florente cum imperio linguâ, etiam a cunis medio Latio innutriti, et a Romanis parentibus oriundi summi viri egregia sensa animi Græce protulerint, et exscripta posteris commendarint, patrii præ illo sermonis sterilitatem atque inopiam confitentes? e qui-

bus conticendos non existimo, par nobile Cæsarum, M. Antoninum, et Julianum, imperatorum ingeniosissimum hunc, illum sapientissimum. Nec immerito illi, quando hujus linguæ tam locuples varietas, diffusa copia, immensa amplitudo sit, quam nulla inventionis fœcunditas exhaurire, nulla difficultas torquere, nulla novitas eludere queat, felicissimæ compositionis facilitate crescentem semper, et ultra omnes terminos se protendentem; tanta autem vis et efficacia significandi, affectuum vehementissimo ardori accendendo simul et sopiendo, mentis concitatissimis motibus effundendis, conceptuum altissimæ sublimitati exæquandæ quæ omnino par atque idonea existat, eaque in alium sermonem, nisi ut robur suum amittat, ac genuinum imminuat vigorem, nullâ transfundenda versione, nullâ simulatione detorquenda. Quibus autem aliis coloribus quam suis, eloquii Attici nitida mundities, venusta gratia, dilucidus splendor rite adumbrentur, quibus orationem luminibus collustret, flosculis pingat, aculeis infigat, quam candidâ ubertate dilatet, quam argutâ brevitate astringat? Ut necesse habeam præterire non alio ore effingendum pronuntiandi magnificentum decus, augustique soni cum incredibili suavitate conjunctam ineffabilem majestatem, auscultantis aures quæ grato horrore feriat, incantet dulci harmoniâ, et quodam quasi tonitru percellat; ut quod invidiæ œstro percitus Æschines Demostheni olim objecit, non minus idem in Græcos omnes quadraverit, nimirum loqui illos, οὐ ῥήματα, ἀλλὰ θαύματα. Verum hujusce linguæ præstantissima laus est, eaque extra omnis controversiæ jactum posita quam longissime, quæque sola sufficiat affectibus erga illam vestris conciliandis, et acerrimis studiis asserendis, quod quæ semper nobilissima, pulcherrima, utilissima erat, ea jamdudum linguarum sanctissima quoque fuerit, utpote quæ divinioris scientiæ cimelia

conservarit, sublimioris veritatis oracula fuderit, sanctioris sapientiæ mysteria recluserit, et illud humano generi gratissimum salutis æternæ præconium evulgarit, ut quam antea nescire stolidum et absurdum fuit, eam modo ferme profanum, et pene impium sit negligere. At quid operam meam frustra abutor, et vestram lacesso patientiam, humanissimi Auditores, rei præstantiam dum deprædico, vobis usu, familiaritate, peritiâ abunde cognitæ et exploratæ?

Quin potius supplicibus votis divinam benignitatem imploro, mihi ut suscepto muneri exequendo promptum animum, idoneas vires, propitiam valetudinem indulgeat, vobis faventes aures, et candidam iudicii æquitatem præstet, conatus meos qualescunque ut boni consulatis, nobisque omnibus hanc mentem indat, hæc et reliqua studia nostra ad suum honorem amplificandum, et nostram salutem promovendam, ut serio ac sedulo conferamus. Dixi.

ORATIO SARCASMICA

IN

SCHOLA GRÆCA.

[A.D. 1661.]

QUOD moralis disciplina docet, res ipsa loquitur, et quotidiana experientia confirmat, frequentis alloquii pabulo ali necessitudines, easdemque diuturnæ ἀπροσηγορίας quasi tabe quadam perimi; id forte spectans superioris ævi prudentia, ne quæ ex mutui officii societate inter nos coaluit amicitia, omnimodæ familiaritatis quasi resoluta vinculo dissiliret, nobis qui hoc munere fungimur, legem imposuit, longâ jam consuetudine sancitam, vosmet quotannis, spectatissimi Auditores, in hoc seu abeuntis anni decessu, seu accessu venientis, solenni ritu compellandi. Quod majorum laudabile institutum, mihi, cui antiquitate ipsâ nihil antiquius habetur, et qui vetusto usu probatos mores præcipuâ quadam reverentiâ prosequi soleo, alioquin segni licet, et inhabili ad dicendum, seu violare retentum, seu intermissum non revocare, religio est. Eamque modo provinciam ut lætius obeam lubentiusque, facit id imprimis, ut quemadmodum amicos a multo tempore absentes, qui fuerunt aut qui futuri sunt, eo charius solito complectimur, lautiusque excipimus, ita nunc incumbat mihi vos ab integro minimum anno præterito neutiquam visos, nec ante elapsam alterum, opinor, denuo videndos, ut impensiori quadam comitate, uberiori oratione consalutem. Accedit ad hunc nodum fortius stringendum, non uno nomine

debita, nec exiguis in me beneficiis vestris obstricta gratitudo, non illa quidem verborum liberali apparatu, nedum exili quapiam et perfunctoria agnitione, (siquidem pro merito,) digne exsolvenda. Levastis enim me (humanissimi quotquot estis Academici) gravissimo onere; a maximo periculo liberastis; labori, solitudini, pudori meo abunde pepercistis; jugi scilicet illa et pertinace absentia, qua has scholas refugistis. Eximio itidem honore cumulatis, singulari lætitiâ afficitis, incredibili quodam solatio me recreatis hodie, novâ hâc vestrâ et inopinatâ præsentia, quâ locum hunc, tamdiu desertum et vacuum, repletis quodammodo ac decoratis. Fecistis illa, ne mihi esset in adornandis prælectionibus anxie desudandum; ne acuminis vestri severum iudicium reformidarem; ut otio meo indulgerem libere, mihi quicquid venerat in buccam, securus famæ, immunis a censura, intrepide effutirem. Facitis autem hæc, ne perpetuo mihi putem in hac mœstâ atque ingloriâ solitudine ætatem fore transigendam, ne desperem penitus, hujusce diei fretus augurio, futuros semel in anno duos saltem vel tres, quos aspiciam, quos alloquar, quibus salutem feram, a quibus referam.

Enimvero ex quo in anni decedentis auspiciis longum mihi vale peroranti dixistis, desedi continuo solus huic cathedræ (nemo vestrum sat scio vel mentienti *αὐτόπτης* testis fidem derogabit) tanquam rupi suæ Prometheus affixus; vel ut arbiter quidam supremus in illa (quam non nemo nuper excogitavit) Republica Solipsorum; non montibus dico aut sylvis, sed parietibus istis atque sub-selliis sententias Græcas, figuras, phrases, etymologias undique conquisitas admurmurans; plane ut Attica noctua ab omni aliarum avium commercio segregata. Egi-mus ego et Sophocles meus in vacua orchestra: defuit illi etiam suus *τριταγωνιστής*, chorus affuit nullus, ne

quidem puerorum; qui canentibus accineret nemo erat, nec qui saltantibus applauderet, nec qui obstreperet loquentibus. Quod si forte vagabundus quispiam Recens, vel naufragus Sophista (unus aut alter) temerario æstu abreptus, vel infelicis auræ cujuslibet impulsu deportatus, in has aliquando (quod perraro tamen memini accidisse) oras appulerit, vix obiter is inspecta provincia, aut tribus verbis acceptis, tragici quippe nescio quid sonantibus, quasi a barbaro Græculo, si perstaret, propediem devorandus, e meo repente Polyphemi antro in pedes se conjecit. Non eo hæc dico, quasi sortem meam deploram, aut illud *væ soli* ad me pertinere existimem; qui Scipionis illud allegare queam quam verissime, *Nunquam minus solus sum* (hoc præsertim in loco) *quam cum solus*; quique ita comparatus sum, ut mihi nunquam impensius placeam, quam cum nemini vestrum displicere me scio. Nec ut improperem vobis, quod maximi beneficii vice duco, profiteor, agnosco. Neque ut ad tenues epulas nostras ambitiose invitem præsentiam vestram, quæ spatio, quod occupatis, neutiquam gratior est, quod dici solet; imo ob contraria his omnia. Meas imprimis ut laudem atque deprædicem fortunas; amplissimum hoc et commodissimum domicilium qui tamdiu solus incoluerim, nullis hinc inde ruentis, trudentis, tumultuantis popelli factionibus perturbatum: qui liberrimi aëris spiritum hauserim, non halitibus tetris oscitantium, non sudantium fœtidis nidoribus infectum. Qui vociferantium nullis clamoribus lacessitus, nullis caperatarum frontium minis perterritus, a Momis procul omnibus et Zoilis, in tutâ pelle, in tranquillâ pace, in alto silentio placide conquieverim; qui sine ullo demum consorte imperii, sublimi solio insidens rex in vacuâ aulâ, longe fuerim lateque dominatus.

Quinetiam, beneficio vestro, quam in prospero statu

positus, quam animo lætus et contentus agam, docente me et demonstrante certiores facti, ut mihi nec misero prorsus nec ingrato acclametis: optatissimam denique felicitatem hanc ut mihi sartam tectam conservare, meumque suavissimum somnum ne velitis importuno strepitu interpellare, quo a vobis impetrem precibus, argumentis evincam. Enimvero manere domi pergite, si sapitis; privatis studiis incumbite; versate libros, quos habetis, lectissimos; in amœnâ Musæi umbrâ delitescite; delicatis stragulis vos obvolvite; foco incolumes et hilares assidete; consulite quieti vestræ, valetudinem curate, genio indulgete. Quò domesticas delicias relinquere; lectionis filum abrumpere; vestes commutare, ad molestum iter vos accingere, cœli solique injuriis tenellas cuticulas exponere? eo scilicet ut per integram hic horam obrigescentes frigore, vel æstu tabefacti ineptulum quendam in obsoletæ vetustatis sterquilinio ruspantem, Criticorum ludicris argutiis inhiantem, Mythologorum putidas historiolas recensentem, Grammaticorum inanes quisquillas corradentem sentiatis prælectorem. Mihi serio hæc optanti obsecrantique nullus dubito quin toto capite annuatis. Utcunque ut circumspecte agam, omnesque tranquillitatem meam invasuris aditus intercludam; ne qua vos, quid hic rei agatur ignaros, pernoscendi cupiditas trahat, aut præpostera illiciat curiositas, frequentius nos, quam vellem et par esset, invisendi; quid nostri consilii fuerit, quid sit, quid egerimus hactenus, quid porro acturi sumus, non gravabor vobis fideliter simul et luculente exponere.

Mihi sane, simul atque hanc Spartam pro virili mea ornandam suscepissem, cum de authore prælegendo deliberandum esset, et ejusmodi aliquem deligere in animo fixum haberem, qui cum nulli antecessorum lectus publice, nec incommodæ molis, ac facile parabilis

esset, tum antiquitate etiam venerabilis, et existimatione clarus; dictionis quoque qui puritate, inventionis elegantia, sensuumque haud inficetâ gravitate plerosque si non omnes excederet; hisce cunctis nominibus egregie commendatum Sophoclem, animo non potui oblatum repudiare; veteris Tragœdiæ omnium fere suffragiis Coryphæum; ab eloquii sincerâ suavitate apud Atticæ cognomento honestatum; de ingenii gloriâ, dum viveret, multis certaminibus susceptis, multisque palmis reportatis insignem; concinnâ quoque dispositione operis, personarum decorâ repræsentatione, majestate styli, sententiarum copiâ, pondere, fruge, et sapientiâ omnes a tergo poëtas relinquentem. Neque ille tamen talis, quantum scire potui, et conjecturâ assequi, plerisque arrisit; nec miror admodum non arrisisse. Quippe antiqui seculi indolem quisquis cum nostri genio contulerit, immane quantum comperiet illam ab hoc ut in habitu, in gestu, in moribus, et institutis vitæ, ita in sensibus animi, judiciisque cum concipiendis, tum enunciandis discrepare. Illis conceptuum aut nervosa vis, aut vividum acumen, aut magnifica sublimitas, aut temperatus lepos in deliciis erant: nobis elumbes et dissoluti sensus, futes argutiæ, inanes pompæ, improbi et importuni sales præcipue cordi sunt. Illi humanæ vitæ imaginem affabre effingere; vivis coloribus depictos mores ob oculos ponere; aptam rebus et personis congruam orationem adhibere; e dictis frugis aliquid bonæ decerpere, meliores unde possent vel sapientiores evadere, imprimis satagebant. Nos nihil delectat nisi rarum ac insolens, ab usu communi abhorrens, præter morem ac supra fidem dictum; a quo ut aliqua forsitan voluptas, ita nulla certe utilitas unquam emergat. Mundus illis sermo, dilucidus, æqualis, adstrictus; nobis fucatus placet peregrinis lenociniis,

nebulosâ caligine offusus; salebris præruptus, diffluens ambagibus. Currentis illi impetum ingenii arte regere solebant, fræno compescere, intra certos cancellos continere. Laxamus illi nos habenas, stimulos subdimus; extra orbitam sinimus temere evagari, in spatia quælibet effundimus. Duras illi denique, audaces e longinquo petitas metaphoras, portentosas hyperbolas, turgida epitheta, veluti nævos quosdam et corruptelas eloquii respuebant; ejusdem quæ nos tanquam sola lumina præcipuaque ornamenta omni studio captamus et aucupamur. Quidni igitur qui veterum palato tantopere gratus fuerit, nostro Sophocles insipidus videatur, nobisque nullo in numero sit, qui illorum calculo optimis authoribus accensetur?

Utcunque mihi, cum non tam standum judicio proprio, quam vestræ voluptati obsequendum, versandumque existimem vobiscum, ceu cum regibus, ἡ ὡς ἡδίστα, ἡ ὡς ἡκίστα, vestrâ causâ et gratiâ abdicare statui delicias meas; de pedibus cothurnum, e manibus Sophoclem abjicere, ipsamque adeo de nostrâ hâc scenâ tragœdiam exterminare. Ejus vero quemnam loco substituam? magnum Homerum? at cui non ab annis plus bis mille tritum, excussum, evisceratum? amœnum Theocritum? at divinis haud ita pridem clarissimi viri prælectionibus illustratum, salsum Aristophanem? at apage nequam istum cum suis rancidis facetiis εἰς κόρακας, εἰς μακαρίαν suam. Itaque suadæ fulmen Demosthenem, melle Attico stillantem Isocratem, ingenii limâ politissimum Lysiam? at quibus ille dulcis, cultus, splendidus poëta fastidio fuit, horum qui sperem stomacho jejunem præ illo, aridumque rhetorem adblandiri? Quem igitur? nullum. imo aliquem: imo omnes, hoc est, in omnibus summum; seculorum ex quo orbi faustum sydus illuxit, omnium consonis suffragiis, literariæ reipublicæ per-

petuum dictatorem; assurgite quotquot estis Musarum alumni, tantoque debitam nomini reverentiam præstate, Aristotelem; illum certe supra jactum invidiæ omnis, extraque periculum calumniæ in arce summâ sublimis sapientiæ tuto collocatum; cui nemo erit, opinor, apud nos tam improbæ mentis, qui velit, tam perfrictæ frontis qui ausit, detrudere aut obtrectare. Utcunque ne licentiâ nuperorum temporum, ille qui politicum statum turbavit, nequam genius, literarium quoque regnum pestilenti spiritu afflaverit, suoque per vim et tumultum legitimas in Philosophia potestates justo obsequio spoliaverit, hanc tam belle oblatam occasionem non sinam præterlabi, Philosophorum quotquot unquam fuerunt, (forsitan et quotquot futuri sunt,) merito suo, et orbis consensu, et academicarum legum præscripto, indubitato principi, jus suum, suumque honorem asserendi; vosque Juvenes, si qui hactenus, aut novitatis æstro perciti, aut pravæ institutionis fascino incantati, ab officio descivistis, quatenus monendo licet et cohortando, in ordinem reducendi. Quod molientibus, illud imprimis fundamenti loco ratum nobis fixumque sit, imperitæ juventuti studiorum iter longum et anceps primo ingredienti, necessario ducem viæ quendam præstitui; in omnigenæ scientiæ vastum pelagus solventi cynosuram quandam obversari; aliquo filo per intricatos calles philosophici labyrinthi vestigia dirigi; sub certi imperatoris auspiciis scholastici tyrocinii debere fieri stipendia. Id nisi sit, per avios tramites, aut falsos, aut dubios, ut incerto errore distrahatur palabunda; ut nullum versus portum recto cursu delata per ingens æquor fluctibus variis ventisque adversis circumagatur; ut in cæca caligine perplexisque in angustiis versetur; ut denique nec in hostem arma expedire, nec ab adversarii insultibus seipsam valeat protegere, necesse erit.

Alienam fidem sequi debet, quæ suo iudicio diffidere; ab alio manuducatur oportet, quæ marte proprio nequit gressus suos sustentare. Acquirendus est magister aliquis et fidus Musagetes, literarum alumnis abdita qui retegat, aspera læviget, obscura elucidet; qui in decursu studiorum ignaros dirigat, hæsitantes incitet, vagos cohibeat, errantes revocet, quomodocunque procedentes ductu fideli regat et moderetur. Ubi autem gentium, in qua parte temporum, qui hoc tam arduo fungatur officio, dignum aliquem atque idoneum reperiemus? Nostras plagas scrutemur, nostramque hanc consulamus decrepitam mundi senectutem, præ junioribus seculis quæ plus sapere sibi videtur, aliis plus delirare: at videtur hic, qui dicitur, senior mundus, quod ætate proVectis usu venit, non tam nova proferre, quæ ipse nuper adinvenit, quam, quæ olim juvenis didicit, vetera effutire. Quotusquisque enim est recentiorum, quascunque literas tractantium, ex antiquâ aliquâ scaturigine qui lacunas suas non derivavit, qui prioribus saltem fundamentis fabricam suam non superexstruxit? Solenne est nostro seculo consepultas e ruderibus Philosophias erueri; naufragi temporis tabulas colligere; priscorum non sanctorum modo, sed et philosophorum reliquias venerari: Zenonis Porticum hic collapsam instaurare; ille nutantes Academiæ muros suffulcire; emarcidum alter Gargettii senis Hortum reseminare; dispersas nonnemo Democriti Atomos recolligere; plerique vero perenni et illibatâ hactenus gloriâ florentis Lycei recolere aggressi sunt doctrinam et perpolire. Nec defuerunt, qui ut veterum in veritate indagandâ conatus sugillarent, errata detegerent, auctoritatem convellerent, ingenii nervos omnes intenderint; de novo interim ipsi, quum aliena destruxissent, erigendo artium systemate non admodum solliciti. Totius enim sapientiæ integram compagem,

membrorum apto nexu cohærentem, speciosâ methodo digestam, certis principiis subnixam, novatorum hactenus nemo extitit, studio quidem nostro aut imitatione dignus, qui efformaverit. Quo igitur nos conferamus oportet? unde, quam expetimus, institutio haurienda est? unde, nisi ab antiquitatis limpido fonte? ab illis qui veritatem nudam, nativâque specie oblatam primi occuparunt; qui e rerum fideli archetypo, non e fallacibus scriptorum apographis naturæ ideam exsculperunt; qui sui ingenii virtute, non alieni subsidio, ab experientiâ domesticâ, non a peregrinâ fide sapientes evaserunt. Ast illorum, quia multæ sunt, cui potissimum sectæ nomina addicamus? ad quam scholam discendi causa dociles adeamus? An ad Academiam, Platonis veterem, Arcesilæ mediam, novam Carneadis? at ab illis qui speremus discere aliquid, qui se nihil scire profitentur? illis quomodo credamus, qui sibi ipsis penitus diffidunt? qui pro certa scientia ἀπορίαν ancipitem, pro valido assensu timidam ἐποχὴν, pro aperta veritate nubilam nobis ἀκαταληψίαν substituunt: qui cum nullâ spe inveniendi quæritant; sine assequendi proposito ad scopum collimant; absque studio vincendi, pro vero nihil refert, an contra verum, pertinaciter decertant; quorum denique nullis principiis fulta, nullo ordine disposita, nullis terminis circumscripta exorbitat semper, vacillat, fluctuat oratio. Num Stoa igitur studiorum nobis sit pro vestibulo? at verborum confuso strepitu illic quoque res agitur: terminorum perplexa varietate irretita veritas detinetur; nullo systemate constringuntur artes; nulla methodo disserendi licentia cohibetur; eadem subinde ad ravim usque millies ingeminantur: tetricis quoque sententiarum prodigiis, immanibusque paradoxis discentium citius obruatur fides, quam ratio illustratur: quid ergo? in Epicuri stabulum, magnifice nuper refectum, acade-

micam pecudem agamus? in illam nempe haram, quæ dijudicandæ veritati sensum præficit, non rationem; quæ pro accuratâ Logicâ rudem nobis Canonicam venditat; quæ dolore miseriam, non vitio; voluptate beatitudinem, non virtute metitur; quæ a divino Numine conditum mundum negat, a fortuitâ atomorum concussione asserit generatum; eundemque cæco impetu ferri, non a providâ sapientiâ gubernari. Ut præteream rebus inane nescio quod interspergi, sponte suâ omnia continuo in præceps ruere; e corpusculis animas conflari; materiæ effluviis objecta repræsentari, sensus affici, cerebri loculamenta compleri; reliquasque lutulentæ istius Philosophiæ sordes, miserum quibus esset profecto sincerum indolis vestræ candorem deturpari. De aliis non est quod admodum laboremus: etenim Democriti *puteum* oppilavit ætas, Empedoclis *litem* decidit, Anaxagoræ *homæomerias* (ὁμοιομερείας) dispulit, Pythagoræ *sempiternum silentium* indixit; antiquorum fere omnium cogitata, scripta, monumenta Saturnino dente devoravit.

Superest ut in unum Aristotelem spes nostræ velut in sacram anchoram reclinent: ut ad Lyceum ceu ad arcem sophiæ munitissimam, portum studii certissimum, sanctissimam aram disciplinæ confugiamus. Non hic unam aliquam scientiam a reliquis avulsam, sed omnes liberali ingenio dignas arcetâ inter se societate connexas et uniformi filo pertextas habemus, ut aliunde opus non sit ad supplendum defectum subsidia corrrogare. Hinc ad prompte inveniendum, ad perite iudicandum, ad subtiliter disserendum, ad sophisticas præstigias caute eluendas, optimis legibus mens nostra, certissimis præceptis, fidissimis præsidiis munitur: ad persuadendum apte ornatæque dicendi artificio lingua imbuitur; ad bene beateque ex virtutis præscripto vivendum privati mores informantur; dispensandæ fami-

liæ, reique publicæ administrandæ accurata ratio describitur; Naturæ accidentia, vires, principia mirabili solertiâ eruuntur; Naturalis Historiæ thesaurus ingens expanditur; de anima, de intelligentiis, de Deo, quatenus fas est, et naturali lumine fieri potest, erudite atque nervose disceptatur; problemata denique innumera, perjucunda, perque utilia summo cum ingenii judicii acumine pertractantur. Perfectâ ex hoc armario scholasticæ militiæ panopliâ instruamur licet; ad veritatem muniendam valla, ad paralogismos propulsandos scuta, ad profligandos errores tela, ad animos inflammandos faces, ad acuenda ingenia cotes, ad orationem denique corroborandam nervos, ad illustrandam lumina, ad locupletandam opes, ad exornandam colores et flosculos depromamus. Omni pariter ætati instituendæ deservit; literarum jacenti fundamenta pueritiæ; ad perfectum eruditionis statum enitentibus viris; ad summum senectuti sapientiæ culmen aspiranti. Amœnum aperit præsertim studiosæ juventuti patentemque campum, in quo cum animi innoxia quâdam petulantia, ceu in lætis pascui juvenculi, exultent, curtis cornibus se invicem petant, ferocule concertent, irâ leniter æstuent, æmulatione incendantur, voluptate lasciviant. Non ut novitia quædam philosophemata meditatione nimia obtundit aciem, frangit vim, retardat impetum, alacritatem extinguit ingenii pubescentis. Ut artium modo usitatos terminos addiscat, vulgares regulas commendet memoriæ, faciles nodos expediat, leves quæstionculas ventilet, ludicris velitationibus ut in palæstrâ vires exerceat, dat illis negotii quibus

Κραιπνότερος μὲν γάρ τε νόος, λεπτή δέ τε μῆτις^a.

Philosophia quippe hæc non ad figmenta mentis

^a [Hom. Il. xxiii. 590]

arbitraria exigitur; non ad insensiles causas recurrit; non ad absonas hypotheses delabitur; nullis chimæris pascit animos, nullis tormentis ingenia cruciat, nulla vertigine phantasias rotat auditorum. Non ut læves globulos detornet, subtilis materiæ pulvisculos corradat, minutulas strias intorqueat, æthereas arces invadat, telluris viscera perscrutetur, novos denique ut perfodiat mundos, allaborat, sed ut hunc contempletur. Ad naturæ indolem apertam, ad mentis insitas species, ad experientiæ infallibilem normam, ad popularem sensum, ad captum se discentis accommodat. A vocabulorum pervulgatâ acceptione definitiones expromit; a primis notionibus elicit principia, ex observatione regulas condit, ex rerum inter se diligenter collatâ perspectâque habitudine argumenta venatur; a præjudicii scopulis non minus, quam scepticismi syrtibus declinans; nec incertis temere credi vult, nec proterve manifestis repugnari; non anxie fluctuat semper pendetque animi, quasi ad veri aspectum perhorrescat; sed nec præfracte quidlibet affirmat, subinde sapientum illa *δηλον, φανερόν, δέδεικται*, persæpe vero prudentum *ἴσως. τάχα, δοκεῖ*, dictis intertexens. Methodum adhibet, nec laxam et nimis solutam; neque quam ut ei juvenilis patientia assuescat morosius, sed expeditam et liberam. ad disciplinæ juxta discentisque genium conformatam enucleate propositum explicans, presseque persequens si res ferat; sin abnuat, crassiori Minerva, *ὀλοσχερῶς καὶ ὡς ἐν τύπῳ* perstringens. Utcunque nec inanibus proœmiis captat unquam, nec molestis ambagibus detinet nec vagis diverticulis circumducit auditorem; ad rem ipsam continuo se accingit, prompte aggreditur, stricto adhærescit; rebus semper quam verbis densior, argumentis quam sententiis uberior, rationis quam orationi affluentior; curto ut plurimum pugione dimicans, non

prælongo acinace, uno fere prælio debellat, unico ictu prosternit adversarium; Pactoli quidem cujusdam instar, aut Tagi, (quod de eo Latini prædicat eloquii princeps,) flumen orationis aureum fundens, non torrentem luteum, ripas intra suas, nec justos canales excedentem. Judicii porro liberrimi est Stagirita noster, nec inverecundi tamen; animi excelsi sed minime superbi et arrogantis; ab antiquioribus istis ut sæpenumero dissentire, errantes eos nonnunquam refellere, forsitan et reprehendere non vereatur; nusquam tamen inique carpat, aut acerbis conviciis lacessat; interdum vero præclaris elogiis ornet dilaudetque adversarios. Cujus modestiæ a recentioribus quibusdam, magni alioquin nominis viris, justas utinam vices reportasset: totius antiquitatis fidem qui posthabentes suæ, nedum ut de posterorum judicio solliciti essent, tantum virum, de liberalibus disciplinis tam optime meritum, nec unius duntaxat Ciceronis sententiâ, sed omnium pene hominum consensu, *Philosophiæ principem*, omni autoritate exuere, suoque a throno præcipitem deturbare haud contenti, exutum nudatumque infensis plagis persequi; jacentem atque prostratum immundis pedibus obterere; fastuoso supercilio despicere, scurrilibus dicteriis impetere, opprobriorum venenatis spiculis transfigere non dubitarint: (irrito quidem conatu illi, ut faculis suis lucem commodarent, solem euntes extinctum.) Parco nominibus; crimina prætereo quæ objiciunt sycophantæ: (quidni enim sycophantæ mihi audiant, Aristotelis qui toties venerandum nomen Sophistæ titulo aspergunt?) neutrorum recensione dehonestabo orationem meam. Istorum certe jam satis videor cum demonstrasse inscientiam, tum iniquitatem arguisse; siquidem veluti admoto recto curvi eo ipso enormitas detegitur, utque immisso lumine sponte sua tenebræ evanescunt, ita veris hujus,

quas recitavi, laudibus, putidæ illorum, quas intendunt, calumniæ diluuntur.

Quibus unicam superaddo, forinsecus quidem adnatam, nec eo tamen minus eximiâ præditam vi et efficaciâ, vestrisque quæ per se sola sufficiat non conciliandis tantum et alliciendis huc animis, sed impellendis fortiter, et plane cogendis. Quod nempe cum hæc Philosophia diuturnâ consuetudine temporum, hominumque acerrimo studio per sinus intimos omnimodæ scientiæ seipsam defuderit; suoque disciplinas omnes subtilissimo spiritu pervaserit, et quasi animaverit; cum nulla non facultas methodum ab ipsâ suam, sua principia, suosque terminos mutuetur; cum sine illius ope et subsidio nec Jurisprudentiæ subtiles apiculos attingere, nec Medicinæ salubres succos degustare, nec ipsius Theologiæ sanctissimis mysteriis initiari, nec academica ullatenus munia obire possitis, peritia ejus qualiscunque non jucunda tantum vobis et optabilis, sed summe utilis sit, et prorsus necessaria.

Nolite igitur, lectissimi Juvenes, tanti Imperatoris, cui Academiæ Albo quum inscripti essetis, solenni sacramento fidem obstrinxistis, e justâ militiâ in factiosorum castra transfugere; nolite ab antiquissimi clarissimique præceptoris disciplinâ ad novam aliquam et ignobilem sectam deficere; nolite denique e tritissimâ probatissimâque semitâ ad salebras istas digredi studiorum, temporis dispendia, ingenii cruces, industriæ offendicula. Saltem in Aristotelis assiduâ lectione, si non materiæ gravitas, sensus acumen, doctrinæ utilitas, at orationis retineat vos eximia dignitas, et singularis eloquii præstantia. Ab illo si minus sapere, at dicere saltem ut discatis, ne dedignemini; nec si ab eo mentem instrui, linguam quoque ideo poliri recusetis. Est enim is certe, si quis alius veterum, Græci sermonis gravissi-

mus author, optimusque magister dicendi; dictionis exquisitâ proprietate, venustâ puritate, nitidâ elegantîâ, lepidâ suavitate, nervosâ vi, nativâque mirifice pollens ubertate. Ut vel hoc nomine prout a clarissimis oratoribus amplissime meruit celebrari, ita manibus vestris teri dignus sit, mentibus concipi, memoriis insculpi. In qua facultate haud adeo mirum sit si tantopere excellat, ejus artem qui tam intime perspexit, tam perite tradidit, tam diserte, tam copiose. Eum ut merito ceu præviam facem oratorum ille rex et parens facundiæ præ omnibus sequi se, suspicere, imo admirari disertis sæpe verbis confirmet, et fateatur.

Hujus itaque præclarissimi authoris scripta, præsertim ἐξωτερικά, cum pro officii nostri ratione legenda mihi ac interpretanda proposuerim, ab iis, qui *de Arte Rhetorica ad Theodecten* communiter inscribuntur, libris auspicabor; illorum æmulatus morem, qui os solent prius ad loquelam, quam aut animum ad scientias, aut ad virtutem mores informare.

Expectatis jam forsân, imo metuitis, ut de Rhetoricâ dicam aliquid; ut eloquentiæ diutius immorer encomiis celebrandæ: quasi vero ipsa se satis Rhetorica non esset dicendo; quasi non ad laudandam eloquentiam ipsâ imprimis opus sit eloquentiâ;—a qua ego tam longe absum, tam vehementer abhorreo, ut ad ejus vel stupeam nomen, ad solam mentionem obmutescam. Dixi.

ORATIO

HABITA IN LECTURA GEOMETRICA
COLLEGII GRESHAMENSIS, LONDINI.

A. D. 1662.

SI quale mihi hodie a fortunâ argumentum dicturo, talis quoque ab ingenio dicendi facultas obvenisset, ne digna, quam sustineo, personâ; digna loco, quem occupo; digna vestrâ, quam verecundis oculis obtueor spectatissimi Auditores, illustri præstantiâ contingeret oratio, non esset profecto quod vehementius addubitarer. Quæcunque enim, provinciam qui suspiciunt aliquam aut munus auspicantur literarium, in præfationis potissimum materiam sibi expetunt dari; seu fundatores professionis suæ fautoresque (quorum illa aut instituta cœpit auspiciis, aut opibus sublevata stetit, aut aucta crevit beneficiis) virtute præcellentes viros, et dignitate spectabiles, suoque adeo jure amplissima sibi elogia vindicantes: seu in eodem stadio præcursores, eruditione conspicuos et fama celebres, officio suo functos egregie deque republicâ literariâ optime meritos, quos justâ non minus quam magnâ laude prosequantur; sive suo denique artem demandatam studio, cujus effuse possint cum utilitatem exponere, tum dignitatem prædicare, hisque eloquii velut illecebris audientium animos permulcere illa quin omnia obtigerint dicendi argumenta, in suo genere egregia et plane summa, ut diffiteri non ausim ita nec fateri, ut non magnopere erubescam, adeo imparem me sentio tantis rebus enarrandis apte, nedum pulchre exornandis.

Instituti siquidem nostri auctorem habeam commemorandum, (de quo nisi flagitiosum tacere, inconsultum foret dicere, adeo nostræ laudis conatus ille omnes longe supergreditur, ejusque mente potius colendæ, quam ore celebrandæ, virtutes, non tenuitatis meæ verba modo, sed vel disertissimi exuperant præconia oratoris:) virum, gradu quidem eminentem et censu præcipuum (præturam quippe, hoc est, summum qui in hac urbe, omnium quas sol aspicit maximâ, certe opulentissimâ, obierit magistratum^a, suæque Crassus ætatis obtinuerit reputari), animo autem magnificentiorum multo, et benefactorum gloriâ insigniorem: quod me tacente ultro eloquentur saxa, claraque æternum voce proclamabit vicina moles ista^b, mercatorum congressui dicata, privati hominis plusquam regale opus, quodque non tantum linguæ nominantis, aut oculo intuentis, sed et cogitantis animo, nihil non regium, nihil non augustum obversatur: pulcherrimum in eo genere Londini nostri dicam, an totius Europæ ornamentum: quale quid si vetustæ innotuisset ætati, septenarium illum miraculorum adauxisset numerum, vel (quod crediderim potius) sublatâ omni reliqua demirandi causâ, superbum illud et pene impium humanis operibus miraculi titulum ademisset. Neque enim non cessisset magnifico huic atrio, (permultos nobis Joves, divinos e verticibus fundentes radios, sceptrisque pariter et fulminibus instructos exhibenti,) Olympicum illud simulacrum; neque cum tot venerando regum Mausolæo unius istud Carii reguli sepulchrum meruisset comparari: quinimo portentosæ istæ (ut missa faciam cætera) Phariarum strues pyra-

^a [Ward corrects this inaccuracy: Sir Thomas Gresham was not Lord Mayor of London. See *Lives of Gresham Professors*, Append. p. 44.]

^b [The Royal Exchange, built by Sir Thomas Gresham, the Founder of this Lecture, and opened in 1570.]

midum, vanæ ostentationis labores, et otiosæ specimina opulentiae, quantum ineptâ magnitudine excederent, tantum decorâ majestate infra hanc fabricam et comodo usu subsiderent. Enimvero non ille mortuo sibi tumulum, in quo gloriose putrescerit, sed vivis ædem posteris extruxit, in qua profutura reipublicæ consilia agitent; non cadaveri suo invidendam quietem, sed vagis antea commerciis mortalium certam sedem procuravit, centrumque defixit stabile, quo universi orbis confluerent undique negotia et convenirent; ubi quicquid naturæ liberalitas tribuit, aut artis confert industria; quicquid abdito sinu terra effundit aut patulum mare advehit opum; quicquid India impertit gemmarum, Arabia profert aromatum, aut pretiosæ suppellectilis Persia suppeditat, reciprocis hinc inde contractibus colligitur atque distrahitur; quin et excussâ humani generis conscientiâ, quid ubivis terrarum novæ rei geratur, quasque in longinquis etiam regionibus fata casuum vices moliantur, collatis ultro citroque literis, sermonibus atque sententiis disquiritur, dignoscitur, divulgatur: ut merito videatur vir ille consultissimus, non tam unius regni exponendis mercibus forum, quam generale toti mundo emporium, historiæ speculam, fortunæ templum, famæque palatium erexisse.

Nec eo loci perstitit, sed vero ulterius progressa est illustris nostri (annuite, assurgite, quotquot estis Auditores, tantoque debitam nomini reverentiam præstate) domini Thomæ Greshami munificentia, urbem suam tam eximio ornamento decorasse, suorumque civium tam impense cum gloriæ tum commoditati prospexisse, haud satis arbitrati, ni artium quoque cultu illorum exornaret animos, et liberalium disciplinarum luminibus collustraret: ne affluentes opum scilicet, externoque habitu splendidi, intellectus autem inopes, animoque intus

sordidi, tanquam in pompâ auro onusti, phalerisque insignes, asini incederent. Scientiarum itaque professoribus, non unius alicujus, sed fere omnium, quæ vel ad usum vitæ aut ad voluptatem faciunt, præmia constituit (ut tunc ferebat ratio temporum, et mos vivendi postulabat) equidem satis ampla et liberalia; nec non suas illis, quas incolerent, ædes suprema moriens voluntate attribuit. O præclarum fautorem literarum! qui sibi Musas, non in facultatum modo hæreditatem ascripsit, sed in familiæ veluti successionem adoptavit; qui non sæpe tantum, dum esset in vivis, literatos comiter tractavit, sed et perpetuo eos etiamnum defunctus hospitio excipit: nec idoneum solummodo pabulum, unde vitam sustentent, at locum etiam ubi commorentur, non vile utique tuguriolum aliquod, sed magnificum hoc, charum superis, et hominibus colendum, palatium assignavit. O dignum unice, quem sui literæ genium loci habeant; sui larem domicilii colant, suæ statorem arcis uno omnes ore agnoscant! O virum denique mirifice sapientem! qui suo sacras olim incolatu ædes a vulgaribus in posterum inquilinis noluit profanari; virtutisque maluit perdurare gymnasium, quam prostibulum voluptatis, veritatis exquirendæ scholam, quam explendæ cupiditatis officinam; doctorum virorum collegium, eruditæ prælectionibus canorum, quam improborum vernularum nidum, dissonis conviventium clamoribus obstreperum; tot musæis refertas ædes, quot distinctas cubiculis, totque a scientiis, quot ab hominibus habitatas: qui conservandæ suæ memoriæ ergo non cognominem sibi aliquem undicunque magnatem accivit, verum immortalibus Musis nominis sui custodiam commendavit; quas non ab hac sede suâ spes unquam avara lucri eliciat, non luxus exspuat, non infortunium extrudat. Prius intereant

oportet literæ, extinguatur lumen omnis memoriæ, et profundissimâ rerum facies barbarie obruatur, quam Greshami cesset inclarescere nomen, hisque indies sub tectis solenni cum laude personare. Attendite, sultis, ad hoc egregiæ documentum prudentiæ, immensos thesauros qui sedulo conquiritis, at frustra possidetis; quis usus sit laudabilis, qui fructus durabilis aggestarum opum; cui certo semitæ ad sempiternam laudem contententibus insistendum sit, ut ex caducis hisce emarcidisque floribus perennis gloriæ corollam decerpatis; quo denique pacto posterorum simul utilitati consulere, vestrumque possitis ab oblivionis injuriâ nomen vindicare, ab hoc magistro ediscite. Cujus toties conculcatis ambulacra, illius nonnunquam vestigia quoque premite; cujusque quotidie suspicitis opera, ejus respicite aliquando exemplum; neque committite omnino, ut minus is a vobis, vestrum extruendo ad commodum, quam instruendo ad officium commeruisse videatur. Verum de tanto herœ (quem ob præstita humano generi beneficia, prisca sane, modo illis interfuisset, secula divorum choro accensuissent) sentio tandem, quanto proclivius sit nimium dicere quam satis; quod hoc assequi non potuerim, cum a rei ipsius magnitudine, tum ab imbecillitate propria me excusatum volo: quod illud patraverim, a vestra veniam oportet suppliciter implorem indulgentia.

Jam illustrium genere et indole virorum, (quos præsens videt ætas ac veneratur,) qui benignâ voluntate favere nostris studiis suâque subinde hoc collegium honorificâ præsentia illustrare dignantur, quod os tam impudens fuerit, quæ lingua adeo temeraria, ut percensere nomina audeat, nedum laudes exequi conetur? Quorum uniuscujusque vel referendis meritis non dico integra oratio, sed justa historia debetur;

quorum Artes ipsæ gloriari purpurâ, titulisque videntur superbire; quorum Veritas se auspiciis in lucem protrahi gestit; quorumque Natura latebris ultro prosilit suis ad serenos aspectus invisendos; nec ardentius illi hanc, quam hæc illos cupit contemplari: quibusque adeo debent studia literarum, ne diutius evilescent, ne ignobile posthac fuerit ultra vulgum sapere, et scire aliquid proletarii opus hominis, et res plebeia habeatur; quos mundum abhinc pudeat non sequi duces, non æmulari comites, non revereri authores in omnimodâ eruditione permovendâ; quorum denique qua lucidis experimentis, qua acutis ratiociniis, qua felicibus inventis grata se posteritas æternum obstrictam profitebitur. Styli certe mei aciem retundit tam ardui dignitas argumenti, mentisque præstinguunt obtutum tantus fulgor nobilitatis, tanta claritudo virtutis, tam nimia vis coruscantis ingenii. Sufficiat igitur nobis, nobilissimæ deliciæ Musarum, clarissimaque seculi nostri lumina, militiæ vestræ, qua Naturæ difficultates subigere, et Scientiarum provehere fines connitimini, gloriosæ, quod apud nos metari castra, et velut stativa ponere voluistis, honorem habitum nobis, tacito potius cultu animi et grato silentio agnoscere, quam rudi nostrâ obfuscare infantiâ, humilique eloquio temerare.

Nec si, recluso temporis thesauro, illorum, qui hanc Spartam excolentes claruerunt, inde memoriam extrahamus, sese unquam dicturo obtulerunt materia justior laudum, aut copia uberior. Attestor tuum, quod nostris agmen ducit in tabulis, omni laude majus, omnique encomio celebratius nomen, doctrinâ, acumine, solertiâ præstantissime, Briggi. Tu, qui Logarithmorum illud præclarissimum artificium, non tuâ quidem (quod ad gloriam maxime fecerit) reperisti fortunâ, sed quod æque laudem meretur, consummasti

industriâ, atque omnibus numeris absolvisti; quod inutile forsân adhuc et imperfectum jaceret opus, fundamenti sui rudribus obvolutum, nisi subtilissimi tu linam ingenii, et indefessæ diligentiam manus adhibuisses: qui densas istas numerorum phalanges dum velut in aciem ordinatim instrueres, totque immensos nobis canonas concinnares, tui temporis dispendio nostri otium redemisti, tuo labore nostrum sublevasti tædium, nostro ut somno parceres, ærurnosis teipsum vigiliis macerasti; dignus propterea, qui innumerabiles a nobis, neque per tuos etiam Logarithmos computabiles gratias reportares. Quid alios, dum vita suppeteret, florentes famâ, nunc placide quiescentes, ab umbrarum tranquillo hospitio producerem in scenam? quos certe omnino tacitos præstat, quam male tractatos inficetâ concione, et mutilâ cum laude memoratos.

[Unum saltem gratitudo publica vetat omnino intactum præterire, stupori etiamnum nostro superstitem, geometricam hanc^c qui nuperrime, (ni fallor, et sane fallar haud invitus,) nunc astronomicam Oxonii cathedram meritissime occupat ornatque, a facillimâ nescio divinitate ingenii, an a suavissimâ morum humanitate magis commendandus (id certissime constat ut præcocios neminem unquam prætulisse spes, ita nec maturiores quenquam fructus protulisse) prodigium olim pueri, nunc miraculum viri, imo dæmonium hominis; atque ne mentiri videar, suffecerit nominasse ingeniosissimum et optimum Christopherum Wrenum de quo ne plura addam, cum virtus facit ejus toti spectata mundo, vobisque intimius explorata, meisque adeo atte-

^c [Wren was never the Gresham Professor of Geometry; he was Gresham Professor of Astronomy, and afterwards Savilian Professor of Astronomy at Oxford. See Ward's *Lives of Gresham Professors*, Append. p. 47 (note).]

nuanda potius, quam amplificanda encomiis, tum delicatum viventis ne rudius offendam pudorem, meamque simul in tam luculentâ materiâ prodam temere infantiam.]

Præsertim quando, omnem hodie qui^d apud me paginam jure repleturus videbatur, supersit adhuc, et ah! utinam laudi potius nostræ, quam luctui superesset, antecessorum ut tempore postremus, ita nulli merito postponendus; vir infelici, ne dissimulem, mihi non nisi de longinquo et famæ tantum beneficio cognitus, famæ tamen haud vulgaris, aut dubiæ, sed optimorum complurium et sapientissimorum virorum consonâ autoritate subnixæ; quo paratiorem mea verba, non ab affectu privato dictata, sed veritatis vi expressa, non amicitiae juri debita, sed virtutis reverentiæ data, sibi fidem deposcant. Quid enim? qui virtutum suarum segniter animos irritanti famâ non admodum credulæ facilitatis homines admiratione perculit, corripuitque amore; qui sibi necdum visos, penitusque ignotos studio devinxit sui, et desiderio inflammavit, qualem quantumque esse virum oportuit? Tui certe simillimum, divine Laurenti; utpote in quo cum omnigenâ scientiâ rerum incorrupta probitas morum, cum intelligentiâ magis quam virili plusquam virgineus pudor, cum sagacissimâ prudentiâ candidissima simplicitas, cum profundâ soliditate judicii perspicax acumen ingenii, cum vividâ alacritate mentis invicta laboris patientia, cum illibatâ denique severitate vitæ suavissima conversandi lenitas, raro quodam et vix credibili temperamento conspirarint. Non unius is scilicet, aut alterius scientiæ tenui rore aspersus, sed omnium fuit denso imbri perfusus; nec extimam duntaxat cutem rerum perstrinxit notitia, sed

^d [Lawrence Rook, of King's College, Cambridge, elected to the Gresham Professorship of Astronomy, which he afterwards exchanged for that of Geometry, in which he was Barrow's immediate predecessor.]

abstrusissima viscera pervasit; ut præter Mathesin, peculiari jure suam, ultraque quam dici fas sit sibi perfectissime intellectam, nullam non potuerit liberali dignam indole disciplinam profiteri. Theologiæ imprimis mysteria diligentissime perscrutatus est, sacrarumque in secretiores recessus literarum, ut pauci fere alii, altissime penetravit; ad id præstantissimum genus studii, non, ut plerisque usu venit, spe quapiam mercedis allectus, sed bonæ tantum mentis generoso impetu abreptus. Medicorum, etsi non filius, familiaris admodum fuit, præclaræ istius facultatis cum peritissimo quovis haud injuriâ conferendus. Juris quam consultus fuerit, non perinde compertum habeo dicere: illud audacter pronunciem, justitiæ fuisse prudentissimum, nec legum omnino scripta ignorare potuisse, quarum fuerit præscriptis tam integre obsequutus. Jam Linguas (quod in homine philosopho quis miretur impense) ita percalluit eruditus, adeoque ab omni humaniore literaturâ exquisite instructus fuit, ut egregius omnino criticus meruerit censi, nisi quod a supercilio prorsus omni et pædagogico fastu nimis quam alienus. Historias enim plerasque omnes non oculo tantum perlustraverat, aut manu triverat, sed menti penitus insculpserat. Oratores et Poëtas præcipuos evolverat sedulo, perpenderat acri judicio, et fideli erat memoriâ complexus. Fastidio sim, si levioribus istis (quæ tamen alii gravissima ducunt) sigillatim immorer commemorandis. At Philosophiæ omnis quam apprime gnarus, quam in Naturæ fucrit observandis phænomenis solers, in causis pervestigandis sagax, in detegendis erroribus promptus, in confirmandâ veritate certus, in alienis dijudicandis sententiis ingenue accuratus, in suis discutiendis rigide circumspectus, vos cito testes, vos appello judices, quorum novisse illum propius, et sæpius philosophantem auscultasse, tam dandum est felicitati,

quam meo deputandum infortunio, tanti beneficii permansisse exsortem. Unicum occurrit dilaudandum nescio magis in eo, an reprehendendum, saltem maximo-pere deplorandum, quod scientiæ parandæ cupidior, quam curandæ valetudini intentior, dum nimio veritatem studio quæreret, vitam amiserit, et sapientiæ maluerit occumbere martyr, quam naturæ mori debitor. Immodicis quippe vigiliis dum fugitantia consecraretur astra, in medio quasi fatiscens cursu defecit; dum perplexos syderum gyros explicaret, lethalibus ipse laqueis concidit irretitus^e: animam ut videatur cœlesti luce commutasse suam, inque illos, quos contemplatus est, orbes transmigrasse. O vanos semper, et mendaces astrologos! O funestum Jovem, Jovisque comites luctuosos! O cœlos immites, et stellas enormiter ingratas! hancine vestri studiosis observantiæ gratiam refertis? hac cultores vestros mercede compensatis? huc tot insomnes vobis curas impendisse? revelasse vestram invidendam, scilicet, et inconspicuam mortalibus pompam; vestrosque in ordinem incompositos cursus redexisse? ut Galilæum detectorem lucis vestræ, illorum, quibus vos primus aspectavit, oculorum vivum etiam spirantemque mulctaretis usu; hunc Galilæi supparem, digestorem motus vestri, vitali penitus, vixdum senii ingressum confinia, aurâ privaretis? Valeatis itaque per me licet, et sempiternis posthac immersæ tenebris, erroribusque implicitæ, nullo observante, inglorio stipatæ satellitio, iners curriculum transigatis; dum vestris nos interea puriores radiis, constantiores motibus, benigniores influxibus, occidui nostri luminaris mores contemplamur.

^e [Ward says: "One very unfortunate accident attended his death, that it happened on the very night, which he had for some years expected wherein to finish his accurate observations on the Satellites of Jupiter."—*Lives of Gresham Professors*, p. 92.]

Etenim ut aliorum is scientiam suâ, ita suam ipse videtur scientiam virtute supergressus; non Musis acceptior quam Gratiis, imo (si tantas indivulso res connexas fœdere committere fas sit) a morum amabilior dulcibus illecebris, quam ab ingenii eximiis dotibus mirabilior. Reticebo quas cum aliis, opinor, paucis communes obtinuit, justitiam, temperantiam, constantiam animi, et sordidarum rerum despectum; illas saltem virtutes leviter perstringam, quæ singulares in eo et infrequenti prorsus exemplo emicuerunt. Modestiam imprimis, in tantâ indole, in tam consummatâ eruditione, in tali opinione hominum, summam et plane incredibilem. Aliis quippe qui ad invidiam usque sapere, sibi quasi desipere videbatur; cui nemo non esset secure innixus, suo ipse solebat iudicio diffidere; suasque ultro dotes silentio obtegebat, quas intempestivâ plerique student garrulitate ostentare: profundo flumini haud absimilis, tacito labenti alveo, magnamque vim aquarum nullo cum strepitu deferenti. Thesaurus illi inerat locuples, sed (ut fieri assolet) alte defossus, non quidem perfunctorie inspectanti obviis, sed nec curiose scrutanti inaccessus: neque enim suas suppressit invidie facultates, sed occultavit modestè; non opes animi avare detinuit, at provide dispensavit; ut non importune cupidus alieni sensus, ita sui non temere prodigus, liberalis tamen, et paratus sciscitanti respondere, idque accurate, et paucis, oraculi instar, non effluentis multa, sed certa prodentis. Linguam stricte cohibuit, non animum penitus occlusit, quem saltem pulsanti facile aperiret: apud se mansit potius, quam a se alios prohibuit, nedum domum suam communivit ab hospitibus, quos tamen lubentius adventantes excepit, quam jactantius invitavit. Sane e re esset humanâ, ut multos habemus dicendi magistros, ita nonnulla quoque tacendi documenta extare: propo-

namus igitur hunc nobis saluberrimæ disciplinæ præceptorem: neminem maledictis incessere, nedum conviciis quempiam proscindere; nullius detrahare merito, aut famæ obtrectare; non efferre se insolenter, nec inaniter altercare; non in aliena se ingerere negotia, nec malignos undique rumusculos aucupari: non indigestos præcipitare sermones, nec præpropera velocitate linguæ mentis sensum anteire; ab hoc fructuose licet addiscant exemplo, qui dicendi methodum callent, modum ignorant. Sed vero modestiam nisi ab animo recte composito, et a sincerâ judicii æquitate profectam, aut taciturnitatem nisi cum summâ fide conjunctam, aut gravitatem quis nequicquam laudibus efferat, nisi insigni quadam comitate temperatam. Atqui illo a veteratoriâ nemo astutiâ, a malitiosâ fraude, ab improbo erat fuco immunior; judicia nemo sua exactiori trutinâ pensabat; affectusque nemo strictiori fræno compescebat; nullâ bilis æstuabat intemperie, nullo livore turgebat, expers degebat omnis odii, et a discordiâ vehementer abhorrens; mente semper placidus, vultu serenus, convictu innocens, mansuetus alloquio, neminem ut unquam aut aspectu terreret, aut facto læderet, aut dicto laceret.

Hominem plane diceretis ad Stoicæ virtutis ideam normamque efformatum; deterrentem tamen istâ morositate inconcinnâ, et rigidâ morum asperitate perfecte delævâtâ: ad conversantium quippe nutus, quasi stabili semper ipse in æquilibrio positus, facile semet inclinabat; non tam suo promptus indulgere genio, quam alienæ voluntati obtemperare; nec alias sibi unquam impensius placens, quam si quando convictoribus suis minime displiceret. Quo minus mirandum sit cum tot amplissimis et ornatissimis viris tam arctam illi necessitudinem, intimamque adeo amicitiam intercessisse; ut-

que reliquis omnibus aut cultoribus virtutis, aut fautoribus doctrinæ, sic excellentissimo imprimis Marchionif, Mæcenati pariter maximo, et peritissimo mystæ literarum, non gratam modo consuetudinem ejus, sed et charam extitisse.

Cui tanto placuisse viro licet ultima non sit laus, supremum tamen merito in tanto laudum cumulo fastigium occupasset, clausissetque agmen nobis, nisi quæ reliquas ejus coronavit imo consecravit virtutes, eximiam in Deum pietatem, impium esset præterire. Hunc præsertim unum hodiernorum gigantum insolenti possimus proterviæ obtendere, contemptæ religionis suo exemplo assertorem, suo suffragio vindicem acerrimum. Nam divini numinis non dico abdicare cultum, sed inficiari existentiam; mundum autumare non ab aliquo sapienti opifice conditum, verum sponte nescio quo pacto suâ emersisse, cæcoque impetu ferri omnia, non a provido consilio gubernari; hoc est, seculorum omnium historiæ derogare auctoritatem, nulliusque non sensus nostri apertis testimoniis refragari; unicum jam specimen haud vulgaris ingenii, unicum habetur (proh superum hominumque fidem!) divini prorsus acuminis argumentum. Quod si millies mille convicti indiciis, milliesque adhuc totidem beneficiis devincti, nec meritam illis fidem, nec debitum his profiteri obsequium recusamus, ludibrium statim debemus, acutissimis scilicet istis, (imo omnium potius ineptissimis mortalium,) ceu stipites, ac asini hebetes ingenio, expertes judicii, solennia delirantes. Atqui horum,

^f [I presume the Mæcenas here referred to is Henry Pierpoint, Marquis of Dorchester, who used to receive Rooke at his seat at Highgate, and to bring him every Wednesday in his coach to the Royal Society, which then met on that day of the week at Gresham College. See Ward's *Lives of Gresham Professors*, p. 91.]

opinor, nemo exstat usquam, qui, quam fuit pientissimo huic philosopho, aut captum queat sublimiorem ingenii, aut confirmatius exercitium rationis, sine immani sibi met cum stultitiâ tum superbiâ arrogare. Desinant itaque, hoc experimento submoniti, spurii isti philosophastri, credentibus Deum omnibus colentibusque stuporem imputare mentis, iudicii que inopiam exprobrare; cujus non poterant non æmulari eruditionem, non agnoscere prudentiam, non suspicere integritatem, illius pudeat illos sententiæ tam impotenter obloqui, tam ferocule insultare; evadantque tandem talis intuitu exempli vel magis pii, vel modestius impii. At theologico rectius e suggestu meruit pietas illa luculentis exornata encomiis humano generi ad imitandum promulgari, quam ab humilioribus hisce rostris meo infimi oratorculi dehonestari præconio. Imo ignoscas oportet mihi, sanctissime *μακαρίτα*, tuas quod ego virtutes, fide creditas tantum, non usu cognitatas, ullatenus attigerim; hoc est, quod cæcus clarissimam lucem depingendam, surdus suavissimam harmoniam susceperim deprædicandam. O si viventis intueri vultum amœnâ luce circumfusum, si observare gestus placidâ gravitate compositos, si degustare sermones tuos melleâ salubritate conditos; si jucundissimâ tuâ consuetudine frui, istoque guttulas aliquot ab inexhausto gurgite scientiæ mihi depromere licuisset, tuo forsân pectus imprægnatum afflatu concepisset aliquid simile tui, tuo os imbutum nectare te dignum aliquid profudisset! Nunc vereor admodum, ne satius fuisset amaro tantum fletu, quam insipidâ tibi oratione parentatum. Suffecisset utique nuda mentio tui non excitasse mentes modo, et commovisse affectus, sed universis confestim audientium oculis lachrymas excussisse, quam ex præmature obitu tuo irreparabile damnum sustinuerint

Literæ, quam insolabili mœrore affecti sint familiares tui, quam immedicabile vulnus inflictum sit huic Societati, tristi secum memoriâ recolentium. Damnum, inquam, irreparabile Literis, et huic eruditæ Societati vulnus insanabile: neque enim de me in ejus locum utcunque suffecto aliter debetis existimare, quam infantulum Herculi, pumilionem Atlanti, Phaetontem Phœbo quendam successisse. Ego tuam, Laurenti, imbelli dextrâ clavam contrectem? Ego oneri tuo invalidos humeros supponam? Ego currus tuos conscendam arduos, istasque tanti muneris, tuum quæ exercuerunt brachium, imperitâ manu habenas temperem? Te ego, totque alios consummatos eruditione, claros scriptis, immortalī famâ prælustres viros misellus tenebrio excipiam? cui ad hæc feliciter attrectanda studia captum natura perexiguum, occasio pauxillulum otii, subsidium fortuna plane nullum subministrarit; nec ullus cui fuerit unquam aut alacer impetus animi, aut vigor fervidus ingenii; sin aliquantulus fuit, diuturno neglectu deferbuit omnis, et languidâ incuriâ contabuit; sponte suâ interiit, rerum fastidio ceu febre correptus, aut sortis angustiis præfocatus expiravit cui ab omnibus bonis literis tot annos exulanti, barbaros Scythas inter et incultos Sarmatas versanti, peragranti terras, trajicienti æquora, cum utriusque elementi periculis, cumque gravioribus infortunii procellis conflictanti, tantum temporis detritum est, tantumque defluxit, exilibus nugis occupato: qui ex quo, infausto errore perfunctus, conquiescere cœperam, in grammaticum mox pistrinum detrusus, et vocularum miserabili aucupio damnatus, Mathematicis protinus Scientiis, et Philosophiæ omni (unam forsitan Moralem excepero) nuncium remiserim, imo bellum denunciaverim, *vale* saltem (ut mihi videbar) æternum dixerim: cui proinde a multo jam tempore nil lectum novi

huc spectans, nil de industriâ visum, ne quidem per transennam, nihil omnino auditum, nisi tenui famâ, et ad invitas aures perlapsum: nec cui aliquid modo novi non adest, sed nec integri quicquam superest, præter rudera quædam dudum collapsæ ædiculæ, et miseras veteris naufragii reliquias: ut plane videar mihi, tanquam ex Platonico specu, in hanc tot clarissimorum syderum insolitam lucem emersisse, non equidem ut doceam aliquid, sed ut omnia stupeam; illud autem præcipue, in me conjici oculos vestros, ad me dirigi aures, me expectationis vestræ scopum designari; cathedram denique hanc a me obsideri, indigno, qui in communibus vobiscum subselliis consistam, qui discipuli vestri privilegio gaudeam, nedum professoris titulo insigniar. Enimvero ex hoc edito loco in istam tot subinde tritam doctissimis viris aream pudibundos oculos demittere nequeo, ne tremula caput meum vertigo corripiat, ne immane discrimen exhorrescam, ne illius, quæ me huc evexit, incredibilis audaciæ conscientia percellar. Quanquam audaciam meam non est, quam facilitatem nimiam quod tantopere incusem; qui timidus hanc provinciam et reluctanti genio invaserim, non tam animo meo morem gerens, aut proprio fretus iudicio, quam illorum, qui apud me et amicitîâ, et beneficiis, et dignitate plurimum potuerunt, consiliis adductus, hortatibus impulsus, imperiis coactus. Utcunque de illo, quod meo mihi jumento accersiverim, malo, ut quiritari vanum, ita nec resipiscere opportunum fuerit, eatenus progresso, unde pedem referre pudor vetat. Non deserendum est tam solenni arbitrio præstitutum vadimonium; jacta est alea; transivimus Rubiconem: *credidimus fati, utendum est iudice ferro*[§]; ingresso pugnam jam nec receptui canendum, nec ab assignata statione temere receden-

§ [Lucan. Pharsal. i. 227.]

dum est; quin potius cum hoste fortiter conserendæ manus; abjicienda desperatio, propulsandus timor, spiritus confirmandi, nervi intendendi, omni ope enitendum est mihi, acceptis partibus ut defungar strenue. Studio supplendus est defectus ingenii quod ab usu deest, cura compensandum est. Litandum est audentium adjutrici fortunæ, et contrahendum cum Superis, siquidem vera aiunt, omnia labori vendentibus. Subsidio denique mihi comparanda est diligentia, vestro ut aliquatenus decori consulam, meoque ut officio satisfaciam; præcipue vero, consultissimorum virorum, quorum consentientibus ad hoc quicquid est Spartæ administrandum suffragiis delectus et deputatus sum, ne de me conceptam spem deludam penitus, et prolatum iudicium dehonorem; quorum proinde amplissimum favorem quam verbis nunc parce agnoscam, tam semper animo prolixè persentiscam, hanc saltem quoad potero, factis gratiam relaturus, ut officio præstando dum gnaviter et pro virili mea incumbo, efficiam quadantenus, ne videantur ipsi de me aut sperasse temere, aut perperam statuuisse.

Quinimo institutum hoc nostrum quo lubentius aggre-
diamur et persequamur lætius, animos addat timidis,
et tardis subdat aculeos, illius, cui operam addicemus,
disciplinæ ingens utilitas insignisque præstantia. Neque
enim spinosis tenellas mentes subtilitatibus excruciare,
aut futilium tricas argutiarum innectere; non steriles
conserere rixas, ludicroque cum larvis certamine veli-
tari non volaticas insequi chimæras, evanidasque pas-
sim per lubricos calles venari conjecturas: sed manifesta
adstruere principia, certas conclusiones elicere, utiles
regulas condere, jucundasque nobis incumbet quæstiones
expedire. Curæ siquidem nostræ fundus committitur
excolendus, tot artium fecunda parens, tot scientiarum
inconcussa basis, tot in rem humanam commoditatum

perennis scaturigo, Geometria: cui scilicet uni æquum est, ut præcipua vitæ oblectamenta, præsidia salutis, incrementa fortunæ, operæque nostræ compendia accepta referamus: quod eleganter et commode habitamus; quod tutis ab hostili incursione vallis protegimur; quod per infidos fluctus segura commercia celebramus; quod agrorum pacifice fines dispescimus; quod momenta ponderum æquâ lance expendimus, justâque suum cuique mensurâ dispensamus; quod vastas susque deque, quo volumus, levi digito moles versamus, immanemque rerum perpusillâ vi resistentiam profligamus; quod speciosis spectaculis et concinnis ocellos simulachris oblectamus; quodque harmonicis auriculas concentibus delinimus; quod terreni faciem orbis delineamus accurate, remque mundi publicam nostro universam conspectui subijcimus; quod temporis fluxam seriem apte digerimus, et rerum vices agendarum debitis intervallis distinguimus; quod cœlestium radiorum in usus nostros subtilem efficaciam derivamus; quod mente demum superos accedimus; imo superos admovemus nobis; nostrâque neutiquam a tellure disjuncti per æthereas libere regiones spatiamur; leges ipsis præscribimus inviolabiles cœlis, et vagos syderum circuitus certos intra cancellos coercemus. Ut præteream in palæstrâ rationem nostram geometricâ cum ad valide intorquenda argumentorum tela, tum ad caute declinandos sophismatum ictus, cum ad nervose disserendum, tum ad solide dijudicandum, ad prompte inveniendum, ad recte disponendum, ad dilucide explicandum, utilissime exerceri; nec non ad attentæ meditationis perferendum tædium, ad alacrem cum objectis difficultatibus conflictum, ad pertinacem in studiis solertiam, usu componi mentem, et robore confirmari: instabilem hac et inæqualem phantasiam, quasi saburrâ, librari; hac fluctuantem anchorâ

figi; hac desultoriam orbitâ contineri; luxurians hac ingenium, ceu falce, castigari; obtusum hac cote exacui; præfervidum hoc fræno reprimi, torpidum hoc stimulo excitari; nullâ clarius lampade per cæcas Naturæ ambages, nullo certius filo per tortuosos philosophici labyrinthi anfractus vestigia regi incedentis; nec aliâ demum bolide veritatis fundum facilius explorari. Ne dicam, hinc quam variâ rerum cognitione ditetur, quam multiplice perpoliatur ornatu, quam salubri pabulo nutriatur animus, et quam sincerâ voluptate perfundatur. Nam illius quæ cœlos, quæ terras, quæ maria permetitur scientiæ, nulla juste limites describat, nulla plene complectatur utilitates, nulla penitus laudes exhauriat oratio. Et alioquin in materiâ decantatâ ab omnibus, et vobis intimius perspectâ, improbe stolidus sim, si aut meam frustra abutar operam, aut vestram ulterius violem patientiam. Quanquam haud mediocrem jure meo possim in Geometriæ auditoribus patientiam exigere; facilemque debeam utcunque a vobis veniam impetrare, si (quod felici cedat augurio) optimum me hodie præstiterim Geometram, hoc est, pessimum oratorem. Dixi.

ORATIO PRÆFATORIA

IN

SCHOLA PUBLICA MATHEMATICA,

MART. 14. 1664.

UT conquieverit paulo solennium negotiorum æstus, et restituta tantisper rebus vestris tranquillitas dandis accipiendisque novis animos apparaverit vobis, aures patefecerit; attendite, sultis, Academici, insolitæ rei quiddam, et prodigii non absimile denarrare gestienti. Affulsit nuper: quidnam? inquietis: an dirus Cometes funestorum casuum prænuncius, cujusmodi plusculos indies (vel invito cælo) fanaticorum capitum distorta contuetur acies? imo novum, at beneficum sydus, vero pariter ac fausto jubare scintillans, quale nullum constat a multis annis supra horizontem academicum emeruisse; cujus ego nunc ut dimetiar magnitudinem, motus explicem, præsagiam eventus, non vanus utique huc prodeò astrologus. Vultis edisseram clarius? Quam iniquum sit in Literas, erga Literatos invidum ingratumque audiat hoc seculum, ignorare nemo potest, qui vel ad illarum calamitosam sortem obverterit oculos, aut ad crebras horum querelas non prorsus obsurduerit. Quo demiremini magis, qui tristes hac tempestate Camœnas respiceret; istam infami seculo labem abstergeret; elanguentibus studiis vigorem inspiraret; obductam longa desuetudine, nullisque jamdudum vestigiis signatam benefaciendi semitam retegeret, eximium tandem comparuisse Mæcenatem; nedum titulo tenus, ut fit, sed

ipsissimâ re Mæcenatem; non qui nudam ostentarit gratiam, at solidam operam impenderit Literis, non ipsas benevolo tantum affectu, sed munificâ quoque manu sit prosecutus: cujus ego viri ut laudes efferam, ut virtutes deprædicem, utinam mihi congrua tantis meritis verba, par tali materiæ eloquium obtigisset; neque de adeo prælustri argumento tam mihi arduum esset digne fari, quam nefas est omnino tacere. Utcunque cum publicæ gratitudinis intersit, meique præsertim id exigat officii privati ratio, etsi facultatem præstare non possum, voluntatem tamen ostendam, aliquo saltem (imperfecto licet et inconcinno) elogio præclari benefactoris memoriam cohonestandi.

Fuit is (assurgite quotquot estis Auditores, tantoque debitam nomini reverentiam exhibete) Henricus Lucas; Lucas, inquam, Martiam simul virtutem effulminans, et Palladium sapientiam blandius expirans nomen; belli togæque laudibus utramque paginam historiæ repleturum, futurumque apud posteros an heroicæ fortitudinis nescio, vel divinæ munificentiae exemplis celebratius. Henricus Lucas; vir a prosapiæ dignitate prolixè commendandus (utpote qui prænobiles familias proxima sanguinis agnatione contigerit) nisi quod amplitudini generis potior animi magnificentia detraxerit, et virtutum excellentia natalium splendorem obumbrarit. Modicas illi facultates nascendi sors attribuit, quasque etiam pupillo litigiosi fori subtraxit importunitas, jurisque injuria surripuit; prosperâ fati iniquitate, ne scilicet inconsultæ fortunæ potius, quam laudabili solertiæ suâ vel honeste vivendi copia, vel gloriose benefaciendi facultas posset imputari. Etenim a parentibus transmissas possidere divitias, puræ felicitatis est; acquirere sibi, perfectæ laudis: quæ aliunde quis acceperit, aliis impertire justæ restitutionis speciem habet; suo autem labore

parta comiter elargiri, titulum merito præ se ferat liberalis beneficii. Maximam inde partem gloriæ casus decerpat, integrum hinc sibi virtus adjudicat. Talis noster, sortis auctor propriæ, suæ virtutis hæres, privatæ soboles industriæ, ex angustâ re ad amplas opes enisus, ab humili statu in spectabilem gradum evectus est. Quo pacto, sciscitemini, quibusve fretus adminiculis? an rapinis grassando, fovendo lites, merces commutando, illiberales quæstus exercendo? nullâ harum, sed innocentissimâ ratione, probatissimis artibus, quibusque natura homines ad propulsanda vitæ incommoda sanctissimis armis instruxit, elegantiam ingenii, linguæ suadâ, morum probitate.

Amplissimo nempe Collegio Sancti Johannis, (quod cum innumeros addiderit Ecclesiæ, permultos Reipublicæ commodarit insignes viros, nullum, reor, Academiæ enutrivit utiliore alumnum,) huic, inquam, feraci seminario implantatus, adeo feliciter adolevit, ita bonis artibus ingenium excoluit, probis animum imbuit moribus, ut cum nulli non aptus muneri, quâvis promotione dignus videretur, id saltem assecutus est, ut in illustrissimi Comitum Hollandiæ^a (viri præcipuâ apud serenissimum Regem gratiâ florentis, et Cancellarii vestri summis etiam proceribus invidendo, tunc honore præfulgentis) familiam ascitus, secretioribus ejus consiliis et literis (qui potissimus est et perquam honorificus apud optimates clientelæ locus) admoveretur; quam adeo singulari dexteritate, sinceritate, diligentia Spartam exornavit, ut neutiquam mirandum sit, dum patroni res procuraret optime, suis ipsum non pessime prospexisse, bonæque frugis aliquid e tam copiosa messe proprium in horreum reportasse. Sic amplificato per honestam solertiam censu pari prudentiâ decrevit uti, nec egregii laboris

^a [Henry Rich, Earl of Holland, and Chancellor of the University from 1628 to 1648.]

fructum sibi passus est elabi turpiter, infelicitè abortire. Non in splendidos illum luxus erogavit, nec in fœdas profudit voluptates: non (sicut plerisque nunc usu venit opulenti) otiosorum vernularum stipavit se frequenti satellitio, nec magnificos conviviorum apparatus adornavit: non popularem impendiose captavit auram, nec politicis semetipsum factionibus immersit: at vitæ genus frugale, modestum, tranquillum amplexatus, sapientiæ ac pietati vacans unice, modici temporis erga se parsimoniam coluit, ut sempiternam versus alios liberalitatem exerceret. De prole suscipiendâ, vel stirpe suâ propagandâ parum sollicitus, patrem se egenis præstitit, suis Musas penatibus ascripsit, universos sibi posteros velut adoptavit; neutiquam id sibi pensi datum arbitratus, ut unum aliquem efficeret signiter locupletem, sed ut plurimorum necessitati subveniret, omnium industriam compensaret, nec ut privatam domum adimpleret copiâ, sed ut totum genus humanum scientiâ collustraret. Quanquam haud videri debet vel familiæ suæ neglexisse decus, aut famæ sui nominis ullatenus offecisse, quibus adeo durabilia constituit monumenta, quarumque memoriam immortalibus Musis commendavit. Nam accuratâ modo lance rem perpendamus, non aliâ quacunque viâ generosæ propaginis gloria seipsam disseminet latius, aut radices suas altius infigat æternitati, quam Literarum sibi favorem demerendo; quibus ipsum scilicet tempus suarum rerum custodiam assignare, conscientiam solet accredere; quarumque semper indefesso spiritu canora famæ buccina inflatur. Intereant oportet Literæ, lumen extingatur omnis memoriæ, diffusissimâ barbarie rerum facies obruatur, quam Lucasianum cesset inclarescere nomen, inque hoc perpetim illustri gloriæ theatro solenni cum laude personare.

Sed neque justitiæ minus in hoc proposito quam

prudentiæ specimen elucescit: aliquid a prosapiâ sortitus est lucis, plus in illam splendoris refudit, tenue patrimonium a majoribus accepit, larga cognatis munera redonavit; amicorum benevolentiae fœnus amplum retulit; neminem de se bene meritum non vicissim bene faciendo superavit. Quod si literarum præsertim auspiciis suprema cum fortunæ suæ præsidia, tum animi ornamenta consecutus sit; si Academiæ, parenti vitæ melioris initium; magistræ virtutis, quâ emicuit, disciplinam cultumque, quo excelluit, ingenii; faultrici demum, eximium dignitatis suæ debuerit incrementum; quamobrem non meritissimo jure parem illis rependeret gratiam, mutuis hanc officiis devinciret? Quid enim, Academiæ nomine semel atque iterum ad suprema regni comitia destinari^b; senatoriâ purpurâ decoratum literati populi causam agere, tutelam suscipere, personam sustinere; vestrum (hoc est, ipsissimum sapientiæ) corpus repræsentare; vestro gravissimo judicio probari, deligi, claris competitoribus anteponi, num parvi pendendum decus est? imo quolibet pretio pluris æstimandum, nullis non fastuosis titulis præferendum. Atque, utinam, Academici, sic perpetuo cum rebus vestris comparatum esset, quos educatio sua in sublimiorem extulit gradum, quosque consimili benevolentiae testimonio afficitis, ut ii pariter evadant erga vos animati; ut sæpius judicia vestra tam auspiciatò colliment, beneficia vestra tam recte collocentur: non ita liberales Scientiæ pabuli inopes, honoris exsortes marcescerent; nec dignis modo præmiis, at necessariis etiam subsidiis destituta studia languerent. Enimvero solus ille jam a plurimis annis ab injuriâ literas protexit, a contemptu

^b [Henry Lucas represented the University in Parliament from 1640 to 1653; in conjunction with Thomas Eden till 1645, and afterwards with Nathaniel Bacon.]

asseruit, ab inopiâ liberavit; operâ suâ adjuvit, opibus adauxit Scientias. Iniquis siquidem illis et infaustis temporibus, cum proventibus Academicis avida barbaries inhiaret, onera cum imponeret omnibus, et gravissima undicunque tributa corrogaret, causam ille vestram tutatus est acriter, immunitates vestras strenue propugnavit, annisus est vehementer, et multum effecit, quâ consilio, quâ eloquio suo, ne toga sago fieret vectigalis, ne Martis furor Minervæ fundum depasceret; ne honestis artibus fovendis dicatæ opes ad sustentandam nefariam tyrannidem, ad improbos ausus promovendos perverterentur. Ita clypeum se vestrum tunc objecit importunæ nequitiae, gladium postea vobis adversus incitiam accincturus; averruncavit a vobis exitiale damnum, mox insigne lucrum adjecturus. Quippe mortalis curriculi cum extremam pene metam se attigisse præsentiret, ut beneficio saltem perduraret superstes, nec prodesse vobis cessaret etiam cum vivere desiisset, coepit animo versare secum, et cum amicis consilium inire quâ potissimum ratione studiis vestris quam optime posset consulere; cumque quâ parte debiles essetis maxime, idoneis illam præsidiis firmare, vulneribus vestris opportuna remedia applicare, defectus supplere, damna resarcire statuisset.

Omnia circumspicienti succurrit imprimis dignissima beneficentiæ materia, Mathematicæ disciplinæ quas cum insignis commendet utilitas, ingenuæ delectationi adjuncta; cum ipsarum peculiaris difficultas auxilii plurimum efflagitet; cum ipsas veteres sapientiæ magistri præcipuâ curâ excoluerint, omnis ævi homines ingente plausu exceperint, præsens autem ætas in extremis deliciis habeat; mirandum nescio magis an dolendum sit, in hac omnium disciplinarum fecundâ matre, omnium studiorum benignâ nutrice Academiâ, nullum ferme hactenus

illis concessum fuisse locum, nullum assignatum præmium, nullum patrocinium indultum. Tantum dedecus amoliri studens, et quo jacentes Scientias instauraret, adjutricem illis subministravit manum, Professione Mathematicâ suis auspiciis institutâ, suis opibus liberali stipendio dotatâ. Quinetiam cum Bibliothecæ vestræ sublatis libri Lambethani acerbissimam plagam inflixissent, persanavit illam (saltem valde mitigavit) substitutâ suâ, minus lautâ quidem, nec perinde magnificâ, sed æque lectâ, pariter pretiosâ suppellectile librariâ, insigni illo tam eruditionis suæ monumento, quam adjumento vestræ.

Quæ benefacta cum nullis amplificari verbis, nullis queant coloribus illustrari; idemque plane sit illa simpliciter recensere, ac fuse celebrare; vobis potius committam gratifico mentis sensu recolenda, quam mihi desumam rudi encomio temeranda. Adnotare saltem liceat, (obiter atque strictim,) quum (sicut assolet fieri quod prætermittitur matre benignius tractentur filiae) plures in singula Collegia primum affectum contestati sint, prægrandia dona contulerint, nullum hactenus universæ Academiæ tam officiosum filium, gratum alumnum, munificum patronum obvenisse: quorum tamen illud tanto angustioris animi, tanto exilioris est meriti, quanto publicus sol domesticæ lampadi præluet, quantoque augustius est beneficium influxum ad omnes diffundere, quam in paucos derivare. Itidem, ut alii majora præstiterint, nostrum sua prudentius dispensasse, siquidem opportunissimo tempore, cum res vestra (diutius neglecta) conspicui favoris indigeret, et deplorata conditio literarum validam opem imploraret, ad usus summopere necessarios, quibusque nescio turpiusne fuerit an damnosius vos hactenus caruisse: alios denique beneficio plurimum, neminem æque de vobis exemplo meruisse: quando nimirum illi pro temporum ingenio, et seculi sui moribus

obtemperantes, vigentibus gratiâ literis acclamarint; hic adverso suæ ætatis genio obnitens, invidiâ laborantes et expositas opprobrio literas ausus est favore complecti, dignatus est prosequi reverentiâ: tritum illi callem ingressis comites se vel pedissequos adjunxerunt; per aviam hic solitudinem dux sibi, nemini socius incessit: spes isti vegetas foverunt studiorum, hic prostratas erexit, pessundatas restituit, pene sepultas exuscitavit: florentem illi suorum temporum famam sustinuerunt aliquatenus, aut tantillum promoverunt; suum hic seculum nedum insigni honore affecit, sed a gravissimâ infamiâ vindicavit: a vulgaribus adeo benefactis vulgarem illi laudem adepti sunt; singularem vero noster a singulari beneficiâ consecutus est (certe commereuit) gloriam: antecessorum is utique merita supergressus est longe, palmam certo præripuit successuris: ei juxta debemus, quæ fecit ipse, quæque deinceps alii similia facturi sunt debebimus; quibus, ut patrocínio sublevarent literas, faustum omen præbuit, lucidam faciem prætulit, apertam viam præmonstravit: neminem ut posthac pudere possit impensæ Musis liberalitatis; omnes vero pudere debeat viri talis auctoritatem non sequi, tanti ducis vestigiis non insistere.

Verum in immensæ orationis pelagus improviso devehor longius, et plane sentio quanto proclivius sit (argumentum nacto tam nobile, tam splendidum, tam liberale) nimium dicere, quam satis contraham igitur vela: sic tamen, ut vestram prius, præstantissime *κακάρिता*, suppliciter implorem veniam, tuas quod ego privatas laudes, eximiam in Deum pietatem, versus amicos observantiam, in omnes benignitatem; illibatum candorem animi; inculpatam morum probitatem; singularem in conversando comitatem, in agendo peritiam, in judicando perspicaciam, in disserendo facundiam; in

officiis colendis fidem, in factis æquitatem, in dictis modestiam, in proposito constantiam; sincerum amorem veritatis, ardens sapientiæ studium, excelsam indolem, et consummatam eruditionem; reliquasque innumeras tuas divinas animi virtutes, præclaras dotes ingenii, egregia vitæ facinora, verecundo potius obtegam silentio, quam importuno præconio dehonestem; quas ego certe cum (ut radios non directo cursu delatos, sed medii densioris interjectu refractos et conturbatos) acceperim, non usu proprio perspexerim, ast alienâ fide subnixus, et solius famæ beneficio cognoverim (famæ licet certæ et indubitatæ, multorumque optimorum et sapientissimorum virorum consonis suffragiis munitæ) si dicendo persequi vellem, quid aliud quam cæcus clarissimam lucem depingendam, surdus suavissimam harmoniam susciperem emodulandam? O si viventis intueri vultum amœnâ luce circumfusus; si contemplari gestus placidâ severitate compositos; si degustare sermones tuos melleâ salubritate conditos, istoque guttulas aliquot ab inexhausto gurgite facundiæ mihi depromere licuisset, tuo forsân pectus imprægnatum afflatu quiddam concepisset simile tui, tuo os imbutum nectare te dignum aliquid profudisset: nunc satius esse duco tantas virtutes omnino non attingere, quam injuriâ male pertractatas afficere, vel inficeto sermone contaminare.

Una tantum superest laus (nec illa tamen postremis accensenda) quam nullâ ratione debeam ego intactam præterire; felicissimæ, dico, laus prudentiæ, illis in deligendis et deputandis adhibitæ, quibus supremam suæ (voluntatis exequendæ dicam? vel) dispensandæ charitatis curam commendaret. Quippe cum irrita sæpe fiant, et sperato excidant successu vel optime ab hominibus destinata, istorum, quibus committuntur, vel improbâ perfidiâ, vel ignavâ supinitate, vel insipiente

vecordiâ, id abunde cavit, ne sibi eveniret, cum testamento suo præficeret duos incorruptâ fide, invictâ diligentîâ, spectatâ prudentiâ viros; quorum utcunque non gratâ recordatione prosequi nomina flagitiosum esset mihi, ipsorum cum erga vos summam observantiam, tum singularem in meipsum humanitatem experto. Unus haud perinde forsan cognitus vobis, (dignus tamen qui pernoscat ab omnibus colaturque,) ornatissimus et spectatissimus vir, Robertus Raworth, Ælio illi Sexto (jurisconsulto^c Ciceroniano) geminus et persimilis: *egregie cordatus homo cautusque*, qui cum insigni juris peritiâ non inferius justitiæ studium conjunxit, cum magno rerum usu raram mentis integritatem sociavit: in eo præcipue mirabilis et felix, quod cum ad æquitatis normam dirigat omnia, nec unquam honeste faciendi voluntatem bene audiendi gratiæ postponat, optimi tamen viri apud omnes consequi potuit opinionem, et cum rectâ conscientîâ integram famam conservare: quadratus homo plane, inque eo, cui ipsum ratio affixit, situ inconcussus antiqui moris, apertæ sinceræque indolis, nullâ involutus nube, nullo fuce incrustatus. In dijudicandis rerum momentis acer et perspicax; in amplectendis consiliis maturus et circumspectus; in retinendo proposito constans et gravis; ut qui nec temere suscipiat aliquid, neque se facile patiat a probabili instituto dimoveri; talis denique, cui cum tuto summa fides haberi, et gravissima negotia recte committi possint, tum in hac administrandâ provinciâ, tam fideliter, dextre, sapienter se gessit, ut non ego tantum, et qui mihi in hoc munus successuri sunt, sed et universa Academia, bonæque adeo omnes literæ sint immortales illi gratias debituræ.

Alter autem, nemini vestrum, non ab honesto, quem

^c De Orat. I. et Tusc. Qu.

tot annos, imo tot lustra sustinuit apud vos, loco notissimus, a virtutibus suis commendatissimus, ab egregiis erga vos meritis colendissimus, Thomas Buck: idem ille, cujus quotidie vestris oculis augusta species corporis, et oris veneranda dignitas obversatur: cujus indies promptissimam humanitatem persentiscitis; cujusque toties in procurandis gravissimis negotiis vestris, asserendo honore, commodis provehendis, gnavam, fidam, prosperamque operam experti estis: vir sane, qui cum omnibus bonis artibus haud mediocriter excultus sit, cum prudentiâ vel fide primas concedat nemini, tum vero laudabili industriâ plerosque (pene dixissem omnes) longo intervallo post se relinquit mortales. Difficile mihi sit (imo prorsus impossibile) quos ille vestrâ causâ exantlarit labores, quales pertulerit molestias, quot suscepit itinera, quanta devorarit tædia, verbis explicare, vel ipsius in agendo diligentiam meâ assequi diligentiam dicendi. Testis eram (quatenus, inquam, admiratio permiserat, testis) quanto ille, dum rem vestram typographicam urgeret, cum suæ salutis et rei familiaris dispendio, honori vestro prospiceret, commodo deserviret: quæ nempe laus ejus, nitidis impressa characteribus, ad infimos usque posteros perennabit, ipsisque adeo cum sacris (quibus pretium adauxit quodammodo, gratiamque adjecit) Bibliis æternitati permanebit consecrata. Cæterum in hoc ipso, quod præ linguâ habemus negotio, non absque vegrandi stupore mihi licebat observare, virum ætate ingravescentem, nec firmâ satis utentem valetudine, tantas alienæ rei vigilias impendere vel potuisse si vellet, aut si posset voluisse, quantas nemo forsitan alius, etiam ætate validus et corpore robustus, suæ præstitisset. Tantus illum ardor inflammavit de vobis bene merendi; tale perficiendi quod ocepisset egregii facinoris incessit desiderium; ut cum

annis accrevisse vires corporis, cum ætate vigor animi provectior evasisse, et quo ad vitæ centrum propius accederet, eo ferri videretur incitatus. At quid ejus in hac conficiendâ re commemoro sedulitatem, quum in auspicandâ potius enixum studium, et impensam erga vos benevolentiam debeam prædicare? siquidem illi tantum non primas ingentis hujus beneficii partes referre debetis acceptas; cujus excitatus admonitu, consilio persuasus, hortatu compulsus, mirificus ille Mæcenas noster cum Mathematicam hanc instituerit Professionem, tum lectissimo librorum thesauro Bibliothecam vestram ditavit ornaritque. Quid enim? annon jure beneficii auctor censendus est, qui benefactorem ipsum conciliavit, et quasi donavit vobis; qui alienâ re, suâ vero sapientiâ, suâ profuit voluntate; qui aliorum exundantes munificentiae rivos in aream vestram deduxit? absque quo certe fuisset, non esset hodie quod tantum ego studiis adminiculum, tantum Academiæ ornamentum, tantum sæculo exemplum gratularer accessisse. Hæret profecto lingua, deficit ingenium, collabascit animus verba perquirenti tanto beneficio quadantenus adæquata; cujus magnitudinem vos cogitando facilius æstimare, quam ego dicendo possim exprimere. Ab insuperabili proinde conatu subducam me, postquam id unum fuero protestatus, illius commeruisse viri eximiam in me benignitatem pulchrius longe atque uberius gratitudinis testimonium.

Huic igitur obeundo officio designati, par illud virorum tale tantumque quid? an adhibitam sibi fidem violarunt, de se conceptam spem deluserunt? num pro more nimis quam recepto, privato compendio intenti, vel desidiæ suæ indulgentes, speratum beneficii fructum in plures annos distulerunt? imo nec unum permiserunt excurrere non liberatæ fidei suæ, non absoluti propositi

testem. Quin ad opus semetipsos accingunt ocyus; libros propere curant ad vos deportandos; Professoris exsolvendo salario terras redimunt, officio definiendo leges præscribunt; nihil non expediunt, quo minus tanti beneficii sensum expectandi mora corrumpere; at vero potius ut spem vestram sua celeritas anteverteret; vix ut prius vos sciretis habituros, quam habere sentiatis. Leges, dixi præscripserunt; illas vero quam ex se æquas, quam studiis proficuas, quam rerum circumstantiis accommodatas, sententiam proferre nolo, neque tantæ rei temere mihi censuram arrogabo: illud saltem ausim affirmare (liquidò mihi compertum) e viris, qui viderunt, judicio valentibus, et nullo præjudicio occupatis (viderunt autem permulti dignitate juxta ac sapientiâ præcellentes), modice dicam plerosque omnes admodum probasse, nec paucos illas qualicunque laude dignas censuisse; dignas utcunque visas, quas, reclamante nemine, authoritas regia sanciret, et ratas faceret. Ita partibus suis absolutissime perfuncti, non tamen eo processisse contenti substituerunt, at voluntate bene merendi potestatis suæ limites quodammodo prætergressi, privilegia bene multa, huic loco seu valde utilia, seu plane necessaria, quæ præstare non possent ipsi, a regiâ clementiâ ultro impetrarunt; quo nomine quicunque posthac hujusce Professionis munus amplectentur, tenebuntur eos ceu fundatores alteros, certe fautores palmarios, lubenter agnoscere, grate profiteri.

De illis porro, quorum præcipue res hæc gesta est et ordinata consilio, reverendis Collegiorum Præfectis, mihi quantum ætate præcedentibus, et antestantibus dignitate, tantum judicio prævalentibus, et elogio superioribus meo, nihil audebo quicquam enarrare; id unum dixero fecisse illos, quod rem publicam spectat, ut tales viros decuit, sapienter ac moderate; a me autem cunctos

haud exiguam iniisse gratiam, seu quod abunde faverint, seu quod non nimis adversati sint: duobus præsertim (cum elapsi tum instantis anni) dignissimis Procancellariis pro suâ erga me propensâ comitate, benevolentîâ, favore, quas possum maximas debeo, ago, habeo gratias.

Ita qualitercunque persoluto gratæ commemorati-
onis debito, de meipso forsân expectatis ut nescio quid
edisseram: quibus præsertim causis inductus, priori isto
me abdicarim munere, novum hoc denuo assumpse-
rim; quippe cum propterea ceu desultoriæ levitatis,
aut fluxæ fidei homo, mei decoris nimium incuriosus,
vestrique parum reverens arguar forsitan aut insimul-
ler a quibusdam; quos tamen (si qui sunt) rectius
facturos autumo, si iudicii sui acrimoniam maturiori con-
silio temperent, nec alieni animi statum Lesbiâ sortis
regulâ metiantur; cum subinde vel firmissimæ rupes
reciprocòs æstus subeant, et constantissimi plerique viri
variis rerum vicibus exagitentur. Rem ipsam quod
attinet; Græcam ego provinciam, nemini sane tunc
optabilem, et immane quantum laboris exiguâ (imo
nullâ) mercede compensantem, qui renitenti animo sus-
cepissem, cum in melius demutatâ loci conditione plures
augurarer futuros, qui id muneris cum aggredi vellent
lubentius, tum dignius exequi possent, nil plane quic-
quam obstare deprehendi, quo minus, nullo vestro in-
commodo, genio meo prorsus obsecundarem, permo-
lestum onus leviculo penso commutarem, e grammatico
pistrino in mathematicam palæstram me subducerem.
Etenim sicuti nunquam a Philologiâ prorsus abhorru-
erim, ita (ne dissimulem) Philosophiam semper inpen-
sius adamavi; ut vocularum ludicrum aucupium morose
non despiciam, ita seriam rerum indaginem magis cor-
dicitus amplector; omnis tædii non usquequaque im-

patiens, modici vero otii appetentior sum; omni versus alios injuriâ sic abstinere studeo, salvum ut velim mihi legitimum mei arbitrium; voluntatis denique vestræ cum observatissimus perstiterim, studiosissimus dignitatis, libertati tamen meæ nunquam renunciarum penitus; non insolubili servitutis nexu dominæ me Grammaticæ obstrinxeram, nec aures ultro meas linguis obtuleram perforandas, ut non licuerit honestam occasionem arripere memetipsum emancipandi, nedum ut debuerim amicis ad munus invitantibus, minus equidem honorificum, at multo commodius, genio meo acceptius, et liberali otio abundantius refragari. Quid multa? jure meo usus sum, non alienum invasi; possessione meâ decessi, neminem extrusi suâ; honore meipsum exui, meritum meum excedente, non indignâ quenquam affeci contumeliâ: nedum ut vobis (charissima mihi et colendissima capita) dedecus inferre meditarer, quos pronissimo semper affectu complexus, devotissimo cultu adveneratus sum; quorumque honori, si quis alius, pro exili modulo virium, cupidâ mente, promptâ operâ, dictis factisque nunquam non attentissimum me præstiterim, addictissimum demonstrarim. Nec e consuetudine vestrâ longe mihi dulcissimâ exoptatissimâque, nisi sonticâ quadam necessitate adactus, prædurâque constrictus inopiâ, vel ex parte recessissem. Nullis certe machinis impulsus a vobis divelli penitus, nullis conditionibus allectus perduci poteram, ut e vestris omnino castris transfugerem; nec sub aliis uspiam gentium quam insignibus vestris militavi: quinimo non tam fines vestros derelinqui, quam ditionem prolatavi; nomen vestrum protuli longius, haud ignominiam vobis accersivi. Neque tam sponte meâ demum, quam fato quodam abreptus videor, futuri provido præsaquoque; ut in aliâ quadam obscuriore arenâ, quod in hoc celebri Circo

nunc initurus sum, certamini præluderem. Me quisquis igitur hanc ob rem ceu perfidum desertorem aut fugitivum mancipium sugillat inclementius, viderit ipse quam justas, quamque probabiles iræ suæ causas prætexat.

Ut cunque nequeo non effusâ mihimetipsi cum lætitiâ gratulari, tot erroribus defunctus, tot ereptus fluctibus, tot vicissitudines permensus, quod in hunc tandem placidissimum portum appulerim, in hac tutissimâ statione requiescam; ubi cupiam scilicet anchoram defigere æternum immobilem, nullâque (quatenus per fata licet) vi revellendam. Nec enim fere votis meis congruentius quicquam potuisset evenire, quam in Almæ Matris sinu, omnimodis innocuis deliciis refertissimo; in vestro (hoc est, hominum indole perquam sincerâ candidoque pectore; sublimi captu, et eccellente doctrinâ præditorum) regibus, opinor, ipsis invidendo consortio; in pulcherrimo Musarum palatio, sanctissimo templo virtutis, amplissimo bonæ mentis gymnasio, illustrissimoque præstantium exemplorum theatro; ingenio expoliendo, moribus efformandis, componendis affectibus, liberalibus Scientiis una vobiscum condiscendis intentum; satis honestâ, nec admodum exonerôsâ servitute mancipatum vobis, et minime aspernandâ conditione perfruentem, quod ærumnosæ superest vitæ transigere: id quod sane, libera modo concedatur optio, centies malim, quam aut aulicas inter pompas, aut tumultus urbanos, aut rusticas solitudines, in re quantumvis lautâ, quibuscunque ceu copiis affluens, seu diffluens voluptatibus, seu titulis insignitus, commorari et consenescere. Quam proinde felicitatem, non sine propitii Numinis (meis meorumque rebus per nuperas istas calamitates gravissime afflictis benigne providentis) singulari misericordiâ mihi concessam, quâ par est, erga Divinam Majestatem humili reverentiâ et piâ mentis devotione percipio: tum vero optimorum

virorum nullo ambitu conciliatam, nullâ sollicitatam prece, sed purissimâ sponte mihi delatam benevolentiam grato sensu mentis amplector et agnosco: cui cum nequeam omnino parem, hanc saltem adnitar referre gratiam, ut efficiam scilicet quadantenus, demandatum mihi officium gnaviter exequendo, ne aut collati in me beneficii pœniteat ipsos, aut concepti de me pudeat iudicii: quod non eo dico, quasi tenuitatis meæ parum conscius sim, aut aliquid arrogem mihi (quum imbecillitatem propriam intime sentiam, indignitatem palam confiteor); at quo stimulos subdam industriæ meæ, labantem animum sustineam, auctor fiam mihi ne desperem ingenii mei defectum studio supplere, quodque ab usu mihi deest, curâ compensare.

A vobis autem (ingenui quotquot estis Alumni Literarum) nihil non spero, non polliceor mihi, candore vestro, vestrâ humanitate dignissimum. Nec ullatenus addubito, quin et faventibus me votis hactenus persecuti, nunc et alacri porro gratulatione sitis excepturi: minime scilicet immemores, quam ante plures olim annos indicâram, bonæ voluntatis Mathematica hæc studia seu in exilium procul ablegata revocandi, seu profundis tenebris demersa in apricum retrahendi. Enim vero si tunc privatus homo, nec alioquin obnoxius, et solâ rei pulchritudine accensus, ita me comparaverim, ut Scientias istas qualicunque studio meo vobis exoptaverim summopere commendatas, non est quod nunc ambigatis, pro ratione publici muneris et sanctiori vinculo constrictum, iis (pro tenui facultate meâ) promovendis acrius incubiturum; quando nimirum, quo tum propendebam animo, eo jam propellar officio.

Quod autem a me jam leges districte postulant, id quovis injussu præstare quam liberrime semper fui paratissimus, ad familiares vos congressus ut non modo

prompte admitterem, verum ultro cupide invitarem; utque non semel tantum vel bis qualibet septimanâ cubiculi fores aperirem, sed vel intimi cordis indies penetralia recluderem, et patulum adituris pectus exhiberem.

Quin accedite, sultis, jugiter, studiosi Adolescentes, nullo metu inhibiti, nullo pudore retardati; quod jure vestro potestis, et me facietis haud invito; (imo adlubescente, gaudenteque;) consilium audacter expetite, exigite, præcipite et imperate; jussis utique vestris non aversum me vel refractarium, sed officiosum, atque morigerum percepturi. Si qua vos studii Mathematici salebrosus iter ingredientiens obstacula præpediant, difficultates avertant, dubia remorentur, facite me, obtestor, participem, illud omne, (quousque vel usu valeo, vel industriâ consequi possum) quicquid est offensionis submoturum.

Hisce vero disciplinis ut strenuam navetis operam, inque pulvere Mathematico haud segniter desudetis, si nil aliud impellat, illud saltem honestarum mentium vos calcar exstimulet inflammetque vehementius, qui generosi semper animis alte insidet, ardor illustria quæque exempla persequendi.

Namque ut veteres illos præteream, mirificum Pythagoram, sagacem Democritum, divinum Platonem, subtilissimum prudentissimeque doctum Aristotelem (quos omnis hactenus ætas agnovit et suspexit meritò, sapientiæ antistites, artium coryphæos) quorum quantopere judiciis arriserint hæc studia, cum luculentæ proclamant historiæ, tum ipsorum arguunt præclara monumenta Mathematicis passim interspersa ratiociniis, Mathematicis exemplis, ceu stellis, illustrata: quæ proinde frustra speret quispiam, non in his literis mediocriter versatus, penitùs intelligere, vel illorum abditos sensus, non adhibitâ clave Mathematicâ, reserare. Ecquis enim Aristotelicum nisi plectro Mathematico feli-

citer *Organon* pulset; aut ad Philosophi *Physicas Auscultationes*, Geometriæ ignarus, non prorsus obsurdescat? Quis Platonicum Socratem capiat expers (Geometriæ, dicam? an) Arithmeticæ, de quadratis numeris vel cum puerulis balbutientem? aut ipsum Platonem assequatur nedum de mundo ad Geometricas rationes conformato, sed de Republicâ dissertantem, et politicas etiam leges ad Mathematicam amussim exigentem? Nec ut recentiores illos commemorem, acumine similes antiquis, et prope pares, Galilæum, Gassendum, Gilbertum, Mersenum, Cartesium, quosque alios præsentis ævi fert fama, Matheseos unico fretos subsidio, Naturalis Scientiæ pomeria priscos ultra terminos extendisse; ad quorum scripta, Geometricorum diagrammatum radiis ubique colucentia, harum rerum imperiti, ceu ad solis lumen coruscantis noctuæ, exhorrescunt. Ad illas potius scientias, quales hodie se ostendant conspiciendas, obtutum dirigite, magnatum purpurâ redimitas, principum se titulis venditantes, ipsorum regum soliis insidentes; neminis fere generosâ stirpe prognati, qui vel ingenii laudem ambiat, aut operam Philosophiæ seriam devoveat, non opinione magnifactas, studio quæsitas, præconio celebratas^d: quos omnes in genere quolibet ingenuæ Literaturæ indecorum sit æquiparari vobis, turpissimum antecellere: præsertim cum Universitatis, quod profitemini, nomen adimplere, decus sustentare, non aliâ ratione valeatis, quam si omnigenæ Scientiæ, liberali ingenio dignæ, non vulgarem vobis peritiam vindicetis; et nisi vel invidentibus felicitati vestræ, vel famam æmulantibus, ansam detrahatis obtrectandi, quod vel in linguis ediscendis, ceu semper infantes, ætatem conteratis; vel, ex obsoletæ vetustatis ruderibus putidas fabellas eruentes, veritatis indagandæ curam respuatis;

[^d *ed.* magnifactam, quæsitam, celebratam.]

vel inconsultâ rerum naturâ, sinceræque rationis usu posthabito, verborum inanes phaleras, et fucati sermonis præstigias affectetis; vel sophisticis demum tricis, et futilibus argutiis impliciti, steriles rixas conserentes, lubricis inhærentes conjecturis, et incerta dogmata ventilantes, otium abutamini, operam ludatis, ingenia vestra vexetis et torqueatis.

Quæ in vos (improbe fateor et immerito, sæpe tamen et serio) congesta opprobria vel eluatis facile, vel omnino devitetis, divinam modo Mathesin quâ par est diligentiam consecutemini: Mathesin, subtilitate non spinosâ, difficultate neutiquam perplexâ, disquisitione minime contentiosâ, studiosos animos exercentem valide, non vane deludentem, non misere discruciantem; sine pugnâ vincentem, sine pompâ triumphantem; absque vi cogentem, citra jacturam libertatis absolute dominantem; non imbecillæ fidei subdole struentem insidias, sed armatæ rationi apertum Martem inferentem, integram palmam extorquentem, inevitabiles catenas injicientem; quot verba, tot oracula fundentem; quotque opera patrantem, tot edentem miracula; nihil effutientem temere, vel inepte molientem; sed universa perspicue demonstrantem, prompte peragentem; non Scientiæ fallacem umbram obtrudentem, sed ipsissimam animo Scientiam ingerentem, cui adhærescat firmiter, quam continuo possideat, a quâ nunquam aut sponte discedat, aut ullâ vi depellatur: Mathesin denuo, principiis menti claris, experientiæ consentaneis suffultam, certas conclusiones elicientem, utilibus regulis instructam; jucundas quæstiones enodantem, mirabiles effectus producentem; artium (pene dixissem) omnium fecundam parentem, Scientiarum inconcussam basin, in rem humanam emergentium commoditatum uberrimam scaturiginem; cui saltem uni æquum sit, ut præcipua vitæ oblectamenta, præsidia

salutis, incrementa fortunæ, compendia laboris accepta referamus: quod eleganter et commode habitamus; decoras ædes extruimus nobis, augusta Numini delubra statuimus, admiranda posteris monumenta relinquimus: quod tutis ab hostili incursione vallis protegimur; arma dextre tractamus; aciem scite disponimus; arte quâdam, non ferinâ rabie belligeramur: quod secura per infidos fluctus commercia transigimus; recto per cæcas maris vias itinere progredimur; incerto ventorum impetu propulsi designatos ad portus pervenimus: quod rationes nostras vere subducimus, censum familiarem recte conijcimus, negotia versamus expedite; numerorum dispartatas phalanges in ordinem redigimus, tabulis includimus, calculo supponimus; arenarum quamlibet ingentes cumulos, imo vel immensas atomorum congeries, facile computamus: quod agrorum fines pacifice dispescimus, momenta ponderum æquâ lance perpendimus, justâ suum cuique mensurâ dispensamus: quod vastos hinc inde, susque deque, quo volumus, levi digito moles protrudimus, et immanem rerum perpusillâ vi resistantiam profligamus: quod terreni faciem orbis delineamus accurate, remque mundi publicam nostro universam conspectui subijcimus: quod temporis fluxam seriem apte digerimus; rerum vices agendarum debitis intervallis distinguimus; tempestatum varios recursus, annorum et mensium statas periodos, alterna dierum et noctium incrementa, dubia lucis ac umbræ confinia, exquisita horarum et minutorum discrimina rite censemus, et internoscimus: quod radiorum solarium in usus nostros subtilem efficaciam derivamus; visus sphæram in immensum exporrigimus; vicinas rerum species ampliamus, semotas adducimus, occultas detegimus; latebris suis naturam excutimus, et sua callide dissimulantem arcana revelamus: quod concinnis simulacris oculos

nostros oblectamus; artificia Naturæ perite æmulamur, opera pulchre exprimimus; æmulamur dixi? imo superamus, dum nusquam existentia jucunde effingimus, absentia sistimus nobis, præterita repræsentamus: quod harmonicis concentibus animos reficimus, aures demulcemus; aerei fluctus inconstantiam certis modulis attemperamus; arido stipiti festivam vocem indimus, a rigido metallo dulcem elicimus facundiam; non dissonâ laude concelebramus Deum, et beatos Cœlitum choros haud absurde imitamur: quod inaccessas nubium sedes, disditos tractus terrarum, devias æquoris plagas, elatos vertices montium, radices infimas vallium, profundas marium voragines, abstrusos telluris recessus attingimus et perscrutamur: quod ipsos mente Superos accedimus, imo Superos admovemus nobis; æthereas arces conscendimus; per cœlestes campos libere spatiamur; astrorum emetimur magnitudines, interstitia definimus; leges ipsis præscribimus inviolabiles cœlis, et vagos syderum circuitus strictis cancellis coercemus: quod mundanæ denique machinæ portentosam molem animo comprehendimus, divini opificii stupendam pulchritudinem rectius æstimamus, sapientius admiramur; nostræ mentis incredibilem vim et perspicaciam certis experimentis addiscimus, ut pio affectu agnoscamus. Ut omittam rationem nostram in palæstrâ hac Mathematicâ cum ad valide intorquenda argumentorum tela, tum ad caute declinandos sophismatum ictus; tam ad nervose disserendum, quam ad solide dijudicandum; ad prompte inveniendum, ad recte disponendum, ad perspicue explicandum, utiliter exercitari: nec non ad attentæ meditationis perferendum tædium, ad alacrem cum objectis difficultatibus conflictum, ad pertinacem in studiis solertiam, usu componi mentem, robore confirmari.

Quinetiam his disciplinis assuefactam mentem a cre-

dulâ simplicitate penitus liberari; contra scepticam vanitatem fortissime muniri, a temerariâ præsumptione valide cohiberi; ad debitum assensum facillime inclinari; legitimo rationis imperio perfecte subjici, iniquæ fallacium præjudiciorum tyrannidi contumaciter obluctari: instabilem porro phantasiam hac veluti saburrâ librari; hac fluctuantem anchorâ retineri; obtusum ingenium hac cote exacui; luxurians hac falce castigari; præfervidum hoc fræno reprimi; torpidum hoc stimulo excitari: nullâ clarius lampade per Naturæ caliginosas ambages, nullo certius filo per intricatos philosophici labyrinthi anfractus incedentium regi vestigia; nec aliâ demum bolide veritatis fundum felicius explorari. Ne dicam quam variâ percognitarum rerum supellectile ditetur, quam multiplice poliatur ornatu, quam salubri pabulo nutriatur animus, et quam sincerâ voluptate perfundatur. Sin præterea dicam, dum a materiâ sensibili mens abstrahitur et attollitur, puras distincte speculatur, pulchras ideas concipit, congruas proportionales investigat, ipsos mores corrigi et concinnari; affectus componi et compurgari; phantasiam sedari ac serenari; intellectum ad divinas contemplationes erigi atque excitari; nec solus id, nec primus dixero, sed maximorum in Philosophiâ nominum sententiam meam autoritate defendero, suffragiis confirmavero.

Dies me, vox, et spiritus deficerent, vel summa rerum capita cursim perstringentem: nam illius quæ cœlos, quæ terras, quæ maria pervagatur et permeatur, Scientiæ, nulla juste limites describat, nulla plene complectatur utilitates, nulla perfecte laudes exhauriat oratio. Et alioquin in re decantatâ ab omnibus, et vobis (opinor) satis intime perspectâ, improbe desipiens sim, si aut meam immoderatus abutar operam, aut vestram importunius exagitem patientiam.

Quanquam haud ab re, nec præter instituti mei rationem fecisse videor, quod vestram modo patientiam strenue exercuerim, cum ipsâ patientiâ nulla sit ad Mathesin aut aptior aut utilior introductio; nec alius quisquam sit ad has disciplinas optime comparatus, quam cujus aures, (orationis nec insipidæ fastidio devictæ, nec jejunæ tædio delassatæ) per integrum ad minus bihorium toleranter vapulare didicerunt: orationis merito dixi *jejunæ*, eoque magis tempestivæ (quis enim ab esu piscium eloquens sit, aut immunis culpæ sermone jam luxuriet?) quam si vobis sciero vehementer displicere, facile me consolabor; quinimo magnopere congratulabor mihi, validum inde deducturus argumentum, certum augurium desumpturus, quod optimum me hodie præstiterim Mathematicum, hoc est, pessimum Oratorem. Dixi.

PROCANCELLARII ELECTI ORATIO.

A.D. 1675.

FATI quodam impulsu devolutam in me provinciam quam ægre subeam, testor illam conscientiam imbecillitatis propriæ, et imperitiæ rerum, quarum hactenus ab usu curâque, homo deses et umbraticus, libenter abstinui, ne dicam vehementer abhorruï; testor ingentem ori meo *δυσωπίαν*, ad frontem torve contrahendam, ad vocem granditer attollendam, ad effrontem audaciam vultu repellendam reprimendamque; ad increpationes, minas, censurasque viriliter effulminandas, hoc est, ad rempublicam magnifice tractandam, minime comparatam: adtestor et hunc rerum statum ancipitem atque lubricum, in quo etiam prudentissimis expertissimisque viris, nedum inconsulto tyroni, perdifficile sit inflexo gressu rectum agendi tramitem insistere. Vos denuo testes appello, charissima Libertas, amœnissimum Otium, exoptatissima Quies, dulcissimæque ante omnia Musæ, quibus abdicatis in splendidulam hanc servitutem, in turbida negotia, in molestas cursitationes, in obstreperas lites et importunas querelas, delabor.

Hujusmodi scilicet obvenit mihi conditio, beneficii nihilominus habenda loco, et pro quâ vel ingratis meis gratias exsolvam oportet, si minus sorti meæ, vestræ saltem voluntati debitas.

Neque sortem tamen aggravabo meam, mœstâ specie rerum exterrens meipsum, aut oratione tragicâ vobis horrorem incutiens; non degenerem Academiam, collap-

sam disciplinam, pessundatos mores, subnatas nescio quas tetras pestes, atque feralia portenta (monstra nempe totidem a novo Procancellario velut Hercule quodam edomanda), cuncta demum in sequiorem formam mirifice traducta querulo sermone deplangam, aut acerbo insectabor ; non ita suscepti muneris auspicia deturpabo, pro votis vestris quasi convicia regerens, et gratitudinis vice criminationem intentans: id si facerem ætate devexior, aut gravioris supercilii compos, ignoscendum forsitan esset, nil aliud quam pro more senum exactæ juventutis blandam recolenti memoriam, et alienos mores carpendo mœrores marcoresque proprios consolanti.

Quin illuc potius oratio nostra spectabit, ut vestrum favorem ambiam, opemque vestram implorem, quibus impotentiae meæ succurratur, quibusque sublevatus gravissimum quod imposuistis onus utcunque ferendo sim: cum enim in hanc Spartam animum advertens, id mihi potissimum negotii demandatum sentiam, ut Legum nostrarum sanctione munitus, in studiis diligentiam et solertiam, in moribus probitatem et modestiam, in administrandâ republicâ literariâ *εὐταξίαν* et gravitatem fovendo tuendoque Academiæ decus sustentem; equidem tantæ rei proprio Marte consequendæ me prorsus imparem comperio, nec eatenus ausim vel ipsâ spe adspirare, nisi socias vos admoveatis manus, operæque vestræ suppetias abunde conferatis.

Enimvero vestrum est (spectatissimi viri), vestram ad virtutem laudemque pertinet, juventutem academicam ad optima quæque vestris præceptionibus informare, vestris hortatibus impellere, vestris exemplis allicere atque perducere: penes vos est unice teneram ætatem vestræ seu alumnæ disciplinæ seu conversationis æmulam a pravis institutis, ab ignaviâ, a petulantia, a temulentia, ab improbitate omnimodo vestris

consiliis abstrahere, vestrâ qua polletis autoritate coërcere: alioquin irrita fuerit illi seu dirigendæ seu corrigendæ, quæcunque impendetur opera, nisi vobis auctoribus et incentoribus addiscat, quod sui est officii gnaviter exequi, studiis acriter incumbendo ad eruditionis palmam anhelare, exercitia scholastica serio et sedulo obire, debitam majoribus reverentiam ultro studioseque deferre, scurrilem lasciviam detestari atque despuere; a cauponis, cenopoliis, ganeis (inertiæ lustris, et nequitiae officinis) se continere; ad honestam, ingenuam, frugique vitam sese totam componere.

Ad hæc ut unusquisque severe mentem intendat, invigiletque solícite, cum semper indole vestrâ dignum sit, ad res optimas evectâ, præclarisque disciplinis excultâ; cum et officio vestro congruat ad Academiæ salutem promovendam obstricto; tum jam præsertim opportunum est, præsentisque ratio temporis enixe deprecatur, si aut Almæ Matris honori consultum aut publicæ de vobis opinioni satisfactum vultis.

Etenim ignorare nemo potest quale sit seculum, quot erroribus fœtum, quot vitiis addictum, quot factionibus occupatum; adeoque quam vobis iniquum ac infensum; vobis, inquam, quos unice veritatis strenuos assertores et vindices, virtutis impigros magistros ducesque, pacis fidos asseclas atque patronos, morum arbitros censoresque præcipuos cernit et fremit, experitur et indignatur; hinc malignitatis et invidiæ stimulis percitum famæ nostræ perpetim insidias struit, hinc Academiæ dedecus impingendi undecunque causas aucupatur.

Quo magis si quando alias nunc certe nobis omnibus impensius allaborandum est, ne qua nobis labes adspargatur, ne qua commodetur ansa mores nostros sugillandi; quin ut in his potius tanta pelluceat integritas, quanta facile tam a bonis et sapientibus vires

laudem eliciat, quam invidorum ac malevolorum obtrec-
tationes compescat.

Sin autem e genio seculi, ad luxum et licentiam
proclivis, pravæ quicquam laxæve consuetudinis irre-
perit nobis, nostrosque suo contagio mores afflaverit, id
protinus omne sollicitudo vestra discutiat, amoliatur,
expurget; ita quidem ut liquido dehinc constare possit,
quid Mundi intersit et Academiæ; ut cum passim alibi
gentium dissidia flagrent, socordia regnet, luxuria furat,
flagitia grassentur, impietas triumphet, insultetque, hic
saltem apud vos concordia portum, industria thronum,
sobrietas perfugium, virtus asylum, et religio propug-
naculum obtinuisse videantur.

Ad hæc utcunque peragenda collimare quidem debet
hoc quicquid est seu magistratus seu ministerii vestro
in me iudicio collati; ipsum vero scopum attingere
neutiquam aliter valebit, nisi vosmet ut opera potenter
adnitamini, ut exemplo insigniter præluceatis exorando.

Ita si me beneficio affecistis, munus vestrum vobis
gratus retribuo; si incommodo gravastis, illo me in vos
justus ultor exonero.

Neque jam ferme succurrit aliud dictu tempestivum;
cum si minus exoraverim, frustra quicquam addidero;
sin exoravi, peroravi.

ORATIO

HABITA IN COMITIIS.

[A. D. 1676.]

BONUM factum, Academici, quod divinâ aspirante clementiâ, famâ^a nequicquam occlamitante (vel infamiâ potius, quæ plerosque nos omnes aut tumultis mortuos inclusit, aut lectis ægros affixit) Libitinâ exempti, feralibusque purpuris exuti, vivi (Deo sospitatori gratias) valentesque, quinimo vegeti atque robusti, comparemus hodie, ostro festiviore succincti prodimus, Academici puerperii solennia recolimus, et nedum ipsi propitiâ valetudine gaudemus at multam amicis nostris salutem impertimus.

Nos, inquam, divino beneficio salvi salvos esse jubemus, Hospites nostri quotquot adestis, sive quondam hujus, sive nunc alterius Academiæ alumni; charissimi fratres, dilectissimique consobrini; quoscunque vel propensa charitas vel honesta curiositas huc adduxerunt,

^a These expressions imply that there had been a report of the plague being at Cambridge, which might have scared away visitors. To explain the allusions in the next three pages I may notice that the Duke of Monmouth had been elected Chancellor of the University in 1674: and that Dr Beaumont, the Master of Peterhouse, was now Regius Professor of Theology. The "numerosa soboles" to which Alma Mater had just given birth were those who had just taken their Degrees. The "theologus insignis" was apparently Dr Gower, afterwards Master of St John's. Besides him, D.D. Degrees were conferred upon W Durham, Chaplain to the Duke of Monmouth, Edward Lake, Chaplain to the Duke of York, John Eachard, just elected Master of Catharine Hall. The "philosophus nobilissimus" was probably the Hon. John North, who succeeded Barrow as Master of Trinity next year.

seu ad invisendum decumbentem Academiam, seu ad congratulandum erectæ, seu ad illam utcunque præsentîâ vestrâ cohonestandum recreandumque.

Multum sane, si quandocunque, nunc præsertim affectui vestro debere se persentiscit Alma Mater, quod malignis rumoribus haudquaquam absterri, ad iter vos accingere veriti non estis, nec viarum tædia subire gravati, neque sorti nostræ vestram adjungere dedignati; id utique vobis imponentes negotii, ne mœstâ solitudine laboraret Academia, ne deserta prorsus aut amicis destituta videretur, ne Comitia publica private celebraret, aut incelebrata potius clanculum obiret.

Quo magis exoptandum mihi sit, illa nunc auspici, expectatione vestrâ dignam, auribusque vestris haud ingratam, quâ vos excipiam, orandi contigisse materiam; quæ et meam eloquendi tenuitatem suppleat, vestram expleat cupiditatem audiendi.

Neque votis Fortuna meis omnino refragatur, cum multa tam florentis indicia, quam crescentis Academiæ præsagia, quæ et præsentis status felicitatem luculente monstrant, et futuri spem abunde foveant, ultro res ipsa dicturo subministret.

Si quidem imprimis Musæ nostræ fausto patrocinio, certo præsidio, beneficoque fruuntur influxu illustrissimi juxta ac optimi Cancellarii, ad Academiæ protegendam salutem, provehendum decus, privilegia vindicanda, remque publicam nostram quomodocunque conservandam, exornandam, amplificandam, prompto studio, validâ ope, stabili gratiâ paratissimi; quo nullus, opinor, ab omni memoriâ contigit ad commodis nostris subveniendum aut voluntate pronior, aut operâ potentior, aut successu felicior; cujus ad omnimodas laudes, ad excelsas virtutes, ad gloriosa facinora justo præconio celebrandum cum facultas mea non aspiret, cum ad indolis heroicæ

splendorem, animique coruscam magnitudinem nostra præstringatur acies; cum ad Martium ardorem, et militarem peritiam, ad fulminatum Mosam, et expugnatum Trajectum (perennis historiæ stylo debitum Monumethanæ fortitudinis et famæ monumentum) vox contremiscat; id saltem officii ratio vel invitis et impotentibus eliciat, ne tam spectatam in nos eximiam benignitatem silentio penitus involvamus, aut amplissima beneficia nobis collata non agnoscendo vel stupide vecordes, vel perditæ ingrati videamur; neque quod Academia tanti Mæcenatis non illustri solum nomine decorata fulgeat, felicibusque sub auspiciis vigeat, ast singulari quoque benevolentia (nullam non seu captante seu arripiente benefaciendi occasionem) munita permaneat, subtrahenda fuit ansa nobis opportune gestiendi, vobisque libenter gratulandi.

Tum Professorem Cathedra nostra possidet, ejusmodi virum, eo animi vigore ingeniique acumine, eâ judicii soliditate, eâ facundiæ splendidâ amœnitate, limpidâ ubertate, nervosâque vi; eâ eruditionis amplitudine et copiâ; eâ demum solertiâ, diligentiaque præcellentem, ut quamlibet Academiam ipse solus beare, solus insignire et illustrare valeat; de quo plura taceo, ne aut ipsius modestiam irriter, aut soli lucem affundere videar; cum laudes nullas Hercules ille Theologicus desideret, apud vos præsertim, quibus ipsius dotes nullatenus incompetæ sunt aut erunt; si quidem aut memores estis eorum quæ antehac gesta sunt, aut iis quæ nunc geruntur attentionem debitam præstatis.

Accedunt alii Facultatum, Linguarum, Mathematicum Professores, suo quisque peculiari dignissimus elogio, si vel ipsi proprio suo merito non satis inclarescerent, vel eorum famam perfunctoria nostra commendatio valeat adæquare.

Quid, quod numerosam Alma Mater jam enixa Sobolem, in utriusque Reipublicæ subsidium, inque posterorum solatium confert; optimâ ni fallimur indole præditam, et probe disciplinis excultam?

En et vobis, Hospites, liberaliter excipiendis, ad disputandi munia comparatos, viros eximios; imprimis Theologum insignem, quem frustra sit verbis meis laudare, se factis suis mox abunde commendaturum; eo saltem nomine non laudes modo nostras sed et grates ample promeritum, quod honori publico modestiam suam litavit, sibique vim inferri passus est, ut gratam hanc vobis operam impenderet; quin ecce (ut egregios Medicos præteream et Jurisconsultos, Utopianis nihilo pauciores aut deteriores; ecce dico) Philosophum nobilissimum, magnanimæ radicis surculum haud degenerem, vultu juvenem, animo virum, (ingenio, judicio, eruditione, virtute maturum) togæ decus et comitiorum sydus, non splendore natalium, quam dotum et meritum excellentiâ prælustrius; cujus præclaram indolem suavissimosque mores cum reliquis vitæ tenor explicet, tum vel hoc unum specimen luculente demonstrat, quod partes hasce tam comiter suscipere voluit, quam feliciter valet sustinere.

Porro, dum oppidi plateas et pomæria, dum singula Musarum hospitia, florentioris ætatis vestigia cupide repetentes perlustratis, ecce vobis nova passim ædificia seu perfecta seu adfecta, illa cœlis nuper inserta, hæc e terris modo prorumpentia, se ostentant; quæ certe spectacula, etiamnum pubescentis Academiæ staturamque suam protendentis argumenta clarissima, quin oculos vestros jucundissime percellant, quin animos uberrimâ voluptate perfundant, nefas existimo dubitare; tanta siquidem Almæ Parenti nostræ incrementa accedere, tanta Musis ornamenta adponi, tantis subsidiis rem

literariam adaugeri, quis ingenue cordatus non gaudeat, non gestiat? Neque ferme vobis opinor quicquam auditu gratius (sicuti mihi dictu nil lætius) obveniat, quam in hoc ad extremam duritiam vergenti seculo, non ita penitus eviluisse literas, non ubique generosos spiritus adeo defecisse, ne plurimi supersint fidissimi Musarum amici amplissimique patroni; qui nedum iis voluntate favent, ast reipsâ prosunt; nedum illas benevolo complectuntur affectu, sed beneficâ quoque manu prosequuntur; cujus ego nuncii tam certus testis, quam lubens præco sum, quanti cum fratribus meis moliminis particeps, tantum optimorum hominum (immortali laude dignissimam, effusâque cum gratitudine perpetuo commemorandam) munificentiam expertus; quâ nempe factum est, ut non prorsus temere tantas spes concepissem, tanta posteris studiorum adminicula destinasse, tantum (præfiscine dixerim) Academiæ nostræ, pene dixissem et Anglicæ genti, decus affectasse videamur.

Quid enim? annon gentis nostræ peculiaris est gloria, quod literis tam indulgenter, tam provide, tam opimâ liberalitate consuluit; ut nuspiam gentium adeo clara prostent hujusce divinissimæ munificentiae monumenta; nusquam Musæ tam commode versentur, tam laute degant, tam decore splendideque habitent? Cum aliis gentibus Martiæ virtutis et Mercurialis ingenii famam dividamus oportet, at liberalis in disciplinas animi laudem nobis integram, et ab æmulis intactam, reservamus. Cum enim urbes alibi conspiciere liceat magnificis templis, superbis palatiis, juridicis curiis, Mercatoriis porticibus, ambulacris, aquæductibus, portubus, ædibus quibuscumque publicis eleganter et affabre constructis exornatas; cum suum unaquæque natio Londinum exhibeat; ubinam vero tot eruditioni devota

sacraria, tanta Scientiarum emporia, tales Musarum basilicas sol aspicit? quid Oxonio simile, quid Cantabrigiæ par habent, quod delicata monstret Italia, quod grandiloqua crepet Hispania, quod gloriosa jactet Gallia? quidni proinde dum Academias ornamus augemusque, simul et Anglici nominis majestatem promovere videamur? Quibus ideo cœptis ausisque nostris (quo estis ingenuo mentis candore præditi, quo in literas studio propendetis, quo rem publicam affectu complectimini) adsistetis et vos, Hospites benignissimi, tam animo benevoli fautores, quam operâ quâ licet benefici promotores; id ut a vobis præfidenter emendicare non ausim, ita facile mihi polliceri non vereor, quod ultro tantum parturientibus fœtum aut obstetricantes admovebitis manus, aut votis saltem annuentes propitiam nobis Lucinam advocabitis.

Hisce nimirum præludiis ad illa viam sternimus, spem erigimus, animosque comparamus, augustiora nostræ Reipublicæ incrementa; Theatrum utique quod disputantium jurgiis hoc templum exoneret, et quo saniorum ineptiæ relegentur; Bibliothecam, quæ supellectilem nostram librariam, haud sane curtam, apte capiat, et quam tot optimi auctores laxius atque liberius incolant, tam arcto limite minus æstuant; Scholas denique publicas, illustris nostræ Reipublicæ amplitudine dignas, quibusque pulcherrimam et suavissimam istam Germanam nostram ut mentis indole plurimum referimus, ita vultus specie propius attingamus.

Sed enim, inquietis, structuris auctiorem et cultiorem (affatim collatantibus nobis) Academiam repræsentas; ecquid autem est de studiorum profectu, de morum culturâ, de virtutis et pietatis augmentis quod eloquaris et enarres? Imo de his multa succurrerent dicenda, nisi

subvererer aut laudando blandus assentator, aut reprehendendo importunus censor, aut utcunque judicia vestra præoccupando temerarius arbiter existimari.

Quapropter istâ dicendi formâ consulto posthabitâ, ad vos potius, Academica Pubes, oratione conversâ, ut studiis acriter incumbatis, ut ad virtutem mores sedulo componatis, tantisper cohortabor. Cohortabor, inquam; at quorsum, forsân obmurmuretis, hoc thema detritum, obsoletum, et rancidum attingere? quorsum toties excoctam cramben reponere? quorsum ad hæc animitus intentos dirigere, vel aculeis sponte currentes instigare? Imo vero magnopere jam refert hujusmodi paræneses instaurari; ut salubria monita crebro nunc instillantur, serio imprimantur, valideque inculcentur, peculiaris ratio temporum justius exposcit, præsens conditio rerum vehementius efflagitat, publicæ necessitates districtius exigunt, et quodammodo extorquent. Jam enim præsertim ut velis omnibus remisque summam ad eruditionem contendatis, ut impensiore curâ et intentiore solertiâ ad exquisitam virtutem annitamini, non e re vestrâ tantum, quantum ex usu publico est. Cum multa perpetuo suppetant argumenta, quibus ingenuæ mentes ad studia provocentur, alliciantur, incendantur; quum plurima nunquam desint, quæ cordatos homines ad vitam probe pureque transigendam impellant ac exstimulent; plura saltem et validiora res jam subdunt irritamenta. Non tam animi gratiâ, vel ut privato satisfaciatis officio, quam Reipublicæ causâ, et ut publicis commodis succurratis, impigre jam studendum, incorrupte vivendum est. Non inquam, jam ideo præsertim studendum est, ut mentes vestras Scientiæ suavi salubrique escâ pascatis, cultu splendido ornetis, honestâ voluptate deliniatis; ut ex eruditione claritatem adsciscatis, opes conquiratis, dignitates assequamini; non

idcirco bene vivendum, ut alacri conscientiâ, integrâ famâ, spe jucundâ fruamini, salutemque denuo propriam consequamini: sed enim potius ad nobiliores quodammodo scopos collimantes, ut inde subsidio præsidioque vestro Rempublicam his egentem adjuvetis, labantem sustentetis, periclitantem conservetis.

In eo siquidem cardine jam nostra omnium salus vertitur, in eo præsertim Ecclesiæ fortuna versatur, quam undique densis agminibus infensi perduelles circumstant, omnibus machinis admotis illam impetentes, cunctis illam viribus ferociter oppugnantes, cum infesta signa palam inferentes, tum subdolas insidias clam intendentes.

In vestrum sinum Veritas, variis ab hostibus vexata, variisque fluctibus jactata, nusquam tranquilla confugit, ipsius vos assertores et vindices, vos protectores et propugnatores unicos implorans; nec eâ jam omnino pacatâ frui licet, nisi confestim ad certamen vos accingatis, in arenam descendatis, strenue depugnetis, ipsam vobis vi et armis asseratis.

Vestram Religio fidem invocat, et promptas a vobis suppetias deposcit; quam importuni scilicet adversarii hi penitus evertere student, illi misere pervertere conantur.

Vestrâ (si quidem ullâ mortali) operâ Pax ut factionibus discerpta resarciatur, Ordo ut turbis conquassatus instauretur, Salus ut mille periculis involuta extricetur, jam præstolantur.

Multi jam ad portas Hannibales, agros nostros incursant, muros nostros obsident, vallis nostris insultant, nisi vos vigilanter adsistatis, nisi viriliter obsistatis, statim irrupturi, statim omnia direpturi. Innumeros perpetim Capitolinus ille Flamen Catholici sui potentatus satellites e castris suis, e claustris, e seminariis effundit,

copiosis opibus dotatos, amplissimisque mercedibus conductos, armis valide munitos, animisque vehementer accensos, quibus nihil aliud est pensi, quam ut populis irrepant, virusque suum infundant, ut lubricos in castra transfugas abripiendo ecclesiam nostram depopulentur, devastent, debellent, atque sub jugum mittant.

Multos parasynagogæ nostræ zizaniorum satores, turbarum incentores, nequitiae et ineptiae præcones fovent, animi præfractâ contumaciâ, frontis impenetrabili duriâ, ingenii versatilis astutiâ, linguæque volubilis efficaciâ ad vulgus seducendum mirifice comparatis, quibus et illud religio est (unica forsâ religio) religionem nostram pessundare.

Quinimo complures tellus nostra gigantes protulit, impietatis immanes zelotas ac pugiles acerrimos; qui bello coelis indicto, Deum e rebus extrudere, pietatem ab animis invellere mordicûs adnituntur.

Quibus universis vos ferme solos Ecclesia, Veritas, Pietas, habent quos opponant, salutis suæ patronos et propugnatores; vestris sua Pergama dextris defendenda committit, et accredit! A vobis utique nemo non expetit, non expectat, ingruentes cervicibus nostris hinc duram servitutem, improbas fraudes et imposturas, inde profanam infidelitatem, ineffrænem licentiam, factiosam pervicaciam, et enthusiasticos furores depelli.

Quæ si minus præstentur, aut male succedant; si Veritas erroribus succumbat, si ab impietate Religio profligetur; si quicunque prævaleant inimici, vel Ecclesiæ status utcunque convellatur, totum id quicquid emergerit dispendii vestræ adscribetur inscitiae, vel ignaviae improperebitur; et dum aliis forsâ in damnum aut in ruinam cedit, vobis duntaxat in crimen et opprobrium computabitur; neque quisquam tunc erit, qui frustra vobis invidenda hæc otia contigisse, incassum in vos

uberes istos proventus erogari, immerito tantam vobis existimationem competere, tantam in vobis spem collocari non exclamabit.

Cæterum ut his partibus rite defungamini, non segnis præstabit opera, non tenuis sufficiet industria, non modicæ facultates satis conducent; quin eo opus erit, ut ingenii nervos omnes intendatis, ut nulli non disciplinæ gnaviter insudetis, ut omnigenâ eruditione non leviter tincti sitis, at funditus imbuamini; nec enim sperandum est, ut nuda Veritas armatos errores subigat; ut imbellis Pietas giganteam audaciam prosternat; ut Ecclesia solo nomine suo se indefensa tueatur; ut, nisi validis armis instructi, tot hostium copias sustinere, tantos aggressorum impetus reprimere valeatis.

Veritatem nonnulli veteratores antiquitatis obtentu suppressum eunt; qui nempe dum novitia sua commenta, cruda dogmata, musteos ritus hesternasque traditiones propinant obtruduntque nobis, nihil interim magis quam profundam vetustatem prætexunt, Patres citant, Synodos crepant, veteres Historiolas narrant; quorum ut Gibeoniticam simulationem detegatis, fallacesque larvas detrahatis, eludatis technas, erroresque refellatis antiquitatis et ipsi scrinia diligenter excutere, Patrum scripta assiduâ manu revolvere, Conciliorum decreta et Historiarum monumenta percallere debetis.

Alii sophisticis tricis spinosisque cavillis errores involvant, obesæ naris animique simplicis homines, velut araneæ muscas subtilitatum laqueis irretientes; et demonstrationes subinde nescio quas (frivolas quidem illas, sed intricatas et captiosas) venditantes; cujusmodi præstigias ut quo et facile perspicere et expedite detorqueere valeatis, uti solidioris omnis Philosophiæ exquisitam notitiam indipiscamini, ut et non vulgari disputandi solertiâ polleatis, ita et scholasticis argutiis

strophisque dialecticis, quantum suffecerit, assuescatis oportet.

Sunt qui plebeculam auribus prehensam ab Ecclesiâ divellunt; proflui sermonis illecebris et populari suadâ demulcentes ipsam, inque suos casses illicientes; quorum ad assultus cœercendos, expedit et vos flexanimi vim eloquii comparare, ejusce præsertim, quod ad vulgi captum hominumque communem sensum accommodatur.

Alii Naturæ singularem sibi peritiam arrogantes, Mathesisque præ se ferentes eximium studium, ex Epicureâ penu depromptis telis Religioni pugnam intentant; neque cujusquam rei magis satagunt, quam ut divinam e mundo potestatem ac providentiam eliminent; horum ingratis simorum certe mortalium ut detestanda compescatis ausa, vestri quoque plurimum interest Naturæ penetralia scrutari, mundi phænomena curiose speculari, rerum causas solerter indagare, diffusum per omnia Numen et singulis rebus impressa divinæ sapientiæ vestigia cum ipsi deprehendere, tum aliis commonstrare; quin et istis (quibus hi feroculi scioli que nebulones tantopere insolescunt) Mathematici ingenium vestrum exercere, excitare et exacuere.

Neque demum linguas negligatis licet, Scientiarum claves et eruditionis vestibula; sine quibus ipsi nec doctos intelligere, nec indoctos potestis erudire; et sapientia vobis vel nulla vel infans sit oportet.

Ista scilicet, Academici, tot et tanta rerum momenta vos ad quibuscunque studiis acriter incumbendum non tam invitant et suadent, quam urgent et cogunt; si vel existimationi vestræ publicæque de vobis opinioni satisfactum, vel Almæ Matris honori dignitæque prospectum, vel Ecclesiæ saluti pacique consultum vultis; imo (quod istis præpollet omnibus) si vobis cordi sit vestro erga Deum officio perfungi, divinæque gloriæ inservire.

Neque jam segniores ad honestam frugique vitam instituendam hic temporum status seculique genius stimulos admovent vobis; cum enim ubique terrarum perniciosa licentia grassetur, pravæ consuetudines invalescant, dissoluti mores inolescant, pestiferorum dogmatum corruptelæ serpent, dissoluti mores contagiosis exemplis propagentur, cum passim alibi luxuria furat, discordia flagret, ignavia stagnet, improbitas omniscunque triumphet et dominetur; unde præterquam a vobis, inundantibus hisce malis obex aliquis, aut epidemicis hisce morbis remedium quodpiam expectetur? quo profuga Virtus nisi ad hoc asylum se conferat? ubinam integritas nisi in hoc portu conquiescat? qua in arce sobrietas incolumis consistat? qua in officinâ solertia se exerceat? ubi mentis alma simplicitas, illibatus candor, suavis humanitas, et intemerata modestia non solum in quo regnent dico, sed locum ubi commorentur, inveniant? ubi sanctorum et strictior disciplina vigeat? unde vivendi certæ normæ, vel exemplaria clara desumantur? quam aliam vitæ cynosuram respiciat mundus, in opinionum salo fluctuans, aut inter errorum syrtes et scopulos velificans? Enimvero nisi vos prompte succurritis, haud sanctis tantummodo præceptionibus homines ad optima quæque dirigentes, strenuis hortatibus impellentes, sed et illustribus exemplis conspicue prælucentes, de rebus humanis conclamaturnum est, ferinam in rabiem et belluinam sordes degenerat seculum; in præceptis omnia ruunt, ac infimum vitiorum in barathrum subitio demerguntur.

Quinetiam ut huc unusquisque serio mentem advertat, invigiletque sollicite, jam præsertim opportunum est, quoniam in vos ceu virtutis unicos, magistros ducesque, ceu morum præcipuos arbitros atque censores, flagitiorum asseclæ animum perquam iniquum infensumque

gerunt; unde malignitatis et invidiæ furialibus œstris perciti famæ vestræ perpetim insidias struunt, sequiores de vobis rumusculos captant, et Academiis dedecus impingendi undecunque prætextus aucupantur; quo magis si quando alias nunc certe vobis omnibus impensius allaborandum est, nequa vobis labes adspergatur, nequa porrigatur ansa mores vestros sugillandi; quin ut in his potius tanta pelluceat integritas, quanta facile tam a bonis et sapientibus viris laudem eliciat, quam improborum atque vecordium obtrectationes compescat. Sive genio seculi ad luxum atque licentiam proclivis, laxæ quicquam consuetudinis huc irreperit, aut intruserit se, nostrosque suo contagio mores afflaverit, id protinus omne discutiatis et expurgetis.

Hæc, Academici, utinam ego non hac languidâ frigidâque (per tempestatis licet et occupationum æstus excogitata) oratione tenuiter innuere, leviterque perstringere, sed efficaciore vi quadam dicendi vestrum in pectus altius imprimere, clavisque quasi trabalibus infigere potuissem; utcunque quod exilis facultas dicendo consequi non potuit, enavabit animus vovendo præstare; neque mihi fervidæ preces unquam deerunt, ut mentem Deus Opt. Max. vobis inspiret educatione vestrâ dignam, industrium in præcordiis vestris vigorem accendat, rectissimos in tramites vitæ vestræ cursum disponat; studiis denique vestris, et institutis feliciter obsecundet. Dixi.

VICECANCELLARII

MUNERE DEFUNCTI

O R A T I O.

[A.D. 1676.]

QUANQUAM, Academici, spiritum agenti mihi linguæ usus vix suppetit, ut exequiali salutatione vos interpellem; neque video quorsum exauctoratus et nullius jam rei vir minimum habitura pondus verba profundam; adeoque fato placide succumbere, seu provinciâ tacitus elabi malim, quam supremis vocibus aut circa vos temere, vel de meipso putide nescio quid effutire; tamen quia dominus rerum mos exigit, extremoque in actu, præsertim officioso, nolim deficere, compatiamur invicem sultis, ego paucula coacte profando, vos aures tantisper indulgendo.

Quid ergo? scire vultis, opinor, de munere quod exuo, quid sentiam, aut qualiter animo decedam affectus: dicam; juxta cum illis, qui diuturnâ velificatione perfuncti transcursos fluctus cum horrore respiciunt, stabilis autem soli herbidos saltus, sylvasque prominentes alacriter obtinentur; consimiliter enim mihi, post enavigatum undosum hoc pelagus, transacta recolenti incror oboritur, at futura prospicienti non modica voluptas obversatur.

Hujus ingruentis lætitiæ causas nihil opus est exponere: quis enim portum non hilaris ingreditur? quis sibi se restitutum non lætabundus excipit? quem non

delectet eximi jugo, vel emancipari servitute, tot dominis addictâ, quorum tam difficile sit exequi placita, quam sententias conciliare? quis invitâ Minervâ susceptum onus non animo adlubesciente deponat? quis solus incedere, proque suoapte arbitrato passim exspatiari non centies præoptet, quam aut domo affigi, aut custodibus succingi; quis pervicacem mundum non sibi libentius dinnittat ut vadat sicut vult, quam ei seu dirigendo seu corrigendo teneatur incumbere? quis demum a fervido rerum æstu in amœnam umbram, ab obstreperis litibus in tranquillam pacem, ab alienis importunis negotiis ad sua jucunda studia regresso sibi non impense gratuletur?

Verum illud mœrere quod dixi quorsum attinet, aut unde provenit? an quod adversi quicquam aut infesti sustinuerim; quod in hoc salo naufragium passus regularum plusculum amiserim, aut tempestatibus acerbè jactatus vexatusque fuerim? imo, nihil tale me pungit, aut quaquam tangit; nec enim curriculum hoc emetienti triste quippiam aut tragicum, aut oppidò sinistrum recordor obvenisse; nullæ (vobis gratias) emerserunt turbæ, nullæ factiones exarserunt; omnia leni defluerunt amne, placidoque tenore decurrerunt. Obmurmuravit aliquis, obstrepuerit, obniscus aut obloquutus fuerit quidvis administranti; non assero factum: (absit): at fieri potuisse suppono; quid tum? an idcirco doleam? minime omnium; nam an aliter uspiam vivitur? an mortalium discrepare judicia, seu vota non conspirare, mirum aut mœstum est? quod certe nisi esset, vita non esset, Respublica non esset; stertere potius quam vivere, turpiter famulari quam viriliter in publicum consulere videremur: hujusmodi proinde siquid accidisset, neutiquam id meis accidisset ingratiis, et gratanter potius (si saperem) quam gravate pertulissem.

Quid itaque maceror aut angor animi? hæc unice scilicet, Academici; quod commodis vestris minus profuerim, quod votis vestris parum satisfecerim; quod favori vestro parem referre gratiam haud valuerim; quod mihi non adeo propitia sors aspirarit, ut opera mea quicquam præstarem in rem vestram abunde proficuum, aut spe dignum, aut voluntati gratum; quod adeo Galbæ missello, quam Vespasiano propius exeam.

Non hæc dico, quasi mihimet ipsi in gerendâ Republicâ sequius aliquid admisisse consciirem; quum potius excussâ memoriâ, integrâ conscientiâ, animoque prorsus erecto fidenter ausim profiteri, nil omnino me quod sciam vel animo destinasse, vel opere patrasse, seu meipso seu vobis indignum; cujusve sic pœniteat, ut infectum cupiam; quinimò demandatum pensum ita mihi saltem ipsi videor obiisse, ut neque privatis compendiis inserviens, neque propriis affectibus indulgens, ad ea simpliciter collimarim, quæ Reipublicæ vestræ vel utilia vel honorifica subductis rationibus aut plane scirem, aut valde sperarem, et serio arbitrarer; Lucaniaque Catonis ad instar in commune bonus aut fui semper, aut esse studui; commissorum utique si ratio habeatur.

Veruntamen quod nonnulla factu commoda prætermiserim, seu perperam habentia corrigere non allaborarim, illud sane non tam ægre fateor, quam fero; nimirum ad talia ne strenue accingerer, animi nativa lenitas dicam an mollities aut socordia præpedivit, vel rerum nimia difficultas absterruit, vel aliquid operâ dignum peragendi desperatio cohibuit; cum is nempe sim, qui labori non movendo parcere satius autumo, quam ipsum nil promovendo dispendere; nec iis ambiam accenseri, qui se dum turbas cient negotia putant conficere; idque multa agendo consequi solent, ut nihil agant.

Hinc tamen utcunque sit, ut oculūm retorquens molestiā afficiar, eoque graviter admordear, quod vel opportunitas defuit, aut imbecillitas obfuit, ne de vobis luculentius promererer.

Nec aliunde quam a comitate vestrâ solatium exquiram; quale satis efficax adhibeatis licet, quoad a me vel gesta vel omissa, sicuti res postularit, aut boni consulendo, aut benigne condonando.

Illud obtestato mihi tantummodo superest, ut prospera vobis omnia comprecet; imprimisque talem mihi successorem obtingere, qui cum usibus vestris aptior, tum votis acceptior sit: ita voveo scilicet, ita non læva cornix auguror ἔσται πάντα καλῶς.

DE TRIBUS SYMBOLIS.

Relaxatio fidei trium Symbolorum, in octavo articulo Ecclesiæ Anglicanæ propositorum, admitti non potest, sine scandalo dato apostasiæ ab Ecclesia universali.

A NASCENTIS Ecclesiæ primordiis usu receptum apparet, formulas quasdam professionis, et sacræ doctrinæ summulas, (quales Sanctus Paulus Rom. vi. ^{17.}τύπους διδαχῆς, et ὑγιαίνόντων λόγων ὑποτυπώσεις in ²Tim. i. 13. digitare videtur, Tertullianus^a veritatis et fidei regulas ac leges appellitat,) in Ecclesiis prostrare; quibus veluti symbolis ac tesseris Christiani fideles dignoscerentur^b, et Religio nostra qualis esset omnibus innotesceret; quibus ad Christianismum accedentes Neophyti ipsius principiis imbuerentur; eisdemque nomen dantes quousque profecerant ostenderent, et quid susceperant credendum profiterentur; quibus denuo quasi metis aut repagulis ingenia continerentur, ne præter oleas sanæ doctrinæ devios in errores exorbitarent, aut excurrerent.

^a De Virg. Vel. [cap. i. Opp. 173 A.] De Præscript. Hæret. [cap. xiii. p. 206 D.] Adv. Prax. [cap. ii. p. 501 B.]

^b Symbolum tessera est et signaculum quo inter fideles perfidosque secernitur.—Max. Taur. [Verbatim. Beati Apostoli—exemplum sequentes Ecclesiæ Dei—mysterium Symboli tradiderunt, ut quia sub uno Christi nomine credentium erat futura diversitas, signaculum Symboli inter fideles perfidosque secerneret.—Hom. de Expos. Symb. Max. Bibl. Vet. Pat. Tom. vi. p. 42 G.]

Hæc primitus admodum erant succincta atque simplicia; nec aliud ferme quam præcipua continebant Religionis nostræ capita, ab aliis illam (Judaismo scilicet, et Ethnicismo tunc obtinentibus) distinguentia; prout ex illis liquet ejusmodi formis, quæ in sanctis Irenæo, Tertulliano, Cypriano proponuntur, aut subindicantur.

Sed postquam emergentes prave curiosi dogmatistæ suis ausi sunt commentis et παραδιατριβαῖς ^{1 Tim. vi. 5.} sublimia fidei nostræ mysteria pervertere, vel contaminare; Ecclesiæ pastoribus necesse vel ex usu visum est, post quæstiones eventilatas et accurate discussas, alia nova Symbola veritatem districtius elucidantia proponere; cum ut Ecclesiæ filios ad veram dogmatum intelligentiam erudirent, et auctoritate suâ damnatis erroribus aditum præcluderent, tum ut illorum professione Orthodoxos ab Hæreticis dispecerent, illosque gremio foverent, hos procul arcerent.

Ita cum Paulus Samosatenus, ἀποστὰς τοῦ κανόνος ἐπὶ κίβδηλα καὶ νόθα διδάγματα μετελήλυθεν^c, istis Antiochena Synodus a se formatam definitionem opposuit; ejusque vestigiis insistens Nicæna Synodus Arii, postmodumque Constantinopolitana, πνευματομάχων heterodoxias hac ratione transfixit.

Veruntamen cum prioribus Symbolis, Catholico consensu receptis, veritas satis definita videretur; et quo multorum curiosa vel contentiosa reprimere-tur ambitio novas indies fidei confessiones procu-dentium, lacinias suas prioribus assuentium (a quibus dissidia succrescebant, et fides perplexa reddebatur), Synodo Ephesinæ Generali (ut et postea Chalce-donensi) legem sancire placuit, gravissimâ poenâ

^c Eus. Eccles. Hist. vii. 30.

munitam, ne cui exinde liceret alium a Niceno fidei typum componere vel exponere^d.

Hinc factum, ut reliquis dimissis, tria saltem Symbola publicam in Ecclesiâ auctoritatem tenuerint; quæ proinde, Ecclesia Anglicana, mater nostra, quo suam cum Ecclesiâ Catholicâ concordiam testatam faceret, et semetipsam ab errorum tam contagio quam consortio præstaret immunem, suffragio suo comprobavit (in Articulis suis expresso,) Liturgiis suis inseruit, adeoque filiis suis (Clericis præsertim) agnoscenda et usurpanda præscripsit: *Symbola, inquit, tria, Nicenum, Athanasii, et quod vulgo Apostolorum appellatur, omnino recipienda sunt, et credenda; nam firmissimis Scripturarum testimoniis probari possunt*^e

De quibus singillatim paucula quædam attinamus ad thesin propositam spectantia; hoc saltem prænotato, quod in illa *fidei relaxatio* talis intelligi videatur, qua Symbolorum usus publicus obmittatur, aut ipsorum professio, legibus refixis, non exigatur; reliqua vero tam clara sunt, ut explicationem minime desiderent.

I. Jam Apostolicum Symbolum (illud ipsum vel ei consimile, quod Tertullianus^f appellat *regulam veritatis, quæ veniat a Christo, transmissa per comites ipsius*; quod saltem antiquitus in Ecclesiis plerisque, imprimis Romanâ, Baptismum suscipientes profiteri solebant) præcipuos complectitur et maxime peculiare Christianæ Religionis articulos,

^d Syn. Eph. Can. VII. [Bin. Conc. Tom. II. p. 366.]

Syn. Chal. Act. V. [Bin. Tom. III.] p. 340.

Evagr. Eccl. Hist. II. 4.

[*᾿Ωρισεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη συνδος ἑτέραν πίστιν μηδενὶ προφέρειν.*]

^e Art. VIII.

^f Apol. cap. XLVII. [Opp. p. 37 B.]

e Sacris Literis congestos, et simplicissimis verbis liquido conceptos; a quo proinde Christianum sibi nomen asserentium nemo ferme quisquam ullatenus dissentire præ se fert; adeoque nec quisquam, opinor, in illo comprehensæ fidei relaxationem ullam cogitet aut exoptet; ullam autem admittere, quid aliud esset, quam ipsius Christianismi repudiati scandalum accersere? de eo proinde nil attinet plura dicere.

II. Nicenum vero Symbolum, ab illo primo celeberrimoque Concilio, quod in ipsis Ecclesiæ triumphantis auspiciis, e persecutionum flammis emergentes celebrarunt plusquam trecenti antistites Ecclesiarum, fidei Christianæ confessores eximii fortissimique athletæ; nam (ut S. Chrysostomus aureo suo penicillo illos alicubi depingit), *καθάπερ ἀριστεῖς τινες μυρία στήσαντες τρόπαια, καὶ πολλὰ δεξάμενοι τραύματα, οὕτω πανταχόθεν ἐπανῆσαν τότε τῶν ἐκκλησιῶν οἱ προστάται, τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ βαστάζοντες, καὶ πολλὰς ἔχοντες ἀριθμεῖν τιμωρίας, ἃς διὰ τὴν ὁμολογίαν ὑπέμειναν—καὶ διὰ τῶν ἀθλητῶν τούτων ἡ σύνοδος ἅπανα συγκεκρότητο τότε—*^s, ab hujusmodi, inquam, tot Patribus conditum, et a Secundo Generali Concilio, Constantinopoli habito, nonnihil adauctum, S. Trinitatis mysterium, haustis e divinâ Scripturâ sensibus, luculente tradit, Christi divinam æternamque naturam ab Arianæ sectæ commentis, ipsum in creatarum temporaliumque rerum censum deprimentibus, exerte vindicans; nec non Sancti Spiritus Divinitatem asserens a pravis *πνευματομάχων* heterodoxiis.

Hujusce Symboli fidem, post tot superatos at-

^s Chrys. Opp. Tom. vi. Orat. 28.

que sedatos adversarum molitionum fluctus ubique prævalentem, adeoque Divinæ Providentiæ quasi suffragio comprobata (ne dicam sacrorum oraculorum claris testimoniis quoque subnixam) totque seculorum universali consensu stabilitam, jam relaxare, quid aliud esset, quam istorum Hæreticorum vel in castra transire, vel in consortium nos tradere? quam Orthodoxiæ proditiæ nos plane reos facere, vel utcumque suspectos præbere? quam consopita dissentionum incendia resuscitare; quam defixas a Patribus metas amovere; quam ovilis Dominici septa diruere murosque demoliri; quam Unitatis Catholicæ clarissimas tesseras, certissimaque pignora projicere; quam veritatis simul ac pacis conservandæ exploratissima media, falsitatis autem discordiæque propulsandæ potentissima probatissimaque remedia subtrahere; quam Ecclesiæ (non degeneris, inquinatæ, pontificio jugo oppressæ, sed) omnino primitivæ, defœcatæ, liberrimæ consistoria, summe veneranda, *quorum in Ecclesiâ*, si Augustino credimus, *saluberrima est auctoritas*, auctoritate suâ prorsus exuere, tanque diuturnâ possessione firmato ab honore deturbare? quam denuo totius Ecclesiæ quæ fuerunt unquam aut esse poterunt augustissima judicia convellere, vel omnino cassare? quorum nihil non Apostasiæ ab Ecclesiæ universalis vel fide vel pace suspicionem ingerat, et scandalum obtrudat.

Enimvero si nullam fidei professionem exigat, si nullos communioni suæ limites præfigat Ecclesia, unde quæ sit ejus mens, qualis doctrina, constabit? quo signo monstrabit, quo testimonio evincet, quo pignore cavebit se quoad intaminatam fidem cum Ecclesiâ Catholicâ conspirare vel cohærere? vel Hæ-

reticorum se opinionibus et consortio renunciare? quibus notis aut characteribus ab heterodoxis doctoribus orthodoxos pastores, a lupis, a vulpibus, a canibus oves secernet aut disternabit? quâ ratione τῶν ἑτεροδιδασκαλούντων, et sanctissima mysteria pervertentium ora frænabit, aut serpentium errorum contagia sistet? quo pacto tam ab Apostolis impense laudatæ crebroque inculcatæ ὁμονοία consulet; vel efficiet, ut juxta S. Pauli mandata constanter omnes idem sentiamus, idem loquamur; simusque κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῷ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ 1 Cor. i. 10.
γνώμῃ; idem sapiamus, et in eâdem regulâ permanamus; in uno Spiritu stemus unanimes; unitatemque Spiritus in vinculo pacis servemus? quomodo denique præceptis apostolicis obsequetur, jubentibus Hæreticos, ἑτεροδιδασκαλοῦντας, aliud Evangelium prædicantes, aversari, devitare, detestari? Phil. iii. 15;
i. 27.
Eph. iv. 3.
Tit. iii. 10.
Rom. xvi.
17.
Gal. i. 8.

Quod si fidei professionem ullam requirat, quidni præsertim hujus Nicenæ, quam tanta commendat antiquitas, tam venerabilis auctoritas edidit, tot ætatum præscriptio roboravit, adeoque diffusus Ecclesiæ consensus sacravit? Si quos omnino communioni suæ terminos præscribat, quidni potissimum hos, ita dudum Christiani populi sensibus infixos, ut sine fidei vel gravi ruinâ vel periculosâ concussione vix evelli queant? Denique si Patrum fidem respuimus, annon eo ipso ab Ecclesiâ Catholicâ deflectimus? sin constanter illam amplectimur, quorsum ejus professionem luxamus?

III. Tertium, S. Athanasio adscriptum, Symbolum, non auctoris claritate (is enim apud doctos haud adeo certus est) nec antiquitatis compertæ gratiâ (nam duntaxat a mille circiter annis ejusce notitia percrebuit), neque consensus amplitudine

(cum ab occidentali tantum Ecclesiâ recipiatur) ita commendatum, hoc tamen nomine dignitatem suam tuetur, quod undique profectum tot per secula tantamque per orbis Christiani partem invaluit; quin et a se intrinsecus hoc habet, quod reliquis quodammodo perfectius et plenius est, nec non ad *ὀρθοδοξίαν* adserendam accommodatius.

Etenim præter S. Trinitatis doctrinam enucleate propositam (non Ario tantum, at Sabellio quoque damnato, quem Nicenum haud ita clare tangit) Incarnationis Dominicæ mysterium dilucidius explicat, juxta Synodorum Œcumenicarum Ephesinæ et Chalcedonensis definitiones accuratas, utramque Christi naturam a Nestorii illas distrahentis, et ab Eutychetis iisdem confundentis, erroribus asserens; ut et ab Apollinarii perverso dogmate Domini humanitatem mutilantis; quinetiam de Sancti Spiritus origine gravissimam decidit controversiam, adversus Græcos hac in parte cespitantes; (quibus argumentis ut ejus vetustati nonnihil derogatur, ita perfectioni præstantiæque intrinsecæ plurimum accedit.)

Hujus itaque fides eatenus relaxanda non est; ne Synodorum istarum, a primis duabus haud longo intervallo proximarum, vel puram doctrinam respuere, vel eximiæ auctoritati detrachere videamur; vel saltem ne Græcorum errori videamur astipulari; et generatim propter easdem ferme causas, quas de Nicenâ fide non relaxandâ mox attigimus.

Hoc sane, una cum reliquis in occidentali Ecclesiâ diu receptis, sapienter Ecclesia nostra retinendum censuit: cum ut suam *ὀρθοδοξίαν* curam zelumque demonstraret, tum ut concordie studium ostenderet in iis omnibus, quæ veritati consona

Romanæ partes docent, ultro agnoscendis; tum etiam ne quam captiosis hominibus speciosam offensionis ansam ministraret.

In hoc quidem Symbolo quibusdam nonnulla minus arrident; illud præsertim, quod in dogmatum explicatione dissentientes tam asperâ censurâ percellit, tantisque pœnis devovet. Cui exceptioni breviter (etenim ut fuse non vacat) respondemus.

Primo, Illud iudicium non ad Symboli fidem, adeoque nec ad quæstionem, pertinere videtur. Id verborum ipsa series innuit; nam præfatorio iudicio subjicitur, *Catholica vero Fides est hæc*: item fidei expositæ adnectitur epilogus, *Hæc est Catholica Fides*, quam excipit simile iudicium; itaque fides ipsa iudiciis istis *παρεμβατικῶς* interclusa jacet.

Secundo, Iudicium illud non æque videtur ad omnia Symboli puncta se extendere, verum ad illa præsertim, quæ in Universalibus Conciliis definita sunt, et quibus adversa dogmata Patres tanquam hæretica sunt execrati. Nam, v. g. Græcos Hæreticis accensere, vel a salute prorsus excludere, multi Theologi non sustinent, alioquin huic Symbolo mordicus adhærentes; ne id faciant, gravissimis argumentis permoti. Nam (ut alia præteream) an leve est tantam Ecclesiæ partem, a Photii saltem tempore (hoc est, plusquam 800 annis,) huic errori adhærentem abscindere, vel inferno addicere? unde factum est, inquiunt, ut plerique Patres Græci præsertim de eo hæsitent, aut nihil exploratum tradant? unde ex illis præcipui docent processionis (vel *ὑπάρξεως*) Sancti Spiritus modum tuto ignorari? unde Constantinopolitana Synodus hoc indefinitum transiliit? unde Synodi subsequentes definitioni quicquam adjici prohibuerunt? unde Theodoretus

hoc dogma oppugnavit tam impune, Cyrillo contra nihil hiscente, nec ejus tot adversariis ei propterea erroris dicam impingentibus?

Tertio, Ejusmodi judicia sic temperanda sunt, ut iis non quilibet ignarus aut simpliciter errans et incredulus subiaceat, at ii saltem, qui pravis affectibus, animo revera hæretico (hoc est, *αὐτοκατακρίτω*, vel hypocritico, temerario, factioso, arrogante, contumace), patefactæ circa fidei doctrinam veritati præfracte obnituntur atque reclamant, *ἄνθρωποι*, juxta ¹ Tim. vi. 5. Apostolum, *διεφθαρμένοι τὸν νοῦν*, ac inde, *ἀπεστερημένοι τῆς ἀληθείας*. Ita quidem S. Augustinus: *Si mihi* (inquit, ad Honoratum Manichæum scribens) *unum atque idem videretur hæreticus et credens hæreticis homo, tam lingua quam stylo in hac causa conquiescendum mihi esse arbitrarer. Nunc vero cum inter hæc duo plurimum intersit; quandoquidem hæreticus est, ut mea fert opinio, qui alicujus temporalis commodi, et maxime gloriæ principatusque sui gratia, falsas ac novas opiniones vel gignit, vel sequitur; ille autem qui hujusmodi hominibus credit, homo est imaginatione quadam veritatis ac pietatis illusus^h. Et rursus, Donatistarum Episcopos alloquens: Qui sententiam, inquit, suam quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia præsumptionis suæ pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quærent autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint; nequaquam sunt inter hæreticos deputandi. Tales ergo vos nisi esse crederem, nullas fortasse vobis literas mitteremⁱ. Ita nonnullos ille*

^h [De Util. Cred. cap. i. Opp. Tom. VIII. col. 45 A.]

ⁱ Ep. CLXII. [Ep. XLIII. Tom. II. col. 88 A.]

Manichæos nonnullosque Donatistas hæreseos absolvit: quam in rem continere non possum ne quoque vetusti piissimique scriptoris (Salviani) adjungam verba perquam diserta, de quibusdam Arianis ita proloquentis: *Hæretici sunt, sed non scientes; denique apud nos sunt hæretici, apud se non sunt; nam in tantum se Catholicos esse judicant, ut nos ipsos titulo hæreticæ appellationis infament: quod ergo illi nobis sunt, hoc nos illis: nos eos injuriam divinæ generationi facere certi sumus, quod minorem Patre Filium dicant; illi nos injuriosos Patri existimant, quia æquales esse credamus. Veritas apud nos est, sed illi apud se esse præsumunt; honor Dei apud nos est, sed illi hoc arbitrantur honorem divinitatis esse quod credunt; inofficiosi sunt, sed illis hoc est summum religionis officium; impii sunt, sed hoc putant veram esse pietatem; errant ergo, sed bono animo errant, non odio sed affectu Dei, honorare se Dominum atque amare credentes; quamvis non habeant rectam fidem, illi tamen hoc perfectam Dei æstimant charitatem: qualiter pro hoc ipso falsæ opinionis errore in die judicii puniendi sint, nullus potest scire nisi Judex^k.*

Itaque nihil officit ista exceptio, quo minus hujusce Symboli fides merito debeat retineri, seu relaxari non debeat.

^k Salv. de Gub. Dei, lib. v.

DE SPIRITU SANCTO.

Spiritus Sanctus est Persona distincta, Patri Filioque coessentialis, et ab utroque procedens.

Marc. xii. ^{29.}
1 Cor. viii. ^{4.}
Deut. iv. ^{39, vi. 4.}
x. 12. **U**NUM existere Deum (rerum omnium Authorem, Custodem, Dominum) universus ordo cursusque rerum, Naturæ clara vox, Gentium unanimitas consensus, perpetuaque traditio, miraculorum ingens copia, oraculorum denique sacrorum irrefragabilis attestatio luculentissime comprobant et evincunt.

Quid sit Deus (cujusmodi nempe perfectionibus attributisque gaudeat) ex operibus divinis observationem nostram sensibilibiter incurrentibus, nobis etiam modo nostro (hoc est, indistincte et imperfecte) quadantenus innotescat; *Nam invisibilia Dei a creaturâ mundi per ea quæ facta sunt intellectu conspiciuntur, cum sempiterna ejus potestas, tum divinitas.*

Verum quomodo Deus sit, aut qualis sit ejus existentia, nulla (Revelatione seclusâ) nobis suppedit aut investigandi ratio, vel dijudicandi facultas; eam nec ediscere studio, nec intellectu comprehendere valemus; quum is *lucem habitans inaccessam* nostris a sensibus (naturalis scientiæ fontibus, naturalis judicii fundamentis uniceis) plusquam toto cœlo distet, infinito sejungatur intervallo. Unde prudenter sapiens Hebraeus: *Difficile, inquit, æstimamus quæ in terrâ sunt, et, quæ in prospectu sunt,*

invenimus cum labore: quæ autem in cælis sunt, quis investigabit? sensum tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris Spiritum tuum de altissimis^a?

Sed et existentiae divinæ modum a nobis concipi vel exprimi plurimum obstat, quod is ab existendi modo valde dissidet earum rerum omnium, quæ nobis obversantur, aut experientiæ nostræ subjacent; a quibus nostras elicimus ideas; quibus notiones nostras conformamus; quibus exprimendis vocabula nostra procudimus, et accommodamus; unde fit ei nostros conceptus, axiomata nostra, nostraque verba parum congruere; quin et necessarium evadit nos de illo cogitantes hæsitare sæpius, aut intricari; de illo sermocinantes plerumque balbutire et ἀκυρολογεῖν, de illo disquirentes et disceptantes nil aliud ferme quam andabatas agere^b

Hujus impotentiae vel inscitiae nostræ manifestum in eo specimen apparet, quod cuicumque naturæ spirituali (vel incorporeæ) multæ competunt proprietates a nobis impervestigabiles, incomprehensibiles et ineffabiles^c. Nam quomodo res partium expers locum occupet, spatioque coextendatur; qua ratione corpora penetret, et ipsis coexistat (illis loco conjuncta, substantiâ vero discreta); quo pacto nullis manibus aut machinis utens apprehen-

^a Sap. ix. 16.

^b Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντός εὐρεῖν τε ἔργον, καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν.—Plat. Tim. [28 c.]

Id enim quod (Deus) est, secundum id quod est nec humano sermone edici, nec humanis auribus percipi, nec humanis sensibus colligi potest.—Novat. de Trin. cap. vii. [App. ad Tertull. Opp. p. 710 c.]

^c Phantasmatibus suis illuduntur, quia solent videre corporaliter vel animalia tria, vel quæcunque tria corpora suis locis separata, &c.

dat et propellat corpora; quomodo denuo nil patiens aut accipiens objecta persentiscat (quale nil experimur in rebus observationi nostræ expositis, sed quæ spiritibus inesse aliunde discimus), equidem nec assequi distincte, nec limpide valemus effari. Addo, fieri posse, quod spiritualibus substantiis aliæ complures proprietates conveniant, adhuc fando nobis inauditæ, ab intellectus nostri capacitate longius amotæ.

Præsertim vero circa Divinæ naturæ et operationis (nedum incorporeæ, sed etiam infinitæ) modos cogitatione versantibus innumeri se tales obijciunt labyrinthi. Nam, verbi gratiâ, quomodo Deus purissime simplex et indivisibilis omni spatio præsens sit, hic et illic totus, ubique immensus; quomodo decurrentium temporum successionebus cunctis semper adsit, ^deasque simul et semel prospectui suo subjectas habeat; quomodo nullas ab objectis species admittens aut retinens omnia comprehendit tam futura, quam præsentia vel præterita, etiam ea quæ contingenter futura sunt, et a causis procedent arbitrariis, atque prorsus indeterminatis: quomodo per merum voluntatis actum, et unicum verbum enunciando, stupendam hanc rerum molem e nihilo produxerit: quomodo sine mentis ullâ distractione vel molestiâ subtilissimas istas innumerabilium cogitationum, dictorum, factorum varietates inspicit ac ordinat—*ita curans universos tanquam singulos, ita singulos tanquam solos*^e: quo-

^d Τίς ἡ τοιαύτη ὑμῶν φιλονεικία τῶν ἐφευρέσεων, ὥστε ἀνθρωπίνῃ φρονήσει ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην νόησιν ὀρίζεσθαι——.—Ath. Opp. Tom. I. p. 625. [Ed. Paris. 1625.]

^e Aug. [Confess. III. 11. Opp. Tom. I. col. 95 F.] Athan. Opp. Tom. I. p. 625. [Ed. Paris. 1627.]

modo nullam mutationem aut mutationis umbram subiens decreta statuit et rescindit; diligit ac odit; gaudet et dolet: quomodo cum omnia facillime possit, evenire multa sinat ipsi displicentia, quædam infecta dimittat, quibus valde delectatur: quomodo, versus omnes creaturas suas admodum bonus et benignus, aliquas ita condiderit, ut in extremam miseriam facile prolabi possent, prolapsæque fuerint; circa hæc, inquam, similiaque Dei attributa, decreta, opera, facta (nobis abunde per Revelationem explorata: quoad τὸ ὅτι nempe, non quoad τὸ πῶς), si ex nostro sensu concipere, vel ad nostrum modum eloqui velimus, continenter innumeris perplexitatibus et ἐναντιοφανείαις nos implicari sentiemus; ut subitum sit exclamare cum Apostolo, Rom. xi.
 Ὡς βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ^{33.}
 ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ; quod de Providentiæ Divinæ methodo prolatum ad existentiae Divinæ modum ratione quodammodo potiori referatur^f. Ex his autem colligitur et consecretur;

Primo, Quod non est penes nos circa modum existentiae divinæ, aliunde quam e cœlesti Revelatione, veram ullam notitiam acquirere, ullum præterquam e sacris testimoniis certum iudicium formare^g: quod adeo in his φρονεῖν ὑπὲρ ὃ γέγραπται, nil aliud est quam desipere.

Secundo, Quod circa illam quicquid (utcunque conceptu arduum, vel absonum dictu) Sacris in Literis expressum habetur, id nobis haud ita mirum

^f Εἰ γὰρ αἱ οἰκονομίαι ἀκατάληπτοι, πολλῶ μᾶλλον αὐτός. — Chrys. Τὰ σιωπώμενα μὴ περιεργάζεσθαι. — Bas.

^g Τὰ γεγραμμένα καὶ σὺ λέγε καὶ οὐ κινδυνεύεις. — Maximus apud Athan. Dialog. I. in Maced.

1 Cor. ii.
14.

aut incredibile videri debeat, ne statim assensu firmo amplectamur; quod tale videtur, ipsius rei sublimitati, vel imbecillitati captus nostri, vel notionum et vocabulorum nostrorum inopiæ impu-
tantes: hoc est, opinor, quod Apostolus docet, ψυ-
χικὸς ἄνθρωπος (id est, homo solâ ratione naturali
utens, animæ constans non desuper illuminatæ) οὐ
δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ μωρία γὰρ αὐτῷ
ἐστὶ καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς (id est, e
Spiritus Sancti revelatione) ἀνακρίνεται.

Tertio, Quod omnis proinde, quæ de hujusmodi
rebus exoritur, disceptationis cardo præcipuus in hoc
uno vertitur, an Deus hoc vel illud dixerit, vel an
hoc potius vel illud: (excluso rationis comprobantis
aut improbantis omni suffragio, vel præjudicio;
quoad rerum materiam intelligo, non quoad sensum
verborum:) an Deus, inquam, dixerit, seu directe
verbis ipsissimis, vel consequenter aut verbis æqui-
pollentibus; nam ad illustrandum Sacræ Scripturæ
sensem, ad quæstiones expediendas, ad errores sub-
movendos, alia subinde vocabula, ex usu communi
deprompta, adhiberi non licet modo, sed expedit
fermeque necessarium est^h; ut *fari aliquo modo
possimus, quod effari non possumus*, uti scite Au-
gustinus.

Hinc, quarto, temere Socinus, et qui cum eo
faciunt, de rebus his agentes, cum ipsorum imagi-
nationi minus adblandiens aliquid occurrit, utcun-
que manifestis in sacro textu verbis enunciatum,
continuo sanam rationem et sensum communem
appellant: quasi vero potius non insana sit ratio,
quæ res adeo captum nostrum (τὸν νοὸν τῆς σαρκὸς,

^h Καινοτομεῖν περὶ τὰ ὀνόματα σαφηνείας ἔνεκα.—Greg. Naz. Orat.
xxxix.

quem appellat S. Paulus) transcendentis humanæ Col. ii. 18. rationis trutinæ subdit; et a communi sensu maxime non abhorreat, de summo rerum invisibilium apice nostro ex sensu dijudicareⁱ; quasi non extremas rerum possibilitates a mentis nostræ acie discerni, veritatesque cunctas adæquate nostris vocibus exprimi posse, non extremæ vecordiæ simul et arrogantiae sit existimare; quasi denuo non sobrietatis et sapientiæ multo potius esset, ipsi de se testimonium perhibenti Deo (juxta sensus vocum, quas ejus sapientia selegit, usitatis acceptionibus maxime congruas et affines), simpliciter et promte fidem adhibere. Sane nostris conceptibus paradoxa, nostris auribus absona videri, de quibus nunc agitur, mysteria, confiteri non verentur S. Patres; quæ tamen verissima credunt, divinis testimoniis subnixa: Μὴ θαυμάζης, inquit Nyssenus, εἰ τὸ αὐτὸ συνημμένον καὶ διακεκριμένον εἶναι φαμέν, καὶ τινα ἐπινοοῦμεν ὥσπερ ἐν αἰνίγματι καινὴν καὶ παράδοξον διάκρισίν τε συνημμένην, καὶ διακεκριμένην συνάφειαν^k Cum quaeritur quid tres, inquit S. Augustinus, magna prorsus inopia humanum laborat eloquium. Dictum est tamen tres Personæ, non ut illud diceretur, sed ne taceretur^l.

Hæc, etsi dilutius, ad sanctorum Patrum exemplum (qui suæ adversus heterodoxorum cavillationes communiendæ doctrinæ Dei τὸ ἀκατάληπτον, nostræque rationis infirmitatem, præstruere solent) delibare visum est: nunc ad thesin nostram impri-

ⁱ Dignare et tu ista nescire.—Hier. ad Ctes. Ita saltem S. Chrysostomus existimavit, μανίαν γὰρ ἔγωγε εἶναι ἐσχάτην φημὶ φιλονικεῖν εἰδέναι τί τὴν οὐσίαν ἐστὶν ὁ Θεός. Οὐδὲν χεῖρον τοῦ τοῖς λογισμοῖς πνευματικὰ ἐπιτρέπειν. ✠

^k Orat. ix. contra Eunom.

^l De Trin. v. 9. Tom. viii. col. 838 D.]

mis explicandam paullo, tum comprobandam accingimur. Ejus autem de subjecto primum nonnulla præmittemus.

Ex iis quæ visûs aciem effugiunt, at quæ manifestis effectibus sese produnt, nihil est ferme quod vento substantiâ penetrantius, impetu citatius, efficacîâ validius comperitur; ex hinc fit, ut in communi linguarum plerarumque omnium usu, venti seu spiritûs nomen ejusmodi designandis rebus inserviat, quæ cum præ substantiæ puritate vel tenuitate prorsus invisibiles sint, magnâ pernecitate agi, magnâ vi pollere censentur: ita constat Physicos cujusque corporis quod abstrusissimum, tenuissimum, agilissimum, et efficacissimum est, ejus spiritum nominare. Hinc etiam factum, ut ad a sensu materiâque discretas, intellectu autem et virtute præpotente dotatas substantias denotandas translatum sit hoc vocabuli; etiam apud Ethnicos, quibus imprimis anima nostra (quam et ab *ἀνέμος* deducunt Grammatici) spiritus dicitur: *Vita, corpore et spiritu continetur*; et, *Eodem tempore et suscipimur in lucem, et hoc caelesti spiritu augemur*, inquit Cicero^m: præsertim apud Stoicos anima sic audivit: *Stoicos*, inquit Tertullianusⁿ, *allego, qui spiritum prædicantes animam pene nobiscum*. Quin et ab illis Deo Opt. Max. nomen hoc tribuitur^o:

Cælum ac terram camposque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque astra,
Spiritus intus agit.

Ita cecinit poetarum princeps, Spiritus nomine,

^m [Orat. pro Marcell. cap. ix. 28. Orat. de Harus. Resp. cap. xxvii. 57.]

ⁿ De Anima, cap. v. [Opp. p. 267 A.] Vid. Lips. Stoic. Phil.

^o Æn. vi. [724.]

interpretantibus Lactantio^p et Macrobio, Deum intelligens: imo suam ipse mentem exponit alibi canens,

Deum namque ire per omnes

Terrasque, tractusque maris, cœlumque profundum^q.

Similiter apud Ciceronem Balbus: *Hæc, inquit, ita fieri omnibus inter se concinentibus mundi partibus profecto non possent, nisi ea uno divino et continuato Spiritu continerentur*^r: clarissimeque Seneca: *Prope est, inquit, a te Deus, tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer intra nos Spiritus sedet, malorum bonorumque nostrorum observator et custos—Bonus vir sine Deo non est*^s

Hinc itidem, denuo, captui nostro consulentes Sacræ Literæ eodem appellatione substantias ejusmodi cunctas (corporeæ molis et concretionis exsortes), animam humanam, omne genus angelicum, ipsumque summum, incomprehensibile Numen adumbrant. Et Deo quidem assignatur hoc nomen ad simplicissimam ejus naturam et potentissimam energiam significanda; reliquis autem ejusmodi substantiis etiam ad originis suæ modum exprimendum attribui videtur, quoniam eas Deus spiratione quadam produxit: qualem etiam ob causam (ex parte saltem) in Sacrà Scripturâ id nominis uni cuidam rei signanter, et modo quodam peculiari tribuitur; illi nempe præcellentissimæ rei,

^p Lact. Inst. I. 5.

^q Georg. IV. [221.]

^r De Nat. Deor. [II. 7.]

^s Epist. xli.

Πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες, οὐκ ἔχον μὲν μορφὴν, μεταβάλλον δ' εἰς ἃ βούλεται, καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσιν.—Posidonius [apud Plut. de Plac. I. 6. Opp. Tom. IX. p. 485. Ed. Reisk.]

Θεὸς ἐστὶ πνεῦμα, διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου.—Zeno.

circa quam præsens instituitur disquisitio; quæ Spiritus Sanctus, Spiritus Dei (Dei Patris utique, qui propter ordinis ἐξοχήν sæpe Deus appellatur, significatu personali), Spiritus Christi, Spiritus Dei bonus; sed et ἀπολύτως (haud raro), per excellentiam, Spiritus Sanctus Spiritus vocatur; quæ res etiam *Dei potentia* seu *virtus* nominatur.

Luc. i. 35.
Luc. xxiv.
49.

Quo de nomine breviter observetur; cum rei cuilibet intellectuali tres præcipuæ facultates, voluntas, intellectus, efficacia, hisque congruæ tres perfectiones, bonitas, sapientia, potestas, inesse concipiantur; harum una quædam, juxta mysticam in divinis οἰκονομίαν, (ut inde modus et ordo subsistendi cuique proprius insinuentur), singulæ sacræ Triadis Personæ (ita προληπτικῶς loquor) modo quodam appropriatur; Patri^t nempe, quæ facienda sunt ex arbitrio decernere; Filio, sapientissimâ ratione disponere; Spiritui Sancto, virtute præpotente exequi et efficere: unde prout Filius *Dei Sapientia*, ita Spiritus sanctus *Dei Potentia* (substantialis utique) nominatur huic certe rei, qualiscunque sit (qualis enim, postea comprobandum est) satis liquet proprie et primario Spiritûs Sancti nomen adscribi. Verum exinde per figuratam, uti fit, deflectionem seu metonymiam, operationis, quam ille Spiritus exerit, modus, ejus influxus et efficacia, nec non ejus effectus qualescunque nomen hoc interdum adsumunt. Ita cum ab hoc Spiritu, modo perquam conspicuo, eximia vis ubertim inderetur Apostolis opera mirabilia perpetrandi, potestas ista (vel ejusce communicatio, manifesta, ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος, quam S. Paulus vocat) dicta

1 Cor. xii.
7.

^t Pater omnia pro arbitrio ordinare dicitur, et proinde τὸ θεόλημμα dictus est.—Vid. Ignatium in Epist.

est Spiritus Sanctus; veluti cum scriptum habetur in Evangelio Johannis, οὕτω ἦν πνεῦμα ἅγιον, hoc ^{Joh. vii. 39.} est, nondum ejusmodi potestatem acceperant Apostoli, vel nondum ista Sancti Spiritûs efficacia comparuerat: item ubi discipuli quidam in Actis sibi ^{Act. xix. 2.} nondum innotuisse dicunt, an esset Spiritus Sanctus; id est, an talis divinæ vis peculiaris communicatio. Cum vero Spiritus prophetiæ, Spiritus ^{Rom. viii.} revelationis, Spiritus sapientiæ, similesque memorantur (quales Spiritus augeri, auferri, extinguere ^{5. Eph. i. 17.} nonnunquam innuitur), palam est ejusce phrasibus ^{2 Reg. ii. 9.} Spiritûs Sancti effectus, dona, charismata, fructus, ^{1 Thess. v.} ἐνεργήματα denotari; qualia proinde numero plurali ^{19. I Cor. xii.} πνεύματα vocantur; ut cum a S. Paulo præcipitur, ^{6. Gal. v. 22.} ζῆλωταί ἐστε πνευμάτων et cum ab eo nonnullis ^{I Cor. xiv.} διακρίσεις πνευμάτων donari affirmatur; ut et cum ^{12. I Cor. xii.} prophetarum πνεύματα prophetis subjici vel subordinari dicuntur: his autem et ejusmodi (quicunque ^{10. I Cor. xiv.} sunt) sensibus metonymicis exclusis, nos de Spiritu Sancto juxta sensum proprium et primarium jam agere præmonemus.

Pro reliquorum terminorum explicatione pauca jam subdemus. Cum Spiritum Sanctum *personam* dicimus, intelligimus rem singularem subsistentem, intellectualem, (completam scilicet, vel αὐτοτελή), vel, ut Boëthius^u definit, *rationabilis naturæ individuum substantiam*; Græci ὑπόστασις (quæ vox latior etiam res intelligentiæ expertes comprehendit), hoc est, *substantiam*, concrete sumptam, sive rem subsistentem, (τὸ ἐνυπόστατον) huc adhibuerunt; quod vocabuli etiam in Sacra Scriptura extat, ubi Filius Dei Patris respectu dicitur χαρακτήρ τῆς ^{Heb. i. 3.} ὑποστάσεως αὐτοῦ quo minus causæ fuit, cur *hypo-*

^u [De duabus Nat. Christ. Opp. p. 950. Ed. Basil. 1546.]

stasis verbum ita refugerent, aut timidius admitterent Hieronymus^x, et alii Latini; subverentes quippe, ne illo utentes tres essentias agnoscere viderentur; cum usitatiori significato, ut Augustinus notat^y, nil aliud denotaret *substantia* quam essentiam. *Unde non audemus*, ait ille, *dicere unam essentiam, tres substantias; sed unam essentiam (vel substantiam), tres autem personas*^z Sed hoc nil aliud erat, ut subnotabat Nazianzenus^a, quam *περὶ λεξειδίων ζυγομαχεῖν, de voculis discrepare*, cum sive personam, sive hypostasin, sive τὸ ἐνυπόστατον dicimus, idem sentiamus. Nos hoc idcirco ponimus, ut Socini et *ἰμοδόξων* excludamus sententiam, quæ Spiritum Sanctum nil aliud esse vult quam accidens, aut accidentale quoddam; divinam nempe potentiam, vim, aut efficaciam.

Distinctam adjungimus, ut Praxeæ, Hermogenis, Noeti, Sabellii, similiumque dogma reprobetur^b; quod Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum, confundens, ipsorumque proprietates destruens, unam ex omnibus Personam trinominem effingit, ἐν μιᾷ ὑποστάσει τρεῖς ὀνομασίας asserens, et τὴν τριάδα συναλοιφὴν efficiens, ut tradit Epiphanius^c Distinctionis autem vocabulum præ reliquis huic mysterio commodius applicari censent Scholastici; quum

^x Epist. ad Damas. [Opp. Tom. iv. p. ii. col. 20.]

^y De Trin. v. 1. Opp. Tom. viii. col. 838 B. [Essentiam dico, quæ οὐσία Græcè dicitur, quam usitatius substantiam vocamus.]

^z Ibid. cap. 9.

^a Orat. xxxix. [Opp. Tom. i. p. 684.] Περὶ τὸν ἦχον μικρολογεῖν, circa sonum argutari. [Orat. xlii. p. 759.]

^b Ὡς μήτε τὴν Σαβελλίου νόσον χάραν λαβεῖν, συγχεομένων τῶν ὑποστάσεων, εἴτουν τῶν ιδιοτήτων ἀναιρουμένων.—Patr. Conc. Const. Epist. ad Conc. Rom. apud Theodor. Eccl. Hist. v. 9. [Opp. Tom. iii. p. 716 D.]

^c [Hæc. lxxii. Tom. i. pp. 513 B, 514 D.]

diversitas et differentia nonnullum essentialis discrimen subinnuere videantur. *In divinis*, inquit Thomas^d *vitare debemus nomen diversitatis et differentiae; possumus autem uti nomine distinctionis, propter oppositionem relativam*: quam tamen cautelam haud morosius observant Patres; nam apud illos subinde προσώπων ἐτερότης, καὶ διαφορὰ, quin et nonnunquam διαίρεσις, occurrunt^e; quanquam διάκρισιν lubentius adhibere videantur. Nos simpliciter asserimus Personas τοῖς ἰδιώμασι διακρίνεσθαι, ut Nyssenus ait, ἄλλον καὶ ἄλλον, ut Nazianzenus^f, persistere; a se vere, plusquam mero conceptu vel nomine, distingui, propter distinctas personales proprietates, seu relationes.

Porro, cum *coessentialem* (hoc est, ὁμοούσιον, quod vocabulum adeo percrebuit olim, et contentione tanta passim exagitatum est, quod σύνδεσμον πίστεως, et ὀρθοδοξίας propugnaculum, recte sentientium qui proinde ὁμουνσιασται, coessentialistæ, dicti sunt, *tesseram* appellitant Patres) dicimus Patri Filioque Spiritum Sanctum, intelligimus essentialiam Dei, (quæ simplex est et una,) cum suis omnibus perfectionibus et attributis (æternitate, maiestate, bonitate, sapientiâ, potentiâ) infinitis, Spiritui Sancto inesse, vereque attribui: vel idem brevius effe-
rendo, Spiritum Sanctum esse Deum; contra quam olim semi-Ariani, qui dicti sunt, et princeps inter eos Macedonius, statuebant. Hasce vero thes-
is nostræ partes S. Augustinus ita bene paucis com-

^d [Summ. Theol. Pars I. Quæst. xxxi. 2.]

^e Νῦν δὲ δίδασκε τοσοῦτον εἶδέναι μόνον, μονάδα ἐν Τριάδι καὶ Τριάδα ἐν μονάδι προσκυνουμένην, παράδοξον ἔχουσαν, καὶ τὴν διαίρεσιν, καὶ τὴν ἔνωσιν. — Greg. Naz. [Orat. xxv. Opp. Tom. I. p. 468 A.]

Apud Augustinum personæ sæpe diversæ dicuntur.

^f [Epist. ci. Opp. Tom. II. p. 86 A.]

plexus est: *Pater*, inquit, *et Filius*, *et Spiritus Sanctus*, *et propter individuum Deitatem unus Deus est*, *et propter uniuscujusque proprietatem tres Personæ sunt*, *et propter singulorum perfectionem partes unius Dei non sunt*^g.

Ultimo, Cum Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere dicimus, modus et ordo designantur originis huic divinæ Personæ convenientis: Spiritui nempe Sancto, peculiari modo (ineffabili quidem illo, sed qui per hoc *processionis* vocabulum utunque designatur), tam a Filio, quam a Patre, divinam quam habet essentiam communicari; contra quam nuperiores Græci dogmatizant.

His expositis, thesis nostræ singulas partes breviter (etenim ne fusius aut pensiculatus agam, rerum vetat multitudo) comprobatas dabo.

I. Imprimis, Contra Sabellium dico, Spiritum Sanctum a Patre Filioque vere, plusquam nomine, distingui.

Distinguitur a Patre: nam,

1 Cor. ii.
10, 11, &c.

1 Patris Spiritus dicitur; neque proculdubio illa relatio commentitia est, aut reali fundamento destituitur: ejus itaque termini sunt vere distincti.

Joh. xv.
26.

2 Spiritus Sanctus a Patre ἐκπορεύεται (hoc est, *egreditur* vel *procedit*); alius itaque sit oportet; nec enim ab eo quicquam vere procedere concipiatur, a quo non nisi conceptu vel nomine tenus differt.

Joh. xiv.
26, 16.

3 Consimiliter a Patre mitti, conferri, donari dicitur; quæ certe veram aliqualem distinctionem arguunt.

1 Cor. ii.
12.
Gal. iv. 6.

4 Spiritui Sancto tribuuntur nonnulla, quæ Patri minus congruunt; veluti speciatim quod

^g Contra Maxim. [Lib. II. Opp. Tom. VIII. col. 699 B.]

σωματικῶ εἶδει, *specie corporeâ*, apparuerit; quod Luc. iii. 22.
 descenderit, et resederit super Christum, adspec-
 tante Baptista: *Vidi*, inquit Johannes, *Spiritum* Joh. i. 32,
descendentem quasi columbam, et mansit super 33.
eum: atqui *Deum* (Patrem utique) *nemo vidit* Joh. i. 18.
unquam, ait idem Evangelista: *nec eum*, S. Paulus 1 Joh. iv.
 addit, *videre quisquam potest.* 12.
 1 Tim. vi.
 16.

5 Denique Spiritus Sanctus est noster apud Gal. iv. 6.
 Deum advocatus, clamans^h in cordibus nostris, et Joh. xvi.
 Patrem interpellans (ὑπερεντυγχάνων) pro nobis: id 14.
 officii, id actus manifeste veram distinctionem sup- Rom. viii.
 ponit. 15, 26.

Pares ob causas etiam a Filio distinguitur Spi-
 ritus Sanctus: nam,

1 Filii Spiritus dicitur; neque de nihilo hæc Gal. iv. 6.
 relatio.

2 A Filio mittitur: ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω, inquit Luc. xxv.
 Christus de Spiritu Sancto. 49.

3 Super Christum descendit et mansit, ipsum Luc. iv. 1.
 replevit, ipsum egit, seu duxit; ipsum unxit; sed Joh. iii. 34.
 et ejus operatione Filius carnem suscepit: ergo
 diversus est a Filio.

4 Aperte distinguit ipse Christus inter *obloqui* Matt. xii.
Filio et *in Spiritum Sanctum blasphemare.* 31.

5 Spiritus Sanctus a Filio accepturus dicitur, Joh. xvi.
 quod annuntiârit discipulis, ac inde Filium glorifi- 14.
 care.

6 Multa Filius fecit, et passus est, quæ Spiri-
 tui Sancto convenire vel attribui nequeunt; quod
 incarnatus est, et humanam naturam suscepit;
 quod passus est, resurrexit, ascendit in cœlos.

7 Exerte demum Spiritus Sanctus dicitur alius Joh. xiv.
 16.

^h Ἐν ᾧ κρᾶζομεν——.—Rom. viii. 15, 26.

a Filio: ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ait Dominus.

Ita separatim Spiritûs Sancti ab utroque distinctio monstratur. Porro conjuncte variis in locis hæc distinctio significatur; nam tribus illis, constanti quadam œconomia, certus ordo assignatur, propria munia quædam et energiæ peculiare adscribuntur; id quod absque reali fundamento factum existimare par non est. *Per Christum*, inquit S. Paulus, *habemus accessum in uno Spiritu ad Patrem*: quorsum per has ambages hac districta methodo proceditur, si Pater, Filius, et Spiritus Sanctus solo nomine distinguuntur? quorsum et idem Apostolus ita benedicit? *Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio Spiritûs Sancti sit cum omnibus vobis*: quorsum is discrete Patri energematum, Filio ministeriorum, Spiritui Sancto charismatum, peculiarem adsignat dispensationem? Quorsum etiam S. Petrus sanctorum electionem Patri prædestinanti, Filio propitianti, Spiritui sanctificanti adscribit? Sane divinorum oraculorum gravitati, simplicitati, sinceritati non convenit, ita perpetuo tenore tres illos, ut tres, nedum nominibus, at reipsâ, essendi modo, operatione diversos proponere, si nulla præter notionalem illam subsit distinctio? quid hoc aliud esset, quam nobis errandi non tam occasionem præbere, quam necessitatem imponere? nisi veritatis unicos magistros consulto argutos, perplexos et obscuros arbitrari velimus. Porro, tres in Cœlo testimonium perhibere Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum affirmat S. Johannes in Epistolâ Primâ; (saltem, si textus ἀὐθέρτια constet;) quod et indubie, licet non junctim, ut in Epistolâ suâ, asseverat in Evan-

Eph. ii. 18.

2 Cor. xiii.
13.

1 Cor. xii.
4, 5, 6.

1 Pet. i. 2.

1 Joh. v. 7.

gelio; nam Joh. viii. 18: *Ego sum*, inquit Christus, *qui testimonium perhibeo de meipso, et testimonium de me perhibet, qui me misit, Pater*: rursusque Joh. xv. 26: *Cum autem venerit Paracletus, ille testimonium perhibebit de me*. Ecce tres in cœlo testes: atque tria nomina (qualia putes Marcus, Tullius, Cicero), vel tribus nominibus insignita res omni modo eadem, tres testes haud confecerint. Denique Baptismi forma distinctionem hanc evincit; nam Baptismus subeuntes, Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum agnoscere profitemur; iis singulis cultum præstamus, et obsequium pollicemur: quod agentes nos paria facere vult Sabellius, ac si subditi Caio, Julio, Cæsarique fidem obstringere juberentur; quale quid a Deo solenniter institui, nemo non videt quam absurdum sit statuere. Satis hæc, opinor, Sabellianum dogma convellunt, nostræque thesis unam partem confirmant.

II. Dicimus, secundo, Spiritum Sanctum esse Personam, non accidentale quid, ut sentiunt asseclæ Socini.

1 Suadetur hoc imprimis ex iis, quæ de Patris ac Spiritûs Sancti distinctione prælibata sunt. Etenim ejusmodi tenuis, aut ferme nulla, distinctio, qualis inter ens quoddam et ejus efficaciam versatur, (præsertim in hoc casu, si Dei simplicissimam naturam et simplicissimum agendi modum attendamus,) minus rem attingit, nec omnino sufficit illi fundandæ distinctioni, quam inter Patrem et Spiritum Sanctum (uti monstratum est) constituit Scriptura. Enimvero in hac parte Socinus (quantum is subinde Catholicis Sabellianismum impingere solet) a Sabellio nihil discrepat; etenim Sabellius ipse Filium et Spiritum Sanctum Patris

alias ac alias energias esse; ut et sic eos a Patre, velut a sole lucem ac calorem, distingui professus est; quod non obstitit ne Patres eum, quasi nullam poneret veram distinctionem, redarguerent: prout revera Deus a potentia vel efficacia sua, quoad rem ipsam, non distinguitur.

2 Porro, Colligitur hoc ex ipso Spiritus nomine, quod certe primario substantiis (tam corporeis quam incorporeis) impositum est, ipsi Deo (*ούσιωδῶς* intellecto) angelis, animæ humanæ; quæ res universæ sunt substantiæ; unde verisimile fit, ei de qua agimus rei, quoniam et ipsa pariter est substantia, ab optimo vocum arbitro Deo, *Spiritus* nomen assignari; *Sancti*, distinctionis in gratiam, insigni adposito epitheto. Confirmatur hoc ex eo, quod cum ipse Deus *ούσιωδῶς* sit Spiritus (ut apud Joh. iv. 24. S. Johannem in Evangelio habetur expressum), ejus efficacia parum apte sibi nomen hoc idem adsciscat; prout inde quod anima nostra essentialiter est spiritus, incongruum esset ejus vim quampiam animæ spiritum appellare. Idem amplius exinde confirmatur, quod qui bono Dei Spiritui opponitur spiritus malus non est efficacia Dei, sed res subsistens; id quod et bonum quoque Spiritum arguit esse rem subsistentem: idem corroboratur ex eo, quod Sanctus Spiritus ab Apostolo comparatur ei spiritui, qui in homine situs ejus intima consilia rimatur et persentiscit, spiritus autem hominis est substantiale quid; unde *παράλληλως* et Spiritum Sanctum esse tale quid innuitur. His accedit, quod Spiritui Sancto potentia, vis, efficacia ascribuntur; *εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου*, inquit S. Paulus; potentiam vero potentiae, vim vi, efficaciam efficaciae adscribi, non ita congruum est.

1 Sam. xvi.
14.

1 Cor. ii.
10, 11.

Rom. xv.
13, 19.

3 Porro, Sacra Scriptura (quacum loquente sentire nos decet) Spiritum Sanctum passim ut Personam describit, personalibus elogiis, officiis, attributis, operationibus insignitam; talibus et illis, quæ divinæ tantum efficaciæ nec sono nec re conveniunt.

(1) Imprimis de Spiritu Sancto loquens, Personæ congruum articulum ipsi consulto et quasi de industria accommodat: ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας: τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Quorsum ita (alioquin præter analogiæ grammaticæ rationem) stylum temperare, vel inflectere, nisi ut Spiritus Sancti personalitas subindicetur? is si nil aliud quam Dei vis esset, nihil opus esset, imo potius incommodum foret, ejusmodi phrases adhibere.

(2) Rursus, Attribuit illa Spiritui Sancto officia personalia: *Magistri*; ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα *Ductoris*; ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν *Monitoris*; ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα *Testis*; ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· quinimo (quod fortius evincit) *Legati*, qui mentem divinam non tanquam a se, verum ut a Patre Filioque deputatus ac instructus annunciat; οὐ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν· πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατήρ ἐμὰ ἐστὶ διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήφεται· quæ sane nullo pacto divinæ potentiæ vel efficaciæ conveniunt, at personam liquidissime respiciunt: nam quod ab agente quopiam peragitur, id de ejus efficacîâ, tanquam ab ipso distinctâ, prædicari, præter loquendi rationem atque morem fit; præsertimque divinæ (nos simplicissime planissimeque docendos suscipientis) Scripturæ ab indole abhorret. Dei efficaciam a

Patre Filioque mitti, a Patre Filioque (non a seipso; a quo seipso dic sodes? qui ipsum ab ipso Patre non distinguis) loqui, a Patre vel Filio quæ annunciet audire, quam horride durum et obscurum est? quid non audent, qui Sacris Literis (ad nos instruendos comparatis) ejusmodi caliginem adspargere non verentur? Quinetiam adsimiliter Spiritui Sancto *Paracleti* (seu *Advocati*) tribuitur officium, qui apud Deum causam nostram agit, pro nobis orat ac intercedit; verum Patris efficaciam (quæ vix concipi potest, neque concipi debet, a Patre distincta) Deum alloqui, Patri nobisque mediam interponi, nimis quam (ut cætera) perplexum est, et αἰνιγματῶδες.

(3) Porro, Spiritui quoque Sancto S. Scriptura tribuit facultates, et his adnexas operationes, plane personales; quales sunt Intellectus; *Spiritus omnia perscrutatur etiam profunda Dei: Τίς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα*; Voluntas; *διαίρει ἐκάστῳ καθὼς βούλεται*. Affectus tristitiæ et iræ; *μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ*; *Spiritum ejus exacerbant*; Sensus; *ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει*. Sermo; cum ibidem tum alibi sæpe, *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Dixit Spiritus Sanctus, Separate mihi Barnabam atque Saulum*: Addo locum illum (ut Act. x. 19. mihi videtur) luculentissimum: *Petro autem cogitante de visione, dixit Spiritus ei, Ecce tres viri quærunte te; surge itaque et vade cum eis nihil dubitans; quia ego misi illos*. Hæc, inquam, et agnata complura liquido personalia sunt; neque qualitatem aliquam aut energiam, sed hypostasim vivam ac intellectualem representant: hæc omnia ceu per προσωποποιίαν, (hoc est, quasi dramatice) prolata

interpretari, quid fuerit aliud quam oracula Dei velut in Pythios griphos transformare, deque Theologia Mythologiam efficere? ut emphasis causa, in re minus obscurâ vel arduâ, ejusmodi schemata nonnunquam adhibeat S. Scriptura, nil officit, fateor; sed ut rem gravissimam sublimissimamque quasi perpetuo tortuosis istis loquendi formis involvat, equidem ejus sanctissimæ simplicissimæque majestati consentaneum haud videtur. certe prout simplicius, clarius et intelligibilius, ita majori compendio dici potuisset, Deus cognoscit, Deus vult, Deus hoc vel illo modo afficitur; Deus loquitur: quam *Dei vis* cognoscit, *Dei potentia* vult, *Dei efficacia* loquitur. Si nihil hi modi loquendi discreparent, at saltem clarior, simplicior ceu expeditior est ille; nec adeo dubiis aut erroribus ansam præbet. Non inepta saltem deberet esse *προσωποποιΐα* talis, at quæ rei propositæ quam apposite conveniret; id quod in hoc casu non contingit; nam ex illis saltem attributis personalibus nonnulla sensus istos figuratos vix admittunt; aut plane duriusculum est divinam vim cognoscere, vel audire; et divinam efficaciam irâ vel mœstitiâ affici (hoc est *ἐνέργειαν* pati) quis commode dixerit?

(4) Spiritus Sanctus simili modo, parique jure, quo Pater et Filius, est fidei, cultus, obsequii nostri objectum: addo, cum in Spiritum Sanctum blasphemia committi dicitur, eâdem plane loquendi formâ, qua in Filium, significatur eodem modo Spiritum Sanctum esse personam, quo Filius est persona: alioquin comparatio minus apte videretur instituta: id quod cum alias plurifariam constet, (ut postmodum ostendetur) tum præsertim e S. Baptismi forma ab ipso Domino instituta; ubi

scilicet æque in Spiritus Sancti nomen, ac in nomen Patris et Filii baptizamur; quo significatur, atque solenni contestatione sancitur, e parte quidem divinâ tres illos ita junctos et quasi confœderatos nobis conspiranter propitios et faventes esse; nos ab iis in disciplinam, in gratiam, in clientelam accipi; eos nobis (fœderis initi leges atque conditiones implentibus) paratos et promissi jure velut obstrictos esse beneficia quædam eximia elargiri; e parte vero nostrâ, nos solidâ fide tres illos pariter (hoc est penitus) agnoscere et amplecti; nos in illis parem (hoc est, summam) spem et fiduciam reponere; eos omnes et singulos supremâ nos reverentiâ prosequi; quin et iis perpetuum (et quoad ejus a nobis fieri potest, perfectum) obsequium sancte spondemus quod agentes (sicut Athanasius, vel sub Athanasii nomine quis alius vetustus scriptor effatur) plusquam simpliciter adoramus Spiritum Sanctum: *εἰ δὲ μὴ εἰσι τέλειοι Χριστιανοὶ οἱ κατηχούμενοι, πρὶν ἢ βαπτισθῶσι, βαπτισθέντες δὲ τελειοῦνται· τὸ βάπτισμα ἄρα μεῖζόν ἐστι τῆς προσκυνήσεως*ⁱ Exhinc quis non perspicit, in hoc Religionis nostræ primo præcipuoque mysterio Spiritum Sanctum nobis ut personam exhiberi, circa illum ut talem nostri præcellentem hanc officii partem, cultum hunc eximium versari? Huc autem attendentes adversantium sententiam multis sentiemus incommodis urgeri. Nam si Spiritus Sanctus non est persona, minus apte (vel potius admodum incongrue) cum duabus aliis personis in eundem ordinem censumque coaptatur; minus recte res adeo toto genere diversæ (subsistentes, et non subsistentes) copulantur, nobisque formâ prorsus eâdem tanquam

ⁱ Dial. I. con. Maced. [Opp. Tom. II. p. 544 F.]

similia cultus objecta proponuntur; quin et frustra ac superflue Spiritus Sancti nomen adponi videtur, si nil præter Dei patris efficaciam designat: nam Patrem agnoscentes, ejus una patientiam et efficaciam (divinæ naturæ congruam) agnoscimus: Patrem colentes, simul ejus potentiam suspicimus; Patri nos in obsequium addicentes, ejus juxta potestati nos subdimus: veluti si quis regi se fidum et obsequentem pollicitus ac obtestatus est, eatenus abunde satisfecit officio suo, nihil ut sit opus post fidem sic obstrictam, etiam se regiæ potentiæ vel efficaciae cuiusdam devotum profiteri: supervacaneè regem a regiâ potentiâ divelli quis non videt? Sciscitari quoque licet, annon simili ratione par esset in divinæ bonitatis, aut divinæ justitiæ, vel divinæ sapientiæ, vel alterius cujusvis attributi divini nomen, æque ac in nomen divinæ potentiæ nos consecrari? Miras itaque tenebras et affanias augusto huic mysterio inducit expositio Sociniana: quod tamen decuit clarissime nobis et simplicissime proponi; ne in ipso Christianæ professionis aditu cespitandi porrigeretur occasio.

(5) Etiam perspicue Spiritus Sancti personalitatem evincit, quod sub visibili rei subsistentis specie, *εἶδει σωματικῇ*, apparuisse memoratur in Evangelio. Rei scilicet accidentaliter res substantialis haudquaquam idoneum est symbolum aut repræsentamen; nec ejus nomen adsumat commode. Rei minime subsistenti parum congruit ad instar columbæ descendere, Christoque incumbere: quod si Spiritus Sanctus esset tantum efficacia Dei Patris, (quandoquidem facultatum et operationum effectus suppositis suis aptissime tribuuntur,) exinde dici posset, (idque rectius et magis proprie,) Patrem

ipsum apparuisse corporea specie, Patrem descendisse, Patrem Christo insedissee; Patrem S. Baptistæ conspectum esse; quod a veri specie nimisquam abludit, et a nobis antea rejectum est. Taceo (quod antehac attigimus) Spiritum Sanctum inter tres in cœlo testificantes recenseri; quod et peccatum in Spiritum Sanctum a peccatis disternitur in Deum Patrem admissis. Ut et prætereo quod Personarum trinitas, e Patrum complurium sententiâ, in illâ quæ Abrahamo facta est apparitione (ubi, *Apparuit ei Dominus; et Apparuerunt ei tres viri*, dicitur) repræsentatur^k; ut et quod eandem hymnus ille *τρισάγιος* (apud Esaiam et Apocalypsen) insinuat; ut et quod, *Creavit Elohim, Faciamus hominem*, et similia¹, eodem referantur: nam e dictis Sociniani error abunde refutatus videtur, et altera theseos nostræ pars constabilita.

Gen. xviii.
1.

Esa. vi. 3.
Apoc. iv.
8.

III. Asserimus, tertio, (suppositâ jam ejus personalitate,) Spiritum Sanctum esse coessentialem Patri Filioque; seu divinam illam unicam essentiam ei cum Patre et Filio communem esse; seu, quod eodem recidit, Spiritum Sanctum esse Deum (summum illum, absolute propriissimeque dictum). Cum enim unum esse Deum et Sacræ Literæ passim clament, et omnes facile consentiant, si Spiritus Sanctus sit Deus, Patri Filioque (qui jam Deus esse supponitur) necessario coessentialis erit: quod vero Spiritus Sanctus est Deus (contra Macedonium, et ei *ὁμολόξους*) hujusmodi demonstratur argumentis.

^k Cum vero tres viri visi sunt, nec quisquam in eis vel forma vel ætate vel potestate major ceteris dictus est, cur non hic accipiamus visibiliter insinuatam per creaturam visibilem Trinitatis æqualitatem, atque in tribus personis unam eandemque substantiam?—Aug. Trin. II. 11. [Opp. Tom. VIII. col. 784 c.] Cf. cap. 12.

¹ Jehovah Elohim——. Deut. vi. 4.

1 Spiritui Sancto Dei nomina maxime propria titulique summopere divini passim attribuuntur; ex interpretatione justâ nimirum, et consequentiâ perspicuâ; quatenus sæpenumero (pene dixeram semper) variis ex occasionibus simul ad Deum et Spiritum Sanctum eadem verba, opera, factaque referuntur; quicquid ut Deus dixisse, fecisse, vel utcunque gessisse tradatur, id etiam a Spiritu Sancto juxta dictatum, confectum, transactumque perhibeatur; et vicissim ut quicquid Spiritum Sanctum quomodocunque spectet, id pariter ad Deum referatur; id quod rebus Dei Spiritusque Sancti nomine designatis essentialem intercedere quandam identitatem vel unitatem arguit. De Israelitis nequiter incredulis et immorigeris in Psalmo dicitur: *Tentaverunt et exacerbaverunt Deum excelsum*; id sic exprimit Esaias: *Ad iracundiam provocaverunt, et afflirerunt Spiritum Sanctum ejus*. Ananiam insimulat S. Petrus, quod Spiritui Sancto mentitus esset, ac inde quod Deo; *Ananias, inquit, cur tentavit Sathanas cor tuum mentiri Spiritui Sancto?* mox autem subjicit, *Non mentitus es hominibus, sed Deo*; plane, nominibus illis eandem rem designat; plusquam innuit idem esse mentiri Spiritui Sancto, atque mentiri Deo. Servator noster, ut homo, conceptus est a Spiritu Sancto, proptereaque Dei natus fuit: *Spiritus Sanctus* (inquit Angelus ille) *superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque quod et nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei*; quomodo constabit aut consequetur id, nisi Spiritus Sanctus sit Deus? Dominus etiam noster cum Dei, tum Spiritus Sancti virtute miracula perpe- trasse narratur: *Si ego* (apud Matthæum ait ipse)

Ps. lxxviii.

56.

Isa. lxiii.

10, vi. 9.

Act. xxviii.

25.

Act. v. 3,

4.

Luc. i. 35.

Matt. xii.
28.

in Spiritu Dei ejicio *dæmonas*; apud Lucam vero, Luc. xi. 20. *Si ego digito Dei* (hoc est, Dei potentia) *ejicio* Act. ii. 22. *dæmonia*. Eadem in Actis Petrus Deum fecisse Rom. xv. 19. dicit. Utramque phrasin æquipollenter effert S. Paulus per *δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου*. Scriptura Sancta, 2 Tim. iii. 16. quoniam a Spiritu Sancto dictata, *θεόπνευστος* dicitur. *Dixit in prophetis Spiritus*, ait B. Petrus, et 1 Pet. i. 11. idem alii passim; *Dixit in iisdem Deus*, ait Apostolus ad Hebræos, et itidem alii, toties, quoties S. 2 Pet. i. 21, &c. Luc. i. 70. paginâ Dei Verbum appellatur. Spiritus Sanctus in cordibus nostris charitatem diffundit, et operatur; 1 Thess. iv. 8, 9. ideo *θεοδιδάκτοι* dicimur ad nos mutuo diligendum: quin omnis virtus idcirco promiscue Deo Spirituique Sancto tanquam immediatis authoribus ascribitur: Rom. viii. 14. *Πνεύματι Θεοῦ ἄγεσθαι*, et *ὁ Θεός ἐστιν* Phil. ii. 13. *ἐνεργῶν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν*, idem denotant. Unusquisque porro fidelis Christianus ideo templum (hoc est, locus Deo sacratus) vocitatur, quatenus ei Spiritus Sanctus speciali modo præsens est: 1 Cor. iii. 16, 17. *οὐκ οἴδατε, ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν*; (inquit Paulus;) *Annon scitis vos esse Dei sacrarium?* unde scitis? inde, 2 Cor. vi. 16. quod Dei Spiritus vos incolit; quoniam utique divini Spiritus inhabitatio nil aliud est quam inhabitatio Dei. Rursus idem Apostolus: Ephes. ii. 22. *ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι* *ad habitaculum Dei in Spiritu*; hoc est, eatenus habitaculum Dei, quatenus Spiritus Sanctus in vobis habitat. Quomodo disertius aut penitius Spiritus Sancti divinitas enunciari poterat? 2 Cor. iii. 17, et v. 3. Accedit, quod expresse S. Paulus Spiritum Sanctum appellat Dominum: *ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστι· τὸ Πνεῦμα* verbis immediate subsequentibus *τὸ Πνεῦμα Κυρίου* dicitur; (quod et prius in eodem

capite τὸ Πνεῦμα Θεοῦ ζῶντος, uti Chrysostomus adnotat;) itaque Domini Spiritus et ipse Dominus est, ad quem Judæi, dempto velamine mentes eorum obtegente, revertentur. Demum S. Johan-¹ John v. nes Patrem, Filium, et Sp. Sanctum unum esse⁷ testatur; adeoque Spiritus Sanctus est Deus, utri- que coëssentialis.

Exhinc corollarii loco, Macedonianorum retunditur importunitas, nihil aliud fere, quam ubinam Spiritus Sanctus in Sacris Literis exerte Deus appellatur, sciscitantium^m: Ubi Deus appellatur, ais? Ubi non? inquam ego siquidem cum passim in eodem diplomate, vel in eâdem historiâ, Cæsari et Imperatori eadem dicta, facta, gesta memorentur, recte pronunciari possit, quod ibidem Cæsar appellatur imperator; id quod nemo, reor, inficias ibit.

2 Spiritui Sancto expressissime tribuuntur omnigenæ Dei perfectiones incommunicabiles, divinæ naturæ characteres et idiomata. Ipsum imprimis *Sancti* (absolute, αὐτονομαστικῶς, characteristice positum) epitheton huc pertinet: siquidem, (ut in Annæ hymno habetur,) *Non est sanctus ut est Dominus, neque enim est alius extra te*—non est¹ Sam. ii. alius nempe præter Deum absolute perfecteque² sanctus, (hoc est, a rebus omnibus intervallo quam longissimo segregatus, procul exaltatus supra omnia, peculiariter venerabilis et augustus,) unde *Sanctus ille*, Ὁ ἅγιος, Dei nomen est plane διακριτικόν· imo Spiritus ipsius nomen (itidem absolute, et eminenter positum) adeoque summam puritatem et perfectissimam (ut cum barbaris loquar) actualitatem signans, idem innuere videtur: quin etiam æternitas, immensitas, omniscientia, omnipotentia

^m Dial. i. con. Maced. apud Athan. [Opp. Tom. ii. p. 551 B.]

(quibus utique nullæ concipi possunt excelsiores, aut Deo magis propriæ perfectiones) Spiritui Sancto tribuuntur. *Æternitas*; nam Πνεῦμα αἰώνιον dicitur Apostolo ad Hebræos; *Quanto magis* (inquit ille) *sanguis Christi, qui per Spiritum Æternumⁿ semetipsum obtulit immaculatum Deo?* Im-

Heb. ix. 14. mensitas; *Quo* (inquit Psalmographus) *ibo a Spiritu tuo?* *et quo a facie tuo fugiam?* quæstio negationem involvit, ejusque manifestam innuit rationem: a Spiritu tuo fugere non est, quoniam is ubique præsens est. *Omniscientia*; *Spiritus* (inquit B. Paulus) *omnia perscrutatur* (id est, omnia, perfecte, funditusque comprehendit,) *etiam profunda Dei*, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ, hoc est, omnia, nulla re exclusa; nam si τὰ βάθη, tum omnia proculdubio, quæ Deus novit, adeoque quæ sciri possunt, intelligit; illa nempe, quæ comprehendere tam creaturæ sortem longe superat, quam unius hominis captum transgreditur alterius hominis cogitationes affectusque persentiscere, (nam hujusmodi comparisonem instituit S. Paulus): quod et e Servatoris dicto

1 Cor. ii. 10, 11. confirmatur: οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστὶν ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατήρ· καὶ τίς ἐστὶν ὁ Πατήρ, εἰ μὴ ὁ Υἱός· atqui Spiritus Sanctus quis Pater, et quis Filius, proculdubio norat: ergo, Spiritus Sanctus Patri Filioque coessentialis est. Speciatim Spiritui Sancto tribuitur præscientia futurorum, quæ contingenter eveniunt, (qualis scientia præ reliquis ardua, Deoque summo-pere propria est, ac inde vulgo divinatio nuncupatur,) quæ peculiariter Spiritui Sancto velut ejus

Luc. x. 22. immediato principio appropriatur; unde Spiritus prophetiæ (vel propheticus), Spiritus revelationis, Spiritus sapientiæ, Spiritus veritatis audit. His

Eph. iii. 5. i. 17.
Rev. xix. 10.
Joh. xv. 26.

ⁿ Vulg. Sanctum.

accenseri possunt et alia non minus divina Spiritus Sancti attributa; velut Independentia quoad voluntatem et operationem; nam, *Hæc omnia* (gratiarum ^{1 Cor. xii.} scilicet istarum eximiarum productionem; donorum ^{11.} istorum mirabilium distributionem) *operatur unus ac idem Spiritus, dividens singulis prout vult*, ait S. Paulus. Uti *Ventus ubicunque vult spirat*, nec a Joh. iii. 8. quoquam determinari potest, aut inhiberi, ita (quod Dominus noster in Evangelio Johannis insinuat) Sanctus Spiritus pro jure suo ac arbitrio quicquid vult operatur. Bonitas absoluta; quæ soli Deo convenit (nam *Bonus nemo, præterquam unus, Deus* ^{Matt. xix.} *ipse*;) atqui *Spiritus tuus bonus: Deduc me in terram rectam* (ait Psaltes). Veracitas absolutissima, ^{Ps. cxliii.} (quæ et scientiam perfectam et bonitatem extremam ^{10.} ^{Neh. ix.} implicat,) qualem innuit ei assignata veritatis abstractæ titulus: *Spiritus est qui testificatur* (ait S. ^{1 Joh. v. 6.} Johannes) *quoniam Spiritus^o est veritas*, hoc est absolutissime perfectissimeque verax. Demum Omnipotentia Spiritui Sancto congruit, ut ex ejus operibus constat, quæ mox sequenti proponemus argumento:

3 Nam, tertio, Operationes divinissimæ (creatæ cujuscunque rei potestatem transcendentem) adscribuntur Spiritui Sancto, quales sunt res creare: nam, informi massæ Spiritus incubans mundum ^{Gen. i. 1.} enixus est: *Spiritus Dei cælos ornavit*, inquit B. ^{Job xxvi.} Job: *Verbo Domini* (canit Psaltes) *cæli formati* ^{13.} ^{Ps. xxxiii.} *sunt, et Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*: qui ^{6.} vero res omnes condidit, Deus est, (*ὁ δὲ πάντα* ^{Heb. iii. 4.} *κατασκεύασας, Θεός*;) infert Apostolus ad Hebræos. Res conservare: *Emittes Spiritum tuum et creabuntur, et renovabis faciem terræ* (de rerum continuâ

^o Vulg. Christus.

productione seu conservatione significatur). Homines speciatim cum primitus, tum continuo producere; nam a Dei Spiritu promanavit anima protoplasti; deque seipso profitetur ille bonus Elihu: *Spiritus Dei fecit me, et spiraculum Omnipotentis vivificavit me.* Sed et (quod aliquanto majus et difficilius æstimetur merito^p) homines denuo creare, vel deformatos ad imaginem Dei renovare (hominis quodammodo demortui spiritum vivificando, cæcam illustrando mentem, perversos affectus reformando); quæ effecta dare prout Deo, sic et Spiritui Sancto passim attribuitur. Sed et huic adnexum justificare, vel peccata condonare (non ministerialiter, sed, quod soli Deo convenit, principaliter et absolute) nam, *Sed justificati estis* (inquit S. Paulus) *in nomine Domini Jesu, et in Spiritu Dei nostri.* Ecclesiam influxu suo velut animare; suo nutu temperare, leges ei præscribere, rectores ei præficere; quin et ei extruendæ, propagandæ, conservandæque proficua quæque charismata dispensare (quæ sane divinæ potestatis omnino propria, præcipuaque sunt opera). Miracula (hoc est, opera naturæ legibus adversa vel superiora, Deoque proinde soli congrua) peragere; quæ nempe peculiariter attribuuntur Spiritui Sancto; in his quod palmam obtinet, resuscitare corpora mortuorum: *ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσκει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν,* inquit S. Paulus. Nullum est denique seu Naturæ, seu Providentiæ, seu Gratiae tam sublime, tam arduum opus, quale non adscribitur efficacis Spiritus Sancti, quod potestatem ejus *αὐτοκρατορικὴν* potentiam *παντοκρατορικὴν* demonstrat: nullis certe lucu-

^p Ἡ κτίσις οὐχ ἀγιάζει κτίσιν.—Basil.

lentioribus argumentis demonstrari potest ipsa summi Numinis omnipotentia.

4 Exinde porro Spiritui Sancto divina majestas asseritur, quòd ipsi rectissime divinus cultus exhibetur. Exhibetur is ex præscepto Dei, quando solemniter in ejus nomen baptizati, fidem in eum spemque nostram defigere profiteamur, ei cultum protestamur et obsequium. Idem præstatur, cum ad Paulinæ benedictionis normam una cum Domini Jesu gratiâ, Deique Patris charitate, Sancti ^{2 Cor. xiii.} Spiritus imploratur communicatio. Idem non ob- ^{14.}scure significatur, ubicunque (quod haud raro fit) divinorum in officiorum et operum (tam eximiorum ac admirabilium) executione Patri Filioque conjunctus et coordinatus reperitur. Etenim hoc a Deo zelotypo, sui que honoris admodum curioso (qui *gloriam suam alteri se neutiquam communicaturum* profitetur haud semel), creaturæ cuiquam concessum esse, ut pari quasi passu secum ambulet, parile dignitatis ad culmen evehi videatur, haudquaquam credibile vel ulli rationi consonum est⁹. Adhæc, quanta Spiritui Sancto dignitas competit, qualis ei reverentia debetur, exinde liquido perspicitur, quod in eum prolatæ blasphemix singulatim abjudicatur venia; cujus impetrationem in Deum Patrem admissa facinora, nec non Christo Dei Filio intentata obloquia minime respuunt; nec enim rei natura fert, ut creaturæ quicquam detrahare tam capitale sit, aut tantam aggravationem capiat; ut

Es. xlii. 8,
xlviii. 11.

⁹ Ποία γὰρ κοινωνία τῷ κτίσµατι πρὸς κτίστην; διὰ τι τὸ πεποιη-
µένον συναριθµεῖται τῷ ποιήσαντι εἰς τὴν τῶν πάντων τελείωσιν;—Ath.
Or. III. contr. Ar.

Ἀσεβὲς οὖν ἐστὶ κτιστὸν ἢ ποιητὸν λέγειν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ,
ὅποτε πᾶσα γραφὴ παλαιὰ τε καὶ καινὴ μετὰ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ αὐτὸ
συναριθµεῖ καὶ δοξάζει.—Id. [de Incarn. Opp. Tom. I. p. 876 D.]

et vix concipi potest creaturæ honorem divino sic anteferri^r

- 5 Accedit his quod cum Christus, etiam ut
 Phil. ii. 9. homo supra res omnes (ὕπὲρ πᾶν ὄνομα, ὑπεράνω πά-
 Eph. i. 21. σης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ δυνάμεως, ut Apostolus nos docet) elevetur ac emineat, nihilominus ille eatenus Spiritui Sancto subjacet, atque cedit: nam, ut talis,
 Matt. i. 20. a Spiritu Sancto naturam suam accepit (τὸ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἑστίν ἁγίου, inquit evangelista):
 Heb. iii. 3. verum, πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτὸν, *Ædem dignitate superat, qui illam extruxit*, inquit Apostolus ad Hebræos. A Spiritu Sancto
 Isa. xlviii. missus est Christus: *Dominus* (de eo prædixit pro-
 16. pheta) *misit me, et Spiritus ejus*: atqui, *Non est servus major Domino suo, nec Apostolus major est eo, qui misit illum*; *non est major*, ait Dominus,
 Joh. xiii. 16. κατὰ λιτότητα, hoc est, inferior est mittente qui mittitur. A Spiritu Sancto consecratus est Chris-
 Luc. iv. 18. tus, et inauguratus officiis suis: *Spiritus Domini*
 Is. lxi. 1. *super me, eo quod unxit me*, (de Christo prædixit Esaias, interpretantibus Evangelistis;) sed, *Absque*
 Heb. vii. 7. *controversia* τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται, subdit auctor Epistolæ ad Hebræos. A Spiritu
 Joh. iii. 34. Sancto Christus ubertim et præter mensuram exi-
 Luc. iv. 1, miis dotibus ornatus est; at, *Beatius esse dare quam*
 ii. 40, 52. *accipere*, ex ore Domini prolatum est axioma. Spi-
 Act. xx. 35. ritus denique Sancti virtute Christus miracula pa-
 Matt. xii. 28. travit; per Spiritum Æternum se obtulit Deo im-
 Heb. ix. 14. maculatum; Spiritu resuscitatus est a mortuis;
 Rom. i. 4. quæ certe non obscura sunt argumenta Spiritum
 viii. 11.

^r Quomodo igitur inter creaturas audet quisquam Spiritum computare? Aut quis sic se obligat, ut si creaturæ derogaverit, non putet sibi hoc aliqua venia relaxandum? Ambr. [de Sp. S. Lib. i. cap. 3. Opp. Tom. II. col. 611 A.]

Sanctum Christo, ut homini, præcellere. Quare cum extra Deum unum nihil Christo, etiam ut homine, præstantius aut superius sit, necessario consecretur Spiritum Sanctum esse Deum.

6 Addo, Cum rerum creatarum, variis ex occasionibus, ordines et classes percenseantur (ut cum ad Dei laudes concinnendas ipsarum universus chorus advocatur; angeli nominatim, cœli, terræ, homines, bestię, plantę citantur; quando census initur rerum a Christo conditarum ipsique subditarum, quas inter angeli, throni, dominationes, potestates, virtutes memorantur;) mirum sit hunc creaturarum (modo creatura sit) apicem, hunc ipsarum præcentorem et choregum omnino prætermitti: verisimile sit, id si Prophetę scissent, aut sensissent Apostoli, tacituros non fuisse; quod certe si fecissent, scrupulos hos tantos erroresque nobis exemissent; verum non erat quod facerent, cum revera Spiritus Sanctus in creatarum rerum censu non sit; id quod jam satis astruxisse videmur, adeoque thesis nostrę tertiam partem comprobasse.

Ps. ciii.
20—22,
cxlviii.
1 Pet. iii.
22.
Col. i. 16.
Eph. i. 21.
Rom. viii.
38.

Præmissis autem omnibus haud leve momentum accedit a tot sanctorum Patrum doctrinâ, tot Conciliorum auctoritate, totiusque Ecclesię tot per secula decurrente consensu; quibus (absque causis admodum sonticis) obnunciare, tam a prudentiâ recedit quam a modestiâ procul elongatur. Notiora vero sunt illa et magis apud adversarios confessa, quam ut opus sit iis immorari.

IV Superest, ut quam paucissimis ultimam theseos partem (quę Spiritus Sancti originem spectat) comprobata demus; nempe Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere.

Quod Spiritus Sanctus a se non est, uti Pater,

Joh. xvi.
13.

perspicuum est, quoniam isto posito, duo forent prima principia, et plures adeo Dei, unde οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλήσει.

Joh. xv.
26.
1 Cor. ii.
12.

Quod a Patre procedit, constat ex eo quod Pater omnis essentiae fons est; etiam hoc apud omnes in confesso est^s; item a Christo signanter Spiritus Sanctus παρὰ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, *egredi*, vel *emanare* dicitur a Patre; et τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ vocatur a S. Paulo. Quod a Filio quoque procedit, colligitur,

Matt. x.
20.
Gal. iv. 6.
Rom. viii.
9.
1 Pet. i. 11.
Phil. i. 19.
Joh. xv.
26, xvi. 7.
Luc. xxiv.
49.

1 Primo, Quod sicuti Patris, ita et Filii Spiritus sæpe nuncupatur; quod eum pariter ad Filium ac ad Patrem referri significat; utrumque proinde similiter ad ejus productionem conspirare.

2 Secundo, Prout a Patre, sic etiam a Filio mitti dicitur: missio vero et ἐκπόρευσις haud differunt (nisi loquendi saltem modo; quatenus missio denotat originis terminum, ἐκπόρευσις ejusdem actum vel effectum designat:) nec aliter Spiritui Sancto, (qui Deus est, ut ostensum,) mitti vel egredi convenit, quam per essentiae communicationem.

Joh. xvi.
13, 14.

3 Tertio, De Spiritu Sancto dicit Filius ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, *de meo accipiet et annuntiabit vobis*; cui coincidit, ὅσα αὐτὸς ἀκούσῃ λαλήσει, quibus innuitur Spiritum Sanctum a Filio scientiam accipere, quod aliter non potest (cum Deus sit), quam ab eodem essentiam suam accipiendo.

4 Quarto, Spiritus Sanctus est Persona ordine tertia; cum itaque Filius ordine prior (ordine dico, non tempore) divinam essentiam obtineat; hæc adeo, cum emanet Spiritus Sanctus, Filio simul ac Patri communis sit; a Patre scorsum essentiam

^s Novat. de Trin. cap. xxxvi. [App. ad Tertull. Opp. (Ed. Paris. 1664) p. 729 c.]

recipere non potest, quin eandem simul a Filio derivet: quomodo Christus ipse videtur argumentatus; ubi ait, *Omnia quæ Pater habet, mea sunt*; ^{Joh. xvi. 15, xvii. 10.} *ideo dixi, quod ex meo accipiet.*

5 Quinto, Hanc demum a se Spiritus Sancti processionem significasse videtur Christus, quum discipulis insufflans Spiritum Sanctum communicaret; ut quidem Augustinus et Cyrillus arbitrantur. ^{Joh. xx. 22.}

6 Accedit Latinorum Patrum Hilarii, Ambrosii^t, Augustini, et reliquorum consentiens auctoritas, hoc explicite docentium. Sed et antiquiores Græci, Athanasius, Basilus, uterque Gregorius^u, Epiphanius, Cyrillus Alexandrinus, idem (etsi rarius adeo diserte, sæpe tamen æquipollenter, et quoad sensum) tradunt.

Itaque theseos partibus cunctis utcunque comprobatis concludo:

Spiritum Sanctum esse Personam distinctam, Patri Filioque coëssentialem, et ab utroque procedentem.

^t Deus Pater coæternum sibi et coomnipotens genuit Verbum, cum quo Spiritum Sanctum produxit.—Ambr. in Symb.

^u Ἀκούεις γέννησιν, τὸ πῶς μὴ περιεργάζου· ἀκούεις τὸ προῖόν ἐκ τοῦ Πατρὸς, τὸ πῶς μὴ πολυπραγμόνει.—Greg. Naz. Or. xxix.

DE POTESTATE CLAVIUM.

MATT. XVI. 19.

Et dabo tibi claves regni cælorum.

MODUS, quo Christus, Ecclesiæ Rex, hanc ordinat atque regit, illi perquam affinis est, quo Deus mundi Dominus ipsum moderatur. Mundum Deus partim immediato providentiæ suæ nutu temperat, partim intercedente delegatorum suorum, et quasi proregum visibilium (quos variis regni sui provinciis præfecit), operâ curâque vicariâ administrat. Horum (a Deo acceptâ auctoritate simul ac imposito officio) partes sunt, sub Rege summo, in suo quemque districtu, secundum ab ipso præstitutas æqui bonique regulas, ipsius ita gubernare subditos, cum ut imprimis omnibus qua licet modis Dei promoveatur honos, tum ut proxime salus hominum procuretur; allaborantibus iis, ut et Deus ubique summâ reverentiâ colatur, et homines vitâ securâ, tranquillâ, commodâ perfruantur. quinetiam horum præfectorum unusquisque commissi sibi gregis utilitati speciatim ita prospicere debet, ut simul omnes aliquatenus universi generis humani commoda respiciant, cum reliquis hominibus pacem, amicitiam, innocuum beneficumque commercium fovendo, versusque cunctos, quibuscum eos rem habere contingit, humanitatis officia et æquitatis leges observando: illis porro Dei vicariis quæ committitur auctoritas, omnimodam complectitur ad

illos consequendos fines necessariam, vel utcunque requisitam potestatem, leges æquas et idoneas sanciendo, judicia exercendi, dispensandi præmia, poenas infligendi, sic ut hisce subditi, juxta Dei voluntatem et ex divini juris vigore, sese morigeros præstare teneantur.

Adsimili ratione, Ecclesiæ caput et absolutus rector Christus (cui scilicet *Omnis in cælo, supra-* Matt. xxviii. 18.
que terram potestas est donata) spirituale regnum suum dispensat, partim immediate sui Spiritus directione et efficacia, partim legatorum et præsidum suorum (τῶν ἡγουμένων, τῶν προεστώτων, τῶν ἀγγέλων, *Judicium vice Christi*, quos vocat Cyprianus^a, τῶν τοῦ σωτῆρος ἐπεχόντων πρόσωπον, ut ait Basilius^b) ministerio, quos ipse variis Ecclesiæ suæ provinciis præposuit, auctoritate sic instructos, ut eo modo res Ecclesiasticas ordinare possint atque debeant, qui cum ad Christi provehendam gloriam, tum ad populi Christiani bonum procurandum maximopere conducatur^c; scilicet, ut imprimis Regi Christo debita reverentia concilietur, ut ejus mandatis integrum deferatur obsequium, ut ipsius regnum in optimo statu conservetur atque floreat, quin et indies accrescat et prolatetur; tum ut ejus subditi (quibus in rebus ipsorum vertitur salus, et bonum præcipuum) ad officium suum peragendum 2 Cor. xiii. 10.
instructione requisitâ dirigantur, et monitis oppor-

^a Ep. LV. [Verbatim. Nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus judex vice Christi cogitatur.—Opp. p. 82.]

^b Ὁ γὰρ καθηγούμενος οὐδὲν ἕτερον ἐστίν, ἢ ὁ τοῦ Σωτῆρος ἐπέχων πρόσωπον.—Basil. Const. Monast. cap. xxii. [Opp. Tom. II. p. 573.]

^c Nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus, quando habeat in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberum unusquisque præpositus, rationem actus sui Domino redditurus.—Cypr. Ep. Lxxii. [Opp. p. 129.]

tunis excitentur; a peccatis muniantur, et perficiantur in sanctitate; quoque modo demum quam optime præparentur ad æternam illam, ad quam (Dei benignitate gratiosâ) destinantur ac invitantur, felicitatem occupandam. Hi vero Christiani regni dispensatores, ita quisque propriam, quam nactus est, Spartam singillatim obire debet ac ornare, totius ut interea corporis utilitati consulat atque studeat, cum reliquis fidelibus *communicationem pacis*, ut cum Tertulliano^d loquar, et *appellationem fraternitatis*, et *contessionem hospitalitatis* servando; hoc est, concordiam mutuam obnixe colendo, propensamque versus universos Christi cultores charitatem exercendo; quinetiam ipsis quæ a Christo demandatur auctoritas, omnimodam continet ad ista complenda requisitam potestatem: penes ipsos est (in suâ penes unumquemque provinciâ) leges aut regulas salubres præscribere, causas emergentes decidere, præmia distribuere, sed et poenas irrogare (officii nempe sui spiritualis naturæ consentaneas, et ejusmodi proposito accommodatas), ita demum, ut etiam hujusce regni populus, e Christi Domini mente jussuque, legibus istis parere, decisionibus acquiescere, censuris subjacere constringantur

Heb. xiii.
17.
Matt.
xxiii. 2.

Hæc vero potestas (magnâ saltem ex parte) multis ab inde seculis appellari consuescit *Potestas clavium*, ex illis, quæ legi, verbis adsumptâ nomenclaturâ; quibus in verbis Sancto Petro pollicetur Dominus, se regni cœlestis claves ei donaturum:

^d De Præscript. Hæret. cap. xx. [Sic omnes prima, et Apostolica, dum una omnes probant unitatem; dum est illis communicatio pacis, et appellatio fraternitatis, et contesseratio hospitalitatis.—Opp. p. 209 A.]

circa quod seu promissum (seu prædictum) illud imprimis observandum venit, quod licet uni Petro (verborum ad formam et sonum attendendo) factum videatur, revera tamen commune sit, et ad Ecclesiam totam ejusque rectores pertineat: nec enim occasio promittendi, Petrum unice spectabat, neque causa propter quam promitteretur Petro suberat peculiaris; nec alligabatur uni Petro promissi materia; nec in Petrum denique solum derivatus est ejus effectus. Occasionem quod attinet; interrogavit omnes (quotquot aderant) discipulos Christus, Matt. xvi.
Vos autem quem me dicitis esse? Petrus e more ¹⁵
suo (utpote præ reliquis promptus et fervidus; *πρόθυμος* et *θερμός*, ut ait Chrysostomus^e, vel ut inter illos ætatis, vocationis, aut aliâ nescio qua ratione quodammodo præeminens; ut *προέδρος*, adeoque *προήγορος*) e vestigio præsaltans responsum arripit (*προπηδᾷ καὶ προλαμβάνει*, ait Chrysostomus^f), id omnium nomine dictans, quod indubie cuncti senserunt, uti colligitur e capite 14. ubi succlamant omnes, *ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ*; quanquam Bellarminus^g Matt. xiv.
(satis id audacter et temere) quid potissimum ³³
responderent ignorasse cæteros, haud veritus est oggerere; sane quum, apud S. Johannem, simili (fortassis eâdem) ex occasione confessionem hic apostolus prorsus eandem ederet, expressum habetur; *ἡμεῖς*, inquit, *πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος*: ita tunc exerte, nunc autem implicite Petrus, velut Apostolorum os (quo illum nomine cum hic, tum alibi

^e [In Matt. Hom. LIV. Opp. Tom. II. p. 343.] — qui sibi fudit Dux regit examen.

^f [Ubi supra.]

^g Quum pro omnibus responderet. De Pontif. Rom. i. 12.

Chrysostomus^h insignit), *Pro omnibus loquens, et Ecclesiae voce respondens* (uti loquitur B. Cyprianusⁱ). Suppar est causae promissum hoc velut elicientis ratio: quod nempe Petrus Christum Dei Filium esse cognoverit, crediderit, et confessus sit: Mercedem (inquit Hieronymus) accepit vera confessio: Petro revelatum id dicitur; cunctis hoc fidelibus aequè competit; nec enim quisquam nisi
 1 Cor. xii. *per Spiritum S. Jesum appellare potest Dominum;*
 3.
 1 Joh. iv. *Omnisque spiritus, qui confitetur Jesum Christum*
 2.
 Gal. i. 2. *in carne venisse, ex Deo est: firme credidit, et clare professus est illud Petrus; idem facere Christianis*
 1 Joh. v. 5. *omnibus ex aequo convenit et incumbit: Quis enim*
 Rom. x. 10. *est, qui mundum vincit, nisi qui credit Jesum esse Filium Dei? Corde creditur ad justitiam, et ore fit professio ad salutem: nihil igitur hac ex parte Petro fuit proprium, nullum hic singularis privilegii fundamentum habetur. Neque si rem ipsam expendimus, aliquid Petro delatum constat, aut exhibitum, quod non et aliis aequè competit, ac alibi diserte tribuitur: affirmat Christus sese super Petrum, ceu rupem firmam (super Petrum: etenim istum sensum, ut aliquatenus simpliciore, ut Petri saltem praeogativae, si qua fuit, faventior, haud respuimus), Ecclesiam suam extructurum; hoc est ejus imprimis operâ efficace se multos in coetum sibi fidelem ac obsequentem, divinâ protectione con-*

^h Ἐκκρίτος ἦν τῶν ἀποστόλων, καὶ στόμα τῶν μαθητῶν καὶ κορυφή τοῦ χοροῦ.—Chrys. in Joh. xxi. 15. [Hom. LXXXVIII. Opp. Tom. II. p. 927.]

Vid. Tertull. adv. Marc. iv. 21. [—interroganti Domino, quisnam illis videretur, quum pro omnibus responderet, *Tu es Christus.*—Opp. p. 435 B.]

ⁱ Ep. LV. [Opp. p. 83.]

servandum, compacturum; se Petri prævalido testimonio, impigroque studio ac labore, domum suam (quam in Epistola suâ vocat ipse Petrus) spiritua-^{1 Pet. ii. 5.}
 alem erecturum: hoc autem reliquis apostolis (quin^{Rom. xv. 20.}
 et omnibus Ecclesiæ doctoribus aliquatenus) congruere res ipsa clamat, et expresse docetur; nam in Apocalypsi, duodecim fundamentis innitens de-^{Apoc. xxi. 14.}
 scribitur Urbis Cœlestis murus, quibus totidem apostolorum inscribuntur nomina; et apostolorum atque prophetarum fundamento inædificari Eccle-^{Eph. ii. 20.}
 siam astruit S. Paulus; idemque vocat eandem *Ædificium Dei*, cujus ipse velut sapiens architectus^{1 Cor. iii. 9, 10.}
 fundamentum posuerat.

Pollicitus est etiam Petro Dominus (id quod phrasis propositæ sensum explicat), quicquid is super terram alligarit, id in cœlis alligatum fore; quicquid ille solverit hic, id ibi fore solutum: idem hoc explicite verbis prorsus iisdem Ecclesiæ spon-
 detur Matt. xviii. quin et verbis æquipollentibus^{Matt. xviii. 18.}
 alibi discipulis suis promittitur a Christo, Joh. xx.^{Joh. xx. 22, 23.}
 Sed et illa nedum promissa, sed et ipsis exhibita, ab ipsis exercita luculente constat. Nam si denuo promissi respiciantur effectus, nil hujusmodi peculiare quippiam accepisse Petrus vel præstitisse deprehendetur, quod non et alii pariter acceperint et usurparint. Nihil ille juris supra reliquos collegas adsumpsit sibi, vel exercuit: id innuit Christus, ubi scribarum ambitionem sugillans, subdit;
 εἰς ἐστὶν (inquit) ὑμῶν ὁ καθηγητὴς Χριστὸς, πάντες δὲ^{Matt. xxiii. 8.}
 ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· liquido testatur id universus tenor historiæ apostolicæ: sed et aperte significat S. Paulus, ubi de seipso prædicat, nihil ipsi defecisse, quod sibimet apostolorum præcipui possent vindicare (οὐδὲν ὑστέρησα τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων): ubi^{2 Cor. xii. 11.}

Gal. i. 1.

2 Cor. xi.
28.

Gal. ii. 7.

quoque (quasi solícite caveret, et obviam iret illorum commento, qui non immediate collatam, sed a Petro derivatam volunt in reliquos apostolos hanc potestatem) se nec ab hominibus, neque per homines (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων), apostolum esse constitutum asserit, ast immediate Christo ipsi Deoque Patri suam acceptam referre potestatem apostolicam; ubi sibi cunctarum Ecclesiarum curam incumbere testatur; ubi denique se Petro nominatim exerteque comparat, neque sibi minus potestatis aut officii concreditum innuit in suâ provinciâ, quam Petro in suâ.

His expensis, haud immerito censetur hoc quicquid est potestatis (clavium nomine designatum) non in Petrum personaliter (hoc est restrictive, vel exclusive) consideratum, sed quodammodo repræsentative (communis ex fidei, vel communis officii ratione), vel quatenus is aliorum omnium simili conditione gaudentium, similive munere fungentium quasi vices obiret, aut sustineret personas, conferri, vel conferendum promitti: in Petrum, tanquam strenuum fidei confessorem, eximium Ecclesiæ fundatorem, gnavumque pastorem; fere juxta quod ita commentatur Origenes^k; *Quod si nos loquimur idem quod Petrus loquutus est, efficimur Petrus; et nobis dicetur, Tu es Petrus: Petra enim est quisquis est discipulus Christi.* Vel si Petrum directe spectent hæc verba, saltem ea interpretative vel consecutive non minus ad alios pertinere, quibus ex rationis paritate, vel officii similitudine conveniunt; præsertim reliquis apostolis, qui (ut B. Cyprianus^l ait) *hoc erant quod fuit Petrus, pari consortio præ-*

^k In Matt. Tract. I.^l De Unit. Eccl. [Opp. p. 195.]

cliti et honoris et potestatis: in Ecclesiam adeo totam finaliter (hoc est, in ejus gratiam et beneficium) collatum est, formaliter autem (hoc est, quoad ejus usum et exercitium) iis præsertim concessum intelligatur, quibus Ecclesiæ propagandæ conservandæque cura demandatur, et officium incumbit. Ita certe rem accepere veteres; e multis, quæ protulerunt huc spectantia, paucula quædam allegabimus: Tertullianus: Si adhuc clausum putas cælum, memento claves ejus hic Dominum Petro, et per eum, Ecclesiæ reliquisse, quas hic unusquisque interrogatus atque confessus feret secum^m’ Ita Pater ille prædoctus, e communi sententiâ, ut videtur; quam tamen alibi, Montanismo penitus infixus, ut ejus ἰποθέσει serviret, retractavit; nam libro de Pudicitia, ordinariam in Ecclesiâ peccata remittendi potestatem convellens, ac eapropter asserens apostolos non ex disciplinâ, sed ex potestate (mirificâ scilicet aut propheticâ) id fecisse, sic infit: *De tuâ nunc sententiâ quæro, unde hoc jus Ecclesiæ usurpes. Si quia dixerat Petro Dominus, Super hanc Petram—idcirco præsumis et ad te derivasse solvendi et alligandi potestatem, id est, ad omnem Ecclesiam Petri propinquam, qualis es, evertens atque commutans manifestam Domini intentionem, personaliter hoc Petro conferentemⁿ.*—Ita tunc is, et in eam mentem plura pro fanaticis Montani deliriis adversus Ecclesiam disputans. *Dominus noster, cujus præcepta et monita observare debemus, episcopi honorem, et Ecclesiæ suæ rationem disponens in Evangelio loquitur, et dicit Petro: Ego tibi dico—Inde per temporum et successionum vices episco-*

^m Scorp. in Gnost. cap. x. [Opp. p. 496 A.]

ⁿ De Pud. cap. xxi. [Opp. p. 574 B.]

porum ordinatio, et Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super episcopos constituatur, et omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur^o. Firmilianus, Cæsareæ Cappadocum episcopus, hunc citans locum, subjicit: *Potestas peccatorum remittendorum apostolis data est, et ecclesiis, quas illi a Christo missi constituerunt, et episcopis, qui eis ordinatione vicariâ successerunt*^p. B. Ambrosius: *In B. Petro claves regni cælorum cuncti suscepimus sacerdotes*^q. Augustinus^r in Johannem: *Petro dicitur, Tibi dabo claves regni cælorum, tanquam ligandi et solvendi solus acceperit potestatem, cum et illud pro omnibus dixerit, et hoc cum omnibus, tanquam personam gerens unitatis, acceperit*^s. Rursus; *Quando ei dictum est, Tibi dabo claves—universam significavit Ecclesiam; et, Si in Petro non esset Ecclesiæ sacramentum, non ei diceret Dominus, Tibi dabo claves—si hoc ergo—in Ecclesiâ fit, Petrus quando claves accepit, ecclesiam sanctam significavit*^t. Basilii: *πᾶσι δὲ τοῖς ἐφεξῆς ποιμέσι καὶ διδασκάλοις τὴν ἴσην παρέχοντος ἐξουσίαν καὶ τούτου σημεῖον τὸ δεσμεῖν ἅπαντας ὁμοίως καὶ λύειν ὥσπερ ἐκεῖνος*^u. Theophylactus: *εἰ καὶ πρὸς Πέτρον μόνον εἴρηται τὸ, δώσω σοι, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις δέδοται*.—E quibus præstantium veteris Ecclesiæ magistrorum dictis de illius sensu constare videtur: itaque jam ratum habeatur promissam hic, et aliquando proinde commissam fuisse potestatem hanc clavium nomine designatam; id quod

^o Cypr. Ep. xxvii. [Opp. p. 37.]

^p Apud Cypr. Ep. lxxv. [p. 148.]

^q [De Dign. Sac. cap. i. Opp. Tom. ii. (App.) p. 358 A.]

^r Tract. cxviii. in Joh.

^s Tract. cxxiv.

^t Tract. i. [Opp. Tom. iii. coll. 822 E.]

^u Const. Mon. cap. xxii. [Opp. Tom. ii. p. 573 B.]

ex ejus natura, usu, scopo verisimilius evadet; quæ modo nobis breviter instituimus exponenda, methodum hanc insistentibus; primo, Nomen ejus; secundo, Objectum seu terminum: tertio, Phrases æquipollentes, quibus exprimitur, aut explicatur: quarto, Praxin ejus et exercitium in Ecclesiâ primævâ: quinto, Ejus instituendæ originem, vel exemplar in ecclesiâ Mosaicâ; sexto, Ejus necessitatem, et utilitatem (hæc, inquam, vel horum partem aliquam nunc pro modulo temporis et nostro) perstringemus.

I. Clavium nomen (metaphoricum cum sit) significat eo denotatam rem e naturâ suâ, vel quoad aliquam proprietatem suam, ipsi præsertim intimam et nobis obviam, claves referre. Claves autem, velut organa certis usibus destinata, nullam obtinent naturam aut proprietatem aliam immediatam, quam ut aditum, sive transitum, qui est ab uno loco in alium, muniant, illum vel recludendo, vel occludendo; illarum consequenter effectus proximi et primarii sunt vel introitum aut admissionem præbere; vel egressum prohibere, seu introrsum detinere; vel aditum obstruere, et ab intrando arcere: horum igitur actuum omnes aut aliqui (vel iis analogum et agnatum quiddam) huic potestati, quo nomen hoc apte sibi adsciscat, congruere debent, respectu loci seu status, quem ipsa respicit: per eam adeo jus habetur vel in regnum cœlorum admittere, vel in eo detinere, vel ab eo excludere, cum nihil aliud firme suppetat, propter quod hoc nominis indipisci potuerit. Enimvero cernimus, cum similes ad casus illustrandos adhibetur hæc metaphora, horum effectuum nonnullos interpretandi causâ adjectos: ita cum in Apocalypsi de sancto illo et verace (de

Apoc. iii. 7.
Is. xlii. 22.

Servatore nempe nostro) dicitur ipsum habere *clavem Davidis*, subjicitur, *Aperit et nemo claudit*; Luc. xi. 52. *claudit et nemo aperit*: cum et Dominus Judæorum legisperitis impropere, eos *clavem abstulisse scientiæ*, dicti sui mentem elucidat, subdens: *Ipsi non intrastis, et eos qui intrabant prohibuistis*; itidem Matt. xxiii. 13. de scribis ait: *Clauditis regnum cælorum* (locum scilicet haud alium ab eo de quo nunc agimus) *ante homines*: quid hoc? exponit: *Vos enim, addit, non intratis, nec introeuntes sinitis intrare*. Unde colligi potest, hanc potestatem in eo præcipue sitam esse, ut in locum, quem respicit, adducat, vel ab eo secludat quomodocunque; de quo loco proxime dispendiendum est; etenim talis sit potestas hæc oportet, qualem rei, quæ regnum cælorum appellatur, natura capit aut exigit.

II. Regnum cælorum, e Novi Fœderis usu, duos præcipue sensus accipit: imprimis crebro designat Religionis sub Evangelio statum, prout is a rerum conditione distinguitur, quæ sub antiqua Lege vigeat. Sub Legis Mosaicæ tempora Dei regnum quodammodo terrestre fuit: *Facta est* Psal. cxiv. 2; *Judæa sanctificatio ejus, Israel potestas ejus; factus* lxxvi. 2; *est in Salem locus ejus, et habitatio ejus in Sion*. In xlviii. 2. *Hierosolymis (magni Regis civitate quæ dicitur) velut in arce regiâ, imperiique sui metropoli, residebat Deus; ei quod illic extabat templum quasi palatii loco fuit, pro solio (præsentiae specialis loco) tectum fuit, arcæ sacræ Cherubinis interjectum: inde subditos gubernare videbatur, edictis extra ordinem subinde promulgatis, hoc est, oraculis, per temporum occasiones, in sacerdotum atque prophetarum ipsum consultantium ora infusis. Leges imposuit, ex magnâ parte carnales* (ἐντολὰς σαρκικάς, ut

Ps. xci. 1, &c.

Heb. vii. 16.

est apud Apostolum ad Hebræos) et terrenas: visibilia potissimum tributa (cultum crassum et corporeum) exegit atque retulit a subditis; privilegia, beneficiaque terrena concessit et elargitus est illis; ad legum suarum observantiam terrestrium præmiorum pollicitatione excitavit et allexit; ut et ab inobedientiâ præsentia damna pœnasque temporales interminando deterruit; verbo, nihil fere non sub illâ dispensatione (saltem immediate, quoad primam speciem) terrestre videbatur ac temporale, præsentem hanc in terris vitam respiciens. Verum sub evangelicâ constitutione prout regnum Dei capacius et illimitate protensum evasit, ita nullum Deus adsumpsit sibi peculiarem in terris residendi locum, nec aliter jam præsidet, aut colitur, quam ut in cœlo (nativâ quasi majestatis suæ gloriæque sede) residens, et lucem habitans inaccessam; per legem mortalibus imperitat perpetuam et immutabilem, inde delatam; hostias jam et adorationes exposcit maximâ ex parte spirituales, eo dirigendas; privilegiis et beneficiis spiritualibus subditos ornat obstringitque; eos præmiis ad obsequium invitat in cœlo conferendis, ab impietate pœnis subducit post hanc vitam inferendis; breviter, nihil fere jam inculcatur non cœleste vel æternum: hic itaque rerum status apte *regnum calorum, regnum Dei, regnum Christi* (regnum veniens et appropinquans, ἡ ἐρχομένη, ἡ ἐγγίζουσα βασιλεία, tunc utique cum in terris ipse Christus Rex noster humiliter versaretur; at vero jam regnum præsens, postquam Christus ad cœlestem thronum evectus, ibique juxta Patris omnipotentis dextram residens, inde super omnia longe lateque dominatur); in quod regnum transferri, ad cœlestem Hierusalem accessisse, concives et co-

Joh. iv.

24.

Rom. xiv.

17.

I Pet. ii. 5.

Eph. i. 3.

Joh. xviii.

36.

Matt. iii. 2;

iv. 17; vi.

10; x. 7.

Luc. ix.

27; xix. 11;

xxi. 31, 32.

Matt. xii.

28.

Coloss. ii.

9.

- 1 Cor. xv. 27. hæredes evasisse sanctorum in luce degentium, in
 Coloss. i. 12, 13. cœlo πολιτεύεσθαι, cœlestis vocationis participes fieri,
 Heb. xii. 22; iii. 1. cum Christo cœlestibus in locis considerare dicuntur,
 Eph. ii. 6. quicunque sincerâ mentis persuasione Christi doc-
 Phil. iii. 20. trinam amplexantur, animique firmo proposito se
 Heb. xii. 28. Christi legibus subjiciunt; eo scilicet ipso cœlestis
 Matt. v. 20. hujus regni civibus ac subditis ascripti, munia
 suscipientes ei statui debita, nec non privilegiis in
 eum collatis dotati: hujusmodi vero status vel re-
 latio in sacris literis ita passim et obvie *cœlorum*
regnum vocatur, nihil ut sit opus instantias allegare,
 vel ei confirmandæ tempus impendere: subnotan-
 dum est tantummodo, Christi regnum hoc (sicuti
 quoad alia regna fit) ibi vigere, ubi vere nomen
 Luc. xviii. 16; ix. 62. ejus colitur, et auctoritas agnoscitur; ubi veritati
 quam docuit fides adhibetur, et legibus quas tulit
 obsequium præstatur; ubi vicariis ejus rite consti-
 tutis honos et observantia deferuntur; ubi denique
 charitas et concordia, disciplina et ordo conservan-
 tur (mediocriter saltem, si non exquisite); unde
 cœtus hominum, ita Christo fidentium et obsequen-
 tium, in tali statu constitutus et compactus, etiam
 Matt. xiii. 24. subinde *cœlorum regnum* dicitur: ut, verbi gratiâ,
 ubi *cœlorum regnum* agro assimilatur, cui bonus
 Sator triticum insevit, malus autem interspersit
 Matt. xiii. 33. zizania; ubi fermento confertur in massam ingen-
 Matt. xiii. 47. tem saporis sui quiddam diffundenti; ubi sagenam
 referre dicitur, quæ mari injecta piscium (bonorum
 simul ac malorum) promiscuam copiam apprehendit
 et complectitur; hæc autem acceptio (juxta quam
regnum calorum Ecclesiam designat) eodem recidit
 quo prior, nec in re propositâ quicquam immutat;
 perinde fuerit an statum abstracte, vel concrete
 homines in hoc statu constitutos intelligamus: ita

enim in usu sermonis vulgari fit, ut regnum quodpiam vel pro ipso statu, vel pro personis ei subjectis accipiat.

Sed et præterea sæpe phrasis eadem statum alterum designat, qui priorem illum extreme perficit; illam αἰώνιον βασιλείαν, æternum illud Christi Servatoris nostri regnum (de quo S. Petrus), hoc est, supremum illum beatitudinis ac gloriæ statum; qui præparatur iis, et in quem denuo recipientur omnes fideles Christiani, qui per hanc transitoriam vitam in jugi versus Regem cœlestem obsequio perseverant; quem *non quicumque dixerit Dominus, Dominus* (qui tantum ore, vel externâ specie tenus se Christi subditum profitetur), *at qui Dei in cœlis existentis voluntatem peragit, ingreditur*. Jam vero cum hi duo status (unus gratiæ seu favoris apparentis hic in terris, ἡ χάρις αὐτῇ ἐν ᾗ ἐστῆκαμεν, ut S. Paulus loquitur; alter gloriæ gaudii que perennis in cœlis) naturâ suâ, et ex intentione primariâ cohæreant indivulse; quippe cum huic iste tanquam gradus subordinetur, vel in hanc ut via prætendatur^x; quum hic illius completio quædam et consummatio sit; is ordine præcedat, hic fine proponatur; idcirco quod unum ipsorum immediate spectat, id ad alterum ex consequentiâ refertur; videlicet in casu, qui præ manibus, potestas aperiendi vel claudendi statum gratiæ (in hunc admittendi, vel ab hoc secludendi) merito potestas quoque censi possit ad gloriæ statum, pari (respective) modo relata; quoniam vero personæ, quibus induitur vel inhæret hæc potestas, hic versantur, et hic eam exercent; cum et ejus immediati effectus hic appareant (etenim

^x Idem erat specie status peregrinantium in eremo, et residentium in terra promissionis; at gradu differebant.

Petrus in terris ligat, atque solvit) ideo par esse videtur, ut directius et immediatius ad præsentem hunc gratiæ statum referatur hæc phrasis; *regnumque cælorum* intelligatur hoc, in quod Christi nomen professi recipiuntur; status hic, inquam, intelligatur; aut si malitis, cœtus ipse, cui potestas hæc committitur; quanquam remotius et ex consequente gloriosum insuper Dei regnum, eoque gaudens societas in cœlo triumphalis connotetur. Succedit itaque jam ut dispiciatur quomodo status hi (præsertim ille gratiæ, qui immediatius respicitur) hujusmodi clavibus subjacere possint; qua ratione penes hominem quempiam concipiatur gratiæ statum aperire vel claudere; ejus respectu ingressum vel egressum præbere quomodocunque, vel auferre. Cum variis hoc modis effici possit, illorum plerique saltem ad hæc pauca capita redigantur. 1. Per efficacis adjumenti, quo quis admoveatur huic statui, vel in eo permaneat, subministrationem: aut e contra, per interpositionem obicis aut impedimenti, quo quis ab eo amoveatur. 2. Per intercessionem, qua cuiquam intrandi permanendive voluntas et facultas impetrantur. 3. Per discretionis facultatem, qua dotatus quis cum dignos ab indignis, aptos ab ineptis internoscere queat, tum juxta qualitates ipsorum exploratas respective (pro suo arbitratu) jus habeat vel illos recipiendi, vel hos rejiciendi. 4. Per formalem actum judicii, cujus virtute post causam cognitam decisamque quidam participes fiant jurium et privilegiorum ad hunc statum pertinentium, alii reddantur illorum incapaces, et exsortes.

1 Primo, inquam, hujusmodi status recludi potest, verum quodpiam adminiculum suppeditando;

qua ratione, qui docendo viam commonstrant, qui consiliis, argumentis, hortatibus, admonitionibus et reprehensionibus tempestivis adducunt; qui media vel occasiones suppeditant; qui leges præscribunt eo conducentes, vel adjuvantes, utcunque recludere dicantur. Ita Deus Gentilibus ostium fidei dicitur ^{Act. xiv. 27.} aperuisse præcones idoneos ad illos submittendo. Sic et sibi magnum et evidens (vel efficax) ostium^y ^{1 Cor. xvi.} Ephesi apertum, et alterum apud Troadem dicit S. ^{9.} ^{2 Cor. ii. 12.} Paulus; idemque Colossenses hortatur Deum exorare, ut sibi λόγου θύραν aperiat, Christi mysterium prædicandi; ubi *januam aperire* nil denotat aliud, quam opportunitates et adjumenta rei peragendæ necessaria dispensare. Ita vero status istius, de quo loquimur, ad naturam attendendo, quandoquidem e debito versus Dei gloriam ac hominum salutem respectu obstringuntur omnes (suo quisque modo ac ordine) conniti, ut homines quotquot ubique sunt, in cælorum regnum adducantur, aut in eo persistant; hoc autem Ecclesiæ præsidum (pro officio quod obeunt, pro facultate qua pollent) potissimum intersit; ideo rei naturam spectando, jure censeatur hic modus propositæ potestatis unam partem constituere, vel eam ingredi (nec enim subesse ratio videtur, cur ab hujusce phrasis significatu quicquam rejiciamus, quod illo satis apte vereque comprehendit): quo admissio, possint exhinc multæ claves, aliquatenus distinctæ, numerari; nempe, clavis doctrinæ, clavis exhortationis^z, clavis admonitionis, clavis correptionis, denique clavis νομοθεσίας, et his, si quæ sunt, affines aliæ.

Quin et ab alterâ parte, qui viæ notitiam auferrunt aut impediunt, qui dehortantur ab ingressu,

^y ἐνεργῇ θύραν.

^z παράκλησις.

vel deterrent; qui media vel occasiones subducunt; qui difficultates, pericula, damna, vel obstacula quæpiam objiciunt; qui leges condunt præpedientes viam, aut arcentes ab ingressu, ejusmodi statum claudere dicantur, vel ab eo excludere: ita scribæ

Luc. xi. 52. regnum cœlorum claudebant, hoc est, impediabant, ne Christi doctrinam amplecterentur homines, aut ejus se legi subjicerent; eos ab attentione fideque dictis ejus et factis præstanda, per calumniosas suggestiones, avertendo; ut et ab agnitione perspectæ veritatis per minas, contumelias, et pœnas acerbis abigendo. Talis autem clavis, ut cuiquam concedatur, rei natura vix fert; conscientia siquidem et charitas vetant eo modo gratiæ statum obstruere; Scribisque vitio vertitur, quod homines ita cœleste regnum ingredi non siverint. Est tamen nonnihil, ab hujusmodi legitimâ potestate non abhorrens, quod et huc referri possit: cum scilicet iis, qui veritatem malitiose respuunt (*ἀπαθοῦσι τὸν λόγον*, et se vitâ æternâ indignos judicant, *ἀντιτάττονται, καὶ βλασφημοῦσι*, ut habetur in Actis), qui salubria monita præfracte repellunt et aspernant, qui noxiis erroribus aut vitiis pertinaciter adhærent, qui turpi vita religionem dehonestant, qui pacem et ordinem conturbant, ad tempus, et sub conditione (quousque scilicet impietati vel contumaciæ suæ involuti persistunt) illa submoventur adminicula, quibus ordinarie patefit aditus in hunc statum; iis doctrina subtrahitur; ab eos monendo desistitur; iis cœtuum actuumque sacrorum participatione interdicitur; ab eorum consortio abstinetur, quo nempe cum aliis prosit exemplum, terror incutitur; subducatur contagio, depellatur infamia; tum ipsis ejusmodi pœna corrigendis inserviat; si forte de

Act. xiii.

46, 51;

xviii. 6.

Matt. x. 13.

Tit. iii. 10.

1 Tim. i. 20.

1 Joh. v. 16.

2 Joh. iv.

10.

Matt. xviii.

17; vii. 6.

2 Thess. iii.

6, 14.

Rom. xvi.

17.

1 Cor. v.

7, 11, 13.

suo statu admoniti, pudore suffusi, metu perculsi, dolore compuncti resipiscant.

Hinc aliud clavium genus; (rejectionis, declinationis, excommunicationis claves; quæ) tamen ad alia capita commodius referantur.

2 Alius aperiendi modus est intercessio, qua scilicet ab eo, qui solus eos præstare potest, tales effectus impetrantur; quo pacto cælum plusquam triennio clausum reseravit Elias; qualis etiam cœ-^{Luc. iv. 25.} lum ocludendi potestas testibus Apocalypticis con-^{Jam. v. 17.} cessa traditur. Hic vero modus propositi status naturæ admodum quadrat; quatenus oratione ad Deum fusâ (quæ plurimum valet) cum voluntas^{Apoc. xi. 6.} prompta, tum apta dispositio comparantur iis necessariæ, qui statum hunc capessunt: hoc modo Christianis omnibus aliquatenus competit cœleste regnum aperire; pastoribus autem id apprime convenit, ex officio peculiari; quorum utpote functio preces concipere, et ore fungi cœtus universi: nam S. Paulus ideo mandat pro cunctis hominibus sup-^{1 Tim. ii.} plicationes fieri, quoniam Deus omnes vult salvari,^{1, 4.} et ad veritatis agnitionem pervenire; hoc est, cupit omnes hunc cœlestis regni statum ingredi; illum proinde vult communium precum clave reserari. Etiam S. Johannes, cum hoc modo præcipit: *Si*^{1 Joh. v. 16.} *quis videat fratrem suum peccatum admittentem, quod non ad mortem, αἰτήσῃ καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, precetur et illi vitam donet;* eximiam scilicet insinuat ad hoc ipsum orationis efficaciam. Domini quoque nostri promissum habetur, huic ipsi non obscure agnatum et annexum, quo post exhibitam ligandi solvendique potestatem, continuo spondetur, *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni*^{Matt. xviii.} *re quamcunque petierint, fiet illis a Patre meo, qui*^{19.}

in cælis est: hinc emergit altera clavis, hanc potestatem ex parte constituens, nempe clavis orationis vel intercessionis.

3 Alter, tertio, succurrit hujusmodi statum aperiendi modus per facultatem discretionis, qua quis instructus personarum aptitudinem perspiciat, et ex illius perspectæ ratione quosdam admittere (quos aptos nempe dignosque censuerit) alios autem repellere vel eliminare sibi concreditam habeat potestatem^a: veluti si quis servo, vel amico cuiquam suum domum committat, cum mandato vel licentiâ quosdam (sibi puta amicos, vel agnatos, vel alioquin bene comparatos) excipiendi hospitio; et neutiquam tales alios excludendi; cui non absimilem potestatem obtinet œconomus, quem (ut in evangelio habetur) constituit dominus supra familiam suam, ut det illis in tempore demensum suum; qualem et eleemosynarius usurpat in dispensandâ domini sui liberalitate; qualem denuo legatus habet a rege suo perduellibus ad fidem reducendis deputatus, cui integrum sit cuicunque, pro personæ qualitate delictive modo, veniam condonare vel subtrahere: hujusmodi discretionem (modo quodam mirifico mensurâque plusquam ordinariâ) dotatos fuisse constat Ecclesiæ primævæ pastores: nam inter Spiritus charismata recensetur *πνεῦμα διακρίσεως*, et *τῆς προφητείας* actibus adnumeratur, cordis arcana patefacere; cujus doni specimen edidit Petrus Ananiæ nequitiam detegens; sed et *δοκιμάζειν πνεύματα* pastoribus aliis ordinarie (suo modo ac modulo) competit; nedum quatenus (ut alii) humanâ prudentiâ utuntur, ast insuper ex inflexu et assistentiâ speciali Dei;

1 Cor. xii.
10; xiv. 25.
Act. v.

1 Joh. iv. 1.

^a Εἰσὶ τινες τεταγμένοι πρὸς τὸ φιλοπευστεῖν τοὺς βίους, καὶ τὰς ἀγωγὰς τῶν προσιώντων.—Orig. con. Cels. iii. p. 142.

nam et hoc proculdubio charismatis illius divini partem constituit, quod presbyterii χειροθεσίᾳ collatum innuit S. Paulus ad Timotheum scribens; cujus ¹ Tim. iv. et ipse Petrus aliud specimen exhibuit, cum de ^{14.} Act. viii. Simone Mago proferret illud: *Cor tuum non est* ^{21, 23.} *rectum coram Deo: In felle enim amaritudinis, et obligatione iniquitatis video te esse; cujusmodi sententias, rebus inspectis, et assistente Deo, proferre valent ordinarii pastores. Porro satis liquet hoc modo cœlestis regni statum reserari vel obse-*
rari posse; cum quicunque charitatis et prudentiæ
judicio digni, recteque dispositi sunt (qui sunt
εὐθετοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, qui nempe Christi ^{Luc. ix. 62.}
doctrinam intellectu capiunt, assensuque compro-
bant, qui de vitâ priore male actâ resipiscunt, et ad
Christi mandatis dehinc obtemperandum se com-
posuerunt), Ecclesiæ protinus inseri debeant; ut et
illos exhinc secludi par sit, quos secus animatos
esse constat: cum et nonnulli sacrorum mysterio-
rum e rei dignitate, cumque suo fructu participes
esse queant, adeoque debeant; alii vero non sine ¹ Cor. xi. ^{29.}
Ecclesiæ dedecore, suoque detrimento res ejusmodi
sacras attingant; cum quibusdam recte moratis
consolationem impertiri, aliis prave affectis iram
denunciari expediat; cum alii sint oves veræ, qui- ^{Joh. x.}
bus caula patere debeat, et pascui copia fieri; alii
vero sint canes mordaculi (quibus contemperandum ^{Matt. vii. 6.}
dari vetuit Christus, quod sanctum est) aut im-
mundi porci, quibus projici non debent conculcandæ
margaritæ; vel lupi rapaces^b non parcentes gregi,
quos ideo fas et æquum est procul arcere. Cum et
hos discernere pastoribus Ecclesiæ concessum sit, ac
ut ea facultate utantur nedum in honorem illis, sed
in Ecclesiæ commodum cedat, quidni concedatur

^b Λύκοι βαρεῖς.—Act. xx. 29.

illis talis auctoritas? quidni (rem ipsam spectando) ad illam de qua agimus potestatem pertinere censetur clavis discretionis, in sacramentorum dispensatione ab illis adhibendâ, qui sunt οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ. Sane speciatim baptismus, quem competentibus et idoneis, juxta suum arbitratum, dispensandi jus obtinent Ecclesiæ pastores, a Nazianzeno^c diserte vocatur κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, et οἶχμα πρὸς Θεόν ab Augustino^d Ecclesiæ janua, porta gratiæ, primus introitus sanctorum ad æternam Dei et Ecclesiæ consuetudinem. *In Christi Baptismo reseratur aditus cælestis regni, quo solvuntur alligata retro delicta*, ait Tertullianus^e Eademque plane ratio est reliquorum actuum, quos pastorum prudentiæ commisit et commendavit Dominus.

4 Demum quarto hujusmodi status aperiri claudique concipiatur per actus judiciales, et quasi prætorios, juxta sententiam, secundum præstitutas leges aut regulas, deliberatione præmissâ causâque mature discussâ prolatam; eo fere modo, quo cernimus indies nonnullos civium (his vel illis privilegiis ac immunitatibus gaudentium) in statum ascribi recipique; sed et alios ab eo distineri vel expungi, per suffragia decretaque formaliter ab iis enunciata, quorum auctoritati, juxta reipublicæ constitutionem, assignatum est id muneris aut officii: cujusmodi potestate quum donatus esset atque defungeretur ille (apud Esaiam prophetam) Servatoris nostri typus Eliacim, de eo propterea dicitur, *Dabo clavem domus David super humerum hujus;*

^c Naz. Or. 40.

^d Aug. de Pecc. Mer. et Remis. Per lavacrum undæ regeneratricis janua panditur cælestis regni.—Bed.

^e De Pud. cap. xxi. [Opp. p. 574 B.]

et aperiet, et non erit qui claudat; et claudet, et non erit qui aperiet: hunc vero modum in nostro casu adhiberi natura rei nedum pati, sed prorsus exigere videtur. Cum enim (ut prænotatum est) huic statui vel inseri vel inhærere debeant illi tantummodo, qui cum a mentis fide, tum a morum habitu digni sunt (quorum recta fides et honesta conversatio Deo simul ac Ecclesiæ honorem concilient, et illorum quibuscum versantur ædificationi deserviant) nec non ab eo vel omnino vel ex parte (pro hominum causarumque merito) secludi par sit illos, qui seu noxiis erroribus afflati, seu pravis moribus imbuti divinam gloriam obfuscare, Ecclesiæ dedecus impingere, socios corrumpere, pacem interturbare, scandala quævis progignere, compariti sunt; cum etiam super hujusmodi dispositionibus et factis eas indicantibus necesse sit (e conditione rerum humanarum) interdum suboriri controversias; cum et harum aliquæ graviores sint, quam ut æquum sit, aut intersit reipublicæ, illas perfunctoriæ vel arbitrariæ decisioni subijci; (ne scilicet hominum conscientiæ famæque nimis absolute dominari videantur pastores, indeque causas etiam arripiant insolescendi;) expedire videtur omnino, ejusmodi dubiis eventilandis atque dirimendis leges quasdam particulares formulasque statas institui, quarum ex præscripto pastores Ecclesiæ tales causas cognoscere debeant ac definire; cujus processus effectus sunt, hinc, reos condemnare, pœnisque subijcere; inde, illos absolvere, et in integro collocare. Unde clavis habetur jurisdictionis; et in hac comprehensæ claves magis speciales excommunicationis, suspensionis, restitutionis, absolutionis; hisque suppare ac affines.

Talis et totuplex existimetur hæc potestas ob-
jecti naturam attendendo.

III. Verum ut lucis amplius nonnihil affun-
datur huic negotio, phrases istas excutiamus paulo,
quibus in parallelis Evangeliorum locis exprimi vel
explicari videtur hæc potestas; imprimis quid sibi
volunt antitheta ista ligare et solvere^f; tum quid
designant remissio peccatorum et retentio.

Quod ligationem attinet et solutionem, satis
apparet hoc ipso in loco potestatem a Petro Pe-
trique similibus usurpandam consequentes effectus
hisce verbis significari, *Et quodcunque ligaveris
super terram, erit ligatum et in cælis; quodcunque
solveris super terram, erit solutum etiam in cælis.*

Jam vero *ligatio* quamlibet determinationem,
restrictionem, aut detentionem apposite denotare
potest rebus aut personis impositam; *solutio* quic-
quid illis contrarium est, puta rem in medio liberam
relinquere, personam nexu quopiam eximere. Qui
justâ potestate dotatus utensque quicquam mandat
aut vetat, illud rei ligat (moralem ejus qualitatem
determinando, faciendo ut bona sit vel mala, justa
vel injusta,) personas etiam ligat, eas ad observan-
dum aut abstinendum obstringendo. Idem ille
legem abrogans aut relaxans (dispensando vel ex-
cipiendo) solvit; rem quidem, faciendo, ut illa jam
adiaphora sit; personam, ut is jam liber evaserit;
hujusmodi ligationem, et illi oppositam solutionem
attingit apostolus, ubi de muliere nuptâ pronun-
ciat, *Γυνὴ δέδεται νόμῳ, mulier alligata est legi,
quanto tempore vir ejus vivit; quod si dormierit
vir ejus, liberata est; cui vult nubat:* hinc de Ju-

¹ Cor. vii.
39.

^f Solvunt autem eos apostoli sermone Dei, et testimoniis
scripturarum, et exhortatione virtutum.—Hier. in Is. 14.

daicæ legis doctoribus illis affirmatur, *Δεσμεύουσιν* ^{Matt.} *φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ* ^{xxiii. 4.} *τοὺς ὅμους τῶν ἀνθρώπων* (quanquam hoc etiam ad legum interpretationem referri potest): hoc modo leges omnes sunt vincula (omnes *θεσμοὶ* sunt totidem *δεσμοὶ*), et obligare dicuntur eos, qui legitime subsunt; illarumque vim infringere (vel in solidum abrogando, vel ex parte dispensando) consequenter est solvere, vel relaxare; talis itaque ligandi solvendique potestas nihil est aliud, quam illa, quam supra perstrinximus, clavis *νομοθετικῇ*, leges (hoc est regulas actuum nostrorum directrices) figendi refigendique potestas. Huic suppar est potestas leges a Deo vel ab Ecclesiâ institutas (cum auctoritate, vel ex officio) interpretandi, hoc est, definiendi declarandique quidnam præcipitur, quid prohibetur, aut liberum relinquitur: quod præstare (sicuti Cameron, Seldenus et Grotius observant) a scriptoribus Hebræis nominari solet ligare et solvere: quod et Tertullianus^g confirmare videtur; dicens, *Quam vero clavem habebant Legis doctores, nisi interpretationem Legis?* Hæc autem potestas Ecclesiæ pastoribus eximie competit, et ad doctrinæ clavem liquido pertinet; præcipua quippe docendi pars in divinarum legum expositione^h (*ἐν τῷ διανοίγειν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφὰς*) consistit: etiam apud omnes gentes divinam mentem interpretari peculiare sacerdotum censebatur officium: horum quisque talis semper habitus est, qualis apud Horatium Orpheus,

sacer interpresque deorumⁱ.

^g Adv. Marc. iv. 27 [Opp. p. 444 A.]

^h Religionum interpretes.—Cic. de Leg. Cæs. l. 6, &c.

ⁱ [Hor. Ar. Po. v. 392.]

Præterea jurisdictionis cujuspiam, aut arbitrii jurisdictionem æmulantis exercitium, quatenus causas determinat, eoque personas (ad resarciendum damnum, ad offensæ parti satisfaciendum, ad pœnam subeundam) astringit, vel ab iis eximit, est ligatio quædam aut solutio; quales actus aperte spectat huic agnatus ille locus (Matt. xviii. 18) ubi Dominus validum fore pronunciat arbitrium inter duos disceptantes ab amico peractum uno vel altero; vel (si minus dirimendæ liti suffecerit illud) Ecclesiæ finale judicium, de quibus sic asseverat: *Amen, dico vobis, quæcunque vos* (hoc est, e discipulis meis aliqui; vel ipsorum quicumque cœtus legitimus, hoc modo litem quamcunque per arbitrium aut judicium definiendo) *alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo*; hoc est, omnes vestræ decisiones et sententiæ (rite secundum æqui bonique leges peractæ prolataeque) apud Deum invalescent, rataeque fient, sicut iis repugnantes Deum sensuri sint ipsarum assertorem et vindicem; juxta quod S. Chrysostomus ait¹: ἅπερ ἂν ἐργάζωνται κάτω οἱ ἱερεῖς, ταῦτα ὁ Θεὸς ἄνω κυροῖ, καὶ τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ δεσπότης βεβαιοῖ· cujus acceptionis ad normam intellecta potestas hæc jurisdictionis illam (quam mox antehac attigimus) clavem comprehendit.

Porro, qui contractum ineunt, vinculo quodam obligantur, ab iis injecto, quibuscum pactum contrahitur; quomodo pastores etiam illos ligant, qui Christianismum primo suscipientes, aut eum denuo redintegrantes, foedus ineunt cum Deo, fidem suam et obsequium Christo devoventes.

Item detentio quæcunque sub alterius potentiâ

¹ Chrys. de Sacerd. III. (p. 16.)

vel imperio vocatur *ligatio*; qua qui emancipatur proinde *solutus* dicitur: *Annon*, inquit Dominus, Luc. xiii. 16. *hanc filiam Abrahamæ, quam alligavit Sathanas ecce decem et octo annis non oportuit solvi a vinculo isto die Sabbathi?* ubi quod dicitur *a Sathana ligari*, alibi exprimitur *καταδυναστεύεσθαι ὑπὸ τοῦ Διαβόλου* ut et in statu quovis præsentī detineri, vel ab eo liberari, ligari illud, hoc solvi est: *Δέδεσαι* 1 Cor. vii. 21, 27. *γυναικί;* (inquit apostolus) *μὴ ζῇται λύσιν*, de statu perpete conjugii. *Ὅσοι ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι*, de statu 1 Tim. vi. 1. servitutis. *Συνέκλεισε ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν*, de statu hominum, ante patefactum evangelium; Rom. xi. 32. Gal. iii. 22. ita si cui sub reatus iræve statu jacenti, vindictæque idcirco vel pœnæ obnoxio, non conceditur aut abnuitur venia; vel si veniæ procurandæ necessaria aut idonea media subtrahuntur, is ea ratione *ligatus* censeatur; ut et *solutus*, qui ab ejusmodi statu per exhibitionem veniæ, per mediocorum eam procurantium applicationem, per obstantium causarum amotionem extricatur: cui sensui quadantenus altera phrasis, illi quæ præ manibus *ἰσοδύναμος*, coincidit, quæ habetur apud S. Johannem, ubi Servator discipulis sic affatur: *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt;* Joh. xx. 23. hoc est, quemcunque merito dignum reputabitis, qui absolvatur a reatu, et in gratiam recipiatur, adeoque cui veniam annunciabitis et exhibebitis, illi revera Deus conciliabitur et ignoscet; quemcunque vero (propter animi pravæ affectiones nondum exutas) minime dignum aptumve judicabitis, cui divinus favor indulgeatur, reatus aboleatur, cœlestis regni privilegia concedantur; et cui proinde, justis ex causis, Dei nomine veniam imper-

tire recusabitis, ille talis in eo statu misero revera detinebitur et persistet, exsors remissionis, et a divina gratia semotus^k: vester eo spectans (ille vel hic) actus a Deo comprobabitur, effectumque proinde certissimum obtinebit.

Verum ut hæc paulo curatius exponantur, advertamus variis modis intelligi posse, quod Ecclesiæ pastores peccata dimittunt; idque prænotandum est, quod cum principaliter et absolute peccata remittere Deo soli¹ (Regi Judicique supremo) competat (nec enim abs ratione scitabantur isti Scribæ, Marc. ii. 7. *Quis præter unum Deum peccata valet remittere?*) id tamen ut homines (Dei nomine et voluntate, tanquam ejus ὑπὲρταί, διάκονοι, οἰκονόμοι, συνεργοί, 1 Cor. v. 4; πρεσβευταί, quibus illos nominibus et officiis insig-
iv. 1. niunt sacræ literæ,) instrumentaliter et subordinate
Act. xxvi. 16. faciunt, a Deo concessum et constitutum esse: prout
Tit. i. 7. et iis homines convertere, regenerare, salvare, si-
2 Cor. vi. 4. miliaque talia (qualia primario solus efficit Deus^m),
1 Pet. iv. 10. utcunque tribuuntur; ita quidem, ut quot et qualibus ipse Deus, tot fere talibusque modis pastores ordine suo peccata dimittunt: id autem hisce potissimum modis exequuntur:

Primo, Dispositive; dum homines ad remissionem obtinendam parant, illas animi dispositiones (fidem scilicet et pœnitentiam) ingenerando, quæ ad remissionem necessario præviæ sunt, et quas

^k Tunc vera est sententia præsentis, quando æterni sequitur sententiam judicis.—Ambr.

¹ Semper Dei est illa gratia, et Dei sacramentum, hominis autem solum ministerium, &c.—Aug. Ep. CLXVI. [Ep. cv. Opp. Tom. II. col. 301 B.]

^m Sibi tenuit Dominus baptizandi potestatem, servis ministerium dedit.—Aug. in Joh. Tract. v. [Opp. Tom. III. p. 2. col. 323 D.]

hæc certo consecratur, ex vi fœderis et promissi divini: dum eos ad hunc statum invitant, alliciunt, adducunt, in quo remissio peccatorum offertur, et exhibetur: dum τοὺς ἔξω suorum criminum et erro- ^{1 Cor. v. 12.} rum arguunt reosque peragunt; de statu suo perquam periculoso commonefaciunt, certosque reddunt; compunctionem ac terrorem iis incutiunt; ^{Act. ii. 37; xvi. 29.} resipiscentiam acriter inculcantⁿ: hinc a Domino nostro tale describitur Apostolo Paulo demandatum munus: *Constituam te ministrum et testem—te deligens ex populo et gentibus, in quas nunc mitto te; aperire oculos eorum, ut convertantur a tenebris ad lucem, et de potestate Sathanæ ad Deum, ut accipiant peccatorum remissionem, et sortem inter sanctos, per fidem quæ est in me*—quod et ipse mox præstitisse narratur—ἀπαγγέλλων μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεόν· quo munere S. Petrum defunctum cernimus, ita concionando: Μετανοήσατε, καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἔξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας. Idem versus τοὺς ἔσω similiter præstant, quum illos in errores vitiaque prolabentes aut prolapsos admonent ^{1 Thess. v. 14.} officii, severe redarguunt, corripunt, increpant, ^{2 Thess. iii. 15.} quin et aliquando coërcent, et castigant; necnon ^{Act. xx. 31.} enixe modis omnibus eos ad sanam mentem redu- ^{Tit. i. 13.} cere student; qualia peragentes dum *peccatorem* ^{1 Tim. v. 1, 22.} *convertunt ab errore viæ suæ*, sicuti B. Jacobus ^{2 Cor. ii. 6.} docet), *salvant animam a morte, et multitudinem* ^{xii. 20;} *peccatorum operiunt.* ^{xiii. 10.} ^{1 Cor. iv. 21.} ^{Jac. v. 20.}

Secundo, Idem exsequuntur declarative, tum per ^{2 Cor. v. 19.} illum quem ebuccinant λόγον καταλλαγῆς, peccatorum sensu percussis, et ad Deum animi serio firmo-

ⁿ Quo de modo Firmilianus “non quasi a nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur.”—P. 198.

que proposito revertentibus, indubie paratam apud Deum veniam, gratiamque mox præsentem attestantur et annunciant^o; velut legati, seu præcones, ad homines sub his conditionibus Deo reconciliandos deputati: ita munus apostolicum et pastorum
 2 Cor. v. 20. depingit S. Paulus, ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν—*Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos; obsecramusque pro Christo, reconciliamini Deo.*

Tertio, Peccata remittunt impetrative, precum energia divinam gratiam conciliantes peccatori. Ita monet S. Jacobus infirmos, ut Ecclesiæ presbyteros
 Jac. v. 15. advocent pro ipsis oraturos; καὶ ἁμαρτίας ἡ πεποιηκὼς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. *Et si languens peccati quippiam commiserit, id* (intercedente presbyterorum oratione) *ei dimittetur*: ita sacerdotes peccata dimittere Chrysostomus arbitratur^p: Οὐ γὰρ ὅταν ἡμᾶς ἀναγεννῶσι μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα συγχωρεῖν ἔχουσιν ἔξουσίαν ἁμαρτήματα ἀσθενεῖ γάρ τις—inquit ille, dictum S. Jacobi locum adponens.

Quarto, Propius hoc et immediatius exsequuntur dispensative; peccatorum nempe remissionem exerte dispensando; quin et eam revera concessam et exhibitam symbolis solennibus obsignando: nempe,

1 Dum baptismum conferunt—*Felix* (ut Tertullianus^q loquitur) *sacramentum aquæ nostræ, quæ abluti delictis pristinae cæcitatibus in vitam æternam liberamur*; in quo commorientes et consepulti Christo justificamur a peccato; de quo Petrus—βαπτισ-
 Rom. vi. Act. ii. 38. θήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς

^o Lomb. Dist. 18. Dominus tribuit sacerdotibus potestatem ligandi et solvendi, id est, ostendendi hominibus ligatos vel solutos.

^p De Sacerd. iii. pag. 17.

^q De Bapt. cap. i. [Opp. p. 224 A.]

ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, et Ananias S. Paulum alloquens—^{Act. xxii. 16.} ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλυσαι τὰς ἁμαρτίας—quod ^{Act. iii. 19.} cum sacerdotum judicio simul ac opera administretur, eapropter illi peccata remittere dicantur; et huc Domini promissum aliquoties refert B. Cyprianus, et e Patribus alii.

2 Dum in gravia scandala prolapsis, et idcirco peccatorum reatu innodatis, post resipiscentiam probabilius indiciis compertam, absolutos pronunciant, in statum gratiæ redintegrant (verbum est Paulinum, *vos spirituales*, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον) Gal. vi. 1. in Ecclesiæ sinum et sacrorum officiorum consortium restituunt, id beneficii solenni χειροθεσίας ritu confirmantes; id quod S. Paulus χαρίζεσθαι, *gratiam* ^{2 Cor. ii. 7, 10.} indulgere, vocat: ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ· huc et illud spectare videtur ejusdem Apostoli monitum, Timotheo dictum: Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, ^{1 Tim. v. 22.} μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἄλλοτρίαις. Cave ne cuiquam ante pœnitentiam luculente comprobata, absolutionem impertias, ne in causa sis, ut peccator remissionis præmatura spe delinitus nihil amplius curet, adeoque cum remissionis exsors fiat, tum in peccatis obduretur: huc etiam Christi promissum refertur a Patribus. Ambrosius contra Novatianos disserens^r: *Cur baptizatis, si per hominem peccata remitti non licet? In baptismo enim utique remissio peccatorum omnium est; neque interest, utrum per pœnitentiam, an per lavacrum hoc jus sibi datum sacerdotes sibi vindicent; idem in utroque mysterio est. Hisce modis Ecclesiæ pastores peccata remittunt, sed et ἀρτιστοιίχως eadem retinent, cum media submovent, quibus homines ad peccatorum*

^r De Pœnit. c. 7.

¹ Joh. v. 16.
² Joh. 10.

remissionem consequendam disponantur; dum iram Dei denunciant; dum (quod subinde fieri posse S. Johannes innuit) a precibus pro illorum salute fundendis abstinere; dum baptismum indignis denegant; dum ab Ecclesia depellunt aut distinent; adeoque tanquam ethnici et publicanos habent: vel dum a Deo quasi divulsos Sathanæ tradunt exagitandos.

Ex his omnibus, quæ de potestatis hujus nomine, de ejus objecto, de phrasibus æquipollentibus ac exegeticis præmissa sunt, tametsi satis verisimiliter ipsius natura deduci possit et determinari; quid tamen sit et quousque se extendat, haud aliunde clarius eliciatur elucideturque, quam ex eo quod proxime decreveram attingere.

IV E praxi scilicet et exercitio potestatis istius, quæ cum primitus Apostolis ut Ecclesiæ magistris et rectoribus demandata sit, existimare nefas est illos eam secus quam par erat usurpasse, vel ultra citrave justos limites extendisse: quicquid igitur ab iis (officii ratione, vel per modum auctoritatis ordinariæ) factum cernimus, applicabile vel consentaneum horum verborum sensui rationabiliter exposito, quidni merito potestatis hujus, ipsis a Domino tam expresse communicatæ, virtute factum arbitremur? Idem de Ecclesiis ad illorum tempora proxime accedentibus jure supponamus licet; quicquid illæ nempe (regiminis et disciplinæ modo) passim factitarunt, id eas non temere, vel ab auctoritate sibimet arbitrarie desumpta vel arrogata, sed ex jure potius ab ipsius Christi institutione derivato (quod singulas Ecclesias in ordine statuque recto stabilientes Apostoli declararint, constituerint, et ad singulares casus accommodarint) usur-

passee vel exercuisse; juxta Tertulliani priscum illud effatum: *Constabit id esse ab Apostolis traditum, quod apud Ecclesias Apostolorum fuerit sacrosantum*^s.

Verum has et cæteras, quæ supersunt instituti discursus partes (etiam potissimas) vel ut nunc obmittam, vel ut immaniter patientiæ vestræ molestus sim oportet: illud prius faciam potius; et Tertulliani luculentis verbis (in Apologetico) clavium usum primitivum repræsentantibus sermonem claudam: *Certe fidem, inquit, sanctis vocibus pascimus, spem erigimus, fiduciam figimus, disciplinam præceptorum nihilominus inculcationibus densamus. Ibi-dem etiam exhortationes, castigationes et censura divina. Nam et judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspectu; summumque futuri judicii præjudicium est, si quis ita deliquerit, ut a communicatione orationis, et conventus, et omnis sancti commercii relegetur*^t.

Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.

^s Cont. Marc. iv. 5. [Opp. p. 415 D.]

^t Istum locum episcopi et presbyteri non intelligentes aliquid sibi de Phariseorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur; cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed reorum vita quæretur.—Hier. in loc. Apol. cap. xxxix. [Opp. p. 31 A.]

DE REGIMINE EPISCOPALI.

Rejectio regiminis episcopalis, ubi habentur orthodoxi et legitimi episcopi, facit proprie schisma mortale.

IN hanc thesin imprimis nonnulla strictim adnotabimus, tum illam argumentis quibusdam adstruemus.

Episcopale regimen quid designet, unicuique perspectum autumo, quatenus illud ab aliis Ecclesiæ administrandæ formis, *χθὲς καὶ πρῶην* introductis, distinguitur; illud nempe regimen, penes quod, in districtu quopiam ecclesiastico, singularis unus (ad id rite vocatus, delectus, approbatus et consecratus) toti cœtui, totique clero præficitur, ceu^a pastor et inspector supremus, in sacris quibuscunque rebus dispensandis et ordinandis, *πρεσβεῖα* quædam obtinens et peculiaria munia sibi reservata, sacros ordines conferendi, baptizatos confirmandi, jurisdictionem exercendi; quale S. Cyprianus innuit et utcunque describit, quum affirmat *Singulis pastoribus portio gregis adscripta sit, quam regat unusquisque et gubernet, rationem sui actus Domino redditurus^b*; et quod, *Inde* (nimirum a Dominica dispositione) *per temporum et successionum vices Episcoporum ordinatio et Ecclesiæ ratio decurrit, ut*

^a Cui ἐγκρίτως παρὰ τὰς λοιπὰς τάξεις εἰς αὐτοργίαν ὁ θεὸς θεσμός ἀπονενέμκε τὰς θειοτέρας ἱερουργίας.—Dion. Hier. c. 5.

^b Ep. LV. [Opp. p. 86.]

Ecclesia super Episcopos constituitur, et omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur^c; quale denuo regimen ante plurima secula per universum orbem Christianum invaluisse neminem latet.

Hujusmodi regimini variis modis obrogari potest; veluti primo, Cum Episcopo potestatem exerenti ejus subditi obsequium detrectant; de quo S. Cyprianus^d, *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia, ad tempus sacerdos, et ad tempus judex, vice Christi cogitatur.*

Secundo, Cum nonnulli, (quibuscunque de causis, aut quocunque prætextu) se ab Episcoporum suorum communione (adeoque penitus ab imperio) subducunt atque segregant; id quod olim Novatiani, Donatistæ, Melitiani, Luciferiani schismatici fecere, nec non hæretici plerique catholicorum Episcoporum consortium declinantes; quo et illud S. Cypriani referatur, *Qui plantatus non est in præceptis Dei Patris et monitis, solus poterit de Ecclesia ille discedere, solus, Episcopis derelictis, cum schismaticis et hæreticis in furore remanere^e*

Tertio, Cum talis regiminis ipsa species abdicatur, alia quaquam Ecclesiæ regendæ forma subrogata; quod utique vix usquam priscis temporibus attentatum, apud nos saltem nuper factum meminitis: Et hic quidem, opinor, episcopale regimen rejiciendi modus in thesi potissimum innuitur.

Schisma proprie divisionem significat, ast inde *μετῶννμικῶς* peccatum, aut vitium, divisionis in

^c Ep. XXVII. [Opp. p. 37.]

^d Ep. LV. [Opp. p. 82.]

^e Ep. XLIX. [Opp. p. 64.]

Job. xvii.
20, 21, xv.
12, xiv. 27.
Marc. i. x.
50.

Ecclesia causam, designat; quod scilicet admittit, quicumque (contra voluntatem Domini, suos inter discipulos omnes unitatem, charitatem, pacem instituentis) animo turbulento, vel utcunque pravis affectibus occupato, Ecclesiæ membra, unitate soluta, a se disjungit, pacem infringit, ordinem conturbat, dissidia, factiones, scandala charitati adversa creando, vel fovendo. Scilicet hoc diversimode committi potest;

1 Cor. xi.
18, i. 10,
iii. 4.

In particulari quapiam Ecclesiâ contentiones, factiones, turbas animorum divortia concitando^f; quomodo factum apud Corinthios, cum S. Paulus dixit, Ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν cum et S. Clemens^g iisdem improperat *μιαράν καὶ ἀνόσιον στάσιν, ἣν ὀλίγα πρόσωπα προπετῇ καὶ αὐθάδῃ—ἐξέκασαν.*

Heb. xiii.
9.
Eph. iv. 14.
1 Tim. i. 3,
vi. 3, iv. 1.
2 Tim. ii.
18.
Tit. i. 11.
Rom. xvi.
17.

Etiam committitur, utcunque peregrina per-versaque dogmata rectæ fidei vel probis moribus adversa serendo, indeque scandala pariendo, cogen-
doque sectas ab orthodoxâ Ecclesiâ devias; de quo cum alias sæpe S. Paulus, tum in illo ad Romanos loco signanter effatur; Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν.

2 Cor. xi.
13, 15.

Act. xx.
30.

Etiam perpetratur ab illis, qui sibimet arripiunt potestatem indebitam et inordinatam (Ecclesiarum legibus aut moribus adversam) functiones Ecclesiasticas obeundi, concionandi præsertim, aut populum docendi; quales illi pseudapostoli, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ illi viri λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς

^f "Fraternitatis bene sibi cohærentis, et se invicem diligentis concordiam scindens," ut Cyprianus loquitur.—Ep. XLIX. [Opp. p. 64.]

^g Clem. ad Cor. p. 2.

ὀπίσω αὐτῶν· illi ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αἰχμαλω- 2 Tim. iii. 6.
τεύοντες τὰ γυναικάρια, illi θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι· 1 Tim. i. 7.
illi ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγέλλοντες. Phil. i. 16.

Item ab illis fit, qui pastoribus immorigeri
sunt, aut ipsos repudiant; quales illi ἀνυπότακτοι, Tit. i. 10.
γογγυσταί, αὐθάδεις, πολμηταί, δόξας βλασφημοῦντες, 2 Pet. ii.
quos Apostoli perstringunt; illi ἀτάκτως περιπα- 10.
τοῦντες, qui S. Pauli dictata respuerunt; iste ambi- Jud. 8, 16.
tiosus Diotrophes, qui S. Johannem non admisit. 2 Thess. iii.
3 Joh. 9. 6, 14.

Itidem patratur ab illis, qui sine justa vel ne-
cessaria causa ab Ecclesiæ cujuscunque fidelis com-
munionem secedunt, aut separando se dirimunt; de
qualibus Judas Apostolus, Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορί- Jud. 19.
ζοντες· et S. Cyprianus^h, *Sibi extra Ecclesiam con-*
stituunt conventiculum perditæ factionis.

Denique cum Patrem Dominus obtestatus fuerit,
ut ejus discipuli πάντες ἐν ᾧσι, in hoc gravissime Joh. xvii.
impingunt, qui corporis Christi compagem luxant, 21, 22.
dum ejus membra præcipua, diversas Ecclesiasⁱ, a
se divellunt, amicæ pacis inter illas, communionis
sanctæ, commercii hospitalis, fraternæque charitatis
vincula utcunque dissolvendo; quod fit cum una
Ecclesia aliam acerbè taxat, aut temere damnat,
aut inique a communionem repellit; cum una alterius
jura vel privilegia invadit, in alteram indebitum
imperium usurpat, aut tyrannicam dominationem
exercet; cum una quæpiam ecclesiasticæ dispensa-
tionis modum quemcunque generali consensu a
confœderatis pastoribus, εὐταξίας aut concordiæ
gratia, lege sancitum, vel usu firmatum, (nullâ co-
gente necessitate, vel gravi ratione suadente)
violat.

^h Ep. lv. [Opp. p. 86.]

ⁱ Tertull. de Præscr. Hæret. cap. xx. [Opp. p. 208 D.]

Ex his schismatis faciendi modis cum omnes ferme, vel certe plusculos incurrere videantur hi plerique, qui episcopale regimen abrogant, illi saltem intelliguntur, qui singulis ipsorum molitionibus apposite quadrant.

Subditur autem epitheton *mortali*; quo nempe delicti gravitas insinuatur; cujus qui reatum incurrit, penes divinum judicium æternæ morti sese reddit obnoxium, inde non nisi seriâ pœnitentiâ et emendatione congruâ absolvendus.

Ita præcipuos thesīs absolute sumptæ terminos exposuimus. At ne forte casus speciales ejus veritati subinde derogent, duæ merito inseruntur exceptiones: prima est, *Ubi habentur orthodoxi Episcopi*; recte hoc; nam Episcoporum heterodoxorum nedum regimen, at communionem ipsam rejicere fas est, imo officii est, e Sacrae Scripturæ, Patrum, ecclesiasticæ praxis auctoritate:

2 Thess.
iii. 6.

1 Tim. vi.

3, 5.
Rom. xvi.

17.

2 Joh. 10.

Tit. iii. 10.

Gal. i. 8.

Nam quilibet hæreticus, aut ἐτεροδιδασκαλῶν (etiam Episcopus, imo forte magis Episcopus, ut criminiosior et periculosior) repudiandus, declinandus, et derelinquendus est; ab hoc στέλλεσθαι, ἀφίστασθαι, ἐκκλίνειν, hunc παραιτεῖσθαι jubemur. Etiam Apostolo, imo Angelo cœlesti (quanto magis Apostoli vicario, vel Angelo terrestri), aliam ab evangelio doctrinam annuncianti, execratio intentanda est.

Consonant his Patres; Cyprianus^k, *Plebs obsequens præceptis Dominicis, et Deum metuens, a peccatore præposito separare se debet*, (peccatore, id est, fidei desertore). Item, *Nec, inquit^l, sibi plebs blandiatur, quasi immunis esse a contagio de-*

^k Ep. LXVIII. [Opp. p. 118.]

^l Ibid.

licti possit, cum sacerdote peccatore communicans. Idem alibi^m, Quomodo possunt integritati et continentiae præesse, si ex ipsis incipiant corruptelæ et vitiorum magisteria procedere?

Chrysostomusⁿ, Ἀξίωμα προσώπων οὐ προσίεται, ὅταν περὶ ἀληθείας ὁ λόγος ᾖ. Item, εἰ μὲν γὰρ δόγμα ἔχει διεστραμμένον, καὶ ἄγγελος ᾖ, μὴ πείθου.

Ambrosius^o: *Si qua est Ecclesia* (quanto magis, siquis Episcopus) *quæ fidem respuat, nec apostolicæ prædicationis fundamenta possideat, ne quam labem perfidiæ possit aspergere, deserenda est.*

Augustinus^p: *Nec catholicis Episcopis consentiendum est, sicubi forte falluntur, ut contra canonicas Dei Scripturas aliquid sentiant; quanto magis hæreticis Episcopis obnunciandum est?*

Itaque P Celestinus I. populum Constantino-
polititanum, a Nestorio falsa dogmata propinante
secedentem, ita laudavit^q, Μακάριος δὲ ὁμως ἡ ἀγγέλη,
ἣ παρέσχεν ὁ Κύριος κρίνειν περὶ τῆς ἰδίας νομῆς. Et
in Ephesino Concilio probantur presbyteri, qui
eundem Nestorium ἤλεγξαν, et τῆς αὐτοῦ κοινωνίας
αὐτὸν ἐξέβαλον. Et in eodem admittitur illud Cha-
risii presbyteri effatum perquam notabile^r: Εὐχὴ μὲν
ἀπυσι τοῖς εὐφρονουσι τιμὴν αἰεὶ καὶ πρέπουσαν αἰδῶ
πνευματικοῖς μάλιστα πατράσι καὶ διδασκάλοις ἀπονέμειν·
εἰ δέ που συμβῇ τοὺς διδάσκειν ὀφείλοντας τοιαῦτα τοῖς
ὑπηκόοις ἐνηχεῖν περὶ τῆς πίστεως, οἷα τὰς ἀπάντων

^m Ep. LXII. [Opp. p. 103.]

ⁿ Chrys. in Gal. i. 9. in 2 Tim. Orat. 2.

^o Ambr. in Luc. ix. p. 85.

^p Aug. de Unit. Eccl. cap. x. [cap. xi. Opp. Tom. ix. col. 355 f.]

^q Act. Conc. Eph. p. 359. Act. p. 220.

^r Act. Eph. p. 358.

ἀκοὰς καὶ καρδίας καταβλάπτει, ἀνάγκη τὴν τάξιν ἀνταλλάττεσθαι, καὶ τοὺς κακῶς διδάσκειν ἐλομένους ὑπὸ τῶν ἡσσόνων ἐιλεέγχεσθαι.

Hinc octava, quæ dicitur, Synodus Papæ Honorio ab orientalibus anathema recte dictum asserit^s, ὅτι ἐπὶ αἰρέσει κατηγορήθη, δι' ἣν καὶ μόνον ἔξῃστι τοὺς ἀποδεδεστέρους τῶν μειζόνων κατεξανίστασθαι.

Ipse, ne plura congeram, P Nicolaus I^t *Fides universalis, et omnium communis est, quæ non solum ad clericos, verum etiam ad laicos, et ad omnes omnino pertinet; itaque procul habendi sunt, qui fidem, rem maxime nostram, ablatum eunt.*

Neque mirum hæc dici, cum revera qui a sanâ fide deflectit, non amplius Episcopus, quippe nec
 Tit. iii. 11. Christianus sit; nam ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, inquit S. Paulus; et juxta Tertullianum^u, *Si hæretici sunt, Christiani esse non possunt; illudque Cypriani^x: Nec Christianus videri potest, qui non permanet in evangelii ejus et fidei veritate.*

Porro subditur et altera exceptio, *Ubi habentur Episcopi legitimi*; hoc est, qui cum rite consecrantur, tum jure populo suo præficiuntur; Nam *Qui* (quales S. Cyprianus^y hisce verbis perstringit) *se ultro apud temerarios convenas sine divina dispositione præficiunt, qui se præpositos sine ulla ordinationis lege constituunt, qui nemine episcopatum dante Episcopi sibi nomen assumunt; vel Qui* (ut apud S. Augustinum nonnulli) *turbide atque inordinate in eos coercendos insiliunt qui nullâ sibi lege subjecti*

^s Syn. viii. Act. 8. p. 963.

^t P. Nicol. i. Ep. 8. p. 506.

^u De Præscr. Hæret. cap. xxxvii. [Opp. p. 215 D.]

^x De Unit. Eccles. [Opp. p. 199.]

^y Ibid. [p. 197.]

sunt^z; Qui (inquam) inordinate (præter Dei voluntatem et Ecclesiæ instituta) munus sacrum invadunt, aut regiminis clavum arripiunt, hi jure rejici possunt; quin et merito debent, ne ipsorum vel sacrilega præsumptio vel arrogans injuria comprobari videantur: etenim *πὼς κηρύξουσιν, εἰὼν μὴ ἀποστά-* Rom. x. 15.
λωσι; *Nec quisquam sibi sumit hunc honorem, nisi* Heb. v. 4.
qui vocatur a Deo, tanquam Aaron; *Qui non intrat* Joh. x. 1.
per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille
(non pastor ovium, sed) fur est et latro; *Non mit-* Jer. xxiii.
tebam prophetas, et ipsi currebant; non loquebar ad ^{21.}
eos, et ipsi prophetabant; ita nempe tales sacræ functionis aggressores divina proscribunt oracula tales scilicet in Ecclesiâ Romanâ Novatianus, in Carthaginensi Majorinus, in Alexandrinâ Gregorius et Georgius (Athanasii æmuli); et universim, quos antiqui Patres Ecclesiarum adulteros prædonesque vocitarunt, qui veris extrusis Episcopis Ecclesias occuparunt, aut in segreges cœtus genuinis pastoribus abductos (adscitâ spurîâ quapiam ordinatione) potestatis umbram exercuerunt; quales Episcoporum neutiquam habendos loco ita graviter monet S. Cyprianus; *Nec Episcopus computari potest, qui, evangelicâ et apostolicâ traditione contemptâ, nemini succedens a seipso ortus est*^a; et, *Qui nec unitatem Spiritus nec conjunctionem pacis observat, et se ab ecclesiæ vinculo, atque a sacerdotum collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem*^b

Hisce quoad expositionem prælibatis, thesi jam

^z Aug. de Unit. Eccl. cap. xvii. [cap. xx. Opp. Tom. ix. col. 375 E.] Cf. Cypr. Ep. lxxiv.

^a Ep. lxxvi. [Opp. p. 152.]

^b Ep. lii. Opp. p. 74.

comprobandæ nos accingemus. Hoc autem imprimis nimis quam manifestum sumimus, illos qui episcopale regimen abjiciunt, de facto saltem Ecclesiæ (cujus usitatam praxin deserunt) unitatem atque concordiam infringere, veterisque disciplinæ tenacibus offensionem ministrare, novam suam quamcunque, tot seculorum præscriptioni adversam, regiminis formam invehendo; illud proinde si jure factum excusare non valent, si justas aut necessarias tanti moliminis causas assignare nequeunt, quinimo si res ipsa per se culpabilis sit, ne schismatis rei sint, effugere non poterunt.

Quod autem res a culpa non sit immunis, his elucebit argumentis.

I. Nefas est divinum institutum (vel apostolicam in grandis momenti re constitutionem) abolere. Nam, *Adulterum est*, (ut S. Cyprianus^c exclamat,) *impium est, sacrilegum est, quodcunque humano furore instituitur ut dispositio divina violetur*; atqui tale fore regimen episcopale, cum a pluribus doctissimis viris luculente fuseque demonstratum sit, tum hæc jam transcursum perstringenda suadent.

1. Id Sacra Scriptura docet.

1 Cor. xii. Rectores enim hæc asserit a Deo constitutos, et
28.
Eph. iv. 11. a Spiritu Sancto Ecclesiæ præpositos, quos passim
Act. xx. 28. ἐπισκόπους, inspectores, vel superintendentes, ut S. Hieronymus^d vertit, προεστῶτας, antistites, aut præsules, ἡγουμένους, ductores vel antesignanos, ἐπιμελητάς, seu curatores, pastores denique nuncupat; quibus ultro cedere subjicique nos jubet, nec aures

^c Ep. xl. [Opp. p. 53.] Cf. Ep. lxxviii.

^d Ep. lxxv. ad Evag.

tantum dociles adhibere, sed et honorem deferre, ac obsequium præstare.

Hisce munus nempe demandatum est, ut Apostolis (primis Ecclesiarum parentibus, et pastoribus supremis) dum in vivis superessent, earum in administratione vicariam operam, sociasque manus et *συνεργίαν* accommodarent; et postquam vitâ excessissent, in ipsorum locum succederent, regni cœlestis clavibus acceptis, quas Apostolis Deus, et per eos Ecclesiæ concessit, in æternum duraturas.

Liquet enim Apostolis (præter extraordinaria quædam officia specialibus donis ad Ecclesiæ fundationem necessariis communita) peculiaria nonnulla munia, regiminis episcopalis propria, competisse; qualia sunt, Ecclesiis pastores et *λειτουργοὺς* adsignare, Ecclesiæ insertis Sancti Spiritus *σφραγῖδα* imprimere, jurisdictionem in disciplinâ formandâ, legibus ferendis, defectibus corrigendis, causis dijudicandis, delinquentibus castigandis, (*κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔδωκεν ὁ Κύριος,*) obire^e; quorum cum ad Ecclesiæ conservationem et ædificationem (*πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ*) perpetuus et ordinarius sit usus, ea ad posteros transmitti, adeoque successoribus committi debuerunt.

Itaque rectores ecclesiastici sunt revera (quales ipsos S. Patres^f, ne quidem S. Hieronymo^g excepto, uno ore proclamant) Apostolorum in Ecclesiâ pascendâ regendâque hæredes succedanei et succenturiati; *Quibus* (ut S. Irenæus^h loquitur) *illi eam,*

^e Vid. Cypr. Ep. LXXIII.

^f Vid. Cypr. Epp. XXVII. LXIX. XLI. LXXV.

^g Ep. LIV. ad Marc.

^h Lib. IV. cap. 63. [IV. 33. § 8. p. 272. Ed. Bened.]

quæ in unoquoque loco est, Ecclesiam tradiderunt;
 per quos cum apostolicum officium in secula tradu-
 catur, iis adsistendo Christus sponsionem suam
 exsequitur, qua se pollicitus est Apostolis ad ævi
 consummationem affuturum.

Matt.
xxviii. 20.

Juxta quæ satis constat ab Apostolis in Eccle-
 siis passim rectores constitutos, talibus officiis de-
 stinatos.

Hinc a S. Paulo Tito demandatum, ut in dis-
 trictu suo Cretensi *τὰ λείποντα* reformaret, et singu-
 lis in civitatibus presbyteros constitueret, instru-
 eret et argueret *μετὰ πάσης ἐπιταγῆς, omni cum*
imperio et auctoritate; Refractariis, et prava do-
 centibus silentium imponeret, hæreticosque pro-
 scriberet.

Tit. ii. 15.
i. 11, iii.
10.

Hinc idem Timotheo commissam omnigenam
 jurisdictionem multis innuit, ipsum ad ejusce rec-
 tam administrationem ubertim erudiens excitans-
 que; scilicet ut presbyteros non aspere jurgaret,
 ast officii leniter admoneret; ne temere delatam
 adversus illos accusationem susciperet; ut ipsis pro
 meritis honoraria laboris præmia dispensaret; ut
 delinquentes palam argueret et corripere; ut ne-
 mini præpropere manum imponeret, aut censuris
 eximeret; ut sacros ordines in viros idoneos, mori-
 bus spectabiles, examine præmisso conferret; ut
 viduarum aptam electionem procuraret; ut liturgias
 recte confici prospiceret; ut hujusmodi cuncta pru-
 denter, et juste, sine præjudicio quopiam, aut par-
 tium studio, administraret: quæ sane præfecturam
 illi commendatam abunde monstrant.

1 Tim. v. 1,
19, 17, 20,
22, iii. 10,
v. 9, ii. 1,
v. 21.

Hinc denuo principalibus istis in Asia Ecclesiis,
 plures presbyteros complectentibus, unum Angelum
 præsedisse, a quo Spiritus Sanctus ecclesiastici sta-

Apoc. ii.

tus (utpote suæ curæ concrediti) rationem exigit, ipsi imputans quæcunque recte vel perperam gesta sunt, haud obscure divinus Apocalypses indigitat.

II. Hæc ex eo nonnihil confirmantur, quod apud veterem Dei populum hujusmodi regimen obtinuit; a cujus formâ Dominus noster, novitatis haud amans, in ordinandâ populi sui disciplinâ non facile recessisset; quin ordinem potius apud illos constitutum suis institutis adaptasset; unde nec ob hoc apud Judæos conversos uspiam turbatum legimus. Atqui constat apud eos, sicuti magni synedrîi senatoribus unus antistes præfuit, ita singulis synagogis (quibus utique jam particulares ecclesiæ respondent) ἀρχισυνάγωγονⁱ quendam, seu caput cœtus, reliquos inter doctores et presbyteros cum auctoritate præsedisse.

III. Ecclesiæ primitivæ status et praxis, apostolica tempora statim excipiens, hoc penitus firmat, et irrefragabiliter quasi demonstrat; nam episcopale regimen tunc passim invaluisse, certum atque confessum est: at vero quî fieri potuit, ut Ecclesiæ tam variis in locis a se longissime dissitis (Hierosolymis puta, Antiochiæ, Alexandriæ, Ephesi, Corinthi, Romæ) ab Apostolis nuper fundatæ, hujus in disciplinæ agnitione et usu derepente simul omnes conspirarent, nisi primitus illam ab institutione apostolicâ derivassent? quomodo tam subito, tam facile, sine manifestâ quadam confœderatione, sine notabili strepitu, sine multâ contradictione irreperere potuit ab apostolicâ institutione deflectens regimen? Num verisimile fit inter fervidas illas persecutiones, Ecclesiæ magistris potissimum incumbentes, adeoque cum eminentia nil aliud quam gravissima

ⁱ ראש הקהל

accerseret pericula, stolidam hanc ambitionem ubique sic increbuisse præsidentias indebitas occupandi? Adeone sanctissimos plerosque fide confessores et martyres ista pestis invasit, ut injustam potestatem vel impotenter appeterent, vel improbe arriperent? An alii fortissimi quique viri tam iniqua molientibus facile cessissent, aut prompte consensissent? Cuncti Patres, viri sanctitate juxta ac sapientiâ illustres, tam cæci fuissent, ut non perspicerent, tam pravi, ut ultro comprobarent ingruentem ejusmodi corruptelam? Tota demum Ecclesia tanto abusui tam libenter acquievisset, tam placide succubuisset? Imo potius, cum hæc absona sint, et quæ vix concipi potest ullatenus obvenisse, regimen episcopale cunctarum Ecclesiarum apostolicæ constitutioni innexum est; et juxta Tertulliani effatum aliis Patribus astipulantibus probatum, *Pariter utique constabit, id esse ab Apostolis traditum, quod apud Ecclesias Apostolorum fuerit sacrosanctum*^k; cui et illud accinit Augustini, *Illa quæ non scripta sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri*^l.

IV Hoc etiam invicte munit historiarum certa fides, et inconcussa traditio, quæ in Ecclesiis quibusque præcipuis præsidentes Episcopos continuâ ab Apostolis serie deducit; nam *Habemus* (inquit, et aliquoties iterat Irenæus, testis apostolico ævo finitimus) *annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, et successores eorum usque*

^k Adv. Marc. IV. 5. [Opp. p. 415 D.]

^l Ep. CXVIII. [Ep. LIV. ad Jan. Opp. Tom. II. col. 124 B.]

ad nos^m Istam historiæ fidem, consonumque traditionis suffragium, si morose respuimus, quo sodes fundamento religionis nostræ veritas nitetur, quo fulchro sacrorum librorum auctoritas sustentabitur? quid uspiam sanctum, quid certum apparebit? Hoc certe ratiocinio, cum firmiori non possent, Irenæus, Tertullianus, aliique patres hæreticos refutarunt, apostolicæ doctrinæ obstrepentes.

V Accedit his veterum Patrum (uno saltem Hieronymo dempto, non antiquissimo, nec sibi satis in hac re constanti) unanimis consensus, episcopale regimen auctori Domino vel Apostolis adscribens; quem aspernari, nescio certe num immaniorem arrogantiam an stupidiorem vecordiam sapiat: parco testimoniis, quæ et innumera et nimis obvia suntⁿ Itaque rejicere hoc regimen est divinam institutionem violare, idcircoque criminisum.

2 Culpâ non vacat Ecclesiæ catholicæ sanctionem, *toto* (ut Hieronymus loquitur) *orbe decretam*^o, communique assensu firmatam, divinæ legi minime contrariam, abjicere. Hoc qui negat, quem in Ecclesiâ unitati, paci, charitati locum relinquit? annon synodos omnes generales aspernatur, despuit, aut irritas facit? annon dum totius Ecclesiæ sententiam refigit, etiam singulæ cujusque, totam comprehensæ Ecclesiæ pessundat auctoritatem? At episcopale regimen tale saltem est; et si minus apostolicâ, utcunque tamen Ecclesiasticâ potissimâ constitutione nititur; si non divinâ lege,

^m Iren. III. 3. [§ 1. Opp. p. 175.] Vid. IV. 63. [IV. 33. § 8. p. 272.] v. 20. [p. 317.]

ⁿ Vid. Cypr. Epp. LV. LII.

^o In Tit. I. 5. Episcopi noverint se magis consuetudine quam Dominica dispositionis veritate presbyteris esse majores.—Hier. ibid.

saltem humanâ prudentiâ constitutum est. Hoc ex innumeris synodorum decretis liquet, quæ regimen hoc clarissime probant, firmissimeque muniunt; ut quod de Paschali jejunio, a synodo Nicænâ præscripto, graviter inculcat S. Chrysostomus^p, id huic negotio, longe potiori ratione, congruat; Τὸ μὲν γὰρ τῷδε ἢ τῷδε χρόνῳ νηστεῦσαι οὐκ ἔγκλημα τὸ δὲ σχίσαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ φιλονείκως διατεθῆναι, καὶ διχοστασίας ἐμποιεῖν, καὶ τῆς συνόδου διηνεκῶς ἑαυτὸν ἀποστερεῖν, ἀσύγνωστον, καὶ κατηγορίας ἄξιον, καὶ πολλὴν ἔχει τιμωρίαν.

Cæterum divinæ legi non adversari regimen episcopale, cum res ipsa monstrat, (ubinam enim talis lex exstat?) tum eorum præcipui fatentur, quibus hoc regimen non arridet.

3 Non absimiliter reprehensibile est Ecclesiarum innocuæ consuetudini seu praxi vulgatæ repugnare: hoc ponit Apostolus, quando suum de feminis inter sacra peragenda velandis virisque retegendis præceptum hoc urget argumento; *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesiæ Dei*; quod sane frustra dixisset, si pacis gratiâ consuetudini non esset obsequendum: cui ita succinit Augustinus; *In his rebus, de quibus nihil certi statuit Scriptura divina, (demus adversariis hoc in præsentī casu contingere,) mos populi Dei, vel instituta majorum pro lege tenenda sunt*^q; rursus, *Scripturarum a nobis tenetur veritas, quum hoc facimus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ*^r; iterum, *Siquid horum tota per orbem frequentat Ecclesia, hoc quin ita faciendum sit dis-*

¹ Cor. xi.
16.

^p Chrys. Tom. 6. Orat. 28.

^q Ep. LXXXVI. [Ep. XXXVI. ad Consul. Opp. Tom. II. col. 68 E.]

^r Cont. Cresc. I. 33. [Tom. IX. col. 407 F.]

putare, insolentissimæ insanix est^s; quanto magis huic censuræ subjacet, orbis totius in re tanta consuetudinem penitus abjicere!

4 Etiam culpæ affine est regimen abjicere rationiconsentaneum, Ecclesiæ commodum et salubre, pietatique servandæ vel fovendæ apprime conducens.

Episcopalem certe præsidentiam ratio multiplex exigit, et pluribus ex causis res ipsa postulare videtur.

Absque illa vix, aut ne vix fieri potest, ut in divino cultu decora conservetur harmonia, in sacrâ disciplinâ firma concordia vigeat, scandala propulsentur, factiones reprimantur, a perniciosis hæresibus religio protegatur, Ecclesiæ status aliquandiu persistat integer et incolumis, ne in plurimas illa sectas comminuta dissipetur.

Sane reipublicæ Christianæ plurimum interest, societates institui mole quadam et robore non exili præditas, quæ collatis viribus operisque conjunctis religionis veritatem, dignitatem, incrementum, et quæcunque commoda tutentur; alioquin si ipsa comminuat in frustula, vel particulis incohærentibus, tanquam pulvis aut arena, constet, facile statim quocunque vento seu invasionis externæ seu intestinæ seditionis dispergetur: quin et Babylonîâ quadam opinionum rituumque confusione laborans, in sapientibus fastidium excitabit, profanis ludibrium debebit. Verum nulla societas, grandiuscula præsertim, ordinato pacatoque in statu, diutine consistere potest sub potestatibus multis paribus atque coordinatis; vel absque singulari quadam auctoritate, quæ ad rempublicam spectantia proponat,

^s Ep. cxviii. [Ep. liv. ad Jan. Tom. ii. col. 126 c.]

inita de his consilia moderetur et ad consensum inflectat, discordes sententias conciliet, dubiis in casibus arbitretur, constituta executioni mandet, repugnantes coerceat; ita fit enim, ut quod pluribus incumbit, id nemo curet; quod multis committitur, id nullus exsequatur. Unde mera democratia, nisi de monarchiâ mutui quid adsciscat, omnino subsistere nequit; neque proinde corpus ullum sine capite, ullus exercitus sine duce, ullus senatus absque præside, vel civitas absque præfecto durare solet. Hoc jugis experientia docet, hoc etiam episcopalis præsidentię adversarii non diffitentur, quin et sua praxi confirmant; itaque varias ipsi subordinationes a se excogitatas instituunt, et singulis suis ecclesiasticis conventibus moderatorem quendam, velut *πρόσκαιρον* Episcopum, præponunt; ratione sic efflagitante, ut Beza docet, imo et Deo ordinante; *Essentiale fuit* (inquit ille vir clarissimus^t, et paritatis presbyteranæ patronus acerrimus) *quod ex Dei ordinatione perpetua fuit, est, et erit, ut presbyterio quispiam et loco et dignitate primus actioni gubernandæ præsit, cum eo quod ipsi divinitus attributum est jure*; item, *Nec presbyterorum*, inquit, *cætus rite constitutus dici potest, in quo nullus sit ἡγούμενος*^u

Porro, si nulli sint, qui cleri doctrinam et mores indesinente curâ vigiles inspiciunt, quidvis dicendi agendique licentia confestim ingruet; plerique quæ suo genio placebunt, aut populi cupiditatibus adblandientur, aut propriis commodis inservient, sanâ doctrinâ posthabitâ, pro concione venditabunt; complures suæ voluptati nihil non indulgentes luxu

^t De Var. Minist. Grad. c. 23. p. 153.

^u Ibid. cap. 22.

diffluent, socordiâque languebunt; etiam inter se discrepantes sententiis, sermonibusque confligentes sacerdotes plebem in partes distractam dissidiis et factionibus implicabunt; unde S. Hieronymus^x, *Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate consistit, cui si non exsors quædam et ab hominibus eminens detur potestas, tot in Ecclesiâ efficientur schismata quot sacerdotes.* Idem Pater tametsi (propriâ quadam ex opinione vel conjecturâ) primitus *Ecclesias communi presbyterorum consilio gubernatas* aliquando censuerit, ratione tamen suadente, vel cogente necessitate, statim id ubique demutatum addidit^y, et *in toto orbe decretum, ut unus de presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, et schismatum semina tollerentur.*

Quinetiam ad institutam a Christo totius Ecclesiæ Catholicæ unitatem retinendam, ad Dominici corporis compagem arctius stringendam, ad communionem Ecclesiarum expediendam, admodum utilis aut prorsus necessaria est hujusmodi præsentia; nec enim alias inter cœtus disparatos facile commercium institui potest, aut stabilis concordia foveri, quam personarum singularium interventu; quapropter Episcoporum cura et consensu Catholicam unitatem contineri, crebro suggerit sanctissimus ille prudentissimusque Cyprianus; *Quando, inquit,*

^x Hier. contr. Lucif. cap. 1.

^y In schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens ecclesiam Christi rumperet.—*Ad Evag. Ep.* 85.

Putet aliquis non scripturarum, sed nostram esse sententiam, &c.

In Tit. i. 5.

Paullatim vero ut dissensionum plantaria evellerentur, ad unum omnem solitudinem esse delatam.—*Ibid.*

Ecclesia, quæ catholica et una est, scissa non sit, neque divisa, sed sit utique connexa, et cohærentium sibi invicem sacerdotum glutino copulata^z Et, Idcirco copiosum corpus est sacerdotum concordie mutue glutino, atque unitatis vinculo copulatum, &c.^a Hujusmodi proinde tantis commodis, episcopali regimine sublato, qui Ecclesiam spoliant, ut de illa pessime merentes, admodum culpandi sunt.

Rom. xvi.
17.
Matt.
xviii. 7.

5 *Scandala facere* ab Apostolo inter gravissima delicta censetur, et *væ istis* Christus denunciatur, *per quos hæc obveniunt*; at quænam gravior erga totum populum Christianum offensa committi potest, quam sacratissimum ordinem, ab ipso semper in summo pretio habitum, et præcipuo honore, parentum ad instar, cultum, eliminare et expungere?

6 Episcopi scilicet a profundissimâ usque antiquitate^b Summi sacerdotes, Sacerdotum principes et apices; sacerdotii sublime fastigium, et pontificatus apicem adepti; Ecclesiæ gubernandæ sublimi ac divinâ potestate præditi; a quibus ministerii exordium est, Apostolorum *προεδρῶν* sortiti, Christi vicem gerentes, beati papæ, (ut alia complura satis obvia taceam ejusmodi elogia) crebro dicti sunt et certo existimati; quorum ideo non aliquos tantum honore exuere, sed omnes radicitus extirpare, qualis flagitii res, quanti horroris videatur necesse est?

7 Item, Episcopis antiquitus utcunque obluctari vel obstrepere piaculum erat, et hæresium ac schismatum origo censebatur; *Neque enim*, ait Cypria-

^z Ep. LXIX. [Opp. 123.]

^a Ep. LXVII. [Opp. p. 116.]

^b Tert. de Bapt. 17. Opt. I. Cypr. Ep. 52. Leo. Ep. 84. Cypr. Ep. 55. Amb. de Sacr. III. 1. Bas. Ep.—Cypr. Ep. 55.

nus, *aliunde hæreses abortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus iudex vice Christi cogitatur*^c Et, *Inde schismata et hæreses abortæ sunt et oriuntur, dum Episcopus, qui unus est et Ecclesiæ præest, superba quorundam præsumptione contemnitur*^d; *Nec putent sibi vitæ aut salutis constare rationem, si Episcopis et sacerdotibus obtemperare noluerint*^e. Quanto scelestius et magis schismaticum existimassent, non hujus tantum aut illius Episcopi mandatis obsistere, sed omnis episcopatus jugum excutere?

8 Quinetiam in præpositos utcunque sibi iudicium assumere summæ temeritatis et arrogantiae rem arbitrati sunt Patres; *Quis enim, inquit Cyprianus, hic est superbiæ tumor, quæ arrogantia animi, quæ mentis inflatio, ad cognitionem suam præpositos et sacerdotes vocare*^f? quanto gravius autem omnes abjudicare, ipsumque munus episcopale quasi capitis damnatum proscribere?

9 Istis in seculis *Altare contra altare erigere, cathedram sibi constituere, gliscente discordia, (Cypriani*^g *verba sunt), Episcopum sibi constituere, et contra Sacramentum semel traditum divinæ dispositionis, et Catholicæ unitatis adulterum*

^c Ep. LV. [Opp. p. 82.]

^d Ep. LXIX. [Opp. p. 122.]

^e Ep. LXII. [Opp. p. 103.]

^f Ep. LXIX. [Opp. p. 122.] Hæc sunt initia hæreticorum, et ortus atque conatus schismaticorum male cogitantium, ut sibi placeant, ut præpositum superbo tumore contemnunt.—Ep. LXV. [Opp. p. 113.] Vid. Epp. LV. LXIX.

^g Ep. LXXVI [?] A pastore oves, et filios a parente separare, et Christi membra dissipare.—Ep. 58. [?]

et contrarium caput extra Ecclesiam facere; (contra Ecclesiasticam dispositionem, contra Evangelicam legem, contra institutionis Catholicae unitatem alium Episcopum fieri consentire,) nefarium et execrandum facinus erat, propter quod admissum Novatiani, Donatistæ, reliquique ferme Schismatici tam pessime audierunt; quale facinus igitur altaria cuncta demoliri, cathedras omnes submovere; non in unius Episcopi præjudicium alterum creare, subornare, sed in omnium ruinam nullum pati? quanto damnosius Ecclesiam unamquamque capite præciso (quod nostri moliuntur) ἀκέφαλον facere, quam (id quod veteres schismatici fecerunt) bicipites Ecclesias erigere?

Episcopalis itaque regiminis abjectionem quisquis animo pravo (contentioso scilicet, arrogante, pervicace, fastidioso, vel utcunque perverso) moliatur; eum quidni cum doctissimo respondente schismaticis (et quidem mortalis, hoc est peccati gravissimi) reum pronunciem? *Quod enim (ut S. Cypriani verbis concludam) majus potest esse delictum, aut quæ macula deformior, quam adversus Christum stetisse, quam Ecclesiam ejus, quam ille sanguine suo paravit, et condidit, dissipasse? quam Evangelicæ pacis et dilectionis oblitum contra unanimem et concordem Dei populum hostilis discordiæ furore pugnassee^h?*

[*Inexpiables et gravis culpa discordiæ nec passione purgeturⁱ.*]

^h Cypr. Ep. LXXII.

ⁱ Cypr. de Unit. Eccl. p. 257.

ANIMÆ HUMANÆ CORPORIBUS

NON PRÆEXISTUNT.

HUMANÆ animæ, de qua præsens instituitur disputatio, nihil magis proprium aut a natura ingenitum esse videtur, quam ut rerum, quas sensu percipit, et quibuscum continuo versatur, causas et origines inquirat. Eorum enim, qui communiter apparent, effectuum notitia atque historia ultro otiosis et quasi nolentibus se ingerunt, per apertas sensuum fenestras ad animæ sedem penetrantes, ad hoc patientis solummodo personam sustinet, ac velut domi residens advenarum impulsum persentiscit. Tum demum se erigit, ac in se dignam activitatem conspirat, quum ut Homericus ille hospes peregrinum, ita hæc suos compellat, *Τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθε τοι πόλις ἡδὲ τοκῆες*; cum rerum principia et sortes nascendi, unde ortæ, quomodo productæ sint sedulâ disquisitione investigat: quale scrutinium si indifferenter in reliqua omnia forinsecus sibi oblata exercere consuescat, mirum non est si ad sui ipsius, cujus sibi intime conscia est, quam semper præsentem intuetur, cujus omnes motus dum exerit, immediate perspectos habet, originem atque natales indagandos præcipuo studio aspiraret: quo conatu dum occupatur, dum ætatem suam retro percurrit, annosque præteritos cogitatione remetitur, tandem infantiae terminum assequitur, ante quem nullibi extitisse, nihil sensisse, molitam aut meditatam

fuisse se recordatur; unde circa id tempus existendi initium sumpsisse merito suspicatur. Ut enim me Romæ fuisse, quod valde optarem, purpuratorum patrum splendidissimis pompis interfuisse, magnificas ædes tam publicas quam privatas, imaginum pigmentorumque elegantias, et præclara antiquitatis monumenta perlustrasse, nemo ut credam adegerit, quia illarum rerum nulla species animo insidet; ita animas in cœlo olim ævum transegisse, ibi nescio quæ facinora perpetrasse, exinde in hæc corpora præcipites decidisse, ideo quispiam pronâ fide non admittit, quoniam hujusmodi eventuum nulla in se deprehendit vestigia. Quod tamen minime effecit, ne plurimi experientiæ propriæ testimonio diffisi, animas suas præsentis vitæ auspiciis superiores existimarint. Quibus illos non accenseo, qui ex corporeâ quacunque concretionem oriri animas putant; inter quos præcipui Democritus, Anaxagoras, Epicurus, Stoici. Hi enim, licet animarum substantiam, igneam nempe, æream vel spirituosam præextitisse, plerique ab æterno crediderint, fuisse tamen animas, antequam hæc materies coalesceret, non asserunt, ut nec æthereæ substantiæ particulas, antequam in lucidum orbem confluant, stellam componere. Nec usquam Aristoteles, quod sciam, huic sententiæ aperte favet (illud enim *θύραθεν ἐπεισιέραι* ambiguum est, et ad alios existendi modos referri potest), quin potius dum *Πυθαγορικούς* quos vocat *μύθους* ridet, dum passim Platonice *ἀνάμνησιν* ubique impugnat, omnemque intellectus notitiam a sensibus derivari contendit, dumque animam corporis *organici actum* definit, ab ea penitus alienus esse videtur. Ex philosophis igitur principes Pythagoras et Plato hoc commentum introduce-

runt, quorum passim celebrantur hujus μετεμψύχωσης, illius ἀναψυχία. Exque horum institutione e Christianis theologis Origenem et Synesium, atque ex hæreticis tam Judæis quam Christianis qui idem senserunt, hausisse credibile est. Et μετεμψύχωσις quidem, hoc est, Tertulliano definiente, *ex animarum recidivatu revolubili alterna mortuorum atque viventium suffectio*, ut Christianæ fidei fundamenta, resurrectionem præsertim, ultimumque judicium convellens, ab omnibus merito exploditur, ut supervacaneum putem in eâ refutandâ oleum atque operam insumere. Simplex est προῦπαρξις, quam impugnandam suscepimus, idque sequentibus potissimum ratiociniis.

Primo, Si animæ præexistent, tum ita ut vel ante mundum conditum, vel una cum eo, vel aliquo post eum tempore creatæ existere cœperint; nam a se esse, vel ab æterno factas, nemo, opinor, Christianus affirmaverit. Non ante mundum conditum, cum nulla ratio sit, cur aliud ipsis extra commune rebus universis initium statuamus; quod propterea simpliciter principii nomine insignitur; *In principio* Gen. i. 1. *creavit Deus cælum et terram.* Quem locum respiciens Apostolus, τὸν Λόγον solum tum extitisse innuit, futurum omnium Opificem. Id quod ex eo confirmatur, quoniam ex antiquissimi sanctissimique scriptoris mente nihil hanc periodum antecessit, præter chaos quoddam, hoc est, informem quandam, indigestam, tenebricosam molem, minime idoneum animabus habitaculum. Quis enim in illâ confusione locus fuit animarum dignitati accommodatus, quem incolerent? quid in tam spissâ caligine cernerent? quo mentis aciem dirigerent? in quæ objecta activities suas exercerent? Annon rectius sancti Patres

hoc universum, tanquam animarum hospitium quoddam atque gymnasium, eo duntaxat fine constructum statuunt, ut esset ubi animæ commode degerent, quod ordinarent et regerent, in cujus mirabili ordine, harmonicâ compage, elegantissimâ specie contemplantis, se oblectarent: contra animas idcirco productas, ut tam augustæ fabricæ pulchritudine atque præstantiâ animadversis, Conditoris optimi, maximi, sapientissimi majestatem suspicerent, ejusque admiratione perculsi in amorem raperentur: quæ si vera sunt, nec mundus animâ posterior existit, nec anima mundo, ipsa hujus pars maxima et præstantissima. Neque post mundum conditum simul omnes existere cœperunt, siquidem cur illæ hoc potius, quam alio tempore fierent, nulla ratio assignari possit; præcipue quum humanum genus ex primâ propagine magis magisque indies cresceret, ideoque novæ semper requirerentur animæ ex publico, quod hæc hypothesis præstruit, animarum seminario depromendæ: itaque omnes ab ineunte mundo Adami animæ concreatas oportuit. Verum obstat quod in sacrâ τῆς κοσμοποιίας historiâ, ubi rerum creatio luculente percensetur, animarum tum conditarum aut præexistentium nulla mentio habetur; quam ignorare Moses quî potuit, cui universa series divini opificii clare perspecta, accurate descripta est; aut cognitam dissimulasse, quum primum rerum statum et præcipue hominis sibi enarrandum proposuerit, sincerus imprimis auctor, et quovis Pythagorâ vel Platone tantum scientiâ et fide, quantum ævo anterior; præsertim quum aliqujus momenti negotium vertitur, in quo sine tanti magistri ductu facile est labi, ad cujus notitiam flagrantibus desideriis anhelamus? Imo idem sacer

Historicus tantum abest, ne omnes animas tum conditas asseveret, ut unam tantum memoret, reliquarum in hunc mundi campum antesignanam, eamque non a grege animarum forinsecus assumptam, sed a Deo immediate inspiratam, Gen. ii. 7 *Formavit Dominus Deus hominem e limo terræ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ.* Cui Senecæ illud mirifice consonat, *Si primam ejus originem aspexeris, non est ex terreno et gravi concreta corpore, ex illo cælesti Spiritu descendit*^a Cujus sane Spiritus unicus Adamus primo particeps fuit, nisi aut Moses nescivit, aut legentibus imponere voluit, aut nobis saltem invidit origines nostras; qui cum unius animæ natales celebret, cur reliquas æque nobiles præteriret? imo cum animarum par conditio sit, quare Adami anima corpus præformatum subsequatur, reliquæ materiam dispositam antecedant? illa ex divino afflatu procedat, hæ ex communi thesauro desumantur? illa nunquam extra corpus fuit, vitâ simplici contenta; hæ seorsim agant, duplicemque statum experiantur? quid illa promeruit, ut ab ortu statim in corporeum claustrum truderetur, cum hæ justâ libertate fruerentur? ut illa sensibus alligata, necessitatibus subiecta, laboribus mancipata fuerit, quorum hæ diu exsortes feriantur? Quin potius quoniam Adami anima nunquam præextitit, nec a corpore separata diurnavit, neque extra sensuum consortium cogitandi facultatem exeruit, non est quod reliquas dissimili conditione factas arbitremur. Cui accedit, quod Christi, secundi Adami, sanctissima anima non præextitit, sed a Deo itidem spirante procreata est, Luc. i. 35. *πνεῦμα ἅγιον ἐπέλευσεται ἐπὶ σε, καὶ*

^a Consol. ad Helv.

δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι, διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἄγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ· in quo loco, ut Adamus, Luc. iii. ver. ultimo, *Filius Dei* vocatur, ob Spiritum a Deo communicatum; ita Servator noster, quatenus homo est, eo nomine Filius Dei dicitur, quod animam suam a Deo Patre acceperit, quæ proinde non præexistit, ideoque nec nostræ, quæ quoad existendi modum in hoc tantum ab illius animâ differunt, quod hæc a divino Spiritu immediate, nostræ humano interventu producuntur. Loci enim, quos allegat optimus doctissimusque vir^b, Joh. xvii. 5. καὶ νῦν δόξασόν με σὺ πάτερ παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι, παρὰ σοι, et Phil. ii. 6. ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, et consimiles, divinitatem Christi clarissime respiciunt, eoque communiter ab interpretibus referuntur.

Secundo, Animarum præexistentiæ adversatur ipsarum propagatio, sive mavis, substitutio. Cujus modus (quoad dependentiam successivam intelligo) si aut analogiam naturæ sequi, aut experientiæ arbitrium agnoscere volumus, sacræ historiæ calculo comprobatur, ab illo vix discrepat, quo brutorum animantium imo et vegetabilium augentur numeri, species conservantur. Similis ubique vis prolifica deprehenditur, gemella procreandi methodus, ex parili benedictione se multiplicandi potestatem obtinere; et prout ex unius equi stirpe equinâ diffunditur progenies, quæ immensas regiones populando sit; nec minus ab unâ glande quercuum ingentes sylvæ exsurgunt, ita ut nullæ his præparentur animæ, nisi quas pro re natâ emittunt; ita ab uno homine plurimarum gentium infinita exuberavit multitudo; Act. xvii. 26. ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος

^b Henricus] More] ? W. W.

ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Igitur inquit Tertullianus infra, unde merito Adamus *pater*, Eva viventium *mater* appellantur: quæ nomina nisi parentes ad animarum existentiam aliquid conferrent, frustra imponerentur. Nam corpora quod attinet, præterquam quod animarum quasi appendices, instrumenta et vascula sint, illorum substantia a generantibus independens jam olim extitit, iisque figuras et conformationes organicas, non parentes tribuunt, sed ipsæ sibi animæ, Deo opitulante, effingunt; ut præteream corporis primordium, animæque vehiculum semen, quantulumcunque est, quod in matricem recipitur, protinus sensu arbitro putrere, dispergi, evanescere, aut si aliquid superest, continuis incrementorum affluxibus mutari, atque transponi; ut non absurde neget Aristoteles^c semen patris ullam partem materiæ corporis foetui conferre; et nescio an fundamentum corruat honoris et gratitudinis, quam ipsis ceu vitæ auctoribus exhibere solemus. Ideoque si parentibus animarum existentia aliquatenus deputetur, nihil est plane quod impertiant, quibus tamen parentibus Sacræ Literæ non tantum hominis (cujus anima essentialem constitutionem in tantum ingreditur, ut homo dicatur *anima vivens*), sed et ipsarum animarum productionem disertis verbis assignant, haud ultra debitum, credo, liberales. Gen. xii. 5: *Tulitque Sarai uxorem suam, et Lot filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, et animas, quas fecerant in Haran.* Gen. xlv. 18: *Hi filii Zephæ, quam dedit Laban filiæ suæ, et hos genuit Jacob, sedecim animas.* Exod. i. 5: *Erant autem omnes animæ egressorum e*

Gen. ii. 7.

^c Aristot. q. de Gen. An. c. II. xx. et XXI. et IV. de Gen. An.

semine Jacob septuaginta. Igitur, inquit Tertullianus, ex uno homine tota hæc animarum redundantia agitur, observante scilicet naturâ Dei editum, Crescite et in multitudinem proficite^d; quibus addi potest, quod parentes similes sibi liberos progenerare dicantur, Gen. v. 3: *Et vixit Adam centum et triginta annos, et genuit ad imaginem et similitudinem suam*; et hoc quidem juxta philosophi pronunciatum, φυσικώτατον τῶν ἐν τοῖς ζῶσιν ἔργον τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἶον αὐτό^e. Quomodo autem sibi similes gignunt, si aliquo modo animas non communicant, quæ ad humanæ naturæ integritatem quam maxime pertinent?

Tertio, Si animæ præexistunt, unde est quod specie oris, habitu corporis, animi moribus, prosapiam soboles referat? quod liberi sæpius parentibus pulchri formosis, robusti validis, *fortes creantur fortibus et bonis*, ac vice versa? qua nascendi sorte in patris vitia succedit, virtutes æmulatur proles, quocum animæ extraneæ nulla cognatio, nullum præcessit commercium? quæ sane ex corporeâ atomi dispositione haud proveniunt, quæ tantillâ ex parentis substantiâ discerpitur, cujus fluxa temperies quolibet momento variatur, quæque haud scio an virtutum vitiorumque capax sit, cumque præcipui habitus animæ insideant, et ipsa sibi organa extruat, nativæ indoli conformia. Cui affine est,

Quarto, Natorum animæ paternorum criminum pœnas persæpe luunt, benefactorum gratiam reportant, quod cum multis e sacrâ historiâ exemplis poterit confirmari, sufficiet primi hominis lapsum commemorare, ἐφ' ᾧ πάντες ἡμαρτον. Ex quo peccato

^d De An. xxvii.

^e De An. ii. c. iv.

mors intravit, et reliqui morbi, labores, cruciatus humanum genus pervaserunt, quibuscum vita communis perpetuo conflictatur, ut liquebit verba illa perpendenti, Gen. iii. 17, 18: *Adæ vero dixit, quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex eâ cunctis diebus vitæ tuæ. Spinās et tribulos germinabit tibi, —In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es.* Quod si posterorum animæ Adami animæ *σύγχρονοι* fuerint, neque ab illâ aliquatenus dependeant, quo jure Adamici criminis participes evadunt, quod nullâ generis proximitate attingunt? Nam corpora quod attinet, hæc ut primitivâ labe inquinata concedamus, neque ulla commoda sentiunt, nec afficiuntur incommodis, neque mercede gaudent, nec supplicio anguntur. Ne dicam omnem materiam Adæ independentem coëxstitisse, ideoque ex eodem luto nos minime conflari: animasque proinde solas ab eo utcunque derivari, ideoque merito communem cum eo fortunam subire. Quo utitur argumento S. Augustinus: *Si, inquit, anima nostra nullam de illâ peccatrice originem ducit, quæ causa est animæ subeundi originale peccatum^f?*

Quinto, Quum in sacris literis quispiam aut egregie nequam, aut apprime bonus sanctusque celebratur, ultra natales et prima incunabula meritorum origo nusquam extenditur. Nonnulli, *ἀπὸ βρέφους*, ^{2 Tim. iii. 15.} ab ineunte ætate virtutibus innutriti, alii flagitiis assuefacti indignantur. Psal. lviii. 4: *Alienati sunt peccatores a vulvâ, erraverunt a utero, locuti sunt*

^f Epist. clvii.

Jer. i. 5. *falsa*. Contra Hieremias in utero sanctificatus dicitur; de S. Johanne Baptista prædictum, καὶ Πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. Luc. i. 15. S. Paulus de se, ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς μου. non utique dicitur e cœlitum puriore cœtu delectas esse egregias has animas, neque præstratas invasisse sanctitatem, sed ipsis Deo procurante congenitam fuisse. Nec sequiores illas ex altero secum pravitatem detulisse, sed ab ipsâ infantia scelerum exemplis initiatos, peccandi perpetuâ consuetudine conceptam improbitatem [patravisse]. Item cum humanæ vitæ calamitates graphice depingunt, ac animarum miseram conditionem flebilibus modis deplorant, non e cœlesti habitatione detrusas, non in materiæ custodiam demersas mœrent, sed a recentis vitæ lachrymis exordium petunt, ab uterinis infortuniis threnodias auspicantur. Job. iii. 10: *Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis? Quare non in vulvâ mortuus sum, egressus ex utero statim perii? quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?*

Porro, sexto, ut Socratica interrogandi licentiâ hanc quæstionem vexemus. Cum juxta Aristotelis effatum πᾶν τὸ ὄν ὑπολαμβάνεται εἶναι που, ubi gentium ab orbe condito hæ præexistentes animæ ætatem transigant? per liberas regiones vagæ spatiantur, an certis sedibus fixæ conquiescunt? prope ambitum telluris opportunos receptus expectant, an ex longinquo in corpora defluunt? æthereas arces obsident, an per nescio quæ intermundia volitent, an in terrestribus claustris detinentur? Platonici quidem e supernis ipsas devocant, cœli olim indigenas, juxta quos Cicero in Somnio Scipionis: *Hominibus animus datus est ex illis sempiternis*

ignibus quos sydera et stellas vocamus; at reclamante Christo, Joh. iii. 13: Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ ubi e cœlo descendisse ac cœlestium conscium fuisse sibi soli assumit, aliis abjudicat. Quin hos cum Æneâ sciscitemur,

—Anne aliquas ad cœlum hinc ire putandum
 Sublimes animas, iterumque ad tarda reverti
 Corpora, quæ lucis miseris tam dira cupido^s?

Quid autem attinet animabus vitam separatam cœlestem attribuendo humanam naturam cum angelicâ confundere, quas revera distingui apparet, ad Heb. ii. 16: Οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. Nec opus est ut animarum gregibus redundantes planetæ suas ad nos colonias deducerent, quum a provido Numine peculiare animas destinari, quæ terrestrem hunc mundum conspiceret et contemplari, eique interesse ac præsidere teneantur, ratio dicet, auctoritas suffragetur: quæ tum demum in scenam prodire, partesque commissas capessere aptæ natæ sunt, quum sibi corporum personas induere: interim donec nudæ, habitusque corporei expertes sunt, quid rei moliantur? dormiunt, an vigilant, desides otiantur, an destinantur negotiis? certe aliquid agunt, quum animæ sint, quibus desidia mors est: quid autem? Non colores prospicere valent, ad quos oculis opus est, volatiles formas motusque palabundos colligentibus; non sonos diducere, quos auricularum sinuosi anfractus modulantur; nec saporum capere discrimina, ad quæ palati titillatio requiritur; neque mundi hujus visi-

bilis harmoniam, pulchritudinem, delicias percipere queant, quum ad hoc comparatæ videntur, ut ab animâ organorum vario apparatu instructâ dignoscantur; et nescio an ullum cum his rebus commercium inire possint, sensuum familiari auxilio destitutæ: sin maxime possint, quare apud ipsas gestorum, *Ad nos vix tenuis famæ perlabitur aura*, æque ac ab iis, qui e vivis excesserunt?

Deinde antequam corpora ingruunt, quam lotum somnolentam degustant, quo rore Lethæo perluuntur, ut omnium quæ in præcedenti statu egerint, senserint, perceperint, recordationem omnimodam amiserint? Nullo, opinor, morbo laborant lethargicæ hæ animæ tam acuto, nullâ agitatione tam ferâ commoventur, quæ unico instanti memoriæ thesaurum penitus exhauriant, omnesque prævias species ex animæ tabulâ eradant. Species, inquam, istas, quas absque corporis ullo influxu aut ministerio acquisitas quomodo corpus auferendo sit, quum postea animæ a corpore separatio etiam violenta, eorum quæ in statu conjuncto gessimus, idque ab eo dependenter, ideas minime excutiat, nec impedimento sit, quo minus multorum memores persistamus? Imo mirum est nullos adhuc a superiore vitâ impressos characteres legi, nec ex animarum ingeniis, proprietatibus, differentiis ullum pristini status signum aut vestigium notabile elucescere. Non enim ex hac scaturigine subtilitatem Itali, Galli inconstantiam, Germani hebetudinem, Scythæ simplicitatem, Dalmatæ ferociam, Cretæ vanitatem trahunt; ad regionum constitutionem, alimentorum temperiem, educationis curam, temporum eventum, casuumque licentiam, ad hujusce naturæ statas leges, aut ad fortuitas circumstantias,

dispositionum omnis varietas et habituum naturalium discrepantiæ exiguntur.

Porro, Si uniuscujusque praeexistat anima, cum generandi actus requirit corpus ingressum, quomodo illa præsto est, unde accitur, quo pacto in semen se insinuat? quem fingere possumus Mercurium $\psi\upsilon\chi\alpha\gamma\omega\gamma\delta\upsilon$, quo adigente in corporeum carcerem compingitur? invita intrat an sponte? vi compulsa, an impetu suo? conscia quid agat, an ignara? delectu proprio, an alieno? Si sapit, cur levis et libera prius cum sit, ergastulo se includat, mole onerosa vestiatur, morbis et mœroribus corporeis se submittat? Si nescit, quomodo callem per avia tenebrarum invenit, nec tritum et satis angustum? quem præmonstrare parentes nequeunt, ipsi animarum quod sint, ubi præstolantur, quot novam provinciam candidatæ ambient, nescientes? ad hæc evolvenda Deus $\acute{\alpha}\pi\omicron\ \mu\eta\chi\alpha\nu\eta\varsigma$ scilicet advocetur necesse est: quare autem supremi Numinis, pro cuiusvis pagani arbitrio in cogendis animabus quotidiana deponitur opera? annon sufficiat naturæ legem certam et fœdus inviolabile sanxisse, fœcunditatem homini se implantasse, concursum ordinarium subministrasse, et verbum ad omnia efficax protulisse, *Crescite et multiplicamini*? ut taceam, videri si assidue Deus in corpora animas cogeret, opus non fuisse, ut quandoque ipsum facti hominis pœniteret, aut diluvium inducendo humanum genus pessundaret, quum nullâ naturæ, quam instituerat, lege violatâ, hoc tantum compulsu intermisso, hæc destructio necessario consequi, scelerumque inde propagatio intercipi potuisset.

Denique postquam anima directoris cujuslibet auspiciis ad luteas ædes ducentem semitam inivit,

in semen quomodocunque intromissa, ex qua subito disciplinâ plastici artificii mirabilem sibi peritiam comparavit, hujusmodi architecturæ prius ignara, nec in effugendis corporibus exercitata? unde tanta statim *συμπάθεια* emergit, et peregrini hospitis arcus cum materiâ nexus? et cur a vinculi parum connaturalis dissolutione tantopere abhorret? quæ omnia cum animam corpori congenitam satis indicant, tum inextricabilis præexistentiæ laqueos innectunt.

Deinde, Hanc opinionem plerique Sancti Patres aperte damnarunt, hosque secuti ecclesiastici doctores. Augustini verba sunt: *Credimus animas nec esse initio cum angelis, nec simul creatas, sicut Origenes finxit^h. Hieronymus: Nobis nihil placet, nisi quod ecclesiasticum est, et publice in Ecclesia dicere non timemus, ne juxta Pythagoram ac Platonem, ac discipulos eorum, qui sub nomine Christiano introducunt dogma gentilium, dicamus animas lapsas de cælo esseⁱ. Idem alicubi hanc doctrinam peregrinam, alibi impiam et sceleratam vocat, acriter quidem pro more suo. Tertullianus postquam hæreticis quibusdam hoc dogma tribuisset, subjungit: *Doleo Platonem omnium hæreticorum condimentarium factum^k* Epiphanius: *Illud quoque quis Origenem dicentem patiat, quod animæ angeli fuerint in cælis, et postquam peccaverint in supernis directas esse in hunc mundum, et quasi in tumulos et sepulchra, sic in corpora ista relegatas, pænas antiquorum luere peccatorum, et**

^h Lib. de Sp. et An. cap. 40.

ⁱ Ad Hedibiam. Ad Demetr.

^k De An. cap. xxiii.

*corpora credentium non templa Christi esse, sed carceres damnatorum*¹?

Ultimo, Fundamenta infirma sunt, quibus hanc præexistentiam superstruunt adversarii.

Nam, primo, Traditionem allegant, ex profundissimâ antiquitate desumptam. Philolaus Pythagoricus: *Μαρτυρέονται δὲ καὶ οἱ παλαιοὶ θεόλογοί τε καὶ μάντεις, ὡς διὰ τινὰς τιμωρίας ἢ ψυχὴ τῷ σώματι συνέζευκται*^m Ipse Socrates apud Platonem: *Παλαιὸς μὲν οὖν ἐστὶ τις ὁ λόγος οὗτος οὗ μεμνήμεθα, ὥς εἰσιν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνῶνται*ⁿ Cicero: *Ex quibus humanæ vitæ erroribus atque ærumnis fit, ut interdum veteres illi sive vates, sive in sacris initiisque tradendis divinæ mentis interpretes, qui nos ob aliqua scelera suscepta in vitâ superiore pœnarum luendarum causa natos esse dixerunt*^o, &c.

Quos hi antiquos vates, quos theologos intelligunt, præexistentiæ præcones, non admodum constat: inter Homeri et Hesiodi figmenta nusquam comparet, unde nec Orpheum et Musæum sic institutos improbable fuerit, quos Græca theologia patres atque antistites agnoscit; an igitur Pythagoram ipsum, de quo Ovidius:

—primusque animalia mensis

Arguit imponi, primus quoque talibus ora

Docta quidem solvit, sed non et credita verbis^p, &c.

An vero potius Ægyptios sacerdotes; a quibus *τῆς μετενσωματώσεως* doctrinâ imbutum Pythagoram

¹ Epist. ad Joan. Hieros.

^m Apud Eugub.

ⁿ In Phæd.

^o In Hortens. apud Aug. l. ix. contr. Jul.

^p 15. Metam.

auctor est Herodotus? Respondeat pro me Tertulianus: *Nullus sermo divinus, nisi Dei unius quo Prophetæ, quo Apostoli, quo ipse Christus intonuit: multo antiquior Moses etiam Saturno, nongentis circiter annis, nedum pronepotibus ejus; certe divini-
nior multo, qui decursus generis humani ab exordio mundi quoque per singulas nativitates nominatim temporatimque digessit*⁴

Sane nobis nihil pensi est hujusmodi spurias, malefidas, multorumque portentorum obstetrices historias rejicere; quibus si legitimam originem assignare volumus, non aliunde fortassis repetenda erit, quam ex institutione Mosaicâ perperam intellectâ: quæ cum primi hominis animam a supremo numine inflatam perhibeat, quid mirum si cœleste illi genus ascripserint; inde a cœlo delapsam autumarint: vel potius, primum hominem in Paradiso collocatum fuisse, ibi Dei immorigerum extitisse, deinde ex amœnissimo horto ejectum exulasse; hisque cohærentia cum audiverint, quid fabularum præstigias affectantibus facilius erat quam Elysium terrestre in cœleste palatium evehere, quodque reverâ uni homini acciderat, ad omnes transferre? Sed et priscorum Hebræorum suffragia advocant, quorum complures hoc dogmate imbutos ex Josepho, Philone, Talmudistis certum, e sanctioribus literis probabile est: quod innuit Judæorum illa

Joan. ix. 2:

viii. 20.

quaestio: Τίς ἡμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; illudque auctoris Sapientiae, μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον Josephus de Essenis: Καὶ γὰρ ἑρρώται παρ' αὐτοῖς ἡδε ἡ δόξα, φθαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα, καὶ τὴν ὕλην οὐ μόνιμον

⁴ De An. XLVIII.

αὐτοῖς· τὰς δὲ ψυχὰς ἀθανάτους αἰὲ διαμένειν, καὶ συμπλέκεσθαι μὲν ἐκ τοῦ λεπτοτάτου φοιτώσας αἰθέρος, ὥσπερ εἶρκταῖς τοῖς σώμασιν, ὑὔγῃ τινι φυσικῇ κατασπωμέναις[†]. idem Pharisæis tribuit, quod opinati fuerint: Ψυχὴν πᾶσαν μὲν ἄφθαρτον, μεταβαίνειν δὲ εἰς ἕτερον σῶμα τὴν τῶν ἀγαθῶν μόνην. Quid igitur? an propter horum suffragia Pythagoricam animarum translationem amplectemur? quam nescio an ab ethnicis philosophis, vel a sacerdotibus Ægyptiis mutuati fuerint; certe nec a Mose, neque ex sanctorum prophetarum scholis edidicere. Enimvero quadrat, et fortassis huc ex scribentis proposito collineavit admonitio illa Paulina: Βλέπετε μή τις Col. ii. 8. ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν.

Nonnullos etiam S. Scripturæ locos citat Origenes, *Peccavi antequam humiliarer*, hoc est, antequam in corpus descenderem; *subjecta est creatura vanitati*, id est, corpori; et aliquot alios in commentu sui patrociniu allegorica expositione detortos; a quibus excutiendis, atque ab alienâ interpretatione vindicandis, non est quod diutius immorer. Superflua res esset, et pene infinita, et quod sancti Patres abunde præstiterunt.

Secundo, Rationibus decernunt, quarum palmaria est, quod divinæ justitiæ hinc optime consuli, hac solâ clave providentiæ adyta reserari posse videantur. Nam si hanc vitam nihil animæ præcessit, ergo nec meriti. Cujus igitur justitiæ fuit, misellas animas in corpora tot infirmitatibus obnoxia constringere, ad statum tot molestiis involutum damnare? Cur ipsâ nascendi lege proclivitate

[†] De B. J. II. 8, 11.

in vitia tam obstinatâ feruntur, ad virtutes adeo aversæ ac contumaces? cui infelicitati tantarum gentium, totque seculorum pene fatalis barbaries imputanda est? unde naturam tam aspere novercatur fortuna, tam ferociter insultat mortalibus, nisi quod anteactæ vitæ pœnas damus, veteresque nequitias ultricibus furiis divinæ Nemesis flagra persequuntur^s?

Respondeo, primo, Si hæc doctrina justitiæ divinæ illustrandæ tantopere inserviret, cur Prophetis Dei intimis non innotuit? quare in sacris oraculis sæpius clariusque non inculcatur? præcipue in Rom. i. 17. Evangelio, de quo Sanctus Paulus, *Δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται* quum maxime intersit, ut de divinâ justitiâ recte sentiamus, cum illius elucidandæ multiplex succurrat occasio, et in eo Sacræ Scripturæ plurimum occupentur. Imo,

Secundo, Horum accidentium aliæ causæ exprimentur, in quibus parentum contumacia, inobedientia, neglectus, præcipue Adami: ex quo semine non alibi quam nostro in loco, ab ipso pene nascentis mundi primordio, hæc nobis malorum seges pullulavit.

Tertio, Barbariem, inscitiam, et peccandi proclivitatem quod attinet, has non omnino necessarias et prorsus inevitabiles esse docet demonstratque Apostolus ad Rom. i. 19, 20: *Διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφάνερωσεν. Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους.* Quid enim si homines naturali lumine et facultatibus divinitus concessis abutantur, quibus ad Dei notitiam,

^s Not. in quo statu Cain peccavit? et ii qui statim ab ortu, &c.

virtutisque amplexum aspirare possint, ea propter divina providentia injuriæ est arcessenda? an Deus homines e cunis perfecte sapientes, infallibiliter justos, et prorsus ἀναμαρτήτους, condere debuit? Quin potius si rationis judicium consulere nolunt, conscientiae dictamina respuunt, primævæ lucis scintillas extinguunt, naturæ leges violant, exemplorum pessima imitantur, seque improbis moribus totos devovent, non tam antiquorum criminum rei sunt, quam recentibus implicantur, quorum aut adimere potestatem, aut effectum impedire, nullo Deus jure tenetur, nullo pacto obstringitur: imo non tam puniendorum, quam probandorum hominum gratiâ hæc permittere potuit; et quidem permisit: Act. xiv. 16: Ὅς ἐν ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν et Act. xvii. 30: τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεός.

Quarto, Humanæ vitæ miseras atque ærumnas, hoc est, naturales defectus, morbos, egestates, infortunia, querulâ petulantia providentiæ increpantes apostolicum fulmen retundit, Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ ^{Rom. ix. 20.} πλάσαντι, Τί μ' ἐποίησας οὕτως; Etiam brutis animalibus communia sunt, quorum animas rationis unquam participes, et peccandi consequenter compotes fuisse, aut e supernis sedibus in corpora relegatas, quis tam absonus est ut dicat, tam audax ut propterea divinam insimulet justitiam? Neque est quod hæ afflictiones tantas tragœdias excitent, quæ tam immanes non sunt, ut facile tolerari nequeant, ut propterea vitam respuant homines, mortemque avertere non satagant, ut plerunque grandioribus commodis non compensentur. Denique hæc mala ad bonos usus transferri, ad morum melandam facere, in virtutum occasiones converti, ad

stultitiam arguendam, compescendam arrogantiam, intemperantiam coercendam, ad conciliandam prudentiam, acuendam fortitudinem, exercendam patientiam, animumque corroborandum conducere possunt: ut præteream ex his plurima non esse *Θεόπεμπτα*, sed ab hominum in se stolidâ pravitare accersi: quo pacto nodum dissolvit Homericus ille Jupiter,

ὦ πόποι, οἶον δὴ νῦν θεοὺς βροτοὶ αἰτιώωνται,
Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μέρον ἄλγε' ἔχουσι.^t

Quinto, Status ille animarum quicunque præcessisse supponatur, etiam peccatis, doloribus, defectibus subjacere debuit, ut reatus contrahi, et supplicii obligatio emergere possit: an idcirco ut justitiæ ac providentiæ idonea ratio reddatur, hoc alio priori comminisci oportet, istoque itidem priorem alterum, et sic in infinitum?

Sexto, Christus divinæ dispensationis mysterium aliter interpretatur. Nam, cur quis cæcus natus fuerat, sciscitantibus Pharisæis, respondet, *Joan. ix. 3.* non ob præcedentia peccata contigisse, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Reliquarum calamitatum non absimilis est ratio; instruendis hominibus, gloriæque divinæ illustrandæ inserviunt, nec tam a præteritis malis fluunt, quam ad futura bona diriguntur.

Septimo, Si corpus animæ carcer sit, non commodum diversorium, et vivere pœna sit, non beneficium; quo gratiæ evanescunt, quas auctori vitæ Deo debemus, quasque parentibus divinæ δημιουργίας instrumentis persolvimus? Frustra ab Apostolo

^t Od. α'. 32.

celebratur ὁ διδούς πᾶσι ζῶην, καὶ πνοήν, καὶ τὰ πάντα. Act. xvii. 25; xiv. 17.
 Nec ab eodem minus incongrue dicitur Deus ἐπι-
 πλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν, (i. e.
 viventium). Melius non exclamasset Job, *Vitam* Job. x. 12.
et misericordiam tribuisti mihi. Tacuisset David, Ps. cxix. 73.
Manus tuæ finxerunt et præparaverunt me. Im-
 meritis laudibus tot hymni personant; in ludibrium
 abiit conformati hominis solennis historia, illudit
 nobis hæc mundi concinna fabrica, magnificus ap-
 paratus; custodia est, non theatrum libertatis. Ne-
 que denique ibi vitâ communicatâ tam Creatoris
 beneficentiam suspicere est, quam Vindicis severi-
 tatem perhorrescere.

Quibus, octavo, subjungo illa Epiphanii contra
 Origenem disputantis, *Si hoc verum est, ubi est fides*
nostra? ubi præconium resurrectionis? ubi apo-
stolica doctrina, quæ in Ecclesiis Christi hucusque
perdurat? ubi illa benedictio ad Adam et ad semen
ejus, et ad Noe et ad filios ejus, Crescite et multipli-
camini, et replete terram? Jam enim non erit
benedictio, sed maledictio, juxta Origenem, qui An-
gelos vertit in animas, et de sublimi fastigio digni-
tatis facit ad inferiora descendere; quasi Deus non
possit animas per benedictionem dare, nisi Angeli
peccaverint, et tot in cælo sint ruinæ, quæ in terrâ
nativitates.

Nono, Justitiæ convenit, ut delictorum, ob quæ
 fontes plectuntur, non aboleatur memoria^u; cum ut
 ad qualemcunque resipiscentiam ex reatus consci-
 entia et poenæ sensu perducantur, tum ut justitiæ
 ultricis majestatem agnoscerent, discerentque *jus-*
titiam moniti, et non temnere divos: quo spectat
 illud Tertulliani, *Evacuabitur ratio judicii, si*

^u Vid. Just. in Tryph.

meritorum deerit sensus. Igitur cum olim peccatum esse non agnoscimus, cur pœnam inde infligi censeamus?

Ultimo, Ex admissâ præexistentiâ non minus inextricabiles difficultatum labyrinthi oriuntur. Cur enim Adami anima nunquam præextitit, Caini unum atque alterum annum, Pharaonis per aliquot secula, Judæ anima sero in corporeum pistrinum coniecta est? et in universo aliquæ ad pœnas subeundas præcoces, aliæ tamdiu immaturæ sunt? Cur sæpe, ut videtur, meliores animæ temperiem corporis languidam, dubiam, infirmam sortiuntur, longe pejores sanis, vegetis, robustis corporibus donantur? Unde apud Indos, Mauros, Æthiopes, reliquasque barbaras gentes, dociles animi, benignæ indoles, felicia ingenia, apud Christianos aliosque populos moraliore contrariâ dispositione præditæ animæ nascuntur? Qualia problemata ex præexistentiæ hypothesi difficulter, ex naturæ lege ordinariâ, ejusque pluriformibus circumstantiis multo facilius solvuntur.

Tertio, Præexistentiam Platonici ex notionibus quibusdam deducunt, quas tanquam rudera præcedentis ruinæ, pristinaeque scientiæ reliquias, etiamnum superstites volunt. Item ex humanæ mentis docilitate, quæ non tam prompte disciplinas arripere, nisi quas prius calluisset; quæcunque quæ interciderat memoria, ex mentis agitatione reviviscit qui arguendi modus Ciceroni vehementer arrisit, Tuscul. Quæst. I. *Habet autem (anima) primum memoriam, et eam infinitam, rerum innumerabilium, quam quidem Plato recordationem esse vult superioris vitæ:—nec fieri ullo modo posse, ut a pueris tot rerum atque tantarum insitas et quasi consig-*

natas in animis notiones, quas êvvolâs vocant, habemus, nisi animus, antequam in corpus intravisset, in rerum cognitione vîguisset. Libro de Senectute, c. 21. *Magno est argumento homines scire pleraque antequam nati sint, quod jam pueri, quum artes difficiles discant, ita celeriter res innumerabiles arripiant, ut eas non tum primum accipere videntur, sed reminisci et recordari.* Sed contra nullas ejusmodi êvvolâs animo inhærere verisimile est, quas mentis operâ, sensus adminiculo, a recentis vitæ exordio non acquisivit. Axiomata enim, et prima veritatis principia, quæ perspicuitate suâ communem assensum merentur, vel ex terminorum genuinâ significatione, vi sibi inditâ, protinus apprehendit, aut ex quotidianâ observatione facile dignoscit; reliquas autem ex his pendulas conclusiones non temere, et ex idearum fortuito occurso, sed nativæ sagacitatis virtute elicit, per consequentiarum successivam seriem operoso progressu discurrendo imo si præcessisse aliquem animæ statum supponamus, has ipsas notiones tum aut ei primitus impressas, aut ab intellectus naturali facultate excusas, vel a jugi experienciâ desumptas oportuit, ne oblivionum scilicet ac reminiscentiarum perpetuas reciprocationes fingendo in infinitum regrediamur. Cum igitur cognitio omnis aliquando nova esse debuit, et animus præsens scientiæ omni, quam possidet, adipiscendæ par sit, neque aliter jam discit, quam in superiore statu didicisset; quidni hic opportune terminum figamus, neque in seculorum, quæ dudum affluxere, obscuras profunditates frustra nos immergamus? Cum sane illius, si qua est, elapsæ vitæ tam exilis, aut potius nulla est recor-

datio, ut merito canat Platonicae sententiæ fautor
ac interpres poëta,

——animæ, quibus altera fato
Corpora debentur, Lethæi ad fluminis undam
Securos latices, et longa oblivia potant.

Ultimo, Alios existendi modos destruendo, præ-existentiam astruere conantur. Idcirco enim animas a Deo creatas infundi negant, quia puram, inson-tem, immaculatam, qualis e divinâ manu procederet, in corpus immundum et vitiosâ labe contaminatum immitti, totque confestim morbis et miseriis ineluctabilibus nullo suo merito addici, nefas, atque divinæ justitiæ contrarium ducunt: ut et Deum ad actum creationis sublimem, liberum, peculiarem, adulterorum quocunque arbitrio, incestorumque temerariâ libidine determinari, fore incongruum. Nec minoribus difficultatibus involutam animarum ex traduce propagationem arguunt; nam ex eo consequi aut animas a parentibus creari, aut si ab eorum substantiâ discerpantur, divisibiles esse, quorum illud idioma Dei incommunicabile creaturæ adjudicat; hoc animarum dignitati, simplicique naturæ derogat. Sed quoniam contra præexistentiam satis prolixè disputavimus, neque e reliquis aliquem existendi modum propugnandum suscepimus, et auditorum patientiæ consultum volumus, sufficiat ut-
cunque probatum dedisse, quod animæ humanæ corporibus non præexistunt.

CONCIO AD CLERUM.

JOELIS ii. 12.

*Convertimini ad me toto corde vestro, et in jejunio,
et fletu, et planctu.*

QUO tempore vixerit hic propheta, et circa quæ singularia eventa versetur ejus prophetia, cum nec ipse diserte indicet, nec uspiam in sacrâ historiâ tradatur, nec ex rerum quas enarrat circumstantiis, satis liquido appareat, merito ambigitur ab interpretibus, et in varias sententias fit discessio; nec e re nostrâ fuerit, in tam difficili lite componendâ admodum solictos esse. Illud constat, valde lugubrem fuisse et calamitosum illorum temporum statum, qualem habemus in primo capite luculentâ descriptione expressum. Liquet etiam Judæis ex hostili invasione graviores æumnas impendisse, quas propediem consequuturas capite hoc comminatur Deus, denunciat propheta, ejus horribiles circumstantias tragicosque eventus ad terrorem compositâ oratione accurate depingens. Ne autem tam immanis periculi magnitudine simul ac propinquitate perculsi et consternati, ex desperatione animos abjicerent, quo pacto Dei iram placare et instantem vindictam propulsare possent, docet illos propheta verbis modo lectis. In quibus pertractandis non alia utar methodo, quam textus seriem persequens,

ut ipsa qualitercunque explicare satagam, deinde quæ continent utilia documenta ut expromam.

Convertimini ad me, id est, ad Deum. *Converti* vero vel *reverti ad Deum*, ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεόν, juxta stylum sacrum et propheticum dicuntur,—

Primo, Qui postquam ad idololatriam desciverant, errore deprehenso ad veri Dei cultum redeunt: aut saltem qui ab ineunte ætate quum alienis superstitionibus addicti et innutriti essent, denuo melius edocti veram religionem ex animo agnoscunt et amplexantur: quod et nunc vulgo obtinet ut dicatur *Converti*. Etenim Deum rectâ fide confitentes et debito honore reverentes mentis obtutu Deum respiciunt, affectu accedunt, corde amplectuntur, et proinde in sacris literis, *Deo adhærere*, Græcis verterentibus, κολλᾶσθαι τῷ Θεῷ, hoc est, *Deo agglutinari*, item Deo appropinquare, Deo appropriari, ad Dei peculium pertinere, a Deo adoptari, institui, regi dicuntur; et consequenter Deum deserere, fugere, abnegare, repudiare, Deo adversari, in Deum rebellare et fornicari, a Deo ἀποστατεῖν, deficere, tergiversari, abalienari, divelli, faciem avertere, qui a verâ religione ad superstitiosos ritus deflectunt; proinde optimo jure ad veram fidem et sanctum cultum receptus ad Deum *conversio* nuncupatur. Quomodo, Jer. iii. 6. *Dixit autem Jehova—Vidistine quæ fecit rebellis Israel? abit ipsa super omnem montem excelsum, et in omnem arborem viridem, et fornicatur ibi, et dixi postquam feci omnia ista, Ad me revertere*: et ita passim in Veteri Testamento; quinetiam in Novo, Act. xiv. 15. Εὐαγγελίζομαι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα ἀπὸ τῶν ματαίων ἀπὸ τῶν εἰδώλων. Nam idolum Hebræis appellatur **הַבֵּל**, id

est, μάταιον, sicuti cum aliis locis patet, tum ex illo Jeremiæ, viii. 19. Διότι παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ματαίοις ἄλλοτρίοις.

Secundo, *Converti ad Deum* dicuntur, qui ab impietate ad pietatem, ab iniquitate ad justitiam, a contumaciâ ad obedientiam, a pravis et impuris moribus ad probum sanctumque vivendi institutum se recipiunt. Nam et qui Dei mandatis obtemperant, et mores suos ad divinæ legis normam componunt, Deo attendunt, Deo auscultant, Dei nutum observant, ideoque cum Deo ambulare, in Dei semitis incedere, Deum sequi, Deum amicum et familiarem sortiri, cum Deo consuetudinem habere, Deo uniri, imo et Deo inesse perhibentur, et ejusmodi passim magnificis titulis atque elogiis ornantur; contra, qui divinis præceptis minus obsequentes sunt, desertores, transfugæ, perduelles, hostes, a Deo alieni, separati, aversi appellantur: itaque vitam emendantes, et ad bonam frugem reducti, ad Deum vultum reflectere, regredi, converti dicuntur; nec aliud est hoc modo acceptum *converti*, quam μετανοεῖν, resipiscere, mores corrigere, vitam reformare. Quo spectant sacræ scripturæ loca, Deut. xxx. 2. *Et conversus fueris ad Jehovam Deum tuum, obedierisque voci ejus per omnia.* Is. lv. 7. *Derelinquet impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, revertaturque ad Jehovam.* Hos. xii. 6. *Tu ergo ad Deum tuum revertere, misericordiam et justitiam custodi, et fide Deo tuo semper.* Ps. li. 13. *Docebo prævaricatores vias tuas, et peccatores ad te convertentur.*

Tertio, *Converti ad Deum* dicuntur illi, qui se vitæ male institutæ pigere, peccata admissa agnoscere, et serio dolore prosequi, debita illis supplicia

deprecari, et misericordiam divinam implorare, externis indiciis testatum faciunt: quod et simili metaphora *faciem Dei quærere*, et nonnunquam *resipiscere* dicitur; quatenus alterius conversionis, hoc est, animi pœnitentis, mutati propositi, et vitæ ad obsequium redeuntis argumentum, initium atque instrumentum est. Ita de Ninevitis, qui solenne jejunium observarant, cilicium induerant, et in pulvere sederant, dicitur, Jonæ iii. 10. *Vidit autem Deus opera eorum, quod conversi erant a viâ suâ malâ.* De Tyriis et Sidoniis pronunciat Christus, Matt. xi. 21. *πάλαί ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενοήσαν* de se Daniel testatur, cap. ix. 3. *Posui faciem meam ad Domînum, ut quærerem orationem et deprecationem jejunio, sacco et cinere.*

Nec dubium est, quin hoc loco propheta sicuti ad priores conversiones duas, sinceræ religionis studium, et vitæ emendationem, potissimum collineet, ita ultimam hanc magis directo obtutu respiciat; adeo quidem ut in intentione primariæ illæ, hæc in executione prima esse, illæ succedere, hæc præcludere, illæ perfici, hæc subministrare, debuerit. E sacrâ enim historiâ et scriptis prophetis apparet, Judæos tunc temporis magnâ ex parte a purâ religione, quam lex Mosaica præscripserit, ad Gentilium conterminorum impias superstitiones defecisse; istorumque pravos mores, sacrificia sæva et sanguinaria, ritus stolidos, obscenos et detestabiles ex vesanâ quadam *κακοζηλία* æmulatos esse; legem vero divinam neglectui penitus habitam, et quasi oblivioni traditam jacuisse. Quinimo apud ipsos crassissimam inscitiam, pestilentissimam superbiam, delicatissimam mollitiem, profusissimam luxuriam, insatiabilem avaritiam, eque his natas imma-

nissimam crudelitatem, gravissimam oppressionem, execrabilem perfidiam, omne genus vitii, sceleris et injuriæ viguisse, quibus merito divinam iram irritaverant, poenasque in se varias et severa judicia accessiverant; quibusque avertendis, ut se ad veræ religionis studium reciperent, mores improbos corrigerent, et ita faciendi propositum extraordinariis quibusdam officiis ostentarent, propheta cohortatur.

Subdit autem, *cum toto corde vestro*. *Cor* in sacra dialecto non est tantum principale viscus illud, vitæ omnis, motus et caloris nativi fons; sed et facultatum omnium et operationum animalium pariter ac vitalium principium, origo, sedes intellectus, phantasie, memoriæ, affectuum; scaturigo, ex qua cogitationes, discursus, imaginationes, passionis et motus, qui in homine sunt omnes, fluunt ac emanant; thesaurus insuper virtutum, vitiorum sentina, et habituum quorumcunque repositorium; unde לֵב Græcis transductoribus varie redditur, nempe, καρδία, ψυχὴ, φρήν, νοῦς, διάνοια, ἐπιθυμία. Est itaque *cum toto corde*, cum sincero assensu mentis, cum serio voluntatis proposito, cum affectuum vehemente impetu, cum valido virium conatu לֵב בְּתוֹם ut alibi habetur, *in mentis integritate*, vel *perfectione*, non לֵב וְלֵב *cum corde duplicato*, vel potius *dimidiato*. Vult nimirum vates, ut conversio penitus cordata sit, hoc est, vera et sincera, non ficta, fucata, hypocritica: seria et solida, non ludicra, levis, perfunctoria; diligens et efficax, non imbecilla, remissa, ignava; integra denique et plena, non concisa, mutila et imperfecta.

Sequitur *cum jejunio, fletu et planctu*; quorum explicationi non est quod diu immoremur: per *jejunium* enim nihil aliud intelligitur, quam ab

alimentis et oblectamentis corporalibus ad certum tempus omnimoda abstinencia, ad religiosos fines ordinata et exercita: per *fletum* vero et *planctum* externa signa denotantur, quibus internum animus dolorem, status sui displicentiam et miseriae incumbens sensum, vel naturae instinctu, vel consuetudinis receptae arbitrio, exprimere solet. Cor^a enim cum gravis mœstitia occupat, lachrymas naturalis necessitas exprimit, et spiritus ictu doloris impulsus, quemadmodum totum corpus quatit, ita oculos, quibus adjacentem humorem perpremit et expellit. *Planctus* vero, κοπετός, quum pectus manibus contundunt, caput allidunt, crines vellicant, et consimiles sibi injurias inferunt, ex instituto dolorem indicare videtur; ex se enim hi gestus furoris potius quam mœroris indicia sunt, et mentem emotam magis, quam affectu commotam repræsentant. E quibus sic explicatis, et ad contextum collatis atque expensis, hæc tria elicimus documenta.

Primo, Ad divinam iram leniendam, et pœnas, quæ ex illa consequuntur, avertendas, necessario requiritur ac summopere conducit seria resipiscencia, seu vitæ reformatio et morum emendatio. Cujus effati veritas cum aliis plurimis testimoniis et exemplis e sacra pagina, tum validissimis e rei naturâ deductis argumentis, demonstrari potest. Testimonia atque exempla prætereo, cum brevitatis studio, tum quia huic fundamento universa fere prophetarum præconia innitantur, ad hoc evincendum tot valida elenchorum tela vibrantur, ad hoc persuadendum illorum atroces minæ, graves querelæ, pathetici hortatus diriguntur. Argumenta vero perstringemus. Et,

1 Patet hoc ex naturâ et ingenio hominum,

^a Sen. Ep. 99.

quibus pœnæ infliguntur. Hi enim dum vitiosis habitibus imbuuntur, pravis affectibus distorquentur, et impuris moribus indulgent, non possunt non Deo displicere, nequeunt suis nefariis flagitiis non divinam in se indignationem provocare. Non sunt cœlestis misericordiæ idonea objecta, non capaces ullius felicitatis. Ita comparati sunt, ut non prosit illis, imo obsit magnopere et noceat divina indulgentia. Ex divinis beneficiis ut nullum commodum, ita gravissimum detrimentum percepturi sunt; nec ab ipsis deteriores tantum fient, sed et miseriores, ut sibi et aliis molestias creent, inde ansam arrip-turi. Ex impunitate crescit improbitas, et corroboratur prava dispositio. Inde pœnitentiæ omnis cura abjicitur, sensus peccati extinguitur, cor obdu-ratur, conscientiæ callus obducitur, animus ad divi-næ legis monita minasque obsurdescit. Inde stolidi magis, præfracti, obstinati, intractabiles fiunt, gi-ganteam quandam animi ferociam concipiunt, hor-ribili superbiâ inflantur, profundo stupore demersi obbrutescunt: sui inmemores evadunt et Dei, quem quia scelerum vindicem non sentiunt, vereri desi-nunt, aspernantur et negligunt, tandemque existere non credunt, aut rebus humanis non prospicere. Itaque priusquam vitiis renunciaverint, virtutem-que amplexati fuerint, non jure debetur, non ex decoro convenit, imo non expedit illis, ut a pœnis liberentur, aut Deum sibi propitium experiri vide-antur. Cum vero ita dispositi fuerint, tum divinæ misericordiæ capaces esse incipiunt, tum faventis cœli beneficia grato animo accipere, et ex rebus prosperis qualemcunque fructum percipere queunt.

2 Patet idem ex naturâ, fine et usu pœnarum. Naturam habent remedii. Ex primariâ intentione

suâ ad correctionem ordinantur. Ad hoc utiles sunt, ut melior et feliciores evadat, qui perpetitur: ἡ κόλασις ἐπ' ἀγαθῶ καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ κολαζομένου^b. non ex purâ vindictâ procedunt, non ex odio mero; sed ab irâ quadam propenso amore temperatâ, quali subinde parentes in liberos incandescunt. Non sui gratiâ inferuntur, nec in patientis dolorem, miseriam, perniciem tendunt, imo in ejusdem gaudium, solatium, salutem collimant et destinantur: παιδείας rationem habent, quem castigant, monentis et instruuntis; medicinæ amaræ, sed salubris; cathartici fastidium parientis, ast vitiosos humores evacuantis: caustici putridas excrescentias adurentis, sanas carnes reparantis. Instar ferri corruptas partes recidunt, sinceram conservant. Falcis ritu, inutiles ramos amputant, ut feliciores inserantur. Tanquam ventus, aream averrunt, diffillant paleas, frumentum emundant. Ut ignis, sordes absumunt, scoream segregant, bonam massam puriorem, nitidiorem, splendidioram reddunt. Verum animæ purgatorium sunt, ei incoctam labem excernens, affectus spurcos purificans, mentem cœlo præparans. Nec ob alios fines, quam ut animi stolidas opiniones avellant, stupidam incuriam excitent, contumacem ferociam contendant, fastuosos tumores reprimant, indomitas cupiditates compescant, peccati vividum sensum ingenerent, conscientiæ veterum excutiant, sui moneant, Dei memores timentesque efficiant, divinæ providentiæ fidem faciant, vitiorum denique ut radices extirpent, virtutum semina insinuent, vitam reforment, moresque corrigant, pœnæ mortalibus infliguntur. Quos fines antequam assequutæ sunt, expedit ut perdurent, illasque subducere crudelitati

^b Clem. Alex. Pæd.

verius quam clementiæ esset deputandum. Sin scopum suum attigerint, castigatumque ad sanam mentem pertraxerint, earum omnis ratio evanescit, tum peracto suo negotio protinus cessare debent, nec habent quod ultra operentur; tum prorsus inutiles sunt, et velut sano medicina, frustra adhibentur.

3 Patet hoc ipsum ex naturâ Dei pœnas infligentis: quæ quidem ex quadam naturæ proprietate impura omnia et perversa odit ac detestatur; citiusque adversi poli coëant, prius cœlo infernus collidatur, facilius inter se amice conspirent infensissimæ antipathiæ, desinat esse prius contrarius ignibus humor, quam cum homine Deus, pessimo Optimus in gratiam redeat. Non potest ille non ad omnem impuritatem expurgandam, ad omnem iniquitatem coercendam, ad omnem nequitiam expugnandam, non seipsum naturæ sanctissimæ indesinenti impetu effundere. Nec ex alio manat hæc qualitas, quam ab illo bonitatis immensæ dulcissimo fonte. Bene enim Clemens Alexandrinus: *ἐπεται τῷ ἀγαθῷ, ἥ φύσει ἀγαθός ἐστιν, ἡ μισοπονηρία* quippe vitia quantum creaturæ suæ damni, molestiæ, miseriæ, afferunt, nequit ignorare, nec cum sciat non misereri et succurrere laboranti; nec ideo non enixam operam dare, ut a gravissimis istis malis liberetur, via naturæ suæ convenienti, id est, monitis, hortatibus, minis, correptionibus et pœnis; quas proinde infert, non sponte, nec ex suopte ingenio, sed invitus, et quasi coactus. Talem nobis depingit Jeremias Threnorum iii. 33. *Qui non affligit ex animo suo, mœstitiâque afficit mortales.* Talem se præbuit, cum Ephraimum castigaret, prophetâ attestante, *sonuerunt viscera mea super*

eum, quasi condoleretur ac compateretur patienti. Sæpe se opera sua universa diligere testatur, mortem impii nolle, omnes ad salutem perductos velle. Nos vero Parentis optimi in nos indignationem concitamus, nos clementissimi Domini ultricem manum armamus,

—neque per nostrum patimur scelus
Iracunda Deum ponere fulmina.

Optime in hanc rem Salvianus: *Nos vim Deo facimus iniquitatibus nostris, nos nolentem ulcisci cogimus, nos parcere volentem non permittimus.* Nec male Deo convenit quod Augusto tribuit Naso,

Est piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Quique dolet quoties cogitur esse ferox.
Qui cum triste aliquod statuit, fit tristis et ipse;
Cuique fere pœnam sumere pœna sua est.
Victa tamen vitio est hujus clementia nostro,
Venit et ad vires ira coacta suas.

Clemens est Dei ira, mitis justitia, salutaris severitas. Itaque antequam peccator resipiscat, potest Deus a pœnâ irrogandâ absistere, non magis quam bonus et justus esse desinere; nec magis quam fidelis medicus a curando abstinere, prius quam morbum expulerit, ægrumque ad justam sanitatem perduxerit. Tum vero, cum propositum suum obtinuerit, cum perversum rectificarit, aberrantem reduxerit, male affectum ad sanam mentem restituerit, ultro ei deferbescit ira, intime reconciliatur animus, serenatur vultus, seponitur flagellum, manu excidit fulmen; tum favoris amplo cumulo præterita supplicia compensat, et ad bonam frugem revocatum prodigum tenerrimo affectu complectitur; nec absurde dixit Seneca^c, *Deum habet, faventem*.

^c De Provid.

tem et propitium, quisquis sibi se propitiavit. Est enim Deus ex indole æternâ, necessariâ et immutabili benignus, misericors, placabilis, χρηστός, φιλόανθρωπος, μακρόθυμος, πολυέλεος· quo propterea argumento noster vates Judæos ad conversionem invitat, versu proxime sequenti, *Convertimini, inquit, ad Jehovam Deum vestrum, quia misericors et miserator est, longanimis, et multæ misericordiæ, et pœnitens super malum.* Talemque nobis Deum sacræ literæ, naturæ vox, gentium consensus, suffragia sapientum, et quotidiana experientia exhibent ac repræsentant. Ex quibus liquido apparet, quo Dei iram et inde oriundas calamitates evitemus, nobis necessario incumbere, ut convertamur ad Deum cum toto corde; id est, primo ut vitam reformare et mores emendare studeamus.

Secundo, Ex his colligimus, ad Dei iram aver- tendam necessario exigi et plurimum conferre de peccatis admissis serium dolorem, seu validam animi displicentiam. Cujus etiam pronunciati veritatem cum multa sanctæ scripturæ loca confirmant, tum rei ratio perspicue evincit. Quisquis enim vitæ male actæ sibi conscius, quot bonis exciderit, quantis se miseriis implicuerit, quam impie, inique, ingrate, optimum Patrem ac Dominum tractaverit, quantam a se bonitatem alienaverit, qualemque adversus se potentiam irritaverit, serio perpendit, non potest non summopere contristari, et gravissimâ cum animi anxietate sortem suam deplorare, nec ideo non peccata sua valde detestari, tot malorum causas, tam acerbi doloris origines. Ad quæ in posterum devitanda (cum alioqui divinæ indulgentiæ spes affulgeat), ut vitæ melius instituendæ consilium ineat, eique pertinaciter insistat, prægus-

² Cor. vii.
10.

tatæ amaritudinis memoriâ acerrime stimulat^r: ita quod S. Paulus asserit, ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. Etenim ut Aristoteles ait^d, λύπη καθ' αὐτὸ φευκτόν, nec in illa quis ultro se ingerit, a quibus vehementer doluisse se recordatur. Timet naufragus mare, ignem fugit, quisquis cum vel semel attrectavit; corpori cavet miles utcunque saucium se expertus; solitarios calles declinat a prædonibus aliquando spoliatus; qui ægrum se commemorat, sanitati noxia aversatur; quæ fastidium olim pepererunt palatum semper respuit; quidni æque a vitiis abhorreat, qui vitiorum acerbos morsus præsensit? Se vero nec Deum vereri, nec peccatum odisse, nec seipsum nosse, nec periculi sui conscium esse, nec emendandæ vitæ propositum fovere, nec proinde divinæ misericordiæ capacem aut veniæ opportunum esse commonstrat, qui morborum spiritualium maxime sontico laborat, τῇ ἀναλγησίᾳ. Itaque ubique Deus sibi demissam animi dispositionem impense placere, se mœstos consolari, afflictos et animo pauperes recreare, humiles erigere, laborantes sublevare, corde contritos sanare, miseriæ suæ sensu dejectis veniam, subsidium, effugium indulgere, paratum ostendit; contra his oppositos animi habitus, superbiam, arrogantiam, confidentiam, ferociam aversari et abominari profitetur. Itaque ad Deum mitigandum, et pœnas depellendas, expedit, ut de admissis peccatis serio dolcamus.

Tertio, Deducimus ad eosdem effectus, (nempe ad favorem recuperandum, et instantes calamitates averuncandas) externis animi mœsti contritique signis qualemcunque efficaciam competere, eadem-

^d Ethic. Nicom. x. [2. 2.]

que a Deo injungi, probari, benigne accipi. Docemur hoc cum aliis, tum Achabi et Ninevitarum illustribus exemplis, et illo Ezræ viii. 23. *Jejunavimus itaque, et petivimus a Deo nostro propter hoc, et pacatus est nobis.* Nec de nihilo est quod, ut præmonitum, hæc conversionis et resipiscentiæ titulis commendata nobis veniunt. Nimirum Deo valde arrident doloris nostri spontanea ostentatio, humilitatis verecunda expressio, mutati propositi solennis attestatio; divinam gloriam illustrant, nostrum statum decent, ad mutuam ædificationem faciunt, quam profitentur pœnitentiam valde promonent, augent, confirmant, vitæque ad emendationem properantis eximia pignora, auspicia, adminicula sunt: imprimis jejunium, de quo, quia res meretur, et præsens occasio flagitat, paulo fusius disseremus.

De *jejunio* nihil uspiam habetur in lege Mosaicâ expresse præscriptum, aut definitum; nulla regula traditur ejus observationem dirigens, nullum tempus ei dictum aut injunctum legimus. Nec alibi fere sub alieni nominis larvâ innuitur, nisi ubi de expiationis festo agitur, in quo Judæis præcipitur, ut animas suas vexent; quam vexationem sicuti de aliis abstinentiis voluptatum, ita præsertim de jejunio interpretantur Hebræi, haud absurde, ut mox videbimus. Nihilominus constat ipsos postea sibi omne genus jejunia instituisse, tam ordinaria, et ex statis temporum intervallis recurrentia, quam extra ordinem, et hæc cum publica, tum privata. Statuorum jejuniorum celebris est mentio apud Zachariam vatem, cap. viii. : *Jejunium quarti, et jejunium quinti, et jejunium septimi, et jejunium decimi, mensis erunt domui Judæ in gaudium, et lætitiā, et*

solennitates præclaras; quæ quidem jejunia quatuor ex occasione variarum afflictionum et ærumnarum, quæ genti Judaicæ obtigerant, jam olim indicta, ad hunc usque diem observantur. De jejuniis extraordinariis ob præsentem aliquam vel imminuentem calamitatem indictis sæpe legimus, quale Israelitarum, quum a Benjamitis cæsi et profligati sunt; Josaphati regis, quum ipsi Moabitæ et Ammonitæ bellum inferrent; Esdræ, cum ex captivitate Babylonicâ ad templum instaurandum se accingeret. Privatorum etiam jejuniorum non infrequens est mentio, quæ pii homines suo arbitrio ad bonos fines sibi obeunda susceperunt; nec opus est ut Davidis, Nehemiæ, Danielis, et aliorum exempla proferam quando Salvator noster illis legem dixerit, et methodum descripserit; et constet e Judæis, quicumque præ cæteris devoti et pii erant, per totius anni curriculum singulis diebus Lunæ et Jovis jejunii agendi consuetudinem usurpasse, in quibus ille in evangelio Pharisæus gloriosus nomen profitetur suum. E quo ritu fluxisse videtur mos iste Christianorum antiquissimus, et nescio an ab ipsis apostolis ad nostra usque tempora deductus, bis hebdomatim jejunandi, utpote qui a Clemente Alexandrino, et Tertulliano, vetustissimis Patribus, communi suorum temporum usu comprobatus memoretur. Imo in hac omni materiâ, quam Judæi licentiam sumpserant, sibi eandem Christiani vindicarunt, quod ne facerent, nulla ratio prohibuit. Nam ex eo, quod licet in lege Mosaicâ de jejuniis omnibus (unico forsitan excepto) altum sit silentium, nedum ut de iis lex ulla figatur, vel certa aliqua et constans regula præstituatur, utcunque Hebræi non dubitarint complura ipsi observare, et

aliis observanda præcipere, clare sequitur, Hebræos non ita se Mosaicæ legi adstrictos censuisse, ut extra ipsius explicitum præscriptum in cultu divino nihil attingere deberent; quin potius quæ ad pietatem in lege commendatam vel promovendam vel exprimendam conducere videbantur, ultro excogitabant, instituebant et observabant, prophetis Dei non improbantibus, imo laudantibus, et astipulantibus; qualia fuerunt festa *εὐχαριστικά*, atque jejunia Purim, Mardochæi magnatis autoritate stabilita, et Encænia a Machabæis instituta; atque illæ, de quibus modo dictum, jejuniorum statæ solennitates. Quod si id Judæis non illicitum fuit, quibus Deus, quoad ritus religiosos et modum cultus sui, curiosius prospexerat, et strictiores officiorum cancellos præfiniverat, multo minus Christianæ ecclesiæ adempta est, quam et semper sibi asseruit, quæ ad *λογικὴν λατρείαν* honesta, decora, utilia videbuntur, statuendi et præcipiendi potestas, cui scilicet Deus ampliorem indulsit libertatem, cui in modo, ordine, mensurâ et circumstantiis cultus sui nihil fere expressum, determinatum, vel singulare præcepit, ut consulto ipsius iudicio et prudentiæ reliquisse videatur, quod in his rebus sibi ex usu esset, liberum deligendi arbitratum. Quod nisi partium immodicum studium, et altercandi prurigo pestifera multos transversos ageret, et omnia ex certis incerta faceret, nullam arbitror hac in parte, ut per multa secula non fuit, ita nunc dierum exituram controversiam. Et sane qui Judæos in extraordinariis festis atque jejuniis celebrandis sequi se et imitari non diffitentur, cur in statis et ordinariis obeundis eorundem exemplum tam pertinaciter detractant, nisi quantum in animos hominum præjudicia

valcant, non ignorant mirum cuius videri possit. Non enim hoc facere magis liberum illis fuit, quam nobis; imo tanto magis nobis, quanto Deus nobis parcus in his rebus providit, nosque minus arctis limitibus circumscripsit, quanto nos illis altius sapere voluit, quantoque licentiâ concessâ nos melius uti possumus, aut posse debemus. Nec major iis ratio fuit, aut graviores illi causæ, cur hæc solennia jejunia procuderent, quam prisci religionis Christianæ antistites habuerunt, ut nobis nostra commendarent. Siquidem enim Judæi tabulas legis lapideas confractas, Hierosolyma obsidione cincta, templum concrematum, Gedaliam interemptum (quæ scilicet ex Judæorum unanimi consensu causæ fuerunt præcipuæ quatuor, quorum Zacharias meminit solennium jejuniorum instituendorum) anniversario in perpetuum luctu recolenda autumarint; si istarum rerum recurrens memoria, ut proavorum antiqua delicta deflerent, et memorem Dei vindictam deprecarentur, satis illis causæ subministrarint, quanto dignior est passio Domini et Redemptoris nostri, qui pro nobis acerbam et ignominiosam mortem subiit, quæ solenni recordatione quotannis (quid si dixerim quotidie?) in sempiterna secula sit concelebranda? quanto potiori jure occasionem hanc arripere debemus peccata nostra gravissima fatendi ac deplorandi, qua Filium Dei sanctissimum et innocentissimum, deque nobis optime meritum, in crucem adegerunt? quo præterea luculentiori symbolo tam impensi amoris sensum exhibeamus? quo illustriori indicio pro tam eximio beneficio gratitudinem nostram exprimamus? quo denique certiori documento tantæ erga nos bonitatis benevolentiae et charitatis susceptum æstimare

nos, suscipere, et magni pendere demonstramus? Non ideo gravior illis causa fuit, sed nec sanctor finis propositus nec usus commodior oblatus fuit, nec major necessitas incubuit, nec uberiores inde fructum isti percipere potuerunt, quam nos possumus; quod patebit jejunii fines et usus expendenti, quos nobis sacræ literæ, ratio et experientia ferme tales indigitant.

Primo, Primarius jejunii finis in sacrâ paginâ perhibetur, ut ob perpetrata peccata conceptum dolorem augeat et intendat; unde passim afflictio, vexatio, humiliatio, vel depressio animæ nuncupatur; Græcis traductoribus nunc *κάκωσις*, nunc *ταπείνωσις τῆς ψυχῆς*. Ps. xxxv. 13: *Affligebam in jejuniō animam meam; ἐταπείνουν ἐν νηστεία τὴν ψυχὴν μου*. Esræ viii. 21: *Tunc indixi ibi jejunium juxta fluvium Ahava, ut affligeremus nos coram Deo nostro*. Esaiæ lviii. 3: *Ut quid jejunavimus, et non asperxisti, affliximus animas nostras, et nescivisti?* Judithæ iv. 9: *ἐταπεινοῦσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ*, quod de jejunio intelligi ex contextu liquet. Et proinde patet in expiationis festo, quum imperatur ut affligant animas suas, de jejunio recte accipi a Judæis: quod et sub gravis pœnæ periculo injungitur, Lev. xxiii. 29: *Omnis enim anima, quæ non fuerit afflicta eo ipso die, excidetur a populis suis*. Idemque proculdubio respicitur, Num. xxx. 14: *Omne votum, et omne juramentum obligationis, ut affligat animam suam, Ὁρκος δεσμοῦ κακῶσαι ψυχὴν*, ubi materia fit voti vel juramenti Deo sancte præstandi, etiam a feminis. Nec obscurum est, pio dolori amplificando jejunium quantopere inseruiat; tam operative naturam lacescendo, sensum imitando, spiritus acuendo, appetitum stimulando,

quam privative dolorem prohibens gaudium submovendo, voluptatem extinguendo, et lascivientis animi impetus coercendo. Recte philosophus, Nicomacheorum ultimo, γινομένης μὲν ἀναπληρώσεως ἡδοίτο ἄν τις, καὶ τεμνόμενος λυποῖτο^e; *Semper inedia major sequela est, sic ut lætitiæ accessio saginæ.* Nec sane nisi subductis lætitiæ alimentis, cibo et potu, possibile est, ut quispiam valde contristetur. His natura velit, nolit, reficitur, oblectatur, exultat. Ex horum usu per inevitabilem resultantiam venæ turgent, spiritus exhilarantur, corpus roboratur, sensus titillatur, lætificis halitibus cerebrum repletur, imaginatio obtunditur, et cum mentis acumine tristitiæ acrimonia hebetatur. Itaque ferocienti jumento pabulum subtrahendum, servus contumax fame edomandus, prurienti naturæ blandimenta præcidenda sunt, siquidem peccati vivido sensu cruciari, et vehementis molestiæ aculeis animum pungi oporteat.

Secundo, Nec solummodo dolorem alit jejunium, sed et spiritualem parit lætitiā, animumque ad percipiendam e cœlestibus voluptatem sumopere disponit; nec hoc tantum indirecte et ex consequenti, quatenus defunctæ officio conscientiæ necessario gaudium adnascitur, sed directe et effective, juxta Augustini dictum: *Cessando a lætitiâ carnis acquiritur lætitiā mentis^f.* *Crassis enim corporeæ voluptatis fumis soluta mens amœnioribus radiis scintillat.* A ventriculo quæ exhalant, nubibus discussis, in amabile sudum serenatur; sensualis complacentiæ sordibus detergis, nitidiori facie resplendet. Compedibus exemptis liberior, onere

^e x. [x. 3. 6.]

^f [De Util. Jesun. Cap. v. Opp. Tom. vi. col. 618 A.]

sublato levior, amotis impedimentis expeditior, molestiis abdicatis alacrior, sensu carnali destituta ad spirituales gustus acrior, occupationibus corporeis defuncta ad intellectus munia habilior, inimica carne debilitata, spiritu fortior, vegetior, animosior, ex his omnibus lætior, placidior, vivacior evadit. Quo spectat Basilii monitum, εἰ βούλει ἰσχυρόν ποιῆσαι τὸν νοῦν, δάμασον τὴν σάρκα διὰ νηστείας.

Tertio, jejunium ad precum aptitudinem et efficaciam admodum conducit. Unde hæc duo, *oratio et jejunium*, in sacris literis indivulsâ copulâ sociantur; juxta Chrysostomi effatum, νηστείας ἀδελφὴ καὶ ὁμόζυγος εὐχή. Uno partu gemellam hanc sobolem religio enixa est: inde perpetuæ consuetudinis fraterno vinculo colligantur; idem sacra biga officiorum jugum trahit; indissociabili nexu comitantur se invicem, et amice conspirant, maximosque semper ad pietatis effectus collatas operas præstant. Σύν τε δὴ ἔρχομένω^g nihil non valent efficere, cœlum flectunt, infernum expugnant, mala abigunt, judicia avertunt, beneficia accersunt. Ex hisce partibus conflata est sanctæ mulieris Annæ devotio, Luc. ii. 37: Νηστείας καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν· quo his vacarent, monet apostolus conjuges, ut maritali toro interdum abstinerent, 1 Cor vii. 5: Ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ, καὶ τῇ προσευχῇ. Harum junctas vires libidinum dæmoniis eliminandis unice sufficere docet Christus, Matt. xvii. 21: Τοῦτο τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Geminâ hac oblatione apostoli Deo sacrorum administratos consecrabant, et ecclesiæ gubernaculis presbyteros admovebant. Act. xiv. 23: Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ.

^g Adag.

quorum vestigiis etiamnum insistit ecclesia, et semper inhæsit; ut non dubitet Basilius M. affirmare, nefas esse sine jejunio quenquam sacrum hoc officium attrectare: οὐ γὰρ δυνατόν (inquit) ἄνευ νηστείας ἱερουργίας κατατολμῶν^h. Imo nec olim nisi per orationis atque jejunii bipatentes valvas, quisquam in ædem Dei, Ecclesiam dico, admissus est. Auctor est S. Justinus, Apol. IIⁱ pro Christianis: Ὅσοι ἂν πεισθῶσι, καὶ πιστεύωσιν ἀληθῇ ταῦτα, τὰ ὑφ' ἡμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι, καὶ βιοῦν οὕτως δύνασθαι ὑπισχνῶνται, εὐχέσθαι τε καὶ αἰτεῖν νηστεύοντες παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν προσημαρτημένων ἄφεςιν διδάσκονται, ἡμῶν συνευχομένων, καὶ συννηστευόντων αὐτοῖς. Nec fere (ut paululum digrediamur) ut sine precibus, sic absque jejunio præclari quicquam gestum aut administratum legimus. Sub jejunii conditione humani generis salus primæva stetit; nec nisi violatâ legum vetustissimâ, *Ne comedas*, simul et semel pessundati omnes, et ab amplissimæ felicitatis fastigio in hunc infimæ miseræ statum delapsi sumus; nec jejunio nobis jam opus esset, si Eva olim jejunasset^k. Jejunii quoque impatiens Esau, *Facilius ventri quam Deo cessit, pabulo potius quam præcepto annuit, salutem gulâ vendidit*^l; et ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ, ut est apud auctorem ad Hebræos. Quadragesimale quoddam jejunium quum observaret Moses, vidit oculis Dei gloriam, et audivit auribus Dei vocem, et corde

Heb. xii.
16.

^h Vid. Cyp. Ep. vii. p. 20. [Sed de victu parco et sobrio potu divinis dignationibus admonemur; scilicet ne vigore cœlesti sublime jam pectus illecebra sæcularis enervet, vel ne largioribus epulis mens gravata minus ad preces orationis evigilet. Opp. p. 15.]

ⁱ [Apol. i. 61. Opp. p. 82 n.]

^k Εἰ ἐνήστευσεν ἀπὸ τοῦ ξύλου ἡ Εὐα, οὐκ ἂν ταύτης νῦν ἡμεῖς ἐδεόμεθα τῆς νηστείας. Bas.

^l Tertull. [de Jej. cap. iii. Opp. p. 545 c.]

conjecit Dei legem^m Æque diuturnæ inediae patiens, legis vindex, et vatum antesignanus Elias, cum in speluncam divertisset, familiari Dei congressu et quodam Numinis quasi contubernio exceptus est. Nec in minus temporis spatium protracti jejunii armaturâ instructus, legis veterisque instaurator, et novæ auctor, Christus Diaboli insultus sustinuit, repulit, superavit, ἡμᾶς παιδεύων νηστείας ἀλείφειν, καὶ παιδοτριβεῖν ἑαυτοὺς πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἀγῶνας, ut optime inquit Basilius. Paris intervalli abstinentiâ Ninevitæ enormibus flagitiis suis accensam Dei iram restinguere, excidii latam in se sententiam rescindere, ipsumque Deum quasi ad palinodiam adigere potuerunt: quod exemplum intuens Patrum non nemo satis audacter dixit, *Sodoma quoque et Gomorrha evasissent, si jejunassent.* Semiquadragesimali temperantiâ (vir desideriorum) Daniel ad visiones eximias claro intuitu conspiciendas, atque ad revelationes istas mirabiles puro animo percipiendas sese comparavit. Triduo jejuniio Regina Esthera Amani perniciosas molitiones elusit ac infregit. Jejuniio freti Esdras et Nehemias ad urbem sanctam extruendam, et domum Dei instaurandam, auspicato se contulerunt. Ejusdem præsidio communiti Samuel Philistæos, Josaphatus Ammonitas, et, ni fallor, Hezekias Assyrios exultantes repressit et profligavit; Achabus vero quas peccando acceleraverat pœnas, jejunando distulit, et a se penitus elongavit. Quæ ex sacrâ scripturâ lubens commemoro, ceu non temere effusa, sed in usum et exemplum nostrum πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἑλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, tradita et consignata. Quid porro pœnitentiæ præconem referam et evangelicæ lucis

^m Tertull. [de Jej. cap. vi. p. 547 B.]

² Tim. iii.
¹⁶.

phosphorum, Johannem, cujus vita, angelicæ æmula, μία νηστεία ἦν, ut e Patribus aliquis dixit, continuum fuit jejunium? quid ethnici orbis magistrum apostolum, qui, seipso teste, frequentibus jejuniis corpus suum subegit et maceravit? cum nemo, opinor, usquam fuerit sanctorum, qui non ad cœlestem militiam sacra hac gymnastice se exercitârît, qui non divinâ hac face devotionem suam accenderit, cujusque non hac alâ subvectæ preces ad cœlos evolarint. Nam ut Basilius, νηστεία προσευχὴν εἰς οὐρανὸν ἀναπέμπει, οἷον εἰ πτερὸν αὐτῇ γινομένη πρὸς τὴν ἄνω πορείαν. Hoc autem præstat (ut tandem ex diverticulo in viam redeamus), preces, inquam, adjuvat jejunium,

1 Indigentiae nostræ sensum imprimendo, et excitando animæ desiderium ad res necessarias appetendas. Nobis enim usu venit, ex unius rei, qua caremus, conscientia, ut ad alia, quibus pariter egemus, considerata et expetenda erigamur; et semel excitatus affectus ad quælibet sua objecta se promptius diffundit, haud secus quam fluens aqua in quosvis sibi obvios canales facile derivatur Terreno pabulo destitutus, cœlestis cibi memor et cupidus efficitur: corporeæ voluptatis exors ad spirituales delicias anhelat.

2 Deinde comprimendo cupiditates lascivas, impuras, supervacuas, quibus sancta animæ desideria, ceu puræ aquis superfusis flammæ, suffocantur; quibus affectuum meliorum fervor retunditur, cordis puritas inficitur, Spiritus Sanctus abigitur.

3 Item animam ad meditationem facilius, suavius et tranquillius obeundam comparando; dum multiplice sarcina prægravatum allevat, corporeos tumultus sedat, fluctuantem phantasiam componit, et phantasmata vaga, stolidi, tumida, spurca fugat,

crassos halitus discutit, menti nebulam offundentes, cogitandi quoque instrumenta, spiritus animales defæcationes reddit, puriores, subtiliores, agiliores.

4 Denique animæ dispositiones istas gignendo, alendo, confortando, quibus Deus potissimum delectatur, et ad auscultandas preces disponitur. Nam,

Quarto, Jejunium ex se est exercitium multarum virtutum, quas procreare aptum natum est, productasque fovere et conservare. Omnimodæ temperantiæ directe et immediate inservit, ejusque fidissima disciplina, utilissima palæstra, tutissima est custodia. Docet enim appetitus immodicos refrænare, voluptatum illecebris obsistere, corpus subigere et δουλαγωγεῖν. Affectus carnales cohibet, voluntantem propriam subjugat, et ad εἰς τα παρνησίαν assuefacit. Humilitatem ac modestiam vi quadam suâ peculiari parit et nutrit. De poenitentiam quid dicam, ad cujus incrementum ex primariâ intentione designatur, nec idcirco inepte a quodamⁿ vocatur, ἀρχὴ μετανοίας, et ab eodem dicitur, μετάνοια χωρὶς νηστείας ἀργή? Paucis, ad vitiorum ferme omnium radices avellendas, nervos succidendos, alimenta subducenda, fomites restringendos, non exilem sortitur efficaciam. Nec, si frequens ejus usus sit, si bono animo suscipiatur, et prudenti consilio administretur, ullum fere habet religio omnis nobilius, potentius, accommodatius instrumentum.

Quinto, Utile est jejunium publicum præsertim ad hoc, ut dolorem nostrum significet, alienum eliciat, humilitatem privatam prodatur, publicam provocet, et consequenter ut gloriæ Dei consulat, et ecclesiæ ædificationem promoveat. Nos enim

ⁿ Bas. M.

peccata nostra sentire, fateri, detestari, deplorare, deprecari, divinam Majestatem vereri, potentiam expavescere, justitiam agnoscere, misericordiam implorare testatur: quam de Deo magnifice, de nobis demisse sentiamus; ut pœnis merito obnoxios, præmiis indignos, beneficiis impares, nec necessaria vitæ, nedum oblectamenta attingere promeritos nos arbitramur; quamque præ Dei cultu, favore, et obsequio reliqua omnia, utcunque suavia, vel necessaria contemnimus et posthabemus, eo palam docemus et profitemur. Omitto minores ejus usus et commoditates percensere, veluti quod satisfactionis cujusdam speciem habet, dum delicta nostra voluntariis quasi pœnis expiamus; nos ipsi judicamus, ne judicemur a Deo; Deoque illatæ injuriæ spontaneâ ultione divinam nemesis antevertimus, cum Augustino nimirum dicente, *Excrucio me (plane) ut ille pareat; do de me pœnas, ut ille subveniat*: quod ex eo temporis usuram lucramur, negotiis secularibus renunciantes, ut divinis vacemus; ut cœlesti pabulo reficiamur, terreno temperantes; nec digerendum stomacho cibum ministrantes, ut piâ meditatione defixi divina ruminemus: quod corporis sanitatem conservat, et infirmitati medetur, unde μήτηρ ὑγίειης, εὐεξίης φυλακτήριον, σώματι σίνοικος ἀσφαλῆς^o dici meruit: quod denique charitati et eleemosynis suppetias fert, nostræ gulæ abstrahens, quod pauperum fami saturandæ erogamus; quod in vero jejunio requirit Esaias, cap. lvi. *Nome hoc est jejunium quod ego elegi—Ut frangas esurienti panem tuum, et pauperes vagos introducas in domum, &c.*

Es. lvi. 7.

Accedunt ad laudem jejunii consummandam,

^o Basil. M.

Christi et apostolorum exempla, monita, consilia; piorum omni ævo consentiens praxis, sanctorum Patrum magnifica encomia. et argumentorum invictissimum, experientia utentium. Cum igitur tam graves causas, tam laudabiles scopos, tam insignes usus, tam eximios fructus, tam sanctam auctoritatem habeat jejunium. quæ causa est, ut ecclesiæ adeo salutare institutum commendanti refragemur? Quid si lamentabili cum ejulatu vociferari, lachrymis coactis sinum perfundere, vestimenta discindere, pectus tundere, cilicio corpus involvere, capiti cineres inspergere. humi nos prosternere. et pulvere demersos volutare, (qualia pœnitentiæ indicia. non inter Judæos modo, sed et veteres apud Christianos invaluisse. præter indubitata suffragium historiæ vel hujusce diei titulus abunde fidem fecerit, a nobis ecclesia postulare? Ita pauca. tam mitia. adeo facilia jubenti qui tam præfracte adversantur. quo clamore tam austeram disciplinam exciperent, quas querelas evomerent. quales tragœdias excitarent? At quibus longe graviora illi pertulerunt. cur nobis intoleranda videntur? quæ fructuosa illi experti sunt, unde nobis pernicioosa evaserunt? quamobrem nos ceu superstitiosa arguimus. quæ sancta illi reputarunt? Quæ prisci doctores illi, quibus religionem nostram acceptam, servatam, propagatam, nobisque in manus traditam debemus; illam qui voce professi sunt, ingenii acumine viribus propugnarunt, vitæ exemplo illustrarunt, et sanguine suo obsignarunt; quæ. inquam, illi probarunt, laudarunt, usurparunt, quare nos damnamus, rejicimus, detrectamus. nisi quod nos illis immane quantum magis delicati, morosi, refractarii sumus? Certe nondum officii nostri ratio cessavit, nec divini

præcepti vigor defecit, nec ecclesiæ quasi senio confecta potestas expiravit, nec rei ipsius virtus effœta, vel abolita est efficacia. Adhuc jejunium utile, et salubre, et sanctum, et pene necessarium est; quod nemo ausit negare.

Displicet vero quod tempus ei præstitutum, quod crebrius usurpatur, quod præcipitur, et imperatur; placitum nempe si vagæ, indeterminatæ, et arbitrariæ observantiæ permittatur; imo vero ita placitum ut penitus negligatur, contemnatur, in desuetudinem abeat, nisi certa illi lex figatur, et statum tempus deputetur. Quidni etiam iisdem objectiunculis freti ab oratione crebrâ, a Deo solenniter laudando et celebrando, a concionibus frequentandis, et ab omnibus sacris officiis pariter abhorreant? quibus etiam sua tempora assignavit, quorum frequentem usum exigit, quæque pari auctoritate sanxit ecclesia? cur non et hæc libero cujusque arbitrio relinquuntur, ubi, quando, quomodo collubitum fuerit, suscipienda, vel omitenda? Annon confessio peccatorum nostrorum æque ac divinorum beneficiorum agnitio; dolor pro Deo offenso, ac lætitia in Deo propitio; contritio cordis, ac emendatio vitæ; humiliatio, sui abnegatio, abstinentia voluptatum æque ac aliæ quælibet virtutes a nobis semper exiguntur? Quidni igitur harum instrumenta, adminicula, exercitia, pariter ac illarum, in perpetuo, constante, ordinario, præfinito sint usu? Et si hæc sæpius adhibita vitæ sanctimoniam juvare queant, ædificationi communi inserviant, nec exiguas nobis utilitates afferant, quæ ingratitude, quæ iniquitas, quæ perversitas, imo quæ insipientia est, optimæ matris curam aspernari, consilia respuere, mandatis obmurmurare!

Verum hisce diutius inculcandis ut abstinence, tempus admonet, ne prolixitate nimîâ patientiam vestram violem, vobisque quam immodice laudo, importune inducam pœnitentiam. Ad hoc igitur tantum veniæ vestræ indulgentiam aliquantisper peto, liceat ut mihi duntaxat paucis ad nos prophetæ verba adaptare, *Convertimini ad me cum toto corde vestro in jejunio, et fletu, et planctu.* Convertamur, inquam, nos ad Deum; Nos vitam reformare, peccata deflere, supplicis pœnitentiæ signis conspicuis fructibusque idoneis iratum Numen mitigare, summâ ope enitamur: Nos, quibus alios convertendi officium incumbit, quique ad Deum redeuntibus præire exemplo, et iter præmonstrare debemus: Nos, qui in Deum præ aliis gravissime deliquimus, contra mentis lumen clarius, et veritatem intimius perspectam, et acriores conscientiæ stimulos, et ampliora Dei beneficia, et cœlestis gratiæ uberiores influxus: Nos, inquam, in quos Deus se haud mediocri ira exarsisse, non obscuris indiciis patefecit; quos severioribus judiciis exercuit, quosque ultimo pene exitio devovisse visus est; quosque proinde liberaliore misericordiâ devinxit, tot ærumnis exemptos, tantis perplexitatibus extricatos, et ab impendentis ruinæ faucibus ereptos.

Enimvero, fratres, ex gravissimis malis emersimus; immania rerum discrimina effugimus; ex desperato languore in sanitatem pene integram convaluimus, magnam partem pœnarum, quas divina justitia inflixerat, supra modum, præter spem, ultra meritum nostrum clemens, divina bonitas relaxavit. At nisi pravos humores malignæ intemperiei reliquias evacuamus, nisi mores nostros nondum satis defæcatos repurgamus, ut recrudescat

morbus, nosque in pejorem statum relabamur, ut consopita nemesis evigilet, et læsa Dei patientia in furem recandescat, ingens subest periculum, imo certa necessitas. Quamobrem luctuosâ experientiâ ad sapientiam eruditi, præcedentium malorum causas solcito studio vitemus; quibusque impigimus scopulos, cauto remigio prætervehamur. Corruptricem morum luxuriam sobrio victu castigemus. Ambitionem, ordinis nostri summum dedecus, exuamus; ejusdem præcipua ornamenta, humilitatem et modestiam induamus. Inanium titulorum ventosos strepitus, mundanæ pompæ ludicrum splendorem, popularis auræ insulsos plausus, et secularis potentiæ fallaces typhos contemnentes, ad inculpatæ vitæ solidam laudem, et veræ virtutis intaminatum honorem aspiremus. Infamis avaritiæ pestem, qua nulla clero infensius odium conciliare, aut graviolem conflare solet invidiam, cane pejus et angue, excremur. Non alienis rebus inhiemus; nec viis illicitis vel inhonestis ad opimas possessiones contendamus, nec præsentis seculi de sordidis exuviis rixas, et turbas, et controversias moveamus: virtutis potius, sapientiæ, et pietatis cœlestibus thesauris reponendis operam impendentes. Socordiæ quoque excutientes veterum, officio quisque suo gnaviter, constanter, fideliter defungamur. Præcipue vero charitatis, in qua religionis nostræ summa consistit, in qua Christianæ vitæ perfectio elucet, cui salus nostra, pax, et felicitas tam æternæ, quam temporariæ innituntur; charitatis, inquam, sanctæ, beatæ, gloriosæ divinum, qui refrixit, ardorem exsuscitemus. Nos invicem omnes sincero et fervido affectu diligamus. Injuriarum, discordiarum, simultatum, et inimicitiarum veterum memoriam deleamus, novarum causas, occasiones, præ-

textus devitemus. Alter alterius onera portemus, infirmitates toleremus, offensas condonemus. Infensa præjudicia deponamus, iniquis suspicionibus ne indulgeamus; credulitati malignæ et temerariæ censuræ temperemus; ne calumnias cuiquam struamus, nec detrahamus, nec obtrectemus; nec maledicamus, nec insultemus, nec facta in sequiorem partem detorqueamus, nec dicta duriori interpretatione pervertamus; nec probris immeritis, imo nec meritis quempiam incessamus; in neminem satyricâ petulantia invehamur, nec insolente cum ferociâ detonemus; nec e sacro hoc suggestu ebullientis cerebelli spumas aut æstuantis stomachi bilem, aut exulcerati splenis virus eructemus; nec religionis fucō inveteratum odium, aut zeli pallio turpem invidiam, vel veritatis obtentu atrocem malitiam occultemus. Cum omnibus pacem, concordiam, benevolentiam colere; humanitatis, pietatis, et charitatis officia commutare parati simus. Æquos nos quibuscunque, ingenuos, beneficos, mansuetos, comes, affabiles præbeamus. Controversias, factiones, dissidia ne foveamus, nec de rebus minimi momenti tanta cum acerbitate litigemus; judiciis nostris ne nimium tribuamus, nec privatis opinionibus alii alios vexemus, torqueamus, inquietemus. Dissidentes placide feramus, non Turcas dico, vel paganos, aut hæreticorum nequissimos, quanquam humanitatis id esset, sed fratres nostros, eandem fidem profitentes, eadem spe imbutos, ejusdem in præcipuis animi; circa minutulas tantum quæstionculas, et argutulos subtilitatum apiculos sententiâ discrepantes, humanæ forsitan fragilitatis vitio deceptos, aut sophismatum laqueis irretitos, aut speciosis ratiociniis illectos, vel diversæ disciplinæ

præjudiciis abreptos; hos, inquam, tales ne tetricâ vi, nec zelo amaro, nec furiali iracundiâ, nec hostili odio, nec effræni maledicentiâ insectemur, ast aberrantes qua licet, fideli consilio, blandâ admonitione, amicâ suadelâ in viam reducamus. Nemo aspere præsit, morose, superbe, ceu impotentem dominatum affectans, sed benevoli animi signis, comitate, gravitate, prudentiâ subditos in obsequium trahat, tanquam illorum qui bono studeat, et commodo invigilet. Nos vero, qui subsumus, demissos nos præstemus, morigeros, tractabiles, antistitum justis mandatis alacriter obtemperantes, prudentibus consiliis prompte auscultantes, personis debitam reverentiam officiose deferentes; nec in illos immodesti, pervicaces, queruli, vel importuni simus, nedum ut eos vituperemus, infamemus, convitiis proscindamus. Invidiam denique omnem, malitiam, contumaciam, reliquosque pravos affectus seponamus. Ita quidem, contra quam plerique nunc facimus, vitam instituamus oportet, si aut ecclesiæ honori consultum cupimus, aut patriæ quietem sartam tectam conservari volumus, aut favorem propitii Numinis diuturnum retinere præoptamus. Nec ut vitæ tantum futuræ seriem juxta legis evangelicæ normam emendate transigamus; sed præteritæ errata ut serio dolore prosequamur, fateamur, detestemur, iisque debitam divinam ultionem cum jejuniis, ploratu, et planctu deprecemur. Nec idcirco instantem, hanc, quam ecclesiæ veteris consuetudo, præsentis consilium, legis insuper politicæ præscriptum, et reipublicæ auctoritas nobis commendarunt, opportunitatem omnino negligamus. Quæ bono cum fructu et felice successu ut efficere valeamus, nos gratiæ suæ cœlestis præpotente influxu juvet,

Fons ille bonitatis, et Pater misericordiarum æternus, cui cum benedicto Filio et Sancto suo Spiritu, sit omnis honos, laus et gloria in secula seculorum. *Amen.*

Pax Dei, quæ superat omnem intellectum, conservet corda vestra, et mentes vestras, in cognitione et amore Dei, et Filii ejus Jesu Christi Domini nostri; et favor omnipotentis Dei, Patris, Filii, et Spiritus Sancti, vobis adsit, vobisque semper maneant. Amen.

EPITOME FIDEI ET RELIGIONIS
TURCICÆ,
A MUHAMETO KUREISCHITA,

ARABUM PROPHETA,

PRIUS IN ARABIA DESERTA, POSTEA A SUCCESSORIBUS
PER TOTUM PENE ORIENTEM DIFFUSÆ.

MUHAMMED, cum quadragesimum ætatis
suæ annum attigisset, sibi revelationes fieri,
legemque a Deo constitutam commatim per an-
gelum Gabrielem adferri, xxiii annorum spatio
apud Arabes, præcipue Meccanos et Medinenses,
prædicabat. E quibus, scilicet, cœlitus demissis
commatibus conflatus est liber ille, qui Alcoran (id
est, Legenda) appellatur; hic liber apud Turcas
tantâ cum veneratione contrectatur, ut quispiam
illoto corpore et manibus non aperire aut legere
solum, sed ne tangere quidem audeat, nisi forte
necessitate coactus; tunc temporis panno aut su-
dariolo aliquo obvolutum sublevare licet: huic
libro, aut suo lectori, terga vertere nefandum est.
Hitet, id est, scriptores, qui hunc librum pulcherri-
me describunt, magnis præmiis decorantur; aliqui
mille coronatorum pretio mercantur. *Huffar*, id
est, eos qui hunc librum memoriter conservant, ceu
numina quædam venerantur, et quibus facultates
adsunt, ad ædes convocatos thymiamate honorant,
et iiscum convivalia oblectamenta peragunt; omnes
libros, paginas et schedulas, tam propriis quam
exoticis literis exaratos, diligenter recondunt, ne

pedibus conculcentur, aut parum pie tractentur; veriti quod versus aliquis Alcorani, aut saltem ipsum nomen Dei in ipsis notatum inveniatur: unde Christianos hostili odio et maledictionibus prosequuntur, quod (salvis auribus) chartâ tam scriptâ quam inscriptâ podices abstergant: versiculos exinde descriptos amuleti loco ex collo aut brachiis suspendunt, et ita se ab omnibus corporis ac animæ periculis salvos esse firmissime credunt: pro victoriæ aut aliarum divinarum gratiarum impetratione aliqua particularia *Surath* (id est, capita) ex expresso imperatoris edicto perlegunt: procellarum tempore ad antennas, pugnarum ad vexilla appendunt: omnes fere legunt, et quidem tam superstitiose, ut literas, accentus et periodos connumerent, ast perrari intelligunt, a concionatoribus tamen explicationem audiunt, qui nisi approbatissimi sint, concionari non permittuntur. In hoc igitur libro seculares et spirituales leges continenti præcipitur,

I. Primo, Ut quilibet credat unum esse Deum, non trinum; absque ullo consorte aut consimili; Creatorem, Largitorem, Præservatorem, Permutatorem omnium creaturarum, exemptum ab epitheto Patris et Filii, ut quippe qui nec natus est nec genuit; nullibi manet, et ubique existit; nullam effigiem, qualitatem, colorem, membrum possidet: est sine principio, et sine fine erit: essentia ejus ex seipso est, et non ab alio: natura ipsius semper in eodem statu est; nec ullos unquam animi affectus patitur. Si vult, omnia creata in nihilum vertet, et iterum reficiet: nemine indiget, et omnes eo egent; si omnes infideles fidem ingrediantur, et omnes impii pietatem colant, nihil ei hinc commodi; et si

omnes pagani fuerint, nec eum adoraverint, nihil damni provenire potest: vivit; scit omnia tam occulta quam manifesta; numerum foliorum et granorum, arenarum et capillorum novit; specialia, universalia, præterita et futura, mentes et corda, præsentia et absentia ille solus, non quispiam alius, cognita habet: non obliviscitur, non errat, nec quicquam negligit: audit omnes voces tam submissas quam erectas, tacitissimos quosque susurros; videt nocte obscura quoque; nigræ formicæ gressum super nigrum lapidem cernit; et auditus et visus ejus auditui ac visui humano dissimilis est: omnia ex suâ voluntate dependent, cum mala, tum bona, fidelium fidem et piorum pietatem, paganorum infidelitatem et sceleratorum scelera vult; et si nollet, nullus esset infidelis, nec ullus protervus: muscæ alas commovere nequeunt absque suâ voluntate: ejus mysteria inenunciabilia sunt, nec acerrimis quibusque ingeniis investigari possunt; neque ea scrutari debemus, sed sufficit simpliciter credere talem esse qualem diximus.

II. Secundo, Credatur esse angelos, servos Dei obediētes; qui nec peccant, nec comedunt, nec bibunt, nec masculini, nec fœminini sexus sunt. Inter eos sunt Deo propinquati, et prophetæ etiam: quilibet suo muneri et officio præest; aliqui in terris, aliqui in cœlis, aliqui stantes, aliqui inclinati, aliqui prostrati: alii laudes canunt; alii hominibus præfecti, quo bona et mala opera recenseant; alii pro ipsorum custodia: aliqui maximi corporis sunt, et eximio robore pollent; unâ horâ e cœlis in terras descendunt; et unâ alæ pennâ montes elevare et dissipare possunt: eorum maximus est Gabriel et potentissimus: Esrail morientium animas recipit,

et angelus mortis vocatur: Israfil extremi judicii indicatricem tubam canere debet, quam semper ori appositam tenet, et jussum Dei præstolatur; jussus inflabit tubam; ejus clangore perculsi viventes omnes, sive sint animæ sive corpora, emorientur, ipsemet tibicen interibit, et totum universum XL annos vacuum permanebit: post dictos annos rursus Israfil a Deo resuscitabitur, iterumque sonare jubebitur, quo sonitu omnes animæ et angeli excitabuntur et reviviscent, ac ad tremendum judicium comparebunt. Lucifer, qui Iblis vocatur, olim fuit angelus lucis; sed quia Dei mandato, (scilicet, ut ante Adamum noviter creatum simul cum aliis angelis sese prosterneret,) inobsequens fuit, et se ex lumine creatum præstantiorem esse eo, qui ex limo productus erat, superbe prædicavit, e cœlis ejectus est, et usque ad diem extremum spem gratiæ expectat: hic plurimos peperit filios, cum quibus filiis hominum adversatur; hi sunt angeli mali et tentatores; in quodlibet membrum hominis ingredi possunt, seducunt et decipiunt: suggerunt tamen ad infidelitatem, sed cogere nequeunt; quilibet sibi ab ipso caveat, eumque esse inimicum humanæ naturæ pro certo sciat.

III. Tertio, Credatur quatuor potissimum libros, viz. Biblimum Moysi, Evangelium Jesu Christo, Psalmos Davidi, Alcoranum Mahumeto cœlitus demissos: omnes esse veros; tres autem anteriores, utpote a plerisque false descriptos, interpretatos, falsificatos, corruptos et abolitos per Alcoranum novissime demissum abrogari: in eo enim omnia ea, quæ vere in prædictis libris continebantur, reperiuntur; et hic sufficiet usque ad diem resurrectionis; non augetur, nec diminutionem aut corruptionem patietur.

IV Quarto, Credatur prophetas et evangelistas a Deo esse missos, ut prædicent veritatem. Adamum, prophetarum patrem, ex sicco cœno conflatum esse, ut suæ proli Factorem sui indicaret; hic primus propheta, uti Muhammed omnium ultimo missus in mundum: hujus anima, tam hominum quam dæmonum gratia, ab æterno creata in ardenti lampade conservabatur usque ad diem suæ nativitatis. Lex, quæ ei data est, in æternum perseverabit: ejus asseclæ omnium præstantissimi habentur apud Deum: hujus miracula erunt et post mortem, uti fuerunt in vitâ: ex digitis fontes manarunt; Lunam digiti signo unico in duas partes divisit, quæ e proprio orbe in sanctum venerabundæ descenderunt, ac per sinum ingressæ, et per manicarum aperturas egressæ, iterum ad suum locum ascenderunt; saxa, arbores, animalia ipsum alloquebantur, verumque Prophetam Dei esse confitebantur.

V Quinto, Credatur fore diem judicii, et quæ Muhametus de signis, quæ ante hunc apparere debent, nunciavit omnia esse verissima; nempe, adventum Deggiali, hoc est, Antichristi; descensum Jesu Christi e cœlis, ut eum interficiat; nativitatem Muhdi, hoc est, directoris, e stirpe Muhameti, qui cum Jesu Christo conveniet, et ei suam filiam nuptum dabit; tunc temporis XL anno suna fides manebit per totum orbem, et hæc Mahumetica a Jesu Christo attestata; exitum Gog et Magog, viz. extremi orientis Scytharum, qui formicis minores erant; et aliorum reptilium, quæ totius mundi aquas ebibent, quapropter homines siti necabuntur: horum Gog Magog 50,000 unum humanum calceum inhabitare debebunt, et admirari quod anti-

quitus tam magnæ aulæ fundarentur; ortum solis ab occasu, et occasum ad orientem; mortem omnium animantium; montium per aërem volatum; liquefactionem cœlorum, et post aliquod tempus eorundem instaurationem; nudorum hominum a mortuis resurrectionem; prophetis, sanctis, doctoribus, togarum cœlestium (quæ *Hulet* appellantur) et jumentorum coruscantium (quæ *Burak* vocantur) e Paradiso demissionem, quibus ii vestiti et conscensi sub obumbrantem Dei thronum migrabunt, ibique considebunt: gentes autem residuæ nudi, famelici, sitibundi, in pedibus consistentes, ac præ timore mingentes remanebunt; post aliquod tempus versus solem conducentur, cui unum miliare appropinquati fervido sudore madebunt; aliqui usque ad talos, aliqui usque ad genua, aliqui usque ad renes, aliqui usque ad collum, aliqui usque ad os, aliqui usque ad verticem sudori immergentur; 50,000 annorum spatio in hoc statu perseverabunt, et pro operibus eorum mercedem intenti postulabunt; posthac bilanx accommodabitur; bona et mala opera uniuscujusque ponderabuntur; quibus bona opera præponderabunt, paradisum, quibus mala, infernum adibunt; nisi forte Deus optimus ignoscat, aut prophetarum, sanctorum, doctorum et proborum intercessione liberentur: qui tamen extra fidem morietur, intercessione fraudabitur, nec unquam a pœnis inferni absolvetur; sed si in fide morietur et peccata præponderabunt, et si condonatio et deprecatio non sequetur, pro quantitate et qualitate delictorum gehennâ urentur; tandem cœlo gaudebunt. Deus quoque absque mediatore aliquo in quemlibet inquireret; a tyrannis oppressorum justa exiget; si quid bonorum operum habebunt, auferet, et inju-

riam passis donabit: si nihil habuerint, peccatis injuriâ affectorum oppressores onerabit. Pons *Sirath*, qui pilo tenuior et ense acutior erit, super infernum distendetur; omnes gentes hunc transire cogentur, aliqui ut fulmen, aliqui uti ventus, aliqui uti velox, aliqui uti succussator equus, et aliqui fatigatim peccatis super humeros gravati, transibunt, condemnati non permeabunt, sed in infernum decident; peccatis non gravati transcurrent, et ad cœlos pervenient: quisque propheta suam habebit piscinam, ex qua, antequam cœlum adiverint, cum suis populis bibant: piscina Mahumeti major erit quam aliorum; ex uno capite in alterum unius mensis iter patebit; in viridissimis et opacis ripis appositi erunt urceoli, stellarum multitudinem excedentes; hinc semel bibens, non amplius sitiet; aqua piscinæ lacte candidior et melle suavior erit: cœlestes semel cœlum ingressi, in eo manebunt in æternum, nunquam egressuri; ibi nulla mors, nulla senectus, aut decrepita ætas; vestes non senescent, nulla excrementa aut foria, sed omnia per sudorem evacuabuntur; nullus somnus, nullus labor, nulla passio: ibidem cœlestes virgines, quæ *Hur* vocantur, et aliæ mulieres nulla menstrua aut puerperia patientur; non pravi mores, nullum odium, nulla invidia, sed æternus ac purus et incorruptus amor: qualemcunque cibum aut potum desiderabunt, epulis apportabuntur; hæc tamen non coquantur, sed semper parata inveniuntur: terra ex musco, super quam palatia mixtim ex aureis et argenteis lateribus fabricata, auro et gemmis intextis peristromatibus strata, Phrygio opere laboratis cervicalibus instructa, sedes ex pretiosissimis lapidibus fabrefactæ; vini jucundissimi saporis a

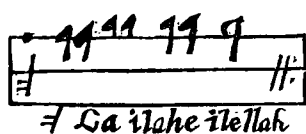
pocillatoribus pulcherrimis propinabuntur; coitus cum virgunculis et puerulis, periscelibus, torquibus, armillis, et inauribus ornatis; emissio spermatis quousque placebit. In inferno autem infideles et diaboli æternæ manebunt, ii quoque immortales; his collo camelorum crassitudine similes serpentes, et mulorum magnitudine horrendi scorpiones tormenta injungent: illi ferventibus pice aquis aduri debent; combusta corpora et in carbones versa iterum novas carnes et cutes induent, pœnasque infinitas, et crudeles, ac inexplicabiles luent.

VI. Sexto, Credatur omnia bona et mala fieri ex decreto et providentiâ divinâ; quodcunque fuit aut futurum est, prædestinatum est; et in *leuh* et *mahfuz* (id est, tabula adservata) rerum fata ab æterno descripta sunt; ei scripturæ nihil contrarium accidere potest; fidelium fides et devotorum devotio, aliaque bona fiunt ex scitu, voluntate, prædestinatione, consensu, complacito Dei, et dictæ tabulæ creatæ inscriptione; sic quoque infidelium infidelitas, et prævaricatorum prævaricatio, ac mala omnia fiunt quidem ex scitu, providentiâ, prædestinatione, et dictæ tabulæ inscriptione, sed non ex consensu et complacito Dei; hæc autem cur prædestinaverit, voluerit, noluerit, nemini indaganda sunt, prout occulta Dei mysteria, quorum ratio apud illum solum constat; imo in Deum gravissime peccabitur, si impenetrabilia et scitu impossibilia secreta Dei perscrutabuntur.

Et hi sunt VI articuli fidei Turcicæ, quæ corde credere et linguâ profiteri obligantur, dicentes, Credo Deum, et angelos, et libros, et prophetas, et diem judicii, et prædestinationem boni et mali a Deo celsissimo. Fidem quoque exterioribus actio-

nibus sustentant, nimirum, testatione, precibus, eleemosynâ, jejunio mensis Ramadan, et peregrinatione ad Mecham, si viaticum suffecerit. Attestatio est formula, per quam patet transitus ad sectam Mahumetanam; nempe, Non est numen præter Deum, et Muhamed est propheta Dei. Turcarum ergo filii puberes ad hanc repetendam stimulantur; ille vero, qui ab aliâ fide Mahumetanam ingreditur, in conspectu imperatoris, aut alterius cujusvis præpositi, pileum e capite abjicit, atque dicit se velle fieri Musulmannum, hoc est, per fidem Mahumetanam salvum; tum præsens ille magnus jubet adferri syndonem, qua caput novitii obvolvendo redimitur, ac unam sagittam, quæ in ejusdem dextram porrigitur; hanc ille erecto digito indice recipit, et præscriptam formam ab antistite dictatam repetit; tandem secedit et ab alio conclavi prioribus vestibus exuitur, aliisque pro usu Turcico induitur, ac cum assumptâ sagittâ ad ditiores Turcas conducitur, qui commune gaudium ostentantes noviter sectam ingresso gratificantur; aliqui vestes, aliqui nummos donant; postea deducitur ad balneum, in quo raditur et lavatur, tandem ad circumcisionem. Modus autem circumcidiendi hic est; ex pannis sericis et tapetibus cortina præparatur, quam præputiatus cum circumcisore et curatore ingreditur; extra cortinam tibicines tibias inflant, tympanistæ tympana ac crembala quatiunt, adstans populus, magnâ voce, Deus, Deus, conclamant quousque circumcisor officium suum peregerit, qui dum novaculâ præputium abscindit, procurator a tergo digitum melle oblitum ori novitii, ne forte veritus vociferetur, imponit. Hoc peracto, circumcisor pulveribus constringentibus (veluti

arundinum cineribus, aut caprinarum pellium rasuris) inspersis sanguinem sistit, deinde spectatori-
bus præputium ostendit; circumcisis lecto imponi-
tur, circumcirca mensæ extruuntur, per diem epu-
lantur, noctem ludis ducunt, mane abeunt, circum-
cisis solus cum suo curatore remanet, quousque ex
vulnere sanus consurgat; tum iterum in balneo
abluitur. Opulentorum vero Turcarum filii, ante-
quam dictam cortinam ineant, pretiosis vestibus
ornati, instratis equis per plateas exspatiantur, qui-
bus pauperiores filios vel servos suos circumciden-
dos aggregant, ut sine ullo sumptu ditioris gratiâ
circumcidantur, quos ille libenter ex opere charita-
tis recipit, ac filio suo pro labantis animi conforta-
tione socios adsciscit: sæpius quoque hanc attesta-
tionem in ore habent Turcæ, et præsertim dum suas
lotiones peragunt: hoc autem fit pro fidei renova-
tione; leves enim ob causas fidem labefactari, infir-
mari, et ab eâ facillime avelli posse suspicantur:
aliqui ipsorum religiosi vocati *Zakir* (id est, Me-
morator, quod hanc formam semper memorat) diu
et noctu sine intermissione cantitant, sed sine ad-

junctione, *Muhammed est pro-
pheta Dei*, tantummodo reite-
rant, agonizantibus clarâ voce
in aurem inculcant, superli-
minaribus, vexillis, et aliis in locis spectabilibus
majusculis literis exarant.

Oratio quotidie quinquies perorari debet, ante
ortum solis, meridie, pomeridiano tempore, post
occasum solis, et prima noctis vigilia, (id est, unâ
horâ et mediâ noctis) tum ipso temporis momento,
quod quidem melius fit, tum eorum intercapedine:
ut si aliquis summo mane precibus non adfuerit,

usque ad meridiem habet tempus satisfaciendi; at si meridionales preces ipsâ meridiæ non peregerit, intercapedine, quæ inter meridiem et pomeridianum tempus est, persolvere poterit, et sic de cæteris: tempora autem a præconibus ex turri aut locis editis alta voce populo his verbis indicantur:

Deus Maximus, quod quatuor repetit.

Fateor non esse numen præter Deum! hoc bis repetit.

Fateor Mahumetem esse prophetam Dei, hoc quoque bis.

Adeste ad orationem, hoc quoque bis.

Adeste ad salutem, hoc quoque bis.

Jam incipit oratio, hoc quoque bis.

Deus Maximus, Deus Maximus, non est Numen præter Deum.

Oraturi debent esse a spermate, menstruis, sanguine et aliis sordibus, (inter quas vinum et porcina caro vel pinguedo immundissimæ habentur) impoluti, e quibus in balneis abluuntur, quæ lotio *Gast* vocatur: ante precationem autem fit lotio sacra, quæ est manuum, faciei, brachiorum, pedumque lotio; et humidæ dextræ manus per verticem capitis, et per posteriores partes colli utriusque manus ductio; hæc omnia instituto quodam ordine, et interjectis aliquibus precatiunculis perficiuntur. Si autem aqua defuerit, loco lotionis aqualis faciunt *Teijnum*, id est, lotionem pulveralem; accepto enim terræ pulvere, et quidem puriore, manus faciemque defricant, et sic sacram supplent lotionem: precationum aliquæ sunt *Farza*, id est, institutæ a Deo in Alcorano, aliquæ *Sunna*, institutæ a propheta Mahumeto: quæ a Deo sancitæ sunt, nunquam possunt omitti; et si intermittuntur, alio tempore omnino recoli debent; quæ vero a propheta, aliquando a parum devotis prætermittuntur, præcipue *Sunna* pomeridiani temporis et primæ

noctis vigilæ; Sunnæ omnes summissa voce et sine antistite singulatim peraguntur; Farzarum aliquæ clara, uti matutina, serotina, et nocturna; aliquæ tacita, uti meridionalis et pomeridiana; eædemque vel singillatim, vel cum multitudine et antistite: cum ergo precationi se accingunt, sint in templo aut quovis alio in loco, versum eam partem orientis, in qua templum Meccanum est, sese dirigunt; ea autem pars vocatur *Kyber*; et ad Sunnam quidem soli per se sine ordine, ad Farzam vero si sunt duo vel tres precaturi, et serie prout acies militaris se disponunt, et unus eorum qui doctior est fit antistes, alter vero præco, qui præscriptam indicationem iterum in delubro replicat, ad cujus finem omnes manus erigunt, ac pollicibus aurium molliores partes attingunt, et ita se corde velle orare intendunt: ad cujuslibet autem temporis orationem sunt præcipue intentionis formulæ, postea junctis manibus ante pectus, hanc orationem tacite proloquuntur: *Gloria sit tibi, O Deus noster, et laus; et benedicatur nomen tuum, et exaltetur dignitas tua, et magnificentur encomia tua, quia non est numen aliud præter te*: postea dicit, *Confugio ad Dominum Deum a Diabolo maledicto, in nomine Dei miseratoris et misericordis*; ac tum primam Alcorani suratam, quæ potissima ipsorum est oratio, recitat: illa autem vocatur *Fatihe*, initium: *Laus Deo sabaoth, misericordi et miseratori, Regi extremi judicii: te adoramus, a te auxilium postulamus; dirige nos in viam rectam, viam eorum quibus benefecisti, non eorum quibus iratus es, nec eorum qui deviant. Amen.* Post hanc orationem tres aut quatuor versus, quicunque placuerint, ex Alcorano pronunciant, et hæc omnia memoriter; nam inter precandum

legere non licet: hoc quoque perlecto dicitur *Deus maximus*, et miris ceremoniis sese ad medium corpus inclinant, ac ter, vel quinquies, vel alio impari numero usque ad novem dicunt, *Gloria Deo meo maximo*: post dicunt, *Deus maximus*, et iterum se erigunt; tum iterum, *Deus maximus* dicentes se inclinant; ac tandem in faciem procumbunt, et prædicto numero dicunt, *Laus Deo meo altissimo*; et sic finitur una inclinatio: pro alterâ iterum se erigunt, et a præscripta *Fatihe*, usque ad procubitum eadem ratione progrediuntur: post secundam quoque inclinationem fit *Kaade*, Sessio; in qua oratio peroratur; *Benedictiones sint Deo, et orationes, ac bonæ actiones: pax tibi, O propheta, et misericordia divina, ac benedictio ejusdem, et pax sit super nos, et super servos Dei probos: fateor quod non est numen præter Deum; et fateor quod Mahumet est servus Dei, et propheta*: hac oratione peracta, si preces sunt duarum solummodo inclinationum, hunc precum epilogum adjicit; *Deus meus, esto propitius Mahumeto, et populo Mahumetano, uti propitius fuit Abrahamo et populo ejus, quia tu es laudatus et glorificatus*: hoc dicto, facie ad dextram, post ad sinistram inversâ, angelos custodes, quos ipsi humeris suis insidere credunt, salutant, dicentes ad utrumque humerum, *Pax sit vobis et misericordia divina*: ac sic manibus faciem detergentes dicunt; *Audivimus, et obtemperabimus tibi: parce nobis, O Deus noster, et ad te concurrimus*. Sic finiuntur preces, quæ si quatuor sint inclinationum, post priorem sessionem reservato epilogo, iterum se erigunt, et duas posteriores inclinationes, uti prius fecerant, persolvunt; (nisi quod hæc semper tacite recitantur;) tum iterum considentes ses-

sionis orationem cum epilogo recitant et concludunt. Matutina ante Farzam habet Sunnam duarum inclinationum, et unius sessionis; post hanc sequitur Farza, eadem quoque duarum inclinationum et unius sessionis. Meridionalis ante Farzam habet Sunnam quatuor inclinationum et duarum sessionum; post Farzam fiunt duæ Sunnæ, prior quatuor inclinationum, et duarum sessionum; altera duarum inclinationum, et unius sessionis: pomeridiana ante Farzam habet Sunnam quatuor inclinationum et duarum sessionum: postea sequitur Farza similiter duarum inclinationum et sessionum; hanc subsequitur Sunna duarum inclinationum et unius sessionis. Serotina incipit a Farza, quæ est 3 incl. et 2 sess.; prior sessio fit post duas inclinationes, secunda post tertiam: hanc sequitur Sunna 2 inclin. 1 sess. Nocturna ante Farzam habet Sunnam quatuor inclinationum et duarum sessionum; post sequitur Farza totidem inclinationum et sessionum: post Farzam habet Sunnam quatuor inclinationum et duarum sessionum; sed post secundam sessionem non recitant epilogum, uti in aliis, imo se erigit, et pollicibus aures apprehendit, ac intendit se velle orare *Vitu*, id est, orationem imparem, quam incipit a *Fatihe*, eaque finita, recitat *Doai kun ut*, id est, orationem stationis, quæ sic se habet; *Deus noster, utique a te opem imploramus, et a te indulgentiam petimus, a te dirigi cupimus; in te credimus, ad te convertimur, tibi confidimus, tibi bona omnia imputamus, tibi gratiam agimus, et non sumus in te ingrati; repudiamus ac relinquimus eos qui in te contumaces sunt: Deus noster, te adoramus, tibi preces fundimus, et in faciem prosternimur, ad te recurrimus, et properamus: speramus*

tuam misericordiam, et pœnam tuam timemus, quia pœna tua ad infideles pertingit: hac oratione absoluta se inclinat, prosternit ac considet, et sessionis orationem epilogumque recitat, angelos salutat, et finit: post cujusvis autem temporis orationes fit Litania, vocata Tesbih, quæ sic incipit; Deus unus est, non est aliud numen præter eum; vivus ab æterno, non corripit eum dormitatio nec somnus; quicquid in cælis et in terra est, ab ipso creata sunt: quis ille, qui intercedere potest apud eum nisi cum ipsius permissione? scit quid ante et post ipsos est, nec illius sapientiæ quicquam comprehendere possunt, nisi quod ipse vult; nec est Deo gravis cæli et terræ conservatio; et hic est altissimus et maximus. Gloria Deo, et hoc trigesies repetitur, et corolla precaria numeratur: trigesimâ vice dicitur, Gloria Deo altissimo, maximo, et semper Laus Deo; sic trigesies, Laus Deo: trigesimâ vice dicit, Laus Deo, Domino exercituum: tunc, Deus magnus; hoc quoque trigesies: trigesimâ vice, Deus maximus, sapientissimus, magnificentissimus, potentissimus; non est Deus præter eum solum, non habet consortem, ipsius est regnum et laus, hic etiam est omnipotentissimus: tunc elatis manibus versus cœlum omnes precantes Turcæ dissonis vocibus ac magno motu tractis suspiriis ingemunt Amen septies; post septimum Amen dicunt, O præstator rerum expectitarum, exaudi, O exauditor precum: iterum septies Amen; et, Sit laus Deo Sabaoth: tandem consurgunt et ex synagoga egrediuntur.

Eleemosyna præcipua, aut contributio ex lege divina datur et consecratur; ea enim sanctificantur, augenturque opes reliquæ: ad hanc nemo constringitur, nisi *Nisah hauli* possideat; hæc autem est

portio quarumvis opum ultra supellectilem necessariam uno anno absolute possessarum, quæ possessorem fidelem eleemosynæ dictæ obligat. Supellex necessaria vocatur *Haget astire*, qua quotidie fruimur, uti vestes, domus, servi, libri, boves operarii, jumenta oneraria aut pabularia; absoluta possessione liberi potiuntur; unde servus talionatus, id est, cui summa aliqua pecunialis pro sui ipsius redemptione præscripta est, non obstringitur hac eleemosyna, quia etsi opum suarum sit possessor, non tamen ipse semet possidet: debitor quoque de tot opibus, quot pro debito persolvendo sufficiunt, nihil contribuit; nec quidquam tribuitur a bonis in fine anni perditis, aut iis quæ naufragio interierunt, aut vi ereptis: nec ereptor testimoniis convinci potest; nec in deserto sepultis taliter ut locus ubi sepultæ sint ignoretur; nec de eo credito, quem debitor toto anno negaverat, postea in præsentia aliquorum se debere fassus est; nec ab aliquo principe usurpatis et post aliquot annos restitutis; sed de iis opibus quibus anno integro potitus est, et quas debitor non negat, et siquidem persolvere nequeat; et de iis quas negat, sed testimoniis aut iudicis notitiâ approbantur, eleemosyne dari debet: nec de aliis opibus extra aurum, argentum, camelos, boves, oves, equos, asinos eleemosyna impertitur, nisi forte sit possessoris intentio opibus iis mercaturam exercere: v.g. si quis servum emerit pro suo famulatu, de eo nihil persolvit, sed si eum vendere intendit, largitur: portio igitur dicta *Nizab* ex camelis est possessio v camelorum, ex bobus xxx boum, ex ovibus xl ovium, ex auro tam nativo quam cuso xx *Miskal* (*Miskal* autem est pondus $1\frac{1}{7}$ drachm.) ex argento c drachmæ, ex rebus mercatoriis quoque

quæ c drachmarum argenti pretio constant: pro quotvis ergo v camelis, sint Persici aut Arabici, una ovis datur, usquequo augeatur possessio xxv camelorum, pro his tribuitur *Ibn*, vel *Binetu Mechazin*, scilicet, annum secundum agens camelus, vel camela, usque ad augmentum possessionis xxxvi, pro quibus *Ibn*, vel *Binetu Lebun*, hoc est, annum tertium agens camelus aut camela gratificatur, usque ad xlvi, pro quibus *hik*, vel *hikkah*, id est, quartum annum agens camelus, aut camela, usque ad lxxvi: pro his dantur *bineta lebun*, id est, duo cameli aut camelæ tertium annum agentes, usque ad xci, post cxx, a quovis quinto una ovis et *hikkatan* usque ad cxlv, abhinc *Ibn* vel *Binetu mechaz*, et *hikkatan* usque ad cl; ab cl dantur *hikak*, id est, tres quartum annum agentes camelæ; postea iterum a capite, scil. a quovis quinto una ovis, et *hikak* usque ad xxxvi, ubi fiet summa camelorum clxxxvi: pro his *Ibn* vel *Binetu lebun*, et *hikak*, usque ad xlvi, ubi erit numerus cxcvi camelorum, pro quibus dantur iv *hikak* usque ad cc: et sic augente numero camelorum augetur eleemosyna, inchoando a capite, uti post cl usque ad cc actum est; et sic semper a quovis l una *hik*, vel *hikka*, producitur, usque ad infinitum: de bobus ovibusque sunt certæ a certis numeris institutæ eleemosynarum proportionēs, quæ in libris legum Muhamedanarum sub capite *Zekiat* designatæ reperiuntur, liberumque erit loco dictorum animalium æquiparabilem pecuniam impendere. Ex auro autem, argento, ac mercibus decimarum, quarta pars tribuitur, sic ut a 40 unum proveniat. Hæ eleemosynæ distribuuntur inter pauperes, inopes, servos, talionatos, debitores, qui nul-

lam ex prædictis portionibus possident, militibus, peregrinis in itinere remansis, et iis qui a suis opibus longe absunt: non possunt dari parentibus, conjugibus, mancipiis, parvulis, divitibus, nec tributariis: laudabile est donare tantum per vicem, quantum pro uno die pauperi a cibo mendicando exempto sufficere potest: et quilibet in suâ urbe aut mansionem habitantibus, non in alia loca transferendo partitur, nisi forte ejus loci habitatores sint suis vicinis pauperiores. Alia eleemosynæ species est *Fitu*, id est, jejunii solutio: hanc enim dare debent in fine Paschatis Muhammedici, succedenti jejunio mensis Ramadani summo mane; et nummi qui donantur sint impari numero, nec cui datur intente respiciendum est. Eleemosynæ exequiales pro posse cujuslibet fiunt; *Oryza* cum melle et croco cocta, ac eadem cum butyro spissa; carnes elixas, dulciaria coquunt, ac quadragesimo septimo die post mortem, imo et in anni exitu distribuunt.

Charitates omnes laudant et exercent: si aliquos ex agnatis aut cognitis in statu afflicto somniant, panes emunt, confringunt, ac per vicos vagis canibus projiciunt: canes præsertim catellos bidentes summopere curant; iis enim tuguriola conficiunt, scruta substernunt, ac per aliquod tempus nutriunt. Solis sine ullo hospite cibum capere grave est; quapropter cœnaculorum portas patentes sinunt, et publice aliqui ante portas edulia sumunt et transgredientes invitant: die Paschatis victimarum et aliis temporibus, si aliquod boni successerit, aut ex aliqua tribulatione elabuntur, oves immolant et carnes pauperibus dispertiuntur: aquas pro communi usu a longinquis partibus magno sumptu conducunt: aliqui se solum huic servitio devovent,

ut aquas a longe humeris aut jumentis portatas populo in templis, aut militibus in castris præbeant.

Jejunium principale ab apparitione lunæ dictæ Ramadan usque ad finem ejusdem ex decreto divino celebrant: a cibo, potu et coitu per totum diem a diluculo usque ad crepusculum abstinent; post solis occasum lampades supra tures et in synagogis quam plurimæ accenduntur; tum temporis fit jejunii solutio, quæ fit dactylis aut aliis levioribus cibus ac potu aquæ: postea serotinas preces peragunt; tandem mensæ accumbunt, usque ad primam noctis vigiliam, qua assurgunt et in templo congregantur; ubi ordinariis ejus temporis orationibus absolutis, extraordinarias et huic lunæ peculiare orationes (quæ conquiescentia nuncupantur) faciunt: hæc autem oratio est xx inclinationum; post quaslibet quatuor conquiescunt, et antiphonas variis tonis canunt; post domum redeunt, ac totâ nocte edunt, bibunt, melicos audiunt confabulantur, pæctum et *kahuvam* pro evitandæ somno sumunt, interdum dormiunt: infirmi et itinerantes a jejunio absolvuntur, alio tempore compensant; alias si aliquis datâ operâ jejunium ruperit edendo, bibendo aut coëundo, piaculum, quo tale crimen expiatur, pensare debet; viz. pro unico die soluti jejunii servum aut servam libertate donare et, si potis non fuerit, sexaginta dies jejunare, et si hoc quoque non poterit, pro LX pauperibus prandium conficere debebit; si autem casu, scil. si aliquis os eluendo parum aquæ absorpserit, aut v coactus ad edendum, bibendum, vel actum libidini fuerit, aut ore pleno vomuerit, aut putans adhuc noctem esse mane comederit, aut jam vesperam esse opinatus die claro jejunium solverit, diem pro

die jejunabit. Si quis interdiu dormiens polluitur, aut oblitus comederit, biberit, aut se unxerit, vel collyrio oculos illeverit, aut osculatus fuerit, aut alicui obtrectaverit, aut parumper evomuerit, aut parum aquæ in aures illapsum fuerit, aut pulvis, fumus, vel musca in guttur inciderit, absolvitur. Si frustulum, quantum unum cicer, inter dentes remansæ carnis inglutierit, diem pro die reficiet, sin cicere minus fuerit, absolvitur, nisi forte semel ore exemptum iterum ingerat et deglutiat. Et si aliquis unum granum sesami sine masticatione comederit, jejunium solvit, si vero masticat, non: et ore pleno vomitus iterum fortuito, vel consulte deglutitus, rumpit jejunium, sed parvus vomitus nequaquam. Imam Muhamet autem dicit, si parvus vomitus iterum deglutitus jejunium solvit; sin multum, non. Si decrepitus aliquis jejunium sustinere non potuerit, solvat jejunium, et pro quovis die unum pauperem saturet, aut alio tempore diem pro die jejundet: prægnans, aut nutrix, si sibi aut puerulis timent, ne ex jejunio infirmentur, edunt sine pensatione. Si aliquis per aliquot dies hujus lunæ mente defecerit, postea sanatus, totidem dies jejunabit. Si aliquis toto mense Ramadan deliraverit, absolvitur; sed si aliquot dies tantum, pensabit. Sunt et alia quamplurima scrupula, quibus tale jejunium corrumpitur, sed quia auribus non compentunt, reticeo: alia quoque jejunia ex voto et juramento observant; aliqui integro anno, sed multi tres lunas Regeb, Schaban et Ramadan, quovis anno jejunant, præsertim provecta ætate mulieres. Sunt et qui se in templis per aliquot dies et noctes continent jejunantes, nec nisi alvi inaniendi gratia prodeunt; noctu cibos capiunt, et pugnis pectora

percutientes cum vehementi suspiratione *Huve!* *Huve!* (id est, Deus! Deus!) ingenti voce proclamant: aliqui et junctis manibus inter se choros circulares ducunt, ac assidue prædictum *Huve*, vel *lau illah illala* modulantur; hoc tale jejunium vocatur continentia.

Peregrinationem in Meccam a Deo sancitam quilibet fidelis liber, puber, sanus, videns, viaticum abundans et jumentum habens, ac familiam usque ad reditum penu bene instructam relinquens, semel in vitâ explere debet, si iter tutum est: mulieres quoque cum maritis aut propinquis parentibus simul, si eorum mansiones plusquam trium dierum itinere a Mecca distant, peregrinari debent. Tempus in qua hæc peregrinatio peragitur, est a lunâ *Schawal*, in cujus principio fit pascha solvendi jejunii, usque ad decimum diem lunæ *Dulhaiat*, qui dies vocatur dies jugulationis, vel pascha immolationis, quæ in memoriam sacrificii patris Abraham colitur. Hujus peregrinationis Farzæ sunt tres: prima Naziratus, nempe vilioris vestis amictus, abstinencia a venatione terrestri, venere, odoribus; continentia a verbis obscœnis, jurgiis, rixis, venationis demonstratione tam actu quam dictu, tonsurâ barbæ, abrasione capitis et pilorum corporis, unguium sectione; ab indutu caligarum, vestium, cidaris, ocrearum, pannorum odorifero colore imbutorum, nisi forte odor evanuerit. Secunda Farza est, statio in monte Arefat, ut infra dicetur. Tertia, processus circa templum Meccanum visitationis gratiâ. Loca dicta *Mevakit*, in quibus variarum nationum peregrini congregantur, sunt quinque: 1. Hulyfa; hic locus septem milliaribus distat a Mecca; Medinensibus est destinatus. 2. Zatark;

Babyloniensibus, Basrensibus, et Cufensibus. 3. Hügefa; Damascenis. 4. Karn; Negdensibus. 5. Yelemlem; Jemaniensibus. Antequam autem hæc loca ineant, squalentes pulvere vestes depouunt, puris et insutis, quarum altera succinctorium, altera pallium, corpora tegunt, vultumque et caput aperiunt: duarum inclinationum oratione peracta singuli hanc precatiunculam recitant, *Deus, Deus, profecto ego cupio peregrinationem, proinde mihi secunda eam, et suscipe eam a me*: tum intendit se velle perficere peregrinationem, et dicit, *Ecce adsum, et obedio tibi, O Deus meus; non est tibi consors; paratus consisto ad gerendum tibi morem, quia laus et beneficentia tua est, et regnum, nec est tibi socius*: hæc verba multoties reiterantur, præsertim post quasvis orationes in ascensu montium et descensu vallium. Meccam ingressi imprimis ad templum Meccanum procedunt, quo conspecto exclamant, *Deus maximus, et non est numen aliud præter Deum*: rectâ lapidi nigro obviam eunt; hic est ille lapis niger, quem summâ veneratione colunt Mahumetani, ob vestigia plantarum patris Abrahæ, quæ quod continue inde jumentum inequitaverat, et iterum super eum descenderat, impressa apparent: huic igitur lapidi appropinquant manus imponunt, ac exosculantur, si in densâ hominum turbâ sine molestiâ alicujus fieri potest; sin minus, aliquâ aliâ re contingunt, atque eam osculantur: postea circum templum processionem boni adventûs peragunt: hæc processio exteris nationibus Sunna est; inchoatur a dextrâ parte portæ pone septum quoddam imperfectum; ponentes pallium sub axillam dexteram, et projicientes partem ejus super humerum sinistrum septies obeunt; tres obi-

tus anteriores cito quidem, sed parvis passibus, ac humeros agitantes circumcurrunt, et quavis vice petram illam nigram, ut dictum est, contingunt, ibique finiunt processionem: postea duas inclinationes in loco Abrahami, aut in quacunque parte templi placuerit, perficiunt: tum egrediuntur, et ascendunt montem Safa; ubi se templo obvertunt dicentes, *Deus maximus, et non est numen aliud præter Deum*: et erigunt manus, impetrantque quod cupiunt: postea vadunt versus montem Mervah currentes, ejusque fastigium petunt, et idem faciunt, quod in monte Safa; et sic ab uno monte ad alterum septies contendunt; rursus revertuntur ad Meccam et pro libitu processionem peragunt. Septimo die lunæ antistes perorat, et peregrinos docet quomodo se gerere debent in Mecca; ac ceremonias, legem, et ritum sacrificandi demonstrat. Octavo die redeunt in vallem Munam, et ibi comorantur usque ad diluculum nonæ diei: nona die vadunt in montem Arefat; ibi antistes iterum prædicat, et instruit populum usque ad decimum diem. Decimo die denuo adeunt vallem Munam; ibi ritum sacrum dictum *Gemerat* incipiunt; viz. summo mane, orato matutino, dicunt, *Deus maximus*; et lapillorum vel silicum duobus digitis prensorum jactu Satanam quasi impetentes execrantur, atque averruncant; et tum *reticent illam orationem *Lebbeike*, ac immolant oves, camelos, boves, si volunt, capillos tondent, et radunt potius: a dictâ abstinentiâ Nazireati, præterquam a coitu, absolvuntur: post solis ortum processionem visitationis peragunt, et tum coire cum mulieribus licet. Undecimo, duodecimo, et decimo tertio die in eâ valle demorantur, ac dictos lapides projiciunt, prius ter, postea

septies, hoc autem fit quotidie. Ultimo, Meccam revertuntur; ac exteri in signum valedictionis templum circumeunt: Meccani autem habitatores ad ædes tendunt; limitem templi osculantur; pectus et faciem super *Multezem*, locum inter portam et lapidem nigrum ponunt, tegumentum templi arripiunt ac per unam horam tenentes supplicibus verbis orant, plangunt, gemunt, retrorsumque incedentes ex templo egrediuntur: qui autem non substiterit toto die in monte Arefat, meritum peregrinationis non acquirit: propterea processione peractâ exiit *Ithram*, ac anno venturo peregrinationem renovat.

Animas, uti et corpora, sepulchro recondi credunt Mahumetani usque ad diem extremi iudicii; sepultis statim grandem et gravem clavam gerentem angelum *Munker* vocatum, una cum *Nekir*, alio angelo advenire, et defunctos de quatuor rebus interrogare: 1. Quis est tuus Deus? 2. Quis tuus propheta? 3. Quæ tua fides? 4. Quæ est tua directio? Ad has quæstiones ii, qui constanter fidem Mahumeti professi sunt, imperterriti respondent, Deus meus est ille, qui te creavit et me; propheta Muhamed; fides mea Islam, id est, Mahumetana, (quasi Salvatio;) directio, Caba, id est, templum Meccanum. Cæteri, qui extra hanc fidem sunt, ob eximiam magnitudinem angelorum summo terrore perculsi, percontatorem angelum pro Deo agnoscent; qua de causâ clavâ percutientur, ac sepulchri compressione cruciabuntur; fideles autem placide requiescent, ac per apertam sibi in cœlis fenestellam omnia, quæ ibi aguntur, respicient, et sic extremum diem præstolabuntur. Mahumeti quoque anima sepulchro continetur; nam cœlum

sibi oblatum refutavit, nolens eo sine suis fidelibus potiri; hanc animam omnes aliæ Mahumetanorum animæ uti ductricem ad cœlestem gloriam insequentur.

DE SESTERTIO.

	Lib.	Sol.	Den.	ob. 2 ^æ	Q. 4 ^æ	C. 8 ^æ	16 ^æ
IIS. Sestertius, 2½ æris.	1 000	00	01	1	1	0	3
	2 000	00	03	1	1	1	0
	3 000	00	05	1	1	0	1
X Denarius, 10. æris.	4 000	00	07	1	1	0	0
	5 000	00	09	1	0	0	3
	6 000	00	11	1	0	1	0
	7 000	01	01	0	0	0	1
	8 000	01	03	1	0	0	0
	9 000	01	05	0	1	0	3
	10 000	01	07	0	1	1	
	20 000	03	02	0	3	0	
	30 000	04	10	0	0	1	
Centum æris, 10. denarii.	40 000	06	05	1	0	0	
	50 000	08	00	0	3	1	
	60 000	09	08	0	1	0	
	70 000	11	03	1	0	1	
	80 000	12	11	0	0	0	
	90 000	14	06	0	1	1	
	100 000	16	01	0	3		
	200 001	12	03	1	0		
	300 002	08	05	0	1		
Mille æris, 100. denarii.	400 003	04	07	0	0		
	500 004	00	08	0	3		
	600 004	16	10	1	1		
	700 005	13	00	0	1		
	800 006	09	02	0	0		
	900 007	50	03	0	3		
Sestertium.	1,000	008	01	05	1		
	2,000	016	02	11	0		
	3,000	024	03	04	1		
Decem mille æris, 10,000. denarii.	4,000	032	05	10	0		
	5,000	040	07	02	1		
	6,000	048	08	09	0		
	7,000	056	10	02	1		
	8,000	064	11	08	0		
	9,000	072	13	01	1		

		Libra.	Sol.	Den.
	10,000	0000000080	14	07
	20,000	0000000161	09	02
	30,000	0000000242	03	09
Centum millia æris, 10,000 denarii.	40,000	0000000322	18	04
	50,000	0000000403	12	11
	60,000	0000000484	07	06
	70,000	0000000565	02	01
	80,000	0000000645	16	08
	90,000	0000000726	11	03
Sestertium semel,	100,000	0000000807	05	10
bis,	200,000	0000001614	11	08
ter,	300,000	0000002421	17	06
&c.	400,000	0000003229	03	04
	500,000	0000004036	09	02
	600,000	0000004843	15	00
	700,000	0000005651	00	10
	800,000	0000006458	06	08
	900,000	0000007265	12	06
Sestertium decies,	1,000,000	0000008072	18	04
vicies,	2,000,000	0000016145	16	08
trices,	3,000,000	0000024218	15	00
&c.	4,000,000	0000032291	13	04
	5,000,000	0000040364	11	08
	6,000,000	0000048437	10	01
	7,000,000	0000056510	08	04
	8,000,000	0000064583	06	08
	9,000,000	0000072656	05	00
Sestertium centies,	10,000,000	0000080729	03	04
ducenties,	20,000,000	0000161458	06	08
trecenties,	30,000,000	0000242197	10	00
&c.	40,000,000	0000322916	13	04
	50,000,000	0000403645	16	08
	60,000,000	0000484375	00	00
	70,000,000	0000565104	03	04
	80,000,000	0000645833	06	08
	90,000,000	0000726562	10	00
Sestertium millies,	100,000,000	0000807291	13	04
bis millies,	200,000,000	0001614583	06	08
ter millies,	300,000,000	0002421875	00	00
&c.	400,000,000	0003229166	13	04
	500,000,000	0004036458	06	08
	600,000,000	0004843750	00	00
	700,000,000	0005651041	13	04
	800,000,000	0006458333	06	08
	900,000,000	0007265625	00	00

		Libra.	Sol.	Den.
Sestertium decies millies,	1,000,000,000	0008072916	13	04
vicies millies,	2,000,000,000	0016145833	06	08
trices millies,	3,000,000,000	0024218750	00	00
&c.	4,000,000,000	0032291666	13	04
	5,000,000,000	0040364583	06	08
	6,000,000,000	0048437500	00	00
	7,000,000,000	0056510416	13	04
	8,000,000,000	0064583333	06	08
	9,000,000,000	0072656250	00	00
Sestertium centies millies,	10,000,000,000	0080729166	13	04
ducenties millies,	20,000,000,000	0161458333	06	08
trecenties millies,	30,000,000,000	0242187500	00	00
&c.	40,000,000,000	0322916666	13	04
	50,000,000,000	0403645833	06	08
	60,000,000,000	0484375000	00	00
	70,000,000,000	0565104166	13	04
	80,000,000,000	0645833333	06	08
	90,000,000,000	0726562500	00	00
	100,000,000,000	8072916661	13	04

Gassendus pecuniam Gallicam confert cum multiplis sestertii nummi: supponit autem denarium, sestertii quadruplum, sub primorum Cæsarum temporibus, octavam unciae partem æquasse pondere: quam hypothesin aliquatenus redarguit noster Gravius: probat enim sub illis, qui Vespasiano priores imperarunt Cæsaribus, varium et inconstans denarii fundus extitisse^a; majus scilicet et minus alternatim, sæpius tamen decrescendo, ita ut ab Augusto ad Vespasianum decreverit a septimâ parte unciae ad partem octavam; in quo ferme statu perstitit a Vespasiano ad Alexandrum Severum.

Unde consequi videtur ad lectionem veterum auctorum magis conducere, ut moderni nummi cum consulari denario (recentiore nimirum) comparentur, tum quoniam is statim certique ponderis

^a De Den. Pag. 96, et 113.

fuit (unciæ septimam partem adæquans), tum quia tempus, quo in usu fuit, plerosque comprehendit poëtas et historicos nobiliores, tum quia verisimilius est præcipuos auctores ad hunc potius respexisse, quam ad Cæsareum, illum mutabilem, et nullo certo pondere definitum^b.

Denarium vero consularem noster Gravius ex appensis multis denariis, ex eorundem cum aliis aureis argenteisque nummis (Romanis, Hebræis, Græcis, Persicis, &c.) collatione^c, et ex Vespasiani congii mensura deducit cum 62 granis Anglicis æquiponderare^d. Unde cum denarius noster octo grana pendat, consularis iste denarius valebit septem denarios nostros cum tribus quartis. At denarius Cæsareus, $\frac{1}{8}$ unciæ pondus habens, pendet $54\frac{1}{4}$ grana, valebitque denarios $6\frac{2}{3}\frac{5}{2}$.

Breerwoodus autem denarium consularem ($\frac{1}{7}$ unciæ pendentem) æstimat denariis nostris $8\frac{4}{7}$; et Cæsareum ($\frac{1}{8}$ unciæ) denariis $7\frac{1}{2}$: quæ magna est a Gravio discrepantia. Sed is non videtur Romana pondera cum nostris accurate contulisse.

In eo quoque graviter errare videtur idem Breerwoodus, quod Cæsareum denarium Atticæ drachmæ putat æqualem; cum huic potius æquetur denarius consularis; imo quum exquisitius rem pensitando Attica drachma etiam consularem denarium (tanto majorem Cæsareo) 5 granis Anglicis exsuperet, ut luculente probat Gravius^e.

Consultius itaque visum est a Gravio adsertis proportionibus adhærere, et cum consulari nummo pecunias nostras conferre. Quibus ex suppositis adjuncta tabella computatur.

^b Pag. 119.

^d Pag. 81.

^c Pag. 61, 94, &c.

^e Pag. 72.

Hæc tabula continuari potest ad infinitum, repetendo numerum ultimum singulæ summæ librarum in qualibet enneade; ita fiet enneas subsequens. Semper vero retinetur in omni enneade eadem summa solidorum et denariorum respective. Conferatur ultima enneas cum proxime præcedenti.

SPARSA QUÆDAM POEMATA.

Mundus neque fuit, neque esse potuit ab æterno.

ANNO 1649.

TENTAVI: mens Pegaseo super astra rotatu
Millia seclorum tranavit præpete pennâ:
Temporis immensos tractus lustravit, et ævi
Semotos fontes; vidi incunabula rerum,
Quum superi infantes agerent solennia primi
Natalis, lucisque suæ promotus in oras
Ipse recens nato Phœbus rideret oculo.
Nocturnis vidi surgentem e vestibus Hylen,
Deformem, nudamque tuis, Natura, figuris;
Umbrosique Chao caput hinc prætervehor, inde
Horrendum æterni pelagus mens longius audax
Intrat ab angusti ripis declivibus ævi.
Usque fatigatus perplexo errore viarum
Finibus invisus nec eodem calle relabor
Attonitam in lucem squalenti e noctis abyssu.
Sic pia credulitas videt ipsa exordia mundi,
Illustrata oculos divinæ aspergine lucis.

Nec si recurrens temporis impetus
Evolvât orbes innumerabiles,
Motu retexens circulari
Præteriti stadii labores,
Rekursitando deficiat licet
Mundi fatiscens spiritus impiger,
Distantias sic assequetur
Longius effugientis ævi.

Gyrantur isthic multiplices suo
Æternitates vortice refluæ,
    Fontes abyssi seculorum,
    Invia succiduis senectus.
Diffringerentur sphæræ adamantinæ,
Extingueretur flammula Syderum,
    Et desideret Sol anhelus
    Hoc spatii nimium volando.
Saturnus errans segnibus orbitis,
Et Luna bigis mobilioribus
    Rotata, eodem a fine, cursus
    Perficeret, numerosque eosdem.
Nox atra lucem, vespera phosphorum,
Lux clara noctem, phosphorus hesperum,
    Idem seipsum prævolaret
    Præcipiti nimium rotatu.
Divina virtus aut senior foret
Æternitatis fontibus ipsius,
    Aut conferetur prolis ætas
    Dantis eam senio parentis.
Creatus orbis filius est nihil;
Est ante prolis mater originem,
    Æternitati est ante nullum,
    Ergo recens habeatur Orbis.

Creatura non potest creare.

ANNO 1649.

QUI cupis artificis vires ostendere dextræ,
Creator æmulus Dei,
Vade, patris magni validos imitare labores,
Matris Nihil prosapia;
Nitere, maternam scelerati seminis alvum
Corrumpat incestus liquor,
Arguet imbelles proles sperata parentes
Nil filius tui, et nihil.
I, steriles vacui campos hortare, colenti
Ut sponte læti obtemperent:
Mellis ab exuccâ stillantes exprime caute,
Et nectaris rivos sacri;
Paupere de venâ macilenti marmor Inanis
Excide fidenti manu,
Visceribusque Chao calcem extrahe, nunc age conde,
Mausole, mirandas strues.
Fac Gades Indus circumfluat, insula fiat
Ut lætiori cingulo,
Distantesque polos contactus jungat amicus,
Det vesperæ Eos osculum;
Perfice tu, quæ si Eurystheus mandata dedisset,
Victus fuisset Hercules:
Parva potes, Nihili ac Entis vicinia novit
Distantiores terminos:
Hæc inter tu vincla jube, quæ conjuge magnus
Maritat annulo Deus:

In vacuum tua fac resonent edicta profundum,
Auscultet auritum Nihil:
Dic videant tenebræ; præstet responsa roganti
Elinguis os silentii:
Concipiat vestro in cerebro fœcunda voluntas,
Dein loquendo procreet.
Sis vel uterque parens, sine conjuge Palladis auctor,
Juno simulque Jupiter:
Siste parum, non illa potes, Res filia cœli;
Agnosce vires proprias:
Clauderis exiguæ finito in carcere sphæræ,
Et limites arctos habes,
Ultra quos brevitæ coërcita brachia tollens
Conatus audet irritus;
Servatrice manu moreris simul, atque resurgis
Instantis unici morâ;
Num vacat huic aliud progignere, cujus aguntur
Natalis et funus simul?
Nec fugitivæ umbræ, tenuis neque sustinet aer
Impressiones verberum;
Sic insensatum, quo quis mage percutit ipsum,
Subsidit incapax Nihil.
Ergo agnoscatur solius sermo Tonantis,
Rerum stupendus artifex.

*Dantur rationes Boni et Mali æternæ et
indispensabiles.*

ANNO 1651.

EFFIGIES formosa Dei constantis, Honestum,
Progenies innata sui, primævius ævo,
Principioque prius, nullius jura parentis
Agnoscit, nullâ derivat origine stirpem:
Non ipsum sero fœcundâ protulit alvo
Alma opifex duplicis mundi divina voluntas:
Quin edicta Boni, quâvis seniores loquelâ,
Imperiis haud scita suis, nec jussa volendo
Jura tremenda colit, nec mente recusat iniquâ
Ipse Deus, facilis Recto summittere Cœli
Æternos fascēs et sceptrā regentia Mundum:
Divinum est servire Bono, placidisque mereri
Obsequiis, nec se justo subducere posse.
Siste, quis audebit leges præscribere Cœlo,
Quis laqueos mandare Jovi, superisque catenas?
Quis docili cervice jugum perferre Tonantem
Asseret ætherei juris consultus? an ora
Fræna coërcebunt rerum moderantis habenas?
Nil miri, nec Cœlum ideo domuere gigantes:
Se regit et frænāt, fines sibi ponit Olympus:
Immensum est mensura sui, sibi regula Rectum;
Is Deus est sibi, qui reliquis; se limite claudit
Virtus inconclusa; sua est angustia Cœlo;
Cancellos Justi capit infinita potestas:
Non externa Venus domuit concreta profundo,

Uritur invicto propriæ bonitatis amore.
Non sibi dissimiles fore, non exemplar honesti
Conspicuum delere sui, non linquere tractus
Signatos vellent superi, possentve volentes;
Quos, Helice propriâ vestigia certa regente,
Extra se nunquam pellexit devius error.
Si nullâ ratione regant, discrimine nullo
Jusque nefasque habeant, pro libertate potentes
Elysio donare malos, in Tartara bruto
Fulmine dejicere insontes, non dicere promptum est,
Nil refert Deus an terræ moderentur alumni?
Velle nefas non posse Dei est, sed velle tyranni:
Quas idea Boni leges, agnoscit easdem
Umbra coæva Boni Pravum, et contrarius hostis:
Hæc duo sunt Camarina duplex, infixâ profundo,
Non ullis jactanda ruentis fluctibus ævi:
Rident imbelles digitos, viresque sororum
Fila colo non texta suâ, decreta priusquam
Licia prima cito torquerent pollice Parcæ.
Quin et ab his fatum ducit sua stamina lanis,
Ac Vulcanus ab his finxit sua vincla metallis:
Non ea contingit faciles emergere in ortus,
Deinde pudens caput in primos abscondere fontes,
Sic Epicureus radios variavit Apollo:
Non ita qui stabili semper fulgore coruscans
Sol noster, nequit ipse suas extinguere flammæ:
Illis ceu Stygiæ voto constringitur undæ,
Nulla quibus possunt exolvi secula vinclis
Lassaret digitos Jovis hos evolvere nodos;
Non licet has fixas Arctos demergere ponto.
Mendaces Pulchrum fucos admittere nescit,
Nativæque decus charum deponere formæ:
Nec deforme Malum quavis mutaverit arte
Æthiopes vultus specie candentis Honesti.

Finge Deum indulgere malis, obducere nubem
Fraudibus, et tutâ convolvere crimina nocte;
Vera loqui et facere; affectus cohibere ruentes,
Thure pio superos venerari, mente parentes,
Turpe sit et Nemesis mereatur verbera justæ;
Ergo perire Deos, tenebras diffundere Solem,
Et lapides sapere, ac Sophiam stultescere fingis:
Ergo nives fidis lambant incendia flammis;
Expers sit rationis homo, sævam agna Leænam
Induat, et Libycos populetur fervida saltus;
Facta volente Deo fiant infecta, fuisse
Cesset præteritum, Clotho sua fila retexat;
Distet idem sibi, sed coëant contraria in unum.
Scilicet ideas Recti a discrimine tutas
Arce suæ divina tegit sapientia Mentis.

---

*Dantur Substantiæ incorporeæ Naturâ suâ
Immortales.*

ANNO 1651.

ESSE sacrae cœleste genus spectabile menti,
Perenne et expers corporis,
Ore, nec ambiguo, pronunciat augur Apollo,
Pronunciando comprobat,
Cum flammis Pythiam præsago arcana furore
Vis æstuantem corripit,
Interioris et ex adytis emurmurat orbis
Insaniens facundia.
Hoc Dodonææ quoties sonuere columbæ,
Lybumque cornutus pater?
Emicuit quoties veri hæc scintilla profundi
Cavernulis Trophonii?
Quin et ei tristes umbræ squalentis Averni
Radios suos accommodant.
Thessalici precibus quæ flectitur auris agyrtæ,
Quis commovetur ritibus?
Quæ freta vis celata quatit, concussa que sistit,
Abigitque ventos et vocat?
Machina quæ profugos sua in ostia retrahit amnes,
Ripis suis mirantibus?
Cur vetulâ mandante fugacia nubila parent,
Tremulique montes audiunt?
Queis Magus ex Epheso Romani fata tyranni
Oculis videbat, an suis?
Quid vatum inspirat cœlesti pectora flatu,
Laxata claustris corporis,

Cæcum Dirçæi senis ut collustret ocellum
Lumen futuri præscium?
Talibus arguitur signis abscondita virtus,
Tenebræque verum illuminant.
Quo mihi cœlestes oculos, quibus altera mundi
Excelsioris conspicer
Regna per immensos lucem sorbentia tractus
Serenitatis limpidæ,
Si diffusa animi regio, liberrima tetris
Fœtentis Hyles sordibus,
Ceu Libycæ tellus deserta jaceret eremi,
Referta nullis incolis?
E cæco corpus tam multa tuebitur antro,
Animusque cernet nil sui?
Sin et magnifici prætoria regia Cœli
Nullos habent satellites,
Stipat Achæmenei terrestria Susa tyranni
Augustior frequentia;
Sæpius et justos quæsiti ad muneris usus
Deerunt ministri cœlites.
Num rotet immanes gyris constantibus orbes
Immunis æther spiritus?
Quis Palleneæ celebret solennia palmæ,
Hymnisque lætificet deos?
Queis Deus affulget, queis divitis ille recludit
Sinus stupendos gloriæ?
Quis pellucenti divinum pectore lumen
Admittit et repercutit?
Quis pia vota hominum fidis attolleret alis
Idem reportans præmia?
Insidiis quis fortunæ tutetur iniquæ
Urbes, viros, provincias?
Usque perutile, tam sanctum genus, orbis origo
Quid obstitit ne conderet?

Non potuit? minus est puras accendere flammæ
    Similes parenti proprio,
Cogere quam crassos terrenâ e fæce vapores
    Jam dispares pulchro patri?
Noluit? impertire suos divina nitores
    Haud invidet benignitas.
Ergo ruat vacuo senior Gargettius horto
    Suicida sævo dogmate:
Angelicas certo produnt existere formas
    Ratio, fides, oracula:
Ergo datur species, sincerior æthere puro,
    Tenuique vento rarior;
Fœda venenosæ quæ vincula respuit Hyles,
    Lethi malignos fomites.

Dantur Formæ substantiales.

ANNO 1652.

SISTE parum quisquis cæcâ vertigine Mundum
Currere, divinæ nobile mentis opus,
Credis, et ignavæ rigidis impulsibus Hyles
Vivida Naturæ gesta potentis agi;
Qui rerum exclusis moderantibus intima formis
Constare exanimi singula mole putas;
Inspice picta Deûm rutilis pallatia flammis,
Quaque patent lati cærula regna poli:
Brutane materies æternâ lege gubernat
Ordine fixa suo Sydera, mota suo?
Quin indefessis potius ludentia gyris
Spiritus arcanis viribus astra rotat.
Quæ tua percellit jucundis lumina telis
Lux, quæque aurato Sydera crine tegit,
Tota quid est nisi forma, decus, substantia Cœli,
Impuri nihil aut materialis habens?
Illam hauris oculo, sine et illucescere menti,
Ac animi tenebras irradiare tui.
Quid Cœlum petis, et Lunâ deducere formas
Niteris, ingrati Musa laboris amans?
Terra quoque innumeras fœcundâ mater ab alvo
Fundit, et in tepido nutrit amica sinu:
Testor veris opes et gaudia divitis horti, et
Quæ tegit omnigenus florida prata color:
Ecce illibato decertat purpura lacti:
Judice me, neutri cedis, amœne viror;

Non ita materies distinguere mille figuras,
 Non ita prata valet pingere mille modis,
 Commutet pellem licet et se Protea jactet,
 Ac sub multiplici veste latere sciat.
 Arguit internam species externa, aliasque
 Vultus inesse aliud cor animumque docet.
 Quin tacitas intus sub opaco tegmine formas
 Versari, et nutu flectere cuncta suo,
 (Non secus ac brevibus majestas Persica sutis
 Clausa sub imperio Ægyptum Asiamque suo)
 Proditur indicîis sub aprico sole peractis,
 Artificemque suum grande fatetur opus.
 Thurane quæ perflant placido Nabathæa vapore
 Rura, aut quos spirant arva Sabæa crocos,
 Alliaque ingratis caput avertentia fumis
 (Allia Niliacis annumerata Deis)
 Præstanisque vicens horti regina rosetis,
 Diraque Socraticæ causa cicuta necis,
 Vel nullâ gaudent, vel eadem singula formâ,
 Pugnantesque uno fonte petuntur aque?
 Segnis massa potest nihil, haud contraria saltem;
 Nec bene materies, nec male, opinor, olet:
 Quæ rebus tribuit varias demitque figuras,
 Quæ diversa dedit ludere, forma fuit
 Illa sub augusti specie præponderat auri,
 Illa levem plumam in summa volare facit:
 Hæc duce proceræ nituntur in æthera cedri,
 Flumineasque salix arida quærit aquas.
 Muta suas dicunt operando animalia, possunt
 Vivâ etiam formas dicere voce suas
 Indicat has raucis mugitibus aëra complens
 Taurus, et argutis has Philomela sonis.
 Quas miramur equi fabricas fulvique leonis.
 Extruxit doctâ forma operosa manu:

Cura sagax mentis, non præceps impetus Hyles,
Facta adeo nobis ingeniosa dedit.
Forma voluptates agnoscit, forma dolores,
Conscia sola boni, conscia sola mali:
Quæ sedet in dorso lente gradientis aselli
Sentit, et horrendum forma gemescit onus:
Impetis absurdo torpentem verbere massam,
Materiæ nervos irrita pungit acus.
Quid referam humanas mentes, sublimia Cœli
Germina, et illustri semine creta Deûm?
Cum quibus exanimum satagens confundere corpus
Amens se (et me etiam) iudice semper erit;
Qui pedibus saltem manibusque aut sanguine crasso
Exercere putat se rationis opus.
Rebus inesse igitur plures ab origine formas,
Sydera, terra, animæ, vita, animusque probant.

Conscientia erronea obligat.

ANNO 1652.

TYRANNE vitæ, fax temeraria,
Infide dux, ignobile vinculum,
Sydus dolosum, ænigma mentis,
Ingenui labyrinthæ voti,
Assensus errans, invalidæ potens
Matris propago; quem vetuit Deus
Nasci, sed orto principatum
Attribuit regimenque sanctum:
Tuum fatentes imperium odimus,
Quod deprecamur suscipimus jugum;
Unâ fugande, unâ sequende,
Despiciende, colende princeps.
Lex mentis omni lege valentior,
Lux mentis omni luce micantior,
Jus præpotentis veritatis,
Vel specie simulata vincunt.
Ne pergeremus tramite lubrico
Natura certum constituit ducem:
Errare nolle est summus error,
Hâc duce prægrediente nobis.
Si nulla portum sydera præferunt,
Tristi renidet nullâ Helice polo,
Vagâ feretur navigator
Æquoris Ionii procellâ.
Fac quod videtur luminibus tuis,
Fac quod putatur judicio tuo,
Judex refelli, falli ocellus
Possit, uterque tamen sequendus.

Distant remotis tractibus invicem
Legum voluntas nostraque, conjugat
Mens dissidentes, hæc potestas
Jus statuit, statuitque iniquum:
Hæc abrogetur justitiæ arbitra,
In cæca stulti proripimur vada;
Hæc luce paucâ destituti
Ancipites tenebras subimus.
Hic nodus artem vindicis Œdipi,
Hæc antecedentem bivia Herculem,
Perplexitas hæc tortuosa
Dædaleas operas requirit:
Lex illud, illud mandat opinio,
Dedit minori sceptrâ potentior,
Diis elocutis obserantur,
Quæ sibi mox reteguntur, aures.
Menti repugnet si manus improba,
Hæc fecit æquum, hæc jussit iniquius;
Non laude numen, sed rependet
Supplicio digitos rebelles.
Errore^a tingat barbara credulas
Si corda flectens Æsonidas, movet
Necesse rursus, quin piumque
Tingere se patrio cruore.
Ergo
Quod cuique scitur Numinis est loco,
Cogens vereri; nostra scientia,
Seu vera sit seu ficta, nosmet
Compede prævalidâ coërcet.

^a Qu? Error retingat. W. W.

*Christus per Mortem fuit Sacrificium proprie
expiatorium pro Peccatis.*

ANNO 1652.

POTA diu factis hominum patientia Divûm
Extremam tandem sensit adesse sitim :
Ceû propinato vultus rubuere veneno,
Torruit accensus viscera clausa focus ;
Quid sitiende Deo tantum compesceret æstum,
Qui liquor, aut qualis sufficit haustus aquæ?
Non mystæ si pro libamine Nerea totum
Funderet in patinas officiosa manus.
Peccantes vindicta jubet depascere venas,
Restingui haud aliis fontibus ardor habet.
An tenuis prosit spernendi gutta cruoris,
Vilior an mœstis lacryma fusa genis?
Pestis adhuc desævit, inexorabilis, illi
Balsama ne tribuat nobiliora Deus.
Præcipitis sensus, pronique Astræa doloris ;
Multâ, sed purâ, prædita bile Dea est ;
Æternis odiis, invictâ pungitur irâ,
Nullâ mollescunt pectora dura prece ;
Orari venias, et blanda piamina culpæ,
Hoc sua rideri numina torva vocat.
Exigit æquali reparari debita lance,
Non erit injusto mitis, iniqua sibi :
Criminis unius maculam non eluet ævum,
Derivat labem in secula mille suam.
Hos simul ac vidit, simul est miserata rigores,
Progenies cœli nobilis, æqua Deo ;

Faturque O duræ mortalia subdita legi!
O nimium juris pacta severa mei!
Sic jacet addictus miser immortalibus umbris,
Luctari debet e carcere nulla dies!
Gutta salutaris nostro de vulnere stillet,
Prosilient venis pura fluenta meis.
Hos ubi gustavit vindex Astræa liquores,
Risit, et a crudo vanuit ore rubor;
Deposuit satiata sitim, votumque nocendi,
Prorsus ab immiti facta benigna Deâ:
Hac commutavit mors haud invita seipsam
Morte, per hoc fatum vincere visa satis.
Post hac dediscens Nemesis sua verbera plagas
Commisit Veneris flagra cremanda viro.
Sponsorem tantum jus summum admisit, in illo
Grandis amor, locuples copia, certa fides.
Non impune Deus tulit ipse remittere culpam;
Inde vel hinc certo pondere poena ruit.
Promissa huc patribus, prævisaque vatibus, umbris
Occultata, fide credita, vota prece;
Huc sua prætendunt veteres mysteria formæ,
Hoc caput antiquæ Religionis erat.
Exulis hîc hirci cædes, hic simplicis agni,
Hic sociæ fidi turturis omen habet.
Sanguine quæ fuso populi delicta piavit,
Hujus sustinuit victima cæsa vices.
Nam nec nare Deus bibulâ nidoribus aræ
Incubuit, liquidæ nubila carnis amans,
Nec brutâ magnas animas virtute redemit,
Nec vili veniam conditione dedit;
Respexit prisco devotam fœdere vitam,
Displicuit tantæ haud eminus umbra rei.
Quin istos etiam mores transmisit in orbem
Princeps Tartarei carceris, iste malus;

Qui quum ementiti simulator Numinis esset,
Instituit simili Religione coli:
Hinc olim immanes Tyrii Saturnia placant
Numina, sacrilegi per fera pacta sacri.
Herculis hinc ritus, altaria Tauridis, et quæ
Cædibus infecit Graia puella suis.
Sic radiat verum magis, allucentibus umbris,
Expiat inferno teste piacula cruor.
O mage damnati Furiis incredule regni,
Extorris Getico Sarmata digne gelu!
Desine, nam positas vindicta resuscitat iras,
Reffluit in latices vestra medela suos.
Abnuis ut Christum tua crimina morte piâsse,
Amplius hac Christi morte piantis eges.
Sic delicta luit sua per compendia mundus,
Totque malis hominum subditur unus homo.

Obedientia Christi non tollit Obedientiam Christianum.

ANNO 1652.

QUEIS gravis incumbit moles mundana columnis?
Quo nititur fundamine?
Quæ movet immoto, quæ continet ordine virtus
Cœlum, solum, salum, omnia?
Imperium, obsequium; leges pollentis honesti
Jus imperans, pietas sequens;
Hæccine qui statuit, serie convelleret ipse
Præposterâ discors sibi?
Vincula seclorum laxaret Conditor arcte
Queis obligavit secula?
Quos fecit justos, justos non esse licere
Haud sancta præstat sanctitas.
Assidet invidiæ, legem sibi ferre merendi,
Peccandi aliis licentiam.
Justitiæ celebres titulos, insignia cœli,
Inscripta diptheræ Jovis,
Arripere impuros negat Optimus ille, recusat
Nomen dari, rem subtrahi:
Quod meruit dici, meruit quoque fortius esse,
Quod imputari, et effici.
An satis externâ speciosus pelle nitescat
Maculosus intimâ cute?
Quid, qui se nobis descensu fecerat æquum,
Ferat is sibi nos dispares?
Fræna suo implicuit, nostrone extorsit ab ore?
Se jussit et nos non jubet?
Nec nostris urgenda tulit vestigia plantis
Dux invium calcans iter?

Discipulusne sui temnat dictata magistri,
Famulusve heri, miles ducis?
Quod sua colla jugo Deus ipse inclusit eodem,
Tu subjugari respuis?
Quod didicit Dominus servili lege teneri,
Dediscet assecla obsequi?
An minor obsequio laus est, tenuataque virtus,
Divina vis quod paruit?
Num Christi pietas, quasi Saturnina, voravit
Nostram piam ejus filiam?
Non exhaustit adhuc fluvios mare, gratia nondum
Major minorem absorbuit.
Non nisi conducto radiari lumine præbet
Errantis omen stellulæ;
Quæ prope cœlestes aditus infigitur orbis
Augustioris limini
Purâ mente bibit radios, et rejicit auctos
Operum bonorum fœnore.
Celsius officium quâ niti debuit alâ,
Hac deprimetur fortius?
Fax sacra quæ Domini accendit præcordia, nostram
Extinguet observantiam?
Quo stimulante jubet virtus intendere cursum
Calcar inhibebit impetum?
Debita quo graviore Deus cumulavit acervo,
Eo minus solvenda sunt?
Anne honor a superis cedit mortalibus æquus,
Corona par, et præmium?
Seu quis magnanimo flagret virtutis amore,
Colat Deos, homines juvet,
Seu Lernâ scelerum stagnet fœtente, repugnet
Aliis, Diis, patriæ, sibi?
Hoc pedibus sanctis tritum est dispungere callem,
Virtutis ad astra lacteum:

Ut positi adversâ regione petantur eâdem
Olympus et Avernus viâ.
Exue fallaces laqueos, spes projice vanas,
Blandis inhærens somniis,
Qui pennis cerâ junctis ascendere cœlum,
Mollive vis ignaviâ:
Connubio stabili gaudent, plaudente Hymenæo,
Beatitudo et sanctitas.
Jugis amicitiae fatali fœdere vita
Æterna nectitur bonæ.
Justos esse malos non ipsa Astrea, beatos
Non ipsa det felicitas.
Christus parendo sanctis non officit actis,
Ea sed docet, jubet, juvat.

---

*Terram esse in Mundi Centro sitam nullis Argumentis
evincitur.*

ANNO 1653.

O NIMIUM faciles pronò cœlestia sensu
Metiri, radiisque oculi finire pusilli!
Nempe patent circa picti laquearia Cœli
Syderibus stipata, cavi seu fornice vitri
Implantatæ agiles jaculentur lumina flammæ.
Scilicet hos tenuis visus describere fines
Jussit, et hâc mundi campum sepire figurâ:
Iste æquas stellis designat in æthere sedes,
Seu cursu stabili dubiove errore ferantur;
Ille brevi solem facile constringeret arcâ;
Et paribus suadet spatiis distantia Mundi
Mœnia Tellurem patulo complectier orbe.
Haud aliter stetit in mediis erratica terris
Delos, et in medio rupes sedet alta profundo,
Cujus spumoso lustranti e vertice circa
Omnia pontus erunt, deerunt quoque littora ponto.
Sic quem fata sinent Lunam conscendere pennis
Anseris innixum, vel dirâ mole gigantum,
Se putet in medio rerum consistere puncto,
Et circum æquali converti sydera gyro.
Sphæra brevis sensus, cœli diffusa; capessat
Judicium ratio, quæ cum sit nulla, valet.

---

*Hypothesis Cartesiana de Materiâ et Motu haud
satisfacit præcipuis Naturæ Phænomenis.*

ANNO 1653.

ALUMNE Cœli; flos Sophiæ; latex,
 Libella, lumen, lima Scientiæ;
 Dilecte vero vir; fidelis
 Artis et ingenii magister;
 Prostrata cujus cuspidè Martiâ
 Ignava collum flexit opinio,
 Nitens arenæ, comprimensque
 Deciduas cubito columnas;
 Retusa sub quo vindice tetrica
 Præjudicandi cessit iniquitas,
 Sophistice contentiosa,
 Et temere ingeneratus error;
 Ignosce sanctis, maxime Cartesi,
 Si Musa vecors manibus obstrepit,
 Ignosce, nos te curiose,
 Dum tua deserimus, sequemur;
 Quæque abrogatâ lege tyrannidis
 Exegeris suffragia libera
 Dicemus, en^a te adversus ipsum
 Intrepido speculamur ore.
 Timere noli: spiritus arduas
 Nisu impotenti succutiens domus
 Radice figit destinata
 Excidio tabulata tristi.
 Ingens pusillo machina brachio
 Impulsa stabit: fortius impetum
 En admovemus; væ, tremendo
 Verbere personuere nubes!

Heu quale visum lumina præferunt
Invita turpis conjugii, sacer
    Quod nolit Hymen auspicatæ
        Ignibus irradiare tedæ.
Informis Hyle, lurida, vividæ
Immunis auræ prorsus et ingeni,
    Et quâpiam vertiginosus
        Mobilior, leviorque plumâ
Motus, perennis connubii jugum
Subiere; faustos accipit annulos
    Sponsus triumphans, sponsa sordens
        Pellibus induitur decoris.
Junctis nefandâ lege parentibus,
Lucina præsens innumeros dedit
    Formâ nitentes invidendâ,
        Cartesio perhibente, fœtus.
Prægnantis Hyles filia prodiit
Pulchra universi machina, cœrulus
    Æther, ferax Telluris almæ
        Campus, et Oceani fluentis.
Huc nempe cœlestis recidit labos,
Fecisse quondam res numero duas,
    Donasse nobis versipellem
        Protea, pennigerumque motum.
Quas scena mundi visibus objicit
Lusus decentis perpetuas vices,
    Persona duplex sustinebit?
        Huic Deus invigilet theatro?
An Mundi ocellos, ætheris incolas
Cæco fluentes volvier impetu
    Volubilis vis bruta molis
        Ordine perpetuo incitabit?
Non cura mentis, non manus artifex,
Sed prosper aptæ materiæ fluor,

Quas torpidi miramur ædes
Struxit equo, volucrique cervo?
Nec sempiterni turbinis æmulum
Cor sponte gyrat mille volumina,
Reciprocas sed obsequendo
Incipit atque perennat undas?
Quid jam cupressi funebris aut cedri
Ortus, vigores, semina cogitem?
Non illa rector spiritus, sed
Materies operosa prodit.
Cicuta tristis, salvia sospitans,
Conyza foetens, flos Paphiæ rosæ,
Utræque surgunt ex iisdem
Seminibus, vel utræque nullis.
Crescens metalli venula pauperis
Centum moratur syderis ambitus,
Lasciva dum forte expetitas
Mechanice peragit choreas.
Propensa nusquam passio prenditur,
Infensa nusquam; cuncti potens amor,
Sævum odium, finesque rerum
Exilium subeunt acerbum;
Non appetitus viribus insiti,
Sed tela vibrans, ac atomos truces,
Lupus, monenti te Renate,
Exanimam procul arcet agnam.
Hoc mens acumen languidior ferat,
Et tam coruscæ vim sapientiæ,
Inscitiæ O felix asyllum,
Pande fores animæ fugaci!
Quin ista nudæ lucidus arbiter
Naturæ ocellis falsa fatentibus
Juraret interpretes Deorum,
Si recitare vacaret, Hermes.

*Reverendissimo Magistro, et dignissimis Sociis Collegii
S. S. Trinitat. Cantabrigiæ.*

ANNO 1655.

ITE preces blandæ, rutilum moderantis Olympum,
(Vati siqua fides,) cœlesti semine cretæ,
Ite, Patrem vestrum placido mulcete susurro,
Ut vestrâ virtute polo deducta sereno
(In nutu sedet illa Dei, precibusque vocata
Supplicibus terras niveis circumvolat alis)
Alma Salus, comitem non aspernata Camœnam
Languentem licet, et vestigia tarda trahentem,
Desertisque sui ripis Heliconis egentem,
A ripis gyro ludentibus, alveus intra 10
Quas clari Sequanæ Lydo fluit æmulus anni,
Ad doctos pontes, tumidis quos alluit acer
Camus aquis, Camus quo non dilectior alter
Rivulus Aônidas conspergit rore puellas,
(Nec veteres olim qui præterfluxit Athenas,
Nec qui Parisiis præbet modo balnea Musis)
Carpit iter matrique memor se impertiat almæ,
Sexque decemque uteris, millenâ prole beatæ;
Officiumque pii commendet nomine gnati:
Sed tibi præcipue, reliquas præclara sorores 20
Ut parvos inter Phœbi soror emicat ignes,
Ædes sacra Deo, cujus subsistere trinum
Colligat arcano simplex essentia nodo.
Vos, dulces animæ, cæcis quibus intima flammis
Pectora carpit amor sanctus candentis honesti,
Quosque docent sua sublimes mysteria Musæ,

Nostra salus petit et charis complexibus ambit.
Sed levis obsequii est facilem dixisse salutem,
Hæc manat prono cordis de fonte fluento;
Majus opus superest, humeris gravioribus aptum, 30
Officiis æquale meis, sed viribus impar,
Quæ vestro vidisse ferunt accepta favori
Debilis exigui custodes luminis orbes,
In tenui tabulâ vestris quoque tradere ocellis,
Quæque iter objecit spectacula debita vestris
Auribus, angustæ numeris includere Musæ.
Sed quoniam dedit hoc cœlum mutantibus usus,
Nonnunquam dubiis expandere carbasa ventis,
Difficileque viæ tremulas committere plantas,
Nitar, et objectum aggrediar superare laborem, 40
Annuat inceptis audacibus æquus Apollo.

Postquam Theseâ puppis rugosior, Argus
Quæ numerare annos, Argique foramina posset,
Ignibus exponi quam sævis dignior undis,
Excepisse sinu lacero gavisa recentem
Fortunæ nautam non disparis, alta petisset
Æquora, seu naso Nereus ridebat adunco,
Seu miseratus erat formidinis indiga justæ
Corda suam dubiæque fidem tentasse carinæ,
Quicquid erat (nam causa latet) subsidere visum est 50
Marmor iners ponti, nimioque æquale sereno:
Non ita compositum, tenui cum carcere ventos
Dulichius conclusit utris, nec quando sonorum
Agmen in Æolii claustris compescitur antri.
Non inspecta prius, nec corrugata profundi
Arridet facies, animum mentita faventem;
Vultus amicitiam spirat, sed viscera bellum;
E quibus eructans salsi violenta vaporis
Tela fodit stomachum, reseratque repagula, nostro
Quærens extorquere suo quod ventre recondat. 60

Has tempestates quocunque tridente resedat
 Certius et medico sanat præcordia visu
 Alma parens tellus, exhalans aëra dulcem
 Antidotumque maris; cujus simul atque tuemur
 Subdita Marte favente animosis littora Neusti,
 Invadit nova vis animos, nova vita pererrat
 Corpus, et excedit peregrini nausea coeli.
 Sic patriis ejectus aquis maris incola languet
 Squamiger, in dulces cum vi torrentis iniqui
 Excidit alveolos, insulsaque pocula gustat. 70
 Qui si forte suos, fluctu felice relatus
 Aut clemente manu, Neptunia regna, penates
 Repetit, amissi renovans momenta vigoris,
 In mediam sese pernix jaculatur abyssum;
 Sic nos in nostras reduces transivimus auras,
 Portumque appulimus; cui spem mandasse salutis,
 Fortunæque suæ impulsam civilibus undis
 Commisisse ratem fertur rex maximus, alba
 Cujus in augusto florescunt lilia scuto,
 Qui parvam titulis Diepam regalibus auxit. 80
 Crediderim Henricum, quo non sincerius alter
 Numen adorabat devotâ mente Diones,
 (Gallia salva viris vix unquam debuit) armis
 Fæmineis voluisse suam concredere sortem;
 Scilicet ignari cunas reperire Deorum
 E Paphiâ Venerem cupiunt deducere spumâ;
 Nam qui Diepenses mulierum turba plataëas
 Qualis adimpleat attonitis lustrarit ocellis,
 Queis haud sufficeret gignendis terra, putavit
 Justius hanc isti genituram cedere ponto: 90
 Sed quum mille vides, non est spectabilis una,
 Hoc tantum Venerem nostris abjudicat undis.
 Nec tamen hisce magis genitrix dilexit amorum
 Threicium lasciva Deum correpta furore

Pectora sæpe movent durum certamen, iisdem
Hectora queis incessebat Telamonius armis.
Testis eram, lectis vicino in littore saxis
Agmen Amazonium (sævis suadentibus iris)
Fæmineos onerasse sinus, quæ grandine densâ
Dirus in oppositam disploderet impetus arcem, 100
Quam colit invisus data præfectura tributis.
Nec tamen hoc animal solum dominatur ibidem
(Haud loquor ex animo, liceatque impune jocari)
Huic affine aliud, longinquo Hyperionis ortu
Advectum, pollens etiam conamine linguæ,
Garrulum, et humani simulator strenuus oris,
Depictamque cutem jactans pellemque decoram,
(Et quæ dicta prius, ne rem repetamus eandem)
Affluit hîc nomenque hujus disseminat oræ.
Sed magis artifices digiti, manuumque labores 110
Atque pedum, quorum junctæ solertia curæ
In rebus magnas operas exilibus edit.
Ecce levi pedis impulsu nodosa rotatur
Buxus, in extremis acies quos bina terebrat
Cerne polos, in quos immotus desinit axis,
Dum medium se chorda sequax circumplicat, instar
Lubrica per ramos sinuantis terga colubri.
Imminet ex alto procerae surculus orni
Nondum ætate rigens, primisque avulsus in annis,
Qui chordam fidi lapsantem compede nodi 120
Continet, ipse recurvato deflectitur arcu;
Funiculi reliquum sed finem mobile lignum
Excipit, et variis vicibus surgensque cadensque
Incurvat teretem, detortamque erigit ornum,
Ut pedibus placuit, pedibus labor iste dicatur.
Dum manus intentans aciem revolubile buxum
Lævigat, et placitæ exsculpit simulachra figuræ:
Omnia præsertim studio, ceu Protea quendam,

Numidicum vertunt ebur in miracula rerum ;
 Nunc in subtiles tanquam Vulcania vincla 130
 Diducunt telas, digitisque trementibus instant ;
 (Materiâ in tenui laus maxima ponitur artis)
 Nunc denso thecarum inspergunt tegmina flore,
 Ac dente ex uno fabricantur plurima membra.
 Verum alio vocor, obstrepero quo vellicat aurem
 Murmure, et his potiora dari miracula clamat,
 Fama nota prius, non lumine visa fideli.
 Religio non una, sed uno nomine jactans,
 Dissona consensu, dissensu consona miro.
 Quam varii mores et vitæ regula dispar! 140
 Temporibus diversus honos, adytisque, cibisque,
 Diisque colunt quorum non æquo numina cultu ;
 Multiplicesque habitus, et vestis discolor usus,
 Collata adversus Junonia cederet Iris,
 Plures ostentat Thaumantias ista colores,
 Francisci fœcunda domus, cui simplice trunco
 Plurimus assurgit numeroso palmite ramus.
 Ille Recollectos mores, alium iste Cucullum,
 Hic circumjectos Funes in nomine jactat.
 Gens assueta pati quicquid reperire molesti 150
 Ingenium, aut natura potest infligere duri,
 Quam possent matrem, malunt sentire novercam :
 Non illis nitet et tenerâ sub sindone gaudet,
 At riget hirsutis pellis circumdata setis :
 Contiguïs plantæ lignis nituntur, iisque
 Duritie certare valent, dum tibia nuda,
 Et quam sola tegit patientia, nobile velum,
 Quos habet ardores æstas, quas bruma pruinas
 Despicit, atque omnes cœlorum provocat iras.
 Est infame malum, cujus perterrita vultum 160
 Non secus ac diram lethalibus horret Erynnin
 Armatam facibus, Stygiosque in crinibus angues

Gens hominum, et jugi sudans conamine vitat:
Pauperiem appellant, haud nomen tristius ullum est.
Hoc illi monstrum reliquis immane feroxque,
Mansuetum domitumque regunt; quo milite luxum
Pellunt, et curam, quemque inflat copia, fastum:
Mundi delicias, oculorum fascina, mentis
Illecebras, rerum dominos et numina nummos
Calcant, contactusque levi haud dignantur honore. 170
Paupertas operosa gradus habet, illius horrent
Culmen et affectant imæ subsellia classis,
Ac inopes infra mendicorum ordine constant
Non illis redditus, non prædia certa, rogando
Accipitur victus, trahiturque precaria vita.
Ter videt innixos genibus Phœbeïa lampas,
Cum minimâ superum vertigine circuit orbem;
Luna vices totidem spectat nocturna, molesto
Cum vigiles somnos Campana intercipit ictu,
Dum reliquum involvunt ignava silentia mundum. 180
Scilicet hisce putant meritis deberier astra.
Quam vellem tantos verâ in virtute labores
Impendi, studiisque bonis et mente colendâ,
Hoc brevior viâ Elysios pertingeret hortos.
Quid sectatores Benedicti, Dominicique,
Queisque suas leges fictus dedit Augustinus,
Totque alios memorem, Musamque impune fatigem?
Sistra sonant, licet infandæ mysteria Missæ
Visere, difficilesque imitari carmine ritus.
Non ego quam pretiosa ornet delubra supellex, 190
Nec quam magnifico rutilent altaria fastu,
Neve sacerdotum velamina, murice tinctas
Intextasque auro chlamydes, et flore decoras,
Ac Phrygius quas pinxit acus, describere formas,
Languentis calami vano certamine nitar.
Blanda per hæc oculos intrat simulachra voluptas,

Dum ferit auditum grato modulamine lingua,
Harmonicisque aures demulcent organa ventis;
Nempe suum sensus cœlum hîc invenerit omnis.
Quid mentem movet interea, quo corda calore 200
Accendunt, animi excutiunt quâ luce tenebras,
Et quid delicias imo sub pectore veras
Concitat, ignorare licet, dubitare profanum est.
Arrexî quantas natura indulsit, et illas
Haud curtas credo aurículas, vix attigit una
E tot vocibus attentam sententia mentem;
Miror, si populus peregrinæ murmura linguæ
Percipiat melius, quum cæco percitus igni
Exiguos versat digitis pernicipibus orbes, 209
Os moderante manu, quâ plusquam mente precantur.
Quod nisi jam tantis reverentia debita rebus
Injiceret Musæ taciturni fræna pudoris,
Porrigit immensum justa indignatio campum,
Quo tumidum pectus conceptas explicet iras;
Quum reputat quali male sanus fronte sacerdos
Mirifico tribus evulgatis ore susurris
Se jactat fecisse Deum, factumque vorasse.
Talia divendunt miseræ ludibria plebi,
Nec pudet hosce fidem sanctam corrumpere monstros.
Distribuunt siccum panem, cœnæque recidunt 220
Plus toto; sitiuntque alienæ pabula vitæ,
Altoresque animæ succos; quo nectare mundus
Prorogat acceptam fuso de sanguine vitam.
Nec satis est partes benedictæ tollere cœnæ,
Arripiunt totum, dum publica munera, nodos
Dulcis amicitiae, pacis cæmenta beatæ,
Communesque epulas privato ventre recondunt.
Ut mater pullis, sic area maxima templi
Eminet, exiguis circum stipata sacellis;
Hîc cætu excluso celebrant convivia secum; 230

Nec gratis, merces convivis solvitur ipsis,
Et sacro panem communem pane merentur.
Juratis opus est, ne plures scilicet uno
Audiat una dies prolatas gutture missas,
Ne populis exhausta suis, et fomitis expers
Purgatoria flamma precum virtute jaceret,
Et nimio mystis locus turgesceret auro.
Sed cum festa dies affulsit sydere magno,
Cum circumferri pacis sub cortice numen
Assolet, evectum celebri per compita pompâ, 240
Ille potens dominusque sui est, contraria quisquis
Non intermiscet, nec risu temperat iram:
Nam qui non intra solum penetralia sacra,
Sed Jove sub nudo, sub aprico tegmine cœli
Omnibus in vicis positas conspexerit aras,
Et circumstet eas quam ludicra gaza putavit
Absterrere viros, pueros mulcere paratas;
Quæ disponuntur pupæ, quo turba maniplo
Incedit, tum quæ templorum affixa leguntur
Postibus, et memorare piget, præstatque taceri; 250
Quæ bonus amoveat Deus, et meliora ministret.
Magnifice servire Deo, clarisque docere
Indiciis mundum, quanto Dominumque Patremque
Et cœli et terræ et nostri vereamur honore,
Augustasque ædes condi, ornatusque decoros
Attribui, dignoque aras splendescere cultu,
Altaque devoto retegî mysteria ritu,
Festaque conspicuis recoli solennia pompis,
Sacrificisque suum decus, et sua jura rependi,
Et quacunque potest nasci, vel nata foveri, 260
Aut valida ostendi reverentia numinis arte,
Non ego, nec cuicunque viget mens sana, negarim.
His modo præscribant veras sapientia leges,
Et dilecta Deo ratio, maturaque recti

Pondera consilii, et custos prudentia justî.
 Imprudentia turpis, et ignorantia veri,
 Dedecus impensis redimi, sordescere vanas
 Lautitias, magno risum sudore parari,
 Contemptum Superis facit, et convicia cœlo.

Sed nostra in primo nimium stetit anchora fixa   270
 Littore, Musa moras lascivaque traxit inanes.

In lætos carpanus agros iter, ecce benignâ
 Fruge struit Pomona vias, quas ordine stipant
 Continuo, dulcique inflammant corda rubore,
 Invitantque manus fugientes pendula mala:
 Hæ sata præcingunt, hæ compita cuncta coronæ;
 Non infrugiferum telluris sarcina lignum
 Definit spatia, et campos dispescit hiantes,
 Ast circumtextus confinia limitat hortus.

Prodiga nempe soli latis exterminat agris,   280
 Fructusque angustis munit manus invida spinis,
 Vilia defendens inopi solatia vulgo.

Nec certe immeritis conceditur aurea pomis
 Libertas, et quæ Saturnia regna deceret,
 Illis divinos latices, certantia Baccho
 Pocula, sed Cerere imbutas vincentia lymphas,
 Pergratos cordi debent stomachoque liquores.
 Non alio furiosa sitis depellitur haustu,
 Quâque arent Crasso fauces, quâque uritur Irus.

Exigui constant, et suavem vile saporem   290
 Saltem ventriculis pretium commendat egenis:

Scilicet haud nobis vinum Cereale minoris,
 Ebriaque epotis frumentis venditur unda.
 Rura per hæc segetum flavis uberrima gazis,
 Dum segnes urgemus equos, vacat acta subire
 Tempora, sollicitâque retexere secula curâ;
 Debitaque his nostri generis primordia terris.
 Scilicet his egressa locis Mavortia pubes,

Signa ducis sectata sui, quem semine nullo
Natum, jure suum Fortuna volebat alumnum, 300
Invasit vestris lætum natalibus orbem,
Ferroque edomuit, dubiique favore Gradivi,
Adjecit titulisque ducalibus Anglica sceptrâ,
Et cum Saxonico Nortmannos sanguine junxit.
Utque genus ducens atro de funere Trojæ,
Reliquiisque iræ Argolicæ, flammæque Pelasgæ,
Incola jactantis septena cacumina Romæ,
In Phrygios delatus agros circumspicit omnes
Sollicitis oculis, nec segni indagine quærit, 310
An formæ fatale forum, surgentia pinis
Umbrosis Idæ juga, num Simoëntis arenas
Et domino rerum Tibri cognata fluentâ,
Xantheasque sagax poterit dignoscere lymphas;
Ac densas inter segetes si rudera forte
Emineant, Trojæ quas conjectura ruinas
Cogitet, hasce diu lachrymoso lumine figens
Prisca novo Priami renovat dispendia luctu:
Sic nostros recolebat avos pia cura sed ejus
Abrupit stamen medium objice villa superbo
Illustris, quam tota vocat provincia matrem: 320
Magna satis, tectis pulchra, instructissima vitæ
Subsidiis, populi locuples, uberrima gazis,
Queis dives tellus, queis ditius affluit æquor;
Quas ibi per Sequanæ vicina volumina Nereus
Deponit, dulcisque tributa remunerat undæ;
Egregii Sequanæ! solum tamen hactenus; ultra
Vix capit angusto majores amne carinas:
Quarum exultantes in laxo flumine cursus
Obtundit moles sinuosis saxeâ gyris:
Pons erat, haud alium formâ, cum fata ferebant, 330
Ostentare parem poterant, æquæve patentem
Undique ludentes per Celtica flumina Nymphæ;

Temporis expertus vires, fluctusque feroces
 Oppugnantis aquæ et belli exitiabilis iras
 (Tempore quod citius, sævis violentius undis
 Omnia deturbat) nunc unâ parte superstes
 Nequicquam claræ monstrat monumenta ruinæ.
 At mirum magis inspirator acuminis usus
 Substituit, quem non excisi cautibus orbes
 Sustentant, curvis nec ligneus ordo columnis 340
 Subjicitur stabili fundamine, puppibus omnis
 Incumbit, variisque incertæ legibus undæ
 Obsequitur, nunc elatus torrente superbo
 Assurgit, mox deprimitur cum gurgite manco;
 Aspice jam tumidis ut aquarum montibus alti
 Insideant currus hominesque, ac vertice prono
 Despiciant humili subjectas aggere terras;
 Quos subsidentis confestim valle profundâ
 Libratæ superat facies contermina ripæ.
 Sed cum non vacet hic vigiles intendere curas, 350
 Prolixisque hæere moris, splendentia magni
 Atria Pontificis, præclara palatia legum,
 Cælatas auro cameras, serpentia muris
 Lilia, qua vario celebratur curia cœtu,
 Lautitiasque fori grandes, luxusque macelli,
 Nobiliumque domos nitidas, et lucida templa,
 In quibus eximias ostentat Oventius aras,
 Obducto condent ingrata silentia velo.
 At nimio fulgore ferit fugientia turris
 Lumina, nec de se sinit ambitiosa taceri, 360
 Quæ sola ex tribus a trunco surgentibus uno
 Eminent, atque impellit acutâ cuspide nubes.
 Hæc nos ad matris Domini, matrumque serenæ
 Adducit dominæ titulis insignia templa,
 Quæ reliquis intervallo prælustria longo,
 Augusti splendore chori pretiosa, patenti

Exporrecta situ, et sublimi marmore clara,
Tantos ornatus debent auctoribus Anglis,
Cum sua demissis animosa Britannia Celtis
Sub juga complevit generosis omnia palmis, 370
Virtutisque suæ passim monumenta reliquit.
Ossa cubant isthic arctis damnata tenebris,
Quæ cum vitali gaudentia luce regebat
Spiritus, indomitas expavit Gallia vires
Magnanimi ducis (haud oculis comperta renarro,
Sed famâ fretus, quanquam ceu visa referre
Jure viatoris deberem et jure poëtæ)
Occubuit miseris quocum fortuna Britannis,
Gallica res animam penitus contrita resumpsit;
Herois monumenta rapi, manesque lacessi 380
Tranquillos (magnis terrentur scilicet umbris
Degeneres animæ) vanâ exoptantibus irâ,
Rex etiam fato oppressæ virtutis amicus
Abnuit, et, qui se potuit defendere vivus
Judice me, dixit, meruit post fata quietem.
An posthac fortes violavit iniquior umbras
Impetus haud scio, sed tumultum spes irrita quærit.
Qua merito minor Ambosius sub marmore clausus
Conspicuo perituri obliviam nominis arcet: 389
Marmora quid loquor? hunc resonabit buccina major,
Et spisso clamore per æthera differet altum
Immani vocis certamine Georgius ingens:
Cujus in eloquium si vastam impellere molem
Vis hominum posset, Gangetidis accola ripæ
Ultimus audiret perculsa mente sonantem,
Exaudiret totus, et obsurdesceret orbis;
Concussas nutare domos, fragilesque fenestras
Dissultare, feros flatus regnare videres.
Is posset clamor cunctas perrumpere sphæras,
Adque ipsos penetrare Deos, symphonia cœli 400

Debilior nostras nondum licet attigit aures.
 Oris quale cavum! non æque grandis hiabat
 Machina ventre suo Argolicam complexa juventam.
 Quam spissus munit paries! haud crassior illo
 Murus, quo Nini Babylonem cinxerat uxor.
 (Ne mirare adeo, nec mendacem argue vatem;
 At perpende animo glebis ea mœnia coctis
 In laterem, hos solido muros constare metallo.)
 Quis furor insedit mortalia corda, stupendo
 Intima pro strepitu prædari viscera terræ 410
 Divitis, et totas simul exhaurire fodinas,
 Ac se tam valide conari reddere surdos?
 Quæ manus ad celsæ turris fastigia tanti
 Pondera prodigii evexit, cœloque locavit?
 Illi Gnosius Ætneusque loco decedet uterque
 Dædalus, et quisquis priscae miracula Memphis
 In pontum sub ea deduxit mole gementem,
 Unâque ingentes oneravit caute carinas.
 Sed te materies hebeti gratissima Musæ,
 Plumbi stridula massa, tuasque relinquere sedes 420
 Sævus amor compellit, et insitus ardor ocellis
 Lustrandi nova, nec tepido præcordia voto
 Accendit regni caput inspectare cupido.
 Sic dum pomiferis celeres excedimus arvis,
 Persequimurque diem medium, fontesque calorum
 Obrepat Bacchus sensim, parceque trementes
 Exerit in limbos inimici frigoris ulnas,
 Mox tepidi afflatu factus fidentior Austri
 Densius objectat vineta feracia, tandem
 Ebria continuo saturantur lumina Baccho; 430
 Ast humili Baccho, nec qui consensibus altis
 Aërea tenues ramos circumplicat ulmo,
 Contentus terræ affixis incumbere palis.
 O quam te taceam, variis Momorantia vallis

Afflua deliciis, per quam domus inclyta, primos
Admissæ jactat quæ Religionis honores,
Sed fati rigidis insultibus obruta, Lethes
Nescia vivit adhuc et nomen vindicat ævo.
Nec mera vina crepas et munera sola Lyæi,
Calles haud invita tuos peragrantibus offers
Altera dona, tuis rubet altera purpura campis.
Ecce verecundis cerasis ut consita rura
Indefensa viis irritamenta rapinæ
Objiciunt, nullo munimine tecta, sed illo
Quod præstant probitas et rara modestia vallo.
Egressis hoc Elysio suprema laborum
Meta sub aspectum venit.

440

Pandite nunc Heliconæ Deæ.

PARISIIS,
Feb. 9, 1655.

Iter maritimum a Portu Ligustico ad Constantinopolim.

NOV. 6, ANNO 1657.

LUXERAT illius soboles gratissima, cujus
Æternâ fasti nobilitate rubent,
Quæ sceleri devota evasit sacra saluti;
Hæc prior, illa dies sexta Novembris erat,
Cum dulcis terræ placidis amplexibus acti,
Inque tuos lapsi, Doris amara, sinus,
Deserimus Ligures oras, arcesque Liburnas,
Subditaque Etrusco littora clara Duci.
Ut tamen exilii patientia mitior esset,
Et foret intrati parca querela maris,
Fecit amica ratis, quæ dum felicibus auris
Spumanti æquoreas perruit ære vias,
Visa fuit medio turris discurrere ponto,
Visa rapi tumidis altera Delos aquis;
Tanta superstabat moles cedentibus undis,
Sub tali gemuit pondere pressa Thetis;
Haud illâ major, nec pulchrior altera navis
Tradit in Æoliam vela superba fidem,
Per medios cœli ardentis quæcunque calores,
Et sævum pavidas per mare quærit opes,
Perque ea, quæ priscis ignota tonitrua nautis
Fulminei vincunt tela trisulca Jovis.
Hac nos Tyrrheni sulcavimus æquoris illas,
Quas adiit primum Lydia pinus, aquas,
Quasque errabunda tranavit Dardana pubes
Fatorum dubiam classe secuta fidem;

10

20

Lævum puppe altâ spectantibus Itala tellus,
Occupat adversum Cyrnus iniqua latus:
Saxa tenent medium, trepidis quæ cognita nautis
In nostro nullum carmine nomen habent. 30
Tum Regina deûm, veteris non immemor iræ,
Quam peperit formæ palma negata suæ:
Ventorum pater, angusto qui carcere ventos
Comprimis, arbitrii sub ditione tui,
Trojanum genus, et Brutum jactare parentem
Ausa secat Tuscos gens inimica sales,
Hos modo tu: verbis assibilat Æolus, Ultra
Non opus est, conjux imperiosa Jovis;
Et simul emissus claustris resonantibus Eurus
Avolat, ac nostrum consonus Auster iter 40
Reprimit; abripitur variis obnoxia ventis,
Subditaque incerto lassa carina salo;
Undique vesano fluctu jactata volutat,
Et nunc has partes, nunc resupinat eas;
Instabiles titubant mensæ cœnantibus, orbes
Desiliunt, patinas dira ruina trahit;
Hunc aries, illum lascivo bubula cornu
Impetit, e patula deflua lance caro,
Jus ruit indomitum, polentaque nescia justi
Limitis humanos irrigat amne sinus; 50
Quid fragili vitro speres, Bacchoque salaci?
Edit mirificos ebrius iste choros.
Senserat injustæ ludibria sæva sororis,
Et fremuit moderans cœrula regna Deus:
Hæc patitur, quâ non gens navigat altera, nec quâ
Insultat dorso charior ulla meo?
Composuitque fretum, reduces candentia pulsan
Vela leves Zephyri, proficimusque viâ.
Aspera Sardiniaë lustramus littora, belli
Infaustas Tyriis Trojugenisque faces. 60

Tum procul Ætneus speculantes campus ocellos
 Detinet, hunc Mavors durus adire vetat.
 Mox Siculos inter fluctus Libycosque renidens
 Allicit incertam Malta superba ratem ;
 Infelix scopulus, si Parca benignior illas,
 Quas natura negat, non tribuisset opes :
 Scilicet haud dulcis torrentia pocula Bacchi,
 Nec flavæ Cereris munera læta crepat,
 Grandibus insignem factis Mavortia tollit
 Fama, rudes clivos inclita palma colit. 70
 Difficili turres saxo natura tuetur,
 Adjicit ars vires ingeniosa suas,
 Plus pia virtutis species, fulgentia summis
 Aggeribus nivæ signa decora crucis.
 Floreat æternum justæ prosperrima sedes
 Militiæ, heroûm prodigiosa domus :
 Queis dedit haud animos, scelerata nec induit arma
 Fluxus opum, aut vani falsus honoris amor :
 Nobilis obstrinxit Sancti tutela Sepulchri,
 Agaridasque sacro pellere cura solo : 80
 Effecit numero pollens ignavia, tandem
 Desererent voti prima theatra sui :
 Expulsis Phœbea Rhodos concessit asylum,
 Phœbeam gestis nobilitare Rhodon.
 At novus exundans Rhodopeïs montibus imber
 Hac quoque belligeram depulit arce crucem ;
 Extremum tandem profugi munimen honoris
 Hesperii Meliten munere regis habent ;
 Inde suis vastant Saracenas classibus oras,
 Sanctaque adhuc gladio vindice bella gerunt. 90
 Hanc adimit confestim auris abrepta secundis
 Pinus, et Ioniæ pervolat æquor aquæ.
 Vix semel immensi gyrum percurrit Olympi
 Flammigeris peragrans æthera Phœbus equis,

Cum puer, aërei prospectans vertice mali,
 “Provocat aspectum bellica prora meum,
 Persequiturque eadem cupido vestigia cursu,
 Expandens nostris æmula vela,” refert.
 At si vera crucis Melitææ insignia præfert,
 Congressus faciles optat amica comes. 100
 Hinc dubiam nobis tenuit sententia mentem,
 An foret hostili concipienda loco :
 Cœptum urgemus iter, pavor haud ingloria pulsat
 Corda, nec indignæ sordida cura fugæ :
 Senas impendunt quater horas, jam prope nostris
 Ut verbis possint verberibusque frui ;
 Jam non ambiguæ agnoscit præsagia pugnae,
 Armaque tutelæ dux animosque parat.
 Quis tamen, aut quam de gente feroculus audet
 Aggressa^a tantam sollicitare ratem, 110
 Transtra per et cellas votis dubitatur acerbis,
 Perque feros nautas pignora spissa volant
 Hic, “præfert tantos Hispania sola furores,
 Pugnacesve edens Flandria dura viros :”
 Jurat cornigeras malis insistere lunas,
 Et vecordis Afri despicit ille minas,
 “Istaque Luna meis,” ait, “offuscabitur umbris,
 Nullaque cras, quæ nunc dimidiatur, erit :”
 Quæ tamen accendit timidos audacia Mauros ?
 Quarum dira fames extimulavit opum ? 120
 Quod vix ausuros integrâ classe putarem,
 Virtutem nostram provocat una ratis.
 Vespera telluri tristes obduxerat umbras,
 Cum prope nos tacitum dirigit hostis iter,
 Quique futurus erat certaminis arbiter, undis
 Sol caput Hesperii gurgitis abdiderat :
 Is simul ac roseâ rutilum jubar extulit Eo
 Clarus, et in supero reddidit orbe diem,

^a [aggressu ?]

Tempora candentes ostentant fusca tiaras,
Distinguitque hostes certior ira suos. 130
Hinc nostri erigitur signum fatale Georgi,
Cruxque suas edit sanguinolenta minas,
Inde vacillantis præsagum insigne levatur
Imperii, mutila Cynthia luce rubens;
Quam ferruginei jugulo displosa canalis
Compellant raucis ignea tela sonis:
Hanc tibi, si nostro gaudes sermone, salutem
Dicimus, hoc Anglis convenit alloquium;
Has tibi portamus merces, argentea frustra
Exigis, a nobis ferrea dona refer; 140
Responde, si grata tuas vox impulit aures,
Surdescis? sensus arriget illa tibi.
Languidior certe, at nostræ cognata loquelæ
Mauri rhetorice subjicientis erat:
Continuo obstreperæ crescens discordia rixæ
Verberat horribili garrulitate polum;
Inter utramque ratem conferto fulmina currunt
Agmine, venturæ nuncia mœsta necis.
Hæc graviore sono, raroque per aera cursu
Sulphurei patulo gurgite missa tubi 150
Impellunt solidam lethali vulnere quercum,
Et tractus linquunt signa tremenda sui;
Exiguum corpus, tonus est argutior illis,
At densa cœli lumina nube tegunt;
Et profugam extrudunt angusto limine vitam,
Utraque funestum musica murmur habet.
Eminus his piget æternum colludere telis,
Et vano strepitu dilacerare polum;
Lintea rimosis perfossa meatibus auras
Transmisere leves, pervia mille locis, 160
Irrita sed longe ceciderunt fulmina, costas
Nescia robustæ perterebrare ratis.

Gressibus interea tardis processimus, omni
Immunes trepidæ suspicione fugæ :
Scilicet in spissos tenuantur maxima nodos,
Sola suum retinent vela minora situm ;
Quæ dum propellit nisu levio, modesto
Pugnantes defert mitior aura gradu ;
Acrius insistunt illi, et furialibus acti
Consiliis agiles in sua damna ruunt : 170
Nec sibi proficuas admiscent viribus artes,
Quosque foveant semper Punica corda dolos.
Qua ferit obliquus cedentia carbasa ventus,
Invadit dextrum vis simulata latus,
Ocyus inverti mortis funesta supellex,
Et tristis scenæ vultus abire prior,
Ac nostris propiora relinquens flamina velis
Barbaricam fallax flectit habena ratem ;
Invenit ex omni fallacia parte paratos,
Nec steriles æstus quod sibi plaudent habet. 180
Admotis propius crevit certaminis ardor
Ultimus, et segnes non tulit ira moras ;
Incitat hos numero rabies subnixa, repulsæ
Dedecus, et prædæ barbarus urget amor ;
Nos urit justum decus, indignatio pungit
Nobilis, et patriæ gloria sancta rapit,
Almaque libertas vitali charior aurâ,
Libertas ! bullit cor, animusque tumet :
Ut tibi subjiciar, monstrum servile, coactus
Ut subdam arbitrio libera colla tuo : 190
Ut tua perpetiar generoso verbera tergo
Vinctus, sinque tuus, bestia fœda, canis !
Me prius irato percellat Jupiter igni,
Intrepidum ferient tela superna caput :
Aut mihi si tellus discluso ventre dehiscat,
Ingrediar terræ lætus ovansque sinus.

Vexet acerba lues, paupertas durior illâ
 Quam fero, squalenti comprimat arcta jugo;
 Sanguine perfundar totus, per vulnera mille
 Exultans luteo carcere vita ruet; 200
 Fluctibus exagiter, quos aut fortuna ciere
 Aut fatum valet, aut mitior ira Deûm,
 Sim liber modo, nec mea mens obtemperet ulli,
 Dum mea, præsertim, barbære Turca, tibi.
 En modo concurrunt, nostram contraria puppim
 Dura sed invalido verbere prora ferit.
 Suavia dispensant extremæ basia caudæ,
 Quam fragrans memores deffluit inde vapor;
 Mox latus exæquant lateri, mensuraque nostris
 Congrua limitibus barbaræ navis erat. 210
 Ne tamen amplexus divelleret ullus amicos
 Impetus, astringunt ferrea vincla rates.
 Taliter accipitri conjungitur ardea præpes,
 Præsidium vitæ ferre coacta suæ:
 Sic depascentis viridantia pascua tauri
 Involvunt avidum cornua flexa lupum.
 Prorepunt portis serie tormenta minaci,
 Tartareisque edunt claustra referta focus:
 Æstuat inclusus latebris fumantibus ignis,
 Prægnantes satagens exonerare sinus. 220
 Æmula discludunt raucis mugitibus ora,
 Et rixæ gaudent tempus adesse suæ:
 Non ita terribilis latratu nigra trifauci
 Cerberus inferni personat antra Jovis:
 Nec sic Trinacrii monstrum færale profundi
 Dulichios vario terruit ore senes.
 Nos primæ dubias vires tentare procellæ
 Juvit, eis potior cura præire fuit.
 Quos penes arbitrium nostras displodere flammas,
 Acclinant imo corpora strata solo: 230

E quibus indomiti subridens pectoris unus,
 Et stolidos temnens jam moriturus Afros,
 "Accipiamus, ait, quæ nobis munera præstant,
 In prompto nos quod retribuamus erit."
 Dixerat; extrusæ ferali fulgure glandes
 Bis per nos cursum corripuere decem:
 Bis denis duram quercum terebrâre fenestris,
 His aër, illis excipiuntur aquæ:
 Obvia discerpunt fragilis tabulata carinæ,
 Inque neces nostras altera tela creant: 240
 Undique distracti vibrantur fragmina ligni,
 In dominos sævit navis adacta suos.
 Tres nobis socios tempestas abstulit illa,
 Excipit hos Stygiis altera cymba vadis.
 Sphærule quæ reliquis Parcâ retinente volabat
 Tardior incautos conficit una duos:
 Certius ut caderent arrecto corpore temnunt
 Fata, rati instantes præteriisse minas.
 Purpurea alterius dispersis area membris
 Sternitur; innumeris mortibus unus obit. 250
 Qualis erat falsis indutus tempora ramis
 Venator, canibus præda nefanda suis:
 Aut qualis fugiens incestæ jussa novercæ
 Hippolytus, pavidis dilaceratus equis.
 Huic pila prædatrix humerum detruncat acerbo
 Vulnere, nec lacero e corpore vita fugit;
 Ille manu præfert, et turpi stigmata fronte,
 Alterius signant lignea tela genu.
 His stimulis accensa ferocior emicat ira,
 Mortiferas Nemesis præparat æqua faces; 260
 Hostibus ultrices videas impendere Parcas,
 Inde suas transfert mors inopina vices;
 Qua seges uberior, potioraque pabula letho,
 Qua cupidam satiet justa caterva necem.

Barbara tum stipat Lethæas turba paludes,
 Et vexat querulis infera stagna sonis.
 Is debellavit percussos impetus hostes,
 Corda repentino diriguere gelu,
 Dum foedæ contemplantur monumenta ruinæ,
 Tincta cruentatis strata cadaveribus, 270
 Pertusâ immanes rimas in puppe patentés,
 Ac irrumpentis lubrica stagna sali.
 Deterrent Britonis studiosa silentia nautæ,
 Constrictæque fores, tectaque nuda viris,
 Nec audent inferre pedem, licet imperet atrox,
 Et stricto ductor barbarus ense micet:
 Hic patulas lethum fauces intransibiles offert,
 Parca dolos nobis insidiosa struit;
 “Anglicus e loculis globulos hiscentibus ignis
 Spirat, in expositos plumbea grando cadet: 280
 Ingressus facilis, nec quem ferus obstruit hostis,
 Præclusus callis ne redeamus erit;
 Nos subducamus præsentis clade procellæ,
 Alter præcipites in mare turbo feret.”
 Vocibus his, tremulo præbent alimenta timori,
 Maturique abitus corda cupido subit.
 Quæque injecerat imprudens fiducia nobis,
 Cautior abruptis ferrea vincla metus.
 Barbarici redit huc integra recensio quæstûs,
 Quod nostræ tulerint mutua dona rati; 290
 Legitimo funes cumulosos fœnore tempus
 Reddere cum rursus congregiemur erit.
 Nos penes interea verax harpago trophæum
 Servatur, memoris pignus amicitiae.
 Scilicet experti sapiunt quod tutius illis,
 Quam junxisse, rates dissociasse fuit.
 Ridemus quali fugiens conamine Maurus
 In fluctu ducat gesticulante choros;

Ut procera ruens alternis nutibus arbor
His modo, nunc illis oscula figat aquis. 300
Illis, dum læto profugos comitamur ocello,
Nec gibbæ visum præpedit æquor aquæ,
Certamen dubium rapidis indicitur undis,
Atque insultanti lucta secunda salo.
Vovimus absorptos inhianti gurgite, pinguis
Prædo pisciculis nobilis esca foret.
Nec deerant animis furiisque ultricibus acti,
Hos quibus inflavit sævior ira modos:
Quin sequimur timidos verso temone latrones,
Non elabetur debita pœna reis. 310
Quæritur exilis nobis vindicta, fugatis
Hostibus, a mersis gloria major erit.
Sed potior vincens miseros sententia fures
Tradidit in sortis jura manusque suæ;
Prosequimur tardis alacres incessibus illam,
Quam primum cœpit navis inire, viam;
Nec tamen erigimus ventis afflanda secundis
Carbasa suspensæ pallida signa fugæ.
Procinctum pugnae reducis præmonstrat eodem
Belli procedens ordine pompa minax, 320
Donec victores oculos non pertulit ultra
Barbarus, et jam non conspiciendus erat;
At prius excelsâ subducunt puppe sinistrae
Vexillum sortis quod modo testis erat;
Sive verecundam pravo certamine lunam
Subter horizontem jussit abire pudor;
Seu ducis occisi, nos ut speravimus, inde
Descendit versus Tartara nigra comes.
Quicquid erat, faustum pronis amplectimur ulnis
Omen, ovans cœptum plausus adurget iter. 330
Nunc quibus auspiciis tanti discriminis æstum
Fugeris, unde salus venerit ista, refer.

Debita justarum celebra præconia laudum,
 Præsidiî causas grata Camæna tui.
 Præcipuas sibi flammantis moderator Olympi,
 Frugiferique soli, cæruleique maris
 Asserit, afflicti vindex æternus honesti,
 Proque ferâ pœnas improbitate creans;
 Cui Nemesis pia vulnificis accincta flagellis
 Paret, quæque bonis excubat alma salus, 340
 Lubrica cui digitis victoria flectitur æquis,
 Et fluxas debet bellica libra vices;
 Legibus astringens servilia fata, necesque
 Vitasque excusso dividit ille sinu.
 Is mala deflexit Saraceni pondera plumbi,
 Direxit certa spicula nostra manu,
 Densa per hostiles immisit fata catervas,
 Distribuit nostris vulnera rara viris;
 Illi obstringimur, æthereâ quod vescimur aurâ,
 Nec sit in umbrosam vita redacta domum: 350
 Et nostri juris quod libera colla feramus,
 Terga nec excrucient verbera, vincla pedes.
 Quod navi portum subeamus sospite, justas
 Diripuit prædo nec violentus opes;
 Quod bene pugnatum est, reliquos quod laudibus æquis
 Decantamus, eum gloria sola manet,
 Auspice quo, nullum Mervine tacenda per ævum,
 Si mea quid possent carmina, bella geris;
 Sit licet is nimium tenui pro carmine magnus,
 Nec belle Atlantem pumila Musa canat. 360
 Vecturæ est pars magna suæ, vix continet illum
 Ampla, foret lembi grande minoris onus.
 Vix sua sublimem dominum supereminet arbos,
 Æthereo nubes vertice percutiens.
 Calcanti depressa tremunt tabulata, minatur
 Decussam in fundum præcipitare ratem.

Nec minor est tanto residens in corpore virtus,
Par mensura animo, moribus æquus honor;
Cor bene compositum, frons exporrecta, benignum
Ingenium, sermo comis, aperta manus: 370
Proh miras aqueis dotes animantibus, errant
Rara per incultum talia monstra mare.
Nec vigil admittit suaves in lumina somnos,
Fluctuat instabili dum sua cura salo;
Instruit officiis nautas, hortatibus acres
Accendit, resides increpat ore minax;
Nunc diducere vela jubet, modo pandere, rursus
Flectere quo venti pronior aura vocat.
Designat puppi vestigia, voce gubernat
Indice, morigerâ quam regat ille manu. 380
Navis iter numero confert labentibus horis,
Quid juvet, et currens quid remoretur aqua,
Disserit; æquoream plumbo rimatur abyssum,
Explorat scopulos, littora fida notat;
Inspicit attentus dubii præsentia cœli,
Noscere quid nubes vaticinentur avet;
Quâ venti faciles spirent regione requirit,
Unde procellosus turbo pericla vehat:
Vix natas tempestates dijudicat, ortas
Distinet, arte suâ fallitur ira poli. 390
Errantis nunc objurgat mendacia chartæ,
Nunc directricis vim meditatus acûs,
Qua gelidos spectat vultu directa Triones,
Et quibus intorquet lumina straba locis:
Sydera scrutatur tacito labentia cursu,
Digerit astrorum tempora, jura, situs;
Directo quibus impendit sol vertice terris,
Quas ferit obliquo verbere molle jubar,
Definit radio; quam sero sydere cœlum
Scandat, quasque obeat Delia fluxa vices. 400

Anxia perpetuus præcordia concitat æstus,
 Quæque ratem, dominum jactitat unda ratis.
 Haud dulci curas mordaces solvere Baccho
 Sustinet, aut justas accipit ore dapes.
 Sed noster, postquam portus intravit amicos,
 Tiphys ab hoc quantum discrepat ecce viro.
 Ceu navim mentemque suam simul omnibus illam
 Mercibus, hanc curis omnibus exoneret,
 Lætus amicorum cunctas circumvolat ædes,
 Alternisque illos in sua regna rapit. 410
 Colloquio, cantu, vino conviva benignus
 Tædia fert lucis, tædia nocte tulit.
 Integra ventre giganteo vineta recondit,
 Nec dubitat plenos evacuare cados.
 Haud epota queror prandenti flumina Medo,
 Nec me quod mendax Græcia fallat erit;
 Unus qui poterit fluvios haurire Lyæi,
 Lymphæ millia tot cur potuisse negem?
 Nec vino cerebrum gerit expugnabile, spernit
 Pampinei vires insidiasque Dei, 420
 Quamvis extremos is debellaverit Indos
 Thyrsgiger, haud valet hoc exuperare caput.
 Ah quoties festo cum stridere mensa tumultu,
 Convivasque inter serpere multa salus
 Cœperat, ille tui dixit mihi Cynthia cordis
 Nulla nec imperium Delia mollis habet,
 Collegium tibi pro dominâ est; age pocula plena,
 Pocula dilectæ sume dicata tuæ;
 Sic pateram accipiens ut nunquam lætius ullam,
 Plurima pro vestrâ vota salute fero. 430
 Denique cum talis rector, convivaque talis
 Sit, dubito pugnet fortius, anne bibat.
 Scilicet invasit cum nos Saracenus, in illo
 Gnavi virtutes emicuere ducis :

Providus expectat discrimen, idonea pugnae
Omnia prudenti dexteritate parat;
Instruit excubias, obstacula submovet, arma
Præbet, distribuit munia, navis iter
Dirigit, exemplis animat precibusque, procellis
Objicit intrepidum fulminibusque caput. 440
Justa manent reliquos nautas encomia; mitto
Nomina, dum memoro fortia facta virum.
Cum nos infenso studio sequeretur, in illis
Hostis contemptus, non metus ullus erat;
Miscebant fremitumque jocumque, his risus ocellis,
Illis atroces incubuere minæ.
Nec strepitu belli crescente refriguit ardor
Martius, accendit fortior ira viros.
Surdas terrificus clamor circumsonat aures,
Cæcis luminibus lethifer ignis adest. 450
Hinc obversantur sociorum funera, sparsi
Artus, restagnans per sua strata cruor;
Mors volat undique flammigeris invecta quadrigis,
Nullus adhuc pulsat pectora firma tremor:
Digni quos palmis fortuna remuneret æqua,
Deliciis, opibus, nomine perpetuo.
Quis non interea duri discrimina seclī
Ploret, quæque miser damna viator adit;
Et quibus objectat mercator chara periclis
Pignora, spem vitæ præsidiumque suæ? 460
Vis nova prædonum nunc omnibus incubat undis,
Et diris portant organa facta malis.
Antiquis facies horrore lurida cœli,
Emissusque cavis nubibus ignis erat;
Aut si qua ambiguo cautis demersa profundo
Occupat incautas insidiosa rates;
Fundaque damnosum torquens balearica plumbum,
Vel balista gravis saxea tela vibrans;

Aut quæ stridenti nervo decussa fugacis
 Evolat Arsacidæ recta sagitta manu : 470
 Jam nihil ista movent tormenta, potentia cœli
 Ridetur, sævi temnitur ira maris,
 Imbelles ludunt Neptunia sceptrâ tridentes,
 Cumque suis telis fulminibusque Jovem :
 Deteriora suis tellus dispendia natis
 Edidit e gremio dira noverca suo,
 Improba sanguineis prædonibus arma ministrans,
 Flammivomum sulphur, Tartareumque nitrum :
 Impetus his major, scopus est longinquior, ictus
 Certior, horridior vox, citiorque via : 480
 Saxeâ non illis obstant, non mœnia ferri,
 Perrumpent solidas ex adamante fores ;
 Ligneâ ne speres obsistere valla, nec ullum
 Contra compages ossea robur habet.
 Auxilium cœli dedit hinc emergere, et inde
 Vela per Ionios accelerare sales ;
 Ocyus attigimusque tuos Cytherea recessus,
 Ægei portas introitusque maris :
 Quæ juga famosis coluit Venus aurea templis,
 Nunc Mavors Venetâ possidet arce suos. 490
 His adversa jacent Pani sacra Mænala, quæque
 Tantalidæ Pelopis littora nomen habent,
 Heroum nutrix tellus, celeberrima magnis
 Urbibus, ingenio militiâque potens :
 Magnanimam Sparten, Agamemnoniasque Mycenâs,
 Nestoris antiquam regia tecta Pylon,
 Elidâ palmiferam, Tegeam, bimaremque Corinthum,
 Junonisque Argos, et Sicyonâ crepans ;
 Nunc inculta jacet rigidi sub jure tyranni ;
 Tantarum rerum nil nisi fama manet. 500
 Dictæos subito colles transimus, alebat
 In quibus infantem parva capella Jovem ;

Terribilis belli scenam ; perfundit agellos
Undantes Venetus Threïciusque cruor.
Hanc prætergressos nos opportuna receptat
Melos, habens tutos insula parva sinus:
Hic conquassatæ reparamus damna carinæ,
Vulnera Dædaleâ reficimusque manu:
Jam post bis denos terrena revisere soles
Littora, deque cavâ scandere puppe datur. 510
Imbibimus cupido nativos ore vapores,
Queis putris æquorei displicet aura salis;
Ingressos nova corripunt ostenta, videntur
Fœminei vultus, oraque nuda comis;
Ast inclusa tegens corpuscula lanea vestis
Haud valet exertum tangere curta genu.
Quæ tamen immenso spatium circumfluit orbe,
Quale premens Tityus jugera mole novem,
Diductis sinuata plicis; extensa patenti
Congruerent stadio finibus æqua suis: 520
Et quo quæque suis fortunis amplior, illo
Uberior gravius stragula præstat onus:
Hæc sibi circumdant proprii monumenta laboris,
Quæque suo ducunt pollice, fila gerunt.
Forsitan hæc risum poterant movisse tuenti,
Excutient fletus altera visa tibi:
Deformis rerum species, neglectus agrorum,
Irriguis manans lachryma crebra genis,
Et querulæ voces: “ Quid duro vertis aratro
Providus et pinguem semine spargis humum? 530
Quid teneris sponso adjungis vitibus ulmos?
Mitia cur dura germina falce putas?
Cur armenta boum subigis, mollesque capellas,
Vim bellantis equi, lanigerosque greges?
Mox aliena tuæ complebunt horrea messes,
Abductos comedet barbara turba boves;

Te sitiente tuo spumantia pocula Baccho
 Hauriet indomito gutture miles atrox:
 Squalenti lanas pectis tegumenta latroni,
 Teque tuumque ferox Turca domabit equum; 540
 Aut Antenoriâ dominus de classe superbus,
 Mercedis sitiens Dalmata, Russus inops."
 Hæc miseros fortuna manet, cervicibus aptans
 Pressuram gemini duritiemque jugi;
 Quicunque Ægeis circumdata fluctibus arva,
 Ambigui Martis centra polosque colunt:
 Tutelam neutri debent, utrique tributum,
 Præsidium nemo commodat, ambo volunt
 Præsidii quod eget: nec mitius illud, ab agris
 Quos ipsi fructus diripuerunt. 550
 Cumque suis domini populantur classibus oras
 Ancipites Venetus Threïciusque latro,
 Matronalis honos incestæ damna rapinæ
 Deflet, virgineus tristia probra pudor.
 Annua frondescunt ramosâ fronte maritis
 Cornua, vix cervis certior illa seges.
 Linquentes Tyriam Melon scopulosa repente
 Circuit amplexu densa corona suo.
 Delon Apollineam, (quæ quondam erratica divæ
 Obtinuit stabilem munere fixa situm,) 560
 Andron conspicuam, Bromiique palatia Naxon,
 Frugiferam Tenon, marmoreamque Paron,
 Et turpes Scyron latebras quæ cessit Achilli,
 Ventremque implevit, Deïdamia, tuum;
 Excelsam Myconem, Gyarosque, brevemque Seriphon,
 Queisque minor fama est nobilitasque locos
 Vidimus: his parcas sequior natura ministrat,
 Quas aliis nimias accumulavit opes;
 Fœcundæ spicas Cereris, pinguesque Minervæ
 Succos, quæque fluens dona Lyæus habet. 570

Irrita Gradivus naturæ munera præstat
Improbis, hæc miseris quæ dedit, ille rapit.
His eluctatos anfractibus amplius æquor
Concessit cursu liberiore frui,
Donec progressos intercipit, aspera curvæ
Subtendens Asiæ littora, clara Chios,
Ubertate soli reliquas cultuque sorores,
Ædibus, ingenio, moribus exsuperans.
Quæ licet Osmanidæ tenerâ cervice tyranni
Perferat enervans libera corda jugum, 580
Jactat adhuc Latii vestigia prisca leporis,
Et generis retinens signa notasque sui,
Altricem Genuam tectorum mole, loquelâ,
Deliciis, habitu, Religione refert;
Hinc pelluentes succos, stomachoque benignas
Incisæ lacrymas arboris orbis habet;
Quæque poetarum validis collata Falernis
Festiva attollit pagina, vina bibunt.
Prominet ecce caput sancti cœleste Jacobi,
Ostentatque tuos, inclyta Smyrna, sinus; 590
Florentis famæ, cum res Romana Deorum
Consiliis felix auspiciisque stetit;
Nunc quoque magnificæ jactas monumenta ruinæ,
Splendoris testes reliquiasque tui;
Saxorum cumulos, inscriptaque marmora claris
Priscorum titulis, nominibusque Ducum,
Rudera castelli, tremulo circumdata vallo,
Nunc quoque post ipsos ambitiosa rogos,
Multiplicesque arcus, numerosisque antra columnis
Fulta, cavernosos permeat unda tubos. 600
Temporis anteferenda aliis præclara trophæis
Acclivi surgunt amphitheatra jugo;
Antra notes licet, et caveas aditusque ferarum,
Et spectatores quos tenere gradus

Quid Polycleteas forsân vel Mentorîs artes,
 Hæret longa quibus fabula, signa loquar?
 Vel Polycarpei nugas sordesque sepulchri
 Ridiculâ memorem credulitate miser?
 Audebat vero qui vitam impendere, nullo
 Aut tumulo dignus nobiliore fuit. 610
 Nec speciem rapuit tantum, vultusque prioris
 Attrivit nitidum fœda senecta decus,
 Sed translata situ, et clivo deducta salubri
 Urbs modo depressos occupat ima locos;
 Solibus objectam, vacuumque patentibus auris
 Morborum invadit sæpius atra cohors;
 Floret adhuc tamen et cultu sub paupere celat
 Vespera quas et quas advehit ortus opes;
 Hic cupidi nodus mundi, quo confluit agmen,
 Queis sacer argenti pectora torret amor; 620
 Armenia huc molles longinquaque Persia setas,
 Gazas Nile tuas mittis, et Inde tuas;
 Avulsosque capris tenues Ancyra capillos,
 Cuncta suique oriens dona superba soli.
 Ipsa dat arboreas gossypia tenuia lanas,
 Nulla quibus tellus æquiparanda, sibi.
 Gallus ab occasu lati vagus incola mundi,
 Et solers Italus, Belgaque gnarus aquæ,
 Merces quisque suas; potiores impiger affert
 Anglus, lanigeræ nobile vellus ovis, 630
 Pallentis stanni, segnisque gravamina plumbi,
 Utraque Mavortî sacra metalla novo;
 Omnes argentum, naturâ futile pondus,
 Sed nimiam ex usu vim pretiumque ferens.
 Scilicet adversâ Phœbo vertigine mundum
 Circuit, et fontes Indica gaza suos,
 Peruviis effossa jugis petit (ultimus illuc
 Terminus occidui solis, origo novi);

Hesperii simul est titulos insculpta tyranni,
Protinus hâc penetrat Persica regna viâ : 640
Tum loca monstrosus quæ dissita lambit Hydaspes,
Queisque Mogul magnus prædominatur adit;
Et varios peragit dum massa volubilis orbem,
Sceptringeros vultus effigiesque refert.
Quas onerat multas Hispanica gaza carinas,
Vicinis semper Smyrna tuetur aquis,
Quaque nec emittit, nec portibus excipit ullam,
Afulget miro lumine rara dies:
Nec plures nec majores gens ulla ministrat,
Quam præses salsis Anglia nostra viis; 650
Nulla tot et tales fortunæ præstat alumnos,
Quos bene partarum palma coronet opum;
Dignos sorte suâ, quibus arte instructa fruendi
Divitiis addit mens generosa decus.
Comiter excipimur cunctis, intrantibus ædes
Prostant, ingressis libera mensa patet.
Detinet invitum mansuetis viribus hospes,
Difficilis cupidum evadere pugna manet;
Distrahit incertos adversâ copia luctâ,
Qui jubet ut maneat suadet abire pudor. 660
Quo te præsertim, Consul dignissime, versu,
Quæve canat dotes digna Camæna tuas?
Inclyta majestas proceri corporis, oris
Par decus, urbano nectare lingua fluens;
Nobilitas animo, cultis elegantia comis
Moribus, ingenio gratia dulcis inest.
Eminet in rebus peragendis plurima virtus,
Prudentem, fortem fama, bonumque vocat;
Cumque suos placido moderamine dirigat Anglos,
Terribilem adversis indomitumque ferunt. 670
Nec te illaudatum sileam, suavissime Pastor,
Alter Smyrnæi tu Polycarpe gregis;

Communis soboles ornamentumque parentis,
 Et matrem redamans officiose tuam;
 Vestris me fultum meritis, et nomine, citra
 Quod fuit in voti credulitate mei,
 Ingenuâ bonitate excepit, fovit amicis
 Consiliis, juvit consiliisque rudem.
 Integritas vitæ siquid, facundia linguæ,
 Et facilis morum candor honoris habent, 680
 Siquid pacificæ mentis prudentia felix,
 Et sibi cura suum conciliare gregem,
 Hunc merito vestrum jactare potestis alumnum,
 Certus ab hoc vobis germine crescet honos.
 Me sibi devinxit certe, nec debita tanta
 Excutient animo secula mille meo.
 Nec regit imbelles agilis dum spiritus artus,
 Excidet immemori gratia vestra mihi;
 Hospite qui mensâ cepistis et hospite tecto
 Ignotum vobis immeritumque virum. 690
 Dum peragit septem lampas Titania gyros,
 Hic sumus, octavâ carpere luce fugam
 Cœpimus, in liquidos iterum descendere campos,
 Et magni portam Thracis adire juvat.
 Errantes pelago scopulorum cingit acervus
 Alter, in his palmam Sapphica Lesbos habet;
 Quæ cunas Theophraste tuas divine, tuasque
 Psittace, præclaris terra superba viris,
 Alcæique chelyn, et jactat Arionis illam,
 Quæ pisces valuit sollicitare, lyram. 700
 Exerit hinc sublime caput Vulcania Lemnos,
 Gleba sigillatum præbet opima solum.
 Imbros detegit et canos Samothracia montes
 Ardua, mystarum religiosa parens.
 Implicat invitos tandem statione malignâ,
 Nostræ equidem Tenedos non bene fida rati;

Quæque decem Danai classes Agamemnonis annos,
Nos totidem plagæ detinuere dies:
Hinc Veneti rerum, depulso Thrace, tyranni,
Inde viæ cupidos sæva moratur hyems; 710
Interea faciem belli spectare nefandam,
Et rigidi Martis tristia signa licet,
Ambustas ædes, direptaque prædia, passim
Quæque per incultos ossa seruntur agros.
Qua sunt aggressi terram regione, quibusque
Victrices scopulis applicuere rates;
Quo tormenta jugo Saracenæ obnoxia turri,
Queisque alacres turmas disposuere locis,
Demonstrant, vacat attentis admittere dicta
Auribus, invisæ dum tenuere moræ: 720
Rumpimus has tandem, cursumque iterantibus olim
Inclyta Dardanii littoris ora patet.
Florida planicies, placitis delecta Deorum
Artificum, sua quâ Pergama sede forent;
Nobilis heroum circus, fatale theatrum
Virtutis, prisci Martius orbis ager.
Europen Asiæ commisit, Troas Achivis,
Diisque adversantes bellica scena Deos;
Hectoris eximii volucrisque effusus Achillis,
At magis ingenii campus, Homere, tui: 730
Condita divinâ ceciderunt mœnia dextrâ,
Ast æterna tuo carmine Troja viget.
Nec procul umbrosæ vertex ostenditur Idæ,
Quo funesta fuit lis agitata foro;
In mare contracto Simois ubi defluit amne,
Cum Trojæ allueret mœnia, major erat.
Dum vix elapsa est oculis Sigëia tellus,
Et sua adhuc memori funera mente sedent,
Altera suppeditant tragicos spectacula luctus,
Et cedunt aliis Troica fata malis. 740

Angustas fauces Athamantia deteget Helle,
Quas fallax toties nobilitavit amor.
Diffusos Asiæ tractus, plagasque patentés
Europæ tenuis distrahit unda freti,
Quam tumidus vanis vexavit Persa flagellis,
Et fluxam stultâ compede vinxit aquam.
Quis Seston nescit, priscæ quis nomen Abydi,
Adversas arces, claustra gemella maris?
Cui non dicta est noctivagi jactura Leandri,
Parque Herûs pulchræ flamma, sepulta salo? 750
Non licet his curas impendere, tendimus ultra
Ignavè, contra vim venientis aquæ;
Donec liberior Propontidis alveus ipsam
Explicat; effuso deficit amne vigor.
Rursus aberrantes angusto limite fluctus
Congregat, et stricto continet ore salum
Bosphorus: attollunt septem fastigia tures,
Et patet urbs longæ meta statuta viæ.

DE RELIGIONE TURCICA.

ΑΚΕΦΑΛΟΝ.

ANNO 1658.

MENTIBUS his residere metum studiumque Deorum
Quis putet, aut animos divinum tangere cultum
Humani expertes? Jovis ut Cyclopica corda
Cura premat, Cœli fateantur regna gigantes?
Sic habet: inseruit sensum nascentibus altum
Authoris natura sui, rerumque parentem
Ignorare vetat rerum fatalis origo;
Numinis immunes non vivitur; occupat omnes
Religio, plus falsa juvat, quam nulla; docemur
Hanc facile, cupidâque stupentibus aure sacerdos 10
Imbibitur nugas, et inania verba susurrans.
Hinc simul ac patriis bellatrix turba latebris
Emersit, Scythicisque opulentam Persida sceptris
Supposuit, servos domini acceperere magistros,
Succubuit victor domitis accessio sacris.
Sæva superstitio, bellisque creata ciendis,
Indulgens iræ, pronæque effusa remittens
Lora voluptati, Martis simul improba fautrix
Et Veneris, votis ac moribus apta ferinis,
Barbara corripuit subitâ præcordia flammâ: 20
Quam faveas modo, Musa, nec indignere lacunis
Stercoris impuri te immergere, protinus omnem
Excutiam, quo fonte, quibus defluxerit olim
Alveolis, arcana rudi mysteria versu,
Absurdos ritus, commentaque vana retexam.
Primus Arabs, humili deductus stirpe, sed altâ

Ambitione tumens, pravi molimine fretus
 Ingenii, cum rem Christi marcescere fœdis
 Corruptam vitiis, lacerique labascere vires
 Imperii, populum luxu grassante solutum, 30
 Immemorem priscæ fidei, fallique capacem
 Cerneret, e Stygiis immissâ luce tenebris;
 Proditione prius satagit grandescere, cives
 Sollicitare, jugum veteris convellere regni,
 Allicere incertum studiisque accendere vulgus,
 Se diro præbere ducem stimulumque furori:
 Judiciis superum mox inclarescere; labem
 Obscuri generis detergere, desuper ortum
 Illustrare, potestatemque ascribere Cœlo:
 Mira per humanas mendacia spargere mentes, 40
 Se libertatem sublatam vindice terris
 Restitui, morum se correctore reduci
 Justitiam, præcepta novæ veneranda salutis
 Se præferre, suâ reparari secula lege;
 Quam non terrenâ cretam ratione, suique
 Pallada jactaret cerebri, sed ab æthere summo
 Divinoque sinu rapidis deduceret alis
 Dux Superûm Gabriel, Cœli fidissimus Hermes:
 Aut inspiraret solitæ sub imagine formæ
 Nobilis aura Dei, mites imitata columbas, 50
 Et docili arcanos stillaret in aure susurros.
 Sic e spernendo venerabilis, eque latrone
 Vates, nil infra commercia numinis audax,
 Ense simul stricto, falsoque feroculus ore,
 Marte Jovem, sævis oracula miscuit armis.
 Hinc præclara fides Mahometis; filia turpis
 Perfidiae, quam vipercâ detrusit ab alvo
 Seditio, Lucina manus scelerata ministras
 Præbuit impostura, tumentiaque ubera lacte
 Sacrilego admovit, nutrix Bellona replevit 60

Cædibus, et crudo crescentem sanguine pavit,
Credulus effudit per conscia pectora terror.
Emanavit ab hoc fidei cynosura recentis
Angelico doctore liber, densissima monstris
Pagina, nugarum locuples, fœcunda Chimæris;
Colluvies tetra errorum, sentina, lacusque
In quem sectarum detrita volumina sordes
Deposuerunt suas, quas aut Judæa creavit
Aut Pagana superstitio, vel pejor utrâque
Hæresis, obsœnos Christi velamine mores 70
Pestiferumque tegens specioso nomine virus:
Omnis in hanc fluxit scelerum contagio Lernam.
Quale Chaos rerum, tenebræ, confusio, bellum!
Vox deliranti similis, mens (siqua) furenti;
Et methodus, qualis connectit somnia, miror
Si sanus, vigilem certe scripsisse negarim.
Proponit, nec persequitur; per mille vagatur
Lubricus ambages, nec se extricare laborat.
Mille licet vicibus repetat sua, nausea donec
Ingruat et patulæ arescant raucedine fauces, 80
Nec meminisse sui valet, aut consistere secum,
In cantu sibi perpetuo discordat eodem.
Undique dicta rapit, compilat scrinia prædo
Callidus, immutat fallax sua furta character,
Deformat vultum larvâ celante priorem.
Polluit historias, veteris dictamina famæ;
Transponit loca, secernit vicina, remota,
Germanis Indos, Rheno conjungit Hydaspem
Conturbat seriem factorum, tempora rerum
Invertit, seros proavis præferre nepotes 90
Ausus, Alexandrum Cyro, Cyrumque Sesostri:
Attexit nova, quæ nullus firmaverit author,
Seria ridiculis, fucatis vera remiscet:
Confundit brutis humana, et sacra profanis.

Iste tamen liber, ut miracula vana, libido
 Lascivus, novitatis amor, metus, improbus error,
 Persuasere fidem falli proclivibus, alas
 Explicuit, variasque absurdo dogmate gentes
 Afflavit, comes armorum, quibus obruit orbem
 Turbinis instar atrox Nabathææ cultor arenæ. 100
 Vis illata duplex mundo; cervicibus arma
 Aptarunt juga, sed juga mentibus Alcoranus;
 Quem velut æthereæ scintillam lucis Olympo
 Delapsam, veri canonem justique supremum
 Et solum, sub quo decidunt iudice lites,
 Pensant facta, regunt mores, vitæque tenorem
 Componunt, miro Turcæ dignantur honore;
 Descriptum pulchre limbo radiante coronant;
 Solertes immensa reportant præmia scribæ:
 Mille coronatis totidem mendacia constant. 110
 Ast animo quisquis memori, cerebrique tabellis
 Mollibus inculpens defuncti verba prophetæ
 Respirare dedit, reverentia lautior illum
 Prosequitur, meruit suffimina, numinis instar
 Exigui colitur, decorat convivia præsens.
 Objectum non ablutis accedere plantis,
 Immunda tractare manu, contingere spurco
 Corpore, luminibusque sacrum inspectare volumen
 Haud bene purgatis, fuerit deflebile crimen.
 Lustralis tibi lympa deest, cum tollere librum 120
 Usus et officii ratio imperiosa requirit?
 Armatos adhibe digitos, et forcipe puro
 Suscipe, vel medii defensum tegmine panni.
 Væ tibi, ni caveas contra lustrare profano
 Podice, sacrificove opponere terga legenti.
 O curas secus impensas, a cortice sordes
 Externo prohibere, latentia stercora sensus
 Turpis, et impuri maculas celare recessus;

Ac faciem dictis, sed non advertere mentem.
Hujus amor scripti non in se terminat, ultra 130
Promovet affectus, et chartas consecrat omnes;
Nosque reos peragunt infandi criminis ausos
Natibus infestis sacram temerare papyrus,
Religione suâ inscribi (tum denique) dignam:
Nec Venetis se perpendunt debere cloacis,
Mirificum quæ nunc involvunt lintea vatem.
Dotatur miris virtutibus illita libro
Exceptis membrana notis, comitatur habentem
Certa salus, fugiunt depulsa pericula; tutum
Quis dubitet, tereti quicunque monilia collo 140
Appendat sapiens chartacea, brachia sanctis
Muniet armillis? quis tam temerarius illum
Ut violet morbus, damnum manus inferat audax,
Aut prope non nimium præceps accedat alastor?
Pugnatur? quoties inimicos obtudit enses
Affixum signis carmen fatale, caducas
Restituitque acies, dubiamque arcessere palmam
Attractu valuit? panduntur vela, procella
Ingruit, antennis circumdata, chartula pontum
Compescit, nubes abigit ventosque, serenum 150
Allicit, in magico tanta est fiducia versu.
Stylus Arabs libri, sensus sublimis, ut illis
Esse solet nullus quibus est; evolvere cuncti
Non intellecto quamvis sermone tenentur,
Et legere ignari: studium persolvit ocellus,
Mens vacat officio: quid enim, nescire profanam
Excusare manum meruit, digitique recidet
Ignavi curas? quo scilicet indice voces
Enumerant, literas, accentus, commata, versus;
Qualia, quæve legant cæci, quota nosse laborant; 160
Mole fidem, non vi; numero, non pondere censent.
Ne tamen ignoret penitus miserabile vulgus

Quæ melius nescire foret, mysteria fidus
Explicat interpres textumque enodat acerbâ
Pensatus trutinâ, duroque examine notus.
Nunc quæ depromunt ex illo dogmata fonte,
Quos cudunt fidei articulos, exponere Musâ
Aspirante juvat. Seni numerantur in ore
Communi celebres, primâque in classe locandi.
Esse Deum, angelicas mentes, sacra Biblia, vates, 170
Judicium extremum, decreta bonique malique.
De quibus uberior quæ sit sententia Turcis
Dicam, nec posito deflectar ab ordine. Primo
Est Deus, æternus, naturæ simplicis, unus
Personâ; similis, consortis, comparis expers;
A nullo genitus, genitor nullius; origo
Ipse sui; factor, custos, moderator eorum,
Omnia quæ patulo Mundus complectitur orbe.
Transcendit sensum ipsius proportio, membri,
Partis, divisionis inops, non competit illi 180
Forma, nec effigies vivo simulanda colore.
Ante, simul, post res fuit, est, erit; haud manet usquam
Ille loci, nec abest; fixusque per omnia currit.
Nec minor esse potest, nec major; commoda nulla,
Affectus, curas patitur: desciscere Mundum
Finge, fides cesset, reverentia numinis omnis
Exulet, involvat sacrorum oblivio terras;
Nec deserta suis fument altaria flammis;
In cineres abeat cœlestis machina, priscum
Terra Chaos repetat, nihili redigantur in alvum 190
Omnia, funestâque cadant absorpta ruinâ;
Nec dives minus aut felix erit, haud premet illum
Cura, vel afficiet dolor, aut urgebit egestas,
Intra se plenum consummatumque, suisque
Contentum saturumque bonis. Perlustrat aprico
Lumine cuncta; cavernosis quæ clausa latebris,

Quæ defuncta suâ fugere evanida vitâ,
Illaque, quæ nondum mundanæ conscia lucis,
Imperfecta jacent dubiæ sub semine causæ;
Quo manifesta magis, præsentia, facta tuetur? 200
Cognovit pater Oceanus quot lambit arenas,
Quot numerat Ceres, ignavum quot grana papaver,
Qui foliis census debetur, quique capillis.
Hærentem scopulo polypum dijudicat, atræ
Formicæque super nigrum vestigia saxum,
Obscuros gressus sub opacâ nocte tegentis:
Percipit elisos submissâ voce susurros,
Atque verecundæ pressissima murmura linguæ.
Quoque nihil fecit natura abstrusius, ille
Intima rimatur taciti penetralia cordis. 210
Nec tamen aspiciens oculos habet, aut quibus audit
Possidet auriculas, est totus lumen, et auris
Totus: ab humano penitus perceptio sensu
Abludit divina. Illi mortalia subsunt
Omnia, prævalidisque obsistere nescia parent
Imperiis: ejus contra nihil accidit usquam
Aut præter decreta, manus, moderamina: nutu
Absque Dei nec musca suas levis explicat alas.
Non illum neglectus iners, non perfida Lethe,
Non præsumptio vana trahit, nec devius error. 220
Lucis inaccessæ longinquas incolit arces,
Quo penetrare nefas, etsi sublimibus esset
Ingeniis: ea mortalem mysteria captum
Excedunt, illuc spectare superbia nobis
Stulta, stupor sceleratus erit; pia suscipit illum
Credulitas, qualem descripsimus. Esse, secundo,
Angelicos confide choros, cœlestis alumnos
Aulæ, syderei comites proceresque tyranni,
Participes regni, mandatorumque ministros,
Ignaros peccare suique excurrere fines 230

Obsequii, quod nec flagrans remoratur edendi
 Cura, nec importuna sitis, nec prolis habendæ
 Impatiens studium distractos occupat; illis
 Non gula, non venter, non est distinctio sexus;
 Non Ceres est, non bis genitus, non filia spumæ
 Cordi, indigna suo contemnunt numina cultu.
 Quilibet officio vigil excubat; atria servant
 Flammantis stellata poli; subsellia cingunt
 Augusto substrata throno, despectibus alti
 Verticis intenti, quo designante parati 240
 Cæruleas pennis findunt velocibus auras,
 Et peragunt operâ sublimia jussa fideli.
 Non situs est idem cunctis, non omnibus unum
 Officium; perstant erecto corpore quidam
 (Corpus enim si credis habent) discumbitur illis
 Mollius, inflexis genubus reverenter adorant,
 Et figunt alii cœlestibus oscula stratis.
 Hic laudes celebrans placidi concentibus oris,
 Aut agili volucres pertentans pollice chordas
 Carmine mirifico totum demulcet Olympum, 250
 Et superas grato modulamine personat aures.
 Ille polo non invitus delabitur exul,
 Nube coruscantes humeros indutus opacâ,
 Præfectus custosque datus mortalibus; oras
 Perlustrat sibi commissas; bona, prava recenset
 Facta, fovet donis meritos, pœnisque coërcet;
 Sustinet auxilio labentes, erigit ipso
 Prolapsos, levat oppressos, succurrit egenis;
 Eludit technas exquisitique labores
 Consilii, minimo digiti conamina flexu 260
 Subruit immodicas vires jactantia; cursus
 Humanos tenui sufflaminat objice; formâ
 Conspicui nulli, et radians caput obrutus umbrâ
 Apparet liquidis effectibus. Omnibus ingens

Robur, sed gradibus distant ac ordine certo.
Viribus excellent aliqui, immanique gigantes
Membrorum referunt habitu; de culmine Cœli
Vix intervallum labentibus effluit horæ
In terras; Scythicas tractu pernice sagittas
Vincunt, sulphureoque emissum fulmine plumbum; 270
Impellunt quicquid properantibus officit; unâ
Immensos pennâ montes subvertere, terræ
Radices aperire, ostendere Tartara possunt.
Inter eos Gabriel formâ ac virtute supremus
Eminet. Esrahil, lethi niger angelus, Orco
Addicit tristes animas. Ereboque reducit
Palantes: mirum si non talaria plantis
Aptet, somniferamque manu virgam quatit alter
Mercurius. Summus postremi examinis index
Insertam tenet ore tubam, jussumque moratur 280
Numinis, inflabit monitus pulmonibus acer
Israfil, et Mundum ferali perstrepet ære.
Perculsum clangore genus mortale peribit,
Corporibusque animas fatum commune sequetur;
Ut tener occumbit violenti flatibus Euri
Flosculus, aut fragiles Borea incursante fenestræ
Dissiliunt; non ipse suæ vim perferet auræ
Obstreperus tubicen, vitamque efflabit ab ore.
Per denas quater orbis erit desertus aristas,
Extabitque nihil vasti per inania Mundi. 290
Post hæc Israfil vitam, ventumque, tubamque
Restituet Deus, et cantum renovare jubebit.
Ingruet angelicos manes, animasque jacentes
Eriget, immittens reduces in pectora motus
Spiritus, horrendum quo possint ante tribunal
Comparere, suæ rationemque edere vitæ.
Nec licet indignus famâ reticebere, lucis
Transfuga, Tartareæque hospes caliginis Iblis;

Non superûm populos inter postreme beatos,
Ni dederat summo malesana superbia Cœlo 300
Præcipitem, placitisque Dei parere negaras:
Nuper cum luteum Pater immortalis Adamum
Fingeret, æthereis animans præcordia flammis,
Et propriæ pulchrâ gavisus imagine formæ
Coelicolas operi cultum præstare juberet
Applausumque suo; tumidus natalibus altis,
Nec memor Authoris, sua cui deberet origo
Se quoque, temnebas rigidum livore maligno
Incurvare genu: quid enim, clarissima lucis
Progenies vilem cœni veneretur alumnum? 310
Ut rerum confundatur justissimus ordo,
Naturæ pereat meritum, sublimia cedant
Depressis, terras axis stellatus adoret,
Serviat obscœnæ lampas Phœbea paludi?
At quid vana loqui, linguâ velitare procace,
Adversusque Deum tumidas obtendere nugas
Profuit? obsequium non detrectavit inultus,
Fulmine pallentes decessit adactus ad umbras,
Lucifugamque colit Cœlo detrusus abyssum.
Hinc miser invidiâ turget, stirpemque perosus 320
Immanis causam lapsus, flagrantibus iris,
Hortator scelerum, patratorumque severus
Persequitur vindex homines; nec simplice pollet
Nequitiâ, similes immundo semine natos
Progenuit (mœstis nec abest Venus improba regnis,
Est sua Plutoni Proserpina; sexus abesset,
Non foret infernus, nec dæmon posset haberi
Infelix, expers consortis; credite Turcas
Dicere, non ego sic teneros aversor amores),
Infensum nobis agmen, rabieque paternâ 330
Accensum; macie tenues in corpora nostra
Insinuant sua, perversos in sanguine motus,

In nervis, in carne cient, rationis amico
Discordes regno; sensus a mente rebelles
Abducunt; laqueos, inimicaque retia tendunt
Virtuti; pravos affectus indere, vanas
Spes, stolidosque metus, cæcosque cupidinis ignes,
Curasque ancipites, querulasque superstitiones;
Omnigenisque student animos corrumpere monstris.
Successu scelerum gaudent, sannisque subactos 340
Excipiunt, hilares nostris cruciatibus hærent.
Deformes edunt subductâ nare cachinnos,
Et sua solantur nostris dispendia damnis.
In mala non cogunt, nec apertis viribus instant,
Astuto tantum possunt impellere suasu:
Qui cavet insidias, est quod non horreat illos,
Victor erit quisquis venientibus obstruit aures.
Sed quid furciferos lemures moror? an furor illis
Possessum rapit? articulus se tertius infert
Quatuor obtendens effusa volumina sacro 350
Afflatu, non ambiguo munita sigillo
Æterni Regis, totidem inspirata prophetis:
Biblia primævus Moses, David edidit hymnos,
Christus Evangelium, Mahumetes Alcoranum.
Tres persenserunt hostilia fata priores,
Annosæ rugas, corruptelasque senectæ,
Omnia mutantis. Calamus peraravit iniquus,
Errores irrepserunt, turpesque lituræ,
Nil primi retinent illibatique decoris,
Nec priscam meruere fidem: liber ultimus, ævo 360
Ultimus, anterior (de se si creditur ipsi)
Et princeps pretio; purus, sincerus, abundans,
Nil falsi admistum, nil veri jactat omissum;
Quæ reliquis desunt supplet, decisa resarcit,
Confirmat genuina suo, fucataque truncat
Arbitrio; quem non fraus invida læserit unquam,

Deceptæque manus scelus, aut injuria mordax
 Temporis, antiquum tenet incorruptus honorem;
 Defectus nullos, contagia nulla veretur.
 Hâc perdurabit signata coronide veri 370
 Regula, defuncto dum conclamabitur orbi,
 Magnaque funereo flagrabit machina busto.
 Quarta fides sanctos vates creditque facitque
 Credendo, radiis perfusos pectora lucis
 Insolitæ, superoque intinctos nectare linguas;
 Mentis et eloquii promptos comprehendere sensum,
 Compensum proferre Dei, præconia veri
 Accinere, errorum nebulas dispellere, mores
 Dirigere, et certæ callem signare salutis.
 Fatidicæ gentis numeroso palmite stirpem 380
 Diffusam, gemino conclusit limite magnum
 Par, caput Adamus, Mahometes cauda prophetis.
 Fictilis is cœni exuccâ compage, favillas
 Ætherei rapiente foci, genitalia vitæ
 Semina, naturæ prægnans virtute recentis,
 Nuper prognati cecinit primordia Mundi,
 Authoremque suum teneram cognoscere prolem
 Imbuit: ut piceis facies informis abyssi
 Obsita squaleret tenebris; ut cærula nullis
 Picta coruscaret stellis, nec luce serenâ 390
 Rideret regio, varios nec ludicra gyros
 Ederet; ut sterili tellus obducta palude,
 Nocte rigens et morte, nec usquam surgeret alto
 Ornatu nemorum, viridi nec serperet herbâ.
 Ut pax nulla foret rebus, non pulcher inesset
 Ordo, nec arbitrium legis, temeraria molem
 Confusam instabili premeret discordia regno.
 Ut tum divini nitidissima filia verbi
 Turpibus emersit cunis, et præpete cursu
 Qua patet immensum subito perfulsit Olymum, 400

Mobilibus collecta globis. Subsedet aquarum
In pontum digesta palus; tumefacta vigore
Prolifico Tellus fœcundâ protulit alvo
Omnigenas segetes, sylvas, animalia, tandem
Se caput et finem perfecti a Numine Mundi.
Talia vaticinans reliquis prælusit Adamus
Rusticus et simplex. Mahumetem immanior olim
Corripuit furor; haud quamvis lymphatica Musam
Exagitet rabies, totusque invadat Apollo,
Ille magos inter quantum præfulserit omnes, 410
Nobiliter demens, insano carmine promat;
Quantos inflato superarit pectore montes,
Quam rigido arrecti steterint horrore capilli,
Quot rabido spumæ modios excreverit ore,
Incumbente Deo domitus; si vis tamen illam
Ulla domare potest animam, quæ condita seclis
Omnibus anterior rutilæ in fervente camino
Lampadis, æternæ duraverit hospita flammæ;
Sulphureis donec delapsa penatibus, aurâ
Frigidiore fruens, mortales induit artus, 420
Ut spem dæmoniis faceret, generique salutis
Humano, fidei reserans oracula miræ
Perpetuo mansura, feri nec dentibus ævi
Subdita, nec sævo factorum obnoxia juri.
Hæc qui suscipiunt devotâ mente, favore
Numinis eximio summoque beantur honore,
Præcipue chari, neu quis dubitaret amicam
Doctori præstare fidem, permulta superstes
Ostendit, non ambiguæ concredita famæ,
Plura per Elysios edet miracula campos, 430
Postumaque attonitos mulcebunt fascina manes.
E digitis vivi latices manare reclusis
Prosilientis aquæ: celsi manus æmula montis
Sudavit gelidos rapido torrente liquores,

Et siccas Arabum fluctu irroravit arenas.
 Vanus Athon fictor juvenis sub imagine fusam
 Pellæi latum dextrâ profundere flumen
 Pollicitus narratur; habebit fabula robur,
 Et transibit in historiam; nec pagina vatum
 Ulla laborabit dubii formidine veri. 440
 Vocalis Dodona fuit, reor; Orpheæ circum
 Cantantem auritæ salices duxere choreas;
 Thebanas solâ testudine condidit arces
 Amphion; Lunam Circe deduxit Olympo
 Carmine; cur prisci sacris sermonibus ævi
 Suspicionem negem assensum detentus iniquâ?
 Quando poëtarum nuper transcenderit omnem
 Materiam, torquere fidem majoribus audens
 Prodigiiis fugitivus Arabs: Æsopica vatem
 Ore salutarunt animantia; sæpe prophetam 450
 Asseruere Dei linguis arbusta canoris,
 Nec conjuratæ tenuere silentia rupes.
 Intendens digitum flexu pollente Dianam
 Discerpsit, plenamque duos divisit in arcus;
 Quos simul affecit cupido devotio cultu,
 Deseruere suæ rutilantia culmina sphæræ,
 Ingressique sinum vatis fovere beati;
 Intumuit magnâ gravis hospite læna; subinde
 Officio perfuncta brevi, satiataque charo
 Amplexu, patulo manicarum emissa meatu, 460
 Orbe recollecto risit, dictâque salute
 In superas alacris remeavit Cynthia sedes;
 Non ita Dictæi stimulo pastoris acuto
 Inflammavit amor Phœben, cum languida Cœlo
 Decideret, placitæque infingeret oscula formæ.
 Interea vos æthereas qui scanditis arces,
 Ambitosâ mente; poli qui regna patentis
 Dissita, flammigerosque orbes indagine freti

Audacis radii spatiiis includitis, astris
Cancellis, finesque suos præscribitis ipsi 470
Astrorum Regi; queis stat sententia concors
Integros Arabum saltus excedere Lunam,
Ægyptum licet et Libycas adjungere Syrtes;
Dicite, quo contracta modo sibi tecta Sabææ
Induerit chlamydis, loculique foramine parvo
Immensum rutili vultus demerserit aurum :
Dicite, quis mendax fuerit, Ptolemæus an ille
Sortilegus, gracili vestras qui stringere pugno
Auderet stellas, Epicyclos clauderet arcâ,
Nummorumve instar sacco confunderet omnes : 480
Væ vestris, illi si creditur, esto trigonis,
Quadrisque, et refugo ductis in pulvere gyris;
Prospicite Astrologi, et vestras defendite curas.
Interea, quintus musæ conamen anhelæ
Provocat articulus, summique ferociter instat
Judicii terrore minax : nisi credis, acerbas
Promittit tibi vindicias, præsagaque monstra,
Divino sapiens Mahomet quæ prodidit ore
Summum præcessura diem. Seducitor Averno
Impius emerget, polluto semine, Christo 490
Oppositus nebulo, Graiis cluet Antichristus,
Deggiali Turcis; cœcas innectere fraudes,
Et pravo sataget pervertere dogmate mundum,
Se caput ostentans, præceptoremque salutis.
Quem simul aspiciet fulgenti desuper axe
Terris grassantem et virus lethale serentem,
Indomitâ pectus generosum percitus irâ,
Non impune meum numen contemnet Alastor
Tartareus, populosque meos abducet inultus,
Dicet, et illustri solio delapsus Iësus 500
Cominus aggressu furiosum proteret hostem,
Inficiet piceo rorantes sanguine terras;

Invectusque triumphali per subdita curru
 Regna ferus victor spoliisque ornatus opimis
 Incedet, plausu comitum stipatus ovante.
 Interea viridi Saracenus origine Muhdi
 Nascetur (sic lingua virum cognomine signat
 Barbara, *director* Latiis sonat auribus), illum
 Conveniens Christus, fidâ solennia dextrâ
 Fœdera conjunget, pulchræque cupidine gnatæ 510
 Accensus dicet socerum; felice jugales
 Protinus ardebunt tedæ fulgore, vocatus
 Faustus Hymen aderit, thalamisque recepta superbis
 Nympha decens magno peraget solatia sponso.
 Dum denos quater evolvit Titania lampas
 Tramitis obliqui reditus, regnare videbit
 Per terras omnes quam nunc describimus unam
 Assertore fidem Christo, Christoque probatam
 Judice; sic levis antiquæ dictamina legis
 Deseret, eque suis desciscet transfuga castris, 520
 Doctior effectus: credat Saracenus Apella
 Non ego; pulchra licet prono commenta favore
 Credulus arripiam, quibus illustrissima clarum
 Dant argumentum Gog Magog nomina: mures
 Rugosæ sileat galeatos casside crustæ,
 Et bellatrices ranas nugator Homerus;
 Pygmeosque truces inter quos tristibus iris
 Sanguineosque grues exarsit nobile bellum:
 Corpore debilius, sed stragi fortius agmen
 Finibus extremis Scythiæ, solisque cubili 530
 Nascentis, cæcis in apricum reptile claustris
 Prodibit Gog et Magog; gens nana minorque
 Formicis, gravis est minimum queis sarcina granum,
 Millia Galfridi comprehendit quinque patenti
 Calceus hospitio, populisque palatia cedit
 Amplâ giganteis, vastamque colentibus urbem.

Qui simul innumeris dorsum terrestre catervis
Oppressere, avido cunctasque voragine fontes
Absorpsere lacusque; et maxima dulcibus undis
Flumina detexere cavos exhausta canales; 540
Enecuitque homines tristi sitis arida flammâ,
Hæredes vacui traducent secula Mundi:
Ingens parva stupor percellat pectora, prisci
Sydereas arces monumenta tuentibus ævi.
Tunc oblita sui cursus natura, soluto
Ordine, primævæ violabit fœdera legis;
Errabunt omnes stellæ; sibi dispar Apollo
Ducet in æois nocturna silentia plagis,
Hesperisque diem revehet præposterus oris:
Impatiens salsæ putrebit squamiger undæ; 550
Infecto volucres languentibus aëre pennis
Præcipiti lapsu devolventur: fera saltus
Nulla venenatos, nec inhospita lustra subibit.
Strata cadaveribus mœstissima scena ruinæ
Continuo tellus celebrabit funera luctu;
Cuncta repentino occumbent animalia fato.
Sedibus avulsos montes violentus avitis
Impetus æthereos adiget conscendere campos.
Sublimi dubium carpent iter astra volatu
Inter, et occursu committent prælia duro; 560
Sphærarum moles subitis adamantia flammis
Corripietur, et in fluidum diffusa liquorem
Migrabit; cum feralis desæviet ardor
Sopitâque refrigescet cœleste metallum
Sulphuris ignivomi cholera vehemente, recentes
Cudentur cœli; renovatis purior axis
Fulgebit radiis; redivivi candida Phœbi
Frons arridebit, macularum sordida nullâ
Fæce, nec umbrosæ disparens objice nubis.
Nos quoque morte resurgemus, Lethesque sopore 570

Discusso, nudi, quales emersimus alvi
 Maternæ latebris peregrinâ luce recepti.
 Sed præclara pios, doctores atque prophetas
 Involvet vestis, demissaque purpura Cœlo
 Nobilis, Hulet habet nomen: jumentaue Burak
 Inflammata jubas radiis labentur ab alto;
 Ignibus aurigam qualis circumdata Phœbum,
 Et Phaëtonteos post se rapit ungula currus.
 Has induta togas, atque hos conscensa caballos,
 Gens proba migrabit superi sub tegmen opacum 580
 Lætificasque umbras solii, placidâque fruentur
 Tranquillæ mentis requie: pars altera nudis
 Expositi membris Boream frigusque severum,
 Torrentisque feros cruciatus sentiet æstus;
 Affligent inopes stomachos jejunia macra,
 Parcaque pallentes tenuabunt pabula vultus;
 Visceribus vacuis insanus sæviet ardor,
 Non gelido prohibendus aquæ non aëris haustu.
 Innixi pedibus stabunt; sedilia nulla
 Restituent artus jugi languore solutos; 590
 Palpanti tremulæ salient formidine venæ,
 Emissusque pavor stupefacti fonte gelato
 Cordis sudores rigidâ cute, stercus ab alvo
 Excutiet, laxisque invitas renibus undas.
 Mox versus superos ignes, solisque caminum
 Ardentem plantis gradientur inermibus auras
 Calcantes; Nemesis flagris crepitantibus instans
 Urgebit tardos, lapidis distantia donec
 Discretos tenet unius, præcordia Phœbi
 Ne subeant, liquidæque natent in gurgite flammæ. 600
 Bulliet in venis insuetâ febre laborans
 Sanguis; fusus adeps; caro colliquefacta; medullæ
 In rorem undosum maceratae; durior ossis
 Compages domita in viscum lentumque madorem

Rarâ pelle colabuntur; circumfluus humor
Proluet innantes sibimet, pinguedine coctos
Nativâ, inque sui demersos balnea succi.
Hos vada sudoris tenui manantia lambunt
Alveolo, talis genubusque coërcita summis;
Illos ad renes evectior amnis inundat; 610
Sunt quibus ad collum turgēt liquor, et caput extans
Gurgite contiguum despectat; sunt quibus ora
Insugunt salsos latices; sors ultima genti
Contingit miseræ, capitis cui vertice summo
Pendulus alluitur fluctu insultante capillus.
Hoc angore fatigati, dum secula centum
Quinque teret vicibus fatali pollice textrix
Clotho, spe tremulâ summi decreta manebunt
Judicii, meritis exactæ congrua vitæ.
Momentis librata bilanx aptabitur æquis, 620
Quâ bona cum pravis collato pondere facta
Certabunt nisu adverso; queis prægravis ansam
Alliciet virtus libræ in devexa sequacis,
Elysii virides lucos sedesque beatas
Intrabunt; quibus evincent sequiora, subibunt
Inferni tristes umbras Stygiamque paludem:
Ni facilis Deus eximiæ bonitatis amico
Impulsu, sancti vel præpellente subactus
Supplicis oratu parcat, duræque remittat
Arbitrium legis; tum ferrea vincula collo 630
Captivo resoluta cadent; suffusa pudore
Ultrix pœna retro cedit, victrixque triumphos
Solennes toto ducet clementia Cœlo.
Ast cui vera fides morienti defuit, extra
Ritum sincerum, et puri commercia cœtus,
Nulla precum misero vehementia proderit iræ
Devoto, nec flectet inexorabile fatum.
Cui fortuna favens genuino lumine mentem

Perfundi donavit, et expirare fidelis
 Intra septa gregis, licet indulgentia nulla, 640
 Intercessio nulla fuit, quæ pondere pressum
 Peccati gravis immodico defendat acerbis
 Suppliciis, animamque addictam subtrahat Orco;
 Post exacta suis delictis debita justi
 Tempora tormenti, laxato carcere liber
 Prorepet, passuque alacri conscendet Olympum:
 Postera præteritæ geminabunt gaudia curæ.
 Consulet oppressis vindex Deus; arbiter omnis
 Abscedet, peraget propriis examen ocellis:
 Exiget a sævis rigidissima justa tyrannis; 650
 Si quicquam fecere boni mercede rependi
 Deposcens, si doctrinam coluisse prophetæ,
 Cultum promovisse sacrum, donaria templis
 Impendisse, scholas studiis struxisse fovendis,
 Hospitia ægrotis, quosque ardua cogit egestas,
 Ostentare queant, Deus hæc, erepta tyrannis,
 Afflictis dabit et passis enormia probra,
 Compensans læsi damnum virtute nocentis.
 Sic perdet Nero florentis benefacta juventæ,
 Et magno cedit Senecæ Thræseæque probato 660
 Imperii quinquennis honos; Callisthenis amplum
 Segmen Alexandri decerpit fortibus actis
 Nex indigna, nec abfuerit sua portio Clyto.
 Qui meruere nihil, nec habent quo Numinis iras
 Imminuant, humeros alieno fasce gravatos
 Illorum peccata prement, quos cæde peremptos
 Immeritâ quondam, vel iniquo carcere clausos,
 Aut aliis affecit atrox injuria damnis.
 O quot Romanos proceres civesque levabis,
 Caie furens, scelerum pœnis, tuque ultime Flavi, 670
 Commode degener, et solis vesane sacerdos,
 Dedecora humani generis, pestesque malignæ.

Pons Sirath pilo telâque exilior illâ,
Quam de nativâ contexit aranea lanâ,
Lamina subtilis, mucronis acutior ore
Terribili, stagnis super extendetur Avernis.
Trajicient omnes, Parcâ instigante coacti;
Hi velut excussum pugnacia nubila fulmen
Transilit, ad morem ventosi turbinis illi;
Ut sonipes quidam, Pisæo in pulvere, palmæ 680
Emicat impatiens, laxis effrænis habenis;
Incedent alii passu graviore, velut qui
Succussator equus quatit alterno pede terram;
Sollicito lentoque gradu procedet onustus
Peccatis, cursumque subinde abrumpet anhelus;
Ulterioris amor ripæ flagrantibus omnes
Alliciet votis cupidos transmittere felix,
Ancipitem quisquis librato corpore lapsum
Effugit, et placitâ victor consistit arenâ;
Ille levis culpæ, vitamque innoxius egit. 690
Quem vero in seram dilata piacula mortem,
Multiplicisque gravat damnatum sarcina noxæ,
Nunc partes propensus in has modo pronus in illas
Deverget, tandem subitâ vertigine raptus
In præceps immane ruet, vanusque labantem
Sustentare labor, certamen inane sequetur;
Subjectam longo casu pertinget abyssum.
Ante polum quam conscendunt, stellataque summæ
Aulæ porta patet, Jano reserante, vireta
Irriguis vicina colent manantia rivis: 700
Nectareis stagnabit aquis piscina prophetæ
Cuilibet, unde suâ potet cum plebe; videres
Ludere perspicuo cœlestes gurgite truttas.
Sed quæ restinguat Saraceni lympa palati
Ardores, teneramque gulam Mahometis abunde
Exaturet, clarisque oculos pellucida gemmis,

Major erit reliquis, suavique placentior undâ ;
 Lac purum candore suo, dulcedine mella,
 Assyriam nardum fragranti vincet odore,
 Pæstanasque rosas; qui degustaverit illi 710
 Viscera non æstus, nec hiulcas torserit unquam
 Ærumnosa sitis fauces, non attrahet urgens
 Ventriculus, sed deliciæ gustusque bibendi.
 Nascentis celerem Lunæ comes incipe cursum,
 Progressuque pari dum lucida cornua crescant,
 Dum totum radiis fraternis compleat orbem,
 Dum sensim curvâ declinans luce senescat,
 Et vultum tandem radiosum evanida celet,
 Carpe viam, tanto protenditur intervallo
 Oppositas quæ disjungit distantia ripas, 720
 Lata quibus platanus, pinus procera, cupressus
 Densa dat, et placidas Tirynthia populus umbras.
 Inficit admisti viridantia littora floris
 Discolor ornatus; sincero purpura lacti
 Decernit, neutrique viror decedit amœnus;
 Lilia contendunt violis, rosa suavis utrique,
 Omnibus intendit costus certamen odora.
 Pocula neu desint, et sors constringat egena
 E manibus ritu Cynico potare cavatis,
 Aut prono latices subjectos lambere labro, 730
 Festivi devexa lacus numerosa coronat
 Amphora, non totidem Phœbo subeunte cubile
 Hesperium sudo numerabis in aëre stellas.
 Nunc age Musa refer Saraceni gaudia Coeli,
 Quo semel ingressi peragent æterna quieti
 Secula, nec lasciva retro vestigia flectent;
 Nemo tranquillis abigetur sedibus exul,
 Nec stolido cupiet transferre habitacula voto.
 Non ibi mors unquam funesto pallida vultu,
 Nec simili quicquam referat quod imagine mortem, 740

Apparet, minuens vires mutansque colorem
Præcursor lethi morbus, lethique satellites
Luctus, deductusque agnato sanguine somnus;
Non interrupto perfecte vivitur ævo;
Nec labor exercet corpus, nec passio mentem;
Languida nec pravi pariunt fastidia mores;
Nec querulæ lites; discordia nulla lacessit
Conjunctos animos placidæ ferrumine pacis.
Cum bellis odium, comedens præcordia livor,
Credula suspicio, timor anxius, improba fugit 750
Ambitio, sincerus amor moderatur habenas,
Regnaque perpetuis torquet cœlestia sceptris;
Non rugas ærumna vocat, nec cura seniles;
Non ætatis hyems illic furibunda, nec anni
Adspargunt canis homines sylvasque; fruuntur
Vere novo semper, semper florente juventâ;
Ipsæ perdurant illæsæ a tempore vestes,
Nec telas rumpet, neque conteret Atropos istas.
Terra placens musco molli setâque virenti
Vestitur; celsis pallatia splendida surgunt 760
Turribus; e solidâ fundamen iaspide constat,
Cuditur in lateres argentea massa struendis
Mœnibus, et fulvi series intexitur auri
Alterne; paribus decorantur tecta metallis;
Sunt eboris tabulata, micant laquearia gemmis:
Area magnificis insternitur ima tapetis,
Cervicalia queis Phrygii monumenta laboris
Incumbunt, auro pulchrisque superba lapillis;
Omnia regales longe superantia luxus,
Innixi quibus exercent convivium festa. 770
Sufficiet quascunque dapes optare, subibunt
Sponte fores patulas, nullo sudore paratæ
Arte coqui nullâ, cupientibus omnia pleno
Prodiga cœlicolis effundet copia cornu.

Gemmea scintillant infuso pocula Baccho,
Eximio qui cor recreat stomachumque sapore
Permulcet; calices formâ præstante ministri
Distribuunt, roseo convivas ore beatos
Torquentes; qualem Nymphæ rapuere procaces
Ploranti Alcidæ, vel quem sua vina Tonanti 780
Misturum Phrygiâ evexit Jovis armiger Idâ.
Post dulces epulas divini nulla supersunt
Excrementa cibi, nullo vesica liquore
Turget, nec spurcâ stercus stabulatur in alvo;
Crapula desudat blando resoluta vapore.
At quid delicias prosit sentire minores,
Ambrosiâ satiare gulam, distendere venas
Nectare? cur placeat Cœlum, Venus aurea Cœlo
Si desit? pulchras igitur Saracena puellas
Inseruit superis prudentia, menstrua nulla, 790
Nulla puerperii passas incommoda; latâ
Grandes fronte micant oculi; pinguedine carnes
Assurgunt tenerâ; formæ complura recensent
Signa, verecundæ injiciunt quæ fræna camænæ.
Nativa egregio species augetur amictu.
Recta periscelides auratæ crura, decoris
Collectæ nodis, armillæ brachia, torques
Lactea colla, comas undantes vitta coërcens,
Purpureisque genis illudens pendulus aures
Annulus exornat; irritat quicquid amores, 800
Sopitosque valet sufflare cupidinis ignes.
Virginibus titulus brevis Hur, sed gaudia longi
Præstant concubitus, coëant in secla licebit
Quousque placet, rivo decurret sperma perenni.
Nec satis est illam cui non natura repugnat
Invexisse polo venerem: cœleste cinædi,
Oh pudor! ascendere solum, vultuque probatos
In pueros elegante furit perversa libido.

At satis indultum est, capiunt fastidia Cœli
Pertæsum, saturos invadit nausea sensus; 810
Assuetam meliora juvant solatia mentem.
Jane fores aperi; valeat Paradisus, agatur
Quid rerum miseris furvâ Plutonis in aulâ
Manibus inspiciam: per mœsta crepuscula primum
Provocat obtutum species horrenda Draconum.
Colla camelorum paribus crassissima gyris
Exæquant, magnisque neget qui cedere mulis
Circuitu vasto tumefacti ventris abundat
Scorpio; percutiunt immania monstra malignam
Dente venenato, et furialis verbere caudæ 820
Dæmonis infausti sobolem, populumque rebellem.
Heu quales edunt gemitus, cum pestifer anguis
Insultat! resonant tenebrosa ululatibus antra;
Semineces artus, nimiumque tenacia vitæ
Membra parum optandæ, populatur vindice flammâ
Humectus, piceâque aspergine fortior ignis,
Qualis pervehitur paganica Tartara rivis
Sulphureis Phlegethon, atrâque voragine torrens.
Morsibus attritæ carni flammâque vorace
Depastæ nova succrescit, reparata dolori 830
Esca, recens semper tormenti pullulat hæres;
Quilibet est instar Tityi damnatus, habetque
Immortale jecur, fœcundaque viscera pœnis.
Ah refugæ quoties inclamant nomina mortis,
Surdaque sollicitis obtundunt fata querelis!
Quippe perire datur miseris, periisse negatur.
Non fuga, non venia est, non spes ibi lumine dulci,
Optima vexatæ mentis medicina, refulget.
Nullus ibi objectâ sopitur janitor offâ,
Nec ferus aurati placatur palmite rami 840
Portitor. Eurydicen nullam revocaverit illinc,
Nec vanis fidibus Ditem incantaverit Orpheus.

Assiduè multos in amœno carcer opacus
 Detinet hospitio ; sed quod dimiserit ullum,
 Quem dabis authorem, quo digrediente sonoro
 Unquam tartareæ crepuerunt cardine portæ?
 Hæc nobis strictæ patefecit rima fenestræ,
 Quæ muris umbras pertusa revelat Avernīs;
 Non ita fugissem tenebrosa in claustra receptus,
 Consultum est revocare gradum, ne conscius Orcus 850
 Explorata sui doleat secreta profundi.

Pergendum est quo fata vocant, quibus ultima sedes
 Competit, in fidei, nam sic voluere, catervâ.
 Quæ fuerant, quamvis fuscâ nunc obruta Lethe,
 Quæ sunt, præsentisque lacesunt obvia sensus,
 Quicquid habent olim volventia secla futurum,
 Quod nec ab annexis intenta scientia causis
 Eliciat, levibus nec conjectura prehendat
 Auguriis, nullisque sagax prudentia signis
 Colligat, abstrusumque latet radice profundâ ; 860

Quæ bona, quæ mala, quæ mediâ sunt classe locanda,
 Omnia perpetuis extant insculpta tabellis,
 Quæ pennâ manus omnipotens adamantis aravit.
 At bona, ceu sincera fides, devotio fervens,
 Justum, forte, tenax veri, compescere ventrem,
 Munificum, prudens, miseris succurrere, pulchra
 Virtutum series, non tantum scita, statuta,
 Definita, sed æterno munita sigillo,
 Consensuque probata Dei, cognataque juxta
 Præmia consistunt; nitidissima pagina fulget 870
 Auratis depicta notis. Capit altera pellis
 Cum pœnis delicta suis; decreta Tonantis
 Cum jussu citra placitum; meruere superni
 Notitiam, sed non suffragia Numinis; atris
 Signantur literis, atro damnata lapillo.
 Omnis in hoc doctrina volumine, regula morum

Figitur, est legum codex uberrimus, artis
Omnigenæ secreta patent; thesaurus habetur
Historiæ locuples; varias ut pendula rerum
Scena vices mutet; quoties astuta malignos 880
Ediderit fortuna jocos; qui magna volutent,
Et subitis casus evertant regna ruinis:
Bella legas licet, et spumantes sanguine campos,
Fœdera mox pacesque, legas licet acta virorum,
Dictaque currentis linguæ, mentisque recessæ
Nocte magis tacitos, citiores fulmine motus.
Ære quoque in solido naturæ viva latentis
Ducitur effigies; videas effecta licebit
Principiis connexa suis; quid suscitât æstus
Æquoreos; Pharium flumen quo fonte canales 890
Explicat æstivos; quo magnes percitus œstro
Immotum certâ vertigine respicit axem;
Ambiguas quæ distorquent miracula mentes.
Quæ nobis incerta fluunt, dubiique videntur
Eventus, cæcoque rapi temeraria cursu,
Et sic ut possint aliter contingere sortis
Arbitrio, fluxis hominum nitentia curis
Consiliisque vagis, nec sunt obnoxia legis
Præscripto, nisi quam nullis astricta catenis
Imposuit, jurisque sui regina voluntas; 900
Quæ levis ad motus, celerique solutior aurâ
Sponte suâ ferri, nullo cogente, videtur.
Æternæ chartis mandarunt omnia Parcæ.
Sic cecidit casus, sortisque accisa potestas;
Nec Coeli tantum depulsa cacumine, cultu
Excidit, eximio divæque potentis honore;
Nusquam extorris agit Mundi, nec repperit usquam
In terris fortuna locum, venerandaque tantis
Gentibus, in nudum contabuit irrita nomen.
Hinc alacris projecta subire pericula miles, 910

Vix declinato frustrari corpore tela,
 Nec cautus vitare feræ contagia pestis,
 Lethique instantis patulas incurrere fauces.
 Si præfixus enim quicquid luctemur habetur
 Exitus, a nostris qui non dependeat actis;
 Si libertatis fictæ nos decipit umbra
 Influxu cæco abreptos; æstuque voluntas
 Fertur prona, suo nec se temone gubernat,
 Quo vani spectent certamina cassa laboris?
 Neve audire licet, tumido quæ suggerit auso 920
 Nequicquam magnis ratio pugnancia fati,
 Ausaque fusilibus ceris tentare calores
 Sydereos nostræ fragilis sapientia mentis.
 Quid frustra juvat æternis lassare minorem
 Consiliis animum? quis enim conscendat Olympum,
 Altaque cœlestis mysteria conscius aulae
 Perspiciat, linguâ promat perspecta fideli?
 Quod bona sint edicta poli, quod consona normæ
 Justitiæ, quod nitantur ratione supremâ,
 Omnia quod videat præsago lumine, nutu 930
 Disponat, pollente manu moderetur, oportet
 Credere, nec dubii nugas agitare profani;
 Sint arcana licet, tenuem superantia captum,
 Nec studio scrutanda, nec enarranda loquelâ,
 Mirari Deus hæc dedit, haud expendere lancis
 Imparis arbitrio, dedit hunc mortalibus amplum,
 In quo decurrat taciturna modestia, campum.
 Atque ita præcipuos Saraceni dogmatis artus,
 Musulmana quibus perstat subnixa columnis
 Religio, quibus internis assentibus hærent, 940
 Et claræ debent suffragia consona linguæ,
 Audaci calamo perstrinximus: alter anhelam
 Sollicitat labor, et rapit in certamina Musam:
 Credendis quæ subtexunt facienda, ministret

Ut menti manus officiosa, theoria praxim
Procreet, assurgant posito fastigia fundo;
Quam fœcunda fides, et quos radice benignâ
Protrudat fructus operum, viresque propaget
Innatas; mores hominum, sacrosque referre
Succedit nova materies in carmina ritus. 950
Non ego sustineam cunctos percurrere nisu
Immodico: quis enim Danaæ si classis agendus
Census erit, si non geminos descripsit Atridas,
Ajacesque duos, magnum Chironis alumnum,
Laerteque satum, superis nec cedere dignum
Tydidem, Graias inter fulgentia gentes
Nomina, suffecisse putet, licet agmina tota
Præterit, obscuramque premunt oblivia plebem.
Sic ego quos celebrem de totâ quinque phalange
Seponam, qui præfulgent atque agmina ducunt; 960
Cumque dato censu colludet carminis ordo.
Testamenta, preces, eleëmosyne, Ramadanus,
Mecca: locum merito tenet attestatio primum,
Præstratum sectæ limen, quo liber in illam
Ingressus patet; hæc præfertur formula: Numen
Est unum, præterque Deum non suppetit ullum;
Estque propheta Dei Mahumetes. Turcica proles
Ne sinat elabi rimosâ mente, memorque
Continuo repetat, stimulis urgetur amoris,
Terrificisque minis, simul ac pubescere mentum 970
Incepit, roseâque genas lanugine signant.
Sed qui desertâ, quam primis imbibit annis
Materno cum lacte fidem, seu sponte vocanti
Inferno auscultans, animo vel conscius ægro
Flagitii, veniæque suis a partibus expes,
Fraudibus allectus, lucri dulcedine captus,
Vindictæ sitiens, aut ambitione laborans,
Objectum sibi proponit Mahumetis asylum;

Solenni pacto, magno sub teste tyranno,
Aut aliquo decorante nefas magnate, cerebri 980
Projicit exigui neglecto frigore tegmen
Antiquum, nudusque affrictâ fronte fatetur
Velle Musulmannus fieri; tædere prioris,
Si placet, a Mahumete novam sperare salutem:
Tum proceres inter non infimus ille, superbe
Adferri jubet, extremis quæ nuper ab Indis
Venerit, et sanctâ redimiri sindone sedem
Ingenii; nullum circumdata lina pudorem
Obnubunt, tutisque asininas pellibus aures.
Deinde sagitta levis conversi nobile munus 990
Offertur dextræ, resides quâ exerceat armos,
Adversosque novæ fidei transfigat inermes:
Indice quam capit exerto (non pollice crasso,
Nec gracili minimo, ne jus sibi mœreat index
Præreptum) posthac præscriptam nec mora formam
Pica refert haud indocilis, quam præcinit audax
Antistes, recitat tyrunculus ore rotundo.

Cætera desiderantur.

*In obitum dignissimi Domini Spenceri Bretton,
illustrissimi Consulis Anglorum Smyrnæ,
anno 1659, Elegia.*

SIGNA triumphantis quisquis feralia lethi,
Et sævi luctûs regna superba vides;
Quam justis regnet titulis dolor, atra triumphet
Parca, potes paucis discere, Consul obit.
Qui, rogitas, Consul? tristem circumspice scenam,
Materiam loquitur dramatis illa sui.
Quem deploraret populari Smyrna tumultu?
In quo tam celebris funere pompa foret?
Armaret quis communes in fata querelas,
Efficeret cunctis displicuisse Deos; 10
Assereret moriens suspiria publica; vulgi
Immitis fletu spargeret ora pio;
Discordes mundi sensus sociaret, ut unus
Tam variis constet gentibus esse dolor?
Agaridæ Christi venerantem nomen, Eoï
Hesperium Perses Armeniusque virum,
Galli, Germani, cultores Ausonis oræ
Conformi doleant pectore, voce gemant?
Quis diri exprimeret miracula tanta doloris?
Quem tales gemitus promeruisse putes? 20
Præsertim miseris ut acerbior incubet Anglis
Luctus, liventes planctibus ecce manus:
Demissos vultus, stillantia lumina, spissos
Singultus, laceras ungue furente comas;
Pullatas vestes, nigræque simillima nocti
Corpora, mente tamen lucidiora suâ.

Orbatosne suum dubites deflere parentem,
 Dulce decus gentis præsidiumque suæ?
 Mœrorem modo jacturâ metire, fidemque
 Mœstis at veris laudibus æquus habe. 30
 Ornavit fortuna virum, licet invida dignis
 Distribuit parcâ munera rara manu:
 Stemma quidem clarum, generosum nomen, honestus
 Sanguis, sed tantis dotibus imparia.
 Dedecet herœm non summæ stirpis origo,
 Nasci Cæsareâ debuit ille domo.
 Quos non æquavit meritorum pondere reges,
 Quam multos animi nobilitate Deos?
 Consuluit lucro, voluit dum numen avarum
 Plus ornamenti quam daret accipere. 40
 Sed melior natura magis cui favit alumno?
 Plura dedit nulli dona benigna parens.
 Hic exhaustit opes, huc cunctas contulit artes,
 Ut consummatum perficeretur opus.
 Membrorum specie pulchrâ, compage decorâ,
 Æquâ temperie, viribus eximiis
 Emicuit; forma insignis mensuraque magni
 Corporis egregium prætulit alta ducem;
 Incessit mediis Agamemnonis instar Achivis,
 Insedit, qualis Dardanus Hector, equo. 50
 Inclyta majestas divino sedit in ore;
 In gemino fulsit lumine dulce jubar.
 Quos non aspectu motus radiante cieret,
 Seu terrere animus, seu recreare foret?
 Exporrecta quidem facies, nec conscia rugæ,
 Et placidâ semper luce serena fuit,
 Arderet justo nisi mens accensa dolore,
 Calfaceretque suum nobilis ira jecur;
 Tunc corrugantis frontem, torvumque tuentis,
 Quis flammâ posset sustinuisse truces? 60

Flexanimæ torrens inerat facundia linguæ,
Affectus omnes sub juga certa trahens.
Orantis suadela gravis, nervosaque; victrix
In dictis ratio, sed bene culta fuit.
Intentare minas placuit modo, firma tremore
Pectora fulmineo perculit ore tonans.
Cum gratos hospes facilis tractaret amicos,
Lusit in eloquio gratia mira suo.
Quam bene nectareo condivit verba lepore,
Confudit salibus mella, severa jocis! 70
Respuerit quis non epulas ut pasceret aures,
Eque hoc negligeret pendulus ore famem!
Vendicet hoc forsán fatum sibi, fausta que dotes
Nativæ reputent indolis astra suas;
Virtutis saltem laudes sibi debuit ipsi,
Eripient illud sydera nulla decus.
Quam solidè prudens, in rebus promptus agendis,
Mirificâ pollens dexteritate fuit!
Subtili causas discrevit acumine, summo
Expendit rerum pondera iudicio! 80
Quantâ jura fide fixit, moderamine lites
Decidit, facili præmia mente dedit!
Consilio scelus oppressit, promovit honestum,
Effecit raro viribus esset opus.
Officio vigil incubuit; providit acutè,
Perfecit valide sortis agenda suæ.
Cura sagax, constans industria, mista labori
Ars, ut in hoc omnes emicuere viro.
Obstrinxit meritis homines; pietate fideli
Et purâ coluit Religione Deum. 90
Ingenio mitis, comis sermone, benignus
Moribus, in factis acer at æquus erat.
Quum jus et res exigèrent, quis fortior illo,
Quis magis indomitus, terribilisque fuit?

Ut bene, dixerunt, terror miscetur amorì,
 Et qui tam bonus est, quam ferus esse potest!
 Agnum nempe sui, Turcæ sensere leonem,
 Ut ratio varias est moderata vices.
 Hinc secura suâ latuit sua cura sub umbrâ,
 Libera vel solâ suspitione mali. 100
 Hinc illi tribuere omnes encomia; nemo
 Odit, amare boni, pertinuere mali.
 His debebatur meritis provincia major,
 Pro tanto fuit hæc sydere sphæra brevis.
 Quam melior Romæ Consul, mundi que fuisset,
 Ausoniis poterat fascibus esse decus:
 Non illum crubisset ebur Latiale sedentem,
 Non humeros trabeæ purpura sacra suos;
 Cum Fabiis et Fabriciis meruisset haberi,
 Inter Scipiadas Æmiliosque legi. 110
 Proh dolor, hæc virtus terras evanida fugit,
 Luridus illustri pallor in ore sedet!
 Spiritus in cæcas magnus disparuit auras,
 Deficit ingenium, lingua diserta silet!
 Prostratum est columen, cecidit fiducia nostra,
 Lux extincta perit, vita superstes hebet!
 Consulis ipsa sui videatur Smyrna cadaver,
 Et velut in tenebris exanimata jacet.
 Non illi nocuere tamen, quem sede beatâ
 Inque sinu summi fata locare poli; 120
 Quem sua traxerunt Superi in consortia, clavis
 Immistum heroum semideûmque choris;
 Interea celebris per secula gloria vivet,
 Famaque perpetuo non moritura manet.
 Plura dolor prohibet, lacrymæque in verba ruentes,
 Has quoque fœdavit guttula crebra notas.
 Tu modo, si nostros aspectans desuper actus
 Mittis ab Elysio lumina prona tuo,
 Ne tenues luctus spernas, solitoque favore
 Laudibus ignoscas, nobilis umbra, tuis.

Augustiss. Regi suo Reditum gratulatur Britannia.

ANNO 1660.

QUIN luctuosas, Carole, post moras
Ovantis almos in patriæ sinus
Dignaris accessum, mearum
Vita, salus, medicina rerum.
An vota pro te sæpius irrita
Flexere tandem difficiles Deos,
Aut ira Cœli sponte nostris
Detumuit satiata pœnis?
Sive ista fati mens placidi fuit
Mundum regentis lumine provido, 10
Quid debeant monstrare vestro
Nostra salus requiesque regno,
Ut corruentis præcipitem manu
Vim sustineres imperii tua,
Vestramque dextram postulantes
Charior acciperes habenas?
Quisquis revexit seu bonus ad preces,
Seu justus ille est, seu sapiens Deus,
Cujus proinde amplum favorem
Gratifico celebramus ore; 20
Quam ut lingua dignis vocibus exprimat,
Depingat aptis penna coloribus,
Mens assequatur sentiendo,
Littora gratior hæc revisis;
Ceu post furentis squalida Sirii
Fœcundus imber regna, salubribus
Perfusus auris; seu benigni
Post hyemes Zephyri severas;

Ceu navitæ nox horrida quem vago,
 Aut nocte nubes horridior, ferâ 30
     Prægnans ^apicecâ, sustulerunt
     Aurea stella polum revelans;
 Ceu delicato qui sopor impetu
 In membra blandus languida defluit,
     Quæ dira febris vis acutæ,
     Vel vigiles domuere curæ :
 Diu quod ægro reddita sanitas,
 Incarcerato liberior locus,
     Aut lumen orbo restitutum,
     Vita vel ipsa redux sepulto : 40
 Seu sub molestâ sorte gementibus
 Mortalibus quid gratius accidit,
     Nostræ levem pro te recepto
     Lætitiæ simulabit umbram.
 Nec ficta mæsto pectore gaudia
 Tyrannicæ delata potentiæ
     Effundimus, queis imbecilla
     Signa pudor pavidus ministrat;
 Sed quum per imas vivida juba
 Serpunt medullas, risibus obtegunt 50
     Vultus serenos, ora solvunt
     Garrula lætificis susurris,
 Exuberanti mox super alveos
 Sublata cursu, ac agmine confluo
     Densata, festos in triumphos
     Prosiliunt alacresque plausus;
 Queis nulla gens persensit adhuc pares,
 Seclis nec unquam nostra prioribus,
     Olinque nobis contigisse
     Posteritas memor invadebit. 60
 Ex quo revertentem tuba publicat
 Clamosa famæ, quod pius ordinum

^a Qu. procellâ. W. W.

Consensus agnoscit tuum jus,
 Officium proprium fatetur,
 'Rex vivat' ultro personat omnia;
 Vox illa totam sola per Angliam
 Auditur; ut sola audiatur,
 Continuâ replicatur echo.
 Qui flagrat ardor pectore civium,
 Testantur altæ perspicuo strues, 70
 Regnare non passæ tenebras,
 Te profugam referente lucem.
 Campanulæ non immemores sui
 Quod imminebat martyrii, sonis—
 Nos æmulantur: ne liquentur
 Motibus immodicis, veremur,
 Clangore non jam mortifero minax
 Accendit iras buccina Martias,
 Subinde semper provocabit
 Pacifico strepitu quietem. 80
 Quin et trisulci fulminis æmula
 Ministra lethi machina, fulgura
 Jucunda spirans, ore blandam
 Detonat innocuo salutem.
 Incedit agmen purpureum, senes,
 Queis plurimos gratissimus hic dies
 Annos reduxit; queis fugatâ
 Canitie revirescit ætas.
 Et membra priscus pigra calor rapit,
 Ducunt vietis poplitibus choros, 90
 Sub rege tanto quisque vitæ
 Nestoreum sibi sperat ævum:
 Vidisse vobis tempora sufficit
 Tam læta, patres; tradite posteris
 Fruenda, quos funesta duri
 Secula progenuere ferri.

Queis flos juventæ corporis integras
 Vires ministrat, queis animi pares,
     Plenam voluptatem beati
     Percipiant sapiantque regni. 100
 Sed quo catervas virgineas trahit
 Vis immodestæ lætitiæ? reor
     Amore regem deperire,
     Ulla nec abnueret maritum.
 At splendidæ miracula maxima
 Pompæ superbos conspice milites,
     Victos agentes se in triumphum,
     Quod fuerint superati, ovantes.
 Conspirat omnis plausibus impigris
 Ac certat ordo; mentis et indices 110
     Expertus omnes exprimendæ
     Organa plura deesse mæret.
 Nec vana gentem brutaque gaudia
 Jactant furenti sydere percitam,
     Mercede summâ gratulantur,
     Eximiâ ratione ducti.
 Pungit recurrens præteriti mali
 Sensus, futuri spes acuit boni,
     Ac fortior vis præpotenti
     Dulcis amor stimulo lacescit, 120
 Cui mille flammæ conciliant faces
 Præclara stirpis nobilitas, genus
     Illustum quo prisca regum
     Stemmata consociata fulgent.
 Quo neminem regnante pudet regi,
 Ut nec gubernanti Jovi cœlites
     Servire, dum prolem gigantes
     Terrigenam dominos recusant.
 Quæ celsior natalibus eminet
 Virtus, faventis progenies poli, 130

Alumna dedignantis, astris
 Mitibus orta, probata sævis :
 Fortuna quam non terruit aspera,
 Nec dura fati fregit iniquitas,
 Adversa constanter ferendo,
 Prospera quæ meruit refertque.
 Quis nescit insignem sapientiam,
 Benignitatem, justitiam, fidem,
 Quas grata linguâ consonanti
 Fama minor merito celebrat? 140
 Sis quanta Divûm cura, periculis
 Tantis superstes, cædibus ac fugis,
 Ostendis, armis impetitus
 Hostium et insidiis tuorum.
 Tam stirpe clarum, sanguine regium,
 Virtutibus tam conspicuum, Deo
 Te sic amicum, Carole, ulnis
 Suscipit Anglia vestra pronis.
 Vult sceptrâ magni terna vibres patris,
 Virtute sed non sorte pari, suas 150
 Injurias in te futuris
 Obsequiis reparare gestit.
 Tuam obsoletis vulneribus manum
 Vult admoveri; te petit unicum
 Pœana, pluris pendet illam,
 Quam tibi debuerit salutem.
 Tridente fluctus non alio suos
 Quam Carolino compositos cupit,
 Te sola dispensante pax est
 Belligeræ placitura genti. 160
 Concussa monstris hæresium fides
 Defensionem sollicitat tuam,
 Qui jure possis solus illam, et
 Inde tuum titulum tueri.

Exposcit a te Ecclesia vindice
 Vulgi profanis læsa furoribus,
     Exuta, conculcata, fracta
     Jura, decus, redditus, quietem.
 Tecum reverti participes tui
 Leges requirunt exilii, fera ut
     Necessitas exterminetur,
     Unica lex, sine lege, nuper.
 Festiviori Pierius chorus
 Excipiet suum
     Regem, parentem, spem, patronum,
     Delicium columenque suum
 Cui tot per annos vita precario
 Traducta, jugi objecta periculo,
     Evasit usque ægre superstes
     Præda lupos facilis rapaces.

170

Jam cor reffectum spiritus ingruit,
 Effert in auras intrepidum caput,
     E mortuo dudum recentem
     Concipit ingenio vigorem:
 Tutus sub umbrâ præsidii tui
 Secura musis dulcibus otia
     Impendit, haud curans malignæ
     Invidiam rabiemque plebis.
 En plectra doctâ pollice temperat,
 Et voce faustâ encomia personat,
     Lætumque certatim canoris
     Indiciis animum fatetur.
 Non qualis olim carmine languido
 Turpes tyrannos exciperet, metu
     Cogente, fucatisque veros
     Lætitiis gemitus recondens.
 Quos inter imâ classe sedens, rudi
 Fretus camænâ, non humili tamen

180

190

Accensus affectu, Tonanti
 Sospite te pia vota fundo; 200
 Quod te reduxit spe citius tuâ
 Nostrâque, contra non superabiles,
 Humana si spectamus, ullis
 Consiliis operisque causas.
 Adversus œstrum immane potentiæ
 Armis et iris ac odiis feræ,
 Firmaverant quæ pertinaces
 Ambitio simul et cupido,
 Post spes retusas, deciduas opes,
 Fractasque tot successibus asperis 210
 Vires tuorum, quum nec ultra
 Sufficerent animi fideles;
 Sudore nullo aut pulvere sordidum,
 Nullo madentem sanguine civium,
 Nec clade funestâ auspicati
 Inficiente decus triumphî;
 Solos per hostes de spoliis tuis
 Tumultuantes, æstibus ut ratem
 Contrariis aurisque tractam
 Regna tuos in avita portus. 220
 Conservet idem, dirigat, augeat
 Virtute Numen, consiliis, ope
 Vitam tuam, mentem, coronam
 Incolumem, stabilem, perennem;
 Distracta per te regna redintegret,
 Concussa firmo robore fulciat,
 Collapsa restauret potente,
 Sustineat ruitura, dextrâ;
 Exhausta per te divite copiâ
 Perfundat, apto digerat ordine 230
 Confusa, corruptis nitorem
 Restituat, dubiis quietem:

Exulceratas corrigat, asperas
 Leni medelâ mitiget, æmulas
     Mentes reponat, sedet iras,
     Concilietque odiis amores;
 Tollat querelas justitiâ; fidem
 Et veritatem promoveat piam,
     Sanctosque mores, quos creavit
     Religione subacta virtus. 240
 Et quicquid amplo nomine continet
 Felicitas, tecum redeat, tuis
     Jussis et exemplis sacratum,
     Consiliis opibusque tutum.
 Hæc vexet hostes ultio regia
 Injuriarum, reddere si volunt
     Ipsi, beatos, pœnitentes
     Ex animo, egregie fideles.
 Sic uberes quam pertulimus licet
 Fructus reportemus patientiæ 250
     Utrique; tu regno diu, nos
     Rege diutius indigentes.
 Sic serus, ut nunc, semper habebere
 Ad nos reductus, sic reditum tuum
     Vincente præsentem profunda
     Posteritas recolet triumpho.
 Qui plausus intrantem præiit, comes
 Sit possidenti semper, accerbior
     Sed exeuntem prosequatur,
     Post celeberrima regna, luctus 260

*Illustrissimo Domino Georgio Monk, Regis Restitutori,
Regni Liberatori. Anno 1660.*

NEC meritis ingrata tuis, quo vindice spirat,
Et canit, et reducem Carolum, sua gaudia, spectat,
Musa tuum nomen reticebit, magne Georgi;
Quanquam argumenti nimio sub pondere tanti
Succumbat, vestrisque accedat victa triumphis,
Inque tuas laudes vano conamine surgat,
Cui triplicis frontem decorant insignia lauri,
Non uno decerpta solo. Te perfida belli
Victorem, pacisque auctorem, sensit Ierne,
Inclyta nascenti tribuens præludia famæ. 10
Indocilis parere, feros agitare tumultus,
Vix reges tolerare suos, justisque reniti
Pridem sueta, jugum didicit perferre Caledon,
Consiliis edocta tuis et fortibus armis.
Nec rigidus dominos ut purgat carduus Anglos,
Exemit spinas virtus tua. Mollibus inde
Imperiis quoque corda domas, conjungis amorem
Cum terrore tui, et cogis servire volentes.
Tum fines arctos, inclusas æquore terras,
Imperiumque unum temnens, unumque elementum, 20
Vela dat, et liquidos peragrat tua gloria campos,
Et fluxis infigit aquis non fluxa trophæa.
Terrestres lauros navalisserta coronæ
Excipiunt; Batavis præfulgent tempora rostris.
Indomitam gentem, salsæque paludis alumnam
Linquere natales undas, subitamque precari
Vestra coëgerunt invitos fulmina pacem;

Vestra decus regnumque maris victoria nobis
Reddidit, indulgit victis orata secundum
Pax, te dante, locum. Quæ te nunc altera, Monke, 30
Laus manet, aut cumulo perfecti accedat honoris?
Post terras undasque manu victrice subactas,
Quod superest quo decertet tua fama theatrum?
En delubra Deum pecus incolit, hymnus equini
Personat hinnitus, galeatus sacra ministrat
Mystes, stercoreo redolent altaria thure.
Ecce forum claudunt armatæ triste cohortes
Vocem efferre tubæ, legesque silere jubentur;
Curia deseritur sensim nudata; supremum
Nunc caput abscindunt, tum nobiliora recidunt 40
Membra, statim expurgant palpantia viscera, tandem
Vix insecta manet mutilati cauda senatus:
Denique ne tanto quicquam de corpore restet,
Cogitur hæc reptare foras: novet omnis honesti
Ficta licet species, vacuum Bellona fugatæ
Justitiæ captat solium; jus dicitur ense,
Vel juris rapiens scelerata licentia nomen.
Proscribunt, spoliant, mactant impune nocentes.
Quilibet est sine lege reus, pro lege rebellis.
Te pietas aris, Astræa focus, violata 50
Majestas sceptris, libertas pulsa patronum
Omnibus implorat; clamantibus ore benigno
Annuis, ac operâ præstas felice salutem.
Catholico varias coeuntes agmine sectas,
Quæis delere sacerdotes, evertere templa,
Exhaurire sacros redditus, et tollere leges
Unica discordes animos sententia vinxit,
Distralis; en profugi divellitur unio fallax
Schismatis, in partes ruptâ compage feruntur.
Hos ut sint verè tremuli, præcordia solo 60
Inspirante metu, facis; illos altera regna

Spectantes summo jamjam labentia Cœlo,
E terris videant pro quinto rege secundum :
Baptistasque novos quo se demergere possint,
Insula, carcer aquæ, liquido munimine sepi.
Quos non contendens acie, nec sanguine fuso
Debellas, nimis est illis impendere cladem.
Sufficit ostentare minas, quod diceris hostis.
Non opus est armis, ubi pugnat fama tremendi
Nominis, accipiensque vicem prudentia ferri; 70
Nectere docta moras, temeraria cœpta recusans,
Opportuna sequens, miscens virtutibus artes,
Intima non proferre suo nisi tempore sensa,
Adversosque perita suis constringere nodis.
Sic velut exanimes umbras aut ludicra spectra,
Immensas acies gladii fulgore corusci,
Non ictu sternis; larvas probitatis iniquæ
Detegis; immodicâ mentes pietate scelestas
Corrigis, illustras nimio præ lumine cæcas,
Cumque suis tergis animos versos dare cogis. 80
Militiæ justæ te primum bella magistrum
Agnoscent; parere togæ, pacemque tueri
Arma doces, sævos submittis fascibus enses,
Ut tremat armatus sub iudice miles inermi.
Ostendis quam non generosum pectus inani
Ambitione tumet, quam magna potentia magno
Est animo minor, infantem dum turgida vela
Fortunam probitate regis, vim jure coërces;
Nec quantus potes es; quodque es non dicier optas,
Protector patriæ; tibi debita gloria cedat, 90
Assumant titulum qui non meruere tyranni.
Non te furtivis plumis attollis in altum
Degener, aut falsis humeris aliena coruscat
Purpura, quæ mentem rubeat gestantis iniquam.
Quam non dedeceant, aptas diademata fronti;

Das justis manibus sceptrum, queis jura dederunt,
 Nascendi sors, et series illustris avorum,
 Nec minus excellens generoso sanguine virtus;
 Et cui te nunquam domino servire pudebit.
 Hoc unum querimus, quem das simul abripis illum, 100
 Ut vix sit noster rex, totus vester, et ipsi
 Quod tribuis regnum meritis ingentibus aufers.
 Tu nisi nutantem validis cervicibus axem
 Anglicus Alcides, cum se subduxerat Atlas,
 Fulcisses, nostri cecidisset regia Cœli,
 Pressissetque gravi terras delapsa ruinâ.
 Tu deturbasti per vim fraudesque nefandas
 Terrigenas aulæ regimen cœlestis adeptos,
 Sacrilegisque diu vibrantes fulmina dextris
 Non sua, restituens Superis extorribus arces 110
 Sydereas, pulsoque Jovi regalia sceptrâ.
 Multorum capitum fœcundam vestra subegit
 Dextra renascentem toties a mortibus hydram
 Supremo interitu, ne linguâ terreat anguis
 Multifidâ posthac, nec sibila pestifer edat.
 Incubuit miseris nova portentosa chimæra,
Publica res, privans libertatem, bona, nummos,
 Cui torvi facies arsit truculenta leonis,
 Plebiscita vomens rugitibus ignea sævis;
 Lascivam tumido referens abdomine capram, 120
 Ambitione salax, tetricque libidine lucri;
 Immanisque feri suberat cui cauda draconis,
 Iris ac odiis ac viro decolor atro.
 Bellerophon noster, nosterque Georgius, illum
 Sanctior invictæ domuisti viribus hastæ.
 Historiæ committatur si fabula vestræ,
 Plura sub aspectus nostros se monstra tulerunt
 Victa tibi, quam dicta illi; nec fingitur ullus
 Quo tu non major fueris, ut verior, heros.

Immortale decus secli, fortissime vindex
Justitiæ; simul imperii fidissima norma
Obsequiique; stator regni divine ruentis,
Vive diu patriæ charus, patriæque parenti:
Sit tibi promeriti diuturnus fructus honoris,
Vitam virtuti prolixam, laudibus annos
Exæqua; tumulo scribatur MILES HONESTUS.

*In Obitum Henrici Ducis Glocestrensis et Mariae
Principis Arausionensis, 1660.*

ΚΑΡΟΛΙΔΑΙ δίοι, ἱερῆς βλαστήματα ρίζης
Κεδνά, κλυτὸς κοῦρος καὶ χαρίεσσα κόρη·
Κοῦρος, ἣς ἐλπίς πένθημά τε πατρίδος αἴης,
Τῆς φάος ἰμερόεν, τῆς πόθος ἀλγινόεις.
Μᾶλλον ὅλου κόσμοιο τέρας καὶ θαῦμα πέλωρον,
Τόσπον ὑπεκπροθέων ἤθεσιν ἡλικίην·
Ἦβη μὲν νέος ὦν, ἀρεταῖς δ' ἀκμαῖος ἀπάσαις,
Καὶ τέλεος πινυταῖς ἐν πραπίδεσσι γέρων·
Βέλτιστος φρονέειν τὰ δέοντα, δέοντα τε φράζειν,
Νοῦν μὲν ἔχων θεῖον καὶ στόμα μειλίχιον·
Θεῖον ἀπ' οὐρανῆς φύσιος νόον, αὐτοδίδακτον,
Πρὸς τ' ἄλλοις τεχνῶν φέγγεσι λαμπόμενον·
Καὶ στόμα μειλίχιον, τόσσαις γλωσσῶν ῥέον αὐδαῖς,
Ὅσσαις φθέγγονται νῦν βροτοὶ, οἳ τε πάλαι·
Γενναῖος δὲ φυὴν, πρᾶος, καὶ κάρτερος ἥρως,
Εἰν ἀγορῇ πρᾶος, κάρτερος ἐν πολέμῳ,
Ἀμφοτέρας ἰδίους ἀρετὰς καιροῖσιν ἀρηρὼς,
Τοῖς τ' ἐχθροῖς φοβερὸς, τοῖς τε φίλοις γλυκερός·
Εἶδος ἄριστον ἔχων, σθένος ἄλκιμον· ἥ μὲν ἐκείνου
Σώματος ἐν θαλάμῳ Κυπρίδι μίσγετ' Ἄρης.
Καὶ σὺ γυναικείης, νύμφη βασιλῆϊον ἔρνος
Καλλίστη, ἀρετῆς δεῖγμα φαεινότατον·
Εὐγενίῃ πασῶν μὲν ὑπείροχος οὔσα γυναικῶν,
Μορφῆς ἀγλαΐῃ, καὶ φρενὸς εὐπρεπίῃ·
Ἀμφοτέρων εἶδός τε φυὴν τε λαχοῦσα τοκῆων,
Μητρῶον κάλλος, σωφροσύνην πατέρος·
Ἀκτῖσι χρυσῇσι καλοῦ στίλβουσα προσώπου,
Ψυχῆς λαμπρότερον δ' ἔμφρονι μαρμαρυγῇ·
Ὅμματά ταις ἔλκουσα βροτῶν τέρπουσά τε, τῇδε
Σπωμένη ἀνθρώπων ἡδομένης κραδίας·

Πότνια Αὐριακοῦ γυνὴ ἡγεμονῆος ἀγαοῦ,
 Αὐριακοῦ μήτηρ διὰ καλοῦ θάλεος·
 Πίστη ξεινοδόκος βασιλῆος ὁμαίμονος, ἀνδρῶν
 Φεύγοντος χεῖρας γηγενέων ἀνόμους·
 Ἄλλη Ἠλέκτρη, θυγάτηρ Ἀγαμέμνονος ἄλλου,
 Καὶ μέτοχος κοινῆς ἐκδίκου εὐσεβίης·
 Φεῦ, ποίους θάνατος κλέπτῃς κακομήχανος ἡμῶν
 Θησαυροὺς ἀρετῆς ἥρπασε καὶ σοφίης!
 Ἡΐθεον μὲν ἄριστον, ἀδελφὸν ὑπήκοον, υἱὸν,
 Βελτίστην τε κάσιν, μητέρα, θυγατέρα.
 Ἄμῃσεν διττὸν πολυανθέα θαλλὸν ἄωρον
 Μοῖρα, σιδηρείῳ μαινομένη δρεπάνῳ.
 Βρεττανικοῖο δὺὼ περικαλλέα δῦνον ὀλύμπου
 Ἄστρο, τὰ νύξ στυγερῇ, λυγρὸς ἔκρυσσε ζόφος.
 Πῶς ἄμμιν διπλῇ φθάρειν ἐλπίδα νοῦσος ἀποφράς,
 Νώνυμος γλώσσει νοῦσος ἐν Ἑλλαδικῇ;
 Ἄγνωστος Φοῖβῳ νοῦσος καὶ παισὶ παλαιῶν
 Ἱητρῶν ἱεροῖς, εἴθε καὶ ἡμετέροις·
 Φῦμα κακὸν κόσμοιο γέροντος, νοῦσος ἄνουσος,
 Μᾶλλον λευγαλὴ νουσιδίων ἀγέλη·
 Νουσιδίων ὀλοῶν στρατὸς ἄσπετος, εἰς ἓνα ταχθεὶς
 Καὶ βίον ἐσσυμένως εἰς ἓνα μαρνάμενος.
 ὦ δεινὴ κροκόδειλε τύχη, κλαίουσα διώκεις,
 Δυστήνους κτείνεις ὥς ἐλεοῦσα βροτούς·
 Φεῖδεται ἀθλούντων, φθείρεις νικῶντας ἄνακτας,
 Δόντας τ' εὐμενέσιν σῶστρα πρέποντα θεοῖς.
 Εἰς αἰδὴν πέμπεις στεφανούμενα κράτα, θριάμβοις
 Ἑμμίξασα ταφάς, ἄλγεα χαρμοσύναις·
 Εἰναλίους σῶζεις ἐνὶ κύμασι ποντοποροῦντας,
 Ἐν μέσσω κλύζεις σωζομένους λιμένι.
 Αἰεὶ τέκνα φυγεῖν βασιλῆϊα κέρδιον εἶη,
 Εἰς φθονερὴν γαῖαν μήποτε νευσομένους·
 Μοῦνον τύμβον ἔδωκε φίλῃν εἰς πατρίδα νόστος·
 Οὐ τοῦ ζῆν οἴκοι τὸν τόπον, ἀλλὰ θανεῖν.

J. B. G. L. P.

ELEGIÆ

in eorundem Obitum. Anno 1660.

I.

UNDE novi gemitus, tragicæ suspiria scenæ,
Quam modo festivi perstrepuere chori?
Quod vultus repetit nubes infausta serenos,
Quod redit in siccas lachryma pulsa genas?
Dura quod urgemus renovatis fata querelis,
Damnamus, nuper qui placuere, Deos?
O miras, miserasque vices! quam fluxa voluptas
Est hominum, fallax gloria, vita fugax!
Quam subito fortuna ferox torrentia luctu
Gaudia, spes tumidas, vota superba premit! 10
Vi facili nobis declinant prospera nutu,
Ut nimiâ proprii ponderis alta ruunt!
Languescunt fugitiva brevi solatia, tentat
Nostra recrudescens vulnera prisca dolor!
Augustos umbris feralibus ecce cupressus
Atra tegit victrix quos modo palma lares;
Funera succedunt lætis invisâ triumphis,
Proque alacri plausu nænia dira sonat.
Protinus inficitur piceo nova purpura fuco;
Regia fit, posito nomine, nigra domus: 20
Nigra nec immerito, lugubri tincta colore
Bis, radiis gemini syderis orba domus:
Quorum splendorem Parcæ spectare malignæ,
Nec rutilum poterant Dii tolerare jubar.
Vix adversarum spissâ caligine rerum
In nitidum juvenes emicuere diem,

Auroram reducem primæque crepuscula lucis
Mors importunâ lurida nocte premit.
Exilii post longa molesti tædia, dulcis
In patriæ charum cum rediere sinum. 30
Excipit amplexu redeuntes Anglia sævo:
Dicta quidem multa est, sed data nulla salus.
Gallia quos salvos dimisit inhospita, quamvis
In consanguineos non satis æqua suos;
Nobisque incolumes Hispanus reddidit, etsi
Antiquus nostri nominis hostis erat;
Nec bellum læsit, nec sors adversa, nec aër
Belgicus, æquorei fæx malesana salis;
Durius Hispanis, Gallis immitior, ense
Sævior, adversâ sorte severa magis, 40
Batavicoque vapore malignior Anglia mater,
Nec mater tamen, at sæva noverca necat.
Vix eluctatas iratis fluctibus ipso
In portu fallax devorat unda rates:
Vixque novæ degustatâ dulcedine sortis,
Lubrica de cupidis faucibus esca cadit.
Pro reditu fausto solennia vota ferentes,
Proque suâ placidis vota salute Deis,
Ipsis e templis, ipsis avellit ab aris,
Et rapit ad Stygios mors inopina lacus. 50
In mediis detrudit ad infera regna triumphis;
Ultima vox illis, dum moriuntur, ovat.
Scilicet ostendit, non dat fortuna secundas
Res, donisque suis non sinit ipsa frui.

II.

At tu, chare Puer, sic te tua nominat ætas,
Quem possit virtus jure vocare senem;
Quo subitos gressus, ac in quas dirigit oras,
Contentus patrium vix tetigisse solum?

Cur hæc de causâ tantum rediisse videris,
    Ut tumuli posses hic reperire locum? 60
Nunquid apud Gallos et Belgas ducere vitam,
    Sub nostro tantum convenit axe mori?
An piget ingratis ultra te credere terris,
    Nec tibi vel ridens Anglia nostra placet?
Quid reduces abigis plausus, reprimisque triumphos,
    Nostraque funestas gaudia, sæve puer?
Respice divini pro te suspiria Regis,
    Quam te mœroris plenus abire videt!
Novit enim quanto regni consorte carebit,
    Resque manu validâ, mente sagace suæ. 70
Illius sit summa licet sapientia, vestri
    Consilii certam sæpe requireret opem;
Nec tanti regnare putat, nisi sospite charo
    Fratre: tui pretium reddere regna velit.
Te sine, se credit fatis melioribus usum,
    Quando tui compos exulis exul erat:
Teque suis socium bellis, sociumque triumphis
    Fortis Jacobi vis animosa petit.
Ecce etiam in nostras oras modo regia Mater
    Advenit, officiis excipienda tuis. 80
Nec tecum nobis pulchras avelle sorores,
    Neutra volet sine te nympha manere domi:
Altera te subito vel ad infera regna sequetur,
    Altera se Gallis te moriente dabit.
Nec desolatæ patriæ solennia vota,
    Proque tuâ calidas sperne salute preces;
Illa tui dotes animi miratur amatque;
    Indolis eximiam spem fovet illa tuæ;
Et languet, tantique nequit perferre dolorem
    Vulneris, en tecum ceu moritura jacet! 90

III.

Heu pietas, heu prisca fides, invictaque bello
Dextera, mens summis, formaque, digna Deis!
In tenero pietas non expugnabilis ævo,
Hostili quamvis sæpe petita manu.
Gratia cui supplex, et torva potentia regum,
Et rigidæ Martis succubere minæ;
Quando tuos humeros Latialis purpura nuper,
Et caput ambivit rubra tiara tuum.
Sed tenuem hæc tristemque fugit victoria Musam,
Non hanc Melpomene dicere nostra potest. 100
Gesta pio puero miranda volumine justo,
Sanctaque bella canet Calliopeia chelys.
Cum vitâ pietas increbuit, alma venustas,
Et probitas morum, nec temerata fides;
In dubiis rebus toties spectata, periclis
Augusto fratri mille probata fides;
Cui comes indomitæ fortis constantia mentis,
Et virtus animi Martia jugis erat.
Testis erit, vidit nuper qui bella gerentem,
Scaldis, et attonitis protinus hæsit aquis: 110
Martis ut intrepidus subiit discrimina, qualis
Exarsit pectus per juvenile calor!
Æmulus ut pugnacis erat fidusque Jacobi
Omnia per belli dura pericla comes!
Scilicet ingenii placidi suavissima tantâ
Conjungi bonitas cum feritate potest,
Quæque venit canis prudentia rara capillis,
Contigit imberbi prodigiosa genæ;
Ardua quæ caperet sinuosi ænigmata regni,
Sciaret quid credi debuit, et quid agi. 120
Dicentis stupuit quoties ad verba senatus?
Vixque pares illi se rubuere patres.

Accessit quoque naturæ doctrina benignæ,
 Artibus ingenii divitis auxit opes.
 Calluit innumeras linguas, licet omnia dulci
 Unius suadâ flectere corda potens.
 Quid decus egregiæ frontis, vultusque sereni
 Lumina, purpureo tincta pudore, canam,
 Sistere quæ rigidam sortem fatumque morari,
 Et triplices possent conciliare Deas? 130
 Nil horum dignè calamus depingere possit,
 Nec lugere satis (conticet ergo) dolor.

IV

Qualis terrigenûm post impia prælia fratrum,
 Et Cœli profugis reddita jura Deis,
 Fraternalis comes incessit festiva triumpho,
 Natalemque adiit cum Jove Juno polum
 Talis, post domitos exanguis Marte rebelles,
 Regiaque in rectam sceptris remissa manum,
 Fratris ut aspectu placido frueretur ovantis,
 Ad patrios rediit regia nympha lares: 140
 Nympha decus nostrum, nostræ laus unica terræ,
 Et matronalis gloria summa chori;
 Virgo pudens simul ac prudens mulier, pia nata,
 Uxor sancta, soror chara, benigna parens.
 Gratia cui nivei roseique modestia vultus,
 Majestas morum comis, et alma fides,
 Nobilitas generis plusquam Junonia, mentis
 Palladius vigor, et frontis amœna Venus.
 Trans mare quæ vexit nostrum cum sanguine nomen,
 Quæ famam Anglorum protulit atque genus; 150
 Quæque dedit nostræ specimen venerabile gentis,
 Fecit, quam fertur jure beata, fidem;
 Ostenditque orbi virtus, sapientia, forma
 Anglica quantillo sit minor angelicâ.

Auspice quâ viget et longum transmittit in ævum
 Belligeram stirpem Nassoviana domus;
 Quæ neque tam veteres aquilas, ac inclyta regni
 Cæsarei sacrâ sceptrâ vibrata manu;
 Nec libertatis vindex acerrima, regis
 Hesperii durum deposuisse jugum; 160
 Nec quas ipsa dedit Belgis quod tractat habenas,
 Nec quod tot terris, tot moderatur aquis;
 Quam generi tandem se conjunxisse Britanno
 Jactat, et a nostra nobilitate tumet.
 Scilicet antiquos vincet nunc illa triumphos,
 Plus aliquid virtus stemmatis aucta dabit.
 Quantus erit puer Auriaco modo stemmate fulgens,
 Quam magnis belli fulmine major avis,
 Belgica cui nostras patientia concipit iras,
 Nostro Teutonicum sanguine phlegma calet? 170
 Natales oras cum tanta reviseret hospes,
 Nostræ se sociam lætitiæque daret,
 Complexu charo, multâ longâque salute,
 Lætis auguriis excipienda fuit;
 Abnuît infelix funestoque Anglia vultu,
 Funesto fudit talia verba sono.

V

“Huccine bis denos Belgis impendere soles,
 Et Batavûm pingues irradiare nurus,
 Inque paludosis dignata senescere terris,
 Ad nos vix tandem mox reditura venis? 180
 Anne iterum Rhenus Thamesi prælatus ovabit,
 Teque fruens lætis Mosa tumebit aquis?
 Aut alio optatam longinquis regibus alti
 Consortem thalami deferet alter Hymen?
 Inque aliis terris alioque sub axe jacebis,
 Atque tuo tumulo nostra carebit humus?

Non ita: tam pulchram, tantâ virtute decoram,
 Est quia spes vivam nulla tenere mihi,
 Ne fugias, nobisque alio procul orbe vageris,
 Compede securâ detineare placet. 190
 Me penes extabit venerandi fama sepulchri;
Hic jacet, in serâ posteritate legam.
 Nostra nec in solidum culpa est; te vindicat æther,
 Ille suis te vult addere numinibus.
 Hæ merito dotes soli debentur Olympo;
 Sollicitat Superos æmula forma suæ;
 Quoque sibi partem repetunt consortia divûm
 Ætheream, pars est altera jure mea.
 Nec tibi contigerit lethi felicius unquam
 Tempus, ut a fati optio vestra foret; 200
 Nil majus sperare daret tibi Nestoris ævum,
 Nil spectare tibi gratius ulla dies.
 Vidisti reditum fratris, Nemesisque paternam,
 Est tibi salva parens, est tibi sponsa soror:
 Fraternos inter moriere tuosque triumphos,
 Desinet in plausus ultima scena tibi.
 Non licet hæc ullo fœdari prospera luctu,
 Nil post hæc debet vita videre malum.
 Quin tua Lucinâ Christi Libitina sacratur,
 Non vitæ, non est sanctior hora necis. 210
 Discedit tecum, sociâque in morte triumphat,
 Teque ferens secum lætior annus abit.
 Ac esses ne sola, paravit utrique beato
 Sedem precedens frater in Elysio.
 Denique de nobis semper fatale mereri,
 Dignaque quæ nimium vivere, digna mori est."

VI.

At te, quæ nostris restas nunc unica votis
 De Caroli augustâ stirpe, serena trias,

In quâ colligitur miseris spes strictior Anglis,
Sospitet æterno numine sancta Trias! 220
Te sexûs muliebris apex, pulcherrima rerum,
Quam vix æquali Cynthia luce videt:
Cui similem forma peperit cum Gallia nullam,
Nec pariet, merito flagrat amore tui:
(Annue supplicibus votis, regesque petenti
Indulge, et vestris lilia pinget rosis.)
Te quoque magnanimi virtus invicta Jacobi,
Incolumem semper mitia fata velint;
Cui bellatorum surgit chorus omnis, et ore
Uno dat summum martia turba locum. 230
Sic dextrâ defensa tuâ sit tuta, trophæis
Personet in terras Anglia clara tuis;
Pro vestrâ sed præcipue, rex optime, vitâ,
In cujus posita est nostra salute salus;
In quo libertas nobis, pax, copia vivunt,
Fundimus assiduas sollicitasque preces;
Ut fratri demptos annos demptosque sorori
Annis adjiciat Parca benigna tuis;
Ut nunquam cesses, vel post nos ultimus omnes
Vivere, sit vestrâ nostraque morte prior! 240

EPIGRAMMATA

in eorundem Obitum. Anno 1661.

TRES modo Carolidæ; numero gaudet Deus isto,
Lætitiâ minui ne sinat ille suam.

Concurrit nato Christo denata Maria,
Disparet Phœbo sic oriente Venus.

Morbillis Princeps indignâ morte perempta est,
Ex morbis saltem debuit illa mori.

Digna bono nimium Cœlo, summumque favorem
Numinis exæquans, victima nulla fuit.
Sensit, et ingratae titulum aversata benigno
Sese devovit gens Carolina Deo.

Viderat ignito fratrem soror optima curru
Scandentem rutili splendida tecta poli:
Ostendis, dux chare, viam mihi, dixit; eâdem,
Strata licet multo candeat igne, sequar.

Non sine consilio sapienti regia proles
Maluit in lætis rebus obire diem.
Sic solet accepto pretio quis tradere mercem,
Sunt vitæ pretium prospera fata bonæ.
Sic consummato victor certamine campum,
Decisâque solet linquere lite forum.
Vivere cur pergat, cum respondentia votis
Cepit, et internis otia vana terat?

Oxonium pridem deflevit, flet modo Granta,
Fortius hæc semper, sed prius illa dolet.

Dividit Oxonium, jungit quos Granta dolores,
Granta suum factum quo tueatur habet;
Sanguis, amor, morbus quos conjungere, fuisset
Nobis in luctu dissociare nefas.

Esse solet major luctus qui tardior ire,
Et plures lugens fortior esse solet.
Promptior Oxonii luctus, vehementior ergo
Grantæ; sed pietas par utriusque fuit.

Quas (mira res) haud potuit asperum gelu,
Nec crassus aër Belgicus, nec exteræ
Sterilis eremi solitudo occidere,
Occidit horti patrii calor rosas.

Cum morbus unus, vulnus unum principes
Vincendo non esset, phalangem febrium
Armavit, instruxitque justum exercitum,
Ac interemit mille confossos locis,
Numeroque non virtute mors victrix fuit.

Ne regiæ soboli molesta sis, precor:
Lacessis alieno loco jam et tempore.
In rebus adversis, foras, in Belgio
Nuper fuisses hospes opportunior.
Jam prosperæ res sunt, in Anglia, domi,
Aliud agunt, discede Mors, mori haud vacat.
Negas? et obstrepis? quid ergo optem tibi
Pro scelere tanto? Carolus rex, optimus
Regum, sit immortalis, hoc te maceret.

Materiam decuit carmen miserabile, lusum est
Versu materiæ conveniente suæ.

EPITAPHIUM

in Henricum Hammond, 1660.

LEGE, LUGE, DISCE.

---

*Ne te prætergressum pœniteat, siste pedem
hic, et animum, Viator: etenim,*

HIC jacet *H. Hammond*, S. T. D. Theologorum sui seculi coryphæus. Literatorum princeps. Anglicæ gentis decus. Ecclesiæ column. Veritatis assertor peritissimus. Pacis cultor devotissimus. Ordinis fautor studiosissimus. Antiquitatis genuinæ fidissimus interpres, et propugnator acerrimus. Sanctitatis magister præstantissimus. Omnibus ornamentis instructissimus. Philosophus solide acutus, dilucide subtilis. Orator inaffectatè politus, nervosè copiosus. Disputator vehemens extra acerbitem. Egregius criticus, absque superbiâ tamen aut supercilio. Lectionis infinitæ, sed exquisite digestæ. Maximi ingenii, majoris judicii, consummatæ eruditionis cum pari modestiâ; tantis dotibus usus præclarissimè. De Ecclesiâ, Principe, Patriâ optimè meritus. Utriusque tabulæ legum præco, observator, vindex. Ecclesiæ Anglicanæ ensis et clypeus: quem a falsi schismatis labe purgavit, a veri contagio munivit, Romanis hostibus, et perfugis sectariis fuis, fugatis. Sinceræ doctrinæ radio veteres tenebras pseudo-catholicas dispulit, nova lumina anti-catholica extinxit. Presbyteranam paritatem prostravit. Fanaticam licentiam coercuit. Temporum iniquitatem expugnavit scriptis victricibus, patientiâ triumphali. Ecclesiastici ordinis

jurisque vindex fortissimus, ac felicissimus. Liturgiæ patronus consultissimus. Theologicorum dogmatum scrutator sedulus. Difficultatum enodator accuratus. Veritatum explorator sagax. Novum Testamentum et Psalterium Davidicum luculentâ Paraphrasi, eximio Commentario, sancto exemplo illustravit. Calamo scripsit, vitâ edidit Practicum Catechismum. Christianæ fortitudinis, patientiæ, mansuetudinis illustre exemplar. Mentis insigni prudentiâ, invictâ constantiâ, candore illibato, solertiâ indefessâ mirabilis. Morum integritate spectabilis, gravitate venerabilis, comitate amabilis. Summâ pietate in Deum; extremâ fide in Principem; propensâ charitate in omnes conspicuus. Vir, Scholasticus, Theologus plane incomparabilis, omni epitheto major, quolibet elogio potior. Meruit haberi Martyr assiduis pro Ecclesiâ curis et vigiliis confectus. Occidit diei nostri Lucifer anno 1660 Salutis partæ, primo Regis restituti, Patriæ liberatæ, Ecclesiæ instauratæ; quæ a se strenuè promota, et ardentè concupita præ-sagiit animo, sed oculo non adspectavit, in hoc felicissime infelix.

Vade, Cogita, Imitare.

Nec magnum tamen *Hammondum* satis ulla loquantur

Saxa, nec a morsu temporis ulla tegant:

Clarius ostendit scriptis se illustribus, illo

Digna sui tantum sunt monumenta libri.

EPITHALAMIUM

R. Caroli et R. Catharinæ, 1662.

ΔΕΥΡ' Ὑμέναιε, θεῶν πολύενκτον χάρμα καὶ ἀνδρῶν,
Ζηνὸς ἀφ' ὑψορόφου δώματος ὧδε πάρει,
Οἷμας θελξινόους ἄμ', εὐτροχάλους τε χορείας,
Παντοίας χάριτας, χαρμοσύνας τε φέρων
Οἶος, ὅτ' εἰς θαλάμους Μενελάου κυδαλίμοιο,
Εἷς τε γάμους δίου Πηλέος ἦλθες ἐκὼν
Μᾶλλον δ' οἶος, ὅλος γ' ὅθ' ὑπ' ἔτρεμε ποσσὶν Ὀλυμπος,
Μολπαῖς ἀντήχει, δασὶν ἔλαμπε τεαῖς,
Ὅππόθ' ἐοὺς εἰσῆγε δόμους χρυσόθρονον Ἥρην,
Τῶν τε θεῶν ὁ πατὴρ μητέρ' ἔδωκε θεοῖς.
Ἄλλος Πηλεὺς, ἄλλος Ἀτρείδης ὧδε, καὶ ἄλλη
Ἀργυρόπεζα Θέτις τ', ἠΰκομος θ' Ἑλένη.
Ἄλλος Ζεὺς σκήπτρῳ κρατέων καὶ κύδει γαίῳν,
Γηγενέων δαμάτωρ φαίδιμος, ὑψιμέδων.
Ἄλλη πότνια, πρέσβα θεὰ, λευκώλενος, εἶδος
Φερτάτη, ἡμετέρου παμβασίλεια πόλου
Οὐχ' ὁ μὲν ἐκ Φθίης ἐριβώλακος, οὐδ' ἀπὸ Σπάρτης
Ψευδῶς εὐρυχόρου, οὐδ' ἑκατομπόλιδος
Κρήτης ἐν μύθοισι διωνύμου αἰσυμνήτης
Τῆς δ' ὄντως μεγάλης Βρεττανίης βασιλεύς.
Κόσμου παμμεδέων ἐνὸς, ἄλλου νόσφιν ἐόντος,
Αὐτάρκους κόλποις πατρὸς ἐν Ὠκεανοῦ
Πόντου εὐρυπόρου, καὶ γαίης εὐρυοδείης,
Τῆς σκῆπτρον, τοῦ δ' ἐν χερσὶ τρίαιναν ἔχων.
Ἥ δ' οὐ θρηνώδης θυγάτηρ ἀλίοιο γέροντος,
Οὐ μιαροῦ κύκνου παιδίον ὠτόκοι,
Ἐκφρονος οὐδὲ Ῥέης καὶ ἀμειλίκοιο Κρόνιοιο
Ἄλλ' ὅσιον ρίζης ἔρνος ἀπ' ἀντιθέου,

Ἐκγονος ἡρώων ἀρεταῖς τ' ἀρχαῖς τ' ἐπισήμων,
 Οἷς κόσμου στεφάνους πᾶσα παρεῖχε μερίς.
 ὦν σκήπτροισιν ἐπείθετ' ἀγακλειτοῖσιν ὅμως τε
 Ἀντέλλων, καταδύς τ' ἀμφότερος Φαέθων·
 Στήλης Ἑσπερίης ἅπο γ' εἰς Γαγγήτιδα δόντων
 Εὐρώπῃ, Ἀσίῃ, τῇ τε νόμους Λιβύῃ·
 Ἀμφω ἀριπρεπέ' ἠνορέῃ, δόξῃ περιπύστῳ,
 Καὶ θαλέθοντ' ἐρατῆς ἄνθεσιν ἡλικίῃς.
 Καὶ Σολομῶν ἄρκτοιο ὁ μὲν, βασίλισσα νότοιο
 Ἡδὲ, σοφὸς Κάρολος, καὶ Καθαρίνα καλὴ.
 Τούτους εἰς φίλα λέκτρα συνελθόντας μελίγηρυ
 Τερπ' ἀγανοῖς μέλεσιν, τέρφ' Ὑμέναιε χοροῖς·
 Χερσὶ τ' εὐστεφέεσσι κροτῶν φόρμιγγα λιγυῖαν
 Ὀλβον αἶεδ', ἀρετὰς, καὶ κλέος ἀμφοτέρων.
 Τοῦ γένος, Ὠγυγίων ἐριθηλέα βλαστὸν ἀνάκτων,
 Τὴν τε τύχην, θείης θαῦμα μέγ' εὐνοΐης.
 Καὶ σοφίην πολυίδριν ἐπ' ἄγριον οἶδμα θαλάσσης
 Ἥς πλόον ἰθύνειν νηὸς ἀελλομάχου·
 Εὐσεβίην θ', ἣτις βωμοὺς ἵδρυσε πεσόντας,
 Δῶκε θεοῖς ἱερεῖς, δῶχ' ἱερεῦσι θεοῦς·
 Ἡνορέην τ' ἐχθροὺς δυνατὴν αὐτόν τε δαμάσσαι,
 Μάρνασθαι κρατερῶς, δρᾶν καλὰ, δεινὰ φέρειν·
 Εὐδοκίην τ' ὀρθαῖς σταθμὸν χεῖρεσσιν ἔχουσιν,
 Τοῖς τε φίλοις, καὶ τοῖς δυσμενέεσσιν ἴσῃν·
 Πρῶτον ἀμαρτινόοις τε καὶ ἥπιον ἦτορ ἀλιτροῖς,
 Δοῦναι συγγνώμην, μὴ τίσιν ὀξὺ λαβεῖν·
 Τῆς δ' ἀπὸ διογενῶν πατέρων μοιρηγενὲς αἶδε
 Μαρμαρυγαῖς ἰδίαις φέγγος ἀεξόμενον,
 Οὐράριον κάλλος γλυκεραῖς ἐνὶ λάμπον ὀπωπαῖς,
 Καὶ μέλι θεσπεσίου στάζον ἀπὸ στόματος·
 Τοῦ τ' ἥθους εὐκῆλον ἀμωμήτοιο γαλήνῃν,
 Καὶ πινυτὰς ψυχῆς ἔμφρονος ἐννεσίᾳς·
 Ἄλλους τ' ἀμφοτέρων αἶνους πλήθει ἀναρίθμους,
 Ὅσας πόνιτος ἔχει θῖνας, ἰδ' ἄστρα πόλος·
 Ὑμνεῖ ταῦθ' ὕμνοις δ' εὐχὰς ἐπίβαλλε κραταιὰς,
 Καὶ φιλίοις ἀγνὰς σπένδε θεοῖσι λιτάς·

Πολλά τε νειογάμοις ἤρωσι καὶ ἐσθλὰ νέμεσθαι
 Ἄξια τῶν δ' ἀρετῆς, ἄξια δῶρα τύχης·
 Ἀκμήτας Καρόλῳ πολέμους, ἀπόνους τε θριάμβους,
 Αὐτομάτας νίκας, αὐτοφυεῖς στεφάνους,
 Ἄλλους ἀρχομένους, καὶ τούσδ' εὐπειθέας εἶναι,
 Πλείονα σκῆπτρα φέρειν, ταῦτα βέβαια μένειν·
 Τῇ τε νέας αἰεὶ χάριτας πότνη Καθαρίνη,
 Ἰμερτὸν κάλλους τ' εἶαρ ἀειθαλέος·
 Μητέρ' ἔμεν τόσσων δ' εὐτεκνον ὀπισθεν ἀνάκτων,
 Ὅσσων πρόσθεν ἔην εὐπατέρεια κόρη.
 Ἀμφοτέροις ὁμόνοιαν, ἀτέρμονος ἔσχατα ζῶης
 Εἰς πέρατ' ἀρρήκτοις δέσμασι σφιγγομένην,
 Κῦδος αἰμίνηστον, μακρὸν βιὸν, ἄφθονον ὄλβον,
 Εὐρωστόν τε δέμας, γηθόσυνόν τε νόον.

ΠΡΩΤΟΝ ἔδωκεν ἀγακλειτῷ βασιλείαν ἄνακτι,
 Τοῦτο δίδωσ' ἡμῖν τὴν βασιλίσσαν ἔτος·
 Τῶν προτέρων δ' ἵνα μὴ δοκέῃ πάνθ' ὕστατον, υἱοῖς
 Ἡμετέροις δώσει τὸν βασιλῆα, τρίτον.

[C A R M E N]

Ad Jacobum Ducem Eboracensem]

In Victoriam Navalem, anno 1665.

QUANQUAM ejuravi Musas et inutile carmen
Deque malo nullus fio poeta, lubens;
Et nimis est fractos calamos reparare molestum,
Ac dudum rivos arida vena negat,
Propositum invictè quatiunt animumque, per undas
Ceu Batavam pulsant fulmina vestra ratem;
Vestra, Heros, imo numerosam e pectore vocem,
Nequicquam invitâ Pallade, fama ciet;
Illa novos ignes effoetis mentibus afflat,
E ligno vatem quolibet illa facit; 10
Invaditque omnes animos epidemica Musa,
Gentis et humanæ corda furore rapit;
Vel crassam Belgarum imprægnans arte Minervam,
Et domitis versus hostibus eliciens;
Vix se Leyda tenet, grato quin accinat hymno, et
Se nostris comitem præbeat officiis.
Scilicet e victore trahunt solatia, quali
Gloria certasse est, succubuisse decus;
Ambitio fecit, non spes pugnare; Jacobo
Non pudet omnino cedere, vixque dolet: 20
Exornata ducis jactant sua funera lauris,
In lucris illi debita damna putant.
Sed nos parta salus, et gloria reddita belli
In laudes causâ nobiliore trahunt,
Quod priscum cœpit dominum dignoscere pontus,
Oppressusque diu vi modò jure subest:
Juris facta sui lætis nos circuit ulnis
Anglorum regno nata satelles aqua,

Regi sponsa Thetis, tedâ connexa jugali,
Cuique olim zonam tradidit ipsa suam; 30
Nec se plebeias sinet incestare carinas,
Perfidiâ foetas, et levitate graves.
Nobile pontus amat regnum felixque, nec illam
Publica res, hoc est publica turba, reget;
Fluctus ipsa suos componere nescia turba,
Perpetuoque domi fæx agitata salo.
Truditur in proprias merito gens improba terras,
Quamquam illi nunquam propria terra fuit;
Quicquid ei colitur maris est injuria, demptum
Obsidet oceano non nisi fraude solum. 40
Ergo vices Neptune refers, pœnasque rependis,
Eque mari terris pulse repellis eam.
Sufficiat patrias Mosæ quod oberrat arenas,
Ac sub natali rana palude crepat.
Interea justo tutus sub vindice degit
Squamiger, et portus libera gaza petit:
Detumet abdomen Batavis, horrendaque cessat
Immensum e nostro surgere pisce caro.
Non proba merx jam prædones ditare scelestos,
Et turpe in spoliū degenerare timet. 50
Tuto mercator cum fidâ transigit undâ
A bello, a sævâ liber amicitîâ:
Nil fœdus larvâ exutum fallace nocebit,
Subque malâ latitans pace latrocinium.
Offuscata veternosæ rubigine pacis,
Ac intestinâ sub face pressa diu,
Emicuit tandem, priscaeque refulget honore
Anglia virtutis, par similisque sibi,
Suspicienda iterum dubio metuendaque mundo,
Certa suum quamvis sera tenere decus. 60
En cunctæ inclinant summisso vertice puppes
Et quercus nostras nautica sylva colit!

Ipse tuas cristas nutantes fronte superbâ,
Ore ferox, humilis pectore, Galle, premis,
Henrici memor, at Caroli metuentior, arma
Dirigit invictâ qui potiora manu;
Cujus ab auspiciis prodire renata Britannis
Gloria gestit, eo gloria facta magis;
Commendat duros clementia nota triumphos,
Gratius in placidâ laurea fronte viret. 70
Nemo suos virtute domat feliciter hostes,
Qui non et cives subdit amore suos.
Ergo tuos geminum, magne et bone Carole, festos
Ambiguâ signat nobilitate decus;
Æmula pacificæ decertat bellica virtus,
Utra tuam exornet pulchrius historiam;
Cedere neutra potest, summus debetur utrique,
Quam tua promeruit cura suprema, locus.
Hinc tamen in partes frater, sed nil tibi laudis
Decerpturus, at huic appositurus, adest. 80
Ille tuæ pars multa animæ, pars sanguinis æqua,
Alter tu, solâ nominis alter ope;
Respueres quo desertam non sospite vitam,
Cujus præ regnis est tibi chara salus:
Nec tamen hunc dubitas exponere mille periclis;
Tanti nostra salus, gloria nostra tibi est;
Ah nimiam querimur pietatem! tradere fluxam
In maris, in martis pignora tanta fidem;
Delicias et spes nostras committere sortis
Incertæ, cæci fulguris arbitrio! 90
Hunc obscura manus Batavi dementis iniquâ
Et nulli gnarâ parcere glande petat?
Belgia cui non est redimendo, ditior ut sit
Quam jactans se fert esse, vel esse cupit.
Nos ita qui sapimus vulgari corde, quibusque
Nil procul e nostrâ cernere valle licet;

Longius elato reges a monte tuentur,
Clarius ingenti pectore fata notant;
Nil inconsultè statuit rex, nil temerè audet
Dux cum sit fati certus uterque sui; 100
Non aliter certus quam si virtute Jacobus
Fortunam bello promeriturus adest;
Expertemque metûs facit immunemque pericli
Tam sancto capiti debita cura Dei:
Se commendavit cœlo, non credidit undæ,
Depositum servant Numina fida suum;
Accinctum lauris caput, addictumque triumphis,
Nequicquam bruto fulmine Belga petit,
etc.

[VERSUS ACADEMICI.]

ANNO 1668.

Ratio Secundi Præcepti in Decalogo est immutabilis.

QUI Cœli vastos ac terræ continet orbes
In dexteræ volâ suæ,
Et quocum collata amplissima machina rerum
Vanescit in merum nihil,
Ut constringatur brevis inter septa tabellæ
Mortalis impulsu manûs?
Cujus nec Sol ipse (ut valde pulchrior esset)
Meretur umbra dicier;
Talis adumbretur, qualem pictoris inepti
Libido finxerit arrogans? 10
Qui conceptum animi longe supereminet omnem,
Et solus ipse se capit,
Brutali tantus quantus subdatur oculo,
Subdatur omni sensui?
Cui scelus et furor est quicquam componere, fallax,
Stolidum, profanum, injurium;
Ejus fucatus stipes prostet vice, cultum,
Vim, nomen adsciscat sibi?
Æterno Patri reverentia debita vilem,
Virtutis ac vitæ indigum, 20
(Virtutem aut vitam sed nec simulare capacem,
Nec ore spirantem tenus,)
Transeat humanæ, flammis ultricibus aptum,
In surculum dementiæ?
Summæ mentis opus summum veneretur opellam
Suæ pusillam industriæ?

Ille datus terræ dominus, superæque verendus
 Potentiæ vicarius;
 Ipso quo patulus nil quod complectitur orbis
 Expressius Deum refert; 30
 Terrigenæ fungo, vix rerum e fæce creato
 Incurvet augustum caput;
 Excordemque excors surdâ prece tundat, iniqui
 Vanè laboris prodigus?
 Cœlesti solio consortes ingerat imæ
 Homuncio repens humi?
 Ambitione pari flagrans sub imagine verum
 Falsumque numen fingere?
 Non ita compressus justâ Deus æstuet irâ,
 Non vindicet se liberum? 40
 Sic deformatus non totus abhorreat istas
 Mendacis artis simias?
 Non fœdos zelo depellat percitus acri
 Honoris æmulos sui?
 Nos ita degeneres animo persentiat æquo,
 Nostri stuporis particeps?
 Scilicet opprobrii patiens, nec crimine nostro
 Commotus, aut damno indolens?
 Tanquam pectus iners, aut dextram gestet inermem,
 Nil valeat aut nil sentiat? 50
 Hæc vetuit ratio semper, semperque vetabit,
 Lex lege quâvis sanctior;
 Cui se sponte uni demittit summa potestas,
 Ac dulce sentit obsequi;
 Nec Deus hanc potius quam se variaverit ipsum,
 Adversus ac dispar sibi.
 Quin sempiterni decerptam e codice recti,
 Et mentis autographo suæ,
 Præcipue chari in sanctissima jura popelli,
 Scribâ seipso transtulit; 60

Ipse suis digitis eradere scripta recuset,
Id alter ausit aggredi?
Audeat Ausonius saltem, sapientior ille
Ac altior cœtus Deo;
Cui licet invito mentes astringere cœlo,
Mentesque vinclis solvere,
Cum sua res animusve suus deposcet, eritque
(Hoc serio aiunt) commodum.
Desine nugarum tandem, audax desine secta:
An semper illudes Deo? 70
Anne impune feres rationis scita pudendis
Inferre ceris ceritum?
Proque lucro turpi, nimiâque cupidine regni,
Cœleste jus rescindere?
Sin formare Deum tantus te possidet ardor,
Hâc lege depingas licet:
Majestate suâ radiantem pinge, supremi
Qualem obstupescunt angeli;
Monstra invisibilem, immensum describe, carentem
Effinge sodes partium; 80
Munificum, justum, sapientemque exprime, supra
Mens assequatur quam tua;
Verbum cuncta creans line, dextram cuncta tenentem,
Oculumque cuncti providum;
Sic veniam forte et laudem merearis; Appellem
Nec ipse respuet suum.

[VERSUS ACADEMICI.]

*Divinitas ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ constat ex Initio Evangelii
secundum Johannem.*

PRINCIPIUM (per te, verborum acerrime tortor,
Si verbis aliquid significare licet)
Primum designat, primoque coincidit unum
Æternum, quo nil finxeris esse prius:
Tu quâ mente putas numeros, superantia quisquis
Innumeros primo secla priora putas?
Finge sed id primi sero incepisse; creatum
Esse, quod hic præfert enthea penna caput;
Qui tamen hoc ipsum, qui cætera protulit, expers
Ejus erit, facto prævius ipse suo?
Quo sine nil ortum, nullius originis ille,
Se quoque ni pariter fecerit esse, potest.
Non aliena manus, sed nec sua condidit illum,
Id vox divina, hoc res fieri ipsa negat.
Quodque ortu caret, æternum est; fac cœperit, una
Dissonus ortivum das adimisque diem.
Adde, Dei comes et consors fundamina Mundi
Omnipotente animo quod jacentis erat:
Haud ἄλογος spatio tantilli temporis unquam
Vel sine mente Deus, vel sine voce fuit.
Quin Deus exertè nullâque ambage vocatur,
Nec Deus est quisquis cœperit esse Deus.

Illud nemo sibi jus acquisiverit olim,
Nec tanto titulo gestiet ortus heri.
Esse novum perfecta Dei natura recusat;
Non secus ac creto dissidet esse vetus.
Immortale Deus sonat undique nomine toto,
Barbara seu gens id, seu bene docta, sonat;
Ac periisse quidem postrema et peior habetur,
At mors est vitam non habuisse prior.
Nos ita, qui crassè specieque objecta sub unâ
Cernimus, et verbis obvia sensa damus;
Quippe Deo potius mentem informare magistro,
Quam nostrâ prompti e mente docere Deum;
At longe Getici sapiunt majora sophistæ,
E nihilo quidvis cudere gnara cohors;
Queis latet abstrusus nullo sub cortice sensus,
Multaque sub medio conditur umbra die;
Nil rectum aut proprium, nisi cum libet; omnia scæve,
Omnia fictitio tincta colore vident:
Hinc translatitii Mundi nova surgit origo,
Hesternusque λόγος, factitiusque Deus;
Hinc creperi in mystam desciscit apostolus antri,
Verbaque non Delphis inficianda refert.
Scilicet intimus is divini pectoris hospes,
Et fonte ex illo limpida vera bibens;
Ille procul fuco, versutæque inscius artis,
Præsertimque almæ simplicitatis amans;
Cujus inoffenso pede cætera pagina planè
Ambulat, hic alius dissimilisque sui,
Nubibus obducit cœlestis lumina flammæ,
Polluit admisto pura fluenta luto;
Ancipites proponit in ipso limine griphos,
Implicat obliquis dogmata summa tropis;
Quamque revelandam cæco susceperat orbi,
Infidus dubio suppressit ore fidem?

Hæc qui crediderit, mihi (salvâ pace) videtur,
Et nimiam et nullam stultus habere fidem.
Sin ita, quid legimus, quid vanâ indagine verum
Quærimus incertum, persequimurque fugax?
Nos misere ludos facit improba charta Johannis,
Hæc fronte ostentans, altera corde premens.

ELEGIA

In Reginam Henriettam Mariam.

ANNO 1669.

SIQUA tuas unquam meruerunt fata querelas,
Aut jus in lacrymas mors habet ulla tuas,
Quisquis es humanæ sortis spectator, adesdum;
Totus ad ingratum posceris officium:
Desiit illustris, quâ non illustrior atro
Vita meat famæ per monumenta pede;
Quem summum fortuna scopum sibi fixerat, ejus
Quem favor ambiret, quem furor impeteret;
Accumulare simul connitens omnibus illam
Donis, et telis omnibus obruere.
Ut nemo propius tangebatur origine divos,
Spectetur meritum nobilitasve patris;
Nec formâ superos minus attingebat, amores
Quæ subito tantos alliciendo fuit;
Accessit pulchræ mentis mirabile robur,
Ac omni curæ par vigor ingenii;
Has quoque visa fuit tenebris obducere dotes
In sanctis virtus moribus alma nitens;
Utque simul cunctas, capiat quas femina, laudes
Complectar, Carolo conjuge digna fuit.
Faverunt dignè justissima fata, nec unquam
Acrius invidiam sollicitavit Hymen;
Protinus immenso devinxit amore maritum,
Plus innexa animo quam sociata toro.
Arctius hos strinxit numeroso pignore nodos,
At dedit in multâ vivere prole virum;

In multâ et magnâ dubium felicior uxor
An mater (maneatis precor ista diu).
Florentem tantis fortunæ dotibus æquæ,
Pensantemque æquâ prospera mente suâ,
Altera prospiciens oculo fortuna sinistro,
Livida quem diris tinxerat ira notis,
Ecce meis aptam, dixit, congressibus hostem,
Quacum omnes placuit conseruisse manus;
Tum magni præludit acerbâ cæde parentis,
Heu quantus pulsat corda tenella dolor!
Crescenti graviora parat dispendia; quicquid
Fingere mens horret, dicere lingua negat;
Quod longe supra tragicos immane tumores,
Ac ultra quamvis flebile Melpomenen.
Illustres miseras percense, labilis ævi
Quas flendas nobis tristior aura dedit.
Reginæ cedit patiendi gloria nostræ,
Nulla illi palmam hanc æmula præripit;
Tu licet intentes mœstam, Cornelia, litem,
Quicquid eras magnum plangere visa tuum;
Quicquid et extorres natos plorare, vel hostes
In patriâ dominos omnia posse tuâ;
Indulsit tibi sors, tecumque jocata videtur,
Præ quibus immersa est diva Maria malis;
Nec tamen est demersa; superstitit ardua virtus,
Ærumnisque animus celsior eminuit:
Clarior in mediis visa est radiare tenebris,
Adversisque suis conciliare decus.
Destitit ergo suo fortuna lacessere damno
Invictam, facies en nova rebus adest;
Alma dies redit integro perfusa sereno,
At quæ debebat longior esse dies:
Justas fata vices se nossent reddere, vitæ
Multa obvenissent sæcla, Maria, tuæ.

Epigramma in istam Elegiam.

Per Londinenses spatiabar forte plateas,
Quo me accersebat recula nescio quæ;
Intentamque videns studiis turbam undique, dixi,
O quam secessus versibus aptus adest;
Composui simul hos, male quos decurrere quæso
Ne mirere;—male strata Suburra fuit.

E L E G I A

In Obitum Ducissæ Aurelianensis.

[*Henriettæ Mariæ, Caroli I. Filiæ.*]

ANNO 1670.

DEPOSITUM valide stimulata resumere plectrum,
Solvat ut excelso tristia justa rogo,
Præfractè nostris obnititur improba votis,
Ceu juris nimium conscia Musa sui;
Objurgatque simul; Quid me, importune, laccessis
Semper, et invitæ talia pensa locas?
Nil aliud quam funestos evolvere casus,
Magnaque nequicquam plangere damna jubes:
Alti quicquid habet tellus et quicquid amœni,
Turbine spes nostras ludificante rapi,
Umbris egregias formas squalentibus abdi,
Dirâ virtutum culmina falce premi;
Regia perpetuo sordere palatia luctu,
Sacraque continuo vulnere corda peti;
His ut ego voces impendere coner honestas,
Ac ornare meis pessima fata modis?
Indignè fero; suppedites modulamine digna,
Læta bono Regi debita, sponte canam.

EPICEDIUM

In Ducem Albæmarlæ.

ANNO 1670.

HINC elegi tenues, et quicquid funera musæ
 Degeneris cantu solet incestare, facessat:
 Nil opus est humili lacrymas excire querelâ,
 Indecores lacrymas, modici solatia luctus,
 Queîs ferme scelus augustos aspergere manes.
 Invadens animum gravior jubet impetus, illo
 Arduus incedam pede, quo decurritur Hector
 Cæsus, et invictus bustum conscendit Achilles,
 Major enim celebrandus adest ut verior heros.
 Ille super quondam licuit quod fingere vere 10
 Magnus, et antiqui commentis grandibus ævi
 Conciliare fidem, (minus est, inferre pudorem
 Invidiamque movere,) potis, cui tota merenti
 Nobilior claris et certis Ilias actis
 Turgeat, Iliadem nuce jam complectimur illam.
 Non divos oriens, aut reges ille parentes,
 Nec procures jactat, titulosve obtendit inertes;
 In laudem fortuna viri (se intrudere vanâ
 Quæ specie solet et famæ decerpere florem)
 Nulla venit, solidâ virtus radice suâque 20
 Nixa stetit, de se pronascens gloria purè
 Emicuit, nimio nec avorum sanguine tincta.
 Nec de sorde tamen, rudis aut e fæce popelli,
 Rectius a mediâ sed crevit origine, lucis
 Ut nil abriperet, sors nil affunderet illi,
 Propriaque excoleret vacuum solertia campum.

Crediderim tamen occulto quod semine, venâ
Et tacite lapsâ per stirpis devia, priscos
Attigit heroas, quos transiit indole summâ;
Indole, quæ primis Martem spiravit ab annis, 30
Absentemque procul cupido trans æquora voto
Quæsivit; populosa ubi deses ad ostia Rheni
Centum edormierat, vel centum eluserat annos,
Sortes alternans suspenso fine, capaces
Erudiensque animos generosâ in lege nocendi.
Is simul ac juvenem pulchrâ feritate calentem
Aspicit, ambabus deprensus complicat ulnis,
Et blando, præter morem, sic excipit ore:
“Gratus ades, si venturi modo vocibus ævi
Credetur quicquam, natu mihi maximus, acrem 40
Protinus excipies qui toto corde Gradivum,
Evadesque meæ consummatissimus artis.
A me desumes amplissima præmia laudis,
In me sed potiora refundes fœnore grato.
Magna geres, pugnace manu, majora sagace
Perficies animo, vi præpollentior utra,
Ambiguum; terras simul illustrabis et undas
Virtute amphibiâ, se res fundente per omnes;
Res utcunque geres, quo vertes cunque teipsum,
Indivulsa tuæ hærebit victoria dextræ; 50
Vana nec hæc sterilisque et tantum clade nocivâ
Inclyta, sed validos præbens mortalibus usus.
Scilicet instauranda tuis decernitur armis
Regnorum collapsa salus; depellet iniquæ
Vis ferele jugum a patriæ cervice minacis
Nominis aura; manus tumidos exerta rebelles
Comprimet; exangui subiges horrore feroces
Bellator facilis, victorque innoxius hostes.
Insidiosa dabunt pietas, et pelle decorâ
Larvatum scelus, obductæque putamine sancto 60

Immanes furiaë, et cæci ludibria zeli
Terga tibi, frontis quantum diversa severæ!
Orbe chaos patrio demes, constante reponens
Res in sede vagas, et certo fine coërcens,
Harmoniam suavem renovans, et lumen amœnum;
Verticibus meritis aptans diademata, mitras,
Pileaque, insano nequicquam excussa tumultu.
Succumbet monstrum tibi (de quo rara subacto
Vis jactet, paucique duces egere triumphum,
Nullius edomitum felicibus Herculis ausis) 70
Ambitus, immodicos dum frustra obtrudit honores;
En quam blanda tibi pellex exporrigit offam,
Ut tibi captivam se dedat summa potestas!
Haud sine tam valido fati molimine nullis
Virtus illecebris poterit vitianda probari,
Aut constare tui quantum sit pondus honesti.
Nempe tuas ambire, suis elapsa pudendè
Ausa manus, turpem patientur sceptrâ repulsam:
Indignor, dices, et cor injuria pungit
Vestra meum; quasi non mihi cura potissima recti 80
Insideat, malimque potens quam justus haberi;
Objicitis temerè regni culpabilis umbram;
Mente bonâ regnum non est augustius ullum;
Nec magis, ut justè possem, regnare juvaret,
Quam Carolo parere juvat, quem fata requirunt,
Fecit ad imperium virtus, cui sponte luberet
Ad me jure bono delatos tradere fascès.
Hâc vice sufficiet speciem mihi sumere Regis.
Ocyus ite volo, rectamque capessite dextram;
Morem sceptrâ gerent, sanctis obnoxia jussis. 90
Talis eris, qualem certe labentia Mundo
Hactenus abnuerant ostendere secula, miles.
Reddere vim juri, profugasque reducere leges,
Fasquefidemque (quid hæc memoro!) Regemque Deumque

Longo subtrahere exilio; palatia regi,
 Templâ Deo, vacuas utrique recludere Sedes,
 Consociare decus cum Religione; beatum
 Par, majestatem libertatemque, tueri;
 Propugnare (nec hæc in grandi laudis acervo
 Infima laus jacet) infenso quas impetet ungue 100
 Vecors turba, arcto mihi (quanquam abludere vultu
 Et studiis distare videmur) fœdere nexas
 Dulces Pieridas, magnoque umbone togatum
 Protegere omne genus (genus haud benefacta referre
 Immemor, et linguâ natum prodesse canorâ
 Fortibus, egregiisque arcens obliviam gestis)
 Barbariem dominam stolido detrudere regno,
 Jusque bonas revocare artes impune sciendi;
 Bellum debellare ipsum, Martemque fugare,
 (Hei mihi) Marte tuo, translato milite justum 110
 In civem, et pacis firmatâ lege perenni.
 Militiæ sunt ista tuæ; sic arma sacris,
 Infamique operæ nomen præstabis honestum;
 Sic fata absolves, suspectaque criminis astra;
 Scilicet inferior nedum te sentiet orbis
 Patronum, de se Cœlum meruisse, redemptum
 Horribili opprobrio tetræque aspergine labis,
 Quod fateatur erit; Superûm tibi debitor omnis,
 Nequitiae cristas tollenti applaudere visus,
 Cœtus erit, quo tandem auctore putabitur insons. 120
 Mars ego præsertim (qui tot fanaticus annos
 Audierim, scelerum fidissimus ultor acerbè
 Dum jocor, atque tuæ studeo præludere famæ
 Acrius, aspirare nefandis creditus ausis)
 Per te non malus, aut indignus amoris habebor.”
 Talibus excepit generosum magnus alumnum
 Bellipotens; plura adnissum præsagus Apollo
 Destituit, reducis vel cum miracula Regis

Prospiceret, curæ satur ignorare futuros,
Ad se quippe minus spectantes, maluit annos. 130
Ast hinc Heroï pars defuit optima vitæ,
Uberior laudis maturæ campus ; ab illo
Tempore visus erat, ne quid superesset ab ipso
Invictum, sese ac actus superare priores,
Inque dies auctâ magis inclarescere famâ ;
Si modo conservare diu quam tradere regnum,
Continuo vigilem intentâ defendere curâ
Pacem, quam fundare semel ; cohibere latentes,
Quam patulos hostes prosternere, majus haberi,
Utiliusque decet. Si non turgescere magnis 140
Inflatum titulis, meriti nec pondere tanto,
Aut famæ esse gravem ; sibi non assumere quicquam
Immodicum, reliquis abductum civibus, acres
Blanditias propriæ quasi non attendere sortis ;
At medios inter plausus, mediosque triumphos,
Clamores faustos populi, pronosque favores
(Hâc saltem vice non fictos) venerabilis Aulæ,
Affectu surdo versari, animoque modesto,
Jure super cunctas effulget nobile palmas.
Si nihil affectare novum, nec rite locatas 150
Res turbare, ægrum vanâ ambitione, malignâ
Afflatum invidiâ, stolidâve cupidine raptum ;
Sed trahere innocuam per amica silentia vitam,
Nullam porrigere ambiguis rumoribus ansam,
Nullo rem populi strepitu tractare suamve ;
Si non addictum aut infensum partibus ullis
Vel captare leves auras, vel inania rixæ
Semina projicere, aut cæcos proponere fines,
Aut iter obliquum funestæ insistere fraudis ;
Ast indeflexo communem lumine pacem 160
Adspectare, fidemque suam, et regnantis honorem,
Sit pene ultra quam valeat laus scandere celsum ;

Si mentem retinere domi, nec tradere fluxæ
 Prodendam linguæ, non ostentare loquendo
 Ingenium incertum, sed certum ostendere agendo;
 Non quantum sapit infidis edicere verbis,
 At validâ præstare operâ, eventuque docere;
 Cum nil non valeat, cum pervigil omnia curet,
 Posse parum tamen et paucissima nosse videri;
 Quærere non speciem, sed rem; sint optima magni 170
 Signa viri, supra culmen vulgare levati;
 Si non privatum e communi radere censum,
 Exhaustis venis populi, aut e paupere fisco
 Surreptis opibus; quæstûs a sorde nefandi
 At puras servare manus, famamque pudicam;
 Tutari sed enim excelsæ stationis honorem
 Fruge bonâ, luxuque excluso augere penates;
 (O utinam exemplo prosit magnatibus illo!
 Ut quo nobilitas tenebris offusa refulsit,
 Illo nobilium quoque res auctore resurgat;) 180
 Quin pretio, quum res visa est deposcere, nullo,
 Se præstare ducem, gratisque impendere vitam
 Civibus, et tantum se compensare merendo;
 Ista queant justæ cumulum distendere laudis;
 Hæc ego: suspiciant alii victore tremendum
 Ense, manuque alacri torquentem fulmina belli;
 Nil non audentem ratio quod honesta juberet,
 Impavidoque tuentem extrema pericula vultu,
 Flectentem densas legiones voce peritâ,
 Et magnas classes clavo prudente regentem, 190
 Multiplices alto gestantem vertice lauros,
 Dispensantem sceptrâ et regnis fata locantem:
 Me virtus juvat hæc, quæ non tam luce coruscâ,
 Quam solidâ placidâque micat, nimiumque stuporem
 Temperat, illecebras admiscens dulcis amoris:
 Me pudor ille tegens animosi pectoris æstum,

In bellace viro studium durabile pacis,
In duce, quo summum imperium non alter obire
Aptior, obsequium deferre parata voluntas;
Mens refugi fluctûs variis in casibus expers, 200
Proposito fideique affixa tenaciter; altâ
Cum gravitate rigor nullus, fastusve, potentis
Vix sensus meriti, clamor nullus; tenor æquus
Vitâ, limitibus modicis inclusa cupido,
Quicquid et his arcto comitatu dotibus hæret,
Afficiunt imas flammâ penetrante medullas.
Ex his evasit laus mundi consona, certus
Incerti populi favor, unus celsior omni
Invidiâ, jactu assiduo quæ summa lacessit.
Nempe quis est adeo nequam dementer, ut illum 210
Oderit, auspice quo nobis vis tanta bonorum
Incubuit, per quem nos pulsa revisit opima
Pax, nostrosque lares per tot nunc incolit annos;
Quo munita salus nunquam est sibi nostra timere
Visa, sed hostiles semper res Anglica tempsit
Assultus, tanto custode et vindice tuta?
Ergo immortalem faciebant publica vota,
Quantum vota valent, fatoque exemptus agebat,
Quantum fata sinant; at nullis numina surda
Auscultant votis; meritorum excordibus illis 220
Nullus inest sensus; sævè discrimine nullo
Omnibus insultant; postquam a se prodita fœdè
Gens humana gravi dedit a certamine terga,
Lege ratum stat eis immota parcere nulli:
Hinc jacet, (ecquis eum credat potuisse jacere?)
Qui nos stare dedit; per quem res nostra revixit,
Ipse obiit, fato communi subditus. Eheu!
Quid facimus? quam non indignum pectore toto
Sufficimus luctum! Quam nobis spiritus ægrè,
(Siquis eo nobis manet expirante misellis 230

Spiritus,) in tantum suspiria debita casum
Suppeditat! Vires excedit causa dolendi;
Officio minor est, et non solvendo dolorem
Anglia tota, suum nisi quod Rex optimus ultro
Impendit, magnæ qui solus congruit umbræ,
Nostris magnificum pondus mœroribus addens:
O quam te decet hæc, quantumque reposcit amorem,
Insignis pietas et plusquam regia! Multis,
Per jugem illustris vitæ diffusa tenorem,
Eluxit bonitas ingens tua, Carole, signis, 24c
Quot nemo vel quanta potest obtendere Regum;
Vix tamen hoc ullum divini pectoris extat
Clarius indicium, quo te fidentius ipso
Nitemur posthac; quanquam sic lumine dextro,
Atque manu dextrâ videare orbatus oportet.
Ast qui virtutem tanto complexus amore,
Prosequitur meritum tanti mercede doloris,
Nullius is meriti sit, vel virtutis egenus;
Quid solus valeas hinc constat, quodque superstant
In te jam Carolus simul atque Georgius uno. 25c
At tu præclari defuncte laboribus ævi,
Æterni in gremio decumbe quietus honoris;
Non tibi de Pariis consurgat rupibus agger,
Neve tuum Cyprio custodia nominis æri
Mandetur; neu te memorandum pagina sumat
Docta; nec audaces (debet vestigia vitæ
Heroum queis turba minor) tua gesta Camænæ
Contemnerent; immortalis tua gloria summo
Certius immotas radices inserit ævo;
Sacra tuæ famæ tria stant ingentia regna, 26c
Auspiciis erecta tuis; quot templa, quot ædes,
Tot monumenta tuæ virtuti extructa supersunt.

Hoc segni quantum dictavit cunque poëtæ,
Musa quidem nulla, at gratia multa melos,
Si nimius videar, culpam non deprecor, ipse
Cum videar justo parcior esse mihi.
Musa jocosam fui multis (Musam esse jocosam
Nil vetat, at longis non licet esse jocis),
At mihi siqua fuit, spatiis diffusior æquo
Jure fuit, quoniam seria Musa fuit. 270
Scilicet affectum pleno torrente ruentem
Sistere vix nostræ, crede, fuisset opis;
Officii nec erat, meritis cum congrua tantis
Nulla queat reddi pagina larga satis;
Nec post insumptum scribendi plura laborem,
Non adscribendum multa deesse foret.
Publica ne repetam, nimium quæ vasta supremi
Nobis porrexit Numinis ille manus;
Multa obvenerunt privatæ commoda vitæ,
Quæ par est magno sumpta referre duci: 280
Quod sub jucundæ requievi tegmine pacis,
Vita quod a tragicis est procul acta malis;
Quod placitis studiis, Musisque insontibus ampla
Otia (ne dicam præmia) contigerint;
Turpibus ejectis dominis, vanoque furore,
Se purâ qui pro Religione tulit;
Quod licet obsequium regi deferre benigno,
Et vero cultum verum adhibere Deo:
Hæc ego tanta boni forti, prudente, probâque
Obtinuique operâ possideoque ducis: 290
Huic igitur grates dum fundere conor, ineptus
Esse queo, longus, vix reor, esse queo;
Sin videar, veniam extremæ non abnue culpæ,
Quisquis eris, siquis, qui legis ista, precor.
(Huic veniam culpæ facile est concedere, pœnam
Scribendo scriptor quum satis ipse luat)

Non erit ut posthac patientia vestra laboret,

Nec mea charta suâ tædia fronte geret ;

Lusibus his penitus, vel pene renuncio, quicquid

Nitar abhinc, nullum vel breve carmen erit.

300

Musas, Magne, meas sine (vestrâ laude subactas)

Appendi tumulo, parva trophæa, tuo.

[VERSUS ACADEMICI.]

De S. Trinitate.

JUL. 1670.

SIT quale Numen, quis capiat, nisi
Qui lucis ipse est incola propriæ;
Quis eloquatur præter unum
Indigenam venerandæ abyssi?
Hinc, hinc pusillam mens aciem procul
Humana flectat; nil crepet hic suum
Vox nuper infans; quadrat auri
Sobria credulitas recenti.
Unus seipso est teste Deus, suæ
Ast unitatis tres socios habet,
Mirandus hos nodus coarctat,
Limes et hos dirimit stupendus;
Haud ille tantum nomine dissonat
Trino, nec uno nomine consonat
Cœtus, sed ipsum abjungit ipsa
Res, ligat ipsaque res eundem.
Non distrahit partitio sectilis,
Confusio nec textilis implicat,
Sed perstat idem quisque, et æquus
Cum paritate tenetur ordo.
Originali luce Pater micat,
Pulchram emicando gignit imaginem,
Perfectiones quæ parentis
Omnigenas referens adæquat;
Par gloriosum se sibi protinus
Arcissimis complexibus ingerit,

Rex inde cœlorum alter idem,
Sanctus amor placide resultat.
Æterna sic exuberat et simul
Primo seipsum essentia continet
In fonte, se confert duobus,
Nec minus hic sibi se reservat.
Ceu cum supremi participem throni
Natum benignus constituit Parens,
Junctique mox Natus Parensque
Munus idem attribuunt nepoti;
Tribus potestas sufficit unica,
Simplexque cunctis gloria competit,
Cernunt eâdem mente cuncta,
Cuncta manu peragunt eâdem.
Insignit omnes fallere nescia
Summe colendo pagina nomine,
Quod nil creatum adsumat absque
Sacrilegi vitio furoris.
Tantoque dignas res titulo simul
Adscribit, ortis viribus absonas,
Queis fretus orbis Rector arcis
Occupat æthereæ cacumen;
Durando prima excedere secula,
Præsentia complere quod uspiam
Loci, futurum quicquid altâ
E speculâ procul intueri;
Rerum stupendam de nihili sinu
Excire molem; et quod magis arduum,
Ejus gravi attritam ruinâ
Præcipuam reparare partem;
Grandem tueri lumine provido,
Nutuque forti vertere machinam;
Natura quas observat omnes
Pro libitu variare leges:

Sic attributis singula maximis
Persona fulget; non superabili
    Virtute juxta quisque pollet,
    Gloriaque una coronat omnes;
Hinc cum salutis janua panditur,
Ac alma justo fœdere gratia
    Sancitur, immundosque vere
    Nos benedicta repurgat unda,
Par jure cultus redditur omnibus,
Par, quippe summus; nititur integra
    Spes singulis, sanctè dicatur
    Obsequium tribus æquum et uni.
Hæc ore certo ipsissima Veritas
De se retexit; Spiritus hæc fide
    Dignissimus nos de supernâ
    Edocuit cathedrâ magister.

AD JOHANNEM TILLOTSON,

CUM LIBRO LECTIONUM. [Anno 1670.]

DUM tu, dulce caput, sacri mysteria veri
In populum valido dirigis eloquio;
Occludisque simul petulantibus ora sophistis,
Et pro lege Dei prospera bella geris;
Istis ecce misellus ego quos aspicias uncis
Affixus, vasto tempus et ingenium;
In promptu est hujus causas exponere duræ
Sortis, at invitâ sorte modestus ero.

AD D. D. CHRISTOPHORUM WRENN

[CUM LIBRO LECTIONUM. Anno 1670.]

AD te, sed passu tremulo vultuque rubenti,
Fertur, ad ingenii culmen, opella levis.
Nec quid vult aliud, (quid enim velit haud tibi notum?)
Quam ut justum authoris deferat obsequium.

AD JACOBUM DUPORT S.T.P DECANUM
PETROBURGENSEM.

In Psalmos ab illo Homérico Versu donatos.

Anno 1674.

DIVINUS, sapiens! sic acclamavit Homero
 Vox seculorum consona,
 Ore tamen non usa suo, dictaverat illam
 Fatum futuri conscium.
 Non olim nisi per tenebrosam vera prolepsin,
 Sit vera sensu ut limpido
 Nunc habet, ætati nostræ sapientia vatis
 Debetur, ac divinitas.
 Grandia Mæonides, cultæque capacia mentis,
 At parca mentis verba dat;
 Duportus verbis dignam sublimibus indit
 Mentem, petitam cœlitus:
 (Duportus, nomen clarum, sapientia quantum
 Omnigena, vel virtus valent;
 Cuique suas merito tot linguas fama rependit,
 Quot ipse famæ credidit:)
 Exanimis procedit ab illo littera, vivax
 Ab hoc Homero spiritus.
 Quid Trojæ fumos igitur, quid inania regum
 Insanientûm jurgia,
 Annorumve decem errores, turbamve Deorum,
 (Fictamne dicam an fictilem?)
 Infantis mundi specioso carmine nugas
 Stultè decoras respicis?

Quin magis Jonii recutitam suspice Musam
Et sorde purgatam senis;
Cœli magnifice pandentem oracula, tanto
Res unice stylo pares.
Incedit primo per Jobi fata cothurno
Adversa, cincta prosperis;
Utraque, majestas ut rerum tanta poëtam
Despicere non possit suum;
Tum canit effusas Solymæi Nestoris ore
E melleo sententias:
Ipsa sibi plaudens ut se prudentia tali
Miretur auctam gratia;
Ulteriore gradu præconia Numinis aptat
Jam regiæ chordis lyræ;
Restituens amissa Davidi carmine, damno
Ut pene proficiant suo;
Cœlesti modulando choro, tam digna beatiss
Quam grata, opinor, angelis;
Queis opus et vita est hymnos cantare, nec hymnos
Cur præferant alios scio:
Te saltem decuit, sacri celeberrime Phœbi
Antistes, huc assurgere:
Non aliam melius cœptis illustribus ullam
Imponeres coronidem:
Hanc sibi præscribit metam divina poësis,
Suum huc adurget Pegasum,
Quo vitæ scopus et Musæ sit terminus idem,
Celebrare gloriam Dei.

TWO DISSERTATIONS*
FROM MSS. IN THE LIBRARY OF TRINITY
COLLEGE, CAMBRIDGE.

DISSERTATION I. *Relating to the Dissenters.*

DISSERTATION II. *Whether the damned after the last judgment
shall live in everlasting torments, or be utterly destroyed.*

* [For an account of these two Dissertations, see General
Preface, Vol. I.]

DISSERTATION I.

Relating to the Dissenters.

THE Church hath many advantages against Dissenters; which (other due means being used) might help to reclaim them.

The reasonableness and equity of their [its] case; according to principles of right and government.

The soberness and moderation of its doctrine.

The innocence and simplicity of its worship.

The moderation and easiness of its discipline and laws.

The obligations to obedience, peaceableness, &c., prescribed in Scripture.

The suitableness of the government and observances to ancient primitive practice.

The countenance of the Civil Laws.

The inconvenience and uneasiness of living in discord, and dissent from establishment; especially to sober, modest, and good men.

The disorders attending upon non-compliance.

The encouragements to the dutiful in enjoyment of the Church revenues.

The favour of the almost whole Nobility and Gentry.

The worth, learning, ability, soberness of the Clergy.

The gentle, sociable, discreet temper of the Clergy in comparison to their adversaries' surly and morose way.

The advantage of the Universities favouring it and educating therein.

The combination of so many sticking close thereto, by steady principles of conscience and by interest.

The weakness and frivolousness of their adversaries' pretences to purity, to unlawfulness of ceremonies, to reducing all to Scripture, &c.

The memory of those villanous pranks; those perjuries, cheats, rapines, giddinesses, and levities, &c., whereof other parties have been guilty, exposed and condemned themselves.

The incoherency of those people, and inconsistency of their principles with any peace, order, union with one another, for mutual succour and strength.

The burthen of maintaining non-conforming teachers. }

The manifest weakness and folly of those teachers. }

The peevishness, sourness, and ill-nature of them generally. }

The help and countenance of the State to the Church, which never can be so overseen as to trust those refractory Sectaries.

He that shall consider these and the like advantages, may admire how so potent a faction should be maintained against the Church; but there are considerations which may abate such admiration.

There is a complication of divers causes, which concur to those effects of division and dissent; many of which may not be so easily discerned, nor their influence so convincingly shewn. But the most obvious ones seem to be these, from the nature of things in practice:—

I Defects in the Service; the which (although good in itself, simple, honest, pious, so that we might well be content with it) yet is not sufficiently apt to keep up people in the liking of it.

For it is not apt to edify them sensibly.

It is not sprightly or pathetic.

It is of an ancient strain, suited to the temper of former ages; but somewhat flat, and unapt to stir affection in us.

It wanteth variety; and thence, by continual use, groweth fastidious.

It is long and tedious; which distasteth men of business and dispatch. It might suit cloisters (whence much of it came) rather than congregations of tradesmen and merchants.

It hath in it many repetitions of the same things, which is nauseous to squeamish folks; there being three Services at once at the most usual times of meeting, wherein the same things are repeated.

Using the old translation of the Psalms, unaccountable; we following the Hebrew in the rest of Scripture.

Some things are used in it continually, which are not apt to instruct or affect; as the hymns, the which need a subtler consideration to apply them for working any good affection, especially upon so frequent use.

Divers expressions seem inept, obsolete, antique.

Some petitions seem unseasonable, as those against enemies and persecutions in peaceable and prosperous times.

Some controverted doctrines (as about Baptism, Absolution, General Redemption, &c.) seem couched in it, which is offensive to some people.

The Offices were formed in times more plain and less perspicacious, by persons not very learned or acute, which makes them less suitable to the genius of this subtle and fine age. Therefore, as the rest of compositions made then do not relish to the palate of men now (for what Poet, Orator, Physician, Divine, of King Edward's time would please now?) so this is not apt to be much fancied.

It hath been revised; but old buildings repaired seldom prove handsome. Yet alteration did indeed rather increase than abate dissatisfaction.

2 The Articles are not very nervous, acute, pithy; but also savour of the plainness of that age.

3 The same defect is in the Homilies; which are too coarse for modern delicacy of ears. As also, in the forms of Ordination.

4 The Discipline.

As all discipline in time is apt to be slackened by remissness, enervated by devices, perverted by abuse, so perhaps may ours be in some particulars.

There is remissness in correcting scandalous immoralities; a carelessness in Ordinations (which debaseth the Clergy).

Visitations rather formal than effectual for curbing or correcting abuses.

The Ecclesiastical Courts turning discipline into pettifoggery—a matter of gain rather than government.

Excommunication (the capital punishment, anciently most dreadful) prostituted, by inflicting it for small offences or neglects, under pretence of contumacy. Its being as easily taken off as put on, without requiring due satisfaction and penance, which crimes would require deserving that high punishment.

Discipline being administered by Laymen, and, consequently, with less respect and tenderness toward the good of the people; with more regard to their own temporal benefit.

Hence (to feed officers) faults are sought out, and rigorously taxed, which is vexatious to people.

Other faults (not yielding money) connived at.

Encouraging men of mean worth, ill nature, bad manners, that are pragmatistical and fierce, and do pretend to great zeal, and punctuality in ceremonious observance.

Neglecting or discountenancing others of good learning and good

life, of modest and peaceable dispositions, moderate in their judgments ; thence not being disposed to swagger and huff.

5 The Ceremonies.

These, indeed, are but few and grave ; especially those which are required by Law. But some are practised (especially by zealous men) which are litigious, not so accountable, displeasing to many or most of the people : such as are Bowing towards the Altar, Singing prayers, Reading psalms alternately ; placing candles on the H. Table.

The surplice is a glaring habit, not generally taking.

6 Non-residency of ministers allowed, from whence many grievous mischiefs and occasions of offence.

Many great places are supplied by young men, ill qualified for knowledge, discretion, good manners ; who are also poor, and have no authority with the people.

Hence men being ill taught, destitute of good inspection and good example, grow irreligious and wicked ; so are many souls destroyed.

Hence many conceive dislike of the Church, and enmity toward it.

Hence many Parishes are exposed for a prey to nonconformists and seducers from the Church ; especially there where there are persons who are affected to Religion ; many well meaning people being thence enticed to conventicles.

Hence want of hospitality, which breedeth respect and good-will to people ; enabling the minister to keep them in good order and conformity.

Hence the Church is dishonoured, the most substantial men therein, and the most eager pretenders to conformity being thence looked upon as greedy of sordid gain ; or, as hypocritical pretenders to Religion, while they chiefly regard this world, and serve Mammon.

Hence men of parts and abilities are diverted from their study and holy employments by running about after the world ; after this Prebend, that Parsonage, &c. So many worthy men are spoiled, being withdrawn from study, and entangled in secular cares. It passeth for a reward, but seemeth a ruin to their worth, and rendereth them useless to the Church and God's service.

The iniquity of this thing seemeth apparent to most unconcerned men, who will judge it not fair that one man should do the work, another enjoy almost all the profit or reward.

It looketh like sacrilege, and often is really such, that goods dedicated to God's service, in reward of those who minister, should be diverted to enrich those who perform not the service, to be spent on the world, the raising families and enriching Laymen.

The encouragements of worth and industry are thereby contracted; many worthy men being deprived of the support they might have.

Many hence become discontented and disaffected to the Church, being not admitted to a share, and displeased by want.

This practice is disagreeable to the opinions of the Fathers, and decrees of ancient Councils; whence men really affected to antiquity are apt to dislike it.

Even the Council of Trent had in it divers persons so honest, as to contend for residence, who might (without a laborious and stiff opposition of the Papal faction) have carried it to be a defined point of duty, *ex jure divino*.

7 Conferring Benefices on unworthy persons, by the baseness or negligence of Patrons.

Hence divers clergymen creep in, who dishonour the Church and spoil the people.

8 The poverty of many places (very populous) which yield not competent maintenance or encouragement to worthy men, to lead the people.

Hence ministers come to humour the people, depending on them for their maintenance; and people are most humoured by picking holes in the government—by declamatory invectives against others.

9 A surfeit of Scholars; whereof many go raw from the Universities, and then either live in disgraceful beggary, or disserve the public in the places into which they creep.

10 Defect of choosing able preachers, well affected to the Church, in populous towns, which might imbue the people with good principles, and breed in them love and reverence to the Church; for want of which sort the people are hurried away by smooth-tongued Non-conformists, who have a knack of talking more popularly than many Churchmen.

11 Overburthening the ministers with obligations to preach oftener than they can well do; whence they get a habit of preaching loosely and weakly.

12 Not providing a good store of Homilies, composed according to the gusto of this age, to supply that defect; for instruction and edification of the people in want of industrious and able ministers; and for ease of ministers.

13 The dissent of ministers in opinion, and distance in affection.

Hence in preaching they impugn one another, which rendereth the people uncertain and dissatisfied with all, or draweth them into

disputes and factions* Hence also they inveigh at and reproach one another, which begetteth in people a dislike and disrespect toward them all; for men are apt enough to believe the ill they hear, and seeing every man is aspersed by one party or other, all are disreputed.

[14] The want of Churches in the suburbs of London; for the parish churches there will not hold a great part of the congregation, who therefore do run to conventicles.

14 There are principles and conceits in vogue, prejudicial to peace.

A prejudice against all reformation or change. That everything in the old constitution and practice is extremely good, or that it is not safe to admit alteration in any case. This hath a spice of the Roman infallibility or incorrigibility.

A conceit (or superstition) that all old practices must be retained, or that we are obliged to observe whatever was used in the primitive times. As if there were not extant now the same power as then, of making laws and accommodating circumstances to the present occasions.

Contrary prejudices against all established laws and ancient practices, as effects of domineering or superstition.

THE HUMOURS OF PARTIES.

There are several kinds of men, whose humours do concur to this effect.

15 All parties zealous, stiff, conceited of themselves, allowing no reason or conscience to their adversaries; censorious, calumnious, fiery, &c.; hence averse from peace, thinking by struggling to master their opposites, rather than by fair means to confute things: hence are the adversaries stiffened in their opposition.

16 There are some persons infinitely blinded with prejudices and jealousies; transported with passions; froward, supercilious, exceptionous, implacable.

Strict and severe in matters of formality.

Addicted with extreme nicety to a set of opinions.

Bearing no dissent in any case.

Suspecting all people of design to innovate.

Apt to find fault without occasion or ground.

Esteeming persons merely for show of zeal and formality.

Allowing no able or honest persons in any party but their own, or who do not exactly jump in conceit with them.

* This is one of the chief causes.

Despising modest, moderate, and quiet men.

Favouring fiery zealots and pragmatistical bustlers.

Having passionate resentments and implacable minds towards those from whom they have suffered; snatching all opportunities to inveigh bitterly against them.

Entertaining idle stories, and encouraging slanderous tongues, &c.

This humour (breeding harsh and unreasonable dealing) disoblige men, setteth Dissenters at greater distance, and hindereth them from any inclination to peace. It keepeth many peaceable men from having any intercourse with those persons, or from being friends to them, as otherwise gladly they would be; obstructs friendly cementing in unity of mind and affection, in furtherance of public good.

Men who are conscious to themselves of innocent meaning, and of good will to the Church, cannot yet like to be so dealt with, nor take it without indignation and displeasure.

17 There are a sort of people, whose business it is, upon pretence of special zeal to the Church, to raise factions in it, and to avert friends from it, who, without reason, without measure, or temper, do clamour against peaceable and well-minded men.

They do curiously and busily pry into any man's actions, pick in them all the holes they can, sometimes forge things, sometimes disguise them, sometimes aggravate and blazon any little thing, &c.; they infuse jealousies and sinister opinions of men into all ears.

Their design (apparent to any man that hath any eyes or judgment) is to get preferment to themselves; but finding themselves to want real merit to render them considerable, or not hoping otherwise by their industry to arrive soon enough to their desires, do think presently to climb up by clamour and detraction against others, to whom at least they will obstruct all avenues to any preferment.

Their defect of wit, learning, discretion, goodness, condemning them in their own judgment, or putting them into despair, they would get in by straitening the way to others, especially to those whose modesty and meekness render them liable to be overborne by violence and impudence.

Those who —* usually can only bark, but not guard the Church, or hurt any adversary of strength; but they do much mischief, for

(1) They do expose the Church to reproach; for seeing they pretend to be the greatest patrons of it, and their behaviour being so little just or lovely, men thence conceive ill opinion of the Church, as

* MS. undecipherable.

consisting of such persons, or being guilty of fostering and cherishing them.

(2) They do cause divisions; for as they are themselves unsociable and scarce tolerable, so they drive men of sense, humanity, and ingenuity from having to do with them. Yea, often they exasperate such persons, so as with some concernment to return their obloquies back on them.

(3) They, by these means, (of flattery, crouching, detraction, &c.) creep into favour with great persons, whom they imbue with false prejudices and ill humours, so engaging them to do mischief, by disaffecting and discountenancing good men.

(4) They do often thereby get into places, wherein they (pursuing their ambitious designs) so untowardly demean themselves, as to beget in the minds of men an aversion to them, and consequently to the Church.

18 A considerable cause of our divisions hath been the broaching scandalous names, and employing them to blast the reputation of worthy men, bespattering and aspersing them with insinuations, &c., engines devised by spiteful, and applied by simple people.

Latitudinarians, Rationalists, and I know not what other names, intended for reproach, although importing better signification than those dull detractors can (it seems) discern.

It is evident enough that no sort of people have been more effectually diligent in promoting the real interest and honour of the Church than those who have been traduced by these odious names and characters.

Such as have approved themselves, by peaceable observances of the laws, by inoffensive and innocent conversation, by candid and temperate behaviour towards Dissenters, by constant and laborious preaching, by seasonable and solid admonishing the people concerning their duties of submission to the laws of Church and State.

Such as best understand the world, and humour of people, and how to accommodate their discourse and carriage with best advantage to do them good.

Who, by modest abstinence from scandalous ways of preferment, with a greedy pursuit of them (there being among them few pluralists, no non-residents, which sheweth their good conscience, generosity, and modesty in such cases),

By bearing with the unjust insolences of their defamers, without exasperation of mind or revenge, rather pitying than hating them for their rude follies;—show themselves to be

Heartily desirous and earnest for the real good of the Church, although not so bitter and fierce, so insulting and censorious toward all Dissenters; being not so conceited of themselves, entertaining not so harsh opinions, or so violent passions.

They observe the punctilios of form, though not laying more stress on them than in reason, according to common sense, they will bear.

The defaming of such persons doth much hurt, but it might do more, alienating them from the Church, did not their sense of duty, their good temper, their generous honesty, their discretion, engage them to smother the indignation and animosity, which such usage might raise; making them to overlook and comport with the peevishness and silliness of their opposers.

However it doth some mischief with the people, who cannot but esteem such persons, whom they find so worthy; and [be] displeased with those who treat them so ill.

19 The humour of Dissenters from the Church.

They are enraged by harsh dealing, as they conceive; by the peevishness and passionateness of many pretending to the Church.

Their leaders (most of them) are ill-natured and ill-principled men; possessed with unreasonable prejudices, ready to take all advantages from any miscarriages or scandals to maintain their aversion from the Church.

Of all people, that are, or ever perhaps were in Christendom, there never was any party of men farther from the spirit of Christian charity and meekness than are they.

Their principles all lead to this; for they have the worst opinions concerning God; and represent him the worst that ever any party did; they are the most apt to damn all Dissenters, standing upon the nicety of orthodoxy: they are wondrously scrupulous; they love ill stories, and feed on them with pleasure; they are immovably stiff in their prejudices, and cannot endure reason: the very name of reason they suspect. They have a fashion of their own of understanding Scripture; and will more rely upon places (obscure or misunderstood) than upon many clear ones. They are not for plain sense, or plain places; but for mystical phrases, and blind expressions. They love canting, and are pleased with words which they do not understand. They are all for fancy (which they call faith, and deem spirituality), not valuing plain sense. They love not, nor care for peace; disputing and scrupling, and confounding themselves and others with perplexities, is their delight. Moderation is to them lukewarmness.

20 Devisers of new models, and pertinacious adherents to them.

21 The ingenious author of *The Contempt** assigneth two reasons, not peculiar to this age or Church: for our age is as wise as ever; as rich as formerly. These are remediless.

22 Cockering real enemies, flatterers and hypocrites; who prefer their private interest before the safety and honour of the Church, thence doing things most prejudicial and disparaging to it. Striving against any reformation, or any accommodation of things; hardening enemies, disobliging friends; narrowing the foundations, widening the breaches.

23 Imposing captious terms and subscriptions, apt to breed scruples in honest minds.

Bad life of ministers.

Want of Religion in people, and consequently of reverence.

Bad ways of preaching, which do not edify the people, nor please them.

---

* [Eachard. *The Grounds and Occasions of the Contempt of the Clergy and Religion enquired into.*—London, 1670.]

DISSERTATION II.

Whether the damned after the last judgment shall live in everlasting torments, or be utterly destroyed*

THERE are two parts of this question, between which the opinion commonly ascribed to Origen maketh a neutral determination; for if he be not [misrepresented as well in this, as in some other doctrines] mistaken in this, as in some other doctrines (as some ancients, and divers learned moderns have apologised for him), his opinion was, that the damned shall neither abide under everlasting torments, nor yet ever be destroyed; but finally saved, devils and all, after a finite time of Divine justice executed upon them. This opinion appeareth to be directly repugnant to a multitude of testimonies of Holy Scripture, [of Holy Scriptures] hereafter to be alleged on each part of the question, and hath little or no colour of ground [or no ground] for its justification from any others; and therefore I shall presume it will not be interposed by any, that shall examine the question as it is now propounded; concerning which the present inquiry shall reach no farther than the express Canon of the Divine text, and that of the New Testament especially: out of which for the negative of the first part, and the affirmative [affirmation] of the second part, these arguments may be alleged.

[FIRST PART.]

The last punishment of the damned is generally expressed by such terms and phrases† as do most literally, properly, and generally signify an absolute and real destruction of being, such [such are the terms of] are *θάνατος*, *θνῆσκειν*, *ἀποθνῆσκειν*: death and dying are the most common expressions by which the last punishment of reprobates is described in Scripture. There are many hundred texts where death is threatened as the final punishment of sin; and the

* Admodum ingeniosus, dilucidus, et candidus est hic tractatus, at mihi rem minimè conficit.

† *Non est vivere, vita, sed valere*; Sic animæ interitus est, misere agere, solatio carere, degere *βλον ἀβλῶτον*.

reward of righteousness is no less frequently expressed by the terms of life, immortality, incorruption and salvation from death. As by life in the promises¹ is meant a true and real life, [though not a bare natural life,] or vital existence, but such an one as shall be blessed with perfection of happiness; so by death, where it is threatened as the final punishment of sin, may be meant a true and real death, and yet such an one as shall be extremely penal and miserable; as well in regard of the positive torments by which it may be (perhaps differently) executed, [both in respect of the degrees of pain, and in respect of the duration thereof] as in regard of the privation of that happiness of life which is promised to them that are saved; and whereof the damnable [damned] were capable under the same conditions.

Now, although the name of death in Scripture (beside the mystical or metaphorical senses of spiritual death in and unto sin) may be found sometime to signify a miserable life*, as in common speech it is sometime used: yet, 1 it is evident that this is not the proper sense of the word†; 2 that in those places of Scripture where death is mentioned for the last punishment of sin, it should or may be taken properly or literally, that is, for a real destruction of life, seems not improbable from divers other synonymous terms, whereby the same punishment is expressed; as by the verb ἀπολίσθαι, [word ἀπολέσαι] and the nouns ἀπώλεια, and ὄλεθρος, often used in the New Testament to this purpose, rendered sometimes destruction, sometimes perishing, sometimes perdition: *Fear not them that kill the body, but are not able to kill the soul; but rather fear him who is able, ἀπολέσαι, to destroy both soul and body in hell*²; which words, as they do necessarily signify that God is able to destroy both soul and body, so do they probably imply that he will so do to some sort of persons‡, else were not God to be feared upon this account: that which is known, or believed to be impossible, or *certè non futurum*, neither

¹ Rom. ii. 7. 2 Tim. i. 10. 1 Cor. xv. 50, 53, 54.

² Matt. x. 28.

---

* Eo admisso labefactantur pleraque cuncta annihilationis testimonia.

† In hujusmodi negotiis non tam ad vocabulorum proprietatem, quam ad loquentis propositum respicit qui sapit: illud autem ex adjunctis colligitur. Itaque, cum reprobis sensus assignetur (mœrore, ploratu, dentium stridore, &c. significatus) vocabula hæc absolutum interitum denotare non videntur; at miseriam, qualis iis obtingit, qui rebus improspere cedentibus exclamant, Perii.

‡ Hæc oppositis criticismis enervari possunt: verum opus non est; nam significationis rigor ad rem nihil facit.

may be feared with reason, nor can be without a contradiction; [for so I take it to be, at the same time to fear an evil, and yet to know, or undoubtedly to believe, it either cannot or shall never happen. It plainly appeareth therefore by this text, that God can destroy both body and soul in hell: and will do so, if he be not feared. The only question then is, what is meant by the word ἀπολέσαι, *to destroy*.] That the word ἀπολέσαι doth [does signify and that most properly,] most properly signify a real destruction [though not annihilation of the specifical being of the subject,] of the being of the subject, will not be denied, for so it is used ver. 39; and where else it is applied to a person, it generally signifies death in the proper sense, as in these places: Matt. xxvi. 52, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. Matt. xxvii. 20, τὸν Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. Marc. iii. 6, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. Luc. vi. 9, ψυχὴν σώσαι, ἢ ἀπολέσαι. Luc. xi. 51, ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ οἴκου. Luc. xvii. 26, ὁ κατακλυσμὸς ἀπόλεσεν ἅπαντας. Joh. xviii. 14, ἕνα ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. 1 Cor. x. 9, ὑπὸ τῶν ὄφρων ἀπόλονται. 1 Cor. xv. 18, κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπόλονται. 2 Pet. iii. 6, κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπόλετο. Jud. 11, τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπόλονται. The like destruction seems to be the expectation of the devils: Marc. i. 24, and Luc. iv. 34, *Art thou come, ἀπολέσαι ἡμᾶς, to destroy us?* This word, ἀπολέσαι, is often used to signify eternal destruction: *That whosoever believeth on him should not perish, μὴ ἀπόληται, but have everlasting life*¹. *I will give to them eternal life, καὶ οὐ μὴ ἀπόλονται εἰς τὸν αἰῶνα*². *As many as have sinned without the law shall perish, ἀπολοῦνται, without the law*³: ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ (1 Cor. i. 18), τοῖς σωζομένοις καὶ ἀπολλυμένοις εὐδοκία (2 Cor. ii. 15), ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις (2 Thess. ii. 10), μὴ βουλόμενος τινὰς ἀπολέσθαι (2 Pet. iii. 9). The words ἀπόλεια and ὄλεθρος are used to the same purpose. Matt. vii. 13. Rom. ix. 22. Phil. iii. 19. 1 Tim. vi. 9, αἰτνες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπόλειαν. 2 Pet. iii. 7, εἰς ἡμέραν κρίσεως, καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν. 2 Thess. i. 9. 1 Tim. vi. 9.

Another word of like signification, used in the New Testament to set forth the punishment of the damned, is the verb φθείρω, and the noun φθορά; signifying destruction by way of corruption properly: *If any man defile the temple of God, him shall God destroy (φθερεῖ)*⁴. The same word, indeed, in that verse and elsewhere, is used in another sense metaphorically, being applied to matter of sin; but where it is used for the punishment of sin, it signifieth destruction: *He that soweth to the flesh, shall of the flesh reap destruction, φθορὰν; but he that soweth to the Spirit, shall of the Spirit reap life*

¹ Joh. iii. 15, 16.

² Joh. x. 28.

³ Rom. ii. 12.

⁴ 1 Cor. iii. 17.

*everlasting*¹; where, as in divers texts forenamed, destruction is opposed to life everlasting, and therefore seems to signify that which is most opposite thereunto; namely, real and eternal destruction, so, [see] 2 Pet. ii. 12, ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ γεγεννημένα εἰς ἄλωσιν καὶ φθορὰν, [as natural brute beasts made] *to be taken and destroyed*; where the Apostle compares the final destruction of wicked men to that of brute beasts, which are taken and killed; and adds farther, by way of amplification, [explication] ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρῶσονται, which we translate, *shall utterly perish in their own destruction*: those words, *in their own destruction*, may signify either at or in the time of their own destruction; or that their destruction shall be of themselves, of their own procuring; or by an ordinary Hebraism, they may signify the extremity or perfection of destruction, as in the first threatening of destruction, *moriendo morieris* (מות תמות²), *In dying thou shalt die*, that is, certainly. Some other words there are of like signification used to this purpose; as κατασφάξατε, *Bring them and slay them before my face*³; but especially the word κατακαίειν, which signifies *exurere, to burn up*; τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ⁴. πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά: καὶ πυρὶ κατακαίεται⁵: which places, as they are now commonly interpreted, do all import, that the wicked shall at last be destroyed, after the manner of chaff and of tares; which are burnt up with a consuming fire. Such is the destruction of God's wrath, πῦρ καταναλίσκον⁶. This, doubtless, is the proper signification of the compound verb κατακαίω, and so it is used Heb. xiii. 11; Act. xix. 19; Rev. viii. 7. To this [these] may be added the word ἐσθίειν, Heb. x. 27, *certain fearful looking for of judgment, and fiery indignation, which shall devour the adversaries*, (ἐσθίειν μέλλοντος,) as fire devoureth stubble.

Divers of these words, with others of like sense, are used also in the Old Testament to express the final punishment of wicked men, especially in the Psalms and Proverbs; and though in most places there they may seem literally to be understood of the first death, not as it is natural, or as it is a general punishment, and consequent of Adam's sin, and of the corruption from thence derived upon human nature*; but as it is in respect of the time and

¹ Gal. vi. 8.² Gen. ii. 17.³ Luc. xix. 27; iii. 17.⁴ Matt. iii. 12.⁵ Matt. xiii. 30, 40.⁶ Heb. xii. 29.

* Per δεύτερον θάνατον intelligitur eventus extremum iudicium consequens, quoad damnatos; (quo de vertitur quæstio.) Illorum mors exprimitur, habent τὸ μέρος ἐν τῇ λίμνῃ καιομένην πυρὶ, Apoc. xxi. 8.

manner of execution a particular punishment of personal and actual wickedness, I say, though death and destruction threatened in the Old Testament do literally and primarily signify temporal death, yet are the same texts (probably at least) in a mystical, extensive, and superliteral sense, interpreted to speak of the second death or last destruction of the ungodly in [after the] the general and final judgment of man.

The phrase of the second death is peculiar to St John, in his Apocalypse¹, where it is four times used; and seems to signify no less than an absolute, utter, and final destruction of those persons and things which shall fall under the power thereof, as may be collected from Rev. xx. 14, 15: *And death and hell were cast into the lake of fire; this is the second death*, that is*, these things shall be [destroyed and be] no more. Δεύτερος θάνατος is a Rabbinical phrase, used for final and utter destruction by the Chaldee Paraphrast; such as was the destruction of Sodom and Gomorrah; whereto the lake that burneth with fire and brimstone, called the second death, doth plainly allude. [Rev. xx. 15, *And whoever was not written in the book of life, &c.*]

Now if [death, that is, the first death,] the first death, which is but a partial or temporary, yet a real destruction, and ἄδης, *Hell*, the intermediate state of surviving souls, be truly signified to be utterly abolished by being said to be cast into the lake of fire, which is the second death; then whatever else shall be cast into the same lake, so called, may reasonably be concluded to be utterly destroyed from the supposed signification of that phrase; that is, if *to be cast into the lake, which is the second death*, be [do signify] to be utterly destroyed, [as in chap xx. 14, it is supposed to do,] Rev. xx. 14, then why not so to be understood, Rev. xx. 15?

If it should be urged from the order of those verses, that 'it is said death shall be destroyed, before they that are not written in the book of life are said to be cast into the lake, and therefore they cannot die any more, it may be answered, that that destruction of θάνατος and ἄδης is spoken properly in reference to them who shall be found written in the book of life, who indeed shall die no more; but yet it is also true, that they who are not written in that book shall never suffer such a death as is there meant; *i. e.* such a death as

¹ Apoc. ii. 11; xx. 6, 19; xxi. 8.

* Minime vero. (παρερμηνεῖα.) Mors ibi, non alibi, durat; ibi existere est mori, ut in xxi. 8, confer xx. 10, 14.

brings to *ἄδης*, [consisting of a bare separation of soul and body, with the destruction of the body only,] but shall fall into a worse death, the second death, which is absolute and eternal destruction, as the Scripture elsewhere speaks; and instead of *ἄδης*, shall be cast into *γέεννα*, which is a word of like translation with that of the *λίμνη τοῦ πυρός*, being borrowed from the valley of Hinnom, where bodies were destroyed with fire.

[After consideration of the arguments from express texts of Scripture,] besides these arguments from express Scripture, it may be considered whether this opinion do not better agree with the justice of God*, especially with the great attribute of his mercy, so much magnified in Scripture; [than the contrary can be conceived to do?] for sure it is a very hard question, never well resolved [never yet resolved to the full and clear satisfaction] to the satisfaction of human understanding†, how such temporal offences as are committed by men in this world‡, under so many temptations and infirmities of nature, not generally relieved by a [perfect] sufficiency of auxiliary grace, (as the common opinion is,) should be justly punishable with eternity of extreme torments; which is a severity of justice far above all example of repeated [reputed] cruelty in the worst of men§, [whereas God himself seems to refer the justice and equity of his judgments to the reason of man, Ezek. xviii. 25] there being no man presumable so prodigiously cruel or hardhearted, [or revengeful,] that could endure to see (as God is supposed to do by the opposite doctrine) the worst of men, that had been guilty of the worst of crimes imaginable, and the greatest injury and despite to himself (to provoke and confirm his passion of revenge), suffer perpetually in an actual extremity of torments; but would in time be moved (if it were in his power) to deliver him, at least by destruction of his being [of being]||. [Besides to make this objection of this doctrine stronger against both the justice and mercy of God, it is to be considered, that by the ordinary doctrine of divines grounded upon Scripture, it plainly appears that they] considering also, by the ordinary doctrine of Divines, grounded

* *Hisce reponitur illud S. Pauli, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, Rom. xi. 33.*

† *Οὐδὲν χεῖρον τοῦ τοῖς λογισμοῖς τὰ πνευματικὰ ἐπιτρέπειν.*—Chrys.

‡ *Deus illo die τὴν δικαιοκρισίαν φανερώσει, Rom. ii. 5, interim in obscuro versamur.*

§ *Benignitati divinæ (nostro modulo intellectæ) nedum sempiterna, sed omniscunque pœna repugnare videtur: itaque periculosum est e divinis attributis argumentari.*

|| *Pœnarum itaque gradus sunt, alii aliis magis tolerabiles.*

upon plain Scripture, they are not only the [the very] worst of men*, of flagitious and contumacious lives, that will fall into that state of perdition, but a far greater multitude [far greater multitudes] of men, whose guilt is more venial, and but of ordinary degree, proceeding not so much from malice and obstinacy, as from infirmity, ignorance, negligence, strength of temptation, corruption of nature, affection, evil education, and example, with many other circumstances, both positive and privative, abating the heinousness of the guilt.

Sure the common opinion of eternal torments properly so called (though admitted different in degrees), hath so great an appearance of repugnancy to the essential goodness of God, and is by human reason† so hardly reconcilable thereto, that it is not to be accepted upon less terms, than plain demonstration from Scripture; much less should it be preferred before the contrary opinion equally, if not more probable from the same Scriptures, which are the now only certain and infallible rule of faith.

The incredibility [credibility] of this doctrine hath made some persons desperately doubt the truth of the whole body of that Religion, whereof this is supposed to be a fundamental article, which shows it to be a great scandal to human reason.

But, because the truth of the Scriptures hath been sufficiently cleared by the highest arguments of human reason [credibility], this doubt will appear to be altogether irrational if this doctrine can be demonstrated from Scripture. [But whether it be to be done, or not,—as also, whether upon comparing] but whether that can be done, and whether, upon comparing the chief texts on either part, the ordinary conclusion will appear more [the most probable] probable, is the question now under examination [shall be further examined hereafter].

In the mean time that sense of the forementioned texts, which seemeth to favour the more merciful opinion, may receive some confirmation by some ordinary postulates [postulata], which are no other than the ordinary dictates of irrefragable reason. [As]

I That the most literal sense‡ of Scripture text hath a just

* Non omnia reteguntur, ast illa præsertim e multis quæ peccantibus terrorem incutiunt et ad praxin eliciendam conducunt.

† Multa nobis videntur, quæ non sunt.

Dignare tu ista nescire.—Hier.

Τὰ γεγραμμένα λέγε, καὶ οὐ κινδυνεύσεις.—Athan.

‡ Recte, si non ex vocabulorum sono, sed ex loquentis proposito sensus literalis æstimatur.

claim to be preferred before any other that is figurative, or mystical, as oft as it may be admitted without repugnancy to, or incongruity with, the context and scope of the same, or the clear [and certain] evidence of other texts.

2 That such texts of Scripture as are in number much the fewer* [both the fewest], and in phrase more obscure and allegorical, are, by a just interpretation, to be reconciled to such other seeming opposite texts, as are more in number, and more clear in phrase and signification, [rather than] than *e contra*.

3 That when [where] any text of Scripture, in the literal sense, doth seem to signify any thing disagreeable to piety, or the nature of God†, there another spiritual, mystical, or qualified sense is to be preferred, and the letter not to be insisted on; which rule perhaps may be applied to some of the texts which are to be produced for the second opinion, as seeming in the letter repugnant to the goodness of God, as was before objected.

[And] I conceive it may appear to them [him] that shall compare, without prejudice, the places already quoted on the one side, with those that are to be quoted on the other, that the opinion hitherto defended hath much the advantage from both the former rules. [For first]

1 The literal sense of the texts already named doth clearly favour that opinion. [And]

2 The respective opposite texts, both for number and clearness of phrase, [for the most part] do seem to be much inferior. But [but, then] whether the literal sense of the texts alleged for the favourable opinion, be not reconcilable to the necessary sense of those texts, which are to be brought on the other side, shall be examined in particular, when one motive more of inclination to this opinion [to the opposite] shall have been propounded, [which is: That this favourable opinion seems much to allay and abate].

It seemeth much to allay the scandal of these vexatious disputes‡, [which have so much disturbed the peace of the Western Church for 1200 years, *i. e.* from St Augustine's time, and do still continue between,] which are between the Lutherans, Arminians, Remon-

* Unus locus animas indigitans in poenis superesse, multis præponderat ejus aliqualem interitum significantibus: sicut unum argumentum affirmans multa negantia destruit.

† Male applicata hæc regula totam pessundabit Theologiam.

‡ Vult e commodis æstimari veritatem; nimis hoc popolare—*facile quæ credita prosunt credimus*.

strants, and other parties of Christians, and their respective adversaries, about the doctrine of predestination (*viz.* election and reprobation), universal redemption, universal grace, free-will, &c. [And this, I think,] this will soon appear to any considering mind, that will apply this favourable opinion to these disputes *

For Almighty God to choose and decree some particular persons freely, without respect to [of] foreseen works, to an eternal state of happiness in another life (as well as he hath certainly done to many [any] temporal privileges and felicities in this life), and to pass by others and leave them to final destruction†, with other creatures, without respect to their sin, according to the Supralapsarian doctrine of the Contra-Remonstrants, hath no colour of injustice or culpable partiality. Or to decree most men, corrupted and vitiated with original sin (according to the Sublapsarians), to the just consequent [consequence] of a penal destruction, and to choose some few for the glorification of his goodness and mercy to an unmerited reward of everlasting life; and to decree to fit them thereto by special and effectual grace, [or such as he foresaw by his infinite wisdom would prove more than sufficient to their conversion;] is a dispensation of divine sovereignty that reason hath nothing to object against.

Neither hath the punishment of personal sins (however abated by any circumstances in number, quality, temptation, or defect of auxiliary grace), with everlasting destruction, and the utter privation of a felicity no way due to them, any appearance of rigour in it.

From which the most moderate conclusions of either party of disputers about these decrees is very hardly to be defended, upon the contrary supposition of eternal torments to be inflicted upon the reprobates.

[SECOND PART.]

[Having now proposed the plea, that is to be made on the one side, it remains to inquire what texts of Scripture are to be alleged on the other, *viz.* for the affirmative of the first, and the negative of the second, in the question, as it was propounded, *i. e.* that the damned, &c.] It remains to consider texts of Scripture which may be alleged to prove, that the damned shall abide in everlasting torments, and never be utterly and really destroyed.

The general force of all texts that can be instanced [alleged] in

* *Emolliret hæc sententia, non prorsus expungeret istas disceptationes.*

† *Etiam multa sunt incommoda, nemini non satis obvia, quæ animarum annihilationem vulgo credita sequerentur: multa commoda (latius patentia, et potioris usus) vulgarem sententiam consequuntur.*

for this conclusion must necessarily lie in the terms that signify the perpetual duration of this punishment, variously expressed.

[And before] before I come to the particular instances, I shall premise this consideration; viz. that it is nowhere plainly denied, that the reprobate shall be destroyed, as, in many places before-mentioned, it is affirmed that they shall, [or that they shall not be partakers of an immortality or *incorruption*]: 2. nor is it any where plainly affirmed that they shall live for ever; [which things seem to be the privileges of the elect sanctified persons;] but in many places it is declared that they shall die [that they shall be destroyed]; which is at least a seeming advantage to the former opinion. [Let us now come to consider those pleas, wherein the perpetuity of torments, and consequently of the life of the reprobates, seemeth to be asserted. And first we shall set them down all together; and then consider how they may be interpreted, without opposition to the contrary doctrine, Matt. xviii. 8; Matt. xxv. 41; and xxv. 46.]

The places of Scripture for the perpetuity of torments, and consequently of life for the reprobates, and how they may be interpreted without opposition to the contrary doctrine—

Matt. xviii. 8, *These to be cast into everlasting fire*, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον; xxv. 46, *Shall go into everlasting punishment*, εἰς κόλασιν αἰώνιον;

Marc. iii. 29,—*against Holy Ghost hath never forgiveness, but is in danger of eternal damnation*, αἰωνίου κρίσεως;

Marc. ix. 43, 44,—*Hell fire that never shall be quenched*, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον¹, *where their worm dies not*, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται;

2 Pet. ii. 17, *Mist of darkness reserved for ever*, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται²; so also Jude 13.

Rev. xiv. 11, *Smoke of torments ascended up for ever*, εἰς αἰῶνα, *and they have no rest day and night*, οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν;

Rev. xx. 10, *Cast into the lake of fire and brimstone, where θηρίον καὶ ψευδοπροφήτης βασιανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*.

These are the chief of those texts of the New Testament* which can be alleged for this side of the question; and if these be capable

¹ Vide vers. 45, 46, 48.

² Jude 13.

---

* Alia loca sunt, quæ illorum interpretationem ad vulgarem sententiam fortiter trahunt.

of any fair reconciliation with the forementioned sense of the texts that have been alleged on the other side, I doubt not but that all the testimonies that can be alleged from the Old Testament* to this purpose, or from any other place of the New, will receive solution by [from] the same or like interpretations.

Now, toward a general answer to most of these texts, it may be considered that the respective words and phrases in them supposed to signify eternity in the proper sense, as αἰώνιος, εἰς αἰῶνα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, do not always in Scripture (and therefore not necessarily *ex vi vocis*) signify an absolute eternity, but either a long time †, or an irreparable state of things, or during unto the cessation of the [of the being of the subject] subject or state [state of things], whereto they are applied.

That the Hebrew words לעד, לעולם, לעולם, and the Greek phrases by which they are rendered ‡, are frequently used [in the Old Testament in this limited sense] in this sense, is too well known to need any confirmation by particular instances. Now that the same Greek words in these places of the New Testament should not be taken for an absolute eternity, but rather interpreted in some such other sense as hath been mentioned, [in] the forementioned arguments (whereto that sense of these texts seems not to agree) may be urged; but that [but if] they should or must be so understood in these places, remains [it remains] to be proved by other arguments than that which is contained in the letter of those phrases, which do not necessarily import that sense. And if that sense be not the necessary import of those phrases, which are the only argument from Scripture to confirm this doctrine, the opposite conclusion will yet stand fair for truth, though no more were to be said to the particulars.

But because this general answer will not exactly fit all the places

* Isai. xxxiii. 14, *Who shall dwell with everlasting burnings?* Dan. xii. 2, *Some to shame and everlasting contempt.*

† Iste sensus hic non quadrat: nam si per tempus aliquod longiusculum igneæ isti torture superesse possint animæ, quidni semper possint?

‡ Non ex vi mera vocis αἰωνίου (etsi non alia forsan habetur, quæ æternitatem designat) sed ex mente loquentis prudenter æstimata colligitur æternitas poenarum. Quoniam ideo adjungitur, ut terrorem augeat; et quoniam vitæ æternæ opponitur æterna poena. Neque probabile est in eodem loco vocabuli unius adeo disparem sensum intelligi. Simplicem populum alloquebantur Christus et Apostoli, quibus argutulæ distinctiones, et hujusmodi effugia non patebant. Auditoribus itaque suis eos hanc de poenis æternis sententiam imprimere voluisse vix dubito (alias hæc vocabula non adhibuissent).

which have been cited, we shall therefore consider them severally by a more particular examination of each distinct phrase, that may seem to bear the supposed sense.

The first of these phrases is that of *everlasting fire*¹, [which by many interpreters is not understood to speak of the fire of hell; but of the fire by which those cities were destroyed]. The last of these places, wherein Sodom and Gomorrah are said to suffer the vengeance of eternal fire, is, by most interpreters, understood not to speak of the fire of hell, but of that fire by which those cities were destroyed, which was only an example, *δείγμα*, or type of hell-fire; neither do they understand that phrase, *αἰώνιον πυρὸς*, to signify an eternal burning of the fire, but of the utter destruction and consumption of those cities by that fire, never ceasing to burn till it had utterly destroyed them. So are destructive judgments in Scripture usually expressed by fire; and this must needs be the sense of the Apostle, if either the buildings of the city or the bodies [body] of the people be understood to be the matter of that fire; or if the fire there meant be indeed that fire and brimstone which was poured down from heaven upon them, according to the letter of the history, [and did not endure for ever;] which it is something hard to imagine was not meant by the Apostle.

Besides, whether the fire of hell should there be [literally] understood may be questioned upon another doubt that is made, *scil.* whether any persons before the last judgment are cast into that fire, whereinto (it seemeth by their own words who certainly understood their own condition) the devils themselves (for whom it was prepared) are not yet cast: *Art thou come to torment us before our time*? And the same St Jude saith, *They are yet but prisoners reserved in everlasting chains under darkness unto the judgment of the great day*³; which seemeth to imply that they are not yet under the execution of their doom.

Now if the phrases [phrase] of everlasting fire in this place be only meant of a destructive fire, it remains doubtful why the same phrases may not be so interpreted in the other cited places of the Evangelist [Evangelists], which do indeed speak of another fire (*viz.* the fire of hell), but such as may be no otherwise said to be everlasting than that is, which came from heaven. This interpretation may be adhered unto till it shall be made appear, from other texts

¹ Matt. xviii. 8; xxv. 41; Jude 7.

² Matt. viii. 29.

³ Jude 6.

than these, that the fire of hell shall burn everlastingly* And yet if that could be proved, it doth not necessarily follow that those that are cast into it must do so too. If God will have that fire to remain as a perpetual monument of his own justice and wrath, and of the reprobates' destruction, it follows not that they must for ever be kept alive in it.

Concerning the phrase of everlasting fire, four [these four] things may be considered :—

1 That the word fire, as most divines have resolved, in that phrase is but a metaphor, and is not to be taken in the proper and vulgar sense for elementary or culinary fire.

2 That the word αἰώνιος doth not primarily, much less perpetually, signify everlasting.

3 That fire is a destructive thing, seldom or never used in Scripture by way of threatening, but as an instrument or expression of destruction.

4 That in all the cited places, this everlasting fire is opposed to life, as Matt. xviii. 8, *Better to enter into life maimed than whole to be cast into everlasting fire*. Now the most proper opposite of everlasting life is everlasting destruction; why may not therefore fire, which is a destructive thing, be taken for destruction in the proper sense; and the phrase of everlasting fire be understood of everlasting destruction, according to the express text, 2 Thess. i. 9, *Shall be punished with everlasting destruction*, (δίκην τίσουσιν ὀλεθρον αἰώνιον)?

This sense of the words *everlasting fire* agrees most exactly with all those texts mentioned in the first part [of this discourse], declaring the utter destruction of the damned; and seems to be the proper meaning of another phrase used in some of the texts alleged to the same purpose with this, viz. that of *unquenchable fire*, πῦρ ἀσβέστον¹, or fire which shall not, or can never be quenched; which phrase signifies no more necessarily than that that fire shall not go out, or be put out, till the matter or fuel on which it seizeth be consumed or destroyed. So is the same phrase used by the prophet Isaiah lxvi. 24 [as shall be observed again by and by]. And this is confirmed to be the plain import of our Saviour's meaning from other places, where the same phrase, and to the same sense (as most interpreters understand it) is used: Matt. iii. 12, Luke iii. 17, *Shall burn up the chaff with unquenchable fire*, ἄχυρον κατακαύσει πῦρ ἀσβέστον.

¹ Mark ix. 43, 44, 45.

* Hoc illud Marci significare videtur, ὅπου τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, Mark ix. 48.

In like manner, in the parable of the tares, *The reapers shall bind them in bundles, and burn them*¹, πρὸς τὸ κατακαύσαι αὐτὰ*, in which places (besides the force of the word κατακαύσαι, *exurere*, to burn up) it is to be observed that the materials of chaff and tares (to which the reprobates, οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, are compared) are such as admit no everlasting duration in the fire, though they be such as be very capable of everlasting, *i. e.* utter and irreparable, destruction by it.

The next phrase to be considered is that of everlasting punishment: *These shall go into everlasting punishment*², εἰς κόλασιν αἰώνιον, *but the righteous into everlasting life*; [and therefore most literally it seems to signify everlasting death] where, being opposed to everlasting life, it should signify everlasting death; and if the word αἰώνιον must be there interpreted everlasting (which yet is not absolutely necessary, that word having another signification as proper), yet doth it not formally [firmly] prove the everlasting duration of torments; except κόλασις doth necessarily signify a tormenting punishment, and cannot be understood of a privative punishment, such as is that of everlasting death or destruction. But surely neither the Greek word κόλασις†, nor our English word punishment, are so to be restrained; but are used generally and indifferently for any manner of punishment: and undoubtedly, if death or privation of life be allowed to be a punishment, then everlasting death or everlasting destruction may be truly called everlasting punishment.

Obj.—Hereunto it will be vulgarly objected, that a man that is absolutely dead or destroyed is not capable of punishment, and therefore cannot be said to be everlastingly punished.

Ans.—1 The text doth not say the wicked shall be everlastingly punished, or that they shall be or remain in everlasting punishment, but that they *shall go into a punishment* which shall be *everlasting*‡; and such is the punishment of everlasting death.

¹ Matt. xiii. 30.

² Matt. xxv. 46.

* Κατακαίειν non necessario designat exurere; sed vel simpliciter urere, vel acrius urere. Nihil vocabulis flexibilis.

† Κόλασις pœnam afflictivam designare solet; et hic talem intelligi multa arguunt. Alibi significatur per ὀδυράσθαι (Luke xvi. 24, 25), βασανίζεσθαι (Rev. xx. 10; Matt. xviii. 34; viii. 29, Luke xvi. 28; (where hell is called τόπος βασάνου), per κλαυθμόν et βρυγμόν ὀδόντων (Matt. viii. 12; xiii. 42, 50; xxii. 13; xxiv. 51; xxv. 30, &c.; Luke xiii. 28): idem gehennæ et ignis nomina subindicant; iste locus est torturæ, hic res torquens.

‡ Mira est hæc subtilitas. Quid aliud est ἀπέρχεσθαι εἰς κόλασιν quam κολάζεσθαι, pœnæ subli, vel pœnam incurrere? annon ἀπέρχεσθαι εἰς ζωὴν est vita potiri et frui?

2 This objection supposeth, that no man may be reasonably said to suffer, or to be punished in or by that which he doth not actually feel or know of; by which supposition we must conclude all madmen and fools not only free from their reputed infelicities, but also to have a real advantage from that which is the greatest of them.

Hence also it will follow, contrary to Scripture and to common estimation, that men are incapable of rewards and punishments in this world after their death, because they are not actually and personally sensible thereof: then the condition of posterity, fame, and infamy, and the utmost [utmost degree] of honour and reproach to the body, or name, are things of no concernment to the dead; and then the desire or fear of these things is perfect folly.

If privation of possible felicity be, in true account of reason, an absolute nullity [an absolute to them] to them that perish, then the fear of it is unreasonable; for surely that which is no evil to a man, when it happens, is not reasonably to be feared; whence it would follow also that the desire of everlasting life should not be reasonable, because it cannot but be reasonable to fear the privation of a reasonable desire. The Sadducees, and such heathens as believed neither the immortality of the soul nor resurrection of the body, did notwithstanding as reasonably fear infamy and reproach after their death, as they did desire fame and honour.

Nor can death itself, upon this supposition, be rationally esteemed a punishment, or a thing to be feared by them who thought they should die totally and finally; for if nothing be a real evil but what is felt, or at least accompanies the being of the patient, then absolute death can be none; and, consequently, can be no punishment nor thing to be feared. [But were I confident of the opinion, for which I am now but sceptically disputing: I should yet as much fear the punishment of everlasting death, as I do or can desire the reward of everlasting life; which is indeed no more than to fear the loss of that, which I do above all things desire.]

If this interpretation of everlasting punishment may be allowed, that other phrase of *everlasting judgment*¹, αἰώνιον κρίσεως*, will surely prove of as little force to confirm this conclusion of eternal torments. For this phrase is clearly capable of the same interpreta-

¹ Mark iii. 29.

---

* *Kρίσις* est vocabulum metonymicum iudicii denotans effecta, quæ sunt tradi τοῖς βασανιστοῖς, et supplicium subire.

tion with that: everlasting judgment imports no more than everlasting punishment, or an irreversible judgment with an execution thereupon unalterable.

The next phrase to be examined is that of *the worm that never dies*, which is a prophetic phrase*, that hath no certain relation to the agonies of a guilty conscience (as many interpreters, upon the supposition of this common opinion, have only conjectured), but is rather to be understood of an absolute destruction¹; being an apt and easy metaphor taken from the destruction of mixed bodies by worms†; and so this phrase doth rather confirm than oppose the opinion for which I am arguing. The worm is a corruptive thing, breeding out of and producing the destruction of a body; and the not dying thereof signifies no more to common sense than that it dies not, or is not to be killed, till the subject in which it breeds be consumed or destroyed, [with which it must necessarily die]. So is the same phrase used by the Prophet, from whom it seems to be borrowed, Isaiah lxvi. 24, *For their worm shall not die, neither shall their fire be quenched*. The Greek text in the Evangelist is the same with the LXX; and that text of the Prophet, though it may be mystically interpreted to signify the punishment of hell, yet doth it literally speak of a present visible punishment of bodies in this world, as is evident from the first and last part of the verse. [Where it is said first, that the saints and all flesh shall come forth to worship before the Lord, and shall go forth and look upon the carcasses of those worm-eaten adversaries, and that they shall be an abhorring to all flesh.] I acknowledge that destruction to be a type of the eternal destruction of the reprobate; and therefore the same phrase is borrowed to express this, as the word Gehenna is borrowed from the cruelties executed in the valley of Hinnom: but that the phrases of the worm that never dieth, and the fire that shall not be quenched, being applied by our Saviour to the punishment of another life, should be taken κατὰ τὸ κυριολογούμενον, as Grotius saith, I know no reason beside the supposition of the common opinion, which is here examined.

¹ Mark ix. 44, 46, 48.

* It is σκώληξ αὐτῶν, which is emphatical.

† Absolutam vermis permanentiam verba præ se ferunt; et locus iste poenæ æternitatem non tam probare, quam supponere videtur; ejusmodi hypothese prophetæ verba accommodans.

And if that supposition be the only ground of the common interpretation, it will be very unreasonable to urge that text to confirm the supposition.

It seems indeed, by the other texts which Grotius there quotes, that the expression of future punishment by fire and worms was frequently used among the Jews ; but what ground they had to imagine an eternity of torments expressed by these phrases, I yet know not.

The following verse in the Evangelist (Mark ix. 49)* seemeth to favour that interpretation concerning a perfect destruction which I give it, in these words ; for *every one*, πᾶς (supply αὐτῶν, of them) *shall be salted with fire*, πυρὶ ἀλισθήσεται, ἀλωθήσεται, or ἀναλωθήσεται, i. e. shall be consumed or destroyed, like to the ὀλοκαυτώματα, as Grotius shows from the word נמלח, Isaiah li. 6, where we also translate, *The heavens shall vanish away like smoke*, after Junius ; the vulgar Latin reads *liquiescent*, the heavens shall be dissolved or *melted like salt*. So Jer. xxxviii. 11, the word מלחים is used for *vestimenta detrita seu evanida*, as Junius translates ; *putrida quæ computruerunt*, so the Vulg. Latin. There is also a salting, πρὸς ἀφθαρσίαν, to preserve from corruption ; and so shall all the righteous be salted, not with fire to destroy them, but salt to purify and preserve them.

This interpretation of the words is very probably confirmed by Grotius ; and followed [by the learned] by his friend, Dr Hammond ; and allowed by Gataker, in his learned English notes upon Isaiah li. 6.

Another phrase urged to confirm this opinion is that of *everlasting darkness*¹, ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα†, where, if by darkness be meant death, those texts will rather confirm than oppose the opinion of absolute destruction. And that death in a proper sense doth resemble darkness, and is thereby expressed, as well in sacred as in profane writings, may be shown from sundry texts [from more texts than these ; which for instance may be seen] :

Job x. 21, 22, *Before I go whence I may not return, even to the land of darkness and shadow of death.*

1 Sam. ii. 9, *Wicked shall be silent in darkness.*

Ecl. xi. 8, *Remember the days of darkness.*

Ps. lxxxviii. 6, 12, *Thy wonders known in the dark.*

¹ Jude 13 ; 2 Pet. ii. 17.

* Ex loco isto obscuro difficile quicquam infertur.

† Est σκότος τὸ ἐξώτερον, ubi κλαυθμός, &c. Matt. viii. 12 ; xxii. 13 ; xxv. 30.

Job xvii. 13, *I have made my bed in darkness.*

Ecc. vi. 4, *He departeth in darkness; his name covered with darkness.*

Also all places [and likewise in all places] mentioning the shadow of death; as, on the contrary, life is often expressed by light.

The remaining texts, and those in appearance the strongest [much the strongest that are to be alleged for this opinion] for this opinion, are out of Revelations, concerning which book it is evident that the phrase is altogether prophetic, *i. e.* poetical or mystical [and hyperbolic], for the most part borrowed from the old Prophets, and is not reasonably to be understood in a literal sense* [Such in particular is that description of destruction which is found.] Rev. xiv. 10, 11, *Smoke of torment ascending for ever and ever; and they have no rest day nor night*; this description of divine judgment is borrowed from Isaiah xxxiv. 9, 10. It is plain this is a description [that all this is but a rhetorical description] of an extreme and long-lasting desolation of the country there threatened [from the following words: *From generation to generation it shall be waste; none shall pass through it for ever and ever, &c.* to the 16th verse. This being the plain sense of the Old Prophets, agreeable to the like expressions elsewhere used by the same, and other Prophets, as Jer. vii. 20; why may not, &c.] the like, Jer. vii. 20. Why may not the Evangelical prophet be understood in a like sense here, and in other like places, as Rev. xviii. 8, 9, 18, xix. 3, 20; [as Rev. xix. 3, with xx. 14]? which texts, according to the judgments of most learned interpreters, speak not of that judgment which shall be executed upon the wicked after this life, but of a temporal judgment, in the world, which was [in this world] to come upon Babylon, *i. e.* Rome, Heathen or Popish; so Grotius, Dr Hammond, &c.

But if the punishment here described be to be understood of that which is to follow after the last judgment, (which is not so prophetic, and therefore not so probable a sense,) yet it may be answered that no expression used in any of those texts doth necessarily signify an absolute eternity of positive torments or punishments, but may be all understood only of such a continuation of them, as shall be without intermission for so long a time as the patient [patients]

* Excludendo huic effugio adjici videtur, ἐνώπιον τῶν ἀγίων ἀγγέλων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρχίου, quod statum futurum (aut saltem invisibilem) innuere solet: uti Luc. xii. 8; Matt. x. 32; Apoc. iii. 5.

shall remain alive*; which may be a long time without being absolutely eternal, and yet be therefore called so, as frequently those words *everlasting* and *for ever* are used.

[Moreover] the same answer may be made to Rev. xx. 10†, *Tormented night and day for ever and ever*; which place, compared with its parallel, Rev. xix. 20, *Both cast alive into the lake of fire*, seems not to be meant of the last final punishment, which shall be executed at and after the day of judgment; nor yet of hell, *i. e. Gehenna*, into which none ever were cast alive; but rather of an extreme and notable destruction that shall in this world, or before the day of judgment, befall the persons or states of men, enemies to God and his Church [whoever they be who are there meant].

But what the proper meaning of those places is, and of whom they are to be understood, [I shall not so much as attempt to show; my utter despair of understanding that book having much discouraged me from the studying thereof] the uncertain understanding of the book makes me not attempt to show.

Indeed these texts of the Apocalypse are the only places which do seem expressly to assert an eternity of torments remaining for the damned; but whilst I consider, 1. that they are but two or three‡; 2. these opposed by so many hundreds§ [which are to be alleged out of both Testaments against this sense, that is, for an absolute death and destruction], which speak for an absolute death or destruction; 3. that these are the words of an obscure prophet, who is not to be understood literally||; I am, by the postulates before mentioned, much restrained from concluding any thing from these places concerning this doctrine¶.

Obj.—If to the general answer concerning the limitable sense of those phrases *for ever* and *everlasting*, it should be objected, that a

* Vehemens ista tortura si unquam destruere possit, statim destructura videtur animas subeuntium; neque limitari debent ejusmodi vocabula (*εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων*, &c.) nisi ubi specialis apparet ratio. (Annon fluctuare videtur author inter poenam nullam et diuturnam?)

† In hoc loco bestia et pseudo-propheta (cum ipso diabolo seductore) versantur, et poenam subeunt in lacu igneo ac sulphureo; qui certe locus est, ubi post judicium extremum reprobi partem habent (Apoc. xx. 14; xxi. 8) itaque nullo modo detorqueri potest hic locus ad judicia temporalia.

‡ Aut tribus testimoniis conficitur omne verbum, Matt. xviii. 16.

§ Multa novit vulpes at canis unum magnum.

|| Non vult, opinor, hunc librum prorsus inutilem esse. Nusquam clarius quam in hac re loquitur.

¶ Non opponuntur (dicat aliquis) sensu, at sono tenus opponi posse videntur.

like interpretation of the same words may seem to make void the article of everlasting life, which is the great promise of the Gospel :

Ans.—There is not the like reason so to interpret those promises :

1 Because there are no other texts in the Gospel which do so much as seem to oppose the absolute sense of eternity in those promises ; whereas there are (as hath been showed) a far greater number of texts in the New Testament which do seem to oppose this sense in the threatenings.

2 Because the doctrine of eternal life in the proper sense is in reason much more credible than that of eternal torment, and doth not oppugn any other doctrine of Scripture, or any attribute of Divine Majesty, as this doth, but contrarily doth much confirm and magnify the great article of God's goodness.

3 That the promises of everlasting life are to be understood properly is irrefragably confirmed by other texts, which do expressly declare that the righteous shall not die, nor be hurt by the second death ; shall not perish, but shall be immortal ; which negatives do necessarily confirm the truth of that article concerning eternal life in the proper sense *

Nor doth this doctrine [concerning the destruction of the soul, as well as of the body,] contradict that of the soul's immortality in the philosophical sense, which can be no more than that it is neither corruptible from any principles of its own, nor yet destructible by any created power ; according to the words of our Saviour : *Fear not them that can kill the body, but are not able to kill the soul ; but fear Him who is able to destroy body and soul in hell*¹. And sure no man doth doubt, but that God is able to destroy the soul as well as the body ; and to say he can, but will not do it, is a begging of the question, and a seeming contradiction to the sense of our Saviour's words.

[THIRD PART.]

Having now confronted and examined the texts on both sides toward the resolution of this question, nothing remains as to the

¹ Matt. x. 28.

---

* Quin Deus animas nostras ad nihilum redigere valeat, ambigit nemo : at secus statuisse videtur, immortalitatem omnibus promerente Christo, beatam si volent, alioquin miseram. Dicitur *is καταργῆσαι θάνατον*, 2 Tim. i. 10 ; 1 Cor. xv. 26. Vide 1 Cor. xv. 22 ; (*Sicut in Adamo omnes emoriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur*) Rom. vi. 23.

intention of the present inquiry, which was projected to extend no farther than the infallible testimonies of Holy Scripture.

As for tradition, as well profane as ecclesiastic, it must be acknowledged the later [latter] opinion hath much the advantage; though it be more than possible to show that it [Tradition] hath not been absolutely universal.

Among the Heathens it was far from universal, as appears from the known opinions of some sects of philosophers against the immortality of the soul.

Among the Jews it was denied by the Sadducees, and is at this day by many of their Rabbins, who deny the resurrection of any but Jews.

Nor hath this opinion been universally believed by Christians; as is known from the doctrine of Origen, and his followers called Origenists.

And St Austin mentions some in his time who did not believe the perpetuity of infernal torments; and though he usually doth assert it himself, and doth frequently defend it* from objections, yet doth he somewhere [sometimes] seem to doubt it; as, for instance, *Lib. de Serm. Dom. in Monte*, Tom. iv. *supra* Matt. xxv. 26, where he hath these words: *Non exies inde donec solves novissimum quadrantem, i. e. Semper non exiturum esse, quia semper solvit novissimum quadrantem, dum sempiternas pœnas peccatorum terrenorum luit; neque hoc dixerim, ut diligentiores tractationem videar ademisse de pœnis peccatorum, quomodo in Scripturis dicuntur æternæ, quanquam quolibet modo vitandæ sunt potius quam sciendæ.*

But my business is not to inquire what hath been delivered by men, but what is declared by infallible Scripture concerning this point, [concerning the same, which having briefly dispatched, I leave the determination of the question to the consultation of better judgments than my own. *Dissero, non assero; hæreticus esse nolo*] submitting determination to better judgments†.

* * * * *

* Enchir. cap. 12. De Civ. D. xxi. c. 17, 18.

† Verum ad hujusmodi determinandas controversias nequaquam aspernanda videtur ecclesiastica traditio: quippe non adeo statim et passim prævalitura videtur hæc sententia (rationi minime adblandiens) nisi Apostoli discipulos suos ita docuissent: neque respuendus est generalis hominum consensus, qui Scripturæ verba, juxta sensum communem accepta, vulgari sententiæ favere commonstrat.

SERMONS, &c.

ATTRIBUTED ON DOUBTFUL GROUNDS TO
BARROW

I. FOUR SERMONS FROM MSS. IN THE LIBRARY
OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

[*For some account of these Sermons see General Preface.*]

SERMON I.

THE PREPARED SERVANT.

MATT. XXIV. 46.

Blessed is that servant whom his Lord, when he cometh, shall find so doing.

WHEN you see almost a whole prophetic chapter intimating events, some nearer, some farther off, but with a cloud about it for light to break a little out and then retire again; when you see here a servant with a trust, there a Lord coming in very different conjunctures to require an account of that trust; you will easily conclude upon your first perusal of this text, that my design is to address in the deliberative way. And here I premise two things.

1 That though our Lord had foretold the destruction of Jerusalem with such amazing circumstances, that rather spectators of a scene of miseries than auditors, they might almost fancy that they then saw the temple falling and the whole nation scattered like chaff or dust with a whirlwind; yet some events he overcast with an expression somewhat more reserved, and made it neither night nor day, coming in a kind of cloud even then, before he came in brighter clouds with glory to judge the world. For though our inquiries into the works of God's creation may be safe and innocent, yet may we not presume to give our curiosity the liberty to invade the secrets of his government.

2 That it is our interest to be ignorant of events. I do not here assign the common reason, that future miseries foreseen would so invade our fancy, as to rob us of all the pleasures of what at present we enjoy; or that foreknown events, whether they are ill or good, do not so much affect our fears or hopes, as stupify; but if the uncertainty of our Lord's coming shall better prepare us to receive Him when he comes,—the wise, the good, the great, the humble, the men of resolution, the meek, the charitable, might be almost ambitious to be ignorant. For should we know the hour, either of the

world's dissolution or our own, divers considerable virtues would lose no small advantages of improvement. If the assurance either of a longer life should tempt us to take later measures, or of a shorter to take none at all, prudence must move within a very narrow sphere; and if we knew what must inevitably befall us in our life, or what advantages death shall make, what would become of that noble virtue, resignation, and our daily prayer, *Thy will be done?* We prepare, but what?—not any thing worth our Lord's acceptance: it is the preparation which is more valuable to Him than our poor entertainment. He is more prepared who is more virtuous; he is more virtuous who is longer so; and he is longer so who all his life is so; and he will all his life be so, who only lives that he may die.

Since it never can consist with our interest to trust events which are uncertain, let us advise,

I. How far it may be safe to trust to this uncertain life, which is almost gone before we know we live. That we live, we know by little else besides the mean pleasures of the brutal part. Time is passing swift as thought, and they are inconsiderable points which part it from eternity. We try to apprehend the little fugitive, the moment, but some changeling moment, somewhat like it, still claps in between, and so eludes at such attempts. If this little point of time thus puzzles thought, what will eternity do? And yet this is the slender, slippery indivisible which the careless servant trusts, and calls it his. Because we live, we think we can at any time repent; the wildest inference that can be made. The favour that we live, lays upon us an obligation to repent—that proposition is true; life puts it in our power to repent when we will—that proposition must be admitted with great caution. Life may or may not put it in our power; we may or may not use that power. One little turn of a thought can wheel about your argument, and give it to you safe and good reversed. For so your argument should move,—repent because you live; but see how vice, according to its usual way, imposes upon reason. Never was so advantageous an opportunity to frame a very good argument so much abused, and that for two reasons.

1. Life and repentance are both of them future contingencies, equally wrapped up in dark; and though if we live, we are in the possession of our advantage, yet no mortal man can give us tolerable security to-day, that we shall live to-morrow. And so the very design of the thing shall be destroyed by a bare possibility of what may never come to pass. But,

2 A worse difficulty than this entangles us. For suppose (not grant) that we shall live a little longer, we can by no means be assured that we shall ever think a sober thought. To think inconsistently, is scarce to think; and not to think at all, is scarce to live. What is the necessary connexion between the union of soul and body and the will's elicit acts, or the commands of reason? The mind is an immortal being, but its thoughts claim no such immortality. While thoughts are roving hither and thither, fugitives and vagabonds, the body, though alive, is but an empty house, the master of the family never is at home. To eat, and drink, and sleep, and think no more, is but the shadow of an animal life, scarce worth inserting into the history of little insects.

To-day it may be in our power to lay a plan or scheme of some good design, which we may never think of more, and former inclinations may be diverted by new emergent circumstances, as biasses by very little inequalities. We may, perhaps, to-morrow think again; but neither does a supervening thought always, like some new weight added to the wheels, make the first thought more intense; but one thought languishing away, may be the infirm parent of another weaker thought, till at last it be no thought at all. Why good thoughts may at this rate grow sick, and pine, and die away, reasons may be assigned (if they would do ill men any service) even by those who solve effects of nature in a mechanic way. For where habitual vices, by repeated acts, grow every day more impetuous, it is but reasonable to expect that better inclinations must every day proportionably abate their bias, weakened by the continual counterpressures of a violent agitation, which is still improving. Now he who cannot claim the privilege of a thought to-morrow, much less a power then to resolve, much less than that, a power to put that resolution in execution; must be contented to bear some unhappy consequences of his delays, which may be these, viz.

(1) During the state of impenitency, the guilt of one black sin, but once committed, may increase. For to be often the same ill is equivalent to being worse. What it is to break a law once, and again, and a third time, and so augment the number of transgressions, we wonder not; but the criminal must not be surprised if we tell him, that if he wishes not any one of these undone, he in a manner does it still; and if he repents not of one murder, he is an habitual murderer every day. Thus one point, where it persists to flow, draws after it a long line by a kind of repetition of itself. Let the impenitent elude this consequence as well as he can, but let him remember

for how much he is to answer every day, when evil spirit, which first entered single, is thus also swelling into legion; as if any one sin were a sort of pest, infectious even to itself; and loads of sins are tumbled upon loads, Ossa upon Pelion, hell upon hell, confusion upon confusion, until, by his repentance, he destroys the Hydra, and stops the growing mischief.

(2) We run the hazard of a consequence worse than all this—I dread to name it—infatuation or dereliction. We may remember what attended Pharaoh’s obstinacy after he had rejected so many favourable overtures. Where God is said to harden Pharaoh’s heart, it is to be noted, that Pharaoh had hardened his own heart first, and *Pharaoh* (says that text) *hardened his heart at this time also*¹, then *the Lord hardened the heart of Pharaoh*². See what an interval was allowed him between the contempt and the punishment. Demonstrations of truth, with pointed beams of light, almost irresistible, broke in upon his will and reason, as day amazed the poet’s Pluto when it invaded his dark kingdom; but the furious tyrant’s flame hardened the dirt into a rock, which thunderstorm could neither melt nor break. If we too often shall presume to banish God out of all our thoughts, to think on him no more may be at last our curse. If God provoked shall offer us no more one little motive to a thought, then farewell thought and soul for ever. In our text, here is a coming of our Lord, and so far as dereliction is a judgment, he may be said to come to execute that doom; but then he comes that he may go again. To come attended with a numerous host of terrors, is better than to leave us thus; and justly may the wicked servant fear, not so much the coming of his offended Lord, as lest he come no more. *Blessed is that servant whom his Lord, when he cometh, shall find so doing.* I wish I could [not] say that in this one dreadful case, he cometh not at all.

(3) If we suppose the case not come to this extremity, we shall not mend it much. While this silent flux of gliding indivisibles is measuring the space between our birth and dissolution, we may be surprised and amazed by various accidents which may intervene, from which nor vigorous youth, nor strongest health, are able to defend us. When our Lord comes to visit us with sickness, when spirits are all fainting, when fever’s flames are raging within our walls, when thoughts are hurried hither and thither, all in confusion; when the whole fabric is cracking, threatening to tumble down, and the poor

¹ Exod. viii. 15; ver. 32.

² Exod. ix. 12.

inhabitant, the mind, amazed; I need not tell you how little time there will be then allotted for deliberation, for orderly disposing premises, for making advantageous inferences, for weighing the sad consequences of a vicious life; for summoning the noble passion, indignation, to be revenged upon the rebel rout of passions, which will require more than a ten years' siege of Troy. The mind, betrayed by all the passions which should befriend it, will then scarce dare to trust its very grief. For then the body's pains so nearly will resemble pious sorrows, that the poor distressed mind will be as jealous of its partner's torments as ever it ought heretofore to be suspicious of its pleasures. Had the mind some lucid intervals in all this storm and hurry, thus it might expostulate:—You passion, Grief, if I could know by some kind token that you come to deprecate, not misery, but sin; advance, my truest friend,—let loose your floods, and drown this little guilty world. You Fear, you Hope, you Love, you Joy, you have all cheated me,—and will you, Grief, cheat me too? Will you be false? You are usually too true to the unfortunate; and will you flatter too?

(4) Let me be a friendly guide, yet bring you to the very brink of danger. What, if our Lord shall come, and take away that life with which the servant was entrusted for a while?—what account, then, can he give his Lord of such a trust, when he must pay a debt to nature too? When all our guards lie fast asleep, and the last pulse beats faster and uneven, to rouse the careless, drowsy servant, and let him know that death is now advancing to the gates, with all its formidable host, and that the walls are storming;—how terrible will that alarm be! Then shall all the furies which guilty conscience can represent, advancing in closer order, crowded into one little point of time, make their last, fatal, and most desperate attack. Then shall pass by him, in his fancy, swifter than a thought, all the foolish scenes of life; and all the glories of the world shall, with one sudden blaze, appear, only to vanish with a flash, and leave behind them darkness deeper dyed with horror and amazement! What can be then done by sighs, which are expiring too? When death is closing eyes, and shutting up the flood-gates, what tears can be sufficient then to wash away the stain of so much guilt? Dust cannot weep; the stone which covers it may weep;—poor, mean, and flat must the pleasure be, which he then takes in his new better resolutions, when the experience of so few hours remaining can scarce afford him the satisfaction of determining whether they may be resolutions or some resemblances thereof which want a name. We do not say there is

no mercy to be found; far be it; we pretend not to be casuists so severe;—the penitent thief found it,—the late labourer in the parable had ample pay. The little time allowed him may be the earnest of a greater favour; and what he wants of time, may be supplied by the vehemency of his passions, like that of floods confined to narrow spaces. But, not to flatter ourselves, we must remember that we have had many opportunities to be convinced, and if we slight these, we know not when we shall have more. The crucified thief, lurking perhaps in woods and dens, might not have such advantages as we. Repeated convictions will all come and aggravate our crimes. Sad will that hour be, when you shall wish that you had never known your duty. Let not your impenitence suffer our numerous exhortations hereafter to accuse you. Then, in the event, what we never could design to be, we shall be cruel orators indeed. Suffer not us also to repent that ever we convinced you: we hope you never will so frustrate the kind offices of your friends.

We have been all entrusted with innumerable favours of Divine Providence; and if we abuse these, pity itself will be the plaintiff;—all these favours will come to aggravate the crime, and testimonies with weight and numbers will overwhelm us. The estate abused to the dishonour of the great Benefactor will plead unbribed; the natural endowments, the reason which was given us to manage all, will plead,—here only fortunate; our very reputation in the world will libel against us; our health and life will come to plead against the prisoners at the bar.

II. But I divert you to what may better entertain your thoughts,—the faithful servant. This is he, ingenuous; he, obliged by many favours, who can scarce tell you whether he is commanded or invited to his duty. His table seems, not so much to treat the guests, as to invite the entertainer to the pleasures of religious thoughts, which far exceed the little animal pleasures of eating and drinking. The plenty, which is able to relieve the poor, is very beggar to the owner, pouring out all its floods before him at his feet, to importune him to be pious;—and fortune, if it be mean, is liberal in this, that it will never let him want inducements to be virtuous while the little stock about him daily pays him this increase of interest, that it suggests a thought contributing to such happiness as may be envied by the greatest fortune. If he be rich and honourable, while others will not bleed till they are dragged like victims to the altar, he bleeds, deep wounded by the points of all the rays of glories which encircle him.

III. Lastly, that the faithful servant may seem to do one eminent piece of service more for his Lord, by winning us also to be partakers with him in the honour of the same trust and service; we are invited to religion by the faithful servant's reward; the argument is all charm,—*Blessed is that servant*, &c.;—peace, and a thousand joys, attend him to his grave,—long trains of happiness conduct him to his happiness. To deny ourselves the satisfaction of so many pleasant hours of our life, and to be in confederacy with so many vices, so many vile affections, which rob us of all our true pleasure and content, is little less than felony against ourselves. When the penitent writes his supplications with tears in dust, he adds to his manly passions this one more—a trouble that he ever thought repentance to be that melancholy thing as strangers to it represented it—and begs religion to forgive him that unworthy thought. Repentance now with a more pleasant air might address, did not its tears a little seem to drop from some melancholy cloud about it; but you are mistaken if you think that it importunes with tears, such as beg your pity. There is no pity for the wounds which the resentments of God's goodness make. Moses himself, whose rod commanded seas, would not abate such floods. No orator would ever be so cruel as to offer lenitives to such a passion.

As for the faithful servant's blessings in reversion in another state, those our Lord did not express;—they will not, cannot be expressed by us. And this can be no wonder, when even here religious men can only feel, but not express their joys. Pretended pleasures once tempted you from duty;—it is very hard if real pleasures shall not call you back again. Pleasures invite you now; pleasures address petitioners,—call, importune, beg you to admit them;—you will not, you cannot deny their petitions, or give them a repulse; we hope you will not send pleasures sad away. Were it a solicitude, encumbrance, or hurry to prepare for your Lord's reception, we would at present waive that plea; but while Martha is encumbered, you have Mary's joys; and, while you are preparing to receive your Lord, your very preparations reward you with festivals, and jubilees, and such entire satisfaction, that you almost seem to entertain yourselves. If you can prove, or give us anything like a demonstration, that vice did ever truly gratify the vicious, or ever did receive a pay equivalent for its drudgery, or that even careless servants ever did pretend exemption from all cares, we will never plead for virtue more. But since Truth itself engaged its honour,—since He pronounced the good servant blessed, who sends His blessings harbingers before Him;

who, all the way He comes, scatters His blessings liberally; who gives the earnest of the favour here, and favours still increasing, and joys improving into more joys, to all eternity;—if this will not prevail, we have nothing more to urge; our stock is done; we have spent all. He who importunes you now, is the servant who hath embezzled all.

Now, to that same Lord, who is coming with glory to judge both the quick and the dead; to Him, with the Father, and the Holy Ghost, be ascribed all dominion and glory for ever. Amen.

SERMON II.

THOU SHALT LOVE THE LORD THY GOD.

MATT. XXII. 37

Thou shalt love the Lord thy God with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy mind.

WHEN we consider the transcendently illustrious object of this pious passion, love, the infinite perfections thereof overflow all human thoughts, the glories which save us overwhelm us, and we are lost; and that excessive love which will deny us almost nothing else, will so far deny itself to us, that it will not be expressed, will not be measured, will not be comprehended; and (which is a noble thought of Gregory Nazianzen) the devout adorer's amiable object seems to withdraw back to heaven the beauties and the splendour, that the lover may still follow, and still seek for more.

We love Him, therefore, invited thereto by a double argument: because He pitied us; because He would be loved.

1 Because He pitied us. We do not love ourselves, if we love not Him on whose supporting hand we entirely and intimately depend. Nay, had not He who every morning repossesses us of what the night—not so much the shelter of thieves as thief itself—had stolen from us while we slept, given us every moment to ourselves again, we had no selves to love. But this is not all; let me give the thought another turn; for,

2 We love Him because He would be loved, because He would condescend to represent to poor humble human nature so august a glory amiable. It is less wonder if He would be loved and obeyed by angels' hierarchy, by cherubim and seraphim, those with their wings despatching his commands, these pointing up their flames towards the glorious throne; but would He be loved also by such as we are? Would He be loved by dust and ashes? Would He expect, require, or accept such a flame from ashes? Would He be loved by those whose horrid, deep-dyed, cloudy guilt, had thunder-struck down

to the deep? by those who are afraid even of their own dreadfully deformed selves? We might, perhaps, have thought to hate ourselves; but never could have thought to love the Majesty whom we had so much offended. O condescending Majesty, which pursues guilty fugitives with irradiations of a glory which revives and invites their love! To love Him, then, is not so much a duty as a privilege—an honour conferred on human nature, and a prerogative of which we of ourselves did never dare to entertain a thought. What shall the humble adorer now say? Lord, if I am not worthy of the honour to love thee, grant me to hate what made me thus unworthy. To hate my sin is one step towards loving thee: thou easily canst grant me an inclination to hate what thou thyself dost hate.

If God will thus be loved, we may reasonably conclude that all his attributes are lovely, because they are himself. A power delegated to his vicegerent magistrates is terrible, because, not directed by an infinite wisdom and a will which never errs, it may exceed the bounds of its commission, and so hurt us. And so we fear such a power, rather, in truth, because it is too little, than because it is too much. We may be allowed to say: God cannot delegate all his power to the magistrate, because he cannot do what implies a contradiction; and if we should say, he can delegate all except a power of revocation, then he does not part with all his power. In order to government, he communicated part of his power to a less number of men; but he created the whole human nature compassionate: *i. e.* the Potter made the whole mass of clay soft, and stamped upon it pity. Seneca unmercifully condemned that noble passion, pity, and called it the infirmity of a little, narrow soul. But I am resolved to be revenged upon that great man, by being so charitable as to pity him for saying so. Pity is human nature's valuable ornament, enamelled in a tender heart with blood and tears; pity itself created it; the superscription speaks the Cæsar. I may here observe, that the case of ours and God's pity can never be made parallel; for we sympathize with the unfortunate, because, in these surprising events, the pitied's case may be the pitier's, and so, in some sense, we extend our pity to ourselves; but God, who will pity only because he will pity, cannot pity so; because it is impossible that he should be unhappy. It is enough to name his other attributes: his holiness is amiable, because it is a brightness without the least alloy; his omnipresence amiable, because there can be no solitude where that great One is all; his omniscience amiable, because where thoughts are known, unexpressible is that complacency which the adorer takes in his sincerity and love. Nay,

his very justice is amiable too ; for though justice is dreadful in human nature, because it so nearly borders on cruelty, or, at least, severity, yet even divine justice does not utterly confound us, because it brings this relief to guilty souls,—that since the honour of his truth is thereby secured, he will oblige himself to make good his gracious promises of pardon on conditions. And now this thought—that in the object of our adoration two transcendent glories flame, majesty and love—obliges me to represent the inviolable union of love and reverence in the adorer. That our love and obedience are inseparable, we prove by the very tenor of the command, if by nothing else. For if we are commanded to love him, then, if we love, we do obey, at least, that command. I know that the obedience which is formally and essentially included in the love commanded is to be distinguished from the obedience which, being paid to that particular law, is denominative, extrinsic, and accidental to the formal nature of obedience ; and schoolmen would despise us if we did not so distinguish, though you may be apt to call it jargon. The thing which I would offer is this: you may resolve our Saviour's words, *If you love me, keep my commandments*¹, into a double precept ; the condition passing into the form of a positive command, thus, Love me and obey me. For these two passions, love and fear, combined in one St John, mutually endearing each other, are such undivided friends, and with a kind of point of harmony do so echo to each other in one breast, where the music is all antiphony ; that I had almost forgotten to distinguish them, and was apt unawares to say that both of them do mutually love each other. If I had said that fear loves, it had been a pardonable error. A poet must say so if he would tell you that the same person who pays reverence, loves: *ipse metus te noster amat*. 'Tis true, the lover and the beloved St John, competent arbitrator, said, that *true love casteth out fear* ; but, reading on, you will discover the discomposed features of a fear creeping, with its bolts and chains, even to itself. Such a fear is peremptorily commanded never so much as to steal within the verge of love.

The properties of the noble passion are two ; it is an undivided—it is a constant love.

1 We do not love our Lord, if we do not fear lest we love Him not enough. Pious love must be allowed to be guilty of a jealousy, which arises from the apprehension of some danger : I do not mean a danger which is threatened by others' passions, but by our own. To

¹ St John xiv. 15.

fear in ourselves the competition of some little reserved kindness for something else, and therefore, with all possible suspicion, to guard the passion against all hazards of being in the least divided,—this is an honourable jealousy. God is too transcendently excellent a being to admit the faint pretences of a love which stands in competition with another love. The funeral pile of the two hating Theban brethren might divide the flame; this flame will not be divided; this, of all the affections, is like its parent mind—solid all and indivisible. The affection which is divided between God and the world, suffers such a wound by that division, that it dies away to none at all. If God eminently contains all perfections, we question whether there is any thing else left to love. Our Lord, when he triumphantly ascended into heaven, carried with him hence all the glories which were valuable; none remained behind except a few shadows hovering over princes' courts. He carried with him human nature glorified; and if man would love himself, there let him love his glorious representative, and human nature all immersed in splendour. Thither is gone part of ourselves; why should our minds stay behind? This world was never made to satisfy the thoughts of a mind which shall survive its lamentable ruins. When states and kingdoms shall be all dissolved we shall never think of them any more.

2 Let nothing, no not the most uneasy circumstances, shock our constancy. The son will love, if it be the Father's hand which chastens him. This is great, and what vulgar minds are not capable of the honour to apprehend; but there was to be found, in primitive martyrs, such a valour. They could weep and love, and bleed too, and love, and their affection to their Lord could flame even while they burned at a stake. Primitive penitents, in pain, could say, You, Pains, are mortal as the body is,—our complaints can live but the short life of a sigh, which expires with our breath. Heavenly Father, since thou art pleased to chastise one of the two chained malefactors, the body, let not the other 'scape unpunished,—wound the mind too, for that complied: when thou punishest the body, thou art neither cruel nor severe to that part which deserves much more; but when thou woundest souls with sorrows, then spare not—thou canst not be too cruel there.

To address to you: Repentance, with two mighty arguments, pleads its cause before you. The—

1st is this: That entirely to love God, is what will give us truest satisfaction, and the best evidence that our repentance is true. It was the express declaration of our Lord in the penitent woman's

case, *Her sins, which are many, are forgiven, for she loved much*¹. She wrote her love there with tears; she wrote, and blotted out, and dropped another tear, and wrote again. Solicitous lest she had expressed her affection too well, she would express it worse. She wiped away her tears again, as if at once she would be liberal and sparing too, seeming to fear lest if her stock of tears were spent too soon, she should not weep enough. She would not wipe her eyes, she only wiped her Saviour's feet, as if her hair recalled those waters to their fountain-head, that they might bubble thence a second time. When she let loose her hair, how decent was that carelessness, how becoming such a grief, and such a love! Pride, then, did penance so, and she all discomposed her beauty to be the object of a better love; she had misplaced her love before, now she placed it right. You have here a penitent upon record, whose tears, more flowing than her words, do in a manner even now invite you to her pleasures.

2 When repentance comes and pleads all the favours which ever God conferred upon us all our life, as indispensable obligations to love him and obey him, you are not able to reject the argument. If we of this kingdom have been obliged by many signal favours, it never can be ingenuous or honourable to stay till some severer fortune, like a fury following us with scourges, rather drives than leads us to repentance. Let it not be said that Providence had been favourable, had it conferred no favours upon ungrateful men, because they had the less to answer for. When Capernaum, Chorazin, and Bethsaida would not repent, it would have seemed a very unusual address had they said, Go, great Messiah, scatter thy favours at Tyre and Sidon—go and heal the Syrophœnician's daughter; spare us, and work no miracles here; the demonstrations of thy divinity undo us. The truth is, in general a plentiful fortune does every day reprehend the man who has it, if he is not pious; it smiles, indeed, but yet it chides him. Had the poor penitent that fortune, he would in private number back every favour to the benefactor with drops of tears, and say, I have more possessions than my Lord and Saviour had on earth; Lord, I surrender all to thee upon my knees; take this heart, too, that all may be thine, surrendered and surrenderer. I have no better thing to offer thee; cleanse it with my tears, and cleanse them also with thy blood, and make it worthier of thy acceptance; let a lively sense of all thy favours make this heart bleed a voluntary sacrifice; thou didst die for me, why should I live to wound thee any more? To live to beg thy favour is a favour; thou wilt not let me live to beg, and then reject my supplications.

¹ St Luke vii. 47.

Now virtue commands attention, now piety pleads its cause, and passionately presses thus, viz. :—Remember what your Saviour suffered—remember how Divine love laboured to express itself, sweating great drops of blood in Gethsemane—remember through how many wounds pity would overflow. You cannot now but yield; you cannot now but bleed : now you will say, Come, radiations of Divine goodness, direct your pointed beams upon these hearts ; rays have points as well as swords, let these give the wound. Would God give us life at such and such a time when we had forfeited it, and when we had nor time nor thought to beg him to forgive us ? Now come, you moments also of that life which was given us, you have points too, and even they can pierce and make us bleed. O you rejected favours, we will not slight you now, though you come accusers ; help us to prosecute ourselves, assist our passion now, and lay all before you waste in blood and tears to be revenged upon ingratitude. We remember the time, when you, favours, almost courted us to happiness, and we, stupid, would not hear your charms ; now wound us, we would bleed and live : not to smart is to be dead ; we would be born again with pangs ; the first were but our mother's, none of ours.

These are the hints of a few broken thoughts, which we know pious penitents will improve, and beg the favour that we say no more ; they yield.

Because, in the second commandment, there is express mention of hating and of loving God ; and of severely punishing that and amply rewarding this ; I shall offer a few remarks on that commandment, and so conclude.

It is to be noted, first, that the idolatry here prohibited was a discovery of men's framing too mean an imagination of that majesty whose immense glory we, with our poor, inadequate, limited thoughts, do circumscribe, and, consequently, dishonourably abate, if we suppose it visible. For that most pure immaterial Being does not (if I may so express it) set, but rise into invisible, the more august and orient, because invisible. And though subordinate majesty may owe its grandeur to its splendour, yet should either the sun, the object of the eastern idolatry, or all created glories united, pretend to represent the Supreme Majesty, they would but eclipse so excellent a glory, and justly be impeached as guilty of a kind of felony for so betraying majesty.

2 God declared himself to be jealous of his honour, not enduring a rival in his worship, but *visiting the sins of the fathers upon the children unto the third and fourth generation of them that hate him, &c.* Where, note, that although third and fourth generation, and

thousands may seem to signify much the same thing, and equally both no more than only great numbers, there of those whose sins are to be visited, here of those, whose love and reverence shall be encouraged with favours; yet if you look a little nearer, you may perceive some difference in the expression, and discover a much larger extent of his mercy here than of his severities there. For the very numbering of so many, or so many generations, seems to put some kind of restraint upon his just indignation, and to deal out punishments with limitation; but thousands indefinitely named do open a vast abyss and let loose the numbers almost into immense and numberless. O condescension of the supreme legislative authority! the execution of vindictive justice should be stopped after the expiration of a certain number of generations; but mercy would not so be limited. If justice, exerting itself on three or four generations of those who hate him, strikes awe and terror, the boundless mercy charms you to love and fear that Lawgiver, who is thus liberal of his rewards and only sparing of his punishments.

3 Observe that the clemency inseparable from majesty vouchsafes to give us intimation of an argument, which, in his name, orators may passionately press thus: That you love me is the interest of those whom you love; it is yours, it is the common interest; your country, your family, begs you to love me; if you will not love me for my sake, love and obey me for their sake; be liberal to your posterity that way, and do not wound them by your contempt of my authority: let not the hopes you have of your posterity's happiness prove thus abortive; it never can be said that you loved them to whom you were thus unkind, thus severe. If you have any bowels, if you have any pity for three or four generations in distress, languishing and bleeding under my visiting, correcting rod—if you have any natural affection for your relatives—if you have any charity for your native country, spare them, at least, and do not make them miserable by your sins: the pestilence of scandal spreads, the venom kills far off; we are now pleading the cause of infants who cannot yet speak for themselves. They cry with tears at a distance, and as they grow up, we hear their complaints three or four generations off: you, you cruel fathers, you are they whose heavy hands we feel this day, heirs of your sins and punishments; why would you thus sacrifice us to Moloch?

Thus we might plead; but we press this no farther. *Thou shalt love the Lord thy God with all thy heart, and with all thy soul*; here we have all arguments comprised in one—love itself commands it.

To God the Father, Son, and Holy Ghost, be all glory for ever. Amen.

SERMON III.

AGAINST TOO GREAT CONFIDENCE IN OURSELVES.

---

1 Cor. x. 12.

Let him that thinketh he standeth take heed lest he fall.

THE Apostle gave the Corinthians a friendly warning of a danger. In the first verse he called them brethren ; he suffered what they suffered ; he sympathized ; if they were in danger, he was so too ; he and they were one. And what was the danger ? It was no trivial, common danger, at a distance threatened by some foreign enemy advancing ; the danger was at home, the enemy was lodged within the works, the very sentinel-thought, which was entrusted with orders to discover the approaches of the enemy, that, that was the very enemy. Self, this perfidious self, is the betrayer and confederate even against self. O false heart, as little to be trusted as the winds, or seas ; a deep but ever troublesome, a very labyrinth all entrenched with mazes, where a worse monster than a Minotaur, Perfidiousness, sits enthroned. We hoped that thought was given us to spin some thread to lead us hence, but we were mistaken, night confounded our distinguishing faculty. Where is the mind's great *Ἡγεμονικόν*, whose royal prerogatives, flattering Greek philosophy stretched so far as to give it almost arbitrary power ? Since what was reason yesterday is not to-day ; certainly, there is some magic, or some juggle in it, and there is something in a man which can, upon occasion, act the part of reason. What can that be ? Fancy, which can paint with fine drapery, but false, and cheat all the passions into entire obedience. For while the mind should chide itself for suffering thoughts to wander, the absence of those thoughts is supplied, we know not how, by changelings which officiously put on the shape and air of thoughts, to make the mind believe that all its family is at home. If any thing diverts us from the virtue which we have once deliberately chosen, it cannot consist with reason's reputation to be thus betrayed. Who is the principal criminal guilty of the treachery ? It is a rebel passion,

prosecute it—you will not, you cannot allow domestic treacheries. Why should we mention foreign dangers? When Reason's economic government shall be divided by the interest of a party which was born to obey, and liberty of will shall be betrayed at home, a foreign enemy will scorn so mean a government, scarce thinking it a valuable or tolerable prize.

Now since it is the opinion of our own strength which ruins us, let us a little consider what that strength is. Is it in the will? No: the will is, indeed, a rough and bold faculty, obstinately addicted to the party whose interest it espouses, and is most perversely honest if it happens to be on the right side; but it will upon occasion cool and betray the interest which it once defended. This proceeds from a misfortune that, before we have well examined the motives which first inclined our choice, we often do but happen to stumble upon the right side. Nay, this unlimited faculty easily extending itself to any thing at a venture, often leads us into error, even when we happen to be in the right. Because, though the thing which it embraces may be as to the matter of it true; yet because the manner of its suffering its liberty to be determined to the choice of what was not apprehended well, is not allowable, it errs in that at least, and may betray us into divers inconveniences, to say no worse. Do we then place our strength in reason? but what if that fails too? The misfortune is, that in the various contingencies of human life we have so many different cases offered us, that what was reason yesterday is not so to-day, and every little variation in a circumstance requires new measures in our conduct; and, which is worse, reason commonly stoops very low to that mean thing, called interest. Thus, when some ill thing reconciles itself to us by some new obligations, we break all our former measures; especially when we are not very well provided against that particular case a long time before. We may have considered several other cases tolerably well; but we are not well assured, that our vigilant adversary will make trial of our skill in any one of them. It may be in our power to provide against dangers, but it will not always be in our power to choose our dangers, no more than it is in our power to confine another's thoughts. The adversary may not always think himself obliged to use known methods, but it may be his interest sometimes to break a rule of military discipline, and to seem to us to mistake, that while we imagine that to be an error which is the contrivance really of his skill in stratagem, he may amuse, surprise, and ruin us. Many men, rashly avoiding one extreme, have been transported to another. I need not say Eutychians,

to escape the Scylla where Nestorians had been cast away, dashed upon Charybdis. When reason fails us thus, our very remedy is sick all over. Physicians, in such cases, will scarce hope for success, when they shall be called healers, not of diseases, but of remedies. He, therefore, who thinks he stands, may stand perhaps, but on a precipice, and he can pretend to little else but to his own volatile fancy to bear him up upon the wing. It is a rash, insupportable weight, when both our own armour, and the confidence too which fills us full of ourselves and overcharges us, shall sink us down.

Were reason and will better armed than they are, we are not yet secure; senses, the outworks or the suburbs of this little citadel, will betray us too; and there may come a time when it may be too late for reason itself to repel them, when all shall be managed wildly, and with as much confusion as in a city stormed. For the tempter, besides his foreign stratagems, very well knows that he can ruin us by something nearer home, and what we least suspect, when, by the flatteries of sensuality, he can crush, and overwhelm, and bury in the body's ruins the noble inhabitant, the mind.

Against the dangers, when the wide world besieges, it will be hard to defend all passes; here it invades with thunder, there it smiles and addresses, rather than attacks. Certainly man is some very valuable thing, if so many artifices, so many terrors, so many flatteries, —if Nisroc, and Satan, and Moloch, and Belial, and all the fallen angels,—so many powers of darkness, conspire to ruin him. But let him not overvalue himself; there are infirmities enough to humble him! and if he thinks he hath none, we are sure that is one. Rashness may usurp the name of valour, like some felonious invader of another's properties; but Christian fortitude will not think itself discredited, if it be drawn to the true life, with some airs of fear, which we will call a generous humility, or humble magnanimity. Those three, Simon Peter, and the two sons of Zebedee, you may call the veterans, the *triarii*, the hardiest champions of all our Saviour's train; and yet neither could the apprehension of dangers at that season, nor solicitude for their Master at a distance, keep up their heavy eyelids, but down they dropt, yielding to nature's pleasant violence. They could have drawn a sword, upon an occasion, against a rough invader; but against a night-friendly felon, a thief so very softly creeping in at their half-closed eyes, they were by no means armed. Soon after this, St Peter taught the world, by a sad example how little our best resolutions were to be trusted. We may say of this unfortunate disciple, that twice at midnight we could wish he

had been fast asleep. Two fatal nights he was too much awake; one, when he attempted to walk to his Master on a rough sea, and sunk; the other, when he denied his Lord, cast away in a far worse sea, that barbarous confluence in the high priest's hall. But, O compassionate Lord! it was his kind chiding look, it was the beam streaming from his pitying eye, which discovered land again, directed the poor shipwrecked Peter thither, and saved him in another better sea of tears. In our Lord's former rebuke, at his return to his heavy disciples, you may see all the fair allowances which pity or good-nature could make; it was a graceful severity, it was a chiding love, it was a frown which endeared; it made them sensible of their infirmities; but, at the same time, it absolved them from the imputation of a contempt of his authority. For, lest they should presume on their own power, on the one hand, or be discouraged, on the other, he told them, that *the spirit was willing, though the flesh was weak*; that, by the very manner of expressing his rebuke they might see, at once, the authority of a master, and the condescension of a friend. The sleep of these disciples was an emblem of human infirmities. When, or how, sleep enters sense, we do not punctually know. Whether noise interrupts nature's rest, or whether nature is weary also of its rest, we may awake; but it is not in our power to awake when we will, no more than it is always in our power to think a good thought when we will, or to repent when we will: so dangerous is every slip. He who presumes to fall, in hope that he may rise, may never think of rising more. Had I been fond of a certain party's assurance, that we shall not fall finally, I should scarce have chosen such a text as this. Giants may heap Ossa upon Pelion; much safer is the humble valley, and, I add, more pleasant too. He who taught us to pray, *Lead us not into temptation, but deliver us from evil*, he knew our frailty, and he pitied it. The condescending Majesty would draw up for us a petition in his own words, that we might own both our dangers and our deliverer, and that we might neither confide in our own power, nor despair of a favourable answer to a petition worded by himself. Our common adversary envies us this advantage, without which he would have almost scorned to engage against a party so contemptible as we are. But when he sees the penitent distrusting himself, and begging supplies from heaven, he will draw off, thinking it an unequal match to struggle any longer against an humble penitent, and heaven too. If we look up to heaven, Omnipotence and pity will assist; but, if heaven is out of sight, here are no harbours, no firm land discoverable; and if the Palinurus sleeps, his bark is quickly dashed to pieces.

To fall upon our knees is to place them in that humble posture for which they were created. If we kneel before the Lord, our Maker, he will raise us from the dust, again, and give the humble dust new life, new vigour, a new soul. This is the posture in which christian heroes are to contend with three potent enemies in confederacy,—the world, the flesh, and the devil. In this low demeanour, the tempter's fiery darts will easiest fly over us ; in this, we shall best be guarded from ourselves, and passions shall drop the rebel arms which they levied against their sovereign reason. Both hearts and hands must pay some honour even to the knees, for this success. If, in the midst of such illustrious guards we will be ruined, who will be inclined to pity us ? and how will the tempter triumph when we fall !

Since it is not in our power to assure ourselves that we shall never fall ; and yet, since something is in our power, viz. to take heed if it is in our power to obey what the apostle commands ; I am, in my last address, to offer a few thoughts which may help to confirm our good resolutions.

1 How much soever we may slight the solemn obligations of our baptism, they are like old laws, by disuse almost forgotten, but still in force. Admitted once into a kind of state of war, we are justly punishable as deserters, if we quit those honourable banners under which we were to fight, and every private Christian claims a military jurisdiction to execute the sentence on himself. One tie of baptism, once to be administered, was binding as *Ægeon's* hundred manacles. Baptized, we lie under an obligation to the whole world ; all eyes are upon us, and demand what we now owe the world, our good example. Virtue may say, What Julius did to Brutus, *And will you wound me, too ?* But,

2 When we have passed a promise to ourselves, also, that, to the utmost of our power, we will lead a virtuous life, we are very contemptible casuists, if we think we can dispense with such an obligation. There is a right conveyed by promise, even to ourselves. When one party releases a promise which another party made, he who departs from his own right, does thereby absolve the other party from the imputation of an injury ; but he who promises himself and fails, is to remember that the same self is both the injurious and the injured ; and, therefore, when the releaser and the released are both the same, there can be no release at all ; and that controversy will never be decided until you find another self to be the arbitrator. But let imagination have the liberty to find another self, who would wish to be that base degenerated self to-day, which yesterday he would have blushed to own ? Now we have found a new argument for self-denial,

who can love such an inconstant self? a thief would scarce so steal himself away.

3 We may think indeed we stand, and be mistaken; but yet thought is our best guard. Nothing but desolation is at home when sober thoughts are banished thence. Alas, unhappy flight, which nature gives to thought when it abandons the poor thinking faculty, and leaves it at home desolate, like the widow parent bereaved of all its children! Nay, this is to banish the soul before death calls for a dissolution, and resembles a felonious act of murdering ourselves. If immortal souls can die, it is when thought expires.

4 We are mistaken if we think a general good resolution sufficient to defend us in all exigencies. Universals die away into such diluted shadows as will scarce screen us from the meanest temptation which may be next offered. If we do not particularly guard our innocence by weighty arguments in such or such a case, and such a circumstance, we are lost in general notions, as travellers in the deserts of Arabia, covered with a vastly extended night, when there is nothing but confusion upon confusion, and desolation by another desolation made more desolate. To defend all avenues will take up time and thought; and if there is but one neglected avenue, or, which is worse, open to some favourite idol, Troy is lost, and it will be then too late to lay the blame upon Ulysses or Diomedes. The hero, who knew himself to be vulnerable but in one point, was never safe, though all in armour. One time or other the tempter will insinuate into that weak place, whatever it is. To survey the whole is not always to survey the parts. If a man often falls into the same sin, the event may satisfy him that some reservations of a kindness for that sin did at first hover about his general resolutions: but if he does not know it till he falls, his knowledge costs him very dear. So false a thing is man to himself, that he scarce knows what a resolution is.

And now, after all our care, to impute the honour of our best success to any power of our own, is to fall again. If to be cautious, or to be humble, is a favour of His conferring who taught us to pray, *Deliver us from evil*, we beg the caution too as well as the success: and whether we beg this, or that, or both,—thankful for anything which God shall give us, even for the thanks we pay, for the least good thought, for the first wish to be admitted to the honour of being in the number of petitioners;—let us give Him the glory of all, immediately subjoining to that last petition the doxology, *For thine is the kingdom, the power, and the glory for ever.* Amen.

S E R M O N   I V .

THE FORETELLING OUR LORD'S SUFFERINGS TO HIS DISCIPLES.

MARK X. 32.

Jesus went before them, and they were amazed; and as they followed, they were afraid; and he took again the twelve, and began to tell them what things should happen to him.

OUR Saviour, in this juncture, leading the way, was willing to impart something to his disciples; but they who followed, seeing something extraordinary in their leader, were amazed. What was the matter? The Evangelist could have scarce said more had they been terrified at the apparition of some bloody comet, or had met a thunderstorm, or death advancing with its army of terrors, or Furies starting from their abyss and blocking up the way. What was this amazing prodigy which they saw? It was the magnanimity, the invincible resolution of their leader: it was a courage terrible not so much (it seems) to enemies as friends. Commanders, who lead up armies, bravely charge; but still with hope of victory: the valour of this leader wants no such incentives. He leads the way who knows that he shall die: pardon, I have not half expressed the bravery; he leads who knows that he will die, he chooses the event, death is the very prize for which he leads the way, it is a defeat to live. Dangers, do you stand amazed to see yourselves thus valuable, and to be made the price to purchase more? And what were these dangers thus preparatory to more? The importunities of friends; if any such encountered him upon his way, he was resolved to give them all a brave repulse. If friends (for friendship sometimes wages war) should join their forces to divert his resolutions, he would charge through all; their unseasonable dissuaves, their misplaced charity, their ill-timed fears, must feel the weight of all his arms; he was resolved to break through all their pity and defeat their charms. Afraid of nothing now but this, lest friends should be unwilling to see him persecuted and bleeding on the cross, the charitable leader was prepared to force

his way even through whole tempests of their sighs and tears, unalterably determined to shed his blood upon Mount Calvary, a dew, such as never fell on Hermon, nor did ever earth receive such healing drops. Such is the history of our great heroic sufferer, that every step he took affords us matter of wonder and amazement; as if the four Evangelists had gathered all the virtues, like the scattered light at the creation, and united them into one great system of glories.

If we consider that he rose again from the dead, his going before them to Jerusalem might seem indeed but part of his triumph and procession to Mount Calvary; but if we consider what it cost him to fix his trophy there, it was a very dear unusual victory; it was the purchase of His blood, who, sparing the blood of enemies, spilt his own. No palms grew there, no laurels; nothing grew there to make the conqueror diadems but thorns; no jewels then adorned his crown, except perhaps the drops of blood, hanging like rubies from the points of thorns; yet to this illustrious theatre he hastens and leads the way, captain here also of our salvation. Sometimes, upon other occasions, the disciples were to go before, either as emissaries, or harbingers, or in the vanguard of the retinue, the master in the rear; as particularly when they plucked the ears of corn (for such a sense the original will bear), ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν. Where observe that when the necessities of nature were to be supplied, the charitable master was contented to be last, commanding his own interest to give place to theirs, and suffering friends to reap the advantage of the journey first. He, who fasting forty days would not yield when Satan tempted, in such a juncture could think it honourable to yield to his disciples' hunger in a corn-field. But in our present case he led the way because it was their interest, not his, unless you will say two interests were one. For their sake he went before to tread the path, to make it passable and smooth: their leader would receive the wounds, and screen them with his breast; he went before to put on thorns first, and turn all their points; he went before that death might fix its sting in him, and have no more stings left to poison them; and was not all this their interest? *Behold, we go*, says he: how does this, *Behold*, call together all their scattered thoughts? how does it command attention? how is the march hastened by the incentives of this warlike pæan? why is this exultancy? Inquire no more; he goes to die for them; behold, a friend, he goes to die for friends! Such was the brave resolution of the leader.

But while you turn your eyes a little off upon the train which followed, your charity must pardon some infirmities. You will see

them seized with two passions, which of all the passions are the most helpless, wonder and fear. Wonder, I must confess, is a sort of fear, I mean an intellectual fear, when we admire an object, which with excess of brightness dazzles. Admiration is not related to a very noble family—ignorance is its parent. And, doubtless, the disciples saw in their Master some extraordinary forwardness to rush upon a danger; but what the motives might be, they could not tell. That other passion, fear, might proceed from some apprehension that the Sanhedrim had long laid wait for their master. Only to fear what might befall their master, had been a passion which their good nature and affection could have easily excused; but to be amazed, not so much because they saw their master careless of himself, as because they saw him unconcerned for them; to fear the consequences of so much haste, which might expose and ruin them as well as him, was to attempt to save themselves with the hazard of (what should have been dearer to them in that juncture than their life) their reputation. It seems the best of men are not exempt from passions. Even disciples were surprised by fear, which sometimes shakes reason's best fortifications, and makes them totter. This impartial, honest narrative, according to the rules of all justice and honour, must challenge the greater credit because it exposes the infirmities even of those who attested the truth of it, and were ready to seal it with their blood. They had not yet learned what true valour was, though they had served a master who could sleep soundly in a storm at sea; who never shrunk from dangers, unless it were to redeem the opportunity to expose himself to greater; who avoided not the very fiercest of all tempests, the rudeness of the multitude, unless it were to reserve the achievements of his magnanimity for a more honourable theatre, that in a concourse of Jews and Gentiles, exalted on the cross, He might bleed the world's sacrifice. Treading in such a master's steps, what could they justly fear? Did they not know that all the storm would discharge itself upon the master first? They could not but be safe whether they lived or died, walking under the shadow of such a leader. It was their interest that He should die, and yet their fears would have diverted him another way that He might live. How often do we wish for that which is our ruin! Had their Master lived, their ruin had been inevitable, and left no place for either hopes or fears.

And yet after all, I must needs say, here is a mixture in all this of something in itself commendable: they were afraid, but yet they followed; they were unwilling to accompany him, but yet they could

not leave him. Fear and love hung hovering in the scales: fear made the balance to tremble a little this way; but love turned the scale, and gently inclined it that way, towards Jerusalem. But yet even that Jerusalem, which was religion's glory, the pagan world's envy, seemed at this time to sally out and meet their fancy with such terrors, as made them wish their master would retire as he was wont to do, to some solitary place, to Ephraim again, the little town adjoining to the deserts, whence they might with security look afar off on palaces and courts as slippery places, and on all heights as precipices. These were the infirmities which their Master bore, to teach us also to forgive the weakness of our brethren.

But what was the secret to be imparted, and to whom?

1 He had foretold His passion several times before: twice at least solemnly; once upon occasion when St Peter had confessed who He was at Cæsarea, by a sad token that St Peter had that reprimand, *Get thee behind me, Satan*. If St Peter would, from some imaginary mountain, surveying all the world's pomp and glories, reserve them for his Master, pity itself could be severe. The cloud which overshadowed Tabor's glorious scene, might be an emblem also of His crucifixion. But He would take again the twelve, and give another intimation of His sufferings. How hardly are we induced to believe what we think is not our interest to believe! To tell them of sufferings who were then dreaming of secular pomp and principalities, could not be very grateful.

2 Those to whom the secret was to be communicated were the twelve, and only they. He deposited in the custody of his favourites such a treasure as contained the sum of all divine perfections, wisdom, power, justice, mercy, concentrated all in one amazing mystery. Had all the stars of heaven, all those orient sparks and gems descended to that place where this conference was held, offering themselves at the disciples' feet, this treasure then committed to their trust had outweighed them all. But what was the number of those to whom he would impart all this? Twelve. What! and Judas, too? treachery itself? Yes. Judas as yet was not excluded from the number of his secretaries, he was yet a friend; and friendly, indeed, was the intimation, if it prepared him too against the dangers of his own treachery. It was His pleasure to foretell all this—it is enough, only we may here observe three things:—

1 He could not but hereby convince them that He knew all events. Perhaps it is well that we men know them not. Could we foresee all the little cross contingencies of this life we should be the

most unhappy of all creatures. We, who have so clear a view of a better life, may overlook this little world and despise it.

2 They could not but know, that what came to pass was not by chance ; and though the Jews were permitted to proceed to that barbarity whereof God could not be the author, yet that the whole affair was such as wisdom, justice, and goodness had contrived from all eternity.

3 They could not but understand how easily he might have avoided what he foresaw, but would not for their sake ; and that he would prevent no danger except that one, lest they should think him not to have designed to suffer what he suffered. But, after all, he let them know that he should rise again. Happy orator, who, with one word, killed, and with the next revived and healed again !

The Evangelist hath delivered you this narrative, but he hath not done ; there remain some meditations to be reserved for an address to you ; and they are two. 1 The great example calls, the majestic mien of the heroic sufferer commands your imitation. 2 The persecutors call upon you too, you owe something even to their cruelty, which teaches you a revenge ; but far more generous than theirs, to crucify the sins, for which our Lord was crucified.

1 If candour, innocence, awful, lovely brightness, fountain of all honour, eternal object of saints' and angels' adoration was thus vilified, farewell, revenge, for ever : God forgive our enemies. Why should we repine under any sufferings when we see innocence itself thus persecuted ? His sufferings did consecrate afflictions, did honour ignominy, did cast a graceful lustre on the darkest circumstances of life, and raised the price even of contempt. All human passions of divided interests united their fury against our Lord. They mocked, they scourged, they spit, they killed. First, the Fury smiling, mocked with bitter wit, then shook the snakes and lashed ; then spit into the wound its venom to inflame it ; and then (which looked but like a favour after this) it killed.

2 Even the persecutors of our Lord shall lay some obligation on the penitent, if they shall assist his noble passion against himself. If the penitent shall fall and bleed a victim to his own just indignation, Caiaphas shall be the high priest and consecrated again. The first procurator who came with power of life and death was Coponius, brought in by Quirinus, president of Syria, Judæa being lately made part of that province. Whatsoever the power might be, we can proceed against our sins, for which our Lord was crucified, with the same severity which the chief priests and Pilate, Jews and Romans, used

against our Saviour : it is lawful so to imitate the very worst of men. Let us be bitter as we can (forgive me, Charity, for saying so), Ephori, Areopagites, Sicilian tyrants, any thing, provided we turn our arms and our thunder directly against ourselves. To such a legislative power we may lay claim without invading royal or imperial rights. We have a just authority to summon all our sins before us ; and let them disobey our peremptory commands at their utmost peril. We have a jurisdiction over our own thoughts, and power to search our breast, whether unrepented sins lurk there. No Barabbas there is to be spared ; let even the favourite sin be crucified, if any such malefactor stole in thither. The accusation, too, is to be written in tears of blood, This is the sin which did betray our Lord. If we hope to have an interest in his blood, let him see that we have learned even from his enemies a way how to persecute and wound ourselves, who best deserved it. All the history of our Saviour's condemnation and crucifixion, and all the good Evangelists' care to transmit it to us is flung away, unless we can proceed against ourselves, inexorable judges, and all the vile affections languish and expire at our feet. If we are thus severe, we are so far from violating the laws of any nation, that all the world will thank us for the obligation.

Lastly, the penitent will give me leave to let you know something of the passion which he owes to his meditations on a crucified Saviour. The prodigal returns and thus addresses :—And wouldst thou die for me, a worm? Wouldst thou open wounds upon the cross, sanctuaries for me? and would I fly away?—would I fly where pity called? and would I hasten, too, with all my load of sin upon me? Alas! I would fly away again now, ashamed, and beg humility to help my second flight, and to convey me down away from thee whom I have grieved : can I call this coming to thee? Is thus to fly, to come again? Where am I now? Lost, even at thy feet. I come, scarce man, scarce now distinguishable from dirt ; scarce beast, but that I pant and die. How canst thou own me any more? I dare not own myself. I could almost wish a new kind of prodigality, to be a fugitive even from myself. I wandered far, far from thee. I knew not whither till I myself became a very desert, all over parched, and squalid, and horrid, and nature's fountains were all dried up, which should have poured out sorrow at thy feet. Returning now, what can I ask who have spent all? Thy pity can find something even yet to give : give me sorrows, give me wounds, suffer me not to be twice thy prodigal. I was undone before, let me not be undone a second time for want of tears ; since it was my ingratitude which

inflamed thine indignation, let it provoke mine too. If thou shalt be pleased to give flame to my passion against myself, and show thine anger against my sins that way, I shall resent it as the addition of a favour which I could never hope to merit. O give me sorrows, that I may give them all to thee, the world shall have no more from me; I will never part with that treasure committed to my trust. Then after I have paid all, I must be debtor still. For were my eyes eternal streaming fountains, or could I weep whole floods, I should never pay enough, who owe even for my paying what I owe.

Thus addresses the humble penitent, and weeps and bleeds. Here he breaks off, and begs you to supply the rest. To God, the Father, Son, and Holy Ghost, be all glory for ever! Amen.

II. SERMONS, &c. FROM MSS. IN
THE UNIVERSITY LIBRARY, CAMBRIDGE.

S E R M O N I.

ON DOING TO OTHERS AS WE WOULD BE DONE BY.

ST MATT. vii. 12.

Therefore all things whatsoever ye would that men should do to you, do ye even so unto them : for this is the law and the prophets.

THE grand intendment of the holy Jesus, his coming into the world, the design of his laws, the reason of those many stupendous miracles he wrought, together with the whole tendency of his life, was to display the blessed majesty of his Father; and to implant in men's minds due conceptions of the being of God, whom before they falsely worshipped under the several shapes of the sun and moon, of beasts and birds, stocks and stones, and of the toyish, trifling and less considerable parts of the universe; and to assist human nature out of those unhappy and miserable circumstances, in which sin had placed it, by propagating religion and piety, virtue and goodness, justice and charity, and mercy over the face of the earth: to this purpose he as well illustrated the laws engrafted on our minds by nature, as enforced our obedience thereunto, in having both offered distinct and clearer accounts of the dictates thereof, and laid down more cogent motives that might persuade us to observe them: thus, whatever was scattered up and down in the law, or declared by the prophets at several times and in divers places, concerning justice and beneficence, he has compendiously but fully delivered in the text: *Therefore all things, &c.*; which words are a general rule for all and every action that may happen between man and man; and are so to be understood that we own their obligation, not only when in an affirmative, but in a negative proposition: for instance, if it be our duty, to do unto others what we would have them do unto us, then is this negative so too; whatever you would not have others do to you, do not unto them: which being the exact rule by Christ given of behaviour, all the difficulty will lie in this, that there be no

mistake in applying single actions to the rule; for although the rule be straight we are to measure by, yet if our application be disorderly, it will make the whole process false and erroneous.

To avoid all which inconveniences, we shall entertain the following considerations for the subject of our meditation and discourse.

We will in general inquire, 1 what we would have others do unto us; that is, what measure one reasonable creature would expect at the hand of another: 2 what we would not have done unto ourselves: 3 give the precise limitations of the rule; and after these general inquiries, that we may come nearer to practice, we shall run it down into particulars, and resolve some of the more material cases that may usually occur to most men.

And since from what is spoke may appear that doing as we would be done by, is to be understood of those actions whereby we may do good or injuries to other men, it shall be our business to reduce them to their several heads; which I conceive may be these: 1 their persons; under which head we are to take notice of both their bodies and souls, as far as we are able to contribute to the well-being of either: 2 their reputation or good name, which ought to be as tender to us as the apple of our eye: 3 their estates, in relation to which, our dealing with other men ought to be just and merciful; and this justice we shall take notice of in its double signification: 1 distributive; 2 commutative: distributive justice will guide us in giving rewards or punishments, in discouraging or favouring and giving countenance to men, according to their merit. 2 Justice commutative will direct us in matter of trade, buying or selling, and all manner of exchange between one and another: then, 2 our actions must be merciful; which mercy must bear a proportion with our abilities, and the particular condition, namely, the poverty and distress, adversity or imprisonment of those we extend it to. And the last part of my discourse shall be persuasive; to induce you all, from the reasonableness of the thing, to observe and practise what I shall have said; and that by the following considerations: 1 from viewing the end for which we were made, which was not barely to gratify our selfish humours, but to serve our Maker in doing the greatest good we could to our fellow-creatures; 2 from the intrinsic beauty and loveliness of the rule itself; 3 because we all bear the same stamp and impress of heaven; 4 because if we be just and generous in our prosperity, it will cause like affections in others to us in the time of our affliction, and the day of distress: 5 did we but do as we would be done by, it would be the best and greatest security of our lives,

honours, reputations, powers and riches: 6 from the consideration of the reward we may expect of God hereafter for the doing of our duty.

I begin with the first; what we all would have others do unto us. It must be confessed by every wary inquirer, that happiness is the ultimate and furthest end a rational creature can propose, of all his actions; which happiness doth consist in the preservation of his being in the best, that is, the most comfortable condition and state it is capable of: whence it follows we naturally desire such usage of all men, as conduceth to our good, that is, preservation, which is the main and general design of us all: for existence is so far forth valuable above not being, as it is the foundation of perception; and perceptive faculties are so long desirable, as the pleasure they receive from objects exceeds the pain. For if once the torments put into the balance prove too heavy for the delights, I can see no reason but it will be better not to be, than to be miserable; since no man can reasonably think there is any good in existence, when he is only preserved in being for torment, that is, to have every faculty of his mind vexed and disquieted, and every member of his body racked and tortured. Wherefore whatsoever may administer any joy or comfort, whatsoever may remove jealousies and inquietude of soul, all that is productive of tranquillity and contentment, all that is the cause of cheerfulness and real mirth, or brings forth satisfaction and peace, whatever carrieth along with it solid pleasure or profit, as being advantageous to us in the several circumstances of life, all this we would other men should do unto us, and so are obliged to do it unto them. Thus also as our wants vary, so do our desires of others' help; for being in misery, we implore comfort; if ignorant, we desire information; in doubts, counsel; if wandering, to be guided to the right way; if in weakness, friendly to be supported; if fallen, timely to be helped up; in our dealing we would have just and kind usage; in poverty, relief; when hungry and naked, food and raiment. Now from hence it will be easy to collect what we would not have others do unto us; that is, whatever may be contrary to these desires, as having a certain tendency to our destruction and misery.

Thus we all desire to avoid the accession of new grievance to our old calamity, and think it hard measure that for our ignorance we be scoffed at or derided: nor being dubious or full of scruples, would we be more perplexed; if down, we judge it severe to be trampled on, and very unfriendly to be reproached for our poverty, or upbraided of our miscarriages. And indeed to triumph over another man's

misfortune is confessedly so barbarous and inhuman, that those who are guilty most of the practice thereof, are ashamed, and blush to own it. This being the general view of what we would, and what we would not have done, before I descend into a more large and particular account, I think it expedient, according to my promise, first to settle the rule upon its true bottom, and within its just limitations. If therefore we look again into the words, *Whatsoever ye would that other men should do unto you, even so do unto them*, you may perceive that the subject or matter of this rule are actions that proceed from the will: now the will being often not only erroneous itself, but also the cause of all our errors, in giving her assent to propositions either not clearly or not distinctly understood, it will be but reasonable we show and point out the rule wherefrom the will is to take her guidance and directions; which rule is right reason. The meaning then of this precept, *What you would have done unto you*, is whatever is reasonable, whatsoever measure, as consonant to the laws of equity and justice, you desire should be given you, return the same. Since, was the will left to itself without a guide, then because we sometime labouring with an indisposed mind desire things destructive and pernicious of ourselves, may we do what is so unto others. And the malcontent that being weary of his life, desires any one would dispatch him, may become murderer of his neighbour, and justify the action too in having done only to another what he desired to be done unto himself. Thus the prince should be obliged always to forgive the foulest crimes of rebellion; because if it were possible for him to be in the condition of a rebel, he would desire to be pardoned himself; insomuch as hereby the current of justice would be stopped up, and all processes against malefactors receive their period. For that were we the offenders in the highest manner, yet we should always ourselves desire forgiveness; and thereby be bound always to pardon, which is destructive of the essence of a commonwealth, and for that reason not to be allowed. So that from hence we gather, that our will is to be regulated by a further rule than itself. That it is not whatever we would by the motion of our rude passions, but that which, proceeding from the calm and rectified dictates of our own conscience, we would have done unto us, we do the same unto our neighbour. Wherefore, notwithstanding, if we consulted self-love and passion, we should for the worst misdemeanours beg pardon, must we not suffer the murderer to go unpunished, but deal with him according to his action; forasmuch as it is enjoined by the positive laws of God, and enforced by natural light, that he who spills

man's blood, by man shall his blood be shed. Hitherto have you had discoursed unto you, in the gross, what usage we would of one another, and also the rule of willing and nilling to others and ourselves, circumscribed within the due bounds thereof. Proceed we now particularly to consider man in his several capacities, that we either can help him, or do him an injury in, which be, 1 his person; under which are to be considered his soul and body, as far as we are capable of contributing to their well being; for since we all hope for the greatest good to ourselves in respect of both, we should use our best endeavours in preserving the soul and body of our neighbour.

I. As to his soul: now as the soul is a more noble principle and of longer duration than the body, man's everlasting happiness or eternal misery depending chiefly on its well or ill management, so also should we love it more affectionately, and be ready to contribute, as far as in our power, to its happy being: an employment so generous, as he who advanceth the present good or future felicity of another man's soul, re-impresseth the defaced image of God in his own, and in some sense may be said a sharer with the blessed Jesus in the saving of the world*.

Now this must be done, first, by interceding with God for to bestow on him all those heavenly graces that are necessary to the constituting of a true Christian; more particularly to solicit heaven, that he may be confirmed in his faith, if weak and unstable, and supplied of those dispositions to godliness he wants, and those enlarged which he hath; that God would assist him in opposing the sins, which by reason of the temper of his constitution, or course of life, oftenest assault, and most easily overpower him; and that the divine aid may come in suitably and in season to his rescue from the encounters and onsets which may be given by Satan or the flesh; that thereby he might be enabled to walk humbly and thankfully before God, uprightly with man, and holily with himself; and also that those inclinations to virtue and goodness divine grace had begun, he would please to maintain and cherish in him; so as he might go on in an entire conformity to God's holy will even unto his last end†.

* How blessed a work is it to fit up the soul and adorn it for God's sight and approbation, which back to him must go soon as ever it parts from its ruined and uninhabitable body. *Then shall the dust return to the earth as it was, and the spirit shall return to God who gave it.* (Eccl. xii. 7.)

How joyful a thing will it be to be instrumental in making a soul delightful and acceptable to God, and to assist Christ in carrying on our redemption.

† You have full assurance that, praying with an holy and sincere mind, your

Secondly, after your prayers for the good of his soul, you must make your application to him yourself by your counsel, and encourage him by your example: 1 by counsel; which ought to be various and answerable to the condition of his mind; for you are to advise him about his soul in such manner as may be most productive of its happiness. The way to be truly happy is to do well; to do well, is by our actions to answer those very ends for which we were made; but the ends for which we were made, are both to glorify God in the highest manner, by worshipping him as He himself requires, in pure devotion and with a sincere mind, and by doing all the good we can unto all men: which two, as they comprehend the whole duty God expects of us, so are they the true interest of the soul to observe. But since a blind and misguided zeal can never do any thing [that?] will be acceptable to God, in that God has so great a regard to the intendments of every action, which, if amiss, the whole action will be so; it is convenient you direct your counsel to him, in the way of information, in such manner as he may arrive at a clear and entire knowledge of his duty. For how can he be obedient to the divine will who knows not what it is that it doth require? So that if they with whom you converse be possessed with a thick and palpable ignorance in matters of Religion, before all things let it be your business to instruct thoroughly and to enlighten clearly their minds, to that measure and degree, as they may entertain true notions of God's holy essence, and his blessed attributes, and of all that he has willed of us, in either his positive laws, or in the natural laws engraven on our very beings. And having thus instructed your neighbour in respect of his soul, let, 2 your work be persuasion; that he would heartily betake himself to the practice of what he by you understands concerning God and himself; forasmuch as that knowledge is vain which can in nowise be useful to the services of life, and that labour mispent which is productive of no fruit: besides, our ties to obedience are made stronger and more obliging by the increase of our knowledge, and so the shame will be greater, and the crime more foul to violate them; hence is it the servant who knows and yet neglects his master's will shall be punished with more stripes. He that in persuading would manage his affair without miscarriage, should be

prayer shall be heard; *for though the Lord is far from the wicked, yet he heareth the prayer of the righteous.* (Prov. xv. 29.) You are encouraged to it by St Paul's example, *We pray always for you* (2 Thess. i. 11); and directed by St James's precept—*Confess your faults one to another, and pray one for another; for the effectual prayer of the righteous man availeth much* (St James, v. 16).

furnished and provided of such arguments, as will evidence, to the person whom he treats with, the necessity of embracing his advice, and the pleasant consequences that will accrue therefrom*, and the punishments to be inflicted in case of disobedience: so that since God has promised a most happy condition to those who live well, and denounced utter ruin to the despisers of his laws, it will prove the true interest as of every one of us to be religious, so to promote it [in] others; if it be granted that God is able to make good what he has promised, and willing to perform what he is able: to do which, you are to take notice, is only required, these three things;—to know the nature of a creature; 2 to be vested with a power of doing good or harm to it; lastly, the having a will to exert this power in the destruction or advance of his creature according to its behaviour: all which qualifications are eminently found in God.

1 His knowledge. It is not to be understood we can be miserable or happy by him who is ignorant wherein our happiness or misery consists. The physician knows not how to administer his potion with security of his patient's life, and without manifest hazard of his own reputation, if he have not before investigated the true reasons of the distemper, in such sort as to be able to apply what is proper and apposite for the removing the causes thereof.

But God, being the great searcher of the heart, and the trier of the reins, knows the mould wherein we were made, and the very constitutive ingredients of our essence, in having been author of the same; insomuch as nothing which belongs unto us can be hid from his eyes; whence it appears, he knows what is good for us better than we do ourselves, or any body besides.

2 God's power; forasmuch as we can humble and crush, when we please, those be weaker than ourselves, their either daring threats or allurements are so contemptuous, as, if not to be wondered, are to be smiled at. Nor do the circumstances greatly vary in differences between our equals and us, in that we can repulse the onsets they give with the same force; and so they must expect their own ruin in attempting ours. But if ye consider God, that he so infinitely surpasseth us in power as to be able to dash us all into nothing, and by the word wherewith he made them to turn the same creatures into non-existence, it would work the most courageous into a dreadful awe of his power, and excite reverence in us all to his great name. For

* The most prevailing motives to action are taken from the consideration of the reward that will follow obedience, and the punishments to be inflicted for non-performance.

since, in the idea we have of God naturally in us, are included all perfections; and since power is a perfection; it is necessary we suppose him omnipotent, that is, that all power is in him or derived of him: insomuch that, as he can bestow on us all that is requisite to our felicity and well-being, without being engaged to any other for aid or assistance; so also can he spoil us of all the good we be possessed of; or hinder us from all that we can desire, to the rendering us completely miserable and desolate, notwithstanding all the resistance possible to be made against him; since all the power of all the nations of the earth combined and knit together, be of no moment compared with his, whereof they be but a small part; so that if God once arise, his enemies must be scattered before him. Wherefore it behoveth us all, with a watchful eye and with care, as we would avoid utter confusion, to observe his pleasure and to obey his commands.

3 God's will. Now having made out to you that God has a clear knowledge of what is good for his creature, and an absolute, abundantly-sufficient power of dealing with it according to this knowledge, that is, of blessing or eternally torturing it, as it shall behave itself; it is farther necessary, in the last place, to the convincing any rational being that it behoveth him in every action to have a special regard to the divine promises and threats, but to demonstrate how God's will bears a proportion to his knowledge and power; that is, as God understands wherein the felicity of his creatures consists, and is able to prosper or blast them, so likewise is willing, upon their performing the conditions he has proposed, or upon their disobedience, to let forth his power in their happiness or ruin—which may be gathered from his promises that will be infallibly performed; for veracity being one of the attributes of God, and all his attributes being inseparable from his essence, it must follow, that, whatsoever we find he has promised, we ought to believe he will make good; because it is inconsistent that he should be God and not be true, that is, that falsity, which is imperfection, should be found in God, whom we suppose completely perfect.

Now that *de facto*, he has said, he will reward or punish as we be sorrowful for our sins, or continue in impenitency, as it is evident from many particular places of holy writ, so it may be proved from the whole design of the Scripture; which is nothing else but to offer salvation to believers, and decree damnation to those who obstinately go on in the evil of their ways: *He that believeth shall be saved, he that believeth not shall be damned.*

Thus I have more largely insisted on this head of counsel (*for where no counsel is, the people fall*¹), in order to the good of the soul; and showed the welfare thereof to depend on God wholly, as well because the great design of every action should be for the preservation of our better part (*for what will it profit a man to gain the whole world, and lose his own soul?*), as that I might accommodate you with a copious number of arguments taken from several of the divine attributes, to awaken, if not to fright men into a serious consideration of their latter end, and the speedy use of those means [that] are agreeable thereunto. Certainly motives derived from the divine omniscience, power, and goodness, should be sufficient to prevail with him, who has not sinned himself below the capacity of a brute, to an entire reformation of his life: wherefore if it be true that God better knows how to promote our happiness than we ourselves, (as he certainly doth,) if he is best able to act what he knows, and most willing to do what he is able, there cannot be the least room for objection, why we should not put ourselves entirely under his protection, and consequently devote both soul and body to his service. And this is that armour I would have you fence yourselves with, and the reasons and arguments to be provided of, for the promoting of real goodness, and the putting out of countenance the wickedness and debauchery of a corrupted world; which is nothing else but to do good to the souls of others.

I have already showed what we would, and what we would not have done to ourselves, in general; and that we must do as we would be done by to others in relation to their souls, bodies, reputations, and estates; that we must do good to the soul by intercession to God for it, by persuasion, and lastly by our example.

2 You are to promote the good of your neighbour's soul by your example. Whatever is exposed to the view of our own eyes, as examples are, more powerfully engages our attention, and sinking lower in the mind leaves more lasting impressions behind it; forasmuch as the image of a thing formed of immediate vision, is more adequate, and in distincter order contains many more parts of that it represents, than any idea can be framed in the brain of what is barely known, by the relation of another.

Mere precepts, without a carriage suitable thereunto, exhibit but a lifeless Religion, and men thereby are not more scared from sin than afraid of a dead carcass; whereas a life led according to your doctrine,

¹ Prov. xi. 14.

is powerful in persuading, and convictive of the most obstinate sinner; who, although he may sleep under your wholesome instructions, yet by your holy example always will awaken at least into a sense of his folly.

The cowardly soldier that was never warmed into any valorous resolutions, by hearing long and handsome orations in the praise of fortitude, would be ashamed not to follow the courageous conduct of his general, even in hottest pieces of service. Neither can I see any reason why men should believe you are real with them in your advice, when you confute it by a contrary practice. How can I deem him serious with me, in telling it is my duty to be chaste and temperate, that lives himself in open adultery and common drunkenness? Will other men be brought into the opinion that the arguments you urge for justice and mercy, are the secret sense of your soul, and the pure issues of your mind, while you yourself act the part of a thief and extortioner, and of one who (as the prophet speaks) grinds the face of the poor? What availeth it to exhort others to be faithful in performing their promises, if you never keep your own? Will men hearken to you entreating them for that it is the command of Christ to do as they would be done unto, if notwithstanding, in all your actions, you manage the interests of self?

No, it is to be acknowledged they can do but little good, with their perhaps otherwise pertinent and suitable advice, who are the cause of so much licentiousness by their evil conversation: add to all which, that they are mischievous effects of a bad example to breed in others disesteem of Religion; for how can they entertain any brave and generous thoughts of that religion which licenses its followers in such profligate courses, and permits that which as it is forbid by the natural understanding, so the heathens, by the bare guidance of reason only, did constantly avoid it. For I must either think that Religion mean and sordid, that allows men the practice of such villainies, or else think the followers thereof guilty of the basest hypocrisy and dissimulation, that lead lives so wide from what they profess.

So that it is just matter of grief to all good men that it should be as true, as it is little regarded, that there is none talks more of Religion, nor lives it less, than this present age. Insomuch as a pagan who has been a spectator of such dealings cannot think other than that we make religion a mask for our most loathsome miscarriages: since, were we fully persuaded of a future state after this life, and of a God who will severely inquire into every human action, as having

irrevocably decreed to make us sharers of eternal felicity if we make good the conditions on our parts required, or of torturing us (supposing our disobedience) with insupportable anguish, this could not but make us very anxious in our deportment and the present management of ourselves; forasmuch as all the glories of the world, especially considering the shortness of the time wherein they may be enjoyed, bear so inconsiderable a shadow of proportion to eternity.

Wherefore it will remain, that he must say, either that our Religion is repugnant to reason and the principles of government, as certainly is self-interest, or else that we disbelieve it. Therefore be pleased to perpend, that if Religion ought to be the grand concern of the world, namely, that we all carefully do what God has enjoined us in such manner as shall be acceptable to him; and if that in these things alone our happiness consists; then to bring a scandal on this Religion, and to bespot the esteem it has, as every evil liver necessarily doth, must be so great a piece of ingratitude to God, and so pernicious and deadly to mankind, that in reason it may almost be deemed unpardonable. Let thus much suffice for our behaviour toward our neighbour in respect of the soul.

II. We must do as we would be done by, as to his body. The body is of so near alliance and so closely united to the soul, that by the violence done one they both suffer, and like partners share in the same misfortune; which is the reason that, if the body be indisposed by a wound or a disease, the soul is disabled from doing its office; because any hurt to the body causeth so strong and vehement a sensation in the soul, which we call grief, that in a manner it depriveth it of all power of surveying, with any clearness, that copious imagery it has of objects. Whereupon men in pain become unfit for business, by not being able to keep their minds closely attentive to anything long or intricate; and by consequence are debarred the comfortable use of riches or greatness; that is, whatever this world counts either profitable or pleasant.

Insomuch as through an ill-natured passion, a man may do that injury to his neighbour's body, in a moment, irreparable, and never to be compensated by all the friendly offices he can do in his whole life after; which consideration ought highly to influence the behaviour of churlish masters to their servants, who show less of kindness to their man than their beast, and treat him with more blows and less civility than their spaniels; as if they had acquired an absolute power over his body to maim or dismember it at the instance of their brutish inclinations: which actions, as they are contrary to

Christianity, that commands love and humility, so they would be decried by an infidel or Turk; and you would deem the practisers of them either devoid of all reason, or, which is worse, that they always abuse it.

If we do as we would be done by, how comes it to pass that we commit those outrages on other men without regret, that we can ourselves with no patience suffer? Is this any other than a confutation of all the methods of our Saviour, whose whole behaviour was full of compassion to his creatures? or doth Christianity inspire men rather with the cruelty of the tiger than the meekness of the lamb? If this be false, as it certainly is, it would not be easy to assign what is more opposite to the principles of our Religion than our own practices; in that nothing enjoins charity, good-nature, and kindness, more than our Religion, and nobody observes them less than ourselves. Christianity commands us to love our enemies; but we even hate our friends: whereas it enjoins us a benign, a gentle carriage, to those below us, we saucily affront our governors, and show how ill we brook God's dominion, by the indignities we cast upon those he has deputed over us; insomuch as had the primitive Christians delivered those tenets we practise, they are so repugnant to government and the order of civil society, that I believe our Saviour's name would not have been heard of beyond Jewry, and the Christian Religion never been propagated farther than the country it was born in: for that it appears, from reason and experience, how powerful an influence Religion has on the peace and quiet of kingdoms, that nothing so effectually secures the public peace, or so easily works its disturbance and ruin, as its good or evil administration: wherefore, if there be any principles of nobleness and generosity in us, springing of a being distinct to our body, or if there be any remains of man in us besides our shape, methinks we should not carry so unequal a deportment between ourselves and others, and so contradictory to reason. Let us but consider how much time is spent and trouble undergone barely for nourishing the body; with what care we guard it from outward force, and secure it from inward diseases; which, as they are sufficient tokens of our great love to it, so they are of our inhuman and unchristian behaviour to our neighbour, with whom we are offended on no occasion, and barbarously murder without remorse. Daily experience has made it too evident that I should remind you, how plentiful the mischiefs are that spring from an unkindly usage of our neighbour's body; especially if the person be in the capacity of a father, or master of a family, where the young infant feels the wound,

and the assault many times reacheth to the whole house. Wherefore to conclude this head of discourse, let us seriously consider, when any occasion is offered of quarrel with our equals, or of giving correction to our inferiors, how highly we value our own flesh and blood, and in a proportionable tenderness do so unto them as we would be dealt by ourselves.

III. We must deal with our neighbour as we desire he should deal with us, in respect of his good name. How faulty men, on this account, have been, is manifest from the observation, that there is nothing we be more solicitously jealous of than our own, and nothing we be more lavish of than our neighbour's reputation. How, upon small hints, trifling occasions, imperfect reports, groundless stories, do we wound the credit of our neighbour, which is as dear to him as is life itself; and blight the esteem he has abroad; weaken the value he has at home; and cast a mist over all that is bright, or giveth any lustre to his name and reputation! And yet, notwithstanding this uncivil usage of our neighbour's name, we be so nice of our own repute, as hardly to be induced to make any overtures or terms of reconciliation and peace to who shall diminish the least part thereof: for the truth is, men in the eager pursuit of riches, and power, and other worldly advantages, chiefly design the purchase of a great name; for to what purpose should men heap wealth, and whatever carrieth esteem with it, if they did not secretly please themselves with those reflections they conceive others make on their pomp and grandeur? Not but I believe a brave soul thinks too meanly of the greater part of men (who usually are corrupted by interest, or blinded by prejudice) to measure the extent of its felicity by vulgar breath, or to account its excellences from common talk.

But that every one would have his actions thought, if not worthy of praise, yet such as may be excused, and so not to be the subject of uncivil censure: hence it is the most debauched and lewd person is loath to be upbraided of his uncleanness, the murderer of his cruelty; nor will the covetous man own extortion, or the person conceited his vain glory, but would find out some specious pretence that might soften, if it could not wholly excuse their miscarriage. Wherefore when you reprove your brother, let it be without sharpness; and when you tell him of his crimes, let it be without bitterness: when you commend him, let it be with generous intentions, and for good reasons, and in due measure; for too much praise is fawning, too little is ill-nature: but if you do it justly, you teach him his true value.

IV This rule of doing as we would be done by, extends to men's estates; in all dealings thereunto relating, we being obliged to be both just and merciful; which are great instances of our love.

1 Justice: it may be defined a rendering to all men everything they have a real title to; so that to detain or keep back that from another he has a right unto, is injustice.

Now seeing right to a thing may be many ways acquired, as by the gift of one, promise, bargain, or contract; by inheritance or service done: it will follow how that so many ways we may injure men: and if because we by the unforced instigation of nature do all desire to escape any injury or wrong, therefore we use especial care that by injustice we wrong not others, of what they have a real propriety in, by any these particular titles. We may look upon justice in a double respect: the one distributive, the other commutative.

1 Distributive justice is placed in giving rewards or punishments, in conferring honours, or setting men out to disgrace, according as they have merited: the example whereof belongs to the magistrate and who take cognizance of offenders. The ends of it are to promote goodness, and enlarge the dominions of virtue, by raising its followers both to true honour, and securing unto them always infinite satisfaction and peace of mind, which makes them not dejected at the untoward usages of a cross fortune, and bear up cheerfully against the most unkindly assaults of malice and cruelty, and to suppress villanies and debauchery, by exposing the persons wherein they are found, to open shame, and affright men from a like practice by their ignominious sufferings.

These are the only principles, the use whereof will fix and settle princes on their thrones, so as their power and crowns cannot be moved, and ascertain them of a long and constant, a ready and willing obedience, from the subject; for such is the sovereign and diffusive nature of virtue, that its healing and kindly influences as well reach the greatest monarchs, as be beneficial to their meanest vassals and slaves.

2 Justice is commutative; which consists in a conscientious performance of all promises, bargains, or contracts.

1 Promises: in making a promise, we pass our right over to another: so that he who promiseth becomes a debtor, and the thing promised becomes a debt: if therefore we desire all men should pay unto us the debts they owe, then are we obliged to make good to them our promises: and indeed we should be more exact in the payment of a promise than the discharge in a bond; in it our honour

and reputation, which are most dear to us, are given for security. Besides, as in nothing we can more to the life resemble God, one of whose attributes it is to be true, than in our faithfulness, so to stand to our covenants is the only tie wherewith societies and converse are held together in the world, and can be supported. Add to all which, the lovely consequences which necessarily result from keeping one's word; the love and favour it conciliates us from God, and with that the honour it procures us among men; the esteem and credit it raiseth us wherever we be known, and how far, from a punctual exactness, we may be trusted in commerce above others: insomuch as warily to promise but what we are able, and the careful performance of what we have promised, is a virtue so amiable and full of beauty, that it needs must transport who truly considers it, with admiration, and inflame his appetite after the purchase thereof: it at once endearing us to heaven, and making us the favourites of the world; not only bringing wealth and honour with it, but heaps up durable treasures for us in the regions above, which are without the wasting reach both of time and envy.

To this place it belongs we take notice how strict an obligation lieth on all masters to give unto their servants those wages for which they have contracted; not to keep back from the labourer his due, nor to withhold from the hireling what he justly has merited by the sweat of his brow. For if it be forbidden you should muzzle the mouth of the ox, which treadeth out the corn; then a greater engagement on you ought to be acknowledged, not to defraud your poor brother, in all things else your equal, of the wages due to him by promise; which he may dearly have earned, as well by the consumption of his time, as the expense of his strength and spirits. And having thus purchased it, it ceases to be yours, and therefore to detain it would be injustice: hitherto is reducible the necessity of paying your debts; and although a man may as lawfully challenge what you have promised, as the repayment of that he lent you, yet not to restore what you borrow seems more heinous, in that you make him of whom you borrow so much worse than he was before, how much the thing he lent cometh to.

2 Justice commutative restrains us from depriving our neighbour of the goods he is actually possessed; not only of his money, but whatever is valuable by money; as houses, lands, the fruits of the earth, or cattle. Upon which it follows that robbery, or theft, are severely prohibited; that is, either open assaults, where, by violence and force you spoil a man of his propriety, or secretly, and under the

covert of the night (which time best becomes the darkness of the deed) to purloin from him his substance. Now besides that the thief is not likely long to persist undisclosed, from the industrious search of the sagacious inquirer whom he has wronged, the lively sense of whose loss makes him spare neither cost nor any labour, if possible, to discover the malefactor, did he but reflect with what fear he begins, with what terror he carries on, and probably with what shame he shall end his sinful enterprise; with what a ghastly retinue of servants he is environed, suspicions and jealousies, hunger and cold, the gloomy night, and horrors of a blacker conscience, a trembling hand and beating heart, and a dizzy head, all which are the inseparable companions of his villany; with what solicitousness he labours, if he miss his game, and with what fright, if he obtain it; all this surely should be sufficient to scare any who is in his sober wits, from the practice of this sin; especially if it enters into his thoughts the amazing and dismal consideration of judgment to come.

(3) I shall consider justice, as it relateth to trade, buying and selling, and all manner of traffic, wherein these two general rules are to be observed; that you take no advantage of other men's ignorance or necessity.

1 That you take no advantage of their ignorance, which may be these several ways:

(1) In using false weights and corrupted measures. The buyer expects that quantity which is allowed by the laws of the country, and the custom of the place; so that who useth a false measure, or a deceitful balance, keeps back from the buyer part of what he bought; which is plain deceit, and owned by all men so to be*.

(2) If the seller hide and conceal any fault or imperfection in his commodity: neither will it excuse him to say, the question was never put whether the thing was faultless; for if by the money bid may be collected that the buyer supposed the thing complete, in having offered the full value, were it so, it will follow he is cheated of as much as the thing sold is worse by such fault or imperfection; and so that this is as manifest fraud as that of a deceitful balance, and for which, though the laws do not, God will certainly punish.

(3) Notwithstanding the weight be good, the measure full, and the thing sold void of faults, yet if, taking advantage of his ignorance, you make your chapman pay above the value and worth of the thing,

* Therefore, *A false balance is abomination to the Lord, but a just weight is his delight.* (Prov. xi. 1.)

this also will prove no other than deceit; because was it your case you would think it hard measure to be abused in the price for your ignorance of the thing, or overreached for trusting to another man's honesty.

2 The second head I remarked on of injustice in trade, is the necessity of other men. This happens, either when we, having monopolized or grasped all the things of one sort and kind into our own clutches, make them bear what unreasonable rate soever we please; or when we prey upon another man's need, and force him to pay not only for the commodity, but his own necessity too, in exacting the sum we know he never would give but by reason of his present exigency: this is extortion: for you should not enhance the value of that you sell, without the price either was raised to you, or it has improved since the buying. To this head may be referred the unreasonable disproportion some men extort for the use of their money, because the borrower has an absolute necessity for so much, and may not have credit, perhaps, to take it up in another place: for with what conscience can he demand double as much as he knows it is possible for another to gain by what he lends him? And thus much have I discoursed of justice; which, whether it be suitable to any man's practice, I meddle not; but sure I am, it is agreeable to your judgments, and on account of that usage you all heartily desire at the hands of others.

I am now to speak of charity; which is the distinguishing character and inseparable mark of a Christian; by which our Lord the holy Jesus has taught us to know and rightly understand him; *By this shall all men know ye are my disciples, if ye love another*: it is a benign and sweet temper of soul, which disposeth us, not only sincerely to wish, but willingly to do all the good we can to other men, in their several capacities.

I cannot give a better or more exact view of charity, than by representing to you the blessed Jesus for a pattern; who made it his business to heal the sick, to give sight to the blind, to give life to those who were dead, to dispossess devils, to inspire men with holiness and excite them to lead a righteous life, to animate his followers with a zeal for works of friendship and mercy, to shame men out of their cruelty and self-interest by his own example, letting them see how he came to ransom their souls, and to vindicate them from the intolerable consequences of lying under the divine displeasure, to a state

¹ St John xiii. 35.

of bliss and immortality; insomuch as his whole life appeared a continued act of goodness.

Now it is not to be expected I should give you such entire rules and laws that might guide you about charity, as I have done of justice; because it is not confined to any limits that are fixed, but depends upon your own power and abilities, as on the circumstances the person is in, whom you design to relieve.

Wherefore we may conclude that as charity requires we neglect no opportunity of doing good; so whom is a fit object of our mercy, and when it is we have an opportunity, are things left to God and our consciences for to judge. It is justice not to rob the poor; but charity requires of us to relieve them: it is against justice to deal deceitfully with our friend; but it is inconsistent with charity not to love our enemies: so that where one leaves, you see, the other takes its beginning; charity being an appendage, and as it were an additional act, made and connext by the royal court of heaven, to the laws of nature, which were before promulgated in our souls concerning equity.

Particular duties of charity are these: 1 That you give your best counsel and directions to your brother; and this in the most prevailing language, and when he is most fit to receive it. If you reprove him, let your expressions be without rancour and sharpness, so as he may be convinced that the end of your advice was his interest, and the cause of reprehending him, your love.

2 That you forgive injuries*; nor let your passions boil up to that height, as you must think it necessary to repay the indignity was cast on you, by a greater; but keep yourself in an equal and unconcerned humour, notwithstanding the most impetuous assaults that are made upon your temper: which will breed that meekness, wherewith you will become able to obey the precept of our Saviour, *That being smitten on the one cheek, you turn the other*; that is to say, you are so far from seeking revenge of an affront, as to be ready to receive another, and to make up the difference by repaying all with good turns.

3 Charity forbids you should envy any happy advance your neighbour has of his fortune; but commands that you rejoice at his

* *For if ye forgive men their trespasses, your heavenly Father will also forgive you.* (Matth. vi. 14.) This duty of mercifully sparing our neighbours when they have wronged us, ensures to us not only their good will, but the tender and gentle usage of God Almighty for our great crimes, wherewith we have offended him.

prosperity, and as much as in you lies, promote his greatness; which doubtless would be done, were your love of him and yourself equal *

4 Charity enjoins you to lend your aid and succour for rescuing your neighbour out of any calamity is befallen him, whether it be of poverty or from the violence of others: one commands your beneficence and liberality, the other asks the use of your hand and strength; and both require you compassionate his condition as your own †.

At length I shall enter on the persuasive part of this discourse, to use some motives, from the nature of the thing, to induce you to the practice of what I have said.

1 The first shall be taken from the end, wherefore we were made. Man did not, like a mushroom, spring by chance out of the ground or had his being of himself; but was the curious workmanship (except that his sin is derived of man as the proper fountain) of another, who clothed him with skin and flesh, supported him with bones, tied him together with muscles and nerves, and into this lovely structure inspired an immortal soul, which was to govern and command, to regulate and guide it in all its operations; so that man stands under the greatest and most endearing circumstances of obligation to this the author of his being; and therefore laying aside all considerations of himself, ought to betake himself to an entire obedience of his will: which is not that he should barely gratify himself, or follow the motions of his wily passions, or do whatever should be dictated by his appetites; but being intrusted with talents, and having laws before him, he should make them the standard whereby to measure all his behaviour, and the rule whereunto all his actions should comply.

Wherefore if you believe the existence of a God, and that you have souls, to be continued in being to eternity; if you think this God created you, and thereby acquired a right to be your lawful commander, and that he is of too great wisdom to be mocked, and has too much power either to be defeated or brought to terms; that he is a rewarder of them that seek him, as well as a severe animadverter on offenders; lastly, if you will not confess yourselves guilty of the vilest

* If prosperity attends an holy man, we ought to rejoice, because it is God's blessing; if a sinner, rather pity than envy him, whose end shall be bitterness and destruction.

† For the compassion we have on our indigent and helpless brother, Christ our Saviour will put to his own score, look on it favourable as if it were shown to himself. *Forasmuch as ye have done it to one of the least of my brethren, ye have done it to me.* (Matth. xxv. 40.)

hypocrisy, or of the greatest folly; of the vilest hypocrisy, in disbelieving the religion you profess, or of the greatest folly, in exposing your souls to the hazard of eternal and irreparable ruin, in whose welfare your only happiness consists; then reflect seriously with yourselves, how necessary it is to your salvation that you be up and doing the will of your Master; and how unreasonable it is that you, being dependent creatures, should think yourselves licensed to the practice of what you please.

We all own such an obedience to our lawful king, as rescinds the power of doing what we list; and yet presume an absolute liberty from our duty in God's service and in matters of religion; that is to say, we acknowledge the authority of God's minister over us, while we deny his own *

But what, I pray, is more grossly absurd than to subject ourselves to the less, and yet resist the greater power, even from whence the less was derived?

2 The second motive is from the intrinsic beauty and loveliness of the rule itself.

I cannot conceive what should put more fervour and zeal into our devotion than the reasonableness of our religion, and the inherent lustre shining in all its laws; its precepts being worthy of the wisdom of God, and suitable to the nature of man, they rectifying our reason, purifying our natures, and perfecting our understandings; its chief design being to tie us to the ravishing and unspeakable pleasures, of justice, innocence, and mercy, and to remove whatever was destructive of the order and tranquillity of society, by introducing love and kindness, and the noble principle of *doing as, &c.* into the world. Our religion requiring of us meekness and equity, charity and long suffering, contentedness and compassion, friendship, humility, and patience, and every thing that has a real tendency to the felicity of mankind.

3 *Let us do to others as we would have them do to us*, because both they and we bear the same stamp and impress of heaven.

For the rich and poor, the king and slave, alike resemble God, and be equal sharers of his image, as having been all cast in the same mould, and made of the same materials, enjoying like bodies and equal souls, and in these the same faculties and dispositions; so that

* The greatest credit we can do our religion, among strangers, is to live according to its rules; the highest honour we can give God is in obedience to his commands: for obedient carriage to God argues at once his excellency and our obligation.

the odds between man and man was not of nature, nor founded in any essential difference in their being, but the mere result of civil constitution ; and that was from sin, which first put men on distinguishing into proprieties, and to sever into portions what nature left undivided and in common. Besides, God had given the same laws, and a like measure of ability to perform obedience, in all : that none could pretend themselves dearlings of heaven more than others, or to have a greater share in the divine love, before men themselves by transgressing introduced the discrimination. Wherefore since we be all alike, it is but reasonable we sympathize with one another in our several conditions, and be fellow feelers of what our brother suffers, as well as rejoicing at his prosperity.

Let me also move you to be merciful to your neighbour for God's sake, whose image he bears.

For as who affronts the king's picture will be adjudged to have designed treason against his person, so kindness done by you to men, shall God interpret done to himself.

4 Because if we be just and generous in time of our prosperity, it will cause a like affection in others to us.

Now seeing that the best of men are but men, and what is one man's condition may become another's ; and because riches and honours, and whatever gives you pre-eminence to your mean brother, are obnoxious to change, and bottomed on unstable foundations, it will be as politic as religious to be beneficent and kind in distributing your wealth ; for this very reason, that should you meet adverse fortune, the same mercy to you might be hoped for from others : whereas in the fall of a proud person, it is his greatest misery not to be pitied : so also if the cruel man comes to have his own days shortened, men believe it is the issue of justice, that he should taste of the bitterness of the sword, who therewith had made the mother childless, and surfeited in quaffing innocent blood.

Thus likewise the griping chuff may by common calamity or force (for else will he carry them along with him to the ground) change his bags and treasure for poverty, without raising any melancholy concerns in the beholders ; inasmuch as there is no cause why they should lament for his loss of that gold, with which, when in his possession, he never did good.

But contrariwise the man of bounty and generous principles, who used to deal out his bread to the needy, and disperse his riches among the indigent, who conveyed of his liberality into the remotest corners, that he might succour the comfortless, can hardly sink in his estate

without the regret and sorrow of most who see or have heard of him ; neither will they suffer him to starve, who was so ready to clothe the naked, and to give food to who was an hungry ; it is cause of general grief, to behold him in prison that was always so busy in ransoming the captive ; or that he should become a scorn or a derision to others, who himself used to cover both the shame and infirmities of his brother.

Therefore let us carefully remember, whoever is distressed, by conceiving ourselves in the same state and condition with them ; and hereby having assumed their persons upon us, whatsoever we would have done by our neighbours and friends in the like circumstances, the very same we should do unto them in their misery : and this, that the bowels of our love be enlarged to all persons in affliction, in what relation soever [they] stand to us, especially when we appropriate to ourselves, and feel in our souls the same passions that be in them, of suffering and being oppressed with them : which is true compassion ; for, as I have said, seeing we are men, we must therefore consider that no human calamity is exempted from us, and thereupon learn to commiserate other men in adversity, as if the like misery were already, or may be on our own persons.

5 Did we use other men as we expect or desire at their hands, it would be the best and greatest security of our lives, honour, reputation, riches, and power.

For did we all as heartily wish for the preservation of these in them, as we do in ourselves, then should we with equal pity weep over the misery of others, and with like concerns defend and advance their happiness as our own ; the effect whereof would be a catholic love, meekness, humility, patience, amity, and universal peace spreading itself over the face of the whole earth ; so advantageous is our religion to our interest, and so agreeable to our reason.

Lastly, let us be moved to this duty from the consideration of that reward, which for our obedience we shall receive of God hereafter*

Did we but spend more thoughts on our future state, that as now we behave ourselves, we must inevitably live in heaven or in hell for ever, (which as I believe there is none here but doth readily acknowledge, so I wish they more unfeignedly would consider it, and it

▪ And this is, *To make to yourselves friends of the Mammon of unrighteousness, that when ye fail, they may receive you into everlasting habitations.* (Luke xvi. 9.) That is, so bountifully scatter your goods among the needy and indigent, that when your strength fails, God of his mercy may receive you into the heavens.

would be enough to keep us from weighing our own and our neighbour's concernments in such differing balances) to think notwithstanding our now healthy bodies, active and vigorous minds, and braving estates, we ere long should be summoned to a strict account, it would be sufficient to make us serious in our religion, and careful in the most important affair of our soul.

So also the consideration of the reward to be had of God hereafter, would be enough to make us bear up against the greatest reproaches and indignities wherewith men invade our reputation for being religious, and make us think it no hard exchange to part with our lives for the sake of the blessed Jesus; because the life you are to receive for it will infinitely surpass that you lay down; and it is but prudence to part with a corruptible for an incorruptible, a finite for an everlasting, a miserable for a happy life: instead of being clothed with rags, you shall put on the long white robe of Christ's righteousness; not only your tears shall be done away, but your mourning shall be changed into joy, your weeping into laughter; instead of penitential psalms you shall sing songs of deliverance; all the ravishing delights your soul is capable of, all the satisfaction a rational being can have, you shall receive of God for evermore.

SERMON II.

ON THE RESURRECTION OF THE SAME BODY.

I CORINTHIANS XV. 35.

*But some man will say, How are the dead raised up? and with what
"kind of" body do they come?*

THE words of the text are an objection which the subtilty of man, or malice of the devil, had started among some backsliding Christians, to fasten them in their unbelief, and to confirm them in that fond principle, that there was no resurrection.

But some will say, &c.

That is, say they, seeing that this our carcass, when once bereft of life, will not only consume away with rottenness and stench, but yield up all its beauty to corruption, melting away by degrees and mouldering into dust; how is it possible that ever such a body should be again restored to its former state and condition?

This I take to be the full scope of what is objected, as shall in due time appear from the Apostle's pertinent and most apposite answer: but here in this place I think it not amiss to take notice of some other difficulties, urged against the doctrine of the resurrection by some of the daring and conceited wits of the age; then after that, in order, give some concise refutations of them all.

1 It is objected how that some bodies are torn in pieces by wild beasts; others pickled in the briny sea are portioned out by fishes; or falling under the merciless rage of fire, are either evaporated into smoke or calcined into ashes, and these ashes perhaps, by some tyrant, scattered in the wanton wind, as Tiberius served the relics of his two nephews; which seems by much a more difficult task than the former, namely, to retrieve and muster up each particle dissipated only within the compass of a grave.

2 What intelligible account can be given of the Anthropophagi, that feed on man's flesh; whose bodies are as it were builded up out

of the ruins of others? At the resurrection, how shall one body serve two; much less more men?

3 Why should we assert the identity of the body in the resurrection, when it is never here the same? Since, as some parts in this our fleshly cottage are continually wasting, so other new ones daily succeed into their rooms: *πάντα ῥεῖ, κ' οὐδὲν μένει* there is a perpetual flux of parts, and never one durance in the same stated condition; and therefore it seems unreasonable an old man's body should be punished in the other world for those youthful sins this carcass was never guilty of.

All these, and the like subtile disputes of the scoffing atheist, may well be cut off at once with the sharp return of the Apostle, *ἄφρον*—*thou fool*¹; for it tastes of the greatest imaginable folly to cavil about a thing which is proved certainly to be so, only because we cannot explain how it is so: he that expects a demonstration *τοῦ διότι*, an account of the manner, and why the thing is, before he will yield his belief, must banish most truths and beings out of the world. Although a man performs all the actions of a common animal, besides that he thinks, speaks, disputes, and reasons of sublime notions, yet we may defy the most ripe-witted pretender to tell how these noble effects are produced by the soul; or, if he smiles at the term soul, let him clearly show how it is any way possible for the body to do it alone, by all the powers and laws of mere matter and motion: nevertheless, if he be not quite forsaken of his reason, he will grant that he lives, and is conscious of the reality of these effects; the mode or manner whereof is without the reach of his capacity clearly to explain. Who is there that, according to the most rational hypothesis extant, can so solve any phenomenon in nature, as that his solution shall not be liable to dispute at least, if not charged with inconsistencies? Motion, time, and place, are things obvious to the sense and apprehension of every vulgar; and yet their natures and proprieties have confounded the brains of the most considering philosophers in all ages, and must be reckoned among the intricate *ænigmata* reserved for the coming of the great Elijah.

Now if, in most of these ordinary things which we own to be brought to pass by mean and limited causes, where we have a full demonstration, *τοῦ ὅτι*, that they are, in reason we ought to be satisfied, notwithstanding we cannot unfold and discover the mode of them; how much more in the notions of a creation, or resurrection, where not the activity of a finite soul, or the casual or uncertain

¹ ver. 36.

jumbings of matter are concerned, but the unlimited and immense power of the Almighty God?

His power and wisdom are both infinite, and their ways and methods must be so to; therefore it is as vain for man to think or desire, with his contracted and narrow faculties, to comprehend the infinite manner of God's exerting his power, as to endeavour to encompass the whole earthly globe within his arms: and, therefore, St Paul does not go about to satisfy the curiosity of this fool, to tell him exactly the manner of the resurrection; that I now have demonstrated to be impossible, upon the account of God's infinity. Nay, if it be impossible that flesh and blood should inherit the kingdom of heaven (if the words are to be taken literally, as some learned judge they are), it was not to be granted that man, so long as he continues united to matter, could conceive the glory of incorruption; so that I am almost persuaded this is the mere reason why it is no where in Scripture revealed what or how we shall be, because pure flesh and blood is not able to understand it: wherefore St Paul, that I may not seem to put you off any longer with a plausibility only, and leave the former difficulties wholly unanswered, though he was caught up into paradise, and had a glimpse of its glory, yet tells us no more but that he heard *ἄρρητα ῥήματα*, unspeakable words, which it was not possible or lawful for man to utter: and here, in this place, though he had the fairest occasion offered imaginable to tell us how and with what bodies the dead are raised up, he voluntarily waives the discourse as too sublime: yet clearly satisfies the first objection by parity of reason; by which modest but approved ingenious way I shall endeavour to answer to all the rest.

I What reason then is there it should seem so incredible a thing that the body, when putrefied and corrupted, should again be revived; being we see thousands instances of this daily in the common productions of nature? How every grain of corn putrefies, and admits almost a perfect dissolution among its parts in the womb of the earth; and yet nevertheless, after all this alteration, sprouts out into a blade, and then brings forth a body such as was sown, and proper to its kind. And indeed the manner of the production of all animals seems as inexplicable as that of the resurrection of the human body. How have the curious inquirers into the mysteries of nature been puzzled in assigning the immediate cause of the formation of the fetus! What should out of a rude indigested mass of matter, so sagaciously shape every limb, and with so great exactness justly proportion every part? Some speak of we know not what spirit of the

world, as mysterious and unintelligible as the thing itself; others of as blind a principle, the plastic power of the soul; and some offer a solution from a ferment in the small particles of matter, obeying the laws of motion and impulse; which, though it seem most plain and facile to the apprehension, yet may be urged with those inconveniences for which we shall not easily find an answer. Now, though they can never agree as to the positive cause, or the method of these productions, yet all acknowledge they be frequently done; all come to pass by the ordinary powers of nature; insomuch as we have no reason to doubt of the like in the resurrection; which is the immediate work, not of secondary causes, but of God himself.

2 The second difficulty mentioned was, how all the particles, once totally dispersed and dissipated, should ever be recalled from their remote cells, and again be marshalled in their former array? For the solution of which, we shall follow the example of the Apostle; and searching into the history of nature, see if she have no similitude or analogy to this divine truth.

What is more common than to dissolve gold and silver in their proper liquors? and yet when those opaque bodies are so wonderfully diffused, as they become transparent and quite vanish out of our sight, any inferior chymist, by many easy means, can recall them again into a mass, not losing the least particle. And why should it seem a thing incredible for the Divine power to recall all the wandering and scattered parcels of a man's body, when we see how faithfully the small filings of iron obey the summons of the load-stone? Whether they were straggling on the ground, or drowned in the water, or cast into the air, nay buried in a heap of dust, they start out of their graves at its approach! And that we may enter yet into a larger sphere, how infinite are the stories we may recount of sympathy! What remarkable effects and feats will bodies at vast distances work upon one another! What more strange, than the direction and variation of the needle, once touched with the magnet? that virtue, or those particles (call it as you please), that equally charm it to north or south, must come a great journey to execute their charge. But if all these effects are done by the common principles of nature, shall not the grand Author of nature, that prescribed these very motions and laws to singular bodies at their creation, be able by an equal power to determine each particle in my body, though never so remote, to meet its fellows? If, as the ingenious atomical hypothesis expresses it, all the gamaitos and frisks in nature are wrought only from a bare congruity in mode and figure,

which some parts of matter have with these, and not with those, and by consequence can more easily skip into the pores of these bodies than others, and be united with them; why should we despair that the least parts in our bodies, which now are friends and well agree, should in the resurrection again be united by the same congruity; especially since there will be an all-seeing eye to control them?

3 Now in the third place, as to our cannibals and Anthropophagi, I think I may with confidence aver it that there never were a people who eat man's flesh, as their sole and constant diet: the stories of the fabulous Pliny mention, indeed, some that were man-eaters, as the Cyclopes, the Læstrigones, and some of the Scythians; but it is probable they all being a warlike people, it might very well be that they were called Anthropophagi only from their fierceness and merciless carriage to their own species; just as the Arimaspi were said, by him and other authors, to have but one eye in their foreheads, when as their being excellent archers, and their winking with one eye, gave the only ground for the fable. As for some inhabitants of America, the same discoverers that tell us they did eat man's flesh, tell us likewise that they had varieties of other food: if it were only their maize and facca* bread, it will be enough for our purpose: nay, I think it demonstratively impossible that such vast numbers of people (scarce any place being uninhabited) should only be sustained by man's flesh; therefore what was eaten among them was rather upon some special occasion, than constantly, as the intombing a dear relation in their own bowels; or perhaps, what Juvenal reports of the superstitious Ægyptians, that after a conquest they might pursue their fury upon the carcasses of the dead; or what by him is also said of the Vascones, driven to extremity some way, as in a siege, they may break the common bounds of humanity.

However, that we may not seem in the least to be afraid of this formidable argument, I shall grant it as a very truth, that some people have from their very birth lived only on man's flesh, to a full stature. Now if we show it manifestly possible in such a case, that not one particle of the bodies devoured need go to the making of the body of him that eats them, I shall leave ground enough for God's power in the resurrection, and by consequence for my faith.

Nourishment, by consent of all physicians, is made by the additions of very little and insensible particles; and that seems to be the

* So in the MS. Qu. Yucca? The Spaniards call the Cassava tree *Yucca brava*, according to Robertson, *Hist. Amer.* Or is it *Jaca*, the *Artocarpus Integrifolia*, a kind of bread fruit, though this is a native of the East Indies?—[J. P. Lee.]

meaning of great Hippocrates' aphorism, Lib. II. Aph. 11, *ῥᾶον πληροῦσθαι ποτοῦ, ἢ σιτίου· πληροῦσθαι*, that is, *refici, recreari*, as it is expounded by Heurnius and others, to this sense, that liquids are easier converted into nourishment than more solid food, because consisting of more subtle parts: now since all men require meat as well as drink, according to the principles of both philosophies, especially the new, why may not the parts of that drink, mixed with the solid meat, receive such modifications and qualities, as may fit some of them to nourish any part, so as the grosser food may serve only as a sieve, or rather a mill, to extenuate them into their first atoms or elements, and by consequence put them in a capacity to make up any part, either flesh or bone? and hence, perhaps, it may be that the body consumes and wastes in diabetes, when the liquids pass out uncocted or unaltered, as Riverius and others observe.

But that I may not seem to maintain a perfect paradox, I shall briefly recount to you this one experiment of a learned Author (Helmont. til. complex. atque elementalium mixt. figm. 5. 30), which, being of another nature, may not be so proper for this place; nevertheless, I believe it will serve well to illustrate our assertion.

A small tree of five pounds weight was set in two hundred pounds of dried earth, which having been watered constantly for five years, was then taken up, when it weighed above an hundred and sixty pounds; but the earth in which it grew had not lost full two ounces of its weight.

Now if water only, strained through the earth, can produce a tree, why may not any drink do the like to the body? especially if we look upon a peculiar guidance of Providence all along to accompany the action.

And as to the difficulty which many make as an appendix to this third objection (where you are to take notice that the proving the thing but possible will quite destroy this objection), that there have been, or in time may be, more bodies of men to be raised than the whole globe of the earth will equal; I think it seems but a very frivolous instance, if we consider that there is no necessity at all for the parts of bodies deceased to be confined only to this earth, and by consequence from thence again to be received; since the far greater part do manifestly expire into the air.

4 That there is an identity of body to be expected and believed, is manifest from the Apostle's words: he tells us expressly, *This corruptible must put on incorruption, this mortal must put on immortality*¹.

¹ ver. 53.

Surely, perfectly another body, whether fantastical or philosophical, cannot be said properly to be τὸ φθαρτὸν τοῦτο, τὸ θνητὸν τοῦτο, this very corruptible, this very mortal body: neither let this identity seem a thing either strange or impossible: the matter will be plain, if we once settle the right notion of identity, or when we may truly call a thing same.

In a common and vulgar sense then, a thing is truly the same when most of the essential parts remain unchanged or altered, or as many of those are left as denominate the thing this or that being: therefore a river is called the same, not from the water, but the channel; and so long as that remains, we call it the same river, though the greatest part of the water be dried up: for identity must arise from something permanent (call it form or what you please; form by Aristotle is defined λόγος τῆς οὐσίας, from which form proceeds identity) even in things successive or transitory in their parts; and so we say it is the same commonwealth, whilst the laws and polity, the principal denominations of it, remain unaltered, notwithstanding all its administrators have been buried over and over: for both in these successive, and in permanent beings, there is a plain distinction between ἀλλοῖον and ἄλλο, altered, or changed and clear another thing. A building repaired, or newly beautified with paint, is altered indeed, but still the same house; and thus the body of man, though it becomes corpulent or lean, nay though it be maimed to the loss of a limb or two, yet as long as the principal members remain entire, is called the same body, as Æneas said of Hector,

— multum* mutatus ab illo
Hectore !

Aristotle surely intimated his substantial form as the only principle of identity, when he defined it, λόγος ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι, the ground from whence a thing is what it was: but if we would speak in a strict philosophical sense, numerical identity depends on the same individual for matter as well as form; and from this notion is the objection started, that though there be (perhaps) in a man the same form both inward and outward, yet the matter of his body continually suffers a flux and change; and by consequence he will not, at thirty years of age, have one dust of what he at first brought into the world, and therefore his body is not the same: to which it may be answered, that all the constitutive and denominating parts, from the cradle till we arrive at our full growth, remain the very same, only suffering such additions as can no way destroy their identity;

* [So in MS. J. P. Lee.]

as a ball of snow, that by rolling swells to twice the former bigness, is still the same; it having all it had at first, albeit there is an accession of as much more. If there was not this identity, how comes it that scars and maiming of limbs, or shrinking of sinews, or especially crookedness of any bone, or the like, happening to us in our infancy, should so surely attend us to the grave, notwithstanding we may have had above half an age to outgrow or shake them off? If every part daily decays and is daily renewed, the greatest deformity need not despair; nor ought the most admirable features to grow proud; for a little time might easily make there an angel, and here a monkey: but I may say no more, the very fracture of a bone seems to put the thing beyond dispute; for if every piece of it were changed in the space of ten or twenty years, the gluey cement which knitted the broken shivers together, would in that time be quite worn out; whereas in skeletons learned anatomists tell us they have more than once observed the contrary: the change therefore which is daily wrought in our body, is not in any thing which may properly be called its part, if we will stand to its definition given by the soberest philosophers: they are but humors and spirits, fat and blood, and the like, wherein our greatest alterations consist; all which are no more strictly to be esteemed parts than our meat or drink newly received, or turned to excrement: therefore to say there will be an identity of body in the resurrection implies thus much, that all that is then properly its part, when it dies, shall be again restored in the latter day. Neither ought this to seem strange to any one that shall reflect upon that wonderful and celebrated experiment, the proper emblem of a resurrection, recorded by many learned authors, and practicable enough among us; I mean Hermes's tree, or the philosophical plant, when an entire vegetable reduced into dust and ashes is again resuscitated to all its pristine proportions and similitude, and may in a strict sense be truly called the same plant, inasmuch as the very same parts which were calcined, are there again numerically re-informed after the same manner. Therefore, that I may conclude in the words of a learned author (Dr Browne, Rel. Med.), what the art of man can do in these inferior pieces, what blasphemy is it to affirm the finger of God cannot do in those more perfect and sensible structures*!

In this discourse I have all along followed the Apostle's example, in making use of instances only from the book of nature; for those

* *Now if Christ be preached that he rose from the dead, how say some among you that there is no resurrection of the dead?* 1 Cor. xv. 12.

alone must needs be sufficient to satisfy any reasonable ingenious man, if he but considers those are the common effects of natural causes, but the whole business of the resurrection is committed to the power of God. Hitherto have we been concerned in rescuing and asserting the possibility of the resurrection of the body, in such manner as the Scripture expresses it, from the most remarkable exceptions made against it; now with like ease might be shown the necessity of the resurrection, both that our faith may appear reasonable, and the Christian religion be advantageous to its followers: for did man die like a beast, and his soul perish when his body was dissolved; was his being and existence to cease with this life, nor he possessed with belief of anything after it; then certainly would our faith be vain and groundless; our religion fond and romantic; and we most indiscreet in our choice, and unhappy in our end: *For if in this life only we have hope in Christ, we are of all men most miserable*¹; insomuch as God's promises and all our hopes are bottomed on the resurrection, as their only basis and foundation. And methinks there should not be the least appearance of reason why we should scruple the certainty thereof, did we but observe the two infallible supporters of our belief, God's omnipotence, and our Saviour's example: now if the resurrection, neither in respect of God nor us, implies a contradiction, then it is possible for his power to effect it; and whatever is possible is easy with him; for that difficulty proceeds from want of power, which want can find no place in omnipotence: but that the resurrection is possible appears from our Saviour's example, who is already risen.

Wherefore, 1 This should highly encourage us to run our Christian race with constancy and resolution. If our afflictions be sharp, and such as are contrary to flesh and blood, we should both consider that they will be momentary, and meditate on the large recompenses which God has designed us for doing our duty; large, in respect of their duration, for they shall be endless; *The righteous shall go into life everlasting*; large, if you regard their quality and intenseness, *Such as eye hath not seen, nor has it entered into the heart of man to conceive*. If the unkindly assaults of malice and envy be so violent as to seem unsupportable, we may reflect on God's promise, (and what he has promised will certainly be, because truth is his inseparable attribute,) that *He will not suffer us to be afflicted above what we are able*.

2 This should engage us to pay the greatest measure of thanks-

¹ 1 Cor. xv. 19.

giving and gratitude to him our Saviour, for having done so much for us who deserved so little. The excellency of the Christian Religion above the heathen philosophy consists in this; that it has not only given more clear and distinct notices of virtue and natural laws, but also powerfully enforced our obedience thereunto, in having promised rewards to our obedience, and threatened severely to punish our neglect: for though it be true that virtue is a recompense to itself, and that we cannot conceive what should put more fervour to our zeal and flame to our devotion, than the reasonableness of our religion, and the inherent lustre shining in all its laws; (its precepts being worthy of the wisdom of God, and suitable to the nature of man, they rectifying our reason, purifying our natures, and perfecting our understandings;) yet since our nature is corrupted, and our body so closely united to the soul, it by reason of that union does, if not fatally determine, at least so strongly incline our will to comply with its brutish motions, that was there no resurrection, no heaven nor hell, no reward of virtue or punishment for vice, it would be highly probable we should be very slack and languid in our pursuance of goodness and piety, and but seldom embrace virtue but when our bodies by sickness or age were indisposed to vice.

Wherefore, forasmuch as our blessed Saviour, neither allured with hopes of advantage, (for his perfections were already infinite,) nor affrighted by fear of punishment, (for he had all power under him,) but chiefly by his own goodness and free love to man, moved thereunto did debase himself by taking the manhood into God, did humble himself to live among us, being vested not only with our flesh, but with all the frailties and infirmities of human nature beside sin, (for he was exposed to hunger and cold, poverty and nakedness, grief and pain, the calumny and reproaches, the contempt and infamy, of unreasonable men, and at length to the bitter pains of a cruel death,) after which he rose again on the third day, the great intendment and design of all which was, to inspire men with real holiness and purity by his doctrine, and by his exemplary life powerfully to engage their affections to the practice and observation of that doctrine he delivered; in his death he expiated our sins, by satisfying God for us, suffering what we ought to have undergone, for *By his stripes are we made whole*: lastly, his resurrection on this day was the completion of all the rest, he thereby proving the truth of his mission from the Father and his doctrine, and by that confirmed our faith, exempted our scruples, fixed and settled our hopes, in going before to prepare a place for us; the consideration of all which, I say, should excite in

us the greatest reverence to his power, and imprint on our souls the deepest resentment of his mercy, seeing our gratitude to him can never be too great, nor our expressions of it.

Lastly, the reflections on the certainty of the resurrection should lay a strict tie on us to lead lives suitable thereunto; which chiefly consists in the mortification of our lusts, the subduing our passions, overcoming our unruly appetites, by making them all conform to reason and grace, and in walking humbly before God, being just and honest with man, and preserving ourselves from the alloys of the flesh and temptations of Satan, by the exercise of all the Christian virtues; which will be best done by striving to make our behaviour agree and conform unto the example of the holy Jesus.

Before I conclude, it may be necessary to animadvert on a great error lately crept into the minds, not only of many ignorant, but of some learned men; they, mistaking such passages as these: *He that believeth on the Son of man will I raise up at the last day*¹; and *They that shall be accounted worthy to obtain the resurrection*²; and that of St Paul, *If by any means I may attain unto the resurrection of the dead*³; I say, from these and the like places, have fallen into that *θεῖον δόγμα* of Epicurus recorded by Plutarch, that sweet principle of dissolute men, that the righteous indeed may partake of another life after death, but the wicked need have no concerns on them once huddled into dust, since annihilation, or eternal prisonment in the grave, is their sentence. And that this notion may appear more plausible, there is another sect of men, who, contemplating the love and goodness of God, cannot allow he should punish a finite creature with such a disproportionate mulct as eternal misery; and therefore, say the former, they shall not be at all hereafter, who die in their sins: but it must be answered that these men little consider that the God, against whose command we sin, is infinite; and the mercy and goodness which we abuse, are so also: and that his laws, as they set out infinite punishment to the transgressor, so there is in them allowed infinite reward to the performer; and it is made perfectly matter of our choice on these covenants to take the right side or the wrong: wherefore if we will freely and by election precipitate ourselves into the bottomless gulph, *volenti non fit injuria*, our damnation is of ourselves, and therefore most just *

¹ John vi. 40.

² Luke xx. 35.

³ Phil. iii. 11.

* Note on the opposite page of MS.—

It is usual to punish a man with imprisonment all his life, for what he did in a small space of time.

But in farther reply to both these extravagant conceits, I shall urge St John against the first; *The hour is coming in the which all that are in their graves shall hear his voice, and shall come forth, they that have done good unto the resurrection of life, and they that have done evil unto the resurrection of damnation*¹ And as for the latter, St Matthew tells us how all shall speed; *The wicked shall go away εἰς κόλασιν αἰώνιον, and the righteous εἰς ζωὴν αἰώνιον*: the very same word that here is used to express the eternity of the righteous man's happiness, is also used to signify the eternal torments of the wicked. Indeed it was the very end of Christ's coming, to fulfil the word of God; by which is understood his threatenings of judgment, as well as his promises of mercy: and his kingdom and government is established, by punishing the wicked, as well as by rewarding the just; and therefore both shall so far partake of the power of his death and resurrection, as to be brought again to life and being; that is, to a capacity of receiving his final sentence.

¹ St John v. 28, 29.

SERMON VII.

LET YOUR LIGHT SHINE BEFORE MEN.

ST MATT. v 16.

*Let your light so shine before men, that they may see your good works
and glorify your Father which is in heaven.*

AN example, be it good or bad, is the most effectual oratory and prevailing rhetoric, whereby to gain proselytes to our actions and opinions. I put them both together: forasmuch as it is almost impossible to conceive how we should reconcile any person to one with out the other: since men's actions are generally the rules whereby we judge and guess at their opinions: they do mutually depend upon and begot one another: and though most commonly it is the preceding opinion of the good, or satisfaction or pleasure of this and the other action, which makes us put it in execution; yet it often times happens that actions, done at first perhaps inconsiderately and rashly, without seriously setting ourselves to consider the issue and event, and these actions being often repeated, do at length beget opinions in us which we never dreamt of before, but which it is not necessary for us to maintain as some seeming justification of our past actions, or at least as that which renders them far more tolerable and excusable to our imaginations than they would appear if tried and judged only by those sentiments of things, by those notions of good and evil, of laudable and unworthy actions, which only we entertained before the commission of them. Which if it be true, it is obvious to any man's conception to comprehend how much the welfare and happiness, or the misery and the unhappy state of a very considerable part of the universe may depend upon him, as far as mean as every man's acquaintance or conversation reaches: a consideration than which there is not any that can be a greater encouragement and provocation to a virtuous and well-ordered life, or determent from that which is vicious and disorderly. For as the pleasures doubtless are infinite and unspeakable, as there is nothing which can leave the mind of man in a more calm, serene, and satistic

frame and temper, than the consideration of that good which he has done to another, either in reference to his spiritual or temporal condition; so doubtless, if ever a man be awakened to a true sense of things, to understand the agreeableness or disagreeableness of his past actions to reason and religion, nothing will be a greater torture to his mind, or more intolerable weight upon his spirits, than reflecting upon that evil (either to this life or to another), which he by his wicked and debauched example, or his unmerciful and uncompassionate heart, has reduced those to who are possibly cursing the hour of so unhappy an acquaintance, and the day that proclaimed him heir to a large unprofitable estate.

The words which we have now read are part of that excellent Sermon of our Saviour's in the Mount, sufficiently confirming us in the truth of what hath been already said, and encouraging us in the practice of it; the first, by his positive command in the beginning of the words to give a holy and blameless example; *Let your light shine before men*: the second, from that prerogative or honour which will accrue to us thereby, that we do in some measure tend to the exalting of God's glory; *That they may see your good works*, and by that means are provoked by your example of righteousness and holiness, may by the performance of the same acts themselves, *Glorify your Father which is in heaven*.

For the better understanding of these words, we shall endeavour to manifest, First, what is meant by the former part of them, or when any one can properly be said to have his light shining before men, or to be a light shining to men. Secondly; taking occasion from hence, we shall detect those several sorts of impostors in the world, who pretend to be great lights, when really they be not so, but quite the contrary; as also we shall here evidence what it is that gives the occasion to their presumption. Thirdly, we will likewise show the contrary mistake of others, who for fear of really being, or being accounted vain-glorious, do almost utterly abandon in public all laudable and commendable actions; by which means one grand design of them wholly perishes and is lost; to wit, the influencing upon the minds of others. Fourthly, and lastly, what will be the effects of our light shining before men; to wit, the conversion of our brethren from a state of darkness and ignorance to that of light and knowledge; from a state of sin and wickedness to that of a holy and god-like conversation; and, lastly, from an estate of misery and destruction, whither in all probability they are now running, to an estate of happiness and tranquillity, to uninterrupted pleasures and unbounded

joys at God's right hand for evermore: nor shall we advantage our neighbour only, but ourselves also; for God will account himself honoured by this piece of service we shall do him, and will undoubtedly and infallibly reward us.

I. As to the first of these, when properly our light may be said to shine before men, I answer generally, that then it is, when by all the actions of our lives we make it apparent to the world that we are Christians in deed and in earnest; that we have not taken a profession of Christianity upon us, either that it may conciliate us a tolerable esteem and good liking amongst the rest of our neighbours, or that we may be accounted orthodox in our tenets and opinions, or as it may tend to the preserving or improving our temporal riches and estates, nor for any other sinister design whatsoever; but then only, when being fully convinced in our minds of the truth and certainty of the purity, excellency and reasonableness of the Religion we profess, both from the power of God so eminently manifested in introducing it into the world, by the signs and miracles afterwards attending it for its preservation and establishment, as also from the precepts and injunctions which it imposes, so agreeable to the mind of every man that is not perfectly sunk into an estate of brutishness, so becoming the great lawgiver in his dealings with his offspring, so representing him as not to beget foolish and superstitious fears of him in our minds, but a masculine, free, and generous compliance to his will and commands; as likewise maintaining his grandeur and majesty, so as not to be approached unto by any of his creatures without the greatest reverence and adoration; I say, from such like considerations as these only, which plainly evincing to us the excellency and reasonableness of our Religion, not making us any veils or covers of hypocrisy, the whole sense of our actions speak nothing else to the world but the true thoughts and real sentiments of our minds.

That our light therefore may be said truly to shine before men, it is not enough that we make our constant appearance in the assembly of God's people, or that we there make a profession of the Christian faith; that we profess ourselves to renounce the devil and all his works; that we partake with the rest of the congregation of the communion; nor, to go farther, that we will stand upon defence of our Christian Religion against all opposers and gainsayers; we will plead hard, and sweat ourselves into an holy zeal and anger against a Jew or Infidel: these ought to be done, but the other parts of our duty not to be left undone; neither are these sufficient to make our light shine before men, that they seeing our good works may glorify our

Father which is in heaven : for if we do these only, do not even the publicans and pharisees the same? What do we more than they? and we can no faster bring an heathen or strangers into a good opinion or esteem of our faith and religious worship by these actions only, than they will be taught to condemn and despise it again by those who perform the same actions with ourselves, without having any more respect to the more positive, weighty, and fundamental commands of God, as the exercise of justice and righteousness; of charity, love, and benignity; of meekness, patience and humility; of self-denial, purity, and chastity, and other such-like Christian virtues.

We can no sooner bring any to think so well of our faith, as to glorify our Father which is in heaven, but they will be taught by those who are hypocrites only in our Religion, to look upon our God as a mock Deity only, whom we worship for no other end than our interest among men, for no other cause than our education, or it may be sometimes our divertisement; by those, I say, who satisfy themselves with a form of godliness whilst they deny the power thereof.

He, then, that will be a true Christian, such as our Saviour would have us to be, who would have his light to shine before men, and bring them to embrace the same effectual faith with himself, and to glorify his heavenly Father, let his example go further than the exercise of those things which to him may be of pride or ostentation only, or, however, which he can do without danger of hazarding the smallest interest, without defraying one mite towards the relief of the necessitous, or bestowing one crumb to satisfy the craving of an hungry stomach, one drop to allay the thirst of the scorched traveller, without contributing any small benevolence towards the clothing of the naked, the relieving of the miserable captive from his intolerable yoke and servitude, or the prisoner from his cloister more infectious than the chamber of death; which he can do without laying any restraint upon his unruly appetite, without denying himself the satisfaction of any lust and passion, without patience and submission under the dispensation of God's providence, or without any more love and charity to his neighbour than what proceeds from that which he bears to himself.

If we would be true Christians, and such as may be instrumental to make others so too, we must rise a degree higher; our works and actions must profess our Religion, and not a bare profession serve the turn for both. Let us then exercise all those Christian virtues, upon all occasions, which either the rebellion of our passions, the extravagancy of our desires, a prosperous or afflicted estate, the necessity

of others; in a word, which any part of our duty towards God, our neighbour, or ourselves, calls for at our hands. Have we a fair opportunity of making any unjust advantage upon another, without danger of being discovered, or hazarding our credit and reputation, prevailing upon his ignorance and despicable estate in the world, by our policy, might and interest? then by the exercise of justice and honesty, do we cause our light to shine before men.

Do we embrace all opportunities, which our own circumstances will permit us to do, with prudence and discretion, of relieving and supplying the wants of those who are in a worse condition than ourselves? then do our good works appear, in our tender pity and compassion to the exigencies of mankind. Are we at any time oppressed with grievous sickness, pain, and torture of the body, or any other affliction; and do we, as much as our extremity will permit, patiently undergo burdens, and desire, as much as in us lies, perfectly to resign up our wills to the will of God, and to improve all the incommodities of our bodies to our spiritual advantage? then do we give a true and faithful testimony to that religion we profess.

In a word, are we provoked to anger and wrath, and do we exercise gentleness, meekness, and long-sufferance? are we tempted to inordinate and lawless lusts, and do we exercise the graces of modesty, purity and chastity? are we tempted to covetousness and avarice, and do we yet bestow our alms and benevolence? do we requite bad turns with good? do we desire the prosperity of those that wish us evil? do we pray for those that curse us? do we love our enemies, and are we in charity, with all men? then do we glorify our Father which is in heaven. These are the Christian's virtues, of all which every man in some degree, higher or lower, is capable of being endued with: for it would be altogether contrary to the goodness and justice of God to require the performance of any thing as necessary to the salvation of all men in general, if he had not capacitated all men to these performances: the poor man therefore, as well as the rich, may live virtuously, justly, and submissively to the will of God, may deny himself and subdue his unruly affections, and may be as charitable as the rich man is, if his mind be but as well disposed, supposing his stock were but as large and his estate as plentiful: these I say are the virtues which if we are conspicuous for, then properly may our light be said to shine before men.

There is one thing yet more, wherein our light may properly be said to shine before men; for which although all men may not seem universally capacitated, in respect of their neighbours, in regard of

that distance there may be between them as to their estate and condition, and possibly dependance too the one on the other: yet every man may and ought to do it, as he shall find occasion, to those of the same rank and condition with himself: which, if so done, will be the same case, and have the same effect, as if every man should freely assume the liberty to undertake it without any respect to the condition of the person to concern himself withal; I mean advising and reproofing others in so meek, courteous, and friendly a manner, as that the person so reproofed may not have the least cause or just reason to suspect that the person so reproofing him rejoices in the occasion, the misdoing of his brother, that he has any design of extolling himself and magnifying his own righteousness; but only that whatever he does proceeds merely from his good-will and charity, desiring to reduce his brother from that which he knows to be evil, and will tend infallibly to his disadvantage in the end, as he desires others should deal with him, were he going on in any evil way, either through ignorance, or the misgovernance of his passions. Example and advice are in this case very great helps to each other: and as it is impossible our advice should be at all effectual (or however in the highest degree improbable), if we ourselves contradict it in our example, life, and actions: so neither will our example have so good an effect as it might, unless our advice be adjoined thereunto. For some possibly there may be so ignorant, that though they see our good actions and approve very well of them, yet question whether they are so much concerned, or whether they have the same reason to follow us in them, as we have to do them. Others possibly there are, that, for want oftentimes of a kind reproof from the persons they converse with, are at length persuaded to believe that it needed not, and though, peradventure, what they did was not altogether commendable, yet doubtless it was very excusable, since it passed, as they supposed, uncontrollable in the judgment of sober persons: because only they had too much bashfulness, or it may be cowardice, which permitted them not openly to condemn it, although in their own minds they really disapproved of it. So that another means where we may manifest our light to the world, is by adjoining to an holy life and pious example, wholesome counsel and good advice, in a meek, friendly, and submissive manner; by which means if we shall persuade any, who is but a professed Christian, to be so indeed, or one, who is a stranger to Christianity, our light will shine before men so, that they, and we in them, shall glorify our Father which is in heaven.

II. We come now to the second thing we propounded as the subject of this discourse; which was to show the error and mistake, and let me add the dangerous condition too, of a sort of men, who, like those hypocrites our Saviour describes in the sixth chapter of this Gospel, make a mighty noise and bustle in the world, who love to pray standing in the synagogues and in the corners of the streets, to be of a sad countenance, and to disfigure their faces, to make long prayers though to no purpose, to give alms even to the undoing of themselves and families, at such a time when they can have all the world to be spectators, and, for these reasons, think themselves to be the only true lights which God has sent into the world, to be the only fit persons to teach and instruct his people, though they themselves are most commonly very ignorant and illiterate, many of them not able to give a true account of any one article in the Christian faith, or a just and full exposition of any verse through their whole Bibles.

Now the Religion of these men generally proceeds either from pride, or from a froward cross-grained nature and disposition; or lastly, from such a vitiated temper of body and sort of melancholy, as disposes them to solitariness and retiredness, to black and dismal apprehensions of things, and to that which they call by the name of Religion, whilst they are strongly persuaded that they only understand wherein true Religion consists, though in very deed they are not servants to Religion, but slaves and vassals to superstition. We shall consider these three causes whereby such people as we now reprehend are moved to act, separately and by themselves; to wit, pride; a froward, peevish, and cross-grained disposition; natural temper, or that which we call religious melancholy; and show that whoever acts or is guided only by any one of these principles, as to his Religion, is so far from being a light before men, so unlikely to propagate the doctrine and precepts of our Saviour so as to persuade any to submit to its governance and direction, that he acts quite contrarily, and, as much as in him lies, renders the Gospel of Christ despicable and contemptible, dishonours our Father which is in heaven.

I The first mover then to these men's Religion, I say, may be pride; which is generally most prevalent in those who have something more of wit and natural parts, whereby they can more imperiously, and it may be, more persuasively dictate, than the rest of their neighbours. Now pride being a passion which does most easily and naturally spring up in every man, where there is any thing more than ordinary to give fuel and maintain it, and there being hardly

any man that does, or at least thinks that he does excel in something or other, by how much a man fancies himself fitted for an higher employment, by so much generally is his pride advanced, which will not suffer him to be at rest or quiet, till he falls to action, and has given proof of his abilities. Religion, therefore, being a thing which (though too little practised) bears a very good name, and receives respect and honour almost from every man's profession, be he never so dissolute in his life and actions, and which is really highly accounted of and esteemed by a great many; a man may really take as much pride in appearing outwardly religious, and a promoter of it, as in honours and preferments, in wealth and increase, in wit or beauty, or any of those things in the enjoyment of which we generally account ourselves happy. Let us suppose then a man, who generally converses with such people as have not so large a reach as himself, who is able to talk pretty eloquently and passionately, and very well acquainted with his abilities, finds the people among whom he lives very willingly disposed to some religion or other, but generally to that of their country, and who it is possible have a great many affrightful objections (too many now to name) against the person that is set over them to instruct them; supposing this, I say, what a fair opportunity has this man of being presently cried up for an oracle! and how must his spirits needs be exalted, to see all the people depending upon his mouth, whilst he talks mysteries and revelations, wholly unintelligible, and which his auditors believe (quite contrary to the method of rational men's faith) only because they understand them not, and his confidence pronounces them boldly! But such a person as this, being one of the few to whom we may allow a good competent measure of wit, though a very little judgment serves his turn, although, when he first entered in the service, he did not profess the Christian Religion from any excellency he believed to be in it more than any other (all Religions, it is like, having an equal measure of his good esteem), but only because he knew that others did; nor cared he to convert any to the belief of the Gospel, but that he might have the honour and credit of overpersuading them; though thus I say he stood affected at first, yet possibly in a considerable time, being put oftentimes to make some search into what he dictates, that he may do it more plausibly; the little reason he has, may at length be convinced that there is something of reality, more than he dreamt of, in that Religion which he professes. Which, if he chances to do, he in the next place concludes upon his inspiration; but he was called from heaven, and now he grows ten times more proud and

insolent than he was before. Never certainly was such a light as he is like to prove; never such a divine revelation; never such an extraordinary manifestation of God's grace upon an human creature; so that at last he grows perfectly mad with his conceitedness and folly, and will allow no man in the world, besides himself, the privilege of performing any service to God, in the reformation of his creatures, and rendering their wills, by a due prescription of his laws and commandments, pliable and conformable to them.

Such persons as these, I say, are those who falsely pretend to have light shining before men; and whilst in appearance they would seem to consult the glory of God, it is their only design to magnify and extol themselves in the eyes of the world: who, whilst they would be the great apostles and instructors of the people, do but privately insult over their infirmities, and laugh at their weakness; and instead of meekness and humility, low and humble thoughts of themselves, are filled with pride, vain-glory, and self-conceitedness; which being perfectly contrary to the laws of God, no man which is guilty of them can be said to glorify God which is in heaven, but to do the quite contrary.

2 A second mover to those men's Religion which we here reprove, is nothing but a peevish and froward disposition, that is never pleased but with what itself does, constantly finding fault, and contradicting whatever suits not with its humour, be it never so unaccountable or unreasonable. And are not those, think we, fit to be instructors of others, and mightily to propagate the Gospel of Christ, who take the task upon them only that they may undo what others have done, and then not know themselves where to begin or how to proceed? Are not these men like to glorify God exceedingly, who will not suffer men's minds to be fixed and resolved anywhere, but have all the world as confounded as themselves in their notions and apprehensions of things? These men, should they go on as other orderly Christians do, making it their great concern to live a holy and virtuous life, and being indifferent to those things where their salvation is not concerned, nor the expectation of a future life hazarded, would not tell which way in the world to spend their time: nor can they possibly imagine wherein their light should shine before men, but in finding out abuses and heresies; which, say they, are crept into the church, which defile the holy sanctuary, and which we ought loudly to exclaim against, to extirpate them with might and main, and to leave nothing unattempted whereby they may utterly root out. And now they fancy themselves to march out with the army of the God of

Hosts, against the army of the unregenerate Philistines; and if any of them fall in the encounter, he shall be compared presently to an Apostle or a martyr, with some grace or other shining so perspicuously in him, as of the two shall be sure to carry the comparison on his side. Patience under any imposition laid upon them, and submission to the will of another, are too tame and childish virtues for such warlike and adventurous spirits to be guilty of. These are the second sort of men who are falsely persuaded of their being those shining lights to the world which our Saviour here speaks of.

3 The third and last sort of those men we mentioned, were such as are perfectly engaged to their bodies, to their natural tempers and constitutions, for their Religion; and therefore it may be truly observed that if in their whole life there happen any thing so extraordinary as to make a change in their natural temper, it hath the same effect in their Religion too. Their devotion comes upon them by fits; and if the blood be dull and heavy, if the body be full of humours and vapours, then they fancy to themselves terrible and affrightful thoughts of a Deity: and it is utterly impossible with them that such poor, despicable, and contemptible things as themselves, should ever perform any acceptable service to God; and when they have done all they can, they will be still such unprofitable servants, as must expect nothing but a dreadful appearance before the tribunal of God, nothing but an unsupportable sentence from that infinite Majesty, whom even in their performances they have offended: and such like thoughts as these are the entertainment of their minds, so long as the body continues in this posture. But let moderate exercise, a good diet, and a clear air refine their spirits, purify their blood, and remove those gross vapours that oppressed them before, and then presently they condemn their former sentiments; and God appears now a being that does not at all delight in the death of his creatures, that considers their human infirmities, and how many snares and temptations, by reason of their bodies, they are liable and obnoxious to: and all these things considered, they are now in very good hopes that it shall go well with them hereafter. And this is the method which they drive on through the whole course of their lives.

Now these men, of any that we have yet named, are generally the most pertinacious and stubborn maintainers of whatsoever they have proposed to themselves and resolved to believe; for the body not very frequently undergoing so considerable an alteration, and so long continuing it, as is able to beget and settle contrary sentiments in their

minds to those which they have at first embraced, they stick still to the most prevailing side; and body, having once possession, is very difficultly and hardly dispossessed by reason. There is that in these men's tempers, too, which mightily obliges them to appear religious in the eyes of the world, and to seem to be great lights: for if it happen that in their melancholy fits their neighbour at any time do but smile, or be exalted to any moderate degree of mirth, they fancy he is presently running headlong to ruin and destruction; that they are bound to appear more mortified before him; and by that means save him, if possible, from ruin, who, it may be, is farther from it than themselves, and out of a sense of the performance of his duty towards God sincerely and faithfully as he ought, had the greatest cause to be merry that could be possibly afforded him. Now I dare appeal to all the world (that part only excepted who are here condemned) whether or no these men's behaviour does not tend far more to the disadvantage and ruin of our Religion, than to the building it up more large and glorious.

Certainly, if it be not extirpated by the falling away of those who have already embraced it, upon the consideration of what these melancholy men suggest, as necessary to be found in its professors, yet it will never be extended further than it is by the addition of new proselytes. Who is there of a free and lively spirit, which he has maintained without any violation of that Religion he has been devoted to hitherto, that will forsake his former faith for such an one as shall render him dull and lumpish, sour and morose, and even a burden to himself? Who of a cheerful temper, which was never forbidden him by that Being he has hitherto adored, that will translate his religious worship, his homage, and obedience, to another, who will impose it upon him as necessary to salvation to lead a life insensible of all those innocent pleasures and pastimes which he finds necessary, and to the good both of his body and mind that he enjoy? And yet such representations as these, do this sort of men, both in their actions and professions, make of our Religion; whilst they will have it oblige us to what it never intended, nay, to that of which it commands the contrary. So as they worship God, but with little more tolerable notions and apprehensions of him than those miserable creatures, to whom the devil is said to appear, and to exact the wounding and crucifying of their bodies, as a piece of worship due to him; these really inflicting more insufferable torments upon their minds, than the others do on their bodies: they worship God, not as we ought to do, with due fear and reverence, with a sense of his infinite wisdom, goodness, and

power, but with horror and terror, with affrightment, confusion, and amazedness of spirit.

These are those three sorts of men who are falsely persuaded of their being great instruments of God's glory, and lights to the world; who think they deserve all of all mankind; who exalt their own merits so high as to make themselves almost so many saviours of the world in their own conceits; when all the Religion they boast of is but the effect of a vitiated and depraved mind, or a distempered and disorderly body.

III. We come now to consider another sort of men very different from these, who are not certainly irreprehensible, though doubtless far more excusable than any of those we have already named. And those are such which might, but will not, be such lights to the world as they ought; who live very virtuously, and do a great many good actions; but to avoid the vice of vain-glory and taking pride in them, run into the other extreme, denying them their due extent, and so smother them up, as if they were conscious to themselves of some guilt that redounded to them at the performance of each. True it is, no man ought to be vainly proud at the consideration of the greatest act of self-denial, or any other Christian virtue he can exercise, not though we could suppose him to have a mind so large and abilities suitable to it as would redress the calamities and hardships of the greater part of mankind: and the reason is, because he is but barely a dispenser of what he has received, and of which he cannot promise himself any durable possession.

Yet there is no doubt at all, but a man may take abundance of pleasure, and the most real content and satisfaction, in every good act he performs; for here he is conscious to himself of improving the talent well which he was a steward for, and knows he has a Master will reward him.

Neither ought he to be fearful of running into the number of those who do their alms before men, who sound a trumpet before them, and therefore receive their reward in this life, the popular applause or the bigness of their own swollen mind, though his good actions are conspicuous to the world; though they be taken notice of by men; though he purchase a good estimation by the doing of them; so long as all these things are perfectly beyond, ever above and beside the scope and intent he aimed at in the performance of them. For there is no question at all but it is necessary that our good acts and virtues should be resplendent and manifest to the eyes of the world, and that our Saviour himself does command the same things, in the words of

my text, where he says, *Let your light shine before men.* The necessity of which will appear from the clearing of that which we propounded to be the fourth argument of this discourse; which was,

IV What would be the effects of so exemplary a life; to wit, the conversion of our brethren, and the glory of God, with the benefit and advantage accruing to ourselves.

I First, this is necessary for the conversion of our brethren; for in all the good acts we perform in the eyes of the world, we do instruct all and tacitly reprove them who have neglected to do the same on the same occasions, or else have done the contrary. And there is no virtue which another may not be improved by being acquainted with, and seeing our exercise of it, as well as we ourselves; let us instance in some few of them the exercise of which our state and condition of life often engages us to : (1) First then, I say, has Providence so dealt with us as to convert our fortune and estate in the world from better to worse? Are we fallen from a full and plentiful enjoyment of the good things of this life, to feel the want of some of them? Are we forced now to procure that by the labour of our hands and the sweat of our brows, which before flowed in almost insensibly upon us? Have we changed our soft repose and delicacies for the enduring of hardships and necessities; our delicious fare for that which is harsh and unsavoury? And do we at such a time as this support our spirits with Christian courage and magnanimity; with the consideration of the vanity, emptiness, and uncertainty of all earthly enjoyments; and that we are never the better or worse men, nor more or less acceptable in the sight of God, for being possessed or destitute of this world's goods? And do we make it appear by the cheerfulness of our spirits, our not desponding or murmuring under our present state, and our open profession of perfect submission and resignation of our wills to the will of God, and that method wherein his wisdom sees best and most convenient to deal with us?

By this means, I say, we do add abundance of strength and courage to the minds of other Christians, who are fallen into the same condition with ourselves, and it may be, thought it impossible, before they saw our patience and toleration, to acquiesce in such a change, and for that reason never attempted it; so that they now likewise are taught by our example to exercise the same virtue and grace of contentedness; by which means they both become less burdensome to themselves, freed from their former vexations and inquietudes, and also more acceptable in their carriage and behaviour towards God, &c.

(2) Secondly; are we blest with a very large portion of the good

things of this life? And do we approve ourselves very compassionate and sensible of the wants of our fellow-creatures, by supplying them from the abundance of our store? Are we likewise courteous, affable, and obliging to all persons, though of inferior rank and quality, making the want of our brethren to be the measure of our charity; and by how much the more they are in distress, and so generally more contemptible in the eyes of the world, by so much the more being courteous and kind, as to persons who are in a condition of receiving the greatest benefit and comfort from such a carriage? I say, it will often happen that by this means we shall commend this virtue of charity, and the exercise of it, to those who till now were strangers to it; whereby we ourselves shall do a double act of charity, both to the persons we convince, and to them also to whose exigencies the persons so convinced administer. And likewise we shall by the most unexceptionable way reprove those, who have hitherto thought it above their grandeur and state to condescend to men of low degree, and that they should disgrace and profane their honours, titles, and dignities, by concerning themselves withal, otherwise than to trample, on whatever was poor, vile, and contemptible in the eyes of the world.

(3) Thirdly; has any occasion at any time brought two or three more of us together; and have we a temptation offered us before we part, to the joint performance of any evil act, which possibly seems very agreeable to the natural appetites and propensions of us all, and would be swallowed down by most without any farther consideration? And are we the persons then that put a stop to the career by suggesting the evil that will ensue upon such an act, and the breach of such a commandment; and how much more pleasure infinitely it will be to have overcome the temptation than to have yielded to it; and therefore do utterly disclaim it, and profess that we will never venture the peace of our conscience for the gratification of any unlawful desire?

How manifest, I say then, is the good service we do to our brethren, who at present, restrained by our abstinence, possibly grow better fortified in their minds, before a second temptation present itself? By these instances we see, and it were easy to make appear, through the whole catalogue of Christian virtues, how not only inculpable, but how commendable and necessary, how much our duty it is, that *Our light so shine before men, that they may see our good works*: and that, first, in reference to the good and conversion of our neighbours.

2 A second effect of our light shining before men is the glory of God.

The notion and idea which we frame to ourselves of God implying and containing in it infinite perfection ; and the highest glory that it is possible for any being to be possessed of being a part of infinite perfection ; most certain it is that all the good we are able to perform, cannot so contribute anything to God's glory, nor all our evil actions to detract from it, as to make him a being more or less perfect than he was before : for this were to make it in our powers to ungod the Deity, and to make the extent of his perfections to depend upon our wills, which are changeable and mutable ; so that man would have more arbitrary power of God, than God ever does exercise or indeed has over man : for all evil being imperfection, God never does, nor can he be truly said to contribute any thing to the making any man less morally perfect than he was in that state of innocency and integrity in which he at first created him : and for that depraved condition into which we are now lapsed, we are only to blame ourselves, and the misimproving of that liberty, which God's infinite grace and mercy has vouchsafed to us, of choosing the good and refusing the evil.

We must not understand then by our glorifying God, as if it were in our power to make him more perfect than he is, than he ever was, and ever will be to all eternity. But in this sense we may more properly be said to glorify him, inasmuch as we do tell and declare his glory, and make others to behold the brightness of it, and to be in love with a Being so infinitely glorious, and worthy of our highest love, admiration, and adoration, as he is. We are all his creatures, the workmanship of his hands ; he at first brought us into being ; and we are not able to continue that being he has given us one moment without his good providence watching over us : our whole and intimate dependence is upon him ; and therefore whatsoever we do in obedience to his commands, is but our duty, and a just performance, which we are more obliged to, than we are to gratitude to any man who has been our greatest and most considerable benefactor : because no man can confer so great a benefit upon us as our being is ; without which there would be no capacity of any bodies else to contribute anything towards us.

Our glorifying God then, is that which we express in our acts of gratitude to him for what we received from him ; which gratitude he requires of us to manifest in the submission of our wills to his laws, and conforming of our minds to his commandments ; one of which is,

that we be exemplary in our lives and conversations, *Having our lights shining before men*; which God, because we should not want any encouragement to love and obey him, will take as an honour and glory done unto him, not suffering the performance of our duty and just obligation to go unrewarded. And therefore in several places of Scripture, God styles himself glorified by his creatures, when they are faithful in the exercise of their duties towards him.

In the 50th Psalm, the 23rd verse, we have these words: *Whoso offereth praise, glorifieth me*. Praise is the most just and most easy part of our duty; and that which no man, who has but any ordinary sense of civility, will deny to another from whom he has received any courtesy. Yet even in the performance of this duty [to] God, declaring of his infinite generosity towards us, and the unspeakable benefits we have received from him, He accounts himself glorified by us; the omission of which the Apostle St Paul, in the 1st chapter to the Romans and the 21st verse, calls a not glorifying of God; where, reproving the Gentiles, and showing sins they were guilty of, he says as one, *Because that when they knew God, they glorified him not as God, neither were thankful*: where ingratitude is reckoned as one of those faults by which they did dishonour God.

In the first Epistle general of Peter, iv. 7, we have likewise these words: *If any man speak, let him speak as the oracles of God; if any man minister, let him do it as of the ability which God giveth; that God in all things may be glorified through Jesus Christ, to whom be praise and dominion for ever and ever*. So that we see, in the second place, how that by the performance of our duty in general, the whole of which may be truly said to be contained in *the letting our light shine before men*, that we may glorify God which is in heaven.

3 The third and last effect of our light thus shining before men, will be our own advantage and eternal salvation in the conclusion.

Which first appears from the improvement which we make in all Christian virtues (which are necessary to our salvation) by the constant practice of them; so that we shall go from strength to strength, from one degree of grace unto another, till at last we come to behold the face of God in Zion; as likewise from the peace and contentedness of mind we shall have in this life, which only the godly and upright man enjoys; being freed from the horrors and affrights of a shipwrecked conscience, enjoying all innocent pleasures and cheerfulness in this world; being neither fond nor weary of it, willing to stay, or willing to part whensoever God shall call for us; being assured of a more durable inheritance, when this mortal life shall have an end,

and that, as the last advantage which God has promised to all them who live virtuously, honour him, and love their neighbours. We shall only add a place or two of Scripture in confirmation of each, and so conclude.

In the 33rd chapter of Job, 26th verse, it is said: *He shall pray unto God, and he will be favourable unto him, and he shall see his face with joy : for he will render unto man his righteousness.* And in the 25th of St Matthew's Gospel, at the last verse, our Saviour concludes the description of the last judgment with these words: *And these, that is the wicked, shall go away into everlasting punishment, but the righteous into life eternal.* And as to our honouring and glorifying of God, he himself says, in the 1st of Samuel, ii. 30, *Them that honour me, I will honour;* and our Saviour, in the 12th chapter of St John's Gospel, 26th verse, *If any man serve me, let him follow me; and where I am, there shall also my servant be: if any man serve me, him will my Father honour.*

And lastly, forasmuch as concerns the good we make to ourselves by the conversion of our neighbour, it is manifest from the 3rd chapter of Ezekiel, the 18th and 19th verses; where we have a most severe threatening for the neglect of our duty in that case, and a promise of the most comfortable issue to succeed the performance. *When I say unto the wicked, Thou shalt surely die, and thou givest him not warning, nor speakest to warn the wicked from his wicked way, to save his life, the same wicked man shall die in his iniquity; but his blood will I require at thy hand: yet if thou warn the wicked, and he turn not from his wickedness, nor from his wicked way, he shall die in his iniquity; but thou hast delivered thy soul.*

Thus have we seen the effects of our light shining before men; to wit, the conversion of our brethren, the glory of God, and the salvation of our own souls. What remains then, but having so great an encouragement, so persuasive an invitation to a holy life, but that we presently set about it; that we endeavour to remove all obstacles and impediments, to mortify our lusts, to subdue our appetites, to crucify our affections; to be dead to an inordinate love of any thing this life affords; to labour after an improvement in all the graces of Christianity; adding unto our faith virtue, to virtue knowledge, to knowledge patience, to patience godliness, to godliness brotherly kindness and charity; that, these graces being in us and abounding, we may not be wanting, nor unfruitful in the sight and service of our Lord and Saviour Jesus Christ.

Finally, brethren, whatsoever things are true, whatsoever things

are honest, whatsoever things are just, whatsoever things are pure, whatsoever things are lovely, whatsoever things are of good report, if there be any virtue, and if there be any praise, let us think of these things; in so doing shall our light shine before men; and they seeing our good works, glorify our Father which is in heaven, till at last both they and we shall be made partakers of an eternal inheritance there. To which place God of his infinite mercy bring us, for the sake and merits of his Son and our blessed Saviour; to whom, with himself and Holy Spirit, be all honour, praise, and adoration, now and for evermore.

SERMON VIII.

THE UNFRUITFULNESS OF SIN.

ROMANS VI. 21.

*What fruit had ye then in those things whereof you are now ashamed ?
for the end of those things is death.*

TO act suitably to itself, as it is natural to all creatures, so is it more commendable in a man, and best becomes his faculties; who having a power of determining himself to either side, then becomes the due subject of praise when he makes choice of that part, which of the two is most agreeable to his being, and by that most effective of his happiness. Now seeing those actions only can be such, which are the cause of real good to the agent, it will follow that sin is most repugnant to human nature, and as always pernicious to the author: so for its ugly deformities it is carefully to be shunned, as the most venomous infective plague, by whomsoever pretends to reason, or believes he has a soul; if I can make it appear that it is fruitless and empty in the act; that it is shameful and full of disgrace in the effects, and deadly and destructive in the end: all which, as they are insinuated by the Apostle in this text, *What fruit had ye then, &c.*, so I shall endeavour to prove by these following heads:

I That sin is fruitless in the act, because men never find therein any contentment: the only motives to action must either be the removal of a present evil wherewith we are oppressed, or the acquisition of some absent good, to render the measures of felicity and happiness, whereof we now partake, completely perfect; wherefore if sin neither procures the one nor removes the other; neither takes away our present maladies, nor gains us new causes of happiness; and that the actions, whose effects be these, alone can satisfy us; besides, if it may be proved that sin is so far from diminishing, as it adds to our misery; and so far from increasing, that really it diminishes our happiness; you will easily grant me that it not only is fruitless, but

shameful, and big with destruction* The cause of pleasure arises from the congruity which is between the being and its object; so that as often as the object bears no proportion or similitude to the essence of a man, so often it can neither satisfy his mind, nor delight and gratify his affections: but the soul of a man, being an immaterial substance, requires its object to be such; and so its greatest glory must consist in a likeness and conformity to God, his Creator, and its most intense pleasure in a uniform and entire obedience to his will; which will mount him into the regions above, and set him at God's right hand, where there are pleasures for evermore.

Wherefore, the man who, having debauched his understanding, and therefore seeks contentment amidst the follies of the world, the dalliances of sin, and the vanities of the flesh, is infinitely laborious in his quest after happiness and comfort, even in those places where nothing but calamity and ruin are to be found: he runs into the jaws of death in pursuance of life; and by a strange solecism, that he might be blessed, he enters the mouth of hell and confusion, and hopes for those pleasures from an evil conversation, which alone proceed from the conscience of things well done. Thus wicked men impose on themselves, and abuse their natures, whilst they call that which is bitter sweet, and what is sour and deadly pleasant and wholesome, and then greedily devour and swallow it down, as if it were really such: hereupon the poor sinner is continually tortured with plenty or scarceness; for he will never give over to need, until he be satisfied; and he never will be satisfied, as long as there is so vast a disproportion between what he desires and his own nature†;

* Note on the opposite page of the MS. apparently to be referred here. *Righteousness keepeth him that is upright in the way, but wickedness overthroweth the sinner.* (Prov. xiii. 6.)

† On the opposite page of the MS. is the following note:

How can that pleasure which is proper to a beast satisfy the mind of man, which is a being essentially different, and of a more excellent nature; if their natures are unlike, must not the objects too wherewith they are pleased? If there be great variety in the palate, stomach, and the habit of men's bodies, which yet all agree in the most material parts, that what is to one man food will poison and destroy another, how unsuitable are brutish and bodily pleasures to affect the soul, which in no respect has any resemblance of stupid matter. Which way should that which causeth grateful motions in the nerves of the tongue or throat, by one bit of matter hitting another, take the understanding, and delight any other of the faculties of the mind? Whatever depends on the right temper of the body to be accounted pleasure, and so ceaseth to be pleasant as soon as the body is out of order, will never bring true satisfaction to the mind; but such are all sinful pleasures that

which is the reason you see him always wishing for what he cannot have, or the removal of what he cannot lose, or the continuation of something which he cannot longer keep, or some such alteration in his condition, he in no wise is able to bring about: thus let every sense be satiated with its proper, and so most pleasant objects; let the eyes have their full gaze on beauty and lovely colours; let the palate relish the most dainty meats and delicate sauces; let the ears be filled with exquisite sounds, and receive all the pleasures which arise from harmony and the various intertextures and combination of musical notes; let him also be cloyed with the delights of smelling and touch; yet if a man's conscience labour under a deep sense of some sinful and mischievous villany, all these are so far from being effective of solid joy, that they even nauseate and bring blank discontent with them* Who would not have deemed but that to have had the ear of his king, the smiles and knees of the subject, and greatest places and honours about the court, the power of humbling and to dash into disrepute his competitors, to have the whole affairs of the kingdom go through his hands, and the entire disposal of his prince's favours and honours, the concurrency of all pleasures that either riches, power, or reputation could yield, would have been abundantly enough to have glutted the craving desires of that great courtier Haman? And yet, do you but please to take notice, how the want of but a compliment and cringe from the vulgar and disrespected Mordecai, sullies and brings darkness over all his splendour, enfeebles and enervates his puissance and grandeur, cramps the dilated and nimble survey he had in his fancy of his own greatness, and sours all his pleasures, makes his head hang down and his heart to ache and be heavy, that at length (so intolerable be the consequences of sin) he chokes himself, by a device to hang this his mean enemy. Nay, Solomon, who was the most experienced for inquiry,

are no longer such than the body is in tune for them. For sickness, which is nothing but a disorder in the constitution, puts at once an end and period to them all. Thus the pleasures of choice wine and delicious meats, rich and modish apparel, of great wealth and many lands, of high honours, preferments, and many servants, go all clear off and vanish in a disease. Wherefore he that only applies his cares to these makes provision only for his less worthy part, the body, and is desirous only of that happiness which is enjoyed by brutes, and this in a higher degree; for they, many of them, have greater strength and swiftness, the organs of sense, seeing and smelling, more vigorous, quick, and piercing than those in man.

* *The wicked flee when no man pursueth; but the righteous are bold as a lion.*—Prov. xxviii. 1.

the most wise for contrivance, the most rich for compassing these corporeal and sensual pleasures, hath, after the trial of many years, wherein he racked nature, and tortured her very bowels to extract and squeeze out the most refined and purest delights which either the number or variety of the creatures could afford, at last affirmed of them all, that they are vanity and vexation: like briers and thorns, sinful pleasures in their gathering prick and wound you; *that is their vexation*: and in their burning they forthwith consume and waste away; *that is their vanity*: so that they have no more proportion to real and lasting comfort, than he who personates a king on the stage has to a real king who sits on the throne and sways the sceptre: insomuch, as put wicked men into what circumstances you please, they will turn all into bitterness, and either by their anger or pride, covetousness or envy, lust or revenge, render their state miserable and forlorn: in their prosperity, and under the dispensations of a smiling condition, they will surfeit, and forget God; and in their distress they will steal, and upbraid him.

2 The fruitlessness of sin will appear, as from the unsatisfactoriness*, so from the short abode that the pleasures thereof make with us; the delights of sin having their end before we well perceive their beginning; in that as they are empty and small in their own nature, so are they made less and inconsiderable by their sudden disappearance: like lightning, you no sooner see their flash, but they vanish and are no more: therefore, were the relishes of sin intense and ravishing, yet the quick departure would turn the delight into pain and torment, to the loading of the soul of a sinner with disquietness and indignation. What greater reproach can be cast upon the wanton and lascivious person, than that, after the long absence of sleep, and the great loss of spirits, he hath laid the plot of his wicked design, and almost brought all circumstances about to the achieving of his unclean and sinful desires, he by one petty and not foreseen accident, may be defeated of his whole purpose; and then he is to begin

* Our life is so short, that, were it one constant fit of pleasure, it easily shews the voluptuousness of sin could be of no long continuance; but alas, that man was not yet born of a woman whose days, as they are few, have not been full of trouble, or life at best bears but a resemblance to a work chequered with black and white, bitter and sweet, joy and sorrow interwoven and twist together: but for the most part what we have [is] more of the black than white; our bitter predominates over our sweet, and the days of our grief far surpass in number those from which we receive any pleasure; so that if our life be short, and the greatest part thereof (as I appeal to every one's experience) filled with vexation of spirit, it will follow our pleasures needs must be so.

all again, to use new engines, and repeat his old toil and labour, tedious watchings, unreasonable importunity, and misbecoming violence? and if at length by his indefatigable diligence and unwearied study, he comes to purchase what he so impatiently desired, he will find expectation so shamefully baffled by the fading continuance of his pleasure, that it will not, in length, equal any one of these many troubles he in undergoing afflicted his spirit with, and vexed his life. Is it not therefore great imprudence for a man thus to waste himself for what dies as soon as it is born? What excuse can the drunkard [and] intemperate person make for his beastly abusing his own body; since, like the path of a ship on the waves, the next morning he knows not what is become of the delights of his last night's surfeit? which, notwithstanding, are registered in the court of heaven and his own conscience, to be produced against him at the terrible day of the Lord's appearance.

I therefore make my appeal to the most bold and daring sinner, if it will not be a great enlargement of hell-torments, for one to reflect with himself he shall be everlastingly damned for that, which is of so short and momentary continuance, that, if he looks round about him, he cannot tell what nor where it is? Besides, if the pleasures of sin continue, they grow irksome and cloy us; but if they so speedily withdraw their appearance, then they will not compensate our labour and toil; so that sinful delight, you see, if it abide, nauseates the appetite; and if it vanisheth, it is not to be esteemed: it dwells too short a time with us to merit the name of pleasant; yet should it dwell longer, it would be loathsome.

3 Sin becomes not pleasing by its sweet taste, but by the viciousness of the corrupted palate; and man must be inflamed with wine and lust, hurried and confounded with rage and inconsideration, before he can feel any deliciousness in sin. Hence we observe that young and rash heads, and the wild gallants are taken with those approaches of evil that the prudent and men of sober thoughts abominate. How does the wise and experienced father pity the unadvised and hot adventures of his raw son, knowing that sin doth as certainly cheat him, as he believes it real! which is the reason that a grave and discreet person will easily defy and resist the temptations, on which youth and inadvertency split and shipwreck themselves: insomuch as a man must unsoul himself, and put a cheat on his reason, before he can have any gusto or savoury relish from the actions of sin; which fully discovers how vain and trifling, how fruitless and void of joy is sin, which is necessitated first to draw a thick and dark

veil of cozenage over the intellectuals, and, juggler-like, cast a mist on the understanding, as well as bribe the will, before it can be so much as deemed grateful or obliging to its horribly gulled customers; and those are odd and unaccountable perfections, to the apprehending whereof a man must weaken his judgment, as being best discerned by those who have the worst eyes. Thus a person seized by a high fever shall conceive more pleasure from a glass of cold beer, than [one] who is in sound temper of body does from the most delicious wine; and yet I believe you would brand the man with folly who should make himself sick, only for the sake of such a pleasure: how much more then must they be marked for unadvisedness and indiscretion, who throw their souls into such mortal and burning fits of lust and ambition, only to palliate the cool and fading joys of iniquity! Wherefore I conclude, the pleasures that proceed from pampering the flesh are such as belong not to man, as man; that is, as a rational creature; but are proper to brutes; on which it follows that by how much more he resents corporeal pleasures, so much the more he has unmanned himself, and approached so many degrees nearer to the nature of a beast.

4 Sin is fruitless in the commission, because it is so far from answering, that it always falls infinitely short of expectation. We never grieve at our being put [on] by any thing so much as at the disappointment of that we had certainly promised ourselves; so that methinks it should both mightily abate the opinion of sensual enjoyments, and clog the wheels in our hot and eager pursuance of wicked vanities, to consider we shall find our expectation so abominably defeated in the fruition: for did men but foresee, and what they foresee seriously weigh and consider, how mean and unvaluable the utmost is that sin can administer to the gratification of their brutish appetites, it were impossible they should be at such costs and expense, and break through so many disadvantages, in following of what, as it will be their inevitable ruin, so in the very moments of enjoyment it makes no such pleasing returns, as to recompense in any proportion the toil they underwent. The reason of all is man's boundless will; which till it applies itself to its due object, that is God, it is not to be conceived, that though nature and a prosperous success should spread their laps before* a man, and bring all his projects and designs into a lucky event, that they should stop or satiate his cravings; inasmuch as the very things he really believed would, and so impatiently expected to allay his scorching desires, do unhappily serve to enlarge

* Correct. in note, "kindly attend."

and inflame them. Thus you may cram all his senses with abundance and variety, but never glut his greedy humour; you may load his stomach, but never fulfil his appetite; though you may weary him, you never can content his passion; and sooner burst the man, than allay his thirst; because, though his body be finite and of a known compass, yet is his will infinite, and not to be brought within limits: so true is it that those delights which bewitched affection expected to meet and enjoy in these pleasures, experience and possession will find absent.

5 The fruit of sin is bitter and unpleasant, in being the cause of strife and feuds in a man between his flesh and spirit; for whatever is sinful must be opposed to reason, and whatsoever is opposed to reason must be done against and with the reluctancy of conscience; which force on conscience will stab and wound our soul, and so be the cause of enmity and sedition, faction and contest within a man's self, spoiling his breast of all inward contentment and peace, in being productive not only of doubts and scruples in the head, but of tremblings and fears, amazements and horrors in the heart*

A sin is then committed, when a man by lust and passion after a thing is drawn away from the desire of that is his true good and real interest, unto which he essentially and by nature inclined: wherefore sin, as such, must be contrary to nature, and thereby be in a state of hostility with the soul, as well endeavouring to overpower her faculties, as to deform and blemish her beauty: upon which it follows, a sinner must necessarily be divided against himself, and by these contrary motions and opposite endeavours, be subject to pains, griefs, and miseries, which be the genuine results of the Law the great Apostle speaks of, in the members, which wars against the Law in the mind: insomuch as we cannot sport ourselves in the softnesses and dalliances of sin, without denouncing open war against our better part.

6 Sin is fruitless, as being attended with pains that are greater than the pleasures it brings. Sin, like a trap, may possibly at the top be smeared with a little honey, underneath which is contained a draught of deadly wine, far more pricking and terrible than the delights were pleasant it pretended to bring: like Jael to Sisera, it decoys us in with the offers of both wine and milk, until taking advantage of our sleep and security, it nails and rivets our very souls to the chambers of death. Thus for the most part sickness is the just chastisement of excess in diet: and from the abundance of wine

* *For there is no peace, saith my God, to the wicked.*

a man becomes a beast, only with this difference, that he is a beast with reason, as a beast is so without it.

The delicious part of sin soon runs away, and leaves nothing but bitterness and dregs behind. The worldly sensualities men enjoy; the sprightly and brisk vigour that with a blustering and furious frenzy quickened their pursuit of the pleasures of the flesh; the delights they were wont to receive from ceremonies, and the little formalities of courtship and address; with a violent shock or two of an acute disease, or at farthest, by the stormy gusts and winter that accompany old age and gray hairs, are blown all away: and indeed it would be well if the sinner could so escape; but, alas! it proves far otherwise; for as the fruit and delicacies pass away, so there is left a long catalogue behind of infirmities and loathsome diseases, which their surfeits or lusts had produced; and, of all which is worst, a foul recoiling conscience, which will not only witness against the sinner, but be a severe judge. Thus as every sinner is big with young, and therefore desires to be delivered, so he is great with a young serpent, which will eat through his sides and rend his belly in sunder: thus the fond and silly parent of sin must look for his own overthrow to come out of his own bowels, and there to meet the destruction of himself, where by a virtuous and religious life he might have erected a monument which would have propagated his name to remote and distant ages. The truth of all which would manifestly appear, and carry a clear evidence along with it, should we take a large survey of particular sins.

How great a torment is a revengeful man to himself, while he suffers his passion to kindle his blood, and set his heart a boiling, to heat his temper and inflame his whole body; fire and brimstone breaking out at his eyes, his nostrils, his mouth, and through whatsoever passage can give any vent to his fury; as if he intended to prevent divine vengeance, in being his own executioner, and to begin his punishment in his sin, by entering the unextinguishable flames of hell before he goes out of the world: so that he seems swollen with poison, which, if it gets not out, it will make him burst in sunder; and if it does, its mischievous force is doubled, in causing certain destruction to him and another; besides it gives full assurance to a sinner of hell by yielding him an ample taste and earnest of his future punishment beforehand. It is too obvious I should remind you of the miseries that be the constant attendants of envy; how the envious person feeds upon himself, devours his own flesh, and melts his fat into leanness; with what a perpetual restlessness, tossings,

and tumbings. he wastes his blood, consumes his spirits, and dries up his own moisture and marrow, unless he can destroy his fellow-creature, whom God has commanded him to love as himself.

I will not relate to you that constant war the proud man is engaged in; how that this vice sets him at distance with all men; for he cannot brook his superior, because he is above him; he abides not his equal, because he is so; and he maliciously oppresses those beneath, out of the fear they should become as good as himself.

And what greater unhappiness can betide a man, than to have his mind always filled with fears and disquietude, sometimes to be flattered with hopes, other times to be tortured with jealousies, and ever to be vexed with new matter of desires; and yet the utmost his ambition can effect, is that he should be labouring to heave up a ponderous burden to the top of a mountain. which at length, in its speedy and impetuous return, will crush and break to pieces his limbs. whose muscles gave it its first advance!

Neither need I recount to you the many afflictions of the carking miser, whose cares and labour were not greater in the getting, than his fears are vexatious in the keeping his pelf; whose soul seems to have had a transmigration, and wandered into his bags, and he to have embodied his riches into his complexion and temper, so as that you cannot cut his purse. but with that you stab his heart; and by the same wound you let out his money and life together.

You all know the black and melancholy terrors which press the manslayer on the heels; and what dismal thoughts salute him in the morning, who over-night in his rage has killed a man. I pass by the uneasiness of a froward mind, and an awkward peevish humour, which doubles every misfortune it feels, and makes it a misery, and makes it unsufferable, and indeed makes a man incapable of receiving the mercies of God, or the good will of men.

Can any one deem there is any thing more destructive to mankind than a frenzy, and drunkenness of soul, which is inseparable from anger? If you please to view his grim and unbecoming visage, his inflamed and sparkling eye, his pale and wan cheeks, his distorted looks, foaming mouth and broken voice, his shaking hand and trembling joints, together with the dizziness and fury of his head and heart, and you will easily grant the great folly of choosing everlasting damnation for the delights of this sin: so innumerable a company of torments are they which attend independency on God, and distrust of his providence. It would be endless to take an exact view of the unhappinesses and calamities that are the real products of unclean-

ness and intemperance; how the consequence of the one is, for the most part, a loathsome and painful disease; and of the other, to feel the torments of a restless night (though he has not slain a man, that is just like a murderer's and person's of an affrighting conscience): so wakes the intemperate man; so broken and sick, so disorderly and irregular are the slumbers of the drunkard.

Wherefore by this time I hope it is evident to you, from the want of satisfaction and the shortness of the delights in sin, that we must put on rashness and folly before we can relish its voluptuousness, and forasmuch as it defeats expectation, as well as raises a war between the flesh and the spirit; and, lastly, from punishment that always attends sin; that it is very unfruitful in the act and commission; which was the first part of my text, *What fruit had ye then, &c.*

2 Sin is shameful: *Whereof you are now ashamed*, and disgraceful.

Shame may be thus defined; a grief arising from the discovery of any misbecoming or unworthy action. Now that sin is full of follies, as may appear from what I have said, and so misbecomes us, that it is done against God, and so unworthy of us, will readily be confessed by whosoever owns His existence, and how mightily we be obliged to Him.

Shame is the inseparable fruit of sin, an odious but officious companion, whom life could never entertain without grief, or death easily shake off, till the memory of the thing was lost in time, and time swallowed up in oblivion. 'Tis the misery of guilt with constraint to cherish shame in her bosom, the child she hates; and bestow such a fatal issue upon posterity, whose faces shall carry the true stamp and character of her own deformity. And how great a sovereignty soever sin might seem to challenge over human nature, which it acquired by the disobedience of our first parents, yet shall in the end find itself overcome; in that sin, living for the most part in darkness, shuts up all her malignity with death, while her untoward brat shall survive to upbraid her actions in the light, and arraign her after death at the bar of justice.

Now to make an action become shameful, is requisite there be something disgraceful in it, and that it proceed from the will freely; for no man is ashamed of the misfortunes he could not prevent, or of what he is compelled to by the force of another: but sin being an action proceeding from the will against the law, is blameable, because against the law; and then deservedly shameful, for that it, proceeding

from the will, is a free action, and so might have been prevented or omitted: hence is it that no man, almost, will own his villanies and impieties, as they are such, but will either deny or excuse them: thus you shall see them abate their crimes by imputing them to their natural complexion, their callings or company, to vehement importunity or multiplicity of temptations: and many times tell a lie; committing two faults, that they might not be thought guilty of one.

Of so ugly and loathsome a nature is sin, that men always paint its deformed face, and often cover their basest vices under the protection of a religious countenance and title, while they lose their name, and seeming virtues. Nor is it of moment here to be objected, that some men commit iniquity without remorse, and sin without shame; for let those sinners know their condition is more dangerous and full of horror, how much they have a less sense of their sin: since as then the patient is most desperately handled when he knows not he is sick, so that sinner seems incurable, who has sinned himself beyond the sense of sin, and so makes a mock thereof, and to be given up by God to a final obduration, so as one sin may be punished by another; which of all punishment is the worst: neither must we believe that there be no colours, because some men are blind, or shutting their eyes refuse to see; much less ought we to think that the debauched person can strip sin of its natural ugliness and filth, any more than that he can rub off blackness from the Ethiopian, or add a cubit to his own stature; for plain-dealing conscience, which can in no wise dissemble guilty actions, will one time or other betray him to a discovery, and at the furthest, at his death, expose and lay him open to shame, and leave him as a fool to men's contempt and God's vengeance.

Wherefore, to apply all has been said;

1 If sin be fruitless, the way be unpleasant and unsatisfying, and without satisfaction, then let this persuade us to abate our eager pursuit after it: for why should we spend our labour on what will not recompense our toil, or lay out our money upon what will not satisfy? What man in his sober wits would enter on an action he knew beforehand would not agree with his purpose, or conduce to the bringing about his design? or who ever willingly would spend a day in such a course of life as he certainly knew neither would contribute to his pleasure or advantage? And yet we add days to weeks, weeks to months, months to years, in the purchase of that whose possession we know can never please us. Wherefore let us entertain low and

mean opinions of the glories of the world, and the pomp thereof, and not any longer trust in unstable riches, honours, or power, nor permit ourselves to be puffed up for the large share we perhaps thereof may enjoy; seeing, without real goodness and virtue, they will arise to no true value; for, till then, let a man have all the choicest curiosities of nature crammed together into his body; let him be made out of the finest ingredients and delicatest principles the world can afford; let there be in his face a concurrency of all beauty and shape, in his nature an eminence of all sweetness and ingenuity, in his mind a conspiracy of the politest and most desirable varieties of all kind of learning; yet notwithstanding, in respect of eternal happiness, this soul has not greater right or assurance than that of the meanest slave or beggar.

2 If the voluptuousness of sin be of such flitting and short continuance, let us renounce its service, disown its dominion, cast off its authority, and no longer suffer our souls thus to be enslaved to drudgery and bondage on so mean terms, such as are not only not profitable, but destructive to our being.

3 If sin be ugly and shameful, let us admire at our own folly and weakness, for so loathsome a thing to hazard the loss of our precious spirit, when yet we should have been infinite losers though we had had the whole world in exchange: and let us endeavour to make our shame productive of our conversion; for those whom neither the advice of friends has amended, nor the sword of the magistrate reformed, only has shame possessed with a sense of their crime; and when all other good motions have been invalid, this one has been admitted with success: thus the stubborn and stiffnecked disposition of the Jews, which neither gentle admonitions could sweeten, nor prodigious miracles work to any softness, shame and reproach forced into a conversion; and that therefore out of shame for our sins, and sorrow that we have grieved the blessed Jesus with our offences, and wounded him with our transgressions, let us fall down before our Maker, and humble our very souls; begging of him so to make us so ashamed of our sins here, that we be not punished with death eternal for them hereafter; *For the end of those things is death.* The next thing I am to show, is the deadliness of sin in the end.

1 Sin naturally causeth death: the natural cause of death is the indisposition of the body; and the indisposition of the body arises from distemper; and there be few distempers whereof sin is not the cause: most diseases proceed from intemperance, or a niggardly pinning of the body; from immoderate labours, or from sloth and idle-

ness ; from too much watchfulness, cares, abundance, and intenseness of thoughts, or from a loose and remiss behaviour ; all of which, since they partake, in the one extreme or the other, of excess, and since all excess is evil, justly deserve the name of sin. It would not be difficult to account to you how particular diseases, by their physical influx, immediately or more remotely introduce our latter end : daily experience manifests it that the common drunkard swallows down his ruin and liquor together, having as much reason as they of old to complain that there is death in the pot, in that he courts death, and disports himself in his own misery and destruction, bidding as fair as any man living for fever, dropsy, or consumption ; all or some of which, as he hardly can escape, so they are not the only murdering retinue that follow this wickedness. I might instance in the horrible and tormenting distempers that be the fruits and end of uncleanness, which not only kill the infatuated captive, but make him die full of anguish and sorrow ; which cause his bowels to consume and his bones to rot, till his body become as offensive and loathsome to man, as his soul, after separation, will appear deformed and odious before God. Thus it appears that sin by its own proper and natural efficiency is the cause of death : wherefore I proceed to show,

2 That sin morally causeth death, as being against the law. Although Almighty God, by the benefits bestowed in creation, acquired such an absolute right over his creature that he might have, agreeably enough to his justice, required of it complete and universal obedience, without promising any reward ; yet out of his infinite goodness and love, freely determining to encourage his creature in the ways fully effective of its happiness, and to guard and affright it from what certainly would be the cause of its undoing, he was pleased to propound both a most bountiful and desirable recompense upon a dutiful carriage, as well as make that our duty which was easy, pleasant, and suitable to our very natures ; in the mean time pronouncing, on the other hand, (so solicitous was he to keep us from sin,) desolation and confusion of face to gainsayers and the opposers of his will. Upon which these two things follow, that the whole mass of mankind is inevitably determined and decreed to everlasting felicity, or endless misery and utter ruin : to felicity, if obedient ; and to death and ruin, if guilty and sinful : *For the end of those things is death.* And this is that second death spoken of in Scripture, which is the death of the soul, and so much more terrible than the first,

how much the soul is more precious than the body*: the miseries that attend which will evidently appear from these reflections:—

1 In that it excludes us from God's favour, and makes us obnoxious to his wrath: as it is said of the king, that he is the fountain of honour, so it is more true of God, that he is the fountain of all happiness and comfort. Riches and honour, power and greatness, reputation and wealth, and whatever makes one man valuable above another, wit and parts, judgment and fancy, comeliness of shape and goodly looks, must all be confessed to derive their first being from God; and by consequence, as it must be through his favour that we can come to their purchase, so are they all insignificant and effective of no happiness and contentment without his blessing: thus the proud and haughty Belshazzar, although then the greatest monarch on earth, at a great but impious entertainment among a thousand of his lords and courtiers, who both flattered and adored his greatness, although amidst his jollities and caresses, quaffing wine in the gold and silver vessels he, with a sacrilegious hand, had taken from Jerusalem, no sooner espies the handwriting on the wall, but paleness seizes his visage, and despair takes possession of his soul†: and what comfort then, poor man! could he meet from the eminence of his place, the number of his retinue, the sumptuousness of his feast, or whatever bore the stamp of greatness about him? Nothing but discontent and trouble vex and disquiet his mind, till within the space of a few hours (for he was slain the same night) he yielded up his spirit to give an account for the sins of his soul. And this will be the state of every impenitent wretch that dies in his sins; to lie under God's heavy wrath and displeasure, and the unsupportable burden of a wounded conscience; which who can bear?

2 It is a great accession to the miseries of this condition, for every sufferer to consider it will be endless. As that pleasure is not greatly to be regarded, which, though it be intense, soon passeth away, so is that misery little to be feared which will meet with a quick period; but those joys are to be deemed truly solid and highly desirable, which not only are great and pleasant, but will be continued

* And here is verified the words of the Psalmist: *The wicked is snared in the work of his own hands. The wicked shall be turned into hell, and all the people that forget God.* (Psalm ix. 16, 17.)

† And thou, O Belshazzar, hast not humbled thy heart;—but hast lift up thyself against the Lord of Heaven;—and hast not glorified the God in whose hand thy breath is. (Dan. v. 22, 23).

to remote and distant ages : so we cannot but with trembling consider and reflect on those pains and griefs which will be eternal.

How will it fill a poor soul with vexation and disquietude, to think that after the revolution of many thousands of years in flames, and yet in darkness, it is still no nearer a release from its unspeakable tortures, than it was at the first entrance of the pit ! for neither the worm dies, nor will the fire go out.

The faint and glimmering appearances of change bear up the spirits under the severest crushes of an untoward fortune ; while black despair, of all passions the most afflicting, breaks the very heart ; so that to be without the least hope of redress, is to be perfectly miserable.

3 It will be aggravation of our misery to consider we forfeited heaven for the purchase of such trifling and vain things, as I already have demonstrated the pleasures of sin to be. Who in a right mind would run the risk of damning of his soul, and of dwelling in everlasting burnings, for so fruitless and unsatisfactory a thing as sin ? If there were any comparison reasonably to be made between the pleasures of sin and its punishment ; if a few years bore any value to eternity ; if the good things of the world were of any the least esteem, compared with the joys of heaven ; if there were any thing so strong as to oppose God's power, or so good and excellent as to bear the least proportion to his favour ; perhaps then there might be some slight plea made in excuse of the sinner : but since there is none at all, they being only productive of vanity and vexation, being short and transitory, we cannot but at once condemn the sinner of the most stupid folly and madness, as well as of the greatest wickedness and impiety.

4 It will much increase the sorrow of a sinner to consider he brought this forlorn and unhappy state upon himself, freely and without compulsion. Wicked men will have no reason to complain of God's injustice or their own hard measure, that for the misspending of a little time they are tortured with endless and insupportable anguish, if they but seriously perpend with themselves, that it was their own free choice and election ; that when life, and terms of peace, and when overtures of happiness were made to them, they refusing them, embraced death and misery. And what ought a man to repine at less than his own doings ; or less to think himself injured than by that he acted willingly and uncompelled ? For God having made a covenant with man, wherein he required those conditions he would enable him to perform, and promised on performance to make

him everlastingly happy, or to remit him to perpetual punishment, should he prove refractory and disobedient; if man freely determine himself to the worst and destructive part, whom in reason should he blame beside himself? And therefore art thou left inexcusable, O man! Not that man of himself is able to procure his own salvation; but that God refuseth not to give his grace to whosoever shall ask, or will not resist it; insomuch as man's ruin is from the perverseness of his own will: hence is it, God, vindicating his justice, tells his people of old that their destruction was from themselves, and often expostulates on the equitableness of his dealings, as well as upbraids them of their obstinacy and perverseness, pathetically exhorting them to amend; *Turn ye, turn ye; why will ye die, O house of Israel?* and confirming all with an oath; *As I live, saith the Lord, I delight not in the death of a sinner*—which complaint was also taken up by our Saviour against Jerusalem: *O Jerusalem, thou that stonest, &c.*: from all which is apparent, how reasonable God's behaviour is to his creature, and how unwilling he is that he should die; so that it must be great matter of grief and lamentation to reflect, that, notwithstanding God has made such large provisions, and taken such a fatherly care over us, we yet should so willingly and freely undo and destroy ourselves. Indeed did he, as some falsely and unreasonably have supposed, decree infinite numbers of his innocent creatures, without respect to their sins, to utter ruin, they then might complain of his cruelty and their own hard fate, but could in no wise [find] fault [with] or accuse themselves, for what never was in their power to prevent: but since the case is far otherwise, that it is man's own doings and God must be acquitted, it cannot but torment the damned highly to think that they have brought these torments without constraint upon their own heads.

Wherefore, to conclude; if sin be not only unfruitful, and the way of the wicked unpleasant and unsatisfactory, and such as we must be ashamed of, but will bring irreparable desolation in the end; if it be so dismal a condition, to be banished God's presence, and be made an everlasting object of his wrath and displeasure; if it be intolerable to take up your habitation in the lake of fire and brimstone, where the eye shall see no spectacles but what are ghastly and affrighting, and where the ear shall be affected with nothing but the shrieks, cries, and hoarse groans of devils and damned spirits; if you cannot without horror consider that this condition of misery will be endless and without period; if the poor soul must be forced to confess that it brought this sad state voluntarily and without coercion

upon itself; what reason can there then be given, we should be yet so secure as hardly to think ourselves concerned? Did we but behold these things as present, which in a short time certainly will be, (for whatever is really in the future one day necessarily will be in the present tense,) doubtless it would awaken us into a serious consideration of our latter [end,] and boil up in us a just indignation against sin, so as to hate and abominate nothing more, nor to dread and be afraid of any thing like it. Therefore since it is clear from Scripture and hourly observation, that it is appointed for all men once to die, so that it is hard to say whether he would be more vain that should go about to prove, or he more ridiculous that denied it; and since we so stand accountable to God for our behaviour, that as we sow here so shall we reap hereafter; that where the tree falleth there it shall lie; and seeing a religious and holy life is the only course to render our future state blessed; let us all seriously betake to a full conformity to the divine will, begging of God in such measure to assist us, that we never be brought into these lamentable and unhappy circumstances of calling to the hills to cover us, and to the mountains to fall upon us: from which woful condition, God of his infinite mercy deliver us, &c.

[A FRAGMENT.]

ON THE DISPENSATIONS OF GOD TO US IN THIS LIFE.

JOB II. 10.

Shall we receive good at the hand of God, and shall we not receive evil?

THERE is nothing that begets more absurd and false apprehensions of divine providence in the minds of men, than the want of a due search and inquiry into its dispensations. Men are generally so over-ruled and guided by their senses, so ready to assent, and so observant of all their motions and dictates, that the suggestions of the understanding, though far more reasonable, are looked upon by them as very insignificant.

Hence it comes to pass that men giving judgment of the goodness or evil of things as they either gratify or disgust some sense or other, nor ever examining what the cause of these things is, or how far the design of them may be extended beyond what at present they are sensible of, they judge those things only, which are pleasing and satisfactory to their senses and humours, to be the gifts and dispensations of a good providence; and whatsoever thwarts or crosses, or is not altogether answerable to their present appetites and inclinations, this they look on as proceeding from a morose, severe, and it may be cruel, providence, that either is ignorant of, or else will not provide for, the necessities of mankind. It behoves us therefore, whatever our condition be in the world, as far as we can, neither to make it better or worse than it really is; I mean in our opinions or apprehensions of it; but to weigh and examine all its circumstances, to seek into its causes; by which means we shall both undeceive ourselves in the notion of what things are good and desirable, what evil and to be avoided; we shall see how horribly we have been imposed upon by our senses in our judgments; and we shall never entertain any base or unworthy apprehensions of divine providence.

By this means we shall understand that true happiness is something higher and more generous than barely being in a capacity of satisfying every sense and appetite ; and that is not misery or evil to be denied the gratification of those ; that our murmurings and complaints are very often unjust and unreasonable ; that happiness may be a stranger to riches and honours, and a familiar companion of a more contemptible and lower condition ; and that it is peace and contentedness of mind only, and that neither out of sturdy or vain-glorious principles, but from the consideration of the infinite wisdom, goodness, and power, disposing of all things according to what is best to be done, which alone is able to render a man possessor of true happiness.

It was such like considerations as these, which only were of sufficient power and prevalency to uphold the spirit of Job from sinking under the heavy burden of his afflictions ; who otherwise upon so sudden and extraordinary a change as he underwent both in his person, relatives, and fortune, must of necessity have fallen into despair. It will not be unseasonable, before we come to a more full explication of the words, to consider him a little in his twofold condition of prosperity and adversity ; whereby we shall learn how far more reasonable judges our understandings are than our senses, of whatsoever occurs in the world. In the first chapter of Job we have in him the character of a person as happy as this world can make her greatest favourites : he enjoyed so much, as the addition of more would rather have been a burden to than an augmentation of his present happiness : his substance was exceedingly great, insomuch that he was the greatest of all the men in the east : God had blessed him with a plentiful estate and a numerous offspring ; and he seemed to be a man in whom God designed to manifest how uprightness and perfectness, which shall be infallibly rewarded in the life to come, shall sometimes in this too be partaker of all temporal blessings and prosperity. Job no doubt now had very good reason to praise God, and to magnify the riches of his mercy towards him ; there was no fear he should complain of the hardness of his fate, or accuse Providence either as nigardly or severe ; it was but reasonable gratitude, he might well think, to declare and proclaim the generosity of his benefactor, who had freely and spontaneously invested him with riches and honour, and had caused his lot to fall in a good place. And I am so charitable as to believe that there are but few now in Job's prosperity, though they may be too great strangers to his uprightness and integrity, (which indeed were the best and most acceptable testimonies of

Job's gratitude,) but that they will speak well of the goodness of God, and be so just as to acknowledge they experience a liberal Providence: though this is not so highly praiseworthy as thankfulness and submission in an adverse condition; forasmuch these enjoyments being gratifications of our senses and appetites, and we being sensible that we are beholden and dependent for them, there is that in every man's temper which will naturally incline him, though from a principle only of self-design and interest, to gratitude and thankfulness in a prosperous and succeeding state. Let us make then a little farther inquiry into Job's affairs, and God's dealings with him; and we shall find too many, it is to be feared, and some of those too which are not wholly strangers to Job's integrity, wanting abundance of his patience and submission, of his will and deliberate consideration, and total resignation of himself to the will and disposal of God.

If we go, then, a little farther into the first chapter, and begin at the sixth verse, we shall find this good man's prosperity declining; and the devil, who no doubt before had used all his strength and arguments to stagger Job's integrity, finding all his assaults repulsed, and his batteries unsuccessful, now coming to solicit additional helps; and to that end slanders and calumniates him as one of a sordid and pitiful spirit, that obeyed God indeed, but not out of any love he had to him, not out of any esteem he bore to virtue, but only that God might continue showering down his blessings upon him as plentifully and munificently as he had done before.

In the ninth verse, when God had characterised Job to Satan, (from thence to the twelfth verse,) Satan answers the Lord and says: *Doth Job serve God for nought? hast not thou made a hedge about him, and about his house, and about all that he hath on every side? thou hast blessed the works of his hands, and his substance is increased in the land; but put forth thy hand now, and touch all that he has, and he will curse thee to thy face.* In the next verse Satan getteth leave to tempt Job, and presently puts his power in execution, heaping all his spleen and malice upon him: one brings him news how the Sabæans had fallen upon his oxen and asses; that they had carried them away and slain his servants: another, that the fire of God had fallen from heaven, and had burnt and consumed his flocks: a third, that the Chaldæans had carried away his camels, and had slain his servants: a fourth, that an east wind, coming from the wilderness, had smote the four corners of the house, where his sons and daughters (his dearest pledges) were feasting and making merry together; so that they all were dead and overwhelmed in its ruins.

Job, who but just now was the greatest man in all the east, who had sheep and oxen, camels and asses, men-servants and maid-servants, sons and daughters, is now left destitute and deprived of all. What shall he think now of the providence of God, which looked as if it had designed its mighty prosperity, that his ruin and misery might be the more intolerable? Might he not seem to have some reason of murmuring and complaint, that God should suffer him to be so suddenly surprised, and not at all acquaint him with his reasons or designs? In the twenty-first verse, see how Job behaves himself: *Naked came I out of my mother's womb, and naked must I return thither; the Lord gave, and the Lord hath taken away; blessed be the name of the Lord.*

But as if all that had past hitherto had been too small a trial for Job to have encountered withal, he, in his own person, must bear part of his burden, being filled with boils and with sores, from the sole of his foot to the crown of his head; verse seventh of the second chapter, *So that he took him a potsherd to scrape him withal, and sat him down among the ashes.*

Might he not also have concluded now that God had surely forsaken him, that he would never deal so severely with any whom he accounted not his enemy, that his farther hopes would be all in vain? And to what purpose was it any longer to maintain his integrity, since misery only and affliction was the reward of his uprightness, whilst those that feared not God, nor had respect to his commandments, flourished like a green bay-tree? This doubtless would have been the language of most men, who, guided only by sense, and judging of things as good or evil by no other measure than the commodity or discommodity they brought to the body, whilst the Lord had given, would readily have cried out, *Praised be the name of the Lord;* but when he had withdrawn himself, would they not rather have been ready to curse God and die, as Job's wife exhorted him in the verse foregoing my text? *Then said his wife unto him, Dost thou still retain thine integrity? Curse God, and die?*

But Job, who no doubt in his prosperity had considered the benefit of adversity and affliction, reproves the rashness of her counsel and advice: he said unto her, in the words of my text, *Thou speakest as one of the foolish women speaketh! what, shall we receive good at the hand of God, and shall we not receive evil?*

The arguments which I shall take occasion to discourse upon from these words shall be these; after I have explained what is meant by good and evil, I shall endeavour to show,

First, that there is a Providence which supervises and superintends human affairs; which will be manifest, first, from the nature of God; secondly, from the necessity of the thing; to which may be added, thirdly, the testimony of divine authority.

Secondly, that the evil, as well as the good, which we receive in this life, is, if not by an immediate act, yet by causes so and so connected on purpose, or at least permissively, sometimes one way, sometimes the other, sometimes the third, derived to us by Providence.

Thirdly, that it is very reasonable and necessary, as likewise very agreeable and consistent with the attributes of God's goodness, that we should receive evil at his hands as well as good.

Fourthly, how far a good man may expect that the dispensations of Providence, in regard of him, should be according to his mind, and agreeable to his desires: and when he ought not, although his desires may be very innocent, in regard miracles have ceased, and used not to be exerted but on very extraordinary occasions.

Fifthly, that it is the duty of every Christian, who believes that there is such a thing as Providence, (by which we mean the goodness, wisdom, and power of God,) concerning itself in the world and with us men, to submit to it, and to be pleased and satisfied in our minds, as well when it withdraws, as when it bestows good things on us; that is, as well when we receive evil as good.

Sixthly and lastly, that it is not always a sign of God's hatred or displeasure to us, that we do receive evil at his hands, but often of his love; which we gather as a proposition from this observation in the text, that when Job saith, *Shall we not receive evil at the hands of God, as well as good?* he speaks particularly as to himself, in relation to the present circumstances wherein he was; of whom God himself gives this character, that he was perfect and upright, one that feared God, and eschewed evil, and that there was none like unto him in all the earth.

As concerning then what is meant by good and evil in the text, that these words are taken in different senses at different times sometimes from others is known almost to all men; for sometimes they are taken for or to signify things morally good and morally evil, and then by good we understand that which is just, and righteous, and fitting to be done, as all the Christian graces, justice, charity, humility, patience, self-denial, chastity, and the like; and by evil we understand those things which are contrary to these, as injustice, impatience, uncharitableness, unlawful desires, and the like, which ought to be avoided. In which sense the words are often used in

Scripture; so in the 7th chapter of Ecclesiastes, and the 20th verse, we find it thus written, *For there is not a just man upon the earth that doeth good and sinneth not*; where good is taken for all virtuous actions, in opposition to evil ones, which are called sins; for the meaning is, that there is no man in the earth of so great uprightness and integrity as to live in a constant and uninterrupted practice of all Christian virtues, so as never, either through wilfulness, inconsiderateness, or ignorance, to be spotted and polluted with the guilt of some sin or other. And in the 2nd of Jeremiah, verse 13, we find sin expressed under the name of evils: *For my people have committed two evils, they have forsaken me, the fountain of living waters, and have hewn them out cisterns, broken cisterns that can hold no water.*

Secondly; good and evil, in another sense, signify those things which are not morally good, or good in themselves and antecedent to the estimation of them, but such things only as we account good, or pleasurable and satisfactory to our appetites, as riches, honours, health, strength, freedom, and liberty, and the like; for these things are only good to those that account them so; and though all men generally do so account of them, yet if there be but any one instance produced to the contrary, in any one of these cases, it is sufficient to show that these things are not good in themselves; because, upon this supposition, the same thing would be good and bad in itself; though all the men in the world should prefer vice before virtue, virtue would still be good, and vice be evil: so likewise by evil is meant sometimes those things which are not morally evil, nor have any intrinsic viciousness in the natures of them; but only such things as are disagreeable and unpleasant to our desires and appetites, as poverty, contempt, sickness, and the like: and in this sense also do we often find the words good and evil to be taken in Scripture; Exodus, ch. iii. ver. 8, we have these words; *I am come down to deliver them out of the hands of the Egyptians, and to bring them up out of that land, unto a good land and a large*; what is meant by this good land immediately follows; *A land flowing with milk and honey* here we have good taken in the latter sense, for prosperity and earthly enjoyments.

In the 15th chapter of Proverbs, 15th verse, we find it thus written; *All the days of the afflicted are evil, but he that is of a merry heart hath a continual feast*. where evil signifies nothing but an adverse and unprosperous condition.

There are instances almost innumerable in holy Scripture of these different acceptations of the words good and evil, but these are

sufficient to confirm our belief in a thing where there can be no dispute.

The inquiry now is, in which of these two senses we can properly be said to receive good and evil from the hands of God. That Job speaks in reference to the last acceptation of the words, is plain and manifest from his circumstances: for he was just now fallen from a prosperous to a low condition, and uttered these words chiefly in reproof to his wife, who advises him to curse God, for that he had not continued his former favours to him, but despoiled him of all those enjoyments he had before possessed him withal. But besides that we cannot be said to receive evil as well as good from God, in the sense which we first named, according to which must be meant our being made morally evil, is evident and demonstrable from the nature of God himself: for God being a being infinitely perfect, that is, all manner of ways; and goodness being one way or part of perfection; (I speak now in reference to moral goodness) and consequently God being therefore good thus in the highest and most abstracted sense; he cannot be said to be the author of any of these things which are evil, as opposed to moral goodness or righteousness, nor of any of those things which are vicious and wicked, which are plagues and diseases of the soul, which defile and corrupt it, and make it abominable in his presence, who is of purer eyes than to behold iniquity: much less possible therefore is it for him to be the author of it. It remains therefore, that as the good which we are here said to receive from the hands of God signifies the good things of this life, (though we do likewise receive God's assistance, whereby we are enabled to improve in moral virtues, that is, the assistance of his Almighty Spirit, influencing upon those who are desirous to obey his will and commands,) so the evil that we receive signifies affliction and a privation of them; which that a good Being may be the cause of, and not at all impair or derogate from his goodness, we shall manifest in its due place.

We proceed now to the clearing of those propositions which we laid down as the arguments of this discourse:

I. The first of which was, that there was a general Providence which did concern itself with all the affairs of this lower world, and likewise that does take notice of the particular carriages and personal conditions of men: this we undertook to prove,

1 From the nature of God; whose infinite wisdom and knowledge considered, it will appear impossible that he should be ignorant of any thing which implies no contradiction to be known: whose

infinite goodness and power considered, it will appear impossible that he should not so concern himself with that part of the universe we inhabit, as not to let his particular providence and care govern and administer the affairs of it. There is no more certain way of argumentation, nor more infallible method in the prosecution of the knowledge of any truth, than to proceed from the knowledge of the cause to that of the effect, especially in such causes which most certainly and infallibly be productive of such and such effects.

If experience or philosophy has convinced me that the body of the sun is of such a constitution as the effect of it, which is light, can never be separate from it, and it still continue to be sun, I may most rationally conclude from thence that to-morrow, when the sun rises, both our heaven and earth will be enlightened; and no man in his senses will deny my consequence or true deduction of it, supposing there be nothing interposed between the earth and the sun; which does not at all destroy its light if there be, I having this knowledge of the cause, that it can no longer be a sun than whilst it gives light. The truth of our first proposition is as demonstrable as this, and that upon the same grounds and reasons. For though God be the most absolute, free, and independent Being, having no superior that can determine or necessitate his actions, yet such is the essence and nature of God, that he will, though freely, as certainly know and do all that which is best to be done, as a necessary cause will always produce a necessary effect; and though no necessity can be said to be imposed on God, yet there is that in his own nature which is analogous and equivalent to it, and which is so far from degrading or diminishing any thing from any of his infinite perfections, that his perfections would not be infinite without it.

To say therefore that God does not know, or will not concern himself in the affairs of mankind, implies no less than a contradiction; since whatever is God, is absolutely perfect; whatever is absolutely perfect, must always do that which is absolutely best to be done; and that there should be such a providence is absolutely necessary, in that the world and its inhabitants are due objects of it, and God with his providence would not be almighty, should they not be extended to all the due objects of it.

So that this proposition is true: either that is always done which is best to be done, (but we have already proved it best that there should be a divine providence extended to human affairs, in that these are fit objects for such a providence, which we shall evince more clearly in our second argument,) or that there is not always an

absolutely perfect Being; which is a contradiction in the terms: for to say there is not always, supposes sometimes; but an absolutely perfect Being cannot cease to be absolutely perfect, forasmuch as it is not absolutely perfect till it is arrived beyond the capacity or possibility of admitting any imperfection. Thus then it is sufficiently clear from our first argument, to wit, the nature of God, that there is such a thing as Providence.

2 Proceed we to the second, which arises from the necessity of the thing; by which I mean, that the state of the whole universe and of mankind is one as does require such a providence to their preservation, especially regularly and in order, as not being able to subsist without it. It is a thing so thoroughly believed, and so perfectly assented to, and on such reasonable grounds, amongst the Christian world at least, that God gave beginning and being to the world, that to go about to prove it, were rather to call into question than confirm it, and to make that a controversial point, in which we all already do unanimously agree.

Taking this for granted then, that God made the world, uniting and compounding all its parts into the agreeable form under which they now appear; we must acknowledge that he did either, upon his first creation, set such laws and bounds to its motion as would continue the matter, from the beginning of the world till now, and to the end of it, in the posture in which he at first placed it; or else that he did not. If God did give it such immutable laws, we have what we desire; and it is the same case if God, foreseeing, on his having framed the world, what hazards it would run being left to itself, did at that instant give such laws to its motion, as upon all the excursions which the matter should be about to make, would be in readiness to regulate it, and keep it in its due order, as if he had not imposed any such laws at all, but instead of them he kept a constant and watchful eye over it, and did make use of his omnipotence upon all occasions, to preserve that elegance and harmony in the world which he had at first given it. So likewise, as to the inhabitants thereof, it is the same case: if God, when he created Adam, foreseeing to how many generations his offspring should be extended, did so at first determine the result of human affairs as that every one of the sons of Adam, in their successions, should live and be in such a condition as, all things considered, it would be best they were in; it is, I say, the same case as if, upon our coming into the world, God did now begin to make a special and particular provision for every one of us: so that supposing, on the first creation, God did lay

down such and such inviolable laws, we have that providence which we plead for: if God did not give such laws, but only created the world and its inhabitants, and having once set them in a good order left them to themselves; let us see whether or no, without any more doing on God's part, they would have so continued; if they could not, their state and condition does necessarily require the assistance of some higher power than their own, which must every moment watch over them and preserve them; for they would be as much unable to preserve themselves entire one moment as another, and therefore it will follow, that God's particular providence has not been wanting one moment to the world from its first beginning; and likewise that, should it be abstracted one moment, we must of necessity fall into ruin, disorder, and confusion.

But that the world were not able to subsist, and consequently none of its inhabitants, of themselves, being barely put into being, I think is demonstrable enough from this reason.

Matter is a thing which everybody knows to be merely and wholly passive, and to be this or the other, not from any principle in itself, because it chooses or assumes rather one form than another, but because we will have it to be so by communicating such or such a degree of motion to it; and remains only in such a form so long as we will, or so long as the cause remains that gave it this form.

Let us suppose then that God created the world by his omnipotence, consisting only of matter, which is barely passive: the reason that it does exist is God only; since it has no principle in itself whereby to act upon itself, so as to preserve itself; it being merely passive in its own nature: and therefore if we suppose God neither upon its first formation to make at once a long provision for it, by setting such laws and rules as shall be sufficient for its continuation, nor yet every moment by his providence still to continue it and help it in being, it must of necessity all fall asunder, that cause being removed which maintained it; and God must only have made it just for that time in which he made it, and no longer. Thus it is sufficiently plain, from the nature of the thing, or necessity requiring it, that there is, and must be, such a thing as providence.

3 The third argument we were to produce in proof of this first proposition, was the testimony of God himself in holy Scripture; which may be an argument of sufficient strength and satisfaction, and the highest demonstration to every good Christian, though there were none other besides.

That Being whose goodness was so unbounded, and his love so

infinite as to give us a being, and to make us what we are, who were nothing, nor could have been anything of ourselves; and who has also farther manifested his love to us in redemption by his Son, Jesus Christ, when we were fallen from him, is likewise a Being of that truth and veracity that he cannot impose falsehoods for truths on his creatures.

For proof then of this out of holy Scripture, we shall need allege no other places than these of our Saviour, in the 6th chapter of St Matthew's gospel, where, exhorting us not to be over careful and solicitous for worldly things, he tells us how that God provides for the fowls of the air, and the lilies of the field, for the grass which to-day is, and to-morrow is cast into the fire; and in comparison between them and men, showing how much more excellent creatures we are, he does necessarily infer that God, who takes the care of and concerns himself with the more inconsiderable parts of the creation, how much more will he provide for and take cognizance of us, to whom all these things are made to be subservient only; and who are the master-piece and top of God's creation in this lower world. And to what purpose is God called *The great keeper of Israel, who neither slumbers nor sleeps*, but to indicate to us how much his providence is concerned in all human affairs?

Thus have we cleared our first proposition; to wit, that there is such a thing as providence, from the nature of God himself, from the necessity of the thing, and from divine testimony.

We come now to the second, which is,

II. That the evil as well as the good which we receive in this life, is, if not by an immediate act, yet by causes so and so connected on purpose, or at least permissively, derived to us by this providence we have asserted, and that it may be sometimes one way, sometimes another.

---

*At the end of the Book is, in the same handwriting,
the following Fragment:*

[*On the Resurrection.*]

THE Resurrection of our Saviour may be proved by three kinds of arguments.

1 By prophecies fulfilled, which doubtless were numerous and did particularly foretell his advent; else our Saviour could hardly have begun at Moses and all the prophets¹, &c.; nor St Peter have made so large a discourse²; or St Paul so persuasively urged the Jews concerning Jesus³: so that the Jews, professed opposers of the resurrection, own the books by which we can prove it, as may be collected from several places whereof these be some. *Thou wilt not leave my soul in hell*⁴, urged by St Peter; that of Isaiah liii. 10, *When thou shalt make his*, &c.

2 By the testimony of witnesses that beheld him after his resurrection*; (1) to Mary Magdalene; (2) to the women by the way going from the sepulchre, &c.; (3) to two disciples travelling to Emmaus; (4) to Peter alone; (5) to the disciples gathered together, Thomas absent; (6) to them gathered together, Thomas present; (7) to seven disciples at the sea of Tiberias, when they had the extraordinary draught of fishes; (8) in the mountain of Galilee, as himself being alive had foretold; (9) upon Mount Olivet, whence he ascended into heaven. And these are the witnesses to whom he shewed himself openly; not to all the people, but to witnesses chosen before of God⁵

All that can be objected against their testimony is either that they were deceivers or deceived. This the Jews objected, that while the watch slept his disciples came and stole him away⁶; but if these

---

¹ Luke xxiv. 27.

² Acts iii. 24.

³ Acts xxviii. 23.

⁴ Psalm xvi. 10; Acts ii. 27.

⁵ Acts x.

⁶ Matt. xxviii. 13.

---

* (1) Mark xvi. 9. (2) Matt. xxviii. 9. (3) Luke xxiv. 13, 31. (4) Luke xxiv. 24, 34. (5) Mark xvi. 14. (6) John xx. 26. (7) John xxi. 12, 13. (8) Matt. xxviii. 16. (9) Luke xxiv. 50. Acts i. 6, 12.

had been their intentions, why did they not steal away his body on the first night after his crucifixion, before they had guarded his sepulchre by the watch? for it was the next day the high priest said to Pilate—*Command that the sepulchre be made sure*¹. Is it likely that they who had neither the thoughts or courage to remove the body of their Lord, while the place was naked and unsecured, should, after it was defended and beset by a vigilant, strict watch, venture through the midst of the soldiers, and bring off their dead master's remains? Was it probable they should shew so much valour and resolution to assail so many armed men, and run the hazard of their lives, out of respect to the memory of their master, supposed to be dead, who all fled cowardly when he first was taken? Would they fight for him dead they run away from alive? But suppose them filled of a strong persuasion that they could, by force, rescue the body of their Lord out of the possession of the soldiers, yet how could they hope to achieve such a design undiscovered? And would not the discovery of the performance discover likewise the imposture of the pretended resurrection? It is not probable they either would or durst be so negligent to fall asleep. That they would not, because so maliciously bent against him; that they durst not, because it was as much as their lives were worth. If then ye either consider the zeal, the watch—they being all Jews—had for the cause, or the awful dread they bare to authority, or the little need of sleep, they watching but one night, these all confute the least degrees of a probability that the soldiers slept. Would they sleep who were such fiery prosecutors of the cause? Durst they sleep who, upon pain of death, were commanded to keep awake? For if neither fear or zeal singly, would not both twisted and conjoined together prevail with men to watch the space even of one night?

Now should any one, in contradiction to so much evidence and clear reason, contend that, notwithstanding all these strong motives to the contrary, sleep did seize the guards, and irresistibly, because naturally, lock up all their senses, insomuch as to deprive them of the capacity to observe what happened to the sepulchre; yet what tolerable account can be given of the linen that wrapped up our Saviour being left behind in the grave, the winding sheet disposed of decently in one place, and the napkin in another by itself? Who can question the disciples' discretion so as to suspect [them] to run the hazardous delay of stripping off the grave-cloth there, when the soldiers that slept, awaking, might at once have detected the forgery,

¹ Matt. xxvii. 64.

and apprehended the persons of these deluders? Besides, it had been a mark, not of friendship and respect, but of barbarity and rudeness, thus to disrobe the deceased. What then could have been more safe and wisely contrived, than immediately to have conveyed all out of the grave, and reach of the guards?

Lastly, we may urge this dilemma of St Austin against the story feigned by the soldiers that guarded the sepulchre: Either it was false that they slept.—so liars are not to be believed; or it was true, —then how could they tell what happened? Foolish madness! If thou wast awake, why didst thou suffer it? If thou wast asleep, how didst thou know it?

2 By what motives could the Apostles be persuaded to forge so great untruth on God, whom they knew to be a hater of falsehood? *If Christ be not risen, saith St Paul, then are we found false witnesses of God.* Either they did expect reward of God, or drive on some worldly interest and advantage by their fiction. Not the first, because God abhors and will punish it. Not the other, because they always did condemn and despise it. To publish and spread about that God had raised the man from the dead, whom only they had stole away by night, were to dishonour him and think unworthily of his blessed nature to be pleased with a lie, or to need it.

To celebrate the memory of the Holy Jesus, now so odious to the people, whose person they just before had as cruelly, as ignominiously put to death on the cross, was dangerously to expose their lives and whatever else they had, to the unjustly and furiously enraged Jews.

But if they must still be thought deluders, let us inquire [with] what abilities and how they were furnished to advance such a paradox. Were they skilled in oratory and rhetoric, by the eloquence and smoothness of their language, to move and insinuate themselves into the affections of the people; by grave and well-composed speech to prevail [on] belief? Far otherwise! They were ignorant and unlettered, generally of a mean education,—they could not pretend greatness and power, being placed in the low rank of fishermen; nor money and riches; had hardly garments to secure them from the assaults and injuries of the weather. But could they hope by numerousness and multitude to make up the defects of single persons? Not this, since they were but eleven.

Having cleared the Apostles from having had any intent and purpose to forge such a delusion, and shewn also that, though that had been their design, how unqualified they were in every respect to have brought it to pass, let us see next whether the persons they

had to deal with were apt to be imposed upon; in which performance we are to inquire into two things.

1 Whether the Jews they preached to were of an easy constitution and flexible nature,—such as by a little art and cunning might be wrought upon and deceived. 2 Whether the pretended resurrection they preached up was a grateful opinion, suitable to their genius and humour,—so likely to prevail with them.

For the first, the knowledge and temper of the Jews, it is manifest they were wise and subtle, stubborn and inflexible. It was not only the vulgar, but the Scribes and Pharisees, their great doctors and virtuosos, that had not believed. Then of how unbending and refractory constitution they were needs not many instances; for neither by any nor all his miracles; neither by the reasonableness of his doctrine, nor by all the prophecies of the Messiah exactly hitting with his advent; neither by his good deeds and exemplary life, could they be induced to embrace him.

O, obstinate people! they might as feebly hope to squeeze tears from a pebble as these men's eyes.

Was it imaginable to operate and complete that change in the hearts of the Jew, by stealing away our Saviour's dead carcase, which his mighty works summed together could hardly begin, insomuch as hence we may find an easy decision to the second question?

2 Whether the opinion of Christ's resurrection would be grateful to them, when to grant it they must censure all their behaviour to him living, as well as confess themselves guilty of the most cruel murder in putting him to death.

I have but one thing more to add in vindication of the Apostles' integrity and sincereness before I pass to the next [head] of the discourse, which is, allowing them (what I have proved highly unreasonable) not to have considered the folly and difficulty of their undertaking, yet what made them persevere in this doctrine, with loss of all worldly comforts, after having led holy, pious, and blameless [lives,] to sacrifice their lives in defence thereof, especially considering there were no ground of recompence from God for the hypocrisy he essentially hates. This single instance is of moment to convince an ingenuous mind of the Jews' malice, the faithfulness of the Apostles, and our blessed Saviour's resurrection.

3 Christ's resurrection proved by the miraculous working of the Holy Spirit and Comforter he sent his disciples after his departure.

ADDITIONAL FRAGMENTS.

[*Prayers.*]

WE have been eager in the pursuance of the pleasures and vanities of the world, but lukewarm and indifferent about the things that belong to our salvation, having been regardless of the promises we made to live better, unthankful for thy love and kindness, and unfruitful under the knowledge of thee our God, behaving ourselves as if we neither feared thy threats, or valued thy promises.

Let us never be so unreasonable as to relapse into those sins that will perplex our consciences, pollute our innocence, burden our souls, and grieve thy Holy Spirit.

Let our patience be invincible under the greatest affliction; let our piety be active and vigorous, our charity be to all men, being sincere and open in our behaviour; let us serve thee in all the capacities of our soul and body,—sanctify every power and faculty of our mind, every member of our body. That we have obedient wills, humble understanding; that we may not be transported by our passions, conquered and overcome by our temptations, never consent to our lusts,—but be in all things conformable to the death of Jesus Christ.

Direct our intentions, guide our will, encourage our endeavours, that neither the malice of the devil, nor the pleasures of the world, nor our own deceitful flesh, may betray our innocence. Let us not provoke thy jealousy, presume on thy goodness, rely on empty vain wishes.

In all our wants let us make humble requests to thee by prayer, with all confidence in thy power and goodness, to be supplied with all necessities.

[*Maxims.*]

The ancients usually speak more from the heart, and experience of piety, than the modern, though otherwise more accurate authors.

The companion of a good man can hardly perish, without involving the good man himself in a participation of the blame.

GENERAL INDEX.

GENERAL INDEX.

A.

АВРАМ, an example of the power of faith, ii. 502—504.

Absolution, particular, devised to raise the priest above the people, viii. 321.

Accused, the, rights of, ii. 182.

Actions, have two handles, ii. 110; the care of our actions, as they appear to men, demanded by a regard to God's glory, iv. 157 et seqq.; by the dignity of our Christian calling, 164 et seqq.; from the principle of charity to our neighbour, 173 et seqq.; from considerations of justice, 177 et seqq.; for the preservation of our good name, 185 et seqq.

Adam, the punishment consequent on his transgression, a mysterious subject, iii. 507; his punishment illustrates God's goodness, 507—509; constituted by God sovereign of mankind, viii. 235, 637; his heir-at-law perhaps a peasant, 235.

Adrian I., Pope, decrees the inviolability of Papal censures, viii. 24; styles St Peter and St Paul the ringleading Apostles, 170; claims for the Pope the right of convocating Councils, 428.

Adrian II., Pope, asserts in Conc. viii. the unaccountableness of the See of Rome to other churches, viii. 615.

Adrian VI., Pope, his self-made epitaph, iii. 95; a witness for the need of Reformation in the Church, viii. 325, 328.

Adversity; all adversities the natural fruit of our sins, iii. 10; despair in, not compatible with Christian faith, 14; should never impair the forces of our reason and spirit, 15; designed to make us lowly in our own eyes, 16; impatiently borne, sours the spirit, 18; should quicken and inflame our activity, 25; though loathed is salutary, 62; the furnace of the soul, 63; through God reclaims sinners, *ib.*; prepares and entitles us for the rewards of eternity, 64; without, goodness and wisdom scarce attainable, 64—66; acts as a healing physician, 67; a peculiar badge of God's children, 100; is natural to all men, common to most men,

incident to great men, proper to good men, peculiar to Christians, 101, 138; most hurtful when it provokes discontent, 102; contentedly borne, a goodly sight, 103, 104; contented, has nobler satisfactions than prosperity, 105; God's discipline to produce contentment, 108—137.

Advice, uninvited to a superior, presumptuous, ii. 224; not to be thrust on our equals or dependents, 225; not to be pressed beyond limit, *ib.*; not to be greedily offered, 226; dangers of offering, *ib.*; should be diffident and discreet, *ib.*

Aerius, denied the distinction of Bishop and Priest, iv. 6; accounted a heretic, on the question of the subordination of Bishop and Presbyter, viii. 712.

Afflictions; medicine to the soul, i. 186; the ground of thanksgiving, 391; ordained by God as conducive to our good, 392; of good men, an argument for Providence, iii. 486 (note); to individuals and societies, sometimes expedient, 519; necessitated by our evil wills, 520; commended by the contemplation of our Lord's sufferings, vi. 299—301, vii. 246, 247.

African Synod, in the time of P. Celestine I., appealed to Canons of Nicene Council, ordaining the trial of causes where they rose, viii. 312, 527; refused to allow appeals to the Pope, 579.

Agapetus, Pope; his deposition of Anthimus, Bp of Constantinople, inconclusively instanced by Romanists to prove the Papal right of deposing Bishops, viii. 558—561; his language on the ordination of Mennas, as successor of Anthimus, 561.

Agatho, Pope, acknowledged in Conc. vi., the subordination of himself and See to the Emperor, vii. 27; styled St Peter and St Paul the ringleading Apostles, 170.

Age, Barrow's, characterized, i. 509, 105, 167—169, 212, 213, 401, ii. 3, 13, iv. 1, 12, 38, 125, 142, 194.

Age old; peculiarly called on to repent, iii. 336; some advantages of, towards a religious life, 337, 338.

Agur; his prayer displays self-knowledge, iii. 220.

Alens, on the mystery of the Incarnation, vi. 194; 226; vii. 198.

Alexander the Great; his motto—defer nothing—the source of his success, iii. 325.

Alexander Severus, imitated, according to Lampridius, the constitution of the Church in his governmental arrangements, viii. 514.

Almaine; his declaration concerning the endless controversies regarding Ecclesiastical power and their results, viii. 3.

Almsdeeds, Almsgiving. See *Charity to the poor*.

Ambition, an hindrance to the reception of the Gospel, v. 25.

Ambrose, St; infers the universality of Redemption from the Incarnation, iv. 285; on God's will to save all men, 295; says the Gospel was offered to Judas Iscariot to show God's design of universal salvation, 301; compares our Lord to the sun, 336; to a physician, 337; on the virtue of Christ's resurrection, vi. 379; denounces the impiety of reckoning the Holy Ghost among creatures, 526; admitted no inferiority of St Paul to St Peter, viii. 70; assigned St Peter's love as the cause of his pre-eminence, 77; attributed a primacy of confession and faith, not of honour or order, to St Peter, 144; asserted that in St Peter all Bishops received the keys, 147; applied *Feed my sheep* to all priests, 154; placed the office of Bishop supreme in the Church, 265; (or commentator bearing his name) affirmed that in the first ages the eldest Presbyter succeeded to the Episcopate on the death of the Bishop, 510; taught the duty of separation from an erring Church, 649; teaches that in St Peter all priests received the keys, ix. 286.

Amelius, the Platonist, accused St John of borrowing his notion of *The Word* from Plato, vi. 186.

Ames; his notion of justifying faith as a recumbency on the person of Christ, confuted, v. 143—148.

Ammianus Marcellinus; his character of the Christian Religion, ii. 196; his testimony to the excellency of the Christian rule of life, v. 466; his reflections on the election of Pope Damasus, viii. 230; his testimony to the wealth and power of the See of Rome, *ib.*; to the general corruption in the Church of Rome, 327; represents the

magnitude of Rome as the ground of pre-eminence acquired by the Church of Rome, 365.

Anastasius records the obedience of Pope Constantine to the Emperor, viii. 28.

Anaxagoras, held that snow and coal have the like appearance, v. 237; taught two principles of things, 362, vii. 133.

Angels, good; are the friends of the pious man, i. 229; guard the upright man, 280; peculiarly the sons of God, v. 295, 296, vii. 99; have no fraternal relation to our Lord, v. 304; their creation involved implicitly in the expression maker of heaven, 358, vii. 130; time of their creation unrevealed, v. 358; their existence known only by revelation, 360; partially cognized by the heathens as inferior gods, *ib.*; their worship idolatrously enjoined in Romish Church, vii. 453; worship of, taught by Papists, viii. 655.

Anger; should never be the instigating principle in rebuke, ii. 91; how to be combated, iii. 327.

Animals; said by some to syllogize, iii. 201; destitute of the reflective faculty, *ib.*; their constitution testifies design, v. 188, 189, vii. 29; our duty to, taught by the Law of the Sabbath, 474.

Anointing; an Eastern mode of consecrating persons designed for extraordinary employment,—specially by the Jews, v. 494, vii. 159; the peculiar mode of consecrating Kings, Priests, Prophets, among the Jews, v. 495, vii. 160.

Anthimus, Patriarch of Constantinople, accused of corrupting the notion and dignity of the priesthood, viii. 285; deposition of, by Pope Agapetus inconclusively alleged by Romanists to prove the Papal prerogative of deposing Bishops, 558—561.

Antioch, the third city of the Roman world, viii. 368; according to Chrysostom, the head of all cities of the East, 369.

Antiochus; his overthrow, an instance of the special providence of God, i. 456—462.

Antipathies; natural to beasts, unnatural in man, ii. 437.

Antisthenes; saying of, regarding the unity of God, v. 263, vii. 53.

Antoninus, Marcus; testimony of, to the misery of man without God, i. 226; v. 339; was not above the pursuit of honour, i. 240; his reflection on the shortness of life, iii. 253.

- Aphorisms, moral and political, not to be taken in an absolute sense, ii. 1.
- Apiarius, a scandalous priest excommunicated by his own Bishop, admitted to communion by Pope Zosimus I., viii. 311; his appeal to Pope Celestine opposed by the African Church, 582.
- Apologists, ancient Christian; their language inconsistent with belief of the Pope's supremacy, viii. 250.
- Apostles, the; received from our Lord the power to work miracles, vi. 87, 88; imparted this power to others, 89; the propagation of the Gospel by the, a divine attestation of the divine authority of our Lord, 94—100; competency of the, to attest the truth of the Resurrection, 345—348, vii. 88—90; the character and aim of, vouch for the truthfulness of their testimony, 349—360.
- Apostle, office of, the highest in the Church, viii. 82; the Apostles possessed equal powers with St Peter, 93; the Apostles were rocks as St Peter was a rock, 94; received the keys of the Church with St Peter, *ib.*; received the charge to feed the sheep of Christ equally with St Peter, 95, 96, 151, 152; their commission universal, 96, 152; possessed the same extraordinary gifts as St Peter, *ib.*; equally with St Peter representatives of the Church, 97; act in the foundation of Churches, independently of St Peter's jurisdiction, 109—113; necessity of independent action to the Apostles, 113; the Apostles had all equal power, according to the Fathers, 130—132; all received the keys, according to the Fathers, 145; office of, personal and temporary, and therefore incommunicable, 174, 177; requisites of the Apostolic office, 175; powers and privileges thereof, 175, 176; the Apostles never pretend to communicate their office, 177; successors of the Apostles, in what sense Bishops are so called by the Fathers, 178—180; office of inconsistent with that of Bishop, 185; Apostolical thrones, whence certain Churches were said to possess them, 207—209; office of, comprehended all episcopal functions, 209; power of Apostles, devolved, according to the Fathers, on the collective episcopate, 216—221; the Apostles disclaimed supremacy over Christian faith, 291; instituted no one binding form of Church government, 715; inculcated subjection to one Lord in heaven, but mention not his vicerent on earth, 720.
- Apostolic authority; still extant in the Governors of the Church, iv. 23.
- Apostolic Canons; silent as to any prerogative belonging to the Bishop of Rome, viii. 254; prohibit communion with those canonically condemned, without any reservation of the Pope, 565; forbid communion with persons excommunicate, 752.
- Apostolic Constitutions; conjoin St Paul and St Peter, viii. 161; place St James first in the prayer for the Church, 172; prayer of, for Bishops, 200; testimony of, to the order of succession of Bishops of Rome, *ib.*; reckon none of the Apostles, specially not St Peter, among the first constituted Bishops, 209; represent the Apostles as telling Bishops that an universal episcopacy is intrusted to them, 218; mention no prerogatives peculiar to Bishops of Rome, 254; describe the mode of episcopal ordination, 513.
- Apostolic Succession; needed to constitute true ecclesiastical Guides and Governors, iv. 13; recognized in the primitive Church, 24.
- Apparitions, from another world, their occurrence asserted, v. 276, vii. 46.
- Appeals: introduced by Cyril of Alexandria, viii. 584; to the Pope prohibited by specific laws in Christian states, especially in England, 586.
- Aquinas, Thomas; his caution against the use of the word *diversity* in the doctrine of the Trinity, vi. 504; a teacher of the extreme views of Papal supremacy, viii. 6; maintains that subjection to the Roman Pontiff is necessary to salvation, 13.
- Aratus, regarded man as the offspring of God, (Acts xvii. 18), v. 247.
- Ariminum, Synod of, its decrees declared null, not being ratified by the Bishop of Rome; explanation of this fact, viii. 482, 483.
- Aristotle: his definition of a friend, i. 57; observation of, on the beauty of the ordinary phenomena of nature, 341; his saying regarding gratitude, opprobrious to man, 344; on the love of gain as the ground of self-love, ii. 331; teaches the brotherly nature of man, 374; says, bad men cannot be friends to themselves, 400; on the natural affinity among men, 435; regarded the heart as the seat of the soul, iii. 198; on the nature of happiness, 245, (note); says young men are not good hearers of moral doctrine, 335; elsewhere contradicts this saying, 336; as renowned by his pen as Alexander by his

- sword, 443; axiom of, quoted, iv. 478; records the ancient principle, *like is known by like*, 484; on the imperfection of human knowledge, 501; his definition of faith, v. 114, vii. 17; denied chance to be the source of the universally perpetual, 185; taught the evidence of reason and design in Nature, 191, vii. 340; admits the existence of a First Cause, v. 214; teaches the all-embracing power of God, 220; his doctrine of the degrees of probability, 237; acknowledges the cogency of the principle of universal consent, 237, vii. 39, 40; believed in the formation of man in God's image, v. 247; taught God's special presence and residence on high, 253: on the universal prevalence of numeration by decades, 255: testifies to the early adulteration of the primitive traditions regarding God, 258, vii. 42; his definition of God, v. 261; usually speaks of God in the singular, 263, vii. 53; his notions of the true qualification to govern, v. 324, vi. 155; taught that God alone has eternity v. 359, vii. 131; held the ancient principle, *nothing was made out of nothing*, v. 364, vii. 133; reports the ancient opinion of man's indestructibility, v. 368, vii. 136; attributed Religion to statecraft, v. 416, vii. 64; his character of a just Prince, vi. 178; calls words symbols of the mind, vii. 6.
- Arles, ancient Synod of; Fathers of addressed Pope Sylvester as their brother, viii. 356; sixth Synod of (A.D. 813), referred its decisions to the Emperor, 498.
- Arnobius; on the freeness of Redemption, iv. 437.
- Arrogance; defined and described, iv. 135.
- Athanasius, St; exemplifies the efficacy of charity to the poor in the repentance of Nebuchadnezzar, i. 13; his opinion of mercifulness, 27; teaches, that our Lord in absolving the first man's sin, absolved the race, iv. 309; that the Incarnation involved Redemption, 378; infers the eternity of our Lord from the appellation *The Word*, vi. 122; on St Thomas' confession, *My Lord and my God*, 124; teaches, that no creature but God should be worshipped, 127; saying of, that the Son is seated on the same throne with the Father, *ib.*; that the gift of the Spirit is an endowment from God, 128; reflection of, on the greatness of Christ's Redemption, 136; saying of, that God by a word could have saved the world, 202; inference of, proving the Divinity of the Holy Ghost, 525; on the significance of immersion in Baptism, vii. 272; called Pope Damasus fellow-minister, viii. 356; assigns the presidency of Council of Sardica to Hosius, Bishop of Corduba, 449; restitution of, by Pope Julius inconclusively alleged by Romanists, 571, 572; appeal of, to Pope Julius, alleged by Romanists, invalid as an instance of right of appeal to the Pope, 590.
- Augustin, St; rebukes man's pride, i. 136; on discretion in rebuke, ii. 82; wrote the books *De Civ. Dei* to defend Christianity from the charge of being the cause of public mischiefs, 116; anecdote of, illustrative of his hatred of detraction, 118, (note); saying of, *not what but how we suffer is of moment*, iii. 102; asks, *what can be long that must end*, 254; on the public practice of virtue, iv. 152; on praising God by our lives, 161; on the merits of Christ, 308; acknowledges virtues to be God's gifts, 322; on the dispensation of grace, 349; says that faith alone assures the mind, 505; on the mystery of God's government, 598; inconclusively cited by the maintainers of final perseverance, v. 142; on God's omnipotence, 327; cited as the author of the word *omnitenentia*, 324, vii. 123; finds the source of evil in the will, v. 381; on the typical character of Judaism, iv. 416, vi. 42; on the slavery of sin, 179; remark of, on the appellation, *The Word*, 184; his answer to the objections against the doctrine of the Incarnation, 202; on the convenience of salvation through the Incarnation, *ib.*; his remark that the judged should see the Judge, 464, vii. 322; on the meaning of the word substance, vi. 508; conceived the procession of the Spirit from the Son indicated in Christ's breathing on the Apostles (John xx. 22), 530; derives the Apostles' Creed from Scripture, vii. 13; on the significance of immersion in Baptism, 273; questioned whether Hades in the New Testament be found in a good or middle sense, 286; aphorism of, against over-curious inquiry, 291; exempts the Laws of the Sabbath from the character of perpetual obligation belonging to the Decalogue generally, 451; on the number and simplicity of the Sacraments, 501; his various usages of the word *sacramentum*, 501, 502; his mystical reason for the preference of

St Peter, viii. 73; asserts that all necessary articles of belief must be found in Scripture, 79; regards the Apostles as representatives of the Church equally with St Peter, 97; his inference from St Paul's rebuke of St Peter, 119; commends Cyprian's reflections on St Peter's conduct, when rebuked by St Paul, 121; frequently uses St Cyprian's application of this incident, 122; his remark on 1 Cor. i. 12. 109; often expounds the rock in Matt. xvi. 18 as Christ, 135; styles the Apostles foundations, 139; applies *Feed my sheep* to all pastors, 154, 155; calls St Peter and St Paul the Princes of the Churches, 170; compares St Peter and St Paul, *ib.*; places the Apostolate before the Episcopate, 177; acknowledges his error in becoming Bishop of Hippo together with Valerius, 203; enforces the supremacy of Scripture, 240; in his disputes with Donatists on the nature of the Church, never insists on obedience to the Pope, 275; his testimony to Christian liberty, 291; considers small kingdoms a blessing to the world, 304; says Rome fell by its own greatness, *ib.*; commends St Cyprian's assertion, in Synod of Carthage, of episcopal liberties, 347, 348; applies the term *Dominus* to Donatist Bishops, 358; places reference, in matters of appeal, in the Apostolical Churches, 583; his maxim, on the measure of obedience to Bishops, 649; defines a Sacrament *Signum rei sacræ*, 677; teaches that evil men do not belong to the Church, 689, 700; that enemies of brotherly charity cease to belong to the Church, 697; his tenets on the unitive power of charity, 698; teaches that the Church must be demonstrated by Scripture, 714; declares, in African Synod, against the reception of persons excommunicate, 753; does not recognise the Council of Sardica as orthodox, 761, 766; teaches that the keys given to St Peter were given to the Church, ix. 286.

Augustinus Triumphus ascribed to the Pope an incomprehensible and infinite power, viii. 6.

Augustus Cæsar advised the Senate to forbear enlarging Rome, viii. 505.

Authority, mere, not the ultimate ground on which our Lord claims our faith, v. 51; not the ground of our belief, vii. 22; not the ground of the belief of the first Christians, *ib.*; a word of ambiguous meaning, viii. 412.

B.

Bad men, the impunity of, an argument for Providence, iii. 485.

Bacon, Lord; character of his philosophy, ix. 86; the *Novum Organon* of, cited, 96, 97.

Baptism; confers justification, v. 163, 164, 176, 178; symbolizes both the death and resurrection of our Lord, vi. 379, vii. 296; the form of, indicates the distinction of Father, Son, and Holy Ghost, vi. 507; immersion thrice repeated in, a type of our Lord's lying three days in the grave, vii. 272; called by the Fathers, *The Key of Heaven*, 369, ix. 298; several kinds of, among the Jews, vii. 503; symbolizes and confers the absolution of past offences, 505; infant, grounds for the practice of, 506; in God's Holy Spirit is conferred, iv. 318, 440, vii. 507; some preventive operations of the Spirit precede, 508; regenerates, *ib.*; inserts into the Church the mystical body of Christ, 509; along with, is conferred a conditional assurance of eternal life and salvation, 510; implies the fulfilment of the conditions undertaken in it, 511—513.

Baronius, subordinates the Civil to the Ecclesiastical powers, viii. 8; testifies to the universal reception in Romish Church of Pope Boniface VIII.'s decree, subjecting all temporal authority to the Pope, 13; praises the conduct of Pope Gregory II. to the Emperor Leo Isaurus, 25; errs in asserting that Pope Symmachus anathematized the Emperor Anastasius, 31; denounces as heretical the denial of Pope's temporal powers, 41; designates the opinion which allows only spiritual power to the Pope, *The heresy of Politicians*, *ib.*; his language characterizing St Paul's rebuke of St Peter, 125; asserts that Popes intruded by violence are no Popes, 237; records St Basil's hatred of the pride of the Western Church, 267; his evasion of the charge that bad men have filled the Papal chair, 330; acknowledges that the imperial division of provinces determined the institution of Ecclesiastical Sees, 373; cites occasions in which Episcopal power acted through the Imperial, 417; admits that the First General Council of Constantinople was convoked by the Emperor against the Pope's will, 432; that the Second General Council of Constantinople was also convoked against the Pope's will, 434; his reflections on the proceedings of the Fifth General Council in opposition to

- Pope Vigilius, characterized, 471, 472; inconclusively alleges Acacius, Bp of Constantinople, deposed by Pope Felix III., in support of Papal claim of deposing Bishops, 562; maintains the Papal prerogative of restoring Bishops synodically deposed, 563; places Papal above Conciliar decrees, 627; asserts the Papal right of confirming election to Ecclesiastical offices, 632.
- Basil, St; his testimony against piety without cost, i. 39; his opinion of the special virtues of the rich and poor respectively, 55; his care of the poor, 87; saying of, regarding the security of an oath, ii. 58; teaches that men remove themselves from God by sin, iv. 347; that faith is the gift of the Holy Ghost, 449; advises silence, where Scripture is silent, 511; shews that to attribute eternity to matter is to equalize it with God, v. 370; regards moral evils as the only true evil, 380; defines sin in its root, 381; on the reason of the appellation *The Word*, vi. 184, 185; his opinion on the preference of St Peter, viii. 74; calls St Peter's soul the Rock, 139; regards the Church as built on the Apostles, 141; his opinions on the charge *Feed my sheep*, 154; considers that all Bishops partake of Apostolic authority, 219; his language in various Epistles to Western Bishops inconsistent with belief in Papal authority, 261—267; hated, according to Baronius, the pride of the Western Church, 267, 327; teaches that Christ is the one only Head of the Church, 283; addresses Western Bishops as brothers and fellow-ministers, 356; his sentiments on the dignity of a Bishop, 607; lauds the power of charity, 698; calls Governors of the Church the representatives of Christ, ix. 279; attributes the power of binding and loosing to all pastors, 286.
- Basil, Council of, decreed the superiority of Councils to Popes, viii. 59; deposed Pope Eugenius, 60, 617; declared against the vexatiousness of appeals to Rome, 578; by its decree on the superiority of Councils, condemned, by implication, many Popes of heresy, 625; branded Pope Eugenius as a heretic, *ib.*; decrees of, on the superiority of Councils to Popes, 629.
- Basillides, imposed on Pope Cornelius, viii. 310; alleged restitution of by Pope Stephanus inconclusively instanced by Romanists, 569; alleged appeal of to Pope Stephanus, invalid, 590.
- Bassianus, Bp of Ephesus, a witness in the Council of Chalcedon for the necessity of imperial confirmation of Bishops' election, viii. 633.
- Beatus, a Presbyter, cited as confuting his Bishop, viii. 652.
- Believe, to; the distinction, to believe a thing or a person, and to believe on a thing or person, examined, vii. 15; import of the expression *I believe in*, 15—24.
- Bellarmino; confutation of his assertion that justification means the infusion of grace, v. 166; his illustration of the mode of the Incarnation, vi. 198, 229, vii. 200; states the commonly received opinion of Romanists regarding the Papal supremacy, that the Pope *indirectly* has temporal power, viii. 8; says that Popes are the best witnesses for the nature of their own power, 38; denounces as heretical the denial of Pope's temporal power, 41; dates the assertion of supreme Papal authority from the time of St Bernard, 47; holds it to be an article of Faith, that the Pope is absolutely above the Church, 56; counts the conceiving a Pope a heretic a sin bordering on heresy, *ib.*; maintains that the Apostles depended on St Peter as on their head, 113; admits the metaphorical character of the words, *Thou art Peter*, &c., 134; states that Peter fed Christ's flock, partly directly, partly indirectly, 157; admits for his own purposes, the hyperbolic language of the Fathers, 162; denies that Bishops share true Apostolic authority, 177—179; refuses to admit that St Peter succeeded any of his disciples in the Episcopate of Antioch, 203; asserts that God commanded St Peter to fix his See at Rome, 225; admits that, failing St Peter's will, the Church would have a right to elect a head, 227; maintains that the Pope cannot attend a General Council imperially convoked, 252, 253; admits that Papal supremacy was unknown to the Emperors, 253; that before the Council of Nice, the Pope could not exercise his authority, 294; teaches that the Pope may decree vice to be virtue, and virtue vice, 317; spirit of his writings characterized, 323; his evasion of the charge that some Popes have been wicked men, 330; cites Pope Damasus addressing the Fathers of Constantinople as most honoured sons, 361; errs in asserting that the Second General Council was convoked by Pope Damasus,

- 439; maintains that presidency in General Councils belongs to the Pope, either personally or by Legates, 448; retails the apocryphal story of the deposition of Polychronius by Pope Sixtus III., 557; inconclusively alleges the appeal of Marcion to the Pope, 588; of Felicissimus and Fortunatus, to Pope Cornelius, 589; of Basilides, 590; of Athanasius to Pope Julius, *ib.*; of Chrysostom to Pope Innocent I., 591; of Flavianus to Pope Leo, 593; of Theodoret to the same Pope, 595 *et seq.*; of Hadrianus to Pope Gregory I. 599; asserts that all Ecclesiastical authority is derived from the Pope, 603; argues the supreme jurisdiction of Pope from the institution of Papal Vicars, 612; teaches that a heretical Pope *ipso facto* ceases to be a Pope, yea, a Christian, 645.
- Benefactor**, the true, aims solely at the good of the recipient of his favours, i. 349.
- Beneficence**, in its widest sense, the prerogative of the pious man, i. 191.
- Benefits** consist in the will and good intention of the bestower, i. 349.
- Benevolence**, the duties of; necessary, because grounded in the constitution of human nature, ii. 435, 436; because they are the spontaneous dictates of our highest faculties, 436; obligatory, because ourselves demand them, 438; obligatory, on the grounds of common interest and advantage, 439, 440; obligatory, from the constitution of civil society, 440; obligatory, as promoting godliness in the world, 441, 442; as rendering us more capable of promoting goodness in others, 443; as commanded by the best examples, God, Christ, the Apostles, 446—450.
- Bernard**, St; on the efficacy of example, ii. 513; on the difficulty of good example among the bad, iv. 227; explains the meaning of the name Bishop, viii. 89; his denunciations of appeals to the See of Rome, 578; his testimony against the corruption of the Papal Court, 625; enjoins clerical obedience to civil authority, 658.
- Beza**; his interpretation of the passage, *Thou wilt not leave my soul in hell*, vii. 283.
- Binding** and loosing sins; how to be understood, vii. 362—365, ix. 300—304; power of, committed to all the Apostles indifferently, viii. 95.
- Binius**, rejects as spurious the acts of Pope Sixtus III. deposing Polychronius, Bishop of Jerusalem, viii. 557.
- Bishop**; the consecration of a, a worthy occasion of gratulation, i. 485; Bishops guide the priests; the priests guide the people, iv. 5; Bishops and priests guided by Synods, *ib.*; distinction of Bishop and priest never questioned in ancient Church, not even by heretics, 6; presidency of Bishops dictated by reason, 6—8; distinction of Bishop and priests countenanced by Holy Scripture, 9; corresponds with analogous distinctions in the Jewish Church, *ib.*; government by Bishops, the universal order of the early Church, 9, 10; gainsayers of this position, intractable, 11; Bishops succeed to Apostolic powers, 23; the frown of a, in ancient times, more potent than the menace of an Emperor, 32; in what sense Bishops are successors of the Apostles, viii. 178—180, 181—183, 216—221; translation of Bishops condemned by the Fathers, 192; synodically condemned, 194; censured by Popes, 195; two Bishops forbidden to preside in one city, 197, 202; the body of Bishops inherits, according to the Fathers, plenary Apostolic powers, 216—221; Bishops of Churches founded by Apostles are said by the Fathers to succeed these Apostles, as the Bishop of Rome succeeds St Peter, 221; such Bishops founded no claim of authority beyond their own limits on this succession, *ib.*; equality of Bishops overthrown by Papal usurpations, 286; equality of Bishops recognized by early Popes, 287, 288; title of Universal Bishop denounced by Pope Gregory I., 280—282, 287; rights of Bishops usurped by Papal claims, 289; office of Bishop regarded as the supreme office in the Church by the Fathers, 295—298; Episcopal distinctions and subordinations constituted in the early Church, 299; every Bishop, according to the Fathers, governed his own Church with free and independent authority, 344, 489, 501; equality of Bishops, a tenet of the Fathers, 350; ancient Bishops asserted their equality to Bishop of Rome, 352—355; addressed him as their equal, 355—359; the word Bishop ambiguous, 411; investiture of Bishops a fruitful source of Papal interference with civil government, 421, 422; the Bishop presided of right in the place where a Council was held, 450; the power of Bishops, at first paternal, 500;

- mode of constituting Bishops in Apostolic times cited as an Ecclesiastical action opposed to Papal claims, 508; equally so in post-apostolic times, 509; mode of constituting Bishops in the times of Cyprian exemplified by quotations from Cyprian, 510—513; mode of constituting Bishops in later times of the Church, 514—517; popular election of Bishops long the general rule of the Church, 517; instances of Bishops interfering in the election of other Bishops, 523, 526; Bishops prohibited from intermeddling in ordinations beyond their dioceses, by Second General Council, 527; all Bishops, equally with the Pope, anciently confirmed the constitution of Bishops by *κατακοινοῦσαν ἐκκλησίαν*, 533; the power of censuring Bishops a prerogative of Synods, provincial or diocesan, 537; instances of Bishops deposed by Synods, 537, 538; power to depose Bishops assumed, in some sort, by particular Bishops, 539, 540; instances of such depositions, 540; a heretical Bishop ought to be deserted by every Christian, 542; Bishops, according to Scripture, receive their commission from God only, 605; the ancient Bishops regarded themselves not as Vicars of the Pope, but of Christ, 607; derived not their commission from the Pope, 608; Bishops anciently reported their election to other Bishops, but not to the Pope as Pope, 632.
- Blaspheme, to; import of the term, ii. 72. See *Evil-speaking*.
- Blasphemy against God, the most prodigiously gigantic of all impieties, i. 339.
- Blessings of God, the; the more familiar the less esteemed i. 341; the least of, should be ineffacable from our memory, 345; not to be determinately valued, because above all value, 348; should be received with a willing mind, and with joy and gladness, 349; though varying in excellence, are each and all objects of thanksgiving, 355; the most familiar, the most valuable, 357; the supreme value of spiritual, 394.
- temporal, though the peculiar sanctions of the old, are not withheld under the new covenant, i. 199.
- Bodin, observation of, on the excommunication of Princes by Popes, viii. 336; states that Pope Nicholas I. was the first Pope to excommunicate Princes, 338.
- Boethius; his definition of personality, vi. 308.
- Boniface III., Pope, a promoter of Papal authority, viii. 45.
- VIII., Pope, decreed that subjection to the Roman Pontiff is necessary to salvation to every human creature, viii. 11; asserted supreme temporal and spiritual power, 12; not the author of this doctrine, 13; character of, 12, 13; applied the text, *There shall be one fold and one shepherd*, to St Peter and the Pope, 278.
- Books, the reading of, is converse with the wisest men, iii. 44.
- Britain. Church of, anciently exempt from primate jurisdiction, viii. 391; before Augustine's time independent, 498.
- Bulls of Pope Sixtus V., viii. 9; of Pope Pius V., 10; of Pope Leo X., 12; their imperious language, 35, 90, 316.
- C.
- Cajetan, Cardinal, declares against Common Prayer in the Latin language, viii. 664.
- Caligula; his assassination cited as an instance of special providence, i. 462.
- Calling of man: two-fold, general, and particular, iii. 403; the Christian calling, a state demanding continual activity, 403—406; described in Scripture by various figures of speech, 406; its inducements and rewards, 407—409; negligence in, rebuked, 409—411.
- our particular, the appointment of Providence, 411; every man has his own calling, 412 et seqq.
- Calvin; his notion of justifying faith confuted, v. 138—143; his rebuke of rash inquiry into things divine, vii. 291.
- Canaanites: their extermination illustrates God's goodness in his severity, iii. 511, 512.
- Canon Law; decrees of, encouraging Appeals to the Pope, viii. 576; maxims of, maintaining the unaccountableness of the Pope to every human tribunal, 613; pronounces that the Pope, being heretical, may be judged, 653; exempts the clergy from obedience to civil jurisdiction, 658.
- Canonization of Saints, an infringement of the Scripture-injunction to judge nothing before the Lord come (1 Cor. iv. 5), viii. 655.
- Canterbury, Church of, remarkable designation of, viii. 350; Archbishops of, why constituted *Legati nati* by Popes, 612.
- Canus, Melchior, reports the sanction of the Lateran Council of Pope Boniface VIII.'s

- pretensions, viii. 12; on the use of the words *to judge*, 413.
- Capellus Ludovicus affirms that the Jewish Doctors recognize the typical character of Moses' Law, vi. 42.
- Cardan admitted the evidence of design in the constitution of the vilest animal, v. 192, vii. 34.
- Cardinals, congregation of, under Pope Paul III. derive all clerical authority from Pope, viii. 604.
- Carthage, Bishop of, made Primate of his province, viii. 369.
- Cassian, saying of; that a working monk is assaulted by one, but an idle one by numberless devils, iii. 380.
- Catholic, a term appropriated by Roman Church, viii. 414; canting use thereof exercises a powerful charm on weak minds, *ib.*
- Cato; his life propounded as an example, ii. 501 (note); attributed the greatness of Rome to industry, iii. 389.
- Causality necessary; another name for chance, v. 186.
- Causes, second; to inveigh against, is heathenish ignorance, iii. 6.
- Celestine I., Pope, salutes the Ephesian Fathers as Masters and Brethren, viii. 358; represented at Ephesus by Cyril of Alexandria, 450; required the consent of clergy and people to the election of a Bishop, 518; asserted the right of Bishops to censure Bishops, 542; his deposition of Nestorius erroneously alleged by Romanists to establish the Papal claim of deposing Bishops, 555, 556; commended the people of Constantinople deserting their pastor, 651.
- Celsus; his offence at the sufferings of Christ, i. 108; institutes a disparaging comparison between the sufferings of our Lord and those of Anaxarchus and Epictetus, 120, vi. 276; testifies that divine men taught the blessed state of the souls of the blessed, v. 248; objected to Christianity, that it proscribed reason and inquiry, 395, vii. 54; recommended conformity to Religion as established, v. 397, vii. 55; objected to Christianity that it had no altars or images, 450.
- Censure, harsh; should be checked by consideration of the last judgment, vi. 488—490.
- Ceremonies; the imposition of, distasteful to purer minds, v. 441; of Christianity, few in number, simple in character, 473; interestedly multiplied by Papists, viii. 322.
- Certainty; a necessary element in our valuation of things, iii. 243.
- Chalcedon, Council of; its fourfold definition of the mode of the Incarnation, vi. 196, 227, vii. 198; grounded the eminency of the Church of Rome on Rome's grandeur, viii. 365; decreed that the See of Constantinople have equal privileges with, and second place of honour to, the See of Rome, 367, 392, 468; that Ecclesiastical order should conform with the Civil, 377; confirmed the right of the See of Constantinople to ordain Metropolitans in the Asian, Pontic, Thracian Dioceses, 388; convoked by the Emperor Marcian, 433; presidency of, claimed by Pope Leo I. in the person of his Legates, 457; presidency of, actually exercised by Imperial Commissioners, 458—461; commanded Appeals to be made to the Primate of each diocese, 586; apologized for Pope Leo undertaking to expound the faith, 620.
- Chaldee Paraphrase of the Old Testament frequently uses the name *Messias*, v. 501, vii. 163; translates *Jehovah* by *The Word*, vi. 186.
- Chance; no event proceeds from, iii. 7; the parent of confusion and deformity, v. 184; not the agent of creation, 185, 189, 207, vii. 32, 33; impiety of attributing the works of God to, v. 200; absurdity of attributing the order and constancy of the heavenly bodies to, 203, 204; the absurdity of this admitted by heathen philosophers, 204.
- Charisius, remarkable words of, in Council of Ephesus, on the necessity of inferiors rebuking superiors erring in faith, viii. 650, 651.
- Charitable, the; memory of, blessed, i. 89; survive in their works of beneficence, 90; the posterity of, inherit blessings, 91; honour from God and man the portion of, 93—96.
- Charity or love; makes us heirs of the wealth and joy of the world, i. 390; should be the principle of all speech concerning our neighbour, ii. 94; is mainly exercised in speech, 147; involves justice, 192; commensurate with piety, 296; many times reaches the measure of self-love, 325; has ever been styled humanity, 329, 373; appropriates its object, 351; seeks union with its object, 352; desires reciprocal affection, 353; is the mother of friendship, *ib.*; is compliant with other men's innocent humours and desires, *ib.*; affects no uncouth ways

- in things indifferent, 354; the sacrifices of, for the good of others, 358—360; the condescensive spirit of, 361—363; the great leveller, 363; the source of all courteous demeanour, 363—365; is forbearant, 366; covers all things, *ib.*; the bond of peace, 367; candid in opinion and mild in censure, 368; bears with others' infirmities, 369; avoids causes of scandal, *ib.*; perfects and dignifies man's nature, 377, 378; without, all man's faculties unworthy of esteem, *ib.* 378; the source of many benefits to its possessor, 379, 380; frees the soul from disquieting passions, 380—382; produces harmonious order in the soul, 382; a safeguard from many external mischiefs and inconveniences, 383—386; procures many sweet comforts and fair accommodation of life, 386, 387; the general philter and charm of souls, 386; tempers the blessings of prosperity, and the evils of adversity, 388; without, all the best faculties are vain or baneful, 388, 389; installs us in the possession and fruition of all good things, 390—392; should be acquired, even from the principle of self-love, 392, 393; conforms us to God's image, 394; a feasible and easy duty, 395; the formal instrument of all other duties, 396; the root of all voluntary obedience, 397; gives worth and form and life to all virtue, *ib.* 397—399; carries reward and heaven in itself, 399; knits, while hatred dissolves, human society, 407; the regulative law of our conduct before men, *ib.* 174—177; the natural consequent of faith, *v.* 93, 94; promoted by the contemplation of our Lord's sufferings, *vi.* 296.
- Charity to the poor; Scriptural enforcements of this duty, *i.* 12—21; especially binding on Christians, 14, 83, 85; expiates guilt, 21—25; the neglect of, threatened with punishments, 25, 26; the issues of the day of judgment are dependent on, 26—28; an expression of our gratitude to God, 37; the special work of faith, 40—42; renders us like to God, 46; arguments enforcing, derived from man's nature and condition, 60—70; accompanied with pure delights, 61; the dictate of our reason, 62; enforced from the consideration of the instability of riches and prosperity, 64—70; the best application of riches, 71; the best way to preserve riches, 77; infuses comfort and satisfaction, 82; exemplified in the life of our Lord, 86; rewards of, enumerated, 89—96; regarded by God as the requital of his benefits to us, *ib.* 358.
- Chirurgeon spiritual; a soft hand, a tender heart, and a gentle tongue, are the qualities of the, *ib.* 412.
- Christendom, as now constituted, demands the existence of various and distinct ecclesiastical governments, *viii.* 340.
- Christian, the; every word of, has the force of an oath, *ib.* 58; as such, the most joyous of all men, *ib.* 160; the relations and obligations of, as a member of the second Adam, delineated, *iv.* 468 et seqq.
- Christians; were anciently accused as the source of all public mischief, *ib.* 116; the early, shunned all singularity in their lives, 429; the early, a contrast to the pride and disdain of others, peculiar to Jews, 444; the defective lives of, dishonour Christianity, *iv.* 166 et seqq.; all, have the same privileges, 259—261.
- Christian doctrine; by its opposition to our carnal feelings, tests the opinions we entertain of God, *v.* 57—60; the embracing of, presupposes a mind imbued with virtuous disposition, 73; concerning God stated, 457—461, *vii.* 77—79; concerning man, his origin, nature, destiny, *v.* 462—464, *vii.* 79, 80; of the rule of life stated, *v.* 464—472, *vii.* 80—84; concerning the motives, principles and ends of virtue, *v.* 477; characteristics of, *vi.* 3—7.
- Christian warfare the; nature and grandeur of, described, *v.* 68—70.
- Christianity; not hostile to innocent pleasures, *ib.* 6; vast superiority of the obligations of, to those of Judaism, *ib.* 299; calumniated by its ancient adversaries as demanding irrational assent, *v.* 47, *vii.* 54; preeminently challenges ingenuous enquiry, *v.* 47, 48; *vii.* 54, 55; the great school of patience, *v.* 71; shuns not, but appeals to, reason and inquiry, 396—399, *vii.* 55; distinguished from all religions by inculcating the duty of inquiry, *v.* 396, 400, *vii.* 55, 56; invites inquiry as to its truth as a whole from those without, but proscribes inquiry as to its particular doctrines, *v.* 400, *vii.* 56, 57; in common with all Religions teaches the unity and veracity of God, *v.* 400, *vii.* 57; asserts distinctively its divine origin, *v.* 401; the sole absolute revelation from God to man, 411, *vii.* 62; its divine extraction attested by its doctrine of God, *v.* 457—461, *vii.* 77—79; by its doctrine of

man's origin, duties, and end, v. 462—464, vii. 79, 80; by its rule of life, v. 464—473, vii. 80—84; by the living embodiment of the rule in the Person of Christ, v. 474, 475; by the motives and principles and ends it enforces for the practice of virtue, 475—478; by the spiritual aids it empowers man to seek and attain, 478—480, vii. 84; by the ease of conscience it imparts, v. 480—482; by the mode in which it asserts itself, and the divine attestation it has received, 483—486; singularly free from ritualistic observances, 473, vii. 85, 500; divinely attested by prophecies, 85, 86; by audible voices and heavenly apparitions, 86; by the miracles of Christ, 87; specially by his resurrection, 89, 90; by the continuance of miracles in the Church, 90; by its wonderful propagation, *ib.*; the doctrines and dictates of, have been authentically recorded in writing, 92—96. See also *Gospel: Revelation*; practice of, independent of forms of Church-government, viii. 400.

Chrysippus; formed, according to Cicero, a collection of authentic predictions, v. 271.

Chrysologus; his interpretation of the word *symbolum*, vii. 7; interpreted Peter as the Rock (Matt. xvi. 18), viii. 140.

Chrysostom St; illustrates the power of alms in the case of Dorcas, i. 19; praises beneficence, 46; persuades to thanksgiving by the example of the animal creation, 374; his testimony to the incomprehensible sum of God's benefits, 383; saying of, regarding prayer, 402; his testimony to the Church's practice of prayer for kings, 436; to the tendency of much swearing, ii. 49; cites Herod as an instance of rash swearing, 51; Jephtha, to the same intent, 52; says oaths render not a man more credible, 55; on the aggravation of the sin of swearing, 65; on moderation in reproof, 82; teaches that to seek the public good is perfect Christianity, 351; on doing all in the name of Jesus, 485; on the grievous nature of sin, iii. 116; on the appointment of labour, 350; teaches that virtue is partly God's and partly man's, 363; that virtue implies labour, 364; that sloth yields pain, 370; contrasts sloth and industry, 372; on the delights of labour, 374; on the misery of idleness, 375; on publicity in the practice of virtue, iv. 152; on the force of Christian example, 159; on the potency of the example of one man, 183:

says, the evil admire the good, 187; on the freeness of Redemption, 338; his interpretation of the expression, *God of this world* (2 Cor. iv. 8), 347; on the incomprehensibility of God's nature, 501, 511; his testimony to faith's virtue in enduing the soul with knowledge, v. 44; on man's limited capacity, 365; on the practical influence of faith in Christ's Redemption, vi. 141, 142; his reason for the appellation *The Word*, 183, 187: asserts that the prerogatives of the Virgin as the mother of Christ are inferior to spiritual graces, 258; considers the propagation of the Gospel by the Apostles as the greatest of all miracles, 368; on the power of our Lord's resurrection, 379; on the import of the appellation *Our Father*, in the Lord's prayer, vii. 407; on the import of the addition, *which art in Heaven*, 410; on the petition *Hallowed be thy Name*, 412; translates ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, in Lord's Prayer, *from the devil*, 426; his character of St Peter, viii. 67, 68, 69; admitted no superiority of St Peter to St Paul, 71; his reasons why Peter was the first to preach (Acts ii. 14), 72; considered the Apostolic office supreme in the Church, 82; assigned pre-eminence among the Apostles to St Paul, 85; protested against tyrannical power in the Church, 89, 500; regarded the commission of the Apostles as universal, 96; his notions on the purpose of the Acts of the Apostles, 99; his reflections on the First Council at Jerusalem, commended, 104; commends the humility of St Paul going to see St Peter, 110; considered that St Paul meant to compare himself with St Peter in 2 Cor. xi. 5, 116; followed Origen's view of St Paul's rebuke of St Peter, 123; asserted Paul's co-ordinate authority with St Peter, 126; ascribed equal power to all the Apostles, 130, 166; interpreted the Rock (Matth. xiv. 18) of St Peter's faith, 135; allowed, in a certain sense, St Peter's pre-eminence, 143; assigned the keys of Heaven to St John, 146; his description of the Apostolic office, 152, 175, 177; of St John, 153; of St Paul, *ib.*; his application of the text, *Feed my sheep*, 154, 156; his eulogies of St Paul, 168; his character of his Bishop Eustathius, 219; his remark on St Paul's mode of addressing the Church of Rome, 244; his language to the Emperor, 250; his appeal to Pope Innocent I. an appeal not to a Sovereign, but

to a brother. 267; reclaimed against the jurisdiction exercised by an Egyptian Bishop in Thrace. 312; applied the term, *δεσποτης*, *Dominus*, to Presbyters, 358; his acts of ecclesiastical usurpation, 358; his Appeal to Pope Innocent I., inconclusively alleged by Romanists to establish right of Appeal to the Pope. 391; his sentiments on the independent dignity of a Bishop, 607, 608; on the duty of separating from teachers erring in the faith, 648, 649; notes St Peter's impetuosity, ix. 281; calls St Peter the mouth of the Apostles, 281; on the power of binding and loosing, 302; on priestly absolution, 306.

Church the: compared to a well-marshalled army, iv. 5; cannot subsist under the management of equal and co-ordinate powers, 7; belief in the Holy Catholic, not originally propounded in the most ancient symbols, vii. 343, 344; not found in the Rules of Faith extant in Irenæus and Tertullian, nor in Nicene Creed, *ib.*; probable reasons of its later insertion, 344, 345; reasonableness of professing belief in the Holy Catholic, 345; scriptural authority for this practice, 346, 347; various usages of the word, in New Testament, 347, 348; Holy Catholic, reasons of this appellation, 349, 350; practical results of a profession of faith in the Holy Catholic, 350, 351; the government of, by our Lord, partly immediate, partly mediate, vii. 345, ix. 279.

Church, the Guides and Governors of: variously designated in Scripture, iv. 2; import of the term *οἱ ὁδηγοὶ* Heb. xiii. 17; applied to such guides, 2—4; degrees of subordination among, 5; *οἱ ὁδηγοὶ* are primarily Bishops, secondarily priests with their assistant deacons, 11; characteristics of the true, 13—15; of the false and counterfeit, 15—19; false to be shunned as the ministers of Satan, 19; the combinations of counterfeit, never enduring, 20; nature of obedience due to, 21—22; power of, the same in kind and extent as that exercised by the Apostles, 22—23; arguments enforcing obedience to, 24—31; obedience to, the peculiar characteristic of primitive times, 32, 33; disobedience to, a heinous sin, 34; disobedience to, involves apostasy and rebellion against our Lord, 34, 35; disobedience to, a sin pregnant with divers sins, 35; issues from the worst disposition of soul, 36; the fruitful source of scandal

to Religion, *ib.*; corrupts the minds and manners of men, 37; tends to the dissolution of the Church, *ib.*; as tested by experience, the fruitful source of national troubles, 38; aggravated by disobedience to the Civil Laws, 39; is schism in the Church and rebellion against the King, *ib.*; their doctrine or teaching how to be received, 48—57; arguments persuasive of reliance on their judgment and advice, 57—60; their special qualifications to guide and teach others, 60—63; are divinely appointed to instruct and guide, 64, 65; are divinely aided to fulfil their vocation, 65—67; their salvation dependent on the discharge of their duties, 67, 68; are not to be blindly followed, 71—73; dissent from, permissible, if their teaching be repugnant to God's word, 75; open dissent from, to be avoided, if their teaching is not subversive of the faith, 77; their practice to be observed and followed, 78, 79.

— whence certain Churches were said to possess Apostolical thrones, viii. 207—209; no special frame of Church-government instituted by God, 235, 236; needs no visible head, 254; Scriptural notion of the, corrupted by Romanists, 254, 255; rights and privileges of Churches invaded and usurped by the Pope, 258, 259; the early Churches enjoyed independent government and action, 274; condition of the Church under Metropolitcal jurisdiction, 380, 381; change in external condition of the Church consequent on Constantine's partition of the Empire, 381, 382; Eastern Churches resisted the encroachments of the Western, 397, 398; the Church has but one divine Lawgiver, 458; the early Churches varied in points of order and discipline, *ib.*; the Church is not restricted to one form of polity, 639; external form of, should be subservient to the public good, *ib.*

— unity of, a spiritual unity of faith, charity, and peace, viii. 236; practical importance of the doctrine of the unity of the Church, 683; ambiguity of the term Church, 684; various senses in which it is employed in Scripture and common usage, 684, 685; Scriptural titles and privileges of the spiritual Church, 686—688; sense in which these may be applied to the visible Church, 688, 689; unity, the Scriptural attribute of the mystical Church, 690; derivatively applicable to visible Church, *ib.*; wherein

- the unity of the visible Church consists, stated and considered, 690, et seqq.; the Church is one, by common belief in the essentials of Christianity, 691—693; sur-named Catholic, from its oneness of belief, 694; unity of the Church not violated by dissent in minor questions, 695; Church is one, because all Christians are united in the bonds of love, 696—698; because all Christians are united by spiritual cognation, 699; by its incorporation into the body of Christ, *ib.*; by the links of a peaceful confederation embracing all Christians, 700, et seqq.; by the united action of the pastors representing the Churches, 708; by a specific unity of divinely instituted discipline, 710; the Church, in what sense like the world, 712; the Church, not placed by Christ under any one form of external polity, shewn by several arguments, 713, et seqq.; autonomy of the primitive Church, 722; government of the early Church resembled that of the united states of the Netherlands, 723; a political external unity of the Church inconsistent with the nature of the Gospel, 727, et seqq.; union of the Church under one government hurtful to Christianity, 732; arguments for an external unity of the Church shewn to be insufficient, 733, et seqq.; no Church permitted to receive those excommunicated by other Churches, 751—753.
- Church of England; her abundant provision for prayer for Kings, i. 437; charged with being lavish in this respect, *ib.*
- Church of Rome; sparing in its offices of prayer for Kings, i. 437; characteristics of, 483.
- Cicero; his definition of love, ii. 258; on the first and chief cause of friendship, 424; censures the singularity of Cato, 428; on the influence of good example, 508, 509; his definition of modesty, 518; extols philosophy as the power of self-knowledge, iii. 207; on the end of philosophy, 241; commends the 'virtutes imperatorias' of Pompey, 386; derogates from his fame by talking of himself, iv. 138; his definition of glory, 160; teaches that God's absolute perfection is the ground of his necessary government, v. 325; denied, according to Lactantius, matter, and therefore the elements, to be God's creation, 369; his testimony against heathenism, 417, vii. 64; on the necessity of belief in future punishment to make death dreadful, vi. 434; his remark on the peaceful death of Dionysius the tyrant, 442; his remark on the constituents of man's life, 449; teaches the presence of one divine Spirit in all things and containing all things, *ib.*; infers the immortality of the soul from universal consent, vii. 384; declares himself not certified of immortality, 385.
- Circumspection in our actions commended, iv. 146.
- Clarendon, Council of, prohibited Bishops to leave England without the Royal consent, viii. 445.
- Clemens Alexandrinus; saying of, regarding swearing, ii. 55; that hatred of vice is consequent on goodness, iii. 525; infers the universality of Redemption from the Lordship of Christ, iv. 287; teaches that God bestowed salvation in many ways on mankind, 304; calls Clemens Romanus an Apostle, 312; teaches that our Lord gives grace according as men receive it, 348; his definition of faith, v. 76; on the universality of Christ's kingdom, vi. 21; derived the creation from the mere *fiat* of God's will, 386, vii. 145; testifies against the worship of images, 451; relates that Peter, James, and John elected James the first Bishop of Jerusalem, viii. 129; does not always assign priority of place to St Peter's name, 161; his definition of the Church, 717.
- Clemens Romanus, teaches the universality of Redemption through the blood of Christ, iv. 312; on the constitution of the Church, viii. 179, 180; was, according to the Apostolic Constitutions, ordained Bishop of Rome, after Linus, by St Peter, 200; in his Epistle to the Corinthian Church manifests no Papal pretensions, 258.
- Clement V., Pope, declared in Council of Vienne, the Emperor subject to the Pope, viii. 11; decree of, implicitly renouncing the claim of infallibility, 626.
- Clement VI., Pope, deposed the Emperor Lewis IV., viii. 11.
- Clergy, immunity of, an instrument of Papal tyranny, viii. 319. See also *Church, the Guides and Governors of; Priests.*
- Coloss. iii. 2; import of, iv. 461, et seqq.; 492, 493.
- iii. 17; import of, ii. 467.
- Communion of Saints; an article not extant

- in any ancient Creed, vii. 351; import of this belief, 351, 352.
- Compassion; an innate feeling, ii. 437; most powerful in the best natures, *ib.*
- Compeigne, Council of, called Bishops the key-bearers of the kingdom of heaven, viii. 147, 351.
- Conceived by the Holy Ghost; import of this expression, vii. 194.
- Concordats, several cited, viii. 426.
- Confession, auricular, an engine of priestly power, viii. 320; made necessary to salvation, by Papists, 657.
- Conscience; stability of a good, i. 276; the grand prop of Society, ii. 44; a good, the true source of comfort, iii. 110; the loudest appeals of, may be lost on the hardened, 313; the public manifestations of a good, productive of manifold advantages, iv. 189; a mere name, without the motives supplied by hope and fear, vi. 436.
- Consent universal; a valid ground of belief, v. 237, 238; on the being of God, four possible sources thereof, 240—242; on the belief of events supernatural, 269.
- Constance, Council of, asserted the right of Councils to reform the Church in head and members, viii. 58; exercised jurisdiction over Popes, 59; not held under Papal presidency, 462; deposed three Popes, 617; decreed the superiority of Councils to the Pope, 629.
- Constancy of character; its recommendations, iii. 223.
- Constantine the Great; exemplified the union of private devotion with public duties, i. 336; urged Eusebius to decline translation to Antioch, viii. 195; donation of (so-called), favoured Papal encroachments, 425; convoked Councils, 430; convoked Council of Nice, 431; peremptorily summons Bishops to a Council, 436; presided at the Council of Nice, 448; confirmed by law the decrees of the Council of Nice, 477; his notions of the unity of the Church, 716.
- Constantine Pogonatus, Emperor; convoked the Sixth General Council, viii. 434; ratified it by his edict, 480.
- Constantine, Pope, obeyed the citation of the Emperor to come to Constantinople, viii. 27.
- Constantinople; Church of, called Apostolic, in Sixth General Council, though not founded by an Apostle, viii. 183; Monks of, called their Archbishop, not the Pope, their Father, 350; Fathers of, salute Pope Damasus as their brother and fellow-minister, 357; Thomas, Bishop of, saluted Pope Vitalianus as his brother and fellow-minister, 358; See of, obtained in the Council of Chalcedon equal privileges with, and second place of honour to, Rome, 367; Church of, sometimes styled the head of all Churches, *ib.*; See of, exalted by a Canon of Council of Ephesus, 389; Bishop of, as Bishop of the Imperial city, second Patriarch, 416; Fathers of, advise the Pope and Western Bishops on the avoidance of schism, 750.
- Council of, claimed succession to Apostolic power, viii. 218; Fathers of, salute Pope Celestine I. as their brother, 357.
- First General Council of, assigned the second place of honour to the Bishop of Constantinople, viii. 366, 392; introduced, according to some, primatial jurisdiction in the Church, 385; was convoked by Theodosius I., 432; was held without Papal presidency, 450; Canons of, received no Papal ratification, 466; confirmed the mode of constituting Bishops appointed by Nicene Council, 516; prohibited the interference of Bishops in ordinations beyond their dioceses, 527.
- Second General Council of, convoked by Emperor Justinian I., viii. 434; not held under Papal presidency, 461; proceedings of, against the Constitution of Pope Vigilius, fatal to Papal claims, 469, 470.
- Third General Council of, convoked by the Emperor Constantine Pogonatus, viii. 434; observations on a passage in the Acclamatory Oration of this Council, 445, 446; presided over by the Emperor, 461; requested the Emperor's ratification of its decrees, 479; maintained that unity of faith constitutes membership in Christ, 694.
- Constantinus, Emperor, convoked divers Councils, viii. 431; urged Pope Liberius to yield to the plurality of Episcopal votes, 492.
- Contempt; should never be the moving principle in rebuke, ii. 92.
- Contentment; a product of true Religion, i. 217—220; constitutes a kind of temporal heaven, iii. 1; explanation of its Greek equivalent, *αὐτάρκεια*, used by St Paul, 2; sphere of, the present state of things, prosperous or adverse, 3—5; the peculiar virtue of adversity, 5; believes its condition,

- whatever it be, God's appointment, 6; regards all events as thoroughly good, 7; as conducive to its particular welfare, 8; believes the present condition the best, 9; submits resignedly to God's will, 10; bears all things with steadfast calmness, 11; with cheerfulness, 12; waits God's time of relief of trials, 13—16; regards not the prosperity of others with an evil eye, 17; frees the mind from all the anxious cares of life, 18; curbs and confines our natural desires, 19; imports the correspondence of our minds with our condition, 20; restrains expressions distrustful of Providence, 21; forbears murmuring, 22; refuses to relieve crosses by unworthy means, 23; makes the best of adversity, 25; exercises itself in acts of kindness towards the instruments of adversity, 26; not a spontaneous growth of our moral nature, 27; not, like the quadrature of the circle, an impossible attainment, 29; modes of attaining, 29; is a recognition of God's right and truth, 30—33; required of man in gratitude to God, 33—35; a reasonable mode of acknowledging God's wisdom and love, 35—37; our duty, as sinful and impotent men, 37—40; as God's servants, 41; as God's reasonable children, 42; learnt by comparing our condition with that of others 89—92; with the many good beneath us, 92, 93; with the great, the objects of men's envy, 94—96; with the good, 96—98; a sovereign remedy for all poverty and suffering, 101; of the poor contrasted with the satisfaction of the rich, 104; tempers adversity, 105; the most hopeful means of deliverance from trials, 106—108; the growth of, furthered by a life of conscience, 109; produced by contemplation of our future state, 111; promoted by constant devotion, 112; by reflection on our sins and imperfections, 115; by honest studies, 118; by lowly thoughts of ourselves, 119; by the consideration of the larger interests of the world, our country, and God's Church, 120; impossible of attainment, if worldly objects occupy the affections, 120—122; by regarding things not as they seem, but as they are, 122; by making the best of our condition, 123, 124; by arguments and experiments assuring God's special providence over us, 124—126; the great elixir, the universal remedy, of evil, 184; a natural consequence of faith, v. 97.
- Contingent events; perfectly foreseen by God, iii. 466; the foreknowledge of, peculiar to God, iv. 404.
- Contrition; allays worldly grief, iii. 117; consistent with joy, 191.
- Controversies; not to be managed and decided by ill language, ii. 85, 411; some, are prickly like brambles, 417; what kind of, to be avoided, 417—419.
- Conversation; rules to be observed in, ii. 217, 218.
- 1 Cor. ii. 6; import of, v. 456.
- 2 Cor. viii. 20, 21; import of, iv. 145.
- Cornelius, Pope, in his Epistles to Cyprian and Fabius of Antioch manifests no Papal pretensions, viii, 260; his description of the flourishing state of the Roman Church, 363.
- Cotelarius, his annotations on a passage of the Apostolical Constitutions, viii. 207.
- Council; the Convocation of General Councils claimed by the Pope as his sole prerogative, viii. 428; no General Council before Constantine, 429; the first General Councils convoked by the Emperors, 429; instances of Councils convoked by Imperial authority, 429—436; first Six great Councils alone recognised as General by the Church, 435; even by certain Popes, *ib.*; Convocation of Councils a prerogative of princes, 442—445; a General Council valid, according to Councils of Constance and Pisa, without the Pope's authority or presence, 447; explanation of the Papal confirmation of some Councils recorded in Ecclesiastical History, 473—476; decrees of Councils became Laws only by Imperial ratification, 477; General Councils never mentioned in Scripture, 485; Councils have condemned Bishops irrespective of the Pope, 503; have made decrees contrary to Papal jurisdiction, *ib.*; instances of General Councils constituting Bishops, 532; Councils, not Popes, the means of appeasing controversies, 619; Councils often convened for bad designs, 746.
- Courage in our spiritual warfare; a consequent of faith, v. 99—101.
- Courtesy; has universally been placed conspicuously among virtues, ii. 410; the seductive and persuasive powers of, 443; in what it consists, iii. 429; the desire to appear courteous, sometimes an impediment to religious duty, iv. 216—219.
- Covenant, Gospel; terms of, stated, iv. 310—314.

Covetous, the; spoilers of the poor, i. 34; incapable of piety, 44; insecure in the possession of their wealth, 78; unpitied in adversity, 79; characterised, 84; console themselves by beholding their beloved pelf, ii. 253.

Covetousness; how to be conquered, iii. 228; an hindrance to the reception of the Gospel, v. 25.

Crantzius, Albertus, his testimony against the usurpation of the Roman Church, viii. 521.

Crates; on the necessity of labour, iii. 369.

Creation; two principles of, generally taught by ancient philosophers, v. 332, 376, vii. 132; grounds of the two-fold principle of, refuted, v. 377—384, vii. 141—143; not the necessary but free act of God, v. 384, 385, vii. 143; the product of God's will and word, v. 386, vii. 145; an act of God's pure love and goodness, v. 387, vii. 145, 146.

Creature—all creatures, according to their several capacities, favour the pious man, i. 225; all creatures have a palpable ultimate relation to man, iii. 494; every creature, as made by God, perfect in itself and its measure, v. 377—380, vii. 141, 142.

Credulity and incredulity compared, v. 280.

Creed, the Apostles'; of ancient creeds peculiarly belongs to the Roman Church, vii. 10; the compilation of, by the Apostles, a fiction, 10—12; the subject-matter of, Scriptural, 13; a short system of Christian doctrine, *ib.*

Cræsus; received good counsel from the oracle on self-knowledge, iii. 221.

Cross; the badge of our profession, i. 148; symbolical use of the sign of the, vi. 301, vii. 247. Cross of Christ. See *Jesus Christ*.

Cura, withholding of, from laity, designed to degrade the laity and exalt the priesthood, viii. 329.

Curiosity; a natural motive of action, ii. 519.

Cusanus, Cardinal, attributed to the Apostles equal power with St Peter, viii. 97; asserted the Church has free power to elect its head, 227.

Customs; are inferior laws, enacted by the tacit agreement of the majority, ii. 427; to be complied with for peace's sake, *ib.*; non-conformity with religious, disturbs peace among men, 430.

Cyprian St; charity of, conspicuous, i. 86; cited to prove that the profession of faith at Baptism was called *Symbolum*, vii. 5;

omits all mention of the Holy Catholic Church in the creed used in his times, 344; his mystical interpretation of St Peter's pre-eminence, viii. 73; states that St Peter was first chosen by our Lord, 74; lauds St Peter's equanimity under St Paul's reproof, 121; condemns inferiors censuring superiors, 122; ascribes equal power to all the Apostles, 130; applies Matt. xvi. 18 to all the Apostles and their successors, 141; his notions of the Apostolic office, 152, 153; admits a primacy of St Peter, though regarding the Apostles as equal, 166; his views of the Episcopate, 180; protests against two Bishops in one city, 202; his views of the Church and Episcopal power, 216, 217, 218, 220; on the consent of the Episcopate to the election of a Bishop, 232; his Epistles to Popes betray no deference to Papal authority, 259; places the office of Bishop supreme in the Church, 298; states the case of Basilides, 310; advocates causes being tried where the accusations were preferred, 311; thinks that truth is preserved by Episcopal co-operation, 342; defends Episcopal liberties, 344, 345; asserts, implicitly, the equality of Bishops to the Bishop of Rome, 352; addresses Popes as their equal, 355; styles the Church of Rome the principal Church, 362, 370; and also the chair of St Peter, 370; disclaims any authority of the Roman Bishop over his brethren, *ib.*; assigns precedence to Rome over Carthage, because of its magnitude, 365; a witness to the independent action of the primitive Church, 374, 489; advocates the independent jurisdiction of every Bishop, 501; reflects on the Bishop of Rome presuming to censure his brethren, *ib.*; a witness for the mode of Episcopal election in his times, 510—513; confirmed the ordination of Pope Cornelius, 533; asserts the power of censuring Bishops belongs to all Bishops, 541; his Epistle to Pope Stephanus, on the deposition of Marcianus, considered, 549—551. declared the restitution of Basilides by Pope Stephanus, null, 565, 569, 570, 581; pronounced the Appeal of Felicissimus, &c to Pope Cornelius irregular, 581, 589; his reasons against Appeals to the Pope, 582; his notions of Episcopal dignity and independence, 606; enjoins the necessity of separation from a sinful Bishop, 647, 648; his definition of a Church, 684; his sayings

- regarding unity, 702; the united action of Bishops, 708; the unity of discipline, 711; an invaluable witness for the constitution of the early Church, 725; calls Governors of the Church *Judices vice Christi*, ix. 279; says that St Peter spoke as the voice of the Church in the confession, *Thou art the Christ*, &c. 282; maintains the equality of the Apostles with St Peter, 284; interprets the saying, *To thee will I give the keys*, &c. as applicable to all Bishops, 286.
- Cyprus, Church of, claimed and obtained in the Council of Ephesus independent action, viii. 498.
- Cyril, Alexandrinus; on the mode of the Incarnation, vi. 194; saying of, on the mystery of the union of soul and body in one man, 199; considered the procession of the Holy Ghost indicated in our Lord's breathing on the Apostles (John xx. 22), 530; his notion of the command, *Feed my sheep*, viii. 151, 155; his definition of the Apostolic office, 176; his language to the Emperor, 251; called Pope Celestine I. his fellow-minister, 356; presided in the Council of Ephesus as Pope Celestine's representative, 450, 451; accused of arrogance in the Council of Ephesus by the Oriental Bishops, 453.
- Cyril, Hierosol.; his view of afflictions, iii. 520; his definition of the root of sin, v. 381; his reflections on the redemption wrought by the Son of God, vi. 135; styled St Peter and St Paul the presidents of the Churches, viii. 170; introduced the practice of Appeals, 484.
- Cyrus; prediction regarding, and the Lydians cited as an instance of foretelling future events, v. 270; why termed God's Christ or anointed, 497.
- D.
- Damascenus, Joan., St; saying of, regarding evil as breeding evils, v. 383.
- Damasus, Pope; his Epistle to Constantinopolitan Fathers, cited by Bellarmine, probably spurious, viii. 361; requested the Emperor to convocate a Synod, 438; his deposition of Flavianus, Bishop of Antioch, inconclusively alleged by Romanists to prove the Papal claim of deposing Bishops, 552—554; of Timotheus of Alexandria, similarly alleged, 557, 558; (or Pope Siricius) admitted his incompetency to judge a cause determined by a Synod of Capua, 583.
- Darius; story of King Darius and Democritus cited, iii. 91.
- David; his mode of thanksgiving for mercies received from God, i. 343; his mighty estimate of God's mercies, 346; exemplified the precept of giving thanks always, 370; cited as sanctioning special times for thanksgiving, 376; an especial representative of the suffering Messiah, vi. 44.
- Deacons, the constitution of (Acts vi. 2—6), an Ecclesiastical action opposed to Papal claims, viii. 508.
- Death; the disunion of soul and body, vi. 307, 308; vii. 251, 252; phras-es descriptive of, vi. 310, vii. 254.
- Decalogue; its original purpose characterized, vii. 429, 430; reasons for regarding it as of universal validity, 430—432; preface of the; its import, 432—436; its derived application to Christians, 436, 437; i. commandment of, explained, 437—442; ii. commandment of, explained, 443—459. (See *Idolatry*.) iii. commandment of, explained, 460—463. (See *Oath*.) iv. commandment of, explained, 463—478. (See *Sabbath*.) v. commandment of, explained, 478—485. (See *Parents*.) vi. commandment of, explained, 485—490. (See *Murder*.) vii. commandment of, explained, 490—492. viii. commandment of, explained, 493—495; ix. commandment of, explained, 495—498; x. commandment of, explained, 498, 499.
- Decretals; the forgery of the Decretal Epistles fostered the growth of Papal power, viii. 46, 425, 497; character of early, 257.
- Defamation; not an intolerable evil, iii. 48, 49; how to be improved to our good, 49.
- Deluge, the; illustrates the goodness in the severity of God, iii. 509—511.
- Democracy; must, in order to subvert, borrow something from monarchy, iv. 7.
- Democritus; his theory of atoms derided, v. 217.
- Descartes; character of, as a philosopher, ix. 81, 441; hypothesis of, that extension constitutes the essence of bodies, refuted, 52 et seqq.
- Detraction; distinguished from slander, censure, and reviling, ii. 148; is a poison often infused in sweet liquor and ministered in a golden cup, *ib.*; the nature of, defined, 149; represents persons and actions under the worst circumstances, 150; misconstrues ambiguous words and doubtful appearances, *ib.*; misnames the qualities of persons, or things, 151; veils virtues, exposes and aggravates defects, *ib.*; always excep-

- tious, 152; suggests evil motives of actions apparently good, *ib.*; derogates from good actions, while pretending to correct them, 153; fastens on the defects of characters, *ib.*; proceeds from ill nature, 154; from pride and self-love, 155; from envy, *ib.*; from conscious weakness, *ib.*; from an evil conscience, 156; from bad and selfish designs, 157; the first piece of wicked policy practised in the world, 158; involves injustice, *ib.*; uncharitableness, 159; impiety, *ib.*; of all offences the most odious to God, 160; argues a base and degenerate spirit, *ib.*; is essentially folly, 161; a great hindrance to the practice of goodness, 161—163; baneful to society, 163; abuses those into whose ears it is poured, *ib.*; entails many evils on the detractor, 164; defeats itself, 165; highly inappropriate in a Christian, *ib.*
- Devil, the; vanquished by the death of Christ, i. 134; derives his name from his attribute of slander, ii. 129; the great make-bate in the world, 232; vanquished by our Lord as Saviour of all men, iv. 354, 355.
- Devotion; how promotive of contentment, iii. 113—115; productive of joy, 179—181.
- Diocese, origin and meaning of the term, viii. 383.
- Dionysius Alexandr. addressed Pope Stephanus as his brother, viii. 356.
- Dionysius, Areopag., ascribed equality of power to all the Apostles, viii. 131; in his special treatise of the Hierarchy, has not a word about Papal Sovereignty, 255, 256; makes the order of Bishops supreme in the Church, 296.
- Dionysius, Bishop of Corinth, lauds the charitableness of Church of Rome, viii. 364.
- Dioscorus, Bp of Alexandria, President, by Imperial appointment, of Second Ephesine Council, viii. 455; his appointment displeasing to the Legates of Pope Leo I., 456; deposition of, by Pope Leo I., inconclusively alleged by Romanists to support the Papal prerogative of deposing Bishops, 556.
- Discipline; essential to the well-being of the Church, iv. 28.
- Discontent; the spirit of, common among men, iii. 3; found more among the rich than the poor, *ib.*; more displeased with the person inflicting, than with the things inflicted, 27; impeaches the exercise of God's sovereign right, 31; charges God with injustice in the disposal of things, *ib.*; an act of seditious mutiny, 32; questions the veracity of God, *ib.*; suspicious of God's goodness, 33; its foul ingratitude illustrated by an example, 34; its foolishness, 36; irrational in poverty, 45; irrational under disgrace, 46; under defamation, 48; under disappointment, 49—53; unreasonably complains of the course of things in the world, 53—54; irrational even under calamities like Job's, 58; fears future more than present evils, 71; remedied by reflection on our mortality, 76—78; the sources of, removable by manful endeavours, 79; remedied by contemplations on our future state, 111—112; precluded by constant devotion, 112; removed by good company, 118; alleviated by hearty charity, 120.
- Discretion; a subtle craft, affecting the name of, dispenses with the manifestation of conscience in duties, iv. 237 et seqq.
- Disgrace; a quick sense of, implanted by God in man's nature, i. 109; not intolerable wretchedness, iii. 46, 47.
- Disobedience of God's laws; the certain road to perdition, iii. 305.
- Dispatch; the soul of business, iii. 325.
- Distinctions between men; the result of the Fall, i. 52.
- Disappointments; how made endurable, iii. 49—53.
- Divination; its truth and reality admitted, v. 269, vii. 44.
- Dominus, or *κύριος*, a term of civility, viii. 357.
- Doson, King of Macedon; derivation of the name, i. 10.
- Doubts of God's goodness removable by the contemplation of our Lord's sufferings, i. 132.
- Dreams; the presignification of future events, through, asserted, v. 275.
- Durandus, derives all Ecclesiastical authority from the Pope, viii. 605.
- Duration; a necessary element in our valuation of things, iii. 243.
- Duty; the first step in, is half the battle, iii. 325.
- E.
- Ease of conscience; known only by the pious man, i. 190; impossible to the godless man, 194.
- Ecclesiastical power; is not despotic but parental, iv. 40; the more to be revered because it is not open to the senses, 41; the decrees of, are ratified by God, *ib.*; is not a shadow void of substance, 42; its chastise-

- ments and punishments more dreadful than those of the civil power, 42, 43.
- Edgar, King, saying of, viii. 221.
- Egypt, Monks of, their appeal to Chrysostom, viii. 602.
- Eminency of any kind tends to the assumption of power, viii. 400, 401.
- Empedocles; his theory of the origin of the soul derided, v. 217.
- Emperor; the Emperors convoked the first General Councils, viii. 429 et seq.; sometimes requested by Popes to indict Councils, 437; presided in the first Councils, 448; ratified the decrees of Councils, 481; their ratification expedient, 481, 482; the enacting and dispensing with Ecclesiastical laws belonged of old to the Emperors, 497; instances of the frequent interposition of the Emperors in the constitution of Bishops, 528—530; instances from Platina of Emperors constituting Popes, 531, 532; had power to depose Bishops, 546; exercised the power, 547; have deposed Popes, *ib.*; in some instances restored Bishops, 568; instances of Appeals to the Emperor, 584, 587; the supremacy of the Emperor over all men indifferently a tenet of the ancient Church, 631: Emperors confirmed the election of Bishops, 633.
- Empire, the extenders of, gain the admiration of men, viii. 408.
- Emulation; a mighty spring of human action, ii. 515, 517.
- Enchantments; their reality and power admitted, v. 276, vii. 46.
- Enemy, a noble, speaks not of his adversary in evil terms, ii. 98.
- Enmity, a state of, with men productive of many evils, ii. 441, 442.
- Envy; should never dictate reproach, ii. 92; is not to be appeased by deserting the cause of virtue, iv. 202—204; an hindrance to the reception of the Gospel, v. 26.
- Ephes. v. 4; its import, ii. 2.
- Ephes. v. 20; its import, i. 338.
- Ephesus, Council of, resisted the encroachments of the Bishop of Antioch, viii. 285; Fathers of, salute Pope Celestine as their brother and fellow-minister, 357; convoked by Emperor Theodosius II., 432; presided over by Cyril Alexandrinus, 450; presidency of, assigned in the Acts to divers persons, 452, 456; approved the separation of his presbyters from Nestorius, 654.
- Epicharmus; his doctrine of the affinity of human with divine reason, v. 218.
- Epictetus; remarkable reflections of, on thanksgiving to God, i. 372; denounces the practice of oaths, ii. 56; rebukes discontent in man, iii. 8; on resignation to God's will, 11; on contentment, 41; advises how to bear harsh censure, 214; says, God made man to be the spectator and interpreter of his actions, iv. 486; saying of, on rational creatures as the sons of God, v. 296; on the duties of those who are called sons of God, 309; exhorts to confidence in God's care, 315.
- Epicureans; vain boast of, that discarding religious belief, they had expelled the causes of grief and fear, i. 213—216; Epicurean scorers, the most formidable of all sects dividing the world, iv. 232.
- Epicurus; on the pleasure of beneficence, i. 61; confessed, that to give was higher pleasure than to receive benefits, ii. 438; acknowledged man to be a novel production, v. 213; regarded all things in nature as the product of chance, 238.
- Epiphanius; on anti-Trinitarian heresies, vi. 503; supposes Andrew was St Peter's elder brother, viii. 75; relates that St Peter frequently visited Pontus and Bithynia, 189; on the necessity of Rome always having a Bishop, 192; represents the Church of Rome as founded by St Peter and St Paul, 198.
- Epithets, opprobrious; difficult of disproof, ii. 108.
- Equality; the primal condition of man, i. 51, 52.
- Error; timid and suspicious, v. 400.
- Essenes; declined, according to Josephus, the practice of oaths, ii. 56.
- Eucharist; an institution correspondent with the Passover, vii. 515; constituent parts of, 515, 516; a commemoration of our Saviour's passion, 517; the sustenance of spiritual life, 518; declares and effectuates the union of believers with Christ, 519; signifies the union of communicants with each other, *ib.*; duties antecedent to the partaking of, 520—522; duties concomitant with the partaking of, 522, 523; duties consequent to the partaking thereof, 523, 524; frequency of participation of, in the Early Church, 525; infrequency of its celebration a ground for its devout and thankful reception, 526.

Eugenius, Pope, his view of Papal prerogatives, viii. 50; deposed by Council of Pisa, 60; denounced by Council of Basil, as an enemy of all reformation, 327; adopted the doctrine of Seven Sacraments from the Schoolmen, 672.

Euphemianus, Bishop of Constantinople, rebuked Pope Gelasius I. exalting himself above his brethren, viii. 354.

Euripides, styles riches the endearment of life, iii. 259.

Eusebius, of Nicomedia, his translation from Berytus to Nicomedia condemned, viii. 193.

Eusebius, Pamphilus; his remarkable designation of types; iv. 412, 413; vi. 37, 38; calls St Peter the Prolocutor of the Apostles, viii. 71, 166; dissuaded by the Emperor Constantine against translation to the Bishopric of Antioch, 195; varies in stating the order of succession of the Bishops of Rome, 206; on the ministry of St John at Ephesus, 219; nowhere records the succession of the Bishops of Rome to supreme authority in the Church, 246; reports that Constantine the Great convoked Councils, 430; that the same Emperor convoked First General Council of Nice, 431.

Eustathius, Bishop of Sebastia, aided to recover his Bishopric by the Pope, viii. 310; his restitution by Pope Liberius inconclusively alleged by Romanists, 572.

Eutyches; his appeal to Pope Leo I. erroneously alleged by Romanists, viii. 600.

Evils; the natural product of sin, iii. 40; moral, incomparably the greatest, 116; temporal, more potent in fancy than in reality, 273—275; capable of being regarded in a higher light, 277; moral, to be derived not from God but from the perversity of the creature, v. 380—382, vii. 142; their consequences—pain and grief—attributable partly to God, partly to man, v. 383.

Evil; nothing originally evil, v. 377—380, vii. 141, 142.

— moral and spiritual described, vii. 426, 427.

Evil speaking; admonitions against, an especial duty of preachers, ii. 69, 70; peculiarly obnoxious in the pulpit, 70; of Jews and Heathens, prohibited by St Paul (Titus iii. 2), 71; the act of, defined, 72; dissent expressible without, 72, 73; not chargeable against the ministers of Justice

in their proceedings against criminals, 74; not to be laid to the charge of God's ministers rebuking vice, 75, 76; not committed by private individuals discreetly rebuking others, 77; sometimes excusable in the defence of truth, *ib.*; excusable in condemning notorious wickedness, 78; caution against the example of evil speaking exhibited in some remarkable persons, 87, 88; in the sense of reproach, not permissible without due warrant, 89; must never be immoderate, 90; must never proceed from evil principles, 91—93; must never aim at bad ends, 93; malignant, an inhuman and curish humour, *ib.*; the aversion of the wise and ingenuous, 98; inconsistent with Christianity, 96; severely denounced in Scripture, 96, 97; the symptom of a weak and disordered mind, 97; evinces a low spirit and bad breeding, 98; in modern languages termed villany, *ib.*; reacts on the user, 99; a grievous perversion of speech, 101.

Example; its efficacy and virtue, ii. 499; the most effective mode of teaching in arts and sciences, 501; the efficacy of, shewn from Scripture, 501—508; the persuasive power of good, 503, 509; excites to duty, 509; raises hope, 509, 510; shows the feasibility of things conceived difficult or impossible, 510; inflames courage, 513; provokes emulation, 515; works on modesty, 518; awakens curiosity, 519; captivates the mind and fancy, 520; good example an effectual instrument of good practice, 529; of the holiest men never an absolutely sure ground of action, 530; powerful for good or evil, iv. 170; evil, an act of foul injustice to our neighbour, 177, 178; the best, hardly undoes the effects of evil, 179; an evil, sins against the duty of pity, 180; an evil, a transgression against the respect due to men, 181; a good, is a public benefit, 182—185; more efficacious than precept, v. 474.

— of our Lord absolutely perfect, ii. 522; supersedes not, from its very perfection, the inferior example of holy men, *ib.*

Example of princes and men vested with power, of pre-eminent influence, i. 258—261, ii. 542, iv. 192.

Exarch, ecclesiastical: another name for Patriarch, viii. 389.

Excommunication; anciently more dreaded than sentence of death, iv. 32.

Experience; the most convincing of all arguments, ii. 510.

Experiments, the collection of, enriches the mind, iii. 444.

F.

Facetiousness; inordinately affected in Barrow's age, ii. 3, 13; definition of, 4; allowable when it ministers harmless divertisement to conversation, 6; when it exposes things base and vile to contempt, 8; advantages of, in reproofing certain vices, and reclaiming certain characters, 9; use of, in confuting errors incapable of serious argument, 11; in repelling unjust reproach and obloquy, 12; allowable as a counterbalance to, and compliance with, the fashions of others, 12; warrantable on the same grounds as the figures of rhetoric and strains of poetry, 14; commended by the example of wisest and gravest persons, 15; forbidden in certain cases, and when applied to certain objects, 17—34. See *Jesting*.

Facundus Hermianus, saying of, that the Pope could do nothing against the truth more than his fellow-priests, viii. 646.

Faith, specially evinced in charity to the poor, i. 40—42; scriptural commendations of the virtue of, v. 36, 37; the dignity attributed to, ever a stumbling to the adversaries of Christianity, 37, 38; involves the knowledge of objects the worthiest and weightiest, 39—42; bestows what heathen philosophy vainly strove to acquire, 42; the knowledge acquired by, clear and certain, 43—45; implies the right use of reason, 46; the exercise of, impossible without the use of reason, 51, 52; implies compliance with the grace and providence of God, 52—55; implies a good opinion of God, 55—60; demands sobriety and vigilance of mind, 61; diligence and industry, *ib.*; proceeds from sincerity and soundness of judgment, 62—65; is grounded on humility, 65—68; implies the possession of much courage and magnanimity, 68—70; involves the virtue of patience in all its various and noble forms, 70, 71; involves prudence in its only wise form, 71, 72; is inseparably associated by St Paul with good conscience, 74; all faith, and preeminently Christian faith, an act of the will, 74—76; being a moral act, is not extorted by God from man, 77; the main-spring of all action, 86, 87; its purifying influence, 90; naturally productive of

piety, the chief of all virtues, 91—93; of charity, 93, 94; of meekness, 94; of sincerity, 95; of humility, 96; of temperance, 97; of contentment, *ib.*; of peace, 98; productive of courage in our spiritual warfare, v. 99—101; productive of patience to endure all dispensations, 101, 102; productive of indifference to the world, 103; objections to the reality of, derived from the inconsistencies of life, answered, 104; the reality of, vindicated by examples taken from the Old and New Testaments, 106—110; two kinds of, distinguished, vii. 17—19; in general, denotes a firm persuasion of mind concerning the truth of a proposition, v. 114; in a person or thing, a figurative expression for a persuasion of the truth of propositions concerning that person or thing, 115—117; implies, by an inherent necessity, all that naturally results from it, as choice, submission, obedience, 117—119; in God's promises, may co-exist with distrust of self, v. 133—136; profession of, required at Baptism in the early Church, vii. 4; such profession of, called *Symbolum*, 5; various reasons of this appellation *Symbolum*, 6—8; profession of, varied in different countries in unessential features, 9.

—justifying; is the firm persuasion of the truth of the Gospel revealed and taught by Christ and his Apostles, v. 119—126; implies not merely the persuasion of the truth of Christ's doctrine, but obedience to his will, 126—130; has a peculiar, though not an exclusive, reference to God's promises of mercy in Christ, 130, 131; relates only to propositions revealed by God, not to individual conclusions thence deducible, 131, 132; inasmuch as faith precedes God's benevolence, justifying faith does not consist in the persuasion that our sins are forgiven and our persons accepted, 136, 137; defined as the conviction of the forgiveness of our sins, is a view favourable to fanatics, but excludes most humble Christians from being believers, 138; is not the assured conviction that God has eternally willed our individual salvation, shown by general arguments, 138—143; defined as a recumbency or leaning on the person of Christ; confutation of this notion, 143—148.

Fancy; rendered subservient to good ends by the institution of Sacraments, vii. 500.

Fathers, the; held that heaven had never been entered by any till our Lord thither ascend-

- ed, vi. 408; their usages of the words *diversity*, *difference*, *distinction* of persons in the doctrine of the Trinity, 504; considered the Trinity represented in the apparition of the three angels to Abraham, 517; condemned the worship of images, vii. 449—451; regarded all the commandments of the Decalogue perpetually binding, except that on the Sabbath, 451; their hyperbolic language not cogent arguments, viii. 162, 163; their views on the succession to Apostolic powers, 216—221; taught the supremacy of Scripture as a rule of faith and life, 240; in their confutations of heretics never allege the decisive authority of the Pope, 269, 270; their remarkable silence regarding Papal authority, 274—276; regard the office of Bishop as supreme in the Church, 295—298; assert the free and independent action of every Bishop in his own precinct, 344; regard all Bishops as equal, 350; assert the equality of Bishops to the Bishop of Rome, 352; admit the pre-eminence of Church of Rome, as founded by St Peter and St Paul, without thence inferring its authoritative superiority, 370; decide controversies of faith, without recourse to the Pope, 618, 619; know no infallible judge of controversies, 622; urge separation from a Bishop erring in faith and life, 647 et seqq.; exhort to the study of Scripture, 663; recognize only two divinely appointed Sacraments, 670; do not place the Unity of the Church in unity of polity, 715.
- Fear and hope; the main-springs of human action, vi. 431.
- Fear of God; the root whence love of God springs, ii. 249.
- Felicissimus and Fortunatus, their Appeal to Pope Cornelius inconclusively alleged by Romanists, viii. 589.
- Felix III., Pope, taught that Princes should yield to Priests, in things pertaining to God, viii. 25; enjoined the resistance of error, 33.
- Festivals, religious; their business, iv. 371; the two principal designs of, 430—431; of the Christian Church harmonize with those of the Jewish Church, 431—433.
- Ficinus, Marsilius; says, that the gods of Plato are equivalent to angels, v. 263.
- Firmilian, on the power of the keys, viii. 221; rebuked Pope Stephanus as favouring heretics, 371; told Pope Stephanus he was self-excommunicated by excommunicating all other Bishops, 615.
- Flattery; the deadliest kind of, specified and described, iv. 180, 181.
- Flavianus, Bp of Antioch, his deposition by Pope Damasus inconclusively alleged by Romanists to prove Papal right of deposing Bishops, 552—554; his Appeal to Pope Leo equally invalid to prove the right of Appeal to the Pope, 593.
- Flesh, the; defined, iv. 357; an enemy of man destroyed by our Lord, 357, 358.
- Florentine Council, decree of, defining the Pope's power, viii. 48; in this Council the Greeks were required by the Pope to avow the Papal right of receiving Appeals, 575; decreed the Pope to be head of the Church, 665.
- Folly, characteristics of, i. 161.
- Food, not to be obtained and enjoyed without labour, iii. 350.
- Fools, conspicuous for self-ignorance, i. 154; credulous and incredulous compared, v. 280.
- Forbearance; necessary for quietness of life, ii. 415.
- Foreigners, their interference with the subjects of a Prince a perilous inconvenience, viii. 340.
- Fortune, to exclaim against, is heathenish ignorance, iii. 6.
- France, Prelates of, declared against a decree of the Council of Trent, viii. 4; the French nation denied the Pope's power in temporals, 41; refuse to have the question of Pope's power in temporals discussed in France, 43; regarded the Pope as subject to a Council, 56; inconsistency of the Church of France, 60, 61; Bishops of, reclaimed against Pope Nicholas I. refusing to regard them as brother Bishops, 358, 608; Divines of, maintained the Pope is not infallible, 622.
- Friends, the loss of bad, no damage, iii. 51; the loss of, by death, how to be endured, 51—53.
- Friendship with ourselves; the most needful of all friendships, iii. 210.
- G.
- Galen; taught the evidence of design in the frame of men's body, v. 192, vii. 34; his theory of the origin of the soul derided, v. 217.
- Gelasius I., Pope, disclaimed temporal power, viii. 26; sayings of, quoted, 31, 40; commended St Paul's reproof of St Peter, 118;

- disclaimed the desire to encroach on the equality of Bishops, 288; refused to acknowledge the metropolitical dignity of Constantinople, though conferred by the Second General Council, 467; affirmed the right of all Bishops to excommunicate heretics, 503, 562; asserted the right of See of Rome to absolve and restore Bishops, 563, 564; denounced communion with the excommunicate, 565; asserted the canonical right of the See of Rome to receive all Appeals, 577; taught that Infants must receive the Sacrament of Christ's body and blood, 623; condemned communion in one kind, *ib.*; maintained that faith is the common possession of all believers, 650.
- Generosity, universally admired, ii. 329; is a kind of natural charity, *ib.*; innate, in greater or less measure, in all men, iv. 126.
- Genesis ii. 2, meaning of, explained, v. 266.
- Gentile world, delineated, iv. 384, 385.
- Gentleman, definition of a, iii. 418; in an especial degree obliged to cultivate industry, 419; despicable, if idle, *ib.*; bound above other men to be diligent in God's service, 420, 421; the talents committed to his care enumerated, 422; is particularly God's steward, 423; his business is, to minister to the relief of his poor neighbours, 424; bound to be hospitable, *ib.*; to maintain peace among his neighbours, *ib.*; to promote his country's welfare, *ib.*; to govern his family well, *ib.*; to manage his estate well, 425; to cultivate his mind; to be circumspect in the example he sets, *ib.*; to be a leader in all virtue, 426; owes various special obligations to mankind, *ib.*; becomes a burden to the world, if neglectful of his duties to serve the public, 427; cannot, without industry, maintain respect, and uphold his interests, 427, 428; his characteristical qualities are courage and courtesy, 429, 430; the work of a, though not manual, is laborious, 430; finds his highest model in our Lord, *ib.*
- Ghosts, the reality of, asserted, v. 276.
- Ghost, The Holy; given to man to render effectual God's eternal wisdom in the plan of Redemption, iv. 433—436; his mode of appearance at Pentecost a departure from his usual mode of operation, 437; imparted to every member of the Christian Church, 438—440; the presence of, surpasses in benefit the presence of our Lord himself, 441, 442; is the author of our spiritual life, our freedom, our honourable condition, 443—446; transforms us, by a real and intrinsic alteration, into higher beings, 446; communicates the light of spiritual knowledge to the mind, 447—452; imparts life and active power in our spiritual conflicts, 452—456; to him are due the continued subsistence and preservation of our spiritual life, 456—458; origin and purport of the name, vi. 498—503; called the power or virtue of God, 501; the manifestations of, called spirit, 502; distinction of, from Father and Son, denied by ancient heretics, 503; use of the word *distinction* in the doctrine of the, *ib.*; distinguished in Scripture from the Father, vi. 335, vii. 337; distinguished from the Son, vi. 505, 506, vii. 337; distinguished from the Father and the Son conjointly, vi. 506—508, 509, 510; the personality of, derivable from the very appellation Spirit, 510; the personality of, deducible from his symbolical representations, 516; the personality of, asserted from the use of the Greek article, in Scripture, 511; in Scripture personal attributes are assigned to, 511, 512; in Scripture personal faculties and operations are attributed to, 513, 514; is the object equally with the Father and the Son of our faith and worship, 514—516, 524—526, vii. 335, 336; is properly and absolutely God, vi. 517, vii. 336; in Scripture the incommunicable names of God are attributed to, vi. 518—520, vii. 334, 335; in Scripture the incommunicable properties and perfections of God are attributed to, vi. 521—523, vii. 332, 333; the divine operations of creation, regeneration, miracle-working, are ascribed to, vi. 523, 524, vii. 334; the divinity of, inferred from sin against Him being unpardonable, vi. 525; the divinity of, inferred from his relations to the Man Christ Jesus, 526, 527; is never included, in Scripture, among the ranks of things or persons created, 527; procession of, from the Father, vi. 528, vii. 337; procession of, from the Son, vi. 529, vii. 337; the various offices and functions of, vi. 530—535, vii. 338—342; the practical influences of the doctrine of, vi. 535, 536, vii. 342, 343.
- Gideon, the exploits of, more wonderful than those of Alexander the Great, ii. 521.
- Glory, unbecoming man, iv. 134.
- God, the Being and attributes of; discovered by the contemplation of the universe, v. 181

- et seq., vii. 28 et seq.; by the contemplation of the constitution of things viewed in themselves, v. 183—193; viewed in their mutual relations, 193—205; viewed in their harmony and consort, 205—208; discoverable in human nature, 209—231; in human society, 231—235; inferrible from their shadows and semblances in man, 219—222.
- God, the Being of; asserted on the ground of universal consent, v. 237—263, vii. 38—43; arguments proving, are various and cumulative, v. 260; asserted from the occurrence of things transcending the course of nature; predictions, miracles, apparitions, visions, dreams, enchantments, commerce with evil spirits, 268—278, vii. 43—46; not an impossible notion, v. 278; inferred from remarkable providences in human affairs, 288—284; not with absolute validity deducible from the events of providence, 285—288, vii. 47, 48; arguments for, taken from particular providences, are intelligible and valid only to the pious, v. 288, vii. 48; the ground and presupposition of all Religions, 25; not a mere postulate, 27.
- the Attributes of; confused conceptions of, common among them, ii. 274, 275; each of, the ground of obligations to piety, v. 320; are principally wisdom, power, goodness, 261; all others thence derivable, 261—265; inferrible from the arguments which assert his being and essence, vii. 49—51; inferrible from the attributes of the soul of man, 51; recognized in Natural Religion, are amplified and confirmed by Revelation, 27.
  - foreseeing man's fall, plans Redemption, i. 101; the method of, in his scheme of mercy, 102; becomes the friend of the pious man, 227.
  - an example of universal beneficence, ii. 449, 450; the supreme object for the exercise of love, iii. 174, 175; helps those who help themselves, 353, 354; is the most proper and connatural object of our mind, iv. 477, 484, 485; is most intelligible; may be known more than any or all other things, 478 et seq.; that little or nothing can be known of, a mistake, 481; is the sun in the intelligible world, 482; is intelligible, and communicates intelligibility to all other things, 482; the incomprehensibility of, hinders not, but promotes his intelligibility, 487 et seq.; the fear of, should exclude the fear of man, 199—202; the love of, two-

fold, absolute and conditionate, 249; the intentions of, not to be interpreted by events depending on the contingency of human actions, 333 et seq.; dispenses truth, as men are disposed to receive it, 339 et seq.; withholds the discovery of truth, as men are indisposed to receive it, 343 et seq.; to mind, as the supreme object of things above, our grand obligation, 475—477; in what sense, the Saviour of all men, 273, 274; as he is in himself totally incomprehensible, 509 et seq.; the unity of, declared the oneness and manifoldness of things, v. 261, vii. 52; the unity of God discernible even in polytheism, v. 262, 263, vii. 53; the unity of, implied in the first article of the Creed, 51; belief in the unity of God the distinguishing mark of Christians, 52; the eternity and immutability of, a consequence of his necessary existence, v. 264; the readiness of, to forgive, the natural presupposition of mankind, vii. 373; sensuous representations of, prohibited in the second commandment and throughout Scripture, 446—448; the resting of (Gen. ii. 2), explained, v. 266; alters, for wise ends, the course of nature in behalf of rational creatures, 267, 268; the government of, has no complete issue here, 287; not the author of moral evil, 381, 382; in creating acts freely not necessarily, 384, 385; created the world by his will and word, 386; self-moved to create the world by his love and goodness, 387, 388; body ascribed to, by Mahomet, 422; notion and character of, taught by Christianity, 457—461; true knowledge of, perfective of the understanding, 461; men's notions of, determine their practice, *ib.*; the name of, peculiarly attributed to the Father, vi. 144, vii. 181; three-fold love of, to man, distinguished in Scripture, vi. 324; the government of, partly immediate, partly mediate, vii. 353, ix. 278.

God; the goodness of, everywhere apparent, ii. 292; conspicuous in the laws he has given to man, 293; an argument not sufficiently inculcated, iii. 490, 491; the constant theme of the Psalmist, 492; evinced by the frame of universal nature, 493—495; inferrible from the observation of Providence, 495—498; the constant burden of Scripture, 499—501; specially manifested towards those who love him, 501, 502; conspicuously discernible even in his severity,

502, 503; exceptions against, derived from his punishments, answered, 503—507; discernible in Adam's fall, 507—509; in the Deluge, 509—511; in the extermination of the Canaanites, 511, 512; in his judgments upon Israel, 512—516; in the destruction of Jerusalem, 517—519; practical considerations on, 522—525; discernible in the moral nature of man, v. 222—227.

God, the impartiality of; the uniform testimony of Scripture, iv. 242—246; is impartial, because he is wise, 246, 247; because he is righteous, just and holy, 247; because he is great, 248; because he is immensely good and benign, 248, 249; because as Maker, Father, Lord, Saviour of all, he has the same relations to all, 249—251; the impartiality of, inferred from the conditions required from all indifferently, 251—253; from the identity of means, aids and supports afforded alike to all, 253, 254; from the identical encouragements offered to all, 254—257; appears in his universal providence, 257, 258; is not infringed, because he has special friends, 258, 259; inferred from the universality of Christian privileges, 259—261; manifested in his subjecting all men to one tribunal, 261, 262; manifested in Redemption, 280—282; objections to, stated and answered, 262—267; practically considered, 267—272.

— called the Father, as the cause, preserver and governor of all things, v. 293, 294, vii. 98; so styled by heathens, v. 294, vii. 98; the Father specially of beings intellectual—angels and men, v. 295, 296, vii. 99, 100; the Father, in an especial manner, of mankind, v. 297, vii. 100; regarded as the Father of mankind by heathens, v. 298; the Father in a yet more special manner of good men, 298—300, vii. 101; delights to represent himself as the Father of men, v. 300, 301, vii. 102; signally represented as the Father in the Gospels, v. 301—304, vii. 102—105; the appellation of, used appositely, distinguishes the Father, v. 290, 291, vii. 97; called the Father, specially in reference to our Lord, 110—113; the paternal relation of God to man, the ground of many duties, v. 335, vii. 105; of honour and reverence towards God, v. 305, 306, vii. 105; of filial conformity to such a Fatherhood, v. 306—309; of high thoughts and aims to be entertained by those who are his sons, 309—311, vii. 108; of humility, v. 311,

vii. 106; of submission to providence, v. 312, vii. 107; of patience and cheerfulness in trouble, v. 313; of freedom from cares, 314; of confidence in prayer, 315; of regard to all God's creatures; specially all Christian brethren, 316—318, vii. 109, 110; endears himself to man by the name of Father, 482.

God; peculiarly designated as Almighty, v. 320; why so designated by this attribute only in the Creed, 353; Almighty equivalent to Jehovah Sabaoth, 320, vii. 115; import of this term, v. 325; termed Almighty, as possessed of supreme right and authority, 324—326, vii. 115—118; practical influences of this relation, v. 334—340; styled Almighty, because all-powerful, 327—330, vii. 119—121; styled Almighty, as actually exercising supreme dominion, v. 330, 331, vii. 121, 122; practical influences of these relations, v. 340—348; styled Almighty, as proprietary of all things, 331, vii. 122, 123; practical influence of this relation, v. 349; styled Almighty, as containing all things, 333, vii. 123; practical influences of this relation, 350—352; styled Almighty as sustaining all things, 334, vii. 123; practical influences of this relation, v. 352; the Almightyness of, practically considered, vii. 124.

— Maker of Heaven and Earth; a clause added at a later date to the Creed, v. 354, vii. 127; peculiarly distinctive of the true God, v. 355, vii. 128; practical influences of the belief of, as Maker of Heaven and Earth, v. 388—393, vii. 147—150.

Gods; in the language of philosophers equivalent to Angels, v. 263.

Godliness. See *Piety*.

Good men; the most candid and gentle, ii. 199; never exempt from error, 531; peculiarly subject to afflictions, iii. 96—98; liable to persecution, specially from the scurrilous tongue of the profane, iv. 209; form an elect people, 227; have ever been accused of singularity, 227 et seq.; the afflictions of, a scandal to heathens, v. 443; the afflictions of, a peculiar trial even to God's servants, 444; objections founded on the afflictions of, hard to be answered apart from a final judgment, 446; the afflictions of, have beneficial purposes and results, 447, 448; commonly compliant to the encroachments of power, viii. 410.

Good will; shews itself in good terms, ii. 95.

- Goodness; a noble and stately thing, i. 265; the true sphere of, is the world, iv. 154, 155; invisible, an irrational term, 155; cannot be disguised in the garb of evil, 157; the cause of, furthered by example, 171; neither is, nor can be, despised by bad men, 187.
- Gospel, the; objections to the partial extension of, stated and answered, iv. 332 et seqq.; does not present itself to man in a garb flattering his conceits or prepossessions, v. 63—65; the paternal relation of God to man, and man's filial relation to God specially revealed in, 301—304.
- Gossips, fiddling, condemned, ii. 219.
- Government; the right of the eminently wise, v. 324.
- Grace, divine, operative, apart from Revelation, among the nations, iv. 319 et seqq.; continued among men spite of the torrent of their pravity, 322 et seqq.; the limitation of, is selfishness, 363.
- Gratian, the Emperor, fostered the growth of Papal power, viii. 418.
- Gratian, the Decretum of: Papal aphorisms therein contained, implying the claim of absolute sovereignty, viii. 486—488; passages of, wherein Popes have declared their inability to constitute Bishops even in Italy, without Imperial licence, 530; contains Papal decrees encouraging Appeals to See of Rome, 576.
- Gratitude; of a fruitful and diffusive nature, i. 352; finds its proper organ in speech, 353; always accompanied with love and veneration of the benefactor, 359; the most deeply-rooted of all feelings, 397.
- Great, the; sometimes conceit themselves free from obligations binding on other men, iv. 252, 253; should not consider themselves different from other men, 269.
- Greek Church, not to be refused the title of Catholic and Christian, viii. 733.
- Greeks, the, inconsistent in regarding the Cross as foolishness, i. 115.
- Gregory Nazianzen, St; his exhortation to beneficence, i. 46; on the policy of mercifulness, 63; saying of, on pragmatism, ii. 242; his similitudes of Baptism, iv. 338; on the appellation, *The Word*, vi. 185; teaches, that God by a mere act of will could have redeemed man, 202; exhorts to likeness to Christ, 218; on the Trinity of Persons, 504; his character of St Peter, viii. 68; supposed Peter, and James, and John, preferred before the other Apostles, 129; was not allowed to remove from Bishopric of Sasima to that of Constantinople, 196; relates how Prelacies were got, 229; his famous wish there were no primacy in the Church, 300, 352; describes wherein true succession consists, 643.
- Gregory Nyssen, St; on the Nativity of our Lord, as the initiative of all his blessings, iv. 380; his sense of God's Almightiness, v. 324, vii. 123; on the Trinity of Persons, vi. 504.
- Gregory I., Pope, avowed the Emperor his lord, viii. 27, 251; denounced the title of Universal Bishop, *ib.*; styled St Peter the first member of the Church, 166; St Paul the head of the nations, 169; rebuked John Archbishop of Constantinople assuming the title General Father, 279; denounced the titles, Universal Bishop, Œcumenical Patriarch, 280, 282; taught that Christ is the one only Head of the Church, 283; impugned a visible headship of the Church, 284; asserted no superiority to other Bishops, 354, 355; rejected the Canons of First General Council of Constantinople, 393; virtually claimed patriarchal authority over the Western Church, 394; asserted that the Roman Church did not recognize the Canons of Second General Council, 467; admitted the validity of Ecclesiastical laws imperially enacted, 498; referred the question of the title Œcumenical Bishop to the Emperor Mauricius, 505; instance of his constituting a Bishop alleged by Romanists invalid, 522, 525; conduct of, in the Appeal of Hadrianus, Bishop of Thebes, considered, 599, 600; his arguments against an Universal Bishop at the same time arguments against Papal infallibility, 622; condemned the worship of Images, 623; declared against encroachment on the rights of others, 641; defines the Unity of the Church, 716.
- Gregory II., Pope, the first asserter of supreme Papal authority, viii. 25, 28; acknowledged, before his defection, the Emperor as head of all Christians, 28, 251; told the Emperor Leo Isaurus the West regarded St Peter as an earthly god, 25; fostered the growth of the Papacy by withdrawing the West from the East, 45.
- Gregory VII., Pope, his character, viii. 17; his Dictates (note), 17, 18; the great apostle of the doctrine of absolute Papal Supremacy,

17; his principles illustrated by examples, 17—19; branded by Church of Liege as the inventor of this schism and heresy, 20; also by Sigebert, *ib.*; disclaimed the authorship of this doctrine, 21; fortified himself by examples, 24, 28, 29; his subserviency to William the Conqueror, 44; a mighty furtherer of Papal Supremacy, 46; his Bull against the Emperor Henry II. an example of Papal usurpation, 92; called St Peter and St Paul Princes of the Apostles, 170; granted Naples and Sicily to Robert Guiscard, 421; his decree, absolving subjects from obedience to princes excommunicate, 660.

Gregory X., Pope, called the Pope the Spouse of the Church, viii. 280.

Grief, if acute cannot last; if long, endurable, iii. 275.

H.

Habits, evil; overcome by cultivating the opposite good habits, iii. 227.

Hades, used by the Jews before our Lord's time to designate the common place of souls, or more strictly the place of souls in misery, vii. 280.

Hadrianus, Bp of Thebes, his Appeal to Pope Gregory I. erroneously alleged by Romanists, viii. 599.

Happiness, the infallible accompaniment of piety, i. 221.

Head, a word of ambiguous meaning, viii. 412.

Heart, the; import of in Scripture, iii. 198; *Keeping the heart*, an expression capable of a threefold meaning, 199, 200; inspection of the, demands the utmost diligence, 202, 203; often urged in Scripture, 204; knowledge of the, possible though difficult, 205, 206; knowledge of the, not attainable by philosophy, 207; ignorance of the, the source of much evil, 208, 209; inspection of, a preservative against self-love, 211, 212; a help to patience and equanimity under trouble, 213; a fence against immoderate displeasure at the harsh opinions of men, 213, 214; guards us against the dangers of flattery, 214, 216; qualifies our opinion and moderates our censure of others, 216—218; conduces to wisdom and prudence in our undertakings, 218—221; renders us expedite in our resolutions and constant to them, 222, 223; disposes us to sobriety in joy or trouble, 224, 225; tends to our reformation, 225—229; serves to regulate the character of our devotions, 229—232; prevents and

stifes in the birth many vain sinful practices, 233, 234; conduces to the knowledge of human nature generally, 234; necessary for its right government, 235.

Heaven, includes not only the locality but the beings located there, v. 357, vii. 129; a threefold, taught by the Jews, v. 359; import of the term, in the expression, *He ascended into heaven*, vi. 392, 393; represented in Scripture under the figure of a royal court and its attendants, 393; inaccessible, according to the Fathers, till our Lord's ascension, 408.

Heaven, kingdom of; twofold meaning of this term in the New Testament, vii. 357—359, ix. 288—291.

Heavenly bodies; their order and constancy testify the majesty of God, v. 202, 203, vii. 36, 37.

Heavenly things; *τὰ ἄνω*, import of the term, iv. 472 et seqq., 493; ranked into various kinds, 474 et seqq.

Heaven and Earth; the creation of, commemorated by the institution of the Sabbath, v. 356; a Hebrew circumlocution for the universe, v. 356, vii. 128.

Hebrews xiii. 17; import of the term *οἱ ἰσχυροί* in this verse, iv. 2—5.

Hegesippus, called St James and St John the kinsmen of our Lord, viii. 128; characterizes the doctrine of the old heretics, 694.

Hell, the descent into; an article not found in the most ancient forms of the Creed, vii. 274; the descent into, has been the subject of many debates in the Church, *ib.*; the original inserters of this article probably ignorant of its meaning, 275; the interpretation of those who inserted the belief of the descent into, is not authoritative, 276; probable meaning of the first inserters of this belief, *ib.*; meaning of Hell in this connexion dependent on that of the Hebrew word *Sheol*, 277—281; most safely interpreted thus, that our Saviour really passed into the state of death, 281—283; objections to this interpretation considered, 283—285; inconvenience of interpreting the word *Hell*, in this connexion, as the place of departed spirits, 285—287; the interpretation of, that our Saviour's soul passed into the place of blessed spirits, substantially true, 287, 288; sundry interpretations of, refuted as unscriptural, 288—291.

Henry I. of England, his Laws against Appeals to the Pope, viii. 587.

- Henry II. of England, forced to oppose the Pope, viii. 338.
- Heraclitus, maintained that contradictory propositions may be consistent, v. 238.
- Heresy, is to be combated by all Christians, viii. 703; especially by Pastors, *ib.*
- Hermas, the Pastor, saying of, on the virtue of faith, viii. 694.
- Herod; an instance, cited by Chrysostom, of rash swearing, ii. 51.
- Herodotus, makes no mention of the Jewish nation, v. 428.
- Hesiod; traces in, of the tradition of the story of Eve, v. 250; calls love the first of the gods, 252; his saying, that night begat day probably derived from tradition that night preceded day, 255.
- Hierocles; on love as the spring of imitation, ii. 543.
- Hilarius, Pope, cites a Law imposing obedience to decrees of the See of Rome, viii. 418.
- Hilarius St, cited to prove the profession of faith at Baptism was called *Symbolum*, vii. 6; considered St Peter the first believer, viii. 74; attributed St Peter's pre-eminence to his confession, 77; called the Council of Antioch a Synod of saints congregated, 353; anathematized Pope Liberius, 615.
- Hippocrates; the author of the aphorism, *Life is short and art is long*, iii. 292.
- History, sacred and civil, is primarily the record of good men's endeavours for the public good, i. 389; the register of the evils incident to men, iii. 88; the study of, productive of great pleasure and profit, 446.
- Hobbes; his testimony to the evidence of design in the phenomena of generation and nutrition, v. 192, vii. 35.
- Homer, on the folly of contending against God, v. 343.
- Honesty, the best policy, ii. 138, 139.
- Honorius, Pope, an instance of a Pope condemned for heresy, viii. 653.
- Honour; the portion of the pious man, i. 187; from worldly wealth, delusive, 193; the most valued of the objects of human desire, 235; the mainspring of action, public and private, *ib.*; to be esteemed for its convenience and utility in life, 237; the appetite of, innate, 238; loved most by those who profess to decline it, 239; implanted in man's nature by God, 241; the love of, good for society, 241 (note); the love of, implies regard to men, and sober opinion of ourselves, 243; considered worthy of desire by gravest philosophers, *ib.*; next to Religion, raises man nearest to Heaven, 244; man of, next best man to the man of conscience, 245: the sober pursuit of, commended in Scripture, *ib.*; value of, variously attested by Scripture, 246—248; sanctified and enhanced, when it proceeds from God, 249; loss of, more dreaded than loss of life, ii. 411; of the greatest depends on the estimation of the least, 439; must be nourished by worthy actions, iii. 384.
- Honouring God; a duty with two main ingredients, as it were soul and body, i. 250—253; is evinced by obedience to his will, 253; by the performance of duties directly referring to God, 255; by reverence to his Name, Word, Holy Places, *ib.*; by due observance of his ministers, civil and ecclesiastical, 256; by works of piety and mercy, *ib.*; by penitential acts, *ib.*; by suffering in God's cause, *ib.*; by the improvement of the talents and opportunities committed to us by God, 256; incumbent pre-eminently on men in authority, 257—261; enjoined for our good, 261; is the proper ultimate use of reason, *ib.*; is a pleasing duty, *ib.*; disposes us to imitate God, *ib.*; the condition of obtaining honour, 264; an ennobling employment, *ib.*; by God's special interposition confers honour on man, 265; perpetuates the memory of man, 266; obtains an eternal reward, 268.
- Hope, lies at the bottom of the worst condition, iii. 70; appropriates the general promises of God, 171; in proportion to the worthiness of its object, comfortable, 171—172; ever attends industry, 375; the incentive, the support, the condiment of all honest labour, *ib.*
- Hope and fear; main-springs of human action, vi. 431.
- Hosius, Bishop of Corduba, President of the Council of Sardica, viii. 449.
- Humility; the joys of, iii. 184; a necessary agent in begetting faith, v. 65—68; a natural consequent of faith, 96.
- Humours, the, of men, should never be thwarted in a meddlesome manner, ii. 216.
- Hypocrite; better to be called a, by men, for doing our duty, than to be treated as a, by God, for neglecting it, iv. 212.
- Hypocrisy; to expose, inflicts a wound on virtue, ii. 163; the two hypocrisies compared—the hypocrisy of pretending conscience,

which we have not—of denying conscience, which we have, iv. 213, 214; the imputation of, may be suppressed without deserting goodness, 214, 215.

I.

Idleness; the mother and nurse of discontent, iii. 118; incapable of attaining the noble acquirement of wisdom, 361; affecting ease and quiet, loses both, 370; discovers imaginary difficulties and dangers, 372; the most irksome thing in the world, 375; is the very entombment of a man, 376; argues a mean and degenerate mind, 379; is the nursery of sins, 380; and busybodyism associates, 382; the root and source of all man's miseries and wants, 392; and pragmatism, the two pests of life, 411.

Idolatry; the abolition of, a triumph of the predicted Kingdom of the Messiah, and of the actual Kingdom of Christ, vi. 27; interdicted by the 2nd commandment, vii. 443; a natural growth of man's infirmities and propensities, 443, 444; degrades the notion and worship of God, 445; sensuous representations of God forbid in Scripture, 446—448; the prohibition of, confirmed in the New Testament, 448; propensities to, still powerful in men's hearts, 449; the worship of images declared to be, by ancient Church, 449—451; countenanced in Church of Rome by the worship of angels and saints, 452—454.

Ignatius St; frequently in his epistles calls God the Father, τὸ θεῖον, vi. 501; makes no mention of Papal Supremacy, viii. 256, 257; his sentiments on the dignity of the Episcopal Office, 606; asserts that, without the orders, Bishop, Priest, and Deacon, there is no Church, 685.

Images, worship of, encouraged by Church of Rome to foster slavish credulity, viii. 322; decreed by Council of Trent, 656.

Incarnation, the; necessary to the fulfilment of God's purpose of salvation, i. 105; establishes the universality of Redemption, iv. 284, 285; the initiative of all Christ's works, 377; the greatest and strangest of all the passions of our Lord, 378; import of the expression, *The word became flesh*, vi. 188, 189; the manner of, directly inexplicable, 194, 195, 226, 227; modes in which it was not effected, 195, 196, 228, 229, vii. 200; in the incarnation, God and man united unconfusedly, ἀσυνχύτως, vi.

196, 227, vii. 198; without transmutation, ἀτρέπτως, vi. 197, 227, vii. 199; indivisibly, ἀδιαπρέτως, vi. 198, 228, vii. 199; inseparably, ἀχωρίστως, vi. 198, 228, vii. 199; illustrated by the union of soul and body in the one man, vi. 198—200, 229, vii. 200; reasons assignable for the congruity of this mode of salvation, vi. 200—213, 230—235, vii. 201—204; practically considered, vi. 213—221, 235—241, vii. 204, 205. See also *Jesus Christ*.

Inclinations, natural; never wholly to be eradicated, iii. 226.

Incredulity; sometimes the worst kind of folly, v. 279; comparison of credulity and, 280.

Independents; their notions of Church discipline not favoured by the denial of an external unity of the Church, viii. 747, 748.

Indignation; must be expressed with caution, ii. 79.

Indulgences; devised to exalt the Pope, viii. 427.

Industry; the surest road to success, i. 278; defined, iii. 345; of the mind as well as of the body, *ib.*; befits the constitution of man, 346; perfects our nature, 347, 348; divinely appointed to be man's portion, 348; the necessity of, enhanced by man's transgression and fall, 349; required by the constitution of the world and our circumstances, 349—352; has annexed to it the fairest fruits and rewards, 352 et seqq.; all good things, though God's gifts, are yet effects of, 353—355; commonly achieves success, 355; the condition of acquiring wealth, 356; by, honour is purchased and preserved, 357; secures respect, 358; has wisdom for its prize, 359; without, knowledge impossible, 362; is the mother, nurse, guardian of all virtues, 362—367; eternal blessedness the result and reward of, 367; is productive of ease and preventive of trouble, 369; facilitates the prosecution of business, 371; sweetens all our enjoyments, 373; delights in the children of its endeavours, *ib.*; the exercise of, gives infinite satisfaction, 374; lays up a comfortable deposit of pleasant memories, 376; argues a generous mind, 377; the fence of innocence and virtue, 379; prevents vain curiosity, 381; needful for the rich, 383; for the great, *ib.*; for the poor, 384; peculiarly befitting the Prince, 385; men of rank, 386; wisdom is the head, honesty the heart,

- industry the right-hand of every vocation, 387; the parent of civilization, science, art, 388, 389; commended to us by the example of all nature, 389; by the example of the best men, 391; by the great example of our Lord, *ib.*; summary of the virtues of, 394—396; spurious kinds of, specified and condemned, 397—401; mischievous, instanced in the devil, 398; the best men the most given to, 391; the proper object of, is the work of our calling, 401; essential to the fulfilment of our Christian calling, 402 et seqq.; of our particular calling, 414 et seqq.; in a high degree becoming gentlemen, 419 et seqq.; peculiarly binding on scholars, 431 et seqq.
- Infallibility, pretence of, the greatest tyranny ever invented, viii. 318; enslaves mankind, 321; the mother of incorrigibility, 324.
- Infamy, for righteousness' sake is glorious, iv. 208.
- Infidelity; sinfulness of, as witnessed by Scripture, v. 7, 8; the aggravation of, 9, 10; proceeds from negligence and worldly pre-occupation, 11; from sloth, 12; from the moral stupor of our faculties, 12, 13; from a corrupt judgment, 13, 14; from a perverse will, 14, 15; from hardness of heart, 15, 16; from readiness to take offence at the word, 16; from the want of a love of truth, 17; from pride, 17—22; from pusillanimity, 22, 23; from an untamable will, 23; from blind prejudiced zeal, *ib.*; from the indulgence of any sinful passion 24—30; condemned by the principles of its patrons, 30, 31; the pravity of, exhibited in its consequences, 31—35; widely prevalent among nominal Christians, 33; ascribed in Scripture to defect of will, 76.
- Infidels; their noxious principles, v. 30, 31.
- Ingratitude; basest when coming from pride, i. 351: towards God especially execrable, 398; towards God, its aggravations, 400.
- Iniquity; the ways of, perplexed and uncertain, i. 271.
- Innocence; a negative virtue, of general nature and vast comprehension, iv. 150.
- Innocent, the; rather the nocent should escape than the innocent suffer, ii. 178.
- Innocent I., Pope; his alleged excommunication of the Emperor Arcadius for his proceedings against Chrysostom open to doubt, viii. 29; considered the ordination of a Bishop, in place of another still living, as unheard of in the Church, 201; his conduct in Chrysostom's Appeal displays no sovereign authority, 268; subordinated Presbyters to Bishops, 296; appealed to the Emperor to summon a Council to restore Chrysostom, 439; checked by the Clergy of Constantinople for interference, 527; and his successors to Pope Gelasius I. taught the necessity of infant communion, 623.
- Innocent II., Pope, gave the title of King to Roger, viii. 421.
- Innocent III., Pope; asserted that the Pontifical exceeds the Regale, as the sun does the moon, viii. 15; his character by Matthew of Paris, *ib.*; refused to allow the privileges of the Apostolic See to be submitted to judgment, 43; finds the Papal power in Gen. i. 240; and Lateran Council first synodically defined the doctrine of Papal Supremacy, 246, 252.
- Innocent IV., Pope; passed sentence of deprivation in the General Council of Lyons against the Emperor Frederic II.; called Kings the Pope's slaves, viii. 624; imposed a tax on the clergy in the General Council of Lyons, 635.
- Innocent X., Pope; admitted his ignorance of Theology, viii. 626; derived the truth of Papal decrees from Divine inspiration, *ib.*
- Inquisitiveness, condemned, ii. 219.
- Integrity, partial, is gross nonsense, iv. 143.
- Intellectual being, every; has three constituents, will, understanding, efficacy, vi. 501.
- Intemperance; an hindrance to the reception of the Gospel, v. 27.
- Internationality; an indication of the being and providence of God, v. 234.
- Invention; the creations of, please men more than their children, iii. 444.
- Irenæus, St; on the miracles of our Lord, vi. 84; testifies to the presence of miraculous power in the Church, 89; saying of, that Scripture would not apply the epithet God to any but God, 125; on the appellation, *The Word*, 187; omits mention of the article, Holy Catholic Church, in the Rules of Faith, extant in his works, vii. 344; presses the argument of the consent of all Churches, 346; refers the institution of the Sabbath to Moses, 464; on Episcopal succession, viii. 182; asserts that the Church of Rome was founded by St Peter and St Paul, 198; appealed to the Church of Rome, not as possessing judicial powers, but only as the credible retailer of tradition, 271—273; ex-

plains the causes of the great resort of Churches to the Church of Rome, 364; his sentiments on the unity of the Church, 693. Isaiah liii. expounded of the Messias by some Targumists, iv. 424, vi. 49. Isidorus Hispalensis ascribed equality of power to all the Apostles, viii. 131. Isidorus Pelusiota, his sentiments on the Bishop's office, viii. 614. Isocrates, denounced oaths, ii. 56.

J.

James iii. 2; import of, i. 526.

— v. 12; interdicts not the use of oaths proper, but profane swearing, ii. 36.

James, St; supremacy of power might be claimed for St James and St John on the same ground as it is for St Peter, viii. 127—130.

James the Less, St; president of the first Council, viii. 103; titles given to, by the Fathers, 167; claims of, to be regarded as president over the Apostles and Apostolic men, 171, 172; denied to be an Apostle by many authorities ancient and modern, 211, 212; one of the seventy disciples according to some authorities, *ib.*; was Joseph's son by another wife, according to Epiphanius, *ib.*; not regarded as an Apostle by the Greek Church, 211; why called the Bishop of Bishops, the Prince of Bishops, 214; was Bishop of Jerusalem more unquestionably than St Peter was Bishop of Rome, 222.

Jephthah; an instance of rash swearing, ii. 52.

Jericho; the siege of, more remarkable than the sieges of Numantia and Saguntum, ii. 521.

Jerome, St; on the evils of false praise, iii. 216; saying of, regarding God's omnipresence, v. 33; his timid admission of the word *hypostasis*, vi. 508; called St Peter and St Andrew *Principes Apostolorum*, viii. 75; supposed age the cause of Peter's pre-eminence, *ib.*; views of, on the Episcopal office, 89; considered the Church founded on all the Apostles collectively, 94, 131; followed Origen's view of St Paul's reproof of St Peter, 123; asserts the equality of all Bishops, 132; styles the Apostles foundations, 139; calls Christ (Matt. xvi. 18) the Rock, 140; maintains that the Church is founded not on St Peter only, but on all the Apostles, *ib.*; that all the Apostles received the keys, 146; his views

of the Apostolic office, 152; compares St Peter and St John, 160; calls Bishops successors of the Apostles, 183; on the equality of Bishops, 286, 287, 351; on the dignity of Bishops, 297; implies that Councils were convoked by the Emperor, 430; that Councils were greater than Popes, 628; his severe reproof of John, Bishop of Jerusalem, 651.

Jerusalem; the destruction of, illustrates the goodness of God in his severity, iii. 517—519; the metropolis of the Christian faith, viii. 213; the mother of all Churches, 222, 721; Bishops of, exercised no authority beyond their own precincts, 222; Bishop of, subject to Bishop of Cæsarea, *ib.*, 369, 373; reasonable claim of Bishop of Jerusalem to the spiritual monarchy of St Peter, 226.

Jesting; on sacred subjects, an intolerably vain and wicked practice, ii. 17—19; prohibited if vexatious to our neighbour, 19—23; especially detestable when it abuses piety and virtue, 23; inordinately criminal, when turned against persons eminent in dignity and worth, 24; reputation sought from, irrational, 25; practice of, does not argue ability, or wit, *ib.*; obscene, utterly to be reprobated, 26; unseasonable, to be avoided, 27; excessive admiration of, reprehensible, 29; vain glory in, especially blameable, 32; never to be pursued to the prejudice of Christian sobriety of mind, 33.

Jesus Christ; the name Jesus; accords with the work of the Messias, v. 490; borne by others before our Lord, *ib.*, vii. 191; signally prefigured by Joshua, v. 490—492; that Jesus is the Christ the peculiar and distinctive doctrine of our faith, 492; significance of the name Jesus, vii. 151; in what respects our Saviour, 153—158; import of the name Christ, v. 494, 497, vii. 159; the Christ and the Son of God synonymous expressions in the New Testament, vi. 111; the conqueror on the cross, of sin, the world, and the devil, i. 134; the example of unconstrained philanthropy, ii. 447—449; his government of the Church partly immediate, partly mediate, vii. 354.

— had a natural human will, ii. 550; in nature was most perfect, his complexion delicate, his temper exquisitely sound and pure, 551; the life of, one continual exercise of thwarting the human will, and closing with divine pleasure, 552—553;

the truest and greatest gentleman that ever was, iii. 430; in what sense typified by Adam, iv. 282, 283; compared by the Fathers to the sun, 336; and to a physician, 337; by nation a Jew, by nature a man, 375.

Jesus Christ, doing all in the name of; implies that our actions proceed from love to him, ii. 469, 470; that all our actions have a formal reference to him, 470, 471; imports acting according to his command, 471—474; the direct imitation of his example, 474, 475; that we rely on his grace and aid, 475—482; that we ground the acceptance of our services on his merits, 482—485; that our actions be sanctified by the invocation of his name, 485—490; that he be continually present to our minds, 491—494.

— union with, not a physical but a moral inherence, ii. 524; the imitation of, binding on all Christians, 525, 526; the imitation of, the fitting expression of our relations to him, 526; the imitation of, requisite to demonstrate the sincerity of our faith and love to him, 527; the imitation of, rational, as he is the mirror of all goodness, *ib.*; because in his practice, doctrine and laws are signally exemplified, 528.

— the example of, the alone sure infallible rule of practice, ii. 530; reasons of its absolute perfection and peculiar excellency, he being the divinely ordained guide and master of life to all, 534—538; accommodated to universal imitation, 538—541; the imposing character of its obligations, 541 et seqq.

— the sufferings of, caused by the appropriation of the sins of mankind, i. 121, 122; aggravated by the pureness of his constitution, 123; produced by the perception of the heinousness of sin, 124; inspire grateful love of God, 128; produce faith and hope in God, 131; remove doubts of the goodness of God, 132; rebuke the pride of man, 136; demonstrate God's high estimate of man's nature, 137; beget in us detestation of sin, 138; lead to penitence, 139; display the heinousness of sin, 140; deter from wilful disobedience, *ib.*; enforce mightily the love of our brethren, 141—143; breed in us disregard of the world, 143—145; render us submissive in tribulation to God's will, 146; endured, to bear the burden of all the sins ever committed by mankind, ii. 555; countervailed the eternal tor-

ments due to us, 557; his mind and meaning in the prayer, *Father, if thou wilt, let this cup pass from me*, 557, 558; suffered the pains man deserved, iv. 307; appeased by suffering and death God's wrath against sin, 360; suffered in his crucifixion as our substitute, vi. 268, vii. 222; in his crucifixion became a curse for us, vi. 272—274, vii. 233—235; the peculiarities of his sufferings on the cross, vi. 276—279; sufferings of, reason for their special mention in the creed, vii. 217—219; suffered under Pontius Pilate; reasons assignable for the addition under Pontius Pilate, 226—231.

— the death of, in appearance criminal, i. 106; four reasons, why his death was outwardly criminal, 108—115; bitter and painful, to evince the vastness of his love, 116; to demonstrate the heinousness of our deserts, *ib.* vi. 271, 272, vii. 232; ignominious, 116—119; its publicity advantageous, 125, vi. 280, 281, vii. 235; its ignominy reveals the nature of his kingdom, 126, vi. 281, 282; tests the disposition of men, i. 126; manifests the special providence of God in the propagation of the Gospel, 127, vi. 282, 283; the true solace of all grief and pain, iii. 275; crucified, a doctrine repugnant to Jews and Gentiles, vi. 262; purposes subserved by his crucifixion, 264—271, vii. 221—226; symbolical meanings of his crucifixion, vi. 283—286, vii. 236—240; correspondency of his death and sufferings with the types and prophecies of the Old Testament, vi. 287—289, vii. 240—242; his crucifixion, practically considered, vi. 289—305, vii. 242—250; truly and properly the death common to all men, vi. 307—311, 251—255; magnified as the result of God's eternal decree, 312, vii. 256; the result of a covenant between God the Father and God the Son, vi. 313, vii. 256, 257; magnified as foreshadowed in the types of the Old Law, vi. 314—317, vii. 257—260; prophetically foretold, vi. 317, 318, vii. 260, 261; the result of God's directive providence, vi. 318, 319, vii. 261, 262; enhanced by the dignity of His Person, vi. 320, 321, vii. 262, 263; the act of the joint wills of God the Father and the Son, vi. 321, vii. 263; impulsive causes of, vi. 322—326, vii. 264, 265; designed to illustrate God's glory, vi. 327, vii. 266; to dignify and exalt our Lord, vi. 328, vii. 266; to purchase man's salvation, 266—268; appeased

- the wrath of God, vi. 329; purchased the remission of our sins, 330; a reparation of the injured honour of God, 331; the ratification of the New Testament, 332; the reconciliation of all things in Heaven and Earth, *ib.*; abolishes the fear of death, 332; the constraining motive of obedience, *ib.*; the attestation of Divine Truth, 333; practically considered, 333—337, vii. 268, 269.
- Jesus Christ, the burial of; demonstrates the reality of his death, vii. 270; typified in Scripture, 271; signified in the mystical sepulture of baptism, 272; commends the reverent interment of our brethren, 273.
- the Saviour of all men without limitation, the testimony of Scripture, iv. 276—280; has rendered all men *salvabiles* and *salvandos*, 302; the Saviour of all men; as he has changed the mind of God to man, making it favourable to man, 305, 306; as satisfying Divine justice, 306—310; as ratifying a covenant available for universal salvation, 310—314; as acquiring for them the power to fulfil the conditions of the covenant, 314 *et seq.*; as the conductor into and through the way of salvation, 328—330; as discovering and demonstrating the way and means of salvation, 330—332; as the great Exemplar, 350—353; as the conqueror of all man's enemies,—the Devil, 354—355; the world, 355—357; the flesh, 357, 358; our sins, 359; the Law, 361; Death, 362; Hell, *ib.*
- conceived by the Holy Ghost; the manner of this conception in the Virgin's womb, negatively described by the Fathers, vi. 244, vii. 206; reasons of its necessity, vi. 245—248, vii. 207—209; analogy between his conception and our regeneration, vi. 248, vii. 209; born of a woman, import of this doctrine, vi. 251—253, vii. 211—212; born of a Virgin, congruity of this circumstance, vi. 253, 254, vii. 212, 213.
- the nativity of; a just occasion of joy, iv. 377—380; imports the completion of many ancient promises and predictions, 381—383; united the old and new world, 383—388; the evidence and earnest of God's great love to mankind, 388, 389; implies the most perfect reconciliation between God and man, 389—392; infers the glorification of our nature, 392—394; involves all causes of joy and exultation, 395—401; the birthday of the world, 400.
- Jesus Christ, proved to be the Messiah from the circumstance of the time of his coming, v. 506—508; from the race and family whence he sprang, 508—510; from the place of his birth, 510; from the supernatural character of his birth, 511—513; from the external meanness of his coming, 514; from the correspondence of his character and mission, with the predicted character and mission of the Messiah, 516—522; the Religion instituted by, corresponds with that to be instituted by the Messiah, vi. 3—7; correspondency of the joyful purport of his message with that to be delivered by the Messiah, 9—10; correspondency of his covenant with that of the Messiah, 12; the kingdom of, harmonizes, in nature and extent, with that of the Messiah, 19—22; the consequences and successes of his kingdom accord with those predicted of the Messiah's, 22—29; parallelism of his sufferings with those predicted of the Messiah, 44—51; divinely attested to be the Messiah by the prophecies of the Old Testament, 71; by the mission of John the Baptist, 72; by heavenly apparitions, 73; by audible voices from the heavenly glory, 74; by his holy and wonderful miracles, 75—86; by his resurrection from the dead, 86, 87; by the power he imparted to the Church of working miracles, 87—90; by the outpouring of the Holy Ghost, 91—93; by the successful propagation of the Gospel, 94—100.
- became Prophet, Priest, and King, by his inunction, vi. 100, vii. 164; in what sense a Prophet, vi. 101—103, vii. 164, 165; in what sense a King, vi. 103—106, vii. 166—168; in what sense a Priest, vi. 106—108, vii. 168, 169.
- the Son of God, in a peculiar and absolute sense, vi. 110—112, vii. 170; called the Son of God, in reference to his generation by the Holy Spirit in the Virgin's womb, vi. 113, vii. 170; because of his Resurrection, vi. 113, 114, vii. 172; because he is heir of all things, in Heaven and Earth, vi. 115.
- the only-begotten Son of God; this title implies a supreme and exclusive relation to God, vi. 116, vii. 173; his eternal generation, vi. 133, 134, vii. 177; his pre-existence taught in Scripture, vi. 118, 119, vii. 174; by him and for him the world was made, vi. 119, 120, vii. 174; existed from

- all eternity, *The Beginning*, vi. 120—122, vii. 175; truly and absolutely God, vi. 123—132, 139—192, vii. 175—176; practical influences of belief in him, as the only-begotten Son of God, vi. 135—142, vii. 178—181.
- Jesus Christ, the name Lord, in the New Testament, peculiarly ascribed to, vi. 144, 145, vii. 181; senses in which he is called our Lord, vi. 146—148, vii. 182; our Lord, because truly God, vi. 148—150, vii. 182; our Lord, in virtue of the authority conferred on him as man, vi. 151—154, vii. 183; our Lord, as he is God-man, vi. 154, vii. 184; as he is our Saviour, vi. 154; as he is the Christ, 154, 155; our Lord, because we are his purchased possession, 157—161, vii. 184—186; as our continual benefactor, vi. 162, vii. 186, 187; as he is our elected Lord, vi. 163, 164, vii. 188; the Lordship of, practically considered, vi. 165—180, vii. 189—193.
- the Word, vi. 182, 183; in what senses called the Word, 184—187; though God, truly and properly man, 192, 193, 223—225. See *Incarnation*.
- the resurrection of; attested as a fact beyond any fact in the world's history, vi. 369, vii. 88—90, 299; needful to illustrate the veracity of God, vi. 372; necessary to the accomplishment of our Lord's mission, *ib.*; needed to corroborate our faith in his doctrines, 374; manifests the glory of his Person, 374, 375; the compensation of his death and passion, 376, vii. 292—294; the assurance of the efficacy of his work for us, vi. 377—380, vii. 295, 296; the palpable proof of man's immortality, vi. 380, vii. 297; exemplifies the mode and type of man's resurrection and restoration, vi. 381, 382, vii. 298; by His resurrection acquired dominion over mankind, vi. 382, 383; *Christ is risen*, the ordinary salutation of the early Christians, 383; practically considered, 383—389; rose again *the third day*, reasons for the addition, third day, in the creed, vii. 302, 303.
- ascended into heaven, import of this belief, vi. 391, 393, vii. 304; his session at God's right hand, import of the expression, vi. 393—396, vii. 305, 306; represented in Scripture sometimes as sitting, sometimes as standing at God's right hand, vi. 395; the ascension of, a fact seen and testified by the Apostles, 397; typified in various

persons under the Old Testament, 398, 399; specially by the high priest, 399; the subject of ancient prophecies, 400, 401; ascended to become our King and Governor, 402—404, vii. 308; to exercise his priestly functions in our behalf, vi. 404—406, vii. 307; to be our prophet, vi. 406, vii. 309; to prepare places for his servants, vi. 407, vii. 309; in his ascension, virtually translated all good Christians, vi. 410; in his ascension, God declares his special regard to his obedience, 413, vii. 310; the ascension of, duly considered, guards against the errors of Eutychians, Ubiquitarians, Consubstantialists, Transubstantialists, vi. 413—415; practically considered, 416—422; vii. 310—312.

Jesus Christ, invested as Son of man, with power to judge, vi. 465, 466, vii. 320; constituted the judge of quick and dead, because the judged may see the judge, vi. 466, vii. 321, 322; because as king he must also judge, vi. 467; because alone worthy to execute judgment, 468; because he alone has capacities for this universal judicature, 468, 469; his designation to judge, illustrates God's goodness and righteousness, 469, 470; vii. 320, 321; justness of his appointment to judge, vi. 471; his appointment to judge, consolatory to Christians, 471—473; the manner of his coming to judge, 473, 474; vii. 323, 324.

Jews, the; notable for ingratitude, i. 343; prejudiced their religion by their contempt of others, ii. 444; their accusations against God respecting their nation, unreasonable, iii. 454—456 (note); their judgments illustrate God's goodness in his severity, 512—516; as a nation hidden from the world till the Macedonian and Roman conquests, v. 428; incapable of a higher revelation than Judaism, 439—442; objects of dislike and contempt to the rest of mankind, 448; the state of, since Christ, a proof that Judaism was not of perpetual obligation, 454; singular opinion of, that a prophet must be a rich man, iv. 408, vi. 33; believed in the mystical meaning of Scripture, iv. 416, vi. 42; their demands for a sign from our Lord not altogether unreasonable, 55; a craving for signs, a distinctive feature of, 57; contemptuously called our Lord *Talui*, *him that was hanged*, vii. 219; the history of, testifies that obedience to God's law is impossible without the be-

- lief of future rewards and punishments, vi. 438—440; detested the worshipping of images, vii. 448; saying of, on the value of the Sabbath, 476.
- Jewish belief; state of, at Christ's coming, iv. 385, 386.
- Jewish Church; analogies of, with the Christian, iv. 9.
- Jewish Law; inculcated a narrow view of the love of our neighbour, ii. 297—298.
- John v. 17; meaning of, explained, v. 266—268.
- John xxi. 16, 17; *Feed my sheep*: primacy of St Peter founded by Romanists on this text, viii. 150; no privilege peculiar to St Peter inferrible from these words, *ib.*; signify nothing to their purpose, without the gloss, *Do thou alone feed all my sheep, ib.*; no new power instituted by these words, *ib.*; these words collate not to power, but admonish to duty, 151; a duty common to all the Apostles, *ib.*; applicable to all Bishops, and pastors, 153—156; the sheep not the Apostles, but believers generally 156; however the word *Feed* be understood, the Apostles not the objects of power conveyed by it, *ib.*; to feed all Christ's sheep an impossibility to St Peter, 159; Romanist evasion, the sheep vicariously fed by St Peter, *ib.*; the Fathers commenting on these words never mention the Pope, 275.
- John, St, commences the history of our Lord with his eternal generation, vi. 181.
- John, St, the Baptist; the mission of, a divine attestation of the Messiahship of Jesus, vi. 72.
- John I., Pope, saying of, implying the duty of separation from an erring pastor, viii. 650.
- John VII., Pope, recognized the Trullane Canons, viii. 473.
- John VIII. (or IX.), Pope, claimed the obedience of princes, viii. 23; maintained the subordination of the temporal to the spiritual power, 660.
- John XXII., Pope, decree of, on the admission of Papal Legates, viii. 611.
- Josephites; a sect denying the miraculous conception by the Holy Ghost, vi. 243, vii. 206.
- Josephus; records the goodness and authority of John the Baptist, vi. 72; uses the word *Hades* to designate the place of souls in common, vii. 280; on the institution of the Sabbath, 476; on the blessings attendant on the observance of the Sabbath, *ib.*
- Joy; though enjoined by God, seldom found among men, iii. 155, 156; in a confused manner the pursuit of all men, 156, 157; the product of Religion, 158, 159; one of the prime fruits of the Spirit of God, 159; sources of christian, 160—162; kinds of, inconsistent with christian life, 163, 164; christian, described, 164; and piety indissoluble, 163—165; every act of faith a clear spring of, 166; produced by the glorious truths of faith, 166—169; infused into us by trust in God's good providence, 169, 170; results from the exercise of christian hope, 171, 172; inspired by the grateful resentment of God's goodness, 172, 173 (note); produced by the exercise of love to God, 174—176; waits on every act of charity, 177, 178; the natural accompaniment of all devotional intercourse with God, 179—181; the fruit of godly obedience, 182, 183; the joy of meekness, 183; of contentment, 184; of humility, *ib.*; of temperance, 185; of justice, *ib.*; of charity, 186; possible in adversities and afflictions, 186—189; apparently, but not really, inconsistent with contrition for sin, 190, 191; and contrition compatible, 191—194; of spiritual well-being incomparable, 225.
- Judaism, not a perfect ultimate revelation, v. 427, vii. 68; defective as a revelation, because not universal, v. 427—434, vii. 68, 69; a partial revelation of God's mind, v. 434—443, vii. 70; a temporal dispensation, and therefore not of perpetual obligation, v. 449—454, vii. 74—76; recompences of, temporal only, v. 437, vii. 69; taught the immortality of the soul less clearly than Gentile Theology, v. 437, vii. 71; the imperfection of, is not derogatory to the wisdom of God, v. 438, vii. 71; an accommodation to the capacities of the Jews, v. 439—442, vii. 71; supplemented by the teaching of the Prophets, v. 443, vii. 73; incapacity of, to better men's minds, proved by Jewish history, v. 444—448; genuine, now an impossibility, 454; had no promise of absolute remission of sins, vii. 375.
- Judas Iscariot; our Lord's language to, on the occasion of his treason, exemplifies his transcendent patience, iii. 147.
- Judge; the language of a, towards a criminal,

must not exceed the bounds of truth and humanity, ii. 80; no profession so invaded as that of a, 168; the judgment of a, the judgment of God himself, 170; qualification for the office of a, 173—188; should be counsel to the defendant, so far as truth allows, 188.

Judge not (Matt. vii. 1), the injunction; prohibits not the exercise of proper judicial functions, ii. 170; excludes not the judgment passed by superiors on inferiors, 171; not incompatible with brotherly correction, *ib.*; debars not all manner of observation on our neighbour's actions, 171, 172; does not oblige us to repose indiscriminate confidence in men, 172.

Judgment, rash; innate principles leading men to, ii. 167; usurps the office of judge, 173, 174; offends against the condition of impartiality in the judge, 174, 175; offends against the condition of careful examination in those exercising judicial functions, 175—177; passes sentence, without undoubted evidence, 177—179; presumes to judge what falls under no cognizance—the heart and motives, 179; of our neighbour's state before God, not allowable, 180, 181; condemns without citation and trial, 181—183; accuses without positive law, 183—185; the sin of those who judge on matters beyond their sphere, 185; seeks, not shuns occasions of censure, 186; unbecoming those who are themselves guilty, 186, 187; an offence against the candour requisite in a judge, 188; impious, as invading God's office, 189; appropriates God's legislative power, 190; the reverse of God's judgment of our brethren, 191; unjust, 191, 192; uncharitable, 192, 193; vain and foolish, 193, 194; leads to requital in the same kind, 195; aggravates our own guilt, 196; implies forgetfulness of our own obnoxiousness to judgment, 197; argues a vulturous nature, 199.

Judgment, future; the doctrine of, peculiar to Christianity, vii. 316—318; the belief of, can alone incite to duty and restrain from sin, v. 87—90, vi. 430—436, vii. 313—315; grounds on which Solomon inferred the necessity of, vi. 424—426; belief of, needful for the well-being of society, 436; for the support and defence of religion, 437—441; alone explains the afflictions of the good, the impunity of the bad, 441—449, vii.

315, 316; solves many mysteries in human life, vi. 449—453; common to all religions, 457; reasonableness of, inferrible from the nature of man's life, 427; from the necessary relation of merits and rewards, *ib.*; from the accountableness of man to God, *ib.*; from the natural relations of men to each other, 428; from the nature of human actions, *ib.*; from the insufficiency of human justice to reach the powerful, 429; from the dictates of conscience, 429, 430; its time, nature, process, result, distinctly declared in Scripture, 457—463; the absolute right of, inseparably belongs to God, 463, vii. 319; the direct act of, impossible to God's nature and man's, vi. 464; committed to our Lord as Son of Man, 465, vii. 319, 320.

Judgment of quick and dead; import of this expression, vi. 475, 476, vii. 324—326; practically considered, produces watchfulness, vi. 478—480, vii. 328; simplicity and sincerity, vi. 480, 481, vii. 328; sobriety of thought and action, vi. 481—483; the improvement of our talents, 483—485; strict justice in all our dealings, 485, 486; charity in giving, forgiving and censuring, vi. 486—490, vii. 327; practically considered, vi. 490—494, vii. 327—329.

Julian, the Emperor; his offence at our Lord, i. 108; his death an instance of special providence, 462; accused Christians of being the cause of all public mischiefs, ii. 116; grounds a belief in God on innate sources, v. 241; his blasphemies against our Lord's miracles, vi. 80.

Julius, Pope, in his Epistle to the Bishop of Antioch, asserted no sovereign authority, viii. 260; a witness, in the same Epistle, to the equality of Bishops, 353; was rebuked by the Fathers of Antioch for holding communion with persons Synodically condemned, 492; his restitution of Athanasius inconclusively alleged by Romanists, 571, 572; his restitution of Marcellus similarly alleged, 572; his conduct in the Appeal of Athanasius, &c. gives no support to Papal assumption of receiving Appeals, 581.

Justice; the practice of, praised as pleasant, iii. 185; the end of, is not to condemn, ii. 182; is the guardian of peace, and sovereign remedy of contention, 409; is in human societies what nature is in other things, iv.

- 128; requires us to be circumspect in our public acts, 177 et seqq.
- Justification**: an act of God respecting man, and terminated on man, v. 151; variously applied to express certain Divine acts,—forgiveness of sin,—restoration from sin through repentance,—infusion of the Holy Spirit, 151, 152; differences concerning, unnecessary grounds of contention, 152; the meaning of the term, not to be learnt from mere grammarians, 154; not to be sought for in writers extraneous to revelation, *ib.*; various meanings of, in Scripture, stated, 155, 156; sense of, to be derived from St Paul's writings, 157; according to St Paul, the act by which God remits sin and deals with us as friends—shewn by several considerations, 157—167; Romish notion of, as the infusion of grace, confuted, 167—175; an adjunct of Baptism, 163, 164, 176—178; question as to the time of its bestowal considered, 175—180; though primarily conferred in Baptism may be extended to every dispensation of pardon through repentance, 179.
- Justification by faith**, a doctrine not debated by the Fathers and Schoolmen, v. 149; first prominently discussed at the Reformation, 150.
- Justin Martyr**; testifies that the early Christians shunned singularity, ii. 429; defines faith, v. 76; records the practice of the early Church in its dealings with converts, 125; asserts the existence in his days of the censal tables of Bethlehem made by the command of Augustus Cæsar, 510; his interpretation of the descent into hell, vii. 290; refers the institution of the Sabbath to Moses, 464; regards the institution of the Sabbath as an accommodation to Jewish infirmities, 469, 471; describes the Eucharist as the invariable part of early Christian worship, 525.
- Justinian the Emperor**; testimony of, implying that Councils were convoked by the Emperors, viii. 430; convoked the Fifth General Council, 434; language of, in this Council, expressing the necessity of Imperial sanction to the validity of Ecclesiastical Canons, 477; confirmed the Fifth General Council, 479; decree of, on the deposition of Bishops, 548; practice of the Church, in the question of Appeals, in his time, 580.
- Juvenal**, on the power of evil example, ii. 520.
- K.**
- Key** of knowledge spiritual; one of the keys committed to the teachers of the Church, iv. 67.
- Keys**, power of the; original derivation of this expression, vii. 355, ix. 280; keys of the kingdom of heaven promised to St Peter but not exclusively to him, vii. 355; ix. 281; representatively promised to St Peter, 284—286; the metaphorical term keys implies a power admissive and exclusive, vii. 356, ix. 287; meaning of kingdom of heaven in this relation, 287—290; modes in which the power of the keys is exercised in opening and shutting the kingdom of heaven, vii. 360—362, ix. 292—299; power of the keys explained by the equivalent expressions, *binding* and *loosing*, vii. 362—365, ix. 300—304; nature of the power of the keys best explained and defined by its practice and exercise by the Apostles, vii. 366—370, ix. 308, 309; an administration transferred from the Jewish to the Christian Church, vii. 370, 371; necessity and usefulness of this power, 371.
- Keys of the Church**, committed to all the Apostles equally with St Peter, viii. 94, 145. See Index under Matt. xvi. 19.
- Kings**; in the strictest sense our neighbours, i. 407; their safety and well-being connected with the public well-being, 409; the piety of, infinitely beneficial to their country, 411; the example of, has unspeakable influence, *ib.*; are so connected morally with their people, according to Scripture, that they communicate either to other, merit or guilt, 412—414; the crimes and errors of, imputable to the faults of their people, 414; divinely constituted the parents and guardians of their country, 418; called *Benefactors* (Luke xxii. 23), and really so; even the worst in considerable measure, 420; especially need our prayers, from the difficulty and danger of their office, 424; greatly exposed to temptation, 425; not answerable to, or corrigible by, their subjects, 432; extraordinarily chosen, were among the Jews consecrated by unction, v. 496, vii. 160; ambition of, to possess titles derived from their relation to Christ's kingdom, vi. 26. See *Emperor*, *Princes*.
- Knowledge**; practically attainable only by

the pious man, i. 191; secular, and wisdom terminable by death, iii. 266; secular, shall be swallowed up, either in the utter darkness, or the clearer light, of the future world, 267; attainable only by industry, 362, 434; interconnexion and interdependence of all, 434; conceit, founded on possession of, rebuked, iv. 94; the fountains of, open to all, 101; causes of the imperfection of our knowledge of things, 479; the principles of, 497, et seqq.

L.

Labour; all, not manual, iii. 430.

Lactantius; records the practice of the ancient Christians to pray for kings, i. 417; founds the argument for the Being of God on universal consent, v. 237, vii. 38; on the impossibility of cognizing the mode of God's operations, v. 367; teaches the prerogative of reason in religious inquiry, 398, vii. 55; on the degradation of crucifixion as a punishment, vi. 272, vii. 233; on the supremacy of Scripture, viii. 79.

Lampridius, relates how Alexander Severus imitated the constitution of the Church, viii. 514.

Languages; the study of, profitable, iii. 445.

Lateran Council, Third, decree of, against clerical obedience to civil jurisdiction, viii. 658.

— Fifth, epithet applied to the Pope in, viii. 7, 8; renewed and confirmed Pope Boniface VIII.'s decree of absolute Papal Supremacy, 12.

Launoy, Monsieur, vindicates Pope Gregory I. from the charge of granting a certain privilege to the monastery of St Medard, viii. 30.

Law, the; an enemy of man, destroyed by our Saviour, iv. 361.

Laws; established, are the bulwarks of society, fencer of order and supports of peace, ii. 431; non-compliance with, destroys peace among men, *ib.*; human, impotency of, to render men good or deter from evil, vi. 433.

Laws of duty; their perfection designed to exhibit our defects, ii. 321, 322.

Laws of God; designed for man's good, i. 205; beneficial tendency of, universally admitted, 207—209; approved by the mind and agreeable to reason, iii. 182.

Layman, a; not permitted to express opinions

on Theology, ii. 211, 223; preaching of, an instance of irregular laboriousness, iii. 416.
Learned men. See *Scholar*.

Legates, Papal; their oppressive character, viii. 611; excluded by special laws from various countries, *ib.*

Leo I., Pope; on the mode of the Incarnation, vi. 194; saying of, on the congruity of the Incarnation, 212; practical exhortation of, founded on the Incarnation, 217; saying of, on the identity of the believer's destiny with that of Christ, 221; on the virtue of our Lord's resurrection, 379; his conduct after the Second Ephesine Council, and after the Council of Chalcedon, contrasted, viii. 44; on the keys committed to St Peter, 147; an extravagance of, signalized, 163; regards the office of Bishop supreme in the Church, 296; admitted the evils of distance in cases of Appeal, 313; rejected the Canons of First General Council of Constantinople, 393; his unreasonable wonder at the ambition of the Bishop of Constantinople, 401; his implied admission that the Second Ephesine Council was convoked by Theodosius II., 433; his various appeals to the Emperor to convocate Councils, 439—441; artfully pretended the Council of Chalcedon was summoned by himself, 442; called Cyril of Alexandria, president of the Council of Ephesus, 450; complained of the preferment of Dioscorus to preside in Second Ephesine Council, 455; claimed the presidency, in the person of his Legates, of the Council of Chalcedon, 457; asserted that the Canons of Second General Council were not sent to Rome, 467; opposed the Canon of Synod of Chalcedon elevating the Bishop of Constantinople to second place of honour in the Church, 468; complied with the Emperor Marcian's confirmation of Synod of Chalcedon, 479; his language to the Emperor Leo, 481; his conduct in rejecting the decrees of Chalcedon condemned, 483—485; his testimonies in favour of popular consent in the election of a Bishop, 518—520; instances of his constituting Bishops alleged by Romanists invalid, 521—524; disclaimed the power of ordaining Bishops even in the West, 527; his deposition of Dioscorus inconclusively alleged by Romanists, 556; his restitution of Theodoret inconclusively alleged by Romanists, 573—575; his con-

- duct in the Appeal of Flavianus inconsistent with Papal claims, 593—595; in the case of Theodoret equally so, 595—599; maxims of, on encroachment on the rights of others, 641, 642.
- Leo II., Pope, called the Emperor the prototype son of the Church, viii. 27; admitted that the Sixth General Council was convoked by Imperial authority, 434; held Kings bound to maintain the unity of faith, 693.
- Leo IX., Pope, cited Constantine the Great as yielding the Regale to the Pontificale, viii. 22.
- Leo X., Pope, asserted in Fifth Lateran Council the Primacy of Peter and his successors, viii. 49; claimed for the Bishop of Rome the sole power of convoking Councils, 428.
- Leontius, relates the refusal of the Emperor Theodosius II. to convocate a Synod in Italy, viii. 440.
- Leuctra, prediction concerning the battle of, cited as an instance of prediction verified, v. 270.
- Lewis XII. of France, constrained to oppose the Pope, viii. 338.
- Leyden, Professors of; their notion of justifying faith, as expressed in their *Synopsis purioris Theologiæ*, confuted, v. 138—143.
- Liberal man, the; always rich, i. 78; assured of sympathy in adversity, 79.
- Liberality, the most beneficial traffic, i. 81; peculiarly becomes Christians, 83.
- Liberatus, relates the compliance of the Emperor Marcian with Pope Leo I.'s petition to summon a Council, viii. 441; relates the displeasure of the Papal Legates at the presidency of Dioscorus over Second Ephesine Council, 456; relates the mode of Appeal of Johannes Talaida to Pope Simplicius, 601.
- Liberius, Pope, in his Epistles to Athanasius and other Bishops, wrote as a brother, not as a Sovereign, viii. 261; petitioned the Emperor Constantius to indict a Synod to try the cause of Athanasius, 438; his restitution of Eustathius, Bishop of Sebastia, inconclusively alleged by Romanists, 572.
- Liberty, true, the privilege of the pious man, i. 190; impossible without piety, 194; Christian, an inviolable right of believers, 290.
- Liege, Church of, brands Gregory VII. as the inventor of the schism and heresy of Papal Supremacy, viii. 20, 339.
- Life; the burdens of, mournfully acknowledged greater than its comforts, i. 216; mean and wretched without religion, 217; cannot be insupportably bad, iii. 44, 57, 137; compensations of the evils of, 56, 58—60, 137; our condition in, better, when it seemeth worse, 62; the worst state of, never hopeless, 70; the evils of, not perpetual, man being mortal, 73—75; the worse *here*, the better *there*, 78; a state of probation, 86; and trouble ever associates, 87, 88; the determinate measure of, not a fit petition to be asked of God, 239; the shortness and uncertainty of, teach the true value of things, 243 et seqq.; the true nature of riches, 256 et seqq.; temper the allurements of pleasure, 263—265; detect the true value of secular wisdom and knowledge, 266—269; help us to pass a true judgment on temporal evils, 273 et seqq.; beget an esteem of the things of the world to come, 278 et seqq.; lead to the improvement of our time, 291 et seqq.; beget and maintain in us, sincerity in thought, word and deed, 296; the good things of, compared with those of the future, 281—285; the evils of, compared with the evils of the future, 286, 287; the good things of, compared with the evil things of the future, 287, 288; the evils of, compared with the blessings of the future, 288—290; a holy and a sinful life contrasted in their results, 341, 342.
- Life everlasting; in the creed, includes both the life of the just and the unjust, vii. 392; influence of the doctrine of, 393—395.
- Linus, appointed first bishop of Rome by St Paul, according to the Apostolic Constitutions, 200.
- Logic; propositions true in, may be lies in morality, ii. 111.
- London, the city of, commended for charity to the poor, i. 87.
- Longinus, erroneously judges of Moses' account of creation, v. 386, vii. 145.
- Lorrain, Cardinal of, asserted, as a Gallican, the subordination of the Pope to a Council, viii. 56, 630; his testimony to the veneration paid in the Sorbonne to the Councils of Pisa, Constance, and Basil, 60.
- Love, in general, described, ii. 247; commonly resembled unto fire, 252; reconciles the affections of the lover and the

- loved, 258; divers sorts of, 434; every man's may be useful, as every man's hatred is dangerous, 440; unitive power of, 543; the principle and source of all creation, taught by heathens, v. 388, vii. 147.
- Love of God; evinced in charity, i. 43; the fundamental law of all religion, amplified by Christianity, ii. 244; alone imparts value to all acts of duty, 245; the sum, the soul, the spring of all religion and duty, 246; founded and upheld by reverence of God, 248—250; grows from fear of God as from a root, 249; aspires to possess God, 250—252; delights in the enjoyment of God, 252—254; grieves at the desertion of God, 254—256; bears the highest goodwill to God, 256—258; shewn in keeping God's commandments, 259; promoted by destroying all contrary loves, 261—263; demands the restraint of our affections from things indifferent, 263—265; cannot co-exist with self-love, 265—267; means promotive of, 268—288; the queen of graces, 286; advances and perfects our nature, 288; the absence of, induces baseness and misery, 289; the most worthy of all loves, 290; not only a mean to, but formally happiness itself, *ib.*
- to man, threefold character of, in Scripture, vi. 324.
- Lucretius, truly describes the results of heathenism, v. 416.
- Luke ii. 10, paraphrase of, iv. 372—375.
- x. 20; interpretation of, i. 395.
- Luther, saying of, that he would not part with the little Hebrew he had for the Turkish Empire, iii. 445.
- Lying, the sinfulness of, ii. 130.

M.

- Macedonian heresy, denying the divinity of the Holy Ghost, refuted from Scripture, vi. 518—528.
- Mahomet, characterized, v. 419; sources of his asserted inspiration, 424.
- Mahometanism, pretends to a perfect and ultimate revelation from God, v. 419, vii. 65; the nature of its rise, progress, and subsistence demonstrates its falsity, v. 419—421, vii. 65, 66; a confused compound of Christian heresies, Judaism and Paganism, v. 422, vii. 66; its good elements drawn from Christianity, v. 424; admitting the truth of Christianity, destroys its own pretences, 425.
- Majority, the law of the, to be observed in doubtful cases, ii. 428.
- Malchion, though a presbyter, disputes against his Bishop, Paulus Samosatenus, viii. 652.
- Man; meanness of, without Religion, i. 223; framed for society, 227; state of, before God, not to be judged of, from single actions, ii. 180; a sober, cares not to be the object of talk, 218; has still the relics of his divine original, 328; his relations, capacities, privileges described, 339, 340; the common things wherein men agree, more considerable than the things wherein they differ, 341; to be a, much beyond a lord, being a wit, or a philosopher, *ib.*; affects society, abhors solitude, 372; selfish theories of man's nature condemned, 373; made to feel sympathy, 372; the natural affinity of the race of, 435, 436; no man incorrigible, 451; arrogance of, pretending to act without God, 480; particularly distinguished from all creatures by his reflective faculty, iii. 201, 202; not born for himself, iv. 127; the constituents of the nature of, 464; relations of, as of the first Adam, *ὁ χοῖκος*, 464—468; as a member of the second Adam, 468 et seqq.; all visible things have a manifest relation to, as the prince of creatures visible, v. 197—200, 390, vii. 30—32; not self-originating, v. 212—214; not derivable from any material cause, 214—219; a self-determining agent, 216; low estimate of the nature of, consequent on the denial of God, 218; the moral goodness of the nature of, asserted against its defamers, 222—227; by nature like to God, 227; by culture approaches nearer to God, *ib.*; man's love of knowledge a tendency to omniscience, *ib.*; his aspirations after good, a tendency to divine felicity, *ib.*; his labours to perpetuate his memory a striving after immortality, 228; his spiritual aspirations display conformity to God's image, 228, 229; defined by philosophers as an animal capable of Religion, 229; by framing conceptions of God, shews his divine cognation, 230; designed for society, 232; ground of belief of the derivation of, from one stock, traditional, 244; the ancient opinion of the origin of, traditional, 247—250; feebleness and misery of the natural condition of, 402—404; the origin, nature, duties of, revealed by Christianity, 462—464; by nature placed under the necessity

- of sinning, vii. 372; naturally presumes God ready to forgive, 373; mankind representatively guilty of the sin of compassing the death of Christ, vi. 319, vii. 262.
- Manichæism; taught two principles of creation, v. 375, vii. 140.
- Mantuan, his description of the corruption of the Church of Rome, viii. 327.
- Marca, De, accepted Socrates' version of the deposition of Flavianus by Pope Damasus, viii. 555.
- Marcellus, deceived Pope Julius, viii. 310; inscribed to Pope Julius as to his fellow-minister, 356; his restitution by Pope Julius inconclusively alleged by Romanists, 572.
- Marcian, Emperor, convoked the Council of Chalcedon, viii. 433; language used by him in indicting the Council, 437; confirmed the decrees of the Synod of Chalcedon, 479.
- Marcianus, Bishop of Arles, his deposition inconclusively alleged by Romanists to prove the Papal prerogative of deposing Bishops, viii. 548—552.
- Marcion; heresy of, in distinguishing between the God of the Old and the God of the New Testament, v. 375, vii. 140; his appeal to the Pope inconclusively alleged by Romanists, viii. 588; refused communion by the Church of Rome, 752.
- Martin, St; his care of the poor, i. 87.
- Mathematics, the study of, recommended, iii. 446.
- Matter; properties of, v. 215; *toto genere* different from those of the soul, *ib.*; erroneous opinions of ancient philosophers regarding the pre-existence of, 361—363, vii. 132—133; created by God, shewn from Scripture and reason, v. 367—374, vii. 135—139; of itself incapable of order, 28.
- Mass, for the dead, a doctrine devised for the interests of the Church of Rome, viii. 320; private, allowed in order to raise money for the priesthood, *ib.*
- Matthew i. 20; import of, vi. 221.
- xvi. 18, *Thou art Peter*. &c.: text on which the Primacy of St Peter is founded by Romanists, viii. 133; the Rock interpreted by some Fathers as Christ Himself, 134; so understood by St Augustine, 135; interpreted by others to mean St Peter's faith or confession, specially by Chrysostom, 135, 136; so interpreted even by certain Popes, 136; St Peter here, by others, regarded as representing the Church, pastors, and people, 137; the Rock by some understood to be St Peter, without therefore attributing any primacy to him, *ib.*; not uniformly interpreted in Romish Church, *ib.*; not understood by Apostles as conferring Supremacy on St Peter, 138; Romanist interpretations of, inconsistent with our Lord's cautions against supremacy, 139; the interpretation that St Peter was the Rock, does not prove him supreme governor of the Church, 139—142; true interpretation of our Lord's meaning if St Peter be the Rock, 142—144; the promise of the text does not reach beyond the person of St Peter, 174; the combination of Bishops, the Rock, according to some Fathers, 220; ancient commentators, Origen, Hilary, Cyril, Augustin, &c., discoursing on these words, *Thou art Peter*, say not a word about the Pope, 275.
- Matthew xvi. 19, *To thee will I give*, &c.: St Peter's Primacy founded also by Romanists on these words, viii. 144; these words are figurative, *ib.*; are capable of, and have received divers interpretations, *ib.*; were not understood in Romanist sense by the Apostles, *ib.*; the words *I will give thee*, not exclusive: *I will give thee alone*, *ib.*; the keys given to all the Apostles, 145—147; were spoken to St Peter as representative of the Church, pastors, and people, 147; true sense of these words, if applied to St Peter solely, 149; St Peter's exercise of the keys in respect to the Apostles an absurdity, 149; the keys were intrusted to St Peter, according to some Fathers, in behalf of the Church, 220.
- Matthew of Paris, his character of Pope Innocent III., viii. 15.
- Matthias, election of, an instance of Ecclesiastical action contrary to Papal claims, viii. 507.
- Maximus Tyrius; teaches the need of God's help to be virtuous, iv. 322—325; testifies the universal consent of mankind in the being of God, v. 239.
- Medard, Monastery of St, privilege granted to, by Pope Gregory I. a forgery, viii. 29; shewn to be so by Mons. Launoy, 30.
- Meddlers; needs must neglect their own business, ii. 241, 242; can scarcely be good men, 240.
- Meddling; in our neighbour's concerns, in a certain sense, commended as a Christian

- duty, ii. 202, 203, 211; permitted to superiors in their relation with inferiors, 206; allowable in vindicating the honour of God, 207; in the public weal, 208; for the succour of right against wrong, *ib.*; in just self-defence, 209; in guarding the life and welfare of our neighbour, *ib.*; in doing signal good to our neighbour, 210; blameable when we invade another's office, 211; when we advise or reprehend superiors, 212—215; when uninvited we interfere in others' interests, 215, 216; when we cross the peculiar humours of men, 216; when, in conversation, we impose our opinions and conceits on others, 217; when, in conversation, we affect to teach, 218; when we interrupt discourse, *ib.*; when we talk of others' affairs, 219; when we invade the retirements of men, 220; when we pry into secrets, 221; when we interfere in things extraneous to our calling, 223; in giving advice to be observed cautiously, 224—227; in reproof, cautions to be observed, 227—231; in the contests of others to be avoided, 232, 233; and quietness contrasted in their properties and effects, 234—239; the most unreasonable of all kinds of idleness, 241, 242; an hindrance to peace among men, 420—422.
- Meekness, the innate pleasantness of, iii. 185; a natural consequent of faith, v. 94.
- Meletius, a man of God, rejected by the Pope, viii. 311.
- Memory of those who honour God, blessed, i. 267.
- Menander; adage of, opprobrious to mankind, i. 344.
- Metropolitans, original reason of their institution, viii. 375—380; their order of precedence fixed by the Church, 382; had, in their own precincts, more and more surely grounded power than the Pope, 491; had no negative vote in Synods, *ib.*; were not anciently elected by the Pope, 534; their election in later times usurped by the Pope, 536.
- Metropolitan jurisdiction a human institution, viii. 380; confirmed and sanctioned by Council of Nice, 381; subordinate to primatical, 383.
- Merits and rewards; naturally and necessarily related, vi. 427.
- Messias; the name of, not formally but significantly expressed in ancient prophecies, v. 487; the name of, once only found in Scripture, 501, vii. 163; the name of, one of the seven things, as the Talmudists say, constituted before the world, v. 488; the Hebrew equivalent of the Greek word, Christ, 494, vii. 159; the coming of the, predicted in Scripture, v. 497, vii. 161; scriptural characteristics of the,—a Prophet, v. 499, vii. 161; a King, v. 499, vii. 162; a Priest, v. 500, vii. 162; the name of, often used in the Chaldee paraphrase, v. 501, vii. 163; expected, as Prophet, King, Priest, by God's ancient people, shewn from the New Testament, v. 502—504, vii. 163; understood by Jews to be the Saviour of the world, v. 504; coming of, expected about the time of our Lord over the Eastern world, 504; the first coming of, described as mean and lowly, 513; scriptural characteristics of the character and disposition of, 514—516; was foretold as the inaugurator of a perfect religion, vi. 2; was to bring joy to man, 8—9; was to be the messenger and mediator of a new covenant, 10—12; was to establish a spiritual kingdom, universal and perpetual, 13—19; the predicted consequences and successes of the kingdom of, 22—28; doctrine of a suffering, specially distasteful to the Jewish mind, iv. 407—410, vi. 33—35; caused their rejection of Christ, iv. 410, vi. 35; the external meanness and suffering condition of, an undoubted doctrine of ancient Scripture, iv. 411, 418—426, vi. 36, 44—51; a twofold, suffering and triumphant, a figment of later Judaism, iv. 424, vi. 49; the mission of, not feasible save in a low condition, iv. 426—428, vi. 51, 52; was typified by eminent persons in the Old Testament, 38—42; the nature and office of, required divine attestations, 54—56; the destined work of, unfeasible without miraculous attestation, 56—58; specially needed miraculous attestation, 61—63; miracles of, easily distinguishable from those of Satanic powers, 70; was the Son of God, according to ancient prophecies, 110, vii. 170.
- Milevis, Council of, decree of, prohibiting Appeals from provincial Councils, viii. 580.
- Mind, the true seat of happiness or misery, i. 210; unsatisfied by worldly enjoyments, 211; wealth of the, finds its temporal recompense, iii. 441; made to seek and know God.
- Ministers of religion, bound to rebuke the

- vice and corruption of their age, ii. 75, 76; should in such rebukes proceed discreetly and gently, 81.
- Minutius Felix, saying of, on man's immance in God, v. 333.
- Miracles; the existence of, among all nations asserted, v. 273, vii. 45; the existence of, clearly and abundantly testified in Scripture, v. 274; the end and purpose of, *ib.*; character of those who attest them, beyond exception, 275; an argument for God's creating the world out of nothing, 373; the constant accompaniment of Divine commission, vi. 58—61; ground and reason of, 61, 62; answer to the objection that miracles have been wrought by evil spirits, 63—65; by evil spirits permitted by God for special reasons, 65; by evil spirits detected by their nature, 65—68; by evil spirits detected by their end and influence, 68, 69; by evil spirits generally performed in corners, 70; of our Lord, manifestations of divine power, 75—79; of divine goodness, 79—80; of our Lord characterized, 80—86; the power of working, imparted by our Lord to his Apostles, 87, 88; the power of working, imparted by the Apostles to others, 89; the continuance of, in the Church indisputable, vi. 89, vii. 90; the recurrence of, in the Church possible, vi. 90; the sign of God's commission, 338.
- Mischief, all, *begins in Nomine Domini*, a famous saying, not without truth, ii. 472.
- Modesty; natural, the curb of sin, iii. 312; pleaded for neglect of duty and compliance with sin, exposed and rebuked, iv. 196—198.
- Monasteries, their exemption from Episcopal jurisdiction an interested device of the Papacy, viii. 319.
- Monkery, exalted to multiply the slavish adherents of the Papacy, viii. 323.
- Moral Philosophy, the study of, exceedingly beneficial, iii. 447.
- Moses; propounded as an example of wisdom and constancy in worthy designs, ii. 505.
- Motives; exempt from human jurisdiction, ii. 109.
- Murder; the prohibition of, not violated by the magistrate in taking life, vii. 486; nor by the soldier in a just cause, *ib.*; aggravations of the sin of, 488, 489; the application and extension of the command against, by our Lord, 490.
- N.
- Name; a good, valued beyond all good things, ii. 134; intrinsic value of a good, 135; to restore a good, the hardest of all restitutions, 143; a good, the special gift and blessing of God, iv. 185; to act in another's name,—import of the expression, ii. 467.
- Names; causelessly to impose odious, is playing the Devil's part, ii. 90; significantly imposed by God, v. 488.
- Natural philosophy; the study of, recommended as beneficial, iii. 446; scarcely one unquestionable theorem in, iv. 470, 500.
- Nature; convulsions of, at the death of our Lord, display her sympathy, i. 140; the contemplation of, a noble object of curiosity, ii. 241; all things in, tend to the place of their rest, 268; the contemplation of, productive of reverence towards God, 277; throughout displays the goodness of God, 292; delights in quiet, 461; all, upheld by constant agitation, iii. 348; the operations of God's wisdom, more discernible in nature, than in Providence, 470; the knowledge of, abused in Barrow's age, to promote Atheism, v. 182; nothing in, without reason or design, 191; seldom presents noisome, ordinarily fair and beautiful aspects, 195; the course of, unchangable to creatures natural, altered and suspended occasionally for creatures rational, 267, 268.
- Necessity; arguments against, as the agent of creation, v. 186, 187, 189.
- Neighbour; reports concerning our, to be carefully scanned before vented, ii. 121; the wonderful goodness of God seen in the manner of proposing the Law—*The second is like to it, Thou shalt love thy, as thyself*, 293—297; narrow view of the love of our, taught in Jewish law, 298; the love of our, the law of Christian brotherhood, 298—300; the words, *as thyself*, determine the kind and measure of love due to our, 299; the kind of love, 301—306; the measure of love due to him, 306—308; love of our, reasonable, because he is substantially as ourselves, 308; our, accidentally, not substantially, different from us, *ib.*; love of our, just, because he is as we are ourselves, 309, 310; obligatory, because all charity beneath self-love is defective, and all above self-love is excessive, 310; equitable, because we ourselves demand the same measure, 310, 311; a needful act

- of charity, 311; exacted by the love we owe to God and to Christ, *ib.*; imposed by the whole genius of Christ's religion, 312—314; the possibility of fulfilling the law of the love of, shewn by various examples, 314—318; the love of our, as ourselves, not an impracticable law, as some object, *ii.* 320; the perfection of the law of love of our, no argument against its imposition, 321—323; our present incapacity to fulfil the law of love of our, infers not its impracticability, 323, 324; the love of our, as ourselves, shewn to be feasible, 325, 326; the obstructions to the law of the love of our, are not ingredients of true self-love, 327; the love of our, as ourselves, is not contrary to our nature, as detractors of it assert, 328—330; the love of our, possible by Divine grace, 330, 331; means conducive to the attainment of the love of our, as ourselves, 331—335; love of our,—what it implies, 338 *et seqq.*; love of our, an ingredient of our common nature, 371—374.
- Neglect; men are impatient of, *iii.* 410.
- Nellius the Epicurean; admitted the cogency of universal consent to prove the being of God, *vii.* 39.
- Nero; saying of, that the empire failing him, he could live by fiddling, *iii.* 441.
- Nestorius; charged with teaching, that the Virgin was not *θεοτόκος*, but *χριστοτόκος*, *vi.* 198, 230; his deposition inconclusively alleged by Romanists to support the Papal assumption of deposing Bishops, *viii.* 555, 556; separation from, approved in the Council of Ephesus, 650.
- Nice; Council of, recognized Metropolitan, but not Primatial jurisdiction, in the Church, *viii.* 384; convoked by the Emperor Constantine, 431; presided over by the same Emperor, 448; has no mention, in its Synodical Epistles, of Papal confirmation, 466; Canons of, became law by Imperial sanction, 477; decreed Bishops should be elected by plurality of votes, 491; established a mode of Ecclesiastical jurisdiction irrespective of Papal pretensions, 502; appointed the mode of constituting Bishops, 515, 516; placed the power of censuring Bishops in Synods provincial or diocesan, 537; decreed Ecclesiastical causes should be decided in each province, 579; enacted prayers be offered, standing, between Easter and Whitsuntide, and on the Lord's Day, 712; confirmed the Apostolical Canon against receiving persons excommunicate, 752.
- Nice, Second Council of, convoked by Imperial authority, *viii.* 436.
- Nicholas I., Pope, threatened King Lotharius, *viii.* 23; perverted Scripture, by teaching that subjection is not due to bad princes, *ib.*; called St Peter and St Paul the Princes of the Apostles, 170; his jocular exposition of the Ephesine Canon founding the right of Appeal to Constantinople, 390; a witness of the peculiar favour shewn by the Emperors to the See of Rome, 416; complained to Photius of the neglect of the decrees of Rome by the Greek Church, 496; a witness to the necessity of popular consent in the election of Bishops, 520; cited the apocryphal acts of Pope Sixtus III. deposing Polychronius, 557; decreed that Appeals of the Church be referred to the See of Rome, 577; decreed the attrition of Christ's body in the Sacrament, 624; declared that every Bishop equally with the Pope has power to excommunicate for heresy, 649.
- Nicholas II., Pope, a notable falsehood of, signalized, *viii.* 391; an asserter of Papal Supremacy in temporals and spirituals, 660.
- Nicholas IV., Pope, and Pope John XXII.; their contradiction of each other in the question of our Lord's poverty, *viii.* 626.
- Non-residence, Episcopal, condemned by Canons of the Church, *viii.* 190.
- Nonconformity; the scruples of, destructive of peace and government, *iv.* 43—48.
- Nothing made out of nothing; a principle of ancient philosophy, *v.* 364; validity of the saying, understood of the creations of art, *ib.*; not to be extended to the creation out of nothing by God, 365, 366.
- Novatians, sect of; pretended to perfection and purity, *iv.* 108.

O.

- Oath; nature and import of an, *ii.* 37, *vii.* 461; the imposition of oaths needful for the public good, 44, 45; regarded by all nations as the most binding tie on the conscience, 46—48; an act of Religion enjoined by God, 461; light and vain oaths constructively prohibited by the Third Commandment, 462. See *Swearing*.
- Oaths, imposed by the Pope on Bishops imply an acknowledgement of the Pope's universal Supremacy, *viii.* 35, 36, 52; bear the Hildebrandine stamp, 36; form of oath imposed

- on the Bishop of Aquileia (note), 36; the oath imposed on all the Clergy by the Bull of Pope Pius IV. implies the doctrine of Papal Supremacy, 51; form of oath imposed on Bishops at their consecration, 52—54; form of oath in the Gregorian Decretals 36 (note); these forms compared, 55.
- Obedience; ever accompanied by an innate pleasure, iii. 182; of God's commandments indispensable to salvation, 303, 304.
- Opinion; deference to, and fashion, a snare to sin, iv. 219 et seqq.
- Optatus; his mystical reason for the preference of St Peter over his brethren, viii. 73; on the keys (Matt. xvi. 19), 146; his language of respect to the Emperor, 250, 631; placed the office of Bishop supreme in the Church, 295.
- Opus operatum; a doctrine devised to raise a high opinion of the priest, viii. 320.
- Order in the Church, enforced, iv. 25.
- Origen; testifies to the innate propension of the soul to God, ii. 268; that all men are called to the rest of God, iv. 314; on the natural proclivity of man to worship God, v. 229; on the beneficial influences of Christ's coming, vi. 29; on the difference between the miracles of Moses and those of the Egyptian priests, 69; his reply to Celsus' objection against the absence of sensuous worship in the Christian Church, vii. 450; his peculiar notions on St Paul's rebuke of St Peter, viii. 123; his interpretation of rock in Matt. xvi. 18, 136, 140; on the keys given to St Peter (Matt. xvi. 19), 145; interprets *Thou art Peter, and on this rock*, as belonging to every believer, ix. 284.
- Otho Frising., denied that Princes were anciently excommunicated by Popes, viii. 32.
- Ovid; cited as testifying the prevalence of the belief of man's formation in the likeness of God, v. 247; traces in, of a tradition concerning the Deluge, 251.
- P.
- Paganism; pretended to revelation, but only partial, local, personal, v. 412; characterized, 413—415, vii. 63, 64; truly described in its fruits by St Paul, (Rom. i., Eph. ii.), and St Peter, (1 Ep. iv. 3), v. 415, vii. 64; though outwardly complied with, really condemned by philosophers, v. 417, vii. 64; derived either from human invention, or diabolical suggestion, v. 418, vii. 65; the baseness of, an argument for a Divine Revelation, v. 418.
- Pain, intolerable; either destroys us, or is itself destroyed, iii. 275.
- Paradise; the institute of labour obtained in, iii. 348.
- Parents; duty to, bears a high rank among the duties enforced by God, vii. 478; grounds of the honour due to, 480, 481; in a manner, representatives of God, 482; respect to, required for the good of the world, 483; honour rendered to, rewarded by a promise, *ib.*; commandment to honour, applicable to other relations, 484.
- Parmenides; calls love the first of the gods, v. 252.
- Partiality; proceeds from blindness of mind or perverseness of will, iv. 247.
- Partizanship; the evils of, ii. 422—425.
- Paschal II., Pope, passed sentence of deprivation against the Emperor Henry IV., viii. 16; saying of, quoted, 33; invaded the temporal power in the interests of the spiritual, 333; complained of K. Henry I. of England depriving the oppressed of right of Appeal to Rome, 587; of the reception of Papal Legates in England, 612; indirectly admitted that the creation and translation of Bishops belonged to the Emperor, 634.
- Paschasius; derived the Apostles' Creed from Scripture, vii. 13.
- Passover; ground and purpose of the institution of, vii. 514.
- Patience; has, in common usage, a double meaning, iii. 127; defined, 128; described, 135; implies that nothing befalls us by chance, 128; believes that adverse occurrences are consistent with God's goodness, 129; that such tend to our good, *ib.*; implies an entire submission of our wills to God, *ib.*; the bearing adversities cheerfully and courageously, *ib.*; a hopeful confidence in God, 130; a willingness to await God's time for relief, *ib.*; lowliness of mind, *ib.*; restrains our tongues from murmuring and complaining, 131; abstains from unworthy modes of removing trials, 132; maintains a courteous behaviour towards the instruments of our afflictions, 133, 134; general inducements to the practice of, 135—140; most powerfully enforced by the example of our Lord, 141, 151—154; of our Lord variously illustrated, 141—146; transcendently displayed in his

- Passion, 146—151; an accessory of faith, v. 70, 71; a natural consequent of faith, 101, 102.
- Patriarchs; a human institution, viii. 298; supposed by some to be an order above Primates, 391; might be rejected from communion if holding false doctrine, 399.
- Paul, St; remarks on his mode of teaching in his Epistles, i. 293, 338 (note); an example, shewing, that charity is not inferior to self-love, ii. 317; an example, of benevolence, 446, 447; the love of Christ the main-spring of his actions, 470; commends his own example as a pattern for imitation, 495—497; propounded as an example of fidelity in the ministerial office, 506; appeals to emulation as a motive of action, 518; an example of noble industry, iii. 378; his arguments against the Jews' reclamation against God rejecting their nation, 454—456 (note); his rebuke of the Corinthian Church, *I am of Paul, I am of Apollos*, &c., incompatible with his belief of St Peter's primacy, viii. 108; frequently asserts independence of all human authority, and therefore of St Peter, 113—117; his visit to St Peter at Jerusalem no indication of submission to St Peter's authority, 117, 118; his rebuke of St Peter inconsistent with the supposition that St Peter was his superior, 118—125; asserts a co-ordinate authority with St Peter, 125; titles given by the Fathers to St Paul, 168; together with St Peter called the Prince of the Apostles, 169, 170; his remarkable silence regarding St Peter's residence at Rome, 189, 190; St Paul Bishop of Rome by the same principles as St Peter, 198; in his Epistles to Rome and from Rome never mentions the authority of the Church of Rome, 243, 244; silent about any one form of external polity binding on the Church, 714.
- Paulus Samosatenus; his deposition an example of Ecclesiastical action, viii. 218.
- Peace; if it be possible, as much as lieth in you, live peaceably with all men (Rom. xii. 18), import of this admonition, ii. 401—406; to live in peace with all men, obliges us to universal sympathy and love, 406; to the performance of all kind offices, 407; to all just and honest dealing with men, 408; peace among men promoted by not insisting on nice and rigorous points of right, 409; among men, promoted by acts of courtesy and respect to all men, *ib.*; to live in peace with all men, requires the abstaining from reproachful and insulting language, 410; a forbearant spirit, 414, presupposes that we do not over-highly value ourselves, 415; that we abstain from vain and questionable controversies, 417—420; that we put limits to our vain curiosity, 420—422; that we become not partizans, 422—425; that we study to become peacemakers, 425; that we comply with innocent customs and established laws, 427—432; peace with all men; objections to its feasibility, 433, 434; to live in peace with all men, not always possible, 452, 453; reasons, why not always possible, 453—455; peace with men, not to be purchased with loss of God's favour and violation of conscience, 456—459; the love of peace, not to hinder honest zeal in the cause of truth, 458; joys of a life of peace, 459—461; a life of peace harmonizes with man's nature, 462, 463; the genuine fruit of the Holy Spirit, 463—465; of conscience, a natural consequent of faith, v. 98.
- Pelagians; the sect of, pretended to perfection and purity, iv. 108.
- Pelagius and Celestius cajole Pope Zosimus I., viii. 311.
- Pelagius II., Pope, palliated Episcopal translation by the example of St Peter's translation from Antioch to Rome, viii. 196; asserted the Papal authority of convoking Councils, 428; the Papal right to receive Appeals, 577.
- Pentecost; called by Jewish Doctors the joy of the Law, iv. 433.
- People; majesty of the, offended by the violation of customs, ii. 428.
- Perfect things; in proportion to their perfection, are more clearly known, iv. 478.
- Perfection; what it implies, i. 527.
- Pericles; Aristophanes' character of, ii. 37.
- Perjurers; considered the vilest of men, ii. 107.
- Perseverance, final; the common doctrine of Christendom denies the individual assurance of, to any man, iv. 365.
- Peter, St, regarded by the West as an earthly god, viii. 25; called by the Fathers the mouth of the Apostles, 67; primacy of worth in what sense attributable to St Peter, 66—71; primacy of repute the necessary consequence of St Peter's pre-eminent qualities, 71; his primacy of order

in what sense questionable, 71—73; in what senses admissible, 73; as the first-called Apostle, 74; as the oldest of the Apostles, 75; as specially endowed, 76; as first in confessing Christ, 77; as placed first in catalogues of the Apostles, *ib.*; his primacy of jurisdiction asserted by Romanists denied on various grounds, 78—132; this primacy of, not in Scripture, 78—80; date of his institution to alleged primacy unassignable, 80; called in Scripture no more than an Apostle, 81—83; alleged primacy of, contrary to our Lord's warnings, 83—93; had no prerogative different from or beyond the other Apostles, 93—97; his Epistles betray no consciousness of Arch-Apostolic power, 98; alleged primacy of, not discoverable in the Acts, 99—106; appeal to his decision in matters of controversy not found in Scripture, 106—108; appeals to him impossible from his unsettled mode of life, 112; his alleged primacy necessitates the supposition that he survived all the Apostles, 126, 127; his so-called prerogatives passed over in silence by the Fathers, 132; Romanist allegations in support of this alleged primacy of jurisdiction shewn to be insufficient, 132—172, Matt. xvi. 18, 19 (see Index under this head), John xxi. 16, 17, (see Index under this head); his primacy inferred by Romanists from his "Prerogatives discovered in Scripture," 158, 159; from the priority of his name in all Scriptural notices of him, 161; St Peter's name not always placed first, *ib.*; his primacy not truly inferrible from the mere position of his name; his alleged primacy inferred also by Romanists from the titles given him by the Fathers, 162; turgid eulogies of St Peter not found in the earlier Fathers, 163, 164; St Peter's Patriotic titles applicable to any species of pre-eminency, 164, 165; titles of St Peter given also by the Fathers to the other Apostles, specially to St Paul, 167—169; his privileges were personal, 173, 174; his primacy, whatever it was, died with him, 178; St Peter communicated no power which the other Apostles did not communicate, 181; succession of St Peter groundlessly differenced by Romanists from that of the other Apostles, 183; the derivation of St Peter's power unsupported by Scripture and tradition, 184, 185; grounds for denying St Peter was Bishop of Rome, 185—187; his

unsettled life proves he was seldom at Rome, 188; his residence at Rome denied by some, *ib.*; date of his residence not easily assignable, *ib.* (note); his long and continued residence at Rome impossible, 189; St Paul's silence regarding St Peter an argument he was seldom at Rome, *ib.*; his assumption of Episcopal functions at Rome needless, 190; St Peter, if he became Bishop of Rome, set an evil example of non-residence, 190—192; was, according to Ecclesiastical Historians, Bishop of Antioch for seven years, 193, 372; transgressed the Church's laws, on the supposition that he passed from the Bishopric of Antioch to that of Rome, 193—196; committed an Ecclesiastical irregularity if he were Bishop of Rome simultaneously with St Paul, 197, 198; could not himself be Bishop of Rome after appointing others to the same office, 199, 200; Linus and Clemens in his place, 202; was not called Bishop of, but founder of, the Church of Rome by the ancients, 205; his name sometimes included, sometimes not, in ancient catalogues of Roman Bishops, 205, 206; his residence at Antioch for seven years not mentioned by St Luke, 210; was Bishop at, not of, Antioch, 211; was commanded, according to Bellarmine, by God to fix his residence at Rome, 225; omits in his Epistle to press obedience to the Church's Sovereign, 242; was not president of the First Council, 448; added no special confirmation to its decrees, 465; forbids Presbyters to domineer, 500; received, but not exclusively, the power of the keys, vii. 355, ix. 281—283.

Peter, his apocryphal travels and acts mentioned by Eusebius, viii. 188.

— Regalia Petri; royalties of, stated, viii. 49, 50; their vast growth, 316.

Peter Lombard, the first who introduced the doctrine of Seven Sacraments, viii. 672.

Philo Judæus, taught the typical character of Moses' Law, iv. 416, vi. 42, vii. 43; on the custom of observing the seventh day, 476.

Philosophy, not the power of self-knowledge, iii. 207; commends the consideration of our latter end as a powerful instrument of virtue, 209; heathen, in vain sought to acquire what faith bestows, v. 42—45.

Photius, reports that Cyril of Alexandria presided in the Council of Ephesus, viii. 452.

- Piety; should be universally embraced, as the chief of all objects of profit, i. 176; commonly but falsely represented as the enemy of profit, 177; prejudiced by the occasional prosperity of the wicked, 178; defamed from the experience of the imperfectly religious, *ib.*; the advantages of, not discernible by the sensual and worldly, 179; capacitates all men to fulfil all relations, social, political, domestic, 180; banishes manifold evils from society, 181; the grand support and guardian of the common weal, 182; recommended to the great as their highest wisdom and policy, 183; salutary influence of, on the great and powerful, *ib.*; consoling power of, to the poor, 184; transforms all things, even afflictions, into matter of consolation, 186; comprehends, in the highest sense, all the advantages so eagerly desired by men, 187—192; without, all worldly advantages illusive, 192—195; has the promise of both worlds, 195; the various temporal promises of, stated, 196—198; attains eternal life, 200; prescribes the best rules of action, 202; confers uniformity and consistency in action, 203; is to the individual what Law is to the community, 205; yields all manner of inward satisfaction, 210—221; confers true happiness, 221; furnishes fit, worthy, beneficial, constant, grateful employment to man, 223—226; conducts to the best friendship, 227; makes God our friend, 227; engages the friendship of all God's creatures according to their several capacities, 228; procures the friendship of angels, 229; obtains the good wishes and prayers of the saints in glory, *ib.*; renders all men our friends, *ib.*; reconcileth enemies, 230; makes a man a friend and companion to himself, *ib.*; best exhibited by example, ii. 513; naturally consequent on faith, v. 91—93; obedience to, not produced by temporal judgments and recompenses, vi. 438.
- Pilate, Pontius; character of, as given by historians, vii. 229.
- Pisa, Council of, asserted the right of Councils to reform the Church in Head and members, viii. 58; deposed Popes, *ib.*
- Pius II., Pope (*Æneas Sylvius*), derives in his Bull of Retractions, all Ecclesiastical jurisdiction from the Pope, viii. 604; his sarcasm on the question of Papal or Conciliar superiority, 628.
- Pius IV., Pope, Bull of, on the form of oath imposed on all the Clergy, viii. 51; Creed of, first makes belief in the Papal Supremacy an article of faith, 247; Bull of, imposes confession of Seven Sacraments on every Clergyman, 671; requires in his Creed implicit reception of all things defined by General Councils, and specially the Council of Trent, 674; novelties and heterodoxies of his Creed specified, 679.
- Pius V., Pope, excommunicated Queen Elizabeth, viii. 10.
- Placidia, Empress, claimed pre-eminence for the Church of Rome, on the ground of the imperial grandeur of Rome, viii. 366, 416.
- Plants; the constitution of, testifies design, v. 183.
- Plastic force; the miracles of blind plastic force, iii. 503.
- Platina, instances from, of Emperors constituting Popes, viii. 531, 532.
- Plato; his opinion of the necessity of sufferings to the righteous, i. 114; on honour, 240; says, that even the worst men prefer true goodness above all things, 265; denounces the use of oaths, ii. 56; discusses whether virtue could be learned, iii. 28; the writings of, not to be read without wonder, iv. 482; passage of, on the sun of the intelligible world, 483; on the credence to be given to those who asserted themselves the offspring of God, v. 246; acknowledges the universality of man's belief in the soul's continuance after death, 248; on the antiquity of the tradition of a former blessed state of man, 249; his doctrine of man being androgynous probably derived from tradition, 250; referred the creation to one, the Father and Maker of the Universe, v. 262, vii. 53; styles God, the Father and Maker of the Universe, v. 262, 294; the Father of the gods, 296, 360, vii. 100, 131; applies the aphorism, *like to like*, to exhibit man's duty to God, v. 309; calls men God's possessions, 312; teaches the eternity of matter, 361; that goodness and love are the source of God's creating the world, 387, vii. 145; inveighs against all inventors of Heathen myths, v. 416; derives the institution of festivals from the gods, vii. 467.
- Pleasure; true, belongs only to the pious man, i. 189; derived from worldly wealth, deceptive, 193; the greatest pleasures are those which are allied with some pain, iii.

- 192; the steadiest arises from a temperament of sadness and joy, 194; the great witch, which enchants the world, 263.
- Pliny; teaches the ultimate relation of all things to man as their lord, v. 197; a severe censurer of Heathenism, 416; asserted that God could not do all things—could not raise the dead, vi. 341, vii. 387.
- Plot, the Gunpowder; its mode of discovery an instance of special providence, i. 458, 470; feelings and thoughts suggested by the discovery of, 482—484.
- Plutarch; on the prohibition of the use of an oath to the Flamen of Jupiter, ii. 57; on the influence of Caesar's example on his soldiers, 514; on the order and constancy of the heavenly bodies as testifying God, v. 233; teaches that from chance no fair thing ever proceeded, 297; on the prevalence of the doctrine of two principles of creation, 250, 251; records that Socrates and Plato taught three principles of things—God, matter, idea, 362, vii. 132; on the prevalence of the notion of two principles of good and evil, v. 376, vii. 141; his arguments in proof of two principles of things, v. 377.
- Polychronius, Bp. of Jerusalem; apocryphal history of his deposition by Pope Sixtus III. cited by Bellarmine, viii. 557.
- Poor, the; acts good or evil towards, are such towards God, i. 29—48; God the patron of, 29; the various relations of, towards the rich, 49—60; as men and Christians, worthy of our highest regard, 49—51; the prerogatives of, 56; related to us, as partakers of a common nature, 57; more closely allied to us, as members of Christ, 58—60; the simplicity of the pleasures of, iii. 3; have more promises from God than the rich, 70; are under the special care of God, iv. 258.
- Pope, the; nature and extent of his power variously regarded in the Church of Rome, viii. 1—5; his supreme power over all persons and things, civil and ecclesiastical, a doctrine held by many Romanists, 5 et seqq.; has *indirectly* supreme power in civil affairs, by reason of his spiritual supremacy,—the doctrine, according to Bellarmine, of Romanists generally, 8; absolute ecclesiastical and civil power has been asserted by divers Popes, 9—25; ancient Popes did not claim the power of excommunicating Princes, 30—32; absolute power of, over all persons and in all things inferred to be the claim of all Popes, 32—36; taught in the Lateran Council under Innocent III.; in the Council of Lyons under Innocent IV.; in the Lateran Council under Leo X., 38; denial of Pope's temporal authority branded by Romanists as heretical, 41; Pope's temporal authority denied by Gallican Church, *ib.*; even in Italy, by historians, divines, lawyers, *ib.*; extent of Pope's spiritual power undefined in the Church of Rome, 42; sources of this uncertainty and variety, 42, 43; the pretences of Popes have varied according to circumstances of time and interest, 43—46; difficulty of stating the question at issue of the Pope's power, 47; his spiritual authority alone considered in this Treatise, *ib.*; the nature and extent of his spiritual authority stated, 48—50; Sovereignty of Pope implied in the oaths exacted of all clergymen, 51; explicitly set forth in that required from Bishops at their consecration, 52—54; authority of Pope narrowed and restricted by many Romanists, 55—57; by the Council of Pisa, 58; by the Council of Constance, *ib.*; by the Council of Basil, 59; the authority of the Pope grounded by Romanists on the rights founded in St Peter by our Lord, 63, 65, 66; all power in Heaven and Earth ascribed to the Pope in the Vth Laterane, 8, 92, 316; certain Popes have interpreted the Rock (Matt. xvi. 18) as the faith of St Peter, 136; universal supremacy of, not a valid inference from the hypothesis that St Peter possessed such, 215, 221; anciently chosen by the clergy and people of Rome, 228, 233; mode of electing, an argument against his being Monarch of the Church, 227, 231; election of, approved, in old times, by the consent of the universal Episcopate, 232; the absence of a divine immutable law of electing the Pope, an argument against the derivation of spiritual monarchy, 233; elected, in later times by the Emperors, *ib.*; sometimes elected without the consent of the Clergy, 234; sometimes intruded by powerful persons, *ib.*; election of, appropriated by the Cardinals, *ib.*; elected sometimes by General Councils, as Pisa, Constance, Basil, *ib.*; inference that the Pope inherits by succession the authority of St Peter overlooks

the possible forfeiture of such authority, 234, 235; long periods during which there was no Pope, 236; never once mentioned, explicitly or implicitly in Holy Scripture, 239—241; authority of, never taught by St Paul, frequently writing from and to Rome, 234—244; reverence to Pope never once inculcated in Holy Scripture, 242; always enjoined by Popes themselves, *ib.*; placed, by his adherents, above all Imperial power, 251; set in the Canon of the Mass, before all Christian Princes, 252; surpasses, according to the Canon Law, the temporal Sovereign, as the sun the moon, *ib.*; reasons why Popes have refused personally to attend General Councils, 252; designation of the Pope to the monarchy of the Church nowhere reported in Ecclesiastical History, 245; his prerogatives never mentioned in the Apostolic Canons and Apostolic Constitutions, 254, 255; nor in the Ecclesiastical Hierarchy of Dionysius the Areopagite, 255, 256; nor in the Epistles of Ignatius, 256, 257; no trace of Papal authority in the genuine Epistles of and to early Popes, 257—268; Epistles of Popes, after the Sardican Council, more haughty in their tone, 269; his decisive judgment never alleged by the Fathers disputing against heretics, 269—271; ancient Popes disputing against heretics, did not allege their own judgment as definitive, 273, 274; his authority not discoverable among all the voluminous writings of the Fathers, 274—276; his authority not directly taught in any single Canon of the Code of the Church, 276—278; his titles invade the sole prerogatives of our Lord, 276—280; sacrilegious arrogance of the Pope's titles, 280—282; his usurpations overthrow the divinely constituted co-ordination and equality of Bishops, 286; ancient Popes recognized the equality of Bishops, 287, 288; his claims violate the rights of Churches, 288, 289; of all believers, 290—292; injurious to the Civil power, 292; Pope exercised no Sovereign rights in the early Church, 292, 293; sovereignty of the Pope not possible in the Early Church, 293, 294; the titles now appropriated by Popes formerly common to all Bishops, 297; monarchy of the Pope inconvenient and impossible to the Church, 301—313; Popes have been deceived, 310, 311; the Pope assumes to judge the whole

Church, 316; commonly regarded by Romanists as infallible, 317; corrupted personally by the authority instated on him, 328; the lives of many Popes have been scandalous, 329—331; the unjust conduct of Popes to Princes, 336—338; their intermeddling policy in states, 341; authority of the Pope fails to attain its pretended purpose, 341—344; ancient Popes addressed by Bishops as their equal, 355; addressed Bishops as their brethren, 350; the name Pope assigned peculiarly to the Bishops of Rome and Alexandria, 379; the Pope asserted a patriarchal power over the Western Churches, 394; encroached on the metropolitanical and patriarchal institution, 397; encroachments of the Pope resisted by the Eastern Churches, 397, 398; Patriarchate of the Pope rests on no Conciliar authority, 398; power of the Pope not patriarchal in its nature, 398, 399; origin and growth of the power of the Pope traced and explained, 400—426; the Pope claims the sovereign power of convocating Councils, 428; Popes have petitioned Emperors to indict Councils, 438—441; such applications infer the inability of the Pope to exercise this power, 441; right of the Pope to sit in any General Synod of the Church not to be contested, 446; the Pope claims the right of presidency in Councils, 448; sense in which such presidency is proper to the Pope, 454; reasons why the Pope should not have the prerogative of presidency in Councils, 462—464; the Pope asserts the legislative power of giving validity to Conciliar decrees, 464, 465; had not even a negative voice in the earliest Councils, 465; his confirmation of Councils merely the declaration of his approval, 476; his arrogance in claiming the power to ratify the decrees of Councils, 485, 486; obtained mere precedence in order, before other Bishops, after the conversion of Constantine, 490; is not exempt from the laws binding on other Bishops, 493; Popes often claimed as their own the constitutions of Western Synods, 495; acts of modern Popes invalid, not being synodically decreed, 496; decrees of Popes have been contested in the West, *ib.*; the Pope claims supreme judicial powers over all the Clergy, 499; jurisdiction claimed by the Pope foreign to true Christianity, 500; unknown to the Councils

of Nice and Antioch, 502; has no pertinent instances in history, *ib.*; his assumption of judicial power over Bishops has been disclaimed as an usurpation, 504; Popes have been condemned for misdemeanour and heresy, *ib.*; jurisdiction of the Pope necessarily subordinate to the Imperial power, 505; the Pope aspires to collating to all benefices, 506; pretends no Bishop can be ordained without his licence, 507; exacts an oath of obedience from Bishops and Clergy, *ib.*; pretends all Bishops are his deputies, *ib.*; exercised Metropolitcal rights in the election of the Clergy only in his own precincts, 520; had no power, in early times, to elect even a Presbyter, without consent of Clergy and people, 521; Romanist instances of Pope's constituting Bishops refuted, 521—524; Pope's usurpation of the right to elect and confirm Bishops insufficient to found the right, 525 et seq.; the Pope claims the prerogative of censuring and deposing Bishops, 536; Popes have been discarded and deposed by Bishops, 544; Popes have been deposed by the people, 546; by the Emperors, 547; Romanist instances to establish the Pope's power to depose Bishops refuted, 548 et seq.; the Pope claims the prerogative of absolving and restoring Bishops excommunicate or deposed, 562, 563; the necessity of the Pope's consent to the condemnation of a Bishop, an ancient usurpation, 563, 564; Popes were checked of old for receiving Bishops synodically condemned, 565; had no power to absolve and restore without a Synod, 568; Romanist instances of Pope's absolving and restoring Bishops refuted, 569—575; the Pope claims the prerogative of receiving Appeals in the last resort, 575; encourages Appeals in decrees of the Canon Law, 576; Appeals to Popes one of the earliest encroachments, 577; grievous and vexatious to the Church, 578; early Church History silent about Appeals to the Pope, 579; Appeals to the Pope implicitly prohibited by the most ancient Canons, 579—581; the Pope's reception of Appeals has been reproved by the Church, 581, even in later times, 586; Appeals to the Pope introduced by Canons of the Council of Sardica, 585; Appeals to Pope prohibited by specific Laws in England, 586; Romanist instances of Appeals to

the Pope refuted, 588 et seq.; origin and ground of Appeals to the Pope, 601—603; the Pope claims to be the fountain of all ecclesiastical jurisdiction, 603; such claims a modern dream, 608; Popes introduced in the Fourth Century the title of Papal Vicar, 609; the Pope claims to be above all judgment, 613; regarded by antiquity as liable to judgment, and excommunication, *ib.*; instances of Popes deposed and excommunicated, 615—617; Popes confess their liability to judgment in their practice of Synodical Epistles, 618; the Pope claims the prerogative of defining and determining controversies in faith and discipline, *ib.*; divers Popes, being heretical, incapable of deciding controversies of faith, 620; the Pope infallible, according to strict Romanists, when *ex cathedra* he teaches the Church, 621; the Pope not infallible shewn from history and experience, 622 et seq.; divers Popes have been guilty of the heresy of simony, 624; the Pope, professing to decree miraculously, decrees after the fashion of Balaam's ass, 626; claims superiority over all Councils of the Church, 627; not admitted by all Romanists, 628; Pope anciently subject to the Canons of the Church, 628; asserts superiority to Princes, 630; prayed for in the Mass before Kings, *ib.*; asserts the right of confirming the elections of ecclesiastics, 632; Popes anciently gave account of their election and faith to other Bishops, 633; Pope claims the power of granting dispensations, 634; assumes the prerogative of creating and translating spiritual presidencies, *ib.*; of imposing taxes on the clergy and people, 635; sovereignty of the Pope, if admitted, does not infer Papal indefectibility, 636, 638; the Pope, as successor of St Peter, liable to a default of jurisdiction, no less than Adam's heir, 637; supremacy of Pope should cease with the power, viz. of Rome, which created it, 640; power of, however acquired, forfeitable by encroachment on the rights of others, 640—642; Pope's title not better than the Doge's, 642; Pope forfeits the succession of St Peter, by forsaking the doctrine and practice of St Peter, 642—644; ceases to be Pope, by becoming heretical, 645; as Pastor of Pastors, may be deserted by the Pastors, misgoverning

them, *ib.*; communion with the Pope, teaching false doctrine, not permissible according to Scripture principles, 645, 646; not permissible according to the Fathers, 647—649; not permissible according to the teaching of certain Popes, 649, 650; the Pope not exempt from the laws of default of jurisdiction binding on other Bishops and Patriarchs, 652; Pope, if heretical, liable to judgment according to the Canon Law, 653; the Pope, or Papal succession, convicted of perverting Christian truth, subverting Christian practice, 653 et seqq.; Pope favours the defenders of Papal infallibility, power to depose Princes, &c., 654; teaches the worship of angels and dead men, in opposition to Holy Scripture, 654, 655; by the canonization of saints errs against Scripture (1 Cor. iv. 5), 655; Pope and his adherents decree under an anathema the worship of images in opposition to Holy Scripture, 655, 656; decrees particular confession as needful to salvation, 657; teaches the necessity of priestly absolution, *ib.*; dispenses pardon on the merit of certain external works, *ib.*; exempts the clergy from obedience to the civil jurisdiction, 658; later Popes, like the man of sin, claims supereminency over Princes, with right to depose them, 659; the Pope absolves subjects from their oaths of allegiance to Princes excommunicate, 660; imposes, under a curse, the reception of the Scriptures, Canonical and Apocryphal, in the Vulgate translation, 661; raises oral tradition to an equality with Scripture, 662; prohibits the use of Scripture to the people, 663; ordains common prayer to be offered in an unknown tongue, 664; assumes to be Head of the Church, in opposition to Scripture teaching one only Head, 665; prohibits marriage to the priesthood, *ib.*; dissolves the marriage of priests, *ib.*; prohibits the cup to the laity and priests not celebrating, 666; anathematizes those who say that the bread and wine remain bread and wine after consecration, 667; who deny that the wicked partake of the Sacrament, *ib.*; impairs the doctrine of the corporeal absence of Christ, 668; of the verity of his human body, *ib.*; teaches the daily propitiatory sacrifice of the Mass, *ib.*; anathematizes those who deny the merit of the works of the justified; by

the pretence of infallibility, enrols himself among enthusiasts and fanatics, 670; Popes have added to the number of the Sacraments, 671; the Pope demands implicit reception of the doctrines of Romish Church, 673; Popes guilty of persecution, 674.

Pope, supremacy of, the most pernicious doctrine ever taught, viii. 40; the most absolute power ever claimed in the world, 90, 93, 400; rests on the most insecure foundations, 215; default of, 236, 238; not contained in any extant catalogues of traditional doctrines, 244; first synodically defined by Lateran Synod under Pope Innocent III.; first made an article of faith in Pope Pius IV.'s Creed, 247; not taught in any ancient expositions of the Creed, *ib.*; never defined by any ancient Synod, *ib.*; disavowers of, not included in the catalogues of heretics, 248; never mentioned by Pagan historian, nor Pagan adversaries of Christianity, *ib.*; not the belief of the ancient Apologists, 250; must have been unknown to Constantine and his successors, 253, 254; not traceable in Clemens Romanus, 258; feebly supported by Romanist allegations, 276; transforms the Church into a temporal kingdom, 284, 285; enslaves the Church, 313; encourages encroachment, 314, 315; has devoured all the Church's rights, 315; has depraved Christian doctrines in subservience to its interests, 318—323; has opposed all reformatory efforts, 323—325; has engendered a general corruption of manners, 325—327; confounds all civil government and society, 331—333; curtails the natural rights of Princes, 335; incites Princes against Christianity, 339.

Popular judgment, fleeting and variable as the air, iv. 132.

—rumours; not to be vented without slander, ii. 123.

—usage, no argument of truth or right, iv. 221.

Porphyry; his offence at the sufferings of our Lord, i. 108; admitted the consonancy of David's predictions with events, v. 272; accused St Paul of procacity in reproving St Peter, viii. 119.

Posidonius; his definition of God, vi. 500.

Possidius; relates St Augustine's practice in the ordination of Priests, viii. 518.

Poverty; not so sad a condition, iii. 45, 46;

has its advantages, 56, 57; exempted from burdens, 79.

Power; the prerogative of the pious man, i. 188; derived from worldly wealth deceptive, 193; a dangerous ground of self-conceit, iv. 95; temporal, often providentially reformed through wars and revolutions, viii. 328; temporal and spiritual, cannot independently and co-ordinately subsist, 332—334, 339; the arms of spiritual power described, 334, 335; civil power, instituted by God, 339; power generally, naturally aggressive, 403, 404; spiritual, characterized, 405—407; the greatest enlargers of power admired by the world, 408; the augmentation and retention of power seldom declined even by the just, 408, 409; power obsequiously regarded by the world, 409, 410; no human power absolutely stable, according to God's ordinance, or fixed in one person or place, 636; civil power, though from God, liable to change, 636, 637; spiritual power not exempt from the law of change, 637; no power can be rendered indefectible by man, 640.

Praise; may be used calumniously, ii. 113.

Prayer; without charity to the poor, fruitless, i. 38; denotes, in a larger sense, all our communications (oral or mental) made directly to God, 294; in a more limited sense, the asking for things needful or useful, 295; indisposition to, to be studiously removed, 298; indisposition to, itself sinful, 336; importunate, required by the surpassing worth of the objects sought, 306; importunate, enjoined and exemplified in Scripture, 307; importunate, alone prevailing, 308; God's discipline of our souls, 309; mental, always possible to man, 311; compatible with earnest attention to business, 335; a mean open to all of benefiting all, 406; the mighty efficacy of, shewn by examples from Scripture, 430; the principal duty of Religion, vii. 399; comprehends, in its fuller sense, all devotion or worship rendered to God, 400; the natural duty owed to God, 401; the condition of procuring blessings, 402; the instrument promotive of all true good in us, 403; a most high privilege, 404; frequent, ever-recurring occasions of, 323; frequent, necessary for the nourishment and growth of piety, 324; frequent, maintains friendship with God, 325; frequent, remedies our aversion to devotion, 326; frequent, removes our

natural fear of God, *ib.*; pleas for the evasion of, vain and unjustifiable, 326—328; the mighty efficacy of, shewn by examples from Scripture, 430; is a mean to attain and a discipline to strengthen the love of God, ii. 287, 288; ground and necessity of, 487—489; blessed results of, 489; receives wrong directions from self-ignorance, iii. 230—232.

— special occasions of, detailed, i. 300—305; expedient and profitable, 314; feasible to all, 315; suggested by the unalterable course of nature—the ever-during recurrence of morning and evening, 316; various times of, mentioned in Scripture—*three* times, *five* times, *seven* times, 318; peculiarly binding on the Christian Church, 319.

— without ceasing; not to be understood in a literal but moral sense, i. 296; imports an habitual disposition to devotion—the spirit of supplication, 297; denotes vigilance, indicated by the expression, *watch and pray*, 298; implies that we embrace all fit occasions of devotion, 299—305; imports continued persevering importunity, 305—309; the interlarding all our employments with devout ejaculations, 310; the appointment of certain times for the practice of devotion, 313; an observance of the times of devotion ordained by authority or settled by custom, 320; frequency in devotion, 323.

Prayer, The Lord's; both a pattern and a form, vii. 399; a complete directory of devotion, 401; the matter of desire, the manner of address, the disposition of mind in prayer best indicated by, 405:

(1) *Our Father which art in Heaven*; *Our Father*, import of the plurality in this mode of address, 406; the appellation Father reminds us of our filial relation, 407; intimates the disposition of mind in which we should approach God, 408; *which art in Heaven*, reason of this addition, 409.

(2) *Hallowed be thy Name*; this sequence teaches us to have a supreme regard to God's glory, 410; involves an acknowledgment of the praise everywhere and by all due to God, 410—412.

(3) *Thy kingdom come*; taught the personal disciples of Christ to pray for the extension of Christ's kingdom, 412; derivatively teaches us the same duty, *ib.*; teaches us to pray for the growth of that kingdom within us, 413.

- 4 *Thy will be done in Earth, as it is in Heaven*: involves the praise of God's counsels, and satisfaction in His doings, 414; the desire that God's will be the supreme Law on Earth, *ib.*; a prayer for grace to do as God requires, 415.
- 5 *Give us this day our daily bread*. Twofold rendering of the word translated daily, 416; order of this petition teaches us, that desire for the supply of our needs should follow the praise due to God, 417; implies total dependence on God, *ib.*; the addition *this day*, teaches conditional reliance on God, *ib.*; regulates the quantity and quality of our desires, 418.
- 6 *And forgive us*, &c. being the first of petitions purely spiritual, teaches us humility, 420; the necessity and excellence of the blessing desired, *ib.*; the condition of forgiveness, *ib.*.
- 7 *And lead us not*, &c., various senses of the word temptation, 421—425; *But deliver us*, &c.: evil moral and spiritual, 426—428.
- 8 *For thine is the kingdom*. Import of, 428.
- Prayer for Kings: a duty dictated by common charity, i. 490; the only way open to most of benedicting kings, 498; incumbent from zeal to the public good, *ib.*; equivalent to prayer for the general good, 415; imposed by self-interest, 417; imperative on subjects from gratitude and equity, 418; a principal mean of shewing reverence to kings, 421; a service acceptable to God, 426; commended, because kings specially need our prayer, *ib.*; necessary to the obtaining those blessings granted by God through them as channels, 427; offered constantly and zealously, never without good results, 428; if not blessed in making kings good, restrains them from being worse, 431; the only allowable resource open to subjects for redress of wrongs suffered from kings, 431—435; (this resource not adopted by "those in late times," 433; the practice of the Church in all ages, 436; dictated by St Paul to Timothy, and in him to all pastors of the Church, *ib.*; peculiarly needed in the "present posture of things," 438—440).
- Precepts: less efficacious than examples in teaching, ii. 499.
- Predictions: their occurrence universally attested from remotest antiquity, v. 269, vii. 44; instances of, in profane history, cited, v. 270—272; instances of, in sacred history, cited, 272.
- Pride: the great hindrance to the reception of the Gospel, v. 17—22.
- Priest; the title of, ignorantly and inconsiderately reproached, i. 492.
- Priests: their honourable estate concerns the honour of God, i. 499; are peculiarly God's servants, *ib.*; his stewards, 500; builders of the temple of God, fellow-workers with God, *ib.*; being the ambassadors of God, bad usage of, terminates on God himself, 502; their plentiful provision under the Jewish Law a perpetual direction to the Church, 503; the dignity of, under the Law, inferior only to that of princes, 504; the dignity of, among the nations of Antiquity, 505; contempt of, not the dictate of a generous heart, 508; reverence of, a character of our magnanimous ancestors, *ib.*; love and reverence of, always found with the love of God, 509; ample provision for, demanded by the good of the Church, 510; a low estate of, attendant with manifold evils, 510—515; confer good on the state, by their instructions, 515; entitled, from their worth and acquirements, and from the nature of their employment, to a competent subsistence, 516—520; God's promise of salvation to, (Ps. cxxxiii. 16) abundantly verified by history, 521—524; and a pledge "under present distresses," 524; by special grace understand the mysteries of faith, ii. 214; of Zion (Ps. cxxxiii. 16) designate the priests and pastors of the Christian Church, 488; all, originally consecrated by unction among the Jews, v. 495, vii. 161.
- Priesthood, the; forbidden, in the interests of the Papacy, to marry, viii. 321.
- Primacies (Diocesan); their non-establishment in the West favourable to Papal usurpation, viii. 304.
- Primacy; different kinds of, predicable of a person in respect to others, viii. 66.
- Primates: origin of their institution, viii. 383.
- Primalical jurisdiction; recognized as settled in the Council of Ephesus, viii. 389.
- Princes: qualified by divine grace to understand the mysteries of state, ii. 214; whence called *gods*, 408; the condition of, not enviable, iii. 94; the grandeur of, deceptive, 251; on the stage and princes in the world have equal significance, 253; position and duties of, described, 385; excommunication

- of, not a principle or practice of the earlier Popes, viii. 30—32; supreme in their own dominions, 340, 399; have authority to model the constitution of the Church, 399; list of, excommunicated by Popes, 422; alone have authority to convoke Councils, 442—445.
- Principles; two prime, one of good, the other of evil, a widely prevalent notion, v. 250, 376.
- Private man, the; not permitted to pass censure on political affairs, ii. 211, 223; incapable of judging of the mysteries of state, 215, 421.
- Profane man, the; characteristics of, i. 204.
- Profit; in its various and manifold forms, the universal object of pursuit, i. 174—176.
- Prophecy; the fulfilment of, the grand probation of the truth of the Christian Religion, iv. 402—404: particular uses and advantages of the probation from, 404—406; the probation of, continually appealed to by our Lord and his Apostles, 406, 407.
- Prophecies, the, of the Old Testament divinely attest the Messiahship of Jesus, vi. 71, 72.
- Proverbs iii. 17, explanation of, i. 1.
- iv. 23. *Keep thy heart with all diligence*, threefold meaning of which the words *with all diligence* are capable, iii. 196, 197.
- x. 9. Import of, i. 268.
- Prosper, Aquitan., on the universality of redemption, iv. 283; infers the universality of redemption from the apostolic command to pray for all men, 288.
- Prosperity; definition of true, i. 288; a nice and squeamish thing, iii. 3; usually finds or makes men fools, iv. 9.
- Providence; represented as incomprehensible in two propositions by St Paul (Rom. xi. 33), iii. 457 (note); the inscrutability of, does not prejudice its partial intelligibility, 459 (note); the unsearchableness of, vindicated by the analogy of the impenetrability of wise men's dealings to the vulgar, 458—462; inquiries about, not to be pressed too far, 462; the ways of, not thoroughly discernible by reason of man's moral defects, 467; the ways of, have been murmured at even by holiest men, 468; the ways of, a stumblingblock to man, God not ruling according to his conceits, 469, 470; the instruments of, hinder the discernment of, 470; the instruments of nature and providence contrasted, 471, 472; the bounds of common and special, hard to be distinguished, 473, v. 286; compasses its purposes *fortiter et suaviter*, iii. 473, 474; achieves its designs usually in ways to us not the most direct, 474, 475; various in its modes of acting, 476; the ends of, hard to be described, 477; ordains the best ends by means apparently bad to us, 477, 478; reasons of its obscurity and intricacy to us, 479—482; must not, like nature, be uniform in its movements, 481; appears cloudy, men not considering that here things are doing, not done, 482; certain exceptions against, answered, 484—487 (note), 497, 498; the observation of, leads to belief in the goodness of God, 496—498; passages of, apparently militating against God's goodness, are really confirmatory of it, 519—521; the inscrutableness of, explains the limited extension of the Gospel, iv. 349; two sorts of, distinguishable, general and particular, vii. 46; the argument of the being of God from, not absolutely valid, v. 285—288, vii. 47, 48; our surest estate, 418.
- Providence, special; unapprehended, because not wisely considered, i. 448; not discernible without judgment and care, 450; methods of, 451; a worthy object of our reason, 452; the wise consideration of, enjoined in Scripture, 453; distinctive characters of, 455—471; [(1) the wonderful strangeness of events compared with the ordinary course of things, or the natural influences of causes, 455—459; (2) the seasonableness and suddenness of events, 460—463; (3) the great utility of occurrences to the general good, 463—465; (4) the righteousness of the case, 465; (5) the correspondence of events to the prayers of the righteous, 466; (6) the congruity of the judgments of God with the actions they are designed to punish, 467—469; (7) the concurrence of various events to one end or effect, 469]; the remarkable occurrences of, should lead men to the fear and awe of God, 472; the remarkable occurrences of, ought publicly to be celebrated as God's work, 473; afford matter of joy to righteous men, 475—478; the remarkable occurrences of, strengthen the righteous in their confidence in God, 478; afford matter of solemn exultation to the

good, 479; events of, sometimes made the ground of calumny, ii. 115; traceable in every man's life, 280, 281; discernible only by the good, v. 288, vii. 48.

Prudence; mainly consists in suiting our undertakings to our power, iii. 218; all forms of, ignoble, but the prudence of faith, v. 72.

Psalms xix. 3, 4, an affirmation of the universality of Religion, v. 236.

— lxiv. 9, 10, appropriateness of, to the case of the Gunpowder Treason, i. 444.

— xc., remarkable on several accounts, iii. 237.

— xc. 12, import of the prayer contained in this verse, iii. 241.

— cxii. 9, explanation of, i. 3—11.

— cxxvii. 16, explained and unfolded, i. 487—498.

Purgatory, a; under ground a fable, but a purgatory on earth hath good foundations, iii. 79; doctrine of, an interested device of Papal tyranny, viii. 319.

Pythagoras: asserted two principles in the creation of things, v. 363.

Q.

Quietness and pragmaticalness, contrasted in their properties and effects, ii. 234—239.

R.

Rabbins; saying of, that the world was made for the presumptuous, iii. 82.

Rank; respect due to persons of, claimed on the supposition of merit in the titled, iii. 428; persons of, specially bound to attend to the example they set, iv. 192, 193.

Ranks among men; reasons of the distribution of, iii. 413.

Reason; the faculty of, the supreme glory of man, ii. 30; the objects of, and sense compared, iii. 121, 122; the use of, in receiving religious truth, incumbent on us, iv. 72—75; incompetent to deal with questions concerning the nature of God, 495 et seqq.; the inability of, to discover the essence of common things, much more the essence of God, 500—502; sense in which faith presents to us objects inconceivable to bare reason, 502—504; the right use of, an ingredient of faith, v. 46; leads by its own conclusions to the door of faith, 50; the use of, in judging of Christian truth; the use of, enjoined by God, 50—52; equally with Jewish law, a ministry of death, 481.

Redemption; impossible to the creature, whether man or angel, i. 103; possible to God only, 104; love to man, the impulsive cause of, iv. 280; a manifestation of God's impartiality to the human race, 280—282; co-extensive with the universality of the effects of the fall, 282, 283.

— universality of, inferred from the Incarnation, iv. 284, 285; derived from the universal Lordship of Jesus Christ, 285—287; inferred from the Apostolic command to pray for all men, 287, 288; from our Lord's prayer for his murderers, 288; the necessary presupposition of prayer for ourselves and others, 289; manifested in all God's declarations, under the Law and in the Gospel, that he accepts the repentance of all men, 289—297; proved by the practice and language of the Church assuming the salvability of the visible members of the Church, and therefore of all men, 297—301; practically considered, 303 et seqq.; the fact which aggravates infidelity, 308.

Religion; the nature of true, stated, i. 169; the light of the soul, 203; must be well habited, or it will be ill respected, 303; often maligned, as the cause of public mischief, ii. 115; the disparagement of, imposes an obligation on all men to maintain it, 207; has suffered grievous wrong from boisterous zeal, 237; not a sullen, but a joyous thing, iii. 158; reasons pleaded for caution in the public avowal of, exposed, iv. 143—145, 194, 195; divers duties of, in their essence public, 150—153; reasons pleaded for the evasion of the public profession of, stated and rebuked, 232 et seqq.

Remission of sins; means, according to the mind of those who composed the Creed, the formal remission consigned by the Church's ministry, vii. 353; divers ways in which sins are remitted by the pastors of the Church, 365, ix. 304—308; a fundamental point of all Religion, vii. 374; the promise of, special to Christianity, 374, 376—378; absolute remission of all sins unknown to the Jewish dispensation, 375; is the import of Rom. iii. 23—25, 377; conditions on which remission of sins is formally bestowed, 378—381; practically considered, 381—383.

Repentance; unaccompanied by charity to the poor, not genuine, i. 39; often dallied with, iii. 302; being a change of mind, is one of the greatest changes in nature, 308; will

- not be more convenient at a future, than at the present time, 309; the longer delayed, the more difficult, 310; may, from the nature of sin, become impossible by delay, 315; may become impossible, God's time for it having passed unused, 316—318; never superannuated, 319; delay of, very unsafe, 319, 320; purposes of future, may be intercepted by death, 321—323; delayed from mean and unworthy causes, 324; the effects of repentance delayed, unhappy, *ib.*; best performed at the present moment, 327; delay of, augments the load of our guilt, 329; proper to all ages, 331 *et seqq.*; seasonable for young men, necessary for old men, advisable for all men, 339; our duty in health, *ib.*; in sickness, *ib.*; in prosperity, 340; in poverty and adversity, *ib.*; apart from all question of consequences, our reasonable service, 340 *et seqq.*
- Reproof; fraternal most effectual, when mild and calm, ii. 81—83; of a superior, presumptuous, 227; rash, condemned, 227, 228; of slight matters, unjust, 229; a grave and stately thing not to be prostituted on mean matters, *ib.*; should be seasonable, *ib.*; almost always unseasonable to scorers, 230; must be mild, sweet, and calm, 231; must not degenerate into a reprehensive spirit, *ib.*; like a bitter pill should be wrapt in gold and tempered with sugar, *ib.*
- Reputation; a mere bubble, iv. 95.
- Resurrection; the, of Christians, worthily styled a *παλιγγενεσία*, v. 303; from the dead, a doctrine not in itself repugnant or incredible, vi. 340; not to be denied as impossible to God's power, 341, 342, vii. 387; of the body and not merely the immortality of the soul, the tenet and promise of Christianity, 385, 386; of the body, a stumblingblock to heathenism, 387; possibility of the resurrection of the body evinced by conspicuous examples, specially by the resurrection of Christ, 388, 389; of the body, entirely consonant to God's scheme of Redemption, 389, 390; without changing the substance will alter the constitution of man's body, 390, 391.
- Restitution, Ecclesiastical; what it imports, viii. 566, 567.
- Revelation; the truths of, more credible than the experiments of sense, iv. 504—507; the truths of, anticipated by the deductions of wise men of all ages, from the observation of their own minds, v. 230; the reasonableness and probability of a, argued from the attributes of God, and the nature of man, 402—410, vii. 58—62; from the goodness of God, v. 405, vii. 60; from his wisdom, v. 406, vii. 60; from his justice, v. 407, vii. 61; from regard to his majesty, v. 408, vii. 62; though reasonable and probable, not determinable by man, as to its time, manner, or measure, v. 408; condition of a perfect, not found in Judaism, 432, 433, vii. 68; Christian, its absolute perfection, vi. 3—7.
- Revenge; arguments against, iii. 139, 140; feeling of, an hindrance to the reception of the Gospel, v. 26.
- Reviling; compared to a dishonourable mode of waging war, ii. 411.
- Rewards; commensurate to our works, iii. 330; and punishments, needful to Religion and piety, vi. 437, 438.
- Rhetoric; the study of, serviceable and beneficial, iii. 445.
- Rich, the; gifts to, condemned, i. 8; are the treasurers and stewards of God, 53; meanness of the pleasures of, iii. 4.
- Rich and poor; the distinctions of, permitted by God for reciprocal benefit, i. 54.
- Riches; the gift of God, i. 31—33; may be made blessings, 70; apart from their right use, imaginary, 71—73; treacherous and dangerous, 75, 76; true, the portion of the pious man, 187; pursued for honour's sake, (note), 236; acquired by fraud or violence, not wealth but usurpation, 278; the universal idol, which hath a temple in every house, an altar in every heart, iii. 256; their uncertain and transitory nature, 256—260; acquired by industry, 356; conceit grounded on the possession of, rebuked, iv. 95.
- Rigaltius; on the promise to St Peter, *To thee will I give, &c.*, viii. 146; his observation on the difficulty of communication between Churches, 294; his interpretation of Cyprian's calling Rome the principal Church, 363; his observations on the deposition of Marcianus alleged by Romanists, 551; on the alleged restitution of Basilides by Pope Stephanus, 570.
- Romans; respect paid by the, to their Priesthood, i. 506.
- Rom. xii. 11; meaning of the word *business*, in, iii. 396, 402.
- xii. 17; import of, iv. 145—147; in-

volves no recommendation of a pharisaical piety, 147, 148.

Rom. xii. 18; import of, ii. 401—406.

Romanists; vanity of their boast of unity and certainty of doctrine shewn in their conflicting views of the nature and extent of the Pope's power, viii. 1—5; bound consistently with their principles to hold the Pope's universal supremacy, 38—40; many reject this tenet, 40—42; forge distinctions of different kinds of Churches and heads of Churches, 283, 284.

Rome, Clergy of, in Cyprian's time, complain of their difficulties in constituting their Bishop, viii. 294; Church of, early infected with tyrannical principles, 317; clergy of, in their address to Cyprian, witnesses of Episcopal liberties, 349; Church of, owed its pre-eminence to the grandeur of Imperial Rome, 362—373.

Ruffinus; his reason for the appellation *Symbolum* applied to the profession of faith at Baptism, vii. 8; on the succession of the Bishops of Rome, viii. 204.

Rulers; responsible not to men but to God, ii. 213.

S.

Sabbath the; law of peculiarly characteristic of the Jews, vii. 463; its institution referred by ancient Christians to Moses, 464; had a separate existence from the body of Jewish laws, *ib.*; in its immediate matter and manner of observance not grounded in natural light of reason, 465; in the substance of the duties enjoined, commends itself to reason, 465—467; the appointment of the seventh day as a Sabbath could alone proceed from God, 467; the law of, probably an accommodation to Jewish infirmities, 469, 470; not, in its letter, of perpetually binding authority, 471, 472; the law of, spiritually understood, points out duties to the Church, 473—478.

Sabellius; his doctrine of the distinction of persons in the Godhead, vi. 510.

Sacrament; an ambiguous word, viii. 677; celebration of the Sacraments in an unknown tongue an interested Papal device, 321; are symbols of peace, 701; Sacrament of the Lord's Supper grievously corrupted by Romanists, 666, 667.

Sacraments; purpose of their institution, vii. 500; the number of the, 501; whence called mysteries, *ib.*; *sacramentum* the rendering

of *μυστήριον* in the old translators, 502; the term applied particularly to baptism and the Lord's Supper, *ib.* See *Baptism*, *Eucharist*.

Sacrifices; of the old law, types of Christ's death, vi. 315—317, vii. 259, 260.

Safety; secured to the pious man, i. 189; impossible apart from God, 193.

Saints; in glory, pray for the pious man, i. 229; the exploits of, surpass those of Pagan heroes, ii. 521; no saint of Scripture without blemish, 532.

— the worship of, idolatrously enjoined in Romish worship, vii. 453.

Salamis; prediction concerning the battle of, cited as an instance of a prediction verified, v. 270.

Sallust; his character of Cato, iii. 353.

Salvation; meaning of the term according to the Jewish acceptation, i. 494; import of, in the promise, *I will clothe her priests with salvation* (Ps. cxxxii. 16), 497.

Salvian; on the necessity of example, ii. 512; says that men constrain God to afflict them, 520.

Samson; the exploits of, more wonderful than the labours of Hercules, ii. 521.

Sardica, Council of; occasioned by the cause of Athanasius, viii. 45, 759; its Canons favourable to the increase of Papal power, 45, 407; Fathers of, salute Pope Julius as their brother, 357; a General Council in design, 449; presided over by Hosius, *ib.*, 761; makes no mention of Papal confirmation in its Synodical Epistles, 466; the most favourable of ancient Councils to the Papacy, 504; conferred on the Pope only a qualified power of revising Episcopal causes, *ib.*; the Orientals of, depose Pope Julius, 544, 566, 615; its Canons, introducing Appeals to the Pope, the most unhappy ever decreed in the Church, 585; not convoked by Papal, but by Imperial authority, 759; the Orientals at, secede, and form a distinct Council, 759, 760; its Acts, so called, the Acts of the Occidentals after the secession, 761; established by its Canons Appeals to the Pope, 762, 763; these Canons never recognized by the Church, 763 et seqq.; unknown even to Popes, 764—766; never admitted by the Eastern Church, 767—769; invalid, as derogating from the constitution of Nice, 769; were repealed by later and more important

Councils, *ib.*; received no Imperial confirmation, 771; were essentially temporary, *ib.*
 Satire; may vex, but rarely converts men, ii. 87.
 Save, to; import of the word, iv. 274, 275.
 Sceptics; irrationality of, vii. 92.

Schism, according to the Fathers, a departure from the Priesthood, viii. 219; its nature described, 749.

Scholar, the; defined by Solomon (Eccles. ii. 21), iii. 431; industry essential to, 432; the business of, is to find truth and knowledge, 433; the studies of, various, 434; Solomon the type of, 435; the calling of, perfects our nature, 437; the calling of, employs us in the contemplation of truth and attainment of wisdom, *ib.*; the calling of, severs men from the vulgar and raises them above the common pitch, 438; the calling of, enables us to see with our own eyes, and guide ourselves with our own reason, *ib.*; the calling of, qualifies us to promote God's honour and glory, 439; the calling of, procures the favour of God, *ib.*; the calling of, enables us to be the highest benefactors of mankind, 440; the calling of, exempts us from the cares and jars of the world, *ib.*; the calling of, least of all callings, subject to danger or disappointment, *ib.*; the occupation of, never cloying or wearying, *ib.*; the calling of, leads to temporal recompenses, 441; the calling of, held in general estimation, 442; the fame of the eminent, greater and more innocent than that of the soldier, 443; the calling of, fits a man to enjoy prosperity and sustain adversity, *ib.*; idleness in, perverts and abuses the noble charity of Founders and Benefactors, 451.

Scioppius; his scandalous definition of the Church verified by the Church of Rome, viii. 317.

Scripture, Holy; its supremacy taught by the Fathers, viii. 240; inculcates no reverence due to an universal Spiritual Governor, 242; its doctrine of the Headship of Christ overthrown by Papal pretences, 278—280; its prohibition by Church of Rome decreed to monopolise knowledge and enslave the people, 321; its principles on disclaiming and rejecting spiritual teachers, 646, 647; use of, forbidden to the People by the Pope, 663.

Secrets; not to be pryed into, ii. 221; the knowledge of, shunned by wise men, 222.

Sense; as well as faith, presents objects inconceivable by reason, iv. 502—504; revelation more credible than any experiments of, 504; the observations of, often fallacious, 505; judgments according to, irrationality of, v. 279.

Self-complacency; described, iv. 116, 117; its evil results, 117, 118.

Self-conceit; the first and most radical kind of self-love, iv. 93; leads us to imagine ourselves possessed of endowments we have not, 93, 94; to misrate those we have, 94—96; evil consequences of, 96; three grounds on which it specially manifests itself, *ib.*; of the possession of wisdom, absurd, 98—102; of wisdom, a great bar to wisdom, 102; of wisdom, renders men inept and unwilling to take advice, 103; of wisdom, renders men rash in judgment, 104; obstinate in error, *ib.*; peevish and morose, *ib.*; insolent and imperious in conversation, *ib.*; censorious, *ib.*; pragmatistical, 105; represented in Scripture as the source of all impious courses, *ib.*; of moral goodness, argues extreme folly and ignorance, 106—109; breeds carelessness in correcting our faults, 109; breeds arrogance in our prayers to God, and a contempt of others, *ib.*; exacts more than due regard to ourselves, 111; the self-conceited man a vile flatterer and idolater of self, *ib.*; of strength, beauty, birth and wealth, rebuked, 112.

Self-confidence; described, iv. 114; smothers devotion and dependence on God, 115; leads to vain enterprises, 116; causes us to fail of content here, and happiness finally, 116.

Self-interest; defined, iv. 122; the mainspring of injustice, *ib.*; the great source of uncharitableness, 123; the root of all the disorder in the world, 123, 124; the great enemy of the common weal, 125; as the end of action, condemned by reason, 125—128; condemned yet more emphatically by Religion, 128, 129.

Self-love; excludes the love of God, ii. 266; substitutes self for God, *ib.*; other principles of human nature as powerful as, 326; placed by St Paul in the van of the vices characteristic of the last times, iv. 80; the root of all the chief vices, 81—83; an ambiguous term, 83; a certain kind of, commendable, 83—87; culpable, distinguished and defined, 87—92; principal

- kinds of culpable, 93 et seqq.; remedies of, 140.
- Self-reflexion; through, we indirectly contemplate and learn somewhat of God, iv. 484.
- Self-will; defined, iv. 118; evils of, described, 118, 119; sacrifices to its humour the greatest public and private benefits, 120; the principle of action of a beast not of a man, 121.
- Seneca; on the highest testimony virtue can receive, i. 109; exemplifies the blessings of sufferings to the righteous in the cases of Socrates and Rutilius, 114; not exempt from the love of honour, 240; on the basest kind of ingratitude, 342; records, that ingratitude among the Macedonians was regarded as a legal offence, 399; on the obligations of philosophers to kings, 420; on discretion in rebuke, ii. 82, 412; calls brutish love mad friendship, 326; cites Cleanthes as an instance of one who learnt more from Zeno's life than from Zeno's doctrine, 512; says, that virtue is not given but learnt, iii. 28; on the virtues of adversity, 67; on the afflictions of the good, 99; on the nobleness of a good man's struggles with adversity, 103; defines wisdom as consistency, 223; confesses the inability of wisdom to eradicate vices, 226; says, that self-reverence frees us from the need of tutorage, 234; praises avarice in the employment of time, 291; on glory, iv. 160; says no man is good without God, 321; regards the soul as a little god harboured in the body, v. 219; grounded belief in God on universal consent, 238, vii. 38; admits the cogency of the general belief of the soul's continuance after death, v. 248; shews the unity of God in the appellations of Polytheism, 263, vii. 53; on the paternal relation of God to good men, v. 300, vii. 101; inculcates acquiescence in our lot, v. 336; his impious question, regarding God's limited power, 371; says philosophers complied with Heathen religions from policy, 417, vii. 65; on the attainment of true liberty, vi. 179; records certain impious conceits against the existence of God, 444; on the indwelling of God as Spirit in man, 500; on the purpose of the institution of festivals, vii. 467.
- Sergius, Pope; his rejection of the Trullane Canons hindered not their reception by the Church, viii. 472.
- Sheol*; meaning of the expression, vii. 277—281, 285.
- Sigebert; protested against the usurpations of Pope Gregory VII., viii. 20.
- Simony, heresy of, so defined by divers Popes, viii. 624; and often committed by Popes, *ib.*
- Sin; man's consciousness of, why obtuse, i. 123; excessive sense of, depreciates the worth of our Lord's death, 133; the real cause of our Lord's death, 139; the heinousness of, seen in our Lord's death, 140; general declamations against, ineffectual, ii. 102; the folly of, 128; different aspects of, iii. 193; sometimes permitted by God, *ib.*; is never stationary, 312; growth in, described, 313, 314; though pardoned, leaves indelible marks behind it, 329; the existence of, regarded by some as an argument against Providence, 484 (note); existence of, necessary, 484, 485 (note); open, its aggravation, iv. 164; sometimes complied with through false modesty, 196—198; sometimes committed through fear of losing the good-will of men, 198; committed from fear of infamy and reproach, remonstrated with, 204—211; sometimes committed to avoid the charge of hypocrisy, 211—214; sometimes committed in compliance with opinion and fashion, 219 et seqq.; aggravation of such, 221 et seqq.; public, publicly chastised by God, as moral governor of the world, 223; the true source of our Lord's suffering, vi. 291, 292; the meritorious cause of our Lord's sufferings, vii. 265.
- Sincerity; the heart and soul of all goodness, iii. 296—299; a natural consequent of faith, v. 95.
- Singularity; dread of the imputation of, an impediment to religious duty, iv. 225 et seqq.; no fault, 226; not a peculiar accident of the good, 228 et seqq.
- Sixtus V., Pope, his Bull of excommunication against Henry IV. of France and the Prince of Condé, viii. 9.
- Slander; a vice peculiarly common in Barrow's age, ii. 103; evil principles inclining men to, *ib.*; the nature of, defined, ii. 106; principal kinds of, [(1) false witness, 107; (2) branding with scandalous epithets, *ib.*; (3) aspersing motives, 108, 109; (4) perverting men's words and actions, 110; (5) misrepresenting men's discourse or practice, 111; (6, 7) sly insinuations, 112, 113; (8) aggravating the faults of others, 114;

- (9) arbitrarily attributing evil consequences to the practice and profession of men, 114—116]; abetting slander constitutes slander, 117; of the ears as well as of the lips, *ib.*; different ways of practising, [(1) direct forgery of evil stories, 119; (2) transmitting evil stories knowing them to be false, 120; (3) disseminating prejudicial reports, 120—122; (4) easily receiving and venting popular rumours, 122; (5) building censures on slender conjectures, 123—125; (6) uttering words without considering consequences, 125; (7) attributing our own evil dispositions to others, 126]; foolish, because supremely sinful, 128; the attribute of Satan, 129; the vilest of all lying, 130; betrays the extremity of hatred, 131; inflicts the deadliest and most incurable of wounds, 132; the opposite of charity, which believeth all things, *ib.*; a very complication of all wickedness, 133; though it draws no blood, violates a good name, which is more than blood, 133—135; foolish, because purchased at an extravagant rate, 135—136; sometimes perpetrated and justified under cover of zeal for orthodoxy, the Church, public good, 137; for the truth, the worst of all heresies, 138; foolish, because it uses the most improper ends to compass its purpose, 138; foolish, because dangerous, 140; because hateful to the good and wise, 141; because it banishes the user from the society of men, *ib.*; because it is ever haunted with inward fear and disquiet, 142; because it commonly engenders shame and disgrace, 143; because it is obliged to repair an almost irreparable mischief, *ib.*; because subject to a terrible Nemesis, 144; because it banishes from heaven and happiness, 144, 145.
- Society; benefited by the appetite of honour, i. 242; subsists by combinations of care and pain concerning common interests, ii. 203; the constitution of, implies the performance of the duties of benevolence, 440; the constitution and preservation of, indicate the being and providence of God, v. 231—234; dangers to, from self-interest, iv. 127, 128.
- Socinus; teaches that the Holy Ghost is an accident, a divine virtue resident in God, vi. 509; the doctrine of, differs little from that of Sabellius, 510; obscures the doctrine of the Holy Spirit, 516.
- Socrates; saying of, regarding an oath, ii. 55; on resignation to God's will, iii. 11; on moderation in our desires, 20; on acquiescence with our lot, 93; greatly admired the lines (*Odyss.* iv. 302), 204; defined philosophy as the study of death, 300; called the parent of philosophy, iv. 183; derives all virtue from divine inspiration, 322; relied on divine illumination, 506; his life affords instances of predictions verified, v. 271; grounds of his consolation at the thought of death, 340.
- Socrates; his testimony against the encroachments of the Bishops of Rome, viii. 286, 317, 402, 500; of the Church of Alexandria, 403, 500; testifies that Councils were convoked by the Emperors, 429.
- Soldier, the; in a just cause, is God's minister, vii. 486.
- Solitude; shunned by the ungodly, i. 231; grateful to the pious man, *ib.*
- Solomon; a great scholar, iii. 435; his various accomplishments, 435, 436; preferred learning above all other gifts, 443; qualified to testify of the vanity of all things earthly, 268; a great student and diligent explorer of nature, 360; his reasons for inferring a future judgment, vi. 424—426.
- Solon; on the design of his laws, i. 209; his estimate of life's duration agrees with that of Scripture, iii. 239.
- Soul, the; so framed, that the perceptive part always precedes the appetitive, ii. 248; naturally tends, all clogs being removed, to God, 268; the diseases of, when inveterate, are nigh incurable, iii. 315; nature of, according to ancient philosophy, iv. 484; properties and faculties of, v. 215; *toto genere* different from matter, *ib.*; on the, are engraven the characters of the Divine nature, 219—222; ancient traditions of the origin and destinies of, 247, 248; immortality of, not clearly taught in Judaism, 437; the immortality of, the principle of all Religions, but the Jewish, vii. 384; the immortality of, known only from Christianity, 385.
- Spartans; their reply to Philip's threats, *Can he hinder us from dying?* iii. 276.
- Speech; a child of thought, i. 528; the truest character of the mind, 530; performs a mighty part in human affairs, 531; irregular, more encouraged and less restrained than other forms of transgression, 534; ill-

- governed, the parent of most mischiefs incident to man, 535; offences of, enumerated, 538; the faculty of, given for God's glory, 550; the gift of, perverted by defamation, ii. 101; disgraced by slander, 145; the faculty of, a proof that man is designed for society, v. 232.
- Spirits, evil; commerce with, asserted as possible, v. 276.
- Sport, its purpose, iii. 400.
- State; sacredness in mysteries of, ii. 214.
- Stephanus I., Pope; his restitution of Basilides and Martialis inconclusively alleged by Romanists, viii. 569—571.
- Stephanus VI., Pope, demanded the subjection of the Emperor Basil to the Roman Church, viii. 22.
- Stoics, the; the dictate of, on benefits not so paradoxical as it appears, i. 348; the dictates of, impracticable, not being founded on the real nature of man, iii. 235; recognize the unity of God in their aphorism, *Deum sequi*, v. 263; taught two principles of things, 363, vii. 133; applied the term spirit to the soul, vi. 499.
- Stoicism; realized in the example of Zeno, ii. 510; was founded, not by words, but by the example of its founder, 512.
- Studies; honest, their wholesome influence, iii. 118.
- Subjects; the obligations of, to their rulers, i. 418; bound to pray for their rulers, 427; are to obey, not to advise their rulers, ii. 213.
- Success; want of, no ground of discouragement to well-advised purposes, i. 156; adverse, to be regarded as a blessing by the upright, 290; good, generally accorded by God to the upright, *ib.*; must not be compassed by detraction, ii. 93; best attained by honesty and veracity, 139; dependent on industry, iii. 355.
- Successor; a word of ambiguous meaning, viii. 412; of St Peter, strange efficacy of this term, 414.
- Suetonius; records the expectation of a deliverer prevalent in the East at our Lord's coming, v. 505.
- Supererogation; works of, an interested device of the Papacy, viii. 320.
- Supernatural occurrences; attested by indisputable evidence, v. 269—276; not to be discredited, because peculiarly liable to misjudgments, 276, 277; indicate the existence of invisible power, 277; inadequate in themselves to prove the existence of God, 278.
- Swearing; represented in Scripture as an act of worship, i. 545, ii. 41; import of the act of, *ib.*; the sanctity of, prejudiced by careless use, i. 546; an act demanding great care and circumspection, ii. 38—40; spirit in which it should be performed, 43; as a practice derogates from the credibility of the person swearing, 58.
- profane; regarded in Barrow's age as an act of breeding, i. 544; expressly prohibited by our Lord, *ib.*; derogatory to the reverence due to God, 545; a desecration of swearing as a sacred ordinance, 546, ii. 43; prejudicial to society, i. 546, ii. 48; unmannerly, i. 547, ii. 61; a meaningless practice, 548; inexcusable, being committed without any temptation or profit, i. 549, ii. 64; tends to perjury, 49; binds men to the commission of unlawful acts, 50; a sin provocative of divine judgments, 53; apart from all consequences, an irrational and unworthy practice, 54; a practice, dissuaded even by heathens, 56; especially unbecoming a Christian, 57; the palliations of, convict it of folly and impertinence, 60; an impious abuse of the faculty of speech, 66; a practice dissuaded by our Lord, 67; exposes us to damnation, 68.
- Sycophant; no balsam can heal the wound of a, ii. 132.
- Symbolum*; a term applied to the profession of faith at Baptism, vii. 5; reasons of this appellation, 6—8.
- Symmachus, Pope; falsely alleged by Baronius as having excommunicated the Emperor Anastatius, viii. 31; sayings of, quoted, 40.
- Synesius; remarkable words of, against receiving persons excommunicate, viii. 754.

T.

- Tacitus; his opinion of the people, ii. 123; his character of the Jews, 444; v. 431, 449, vii. 76; records the prevalent expectation in the East of the coming of a deliverer, v. 505.
- Talking of one's self; a manifest sign of immoderate self-love, iv. 136; a vain and ineffectual practice, *ib.*; has an effect the contrary of that aimed at, 137; spoils conversation, 138; immodesty of, *ib.*; leads to falsehood, *ib.*

Talmudists; say the name Messias was one of the seven things constituted before the foundation of the world, v. 488; ordinarily call the Messias, *Hammelech Messias*, Messias the King, 503.

Temperance; cheerfulness of, iii. 185; a natural consequent of faith, v. 97.

Temptation; three senses of the word, vii. 421, 422; in what sense all temptation may be regarded as from God, 423.

Tertullian; records that the ancient Church prayed for heathen rulers, i. 436; testifies to the universal benevolence of the early Christians, ii. 435; to their compliance with customs and habits, 445; his similitude to illustrate the goodness and the severity of God, iii. 503; on the goodness and severity of God, 519; on the universality of the gift of the Holy Spirit, iv. 441; defines the human soul, 485; sayings of, cited, 489; his definition of God, v. 261; traced the unity of God in the familiar ejaculations of heathens, 262; accuses Her-mogenes of deriving his ideas of matter from the Stoics, 363; his argument against the eternity of matter, 370; his argument to prove creation out of nothing, 372; describes the manner and order of creation, 374; says, that God's will and word were God's hands in creating, v. 386, vii. 145; his definition of external rites, v. 473; asserts the existence in his days of the cen-sual Tables made under Augustus Cæsar, 510; on the freedom of Christianity from superstitious observances, vi. 5; on the obscurity of the Old Testament types and sacraments, iv. 418, vi. 43; testifies to the presence of miraculous powers in the Church, 89; saying of, that believers in Christ have seized on heaven, 410; that Christ left us the earnest of the Spirit, and took from us the earnest of the flesh, 412; alleges the Stoics calling the soul spirit, 499; his writings contain several Rules of Faith, vii. 10; omits mention of the Holy Catholic Church in the creeds of his times, 344; presses the argument of the consent of Churches, 346; on the exercise of the *binding* power of the Church, 369, ix. 285; on the efficacy of Baptism, 298, 306; refers the institution of the Sabbath to Moses, vii. 464; his usage of the word *Sacramentum*, 502; sense in which he understood that the Church was built on St

Peter, viii. 143; pleads for the sense, not the sound of a thing, 165; on Episcopal succession, 182; on the test of the Apostolicity of Churches, 183; relates that St Peter consecrated Clement Bishop of Rome, 200; his reverential language to the Emperor, 250, 631; on the mode of confuting heretics, 270; appeals to the Church of Rome, not as possessing judicial power, but as a credible retailer of Tradition, 271—273; calls the Bishop chief Priest, 295; his character of the early governors of the Church, 509; his definition of a Church, 684; maintains a heretic cannot be a Christian, 694; his descriptions of primitive unity, 714, 715.

Thales; taught that water was the principle of things, God the creative mind, v. 363, vii. 133.

Thanksgiving; signifies not only the act, but the feeling of gratitude whence the act emanates, i. 340; implies the right apprehension of the benefits conferred, *ib.*; for extraordinary mercies, the effect not so much of gratitude as curiosity or necessity, 341; requires the retentive recollection of benefits received, 342; an esteem and valuation of the benefits, 346; implies that benefits be received with a willing mind, a hearty sense and vehement affection, 349; requires a due acknowledgment of our obligations, 650; the noblest part of all Religion addressed to God, 354; implies the endeavour to make real compensation, *ib.*; regarded by God as the best requital of His benefits, 355; solemnly expressed in the Religious ordinances of Jews and Gentiles, 356; grounds of, towards God stated and unfolded, 360—366; for all things due to God, 384; for his least as for his greatest favours, 385; for present, past and expected benefits, 386; for familiar as well as extraordinary gifts of Providence, 387; for our social as well as for our individual benefits, 388; for the blessings imparted to others, 389; for the afflictive as well as the prosperous dispensations of Providence, 391; specially for spiritual and eternal blessings, 394; proper on the occasion of the restoration of the Royal Family, 441; a sweet and delightful duty, 400; a principal part of all Religion, 402; special grounds and occasions of, stated, 380—383.

— *always*; not to be interpreted in a literal

- but in a moral sense, i. 368; implies and requires frequent performance of this duty, 370; imports the appointment and observance of certain special times for this duty, 375; demands an attention as watchful as men bestow on their most absorbing employments, 377; an ever-present readiness to thank God, 378; the embracing every opportunity of expressing our thankfulness, 379.
- Theodoret; his interpretation of Matt. xvi. 18, viii. 136; attributes the authority of the Church of Rome to the grandeur of Imperial Rome, 365; his restitution by Pope Leo I. inconclusively alleged by Romanists, 573—575; his appeal to Pope Leo I. erroneously instanced by Romanists to establish right of appeal to Pope, 595—599.
- Theodosius I., Emperor; convoked the Council of Constantinople, viii. 432; confirmed its decrees, 477.
- Theodosius II., Emperor; convoked the Council of Ephesus, viii. 432; the abortive Second Ephesine Council, 433; his peremptory tone in citing Bishops to the Council at Ephesus, 436, 437; confirmed the decrees of the Council, 478.
- Theology; the study of, commended for its inexpressible advantages, iii. 447—449.
- Christian, depraved and corrupted by Church of Rome, in subserviency to its own interests, viii. 318—323.
- Theophilus; his appeal to the Nicene decree, that a Bishop judge no cause beyond his own precinct, viii. 579.
- Theophrastus; saying of, on the value of time, iii. 291.
- Theophylact; interprets the expression, *To thee will I give the keys of the kingdom of heaven*, as including the Apostles with St Peter, ix. 286.
- 1 Thess. iv. 11: Import of, ii. 204, 205.
- v. 17: Import of, i. 294—296.
- Thinking of ourselves; a great nourishment of immoderate self-love, iv. 139.
- Thorndike; his arguments for an external political unity of the Church, stated and refuted, viii. 733—747.
- Time; a gift to be well husbanded, iii. 291; the salvation of our souls to be effected in, 292; must not be frivolously spent, 294; a talent for our improvement, 326; past, ever lamented by men, 328.
- Timotheus of Alexandria; his deposition by Pope Damasus inconclusively alleged by Romanists to prove the Papal right of deposing Bishops, viii. 557, 558.
- 1 Tim. ii. 12: Import of, i. 404.
- iv. 10: Import of, iv. 273, 274.
- Tit. iii. 2; inculcates a double duty—on preachers, on people, ii. 69.
- Toledo, Council of; conferred the right of electing Bishops on the King, viii. 529.
- Tongue, good government of the; is a strong evidence of a good mind, i. 528; involves the well ordering of the whole life, 531; a discipline of great difficulty, 533; productive of honour to God, the benefit of our neighbour, and comfort to self, 536; the excellence of the virtue of, attested by its rarity, *ib.*
- the glory of man, defiled by profane swearing, ii. 66, 67; is a sharp and parlous weapon, 126; the sharpest tongues and the foulest lives usually go together, 199.
- Tradition, primitive; the most probable source of the universal belief of the being of God, v. 242—245; the source of many commonly received opinions regarding man, his origin and destiny, 247—252; the source of divers opinions regarding God and Religion, 252—254, vii. 41—43; the source of divers civil customs prevalent among most nations, v. 254—256; runs with strongest and clearest current among Eastern nations, 257; early corrupted and adulterated, 258; as a mode of recording truth defective, vii. 93, 94; silent as Scripture on Papal authority over the Church, viii. 244; equalized by Romanists with Scripture, in the interests of their own cause, 321.
- Transubstantiation; a monstrous doctrine devised to magnify the Priests' office, viii. 320.
- Trent, Council of; dogma of, concerning justification, confuted, v. 167—175; characterized, viii. 3, 605; forbade by the Papal Legates to entertain the question of the Pope's authority, 3; imposes an oath of obedience to Roman Church on all the clergy, 51; anathematizes the denial of the Apostles being priests at the institution of the Lord's supper, 81; Fathers of, slavishly address the Pope, 91; Council of, grants the Pope power to depose Bishops, 536; degrades Bishops into Papal delegates, 605; anathematizes all who profess less or

- more than Seven Sacraments, 671; all who deny matrimony to be a sacrament, *ib.*; advances virginity beyond matrimony, *ib.*; formed the doctrine of seven sacraments into an article of faith, 672; its Theology characterized, 675, 676; its anathematizing spirit instanced and condemned, 676.
- Trinity, the sacred; in itself an abyss too deep for our reason, iv. 493; an object of our faith, 494; an object transcending our power of reason, 495 et seqq.; the consideration of, extorts from us Nicodemus' question, *How can these things be?* 507; belief of, to be received on the testimony of Scripture, 512, 513; the doctrine of, in its operation of grace towards us, practically considered, 513 et seqq.
- Trophies; none so magnificent as those of victorious faith, ii. 521.
- Trullane Council; Canon of, decreeing the conformity of Ecclesiastical with Civil order, viii. 377; Canons of, condemn Romish doctrines and practices, 472; Canons of, though rejected by Pope Sergius, became valid in the Church, 472, 473.
- Truth; the cause of, not promoted by reproachful language, ii. 83—85; not discerned through the smoke of wrathful expressions, 86; like its author, usually resides in the still small voice, 85; slanderous truths as well as slanderous falsehoods, 111; scorns the succour of lies, 137; commonly lies not at the surface of things, iii. 360; not easy of discovery, 433; the natural food, ornament, and true wealth of man's soul, v. 39; divine, not proposed to man with irresistible agency, 77; exhibited to man by God as a test of his moral nature, 78—82; conscious of strength, is ever daring and resolute, 401.
- Tryphon; his offence at the sufferings of Christ, i. 107.
- Types; the nature of, explained and illustrated, iv. 411—418, vi. 36—42.

U.

- Uncharitable, the; destitute of the fear of God, i. 44.
- Uncharitableness; the opposite of the Divine nature, i. 48; a mean and base thing, ii. 379; mars and corrupts all man's higher gifts, 390.
- Undertaking; two things to be considered in

every—the difficulty and the temptations, iii. 219.

Unworldliness; a natural consequent of faith, v. 103, 104.

Upright man, the; secure of easily finding the path of duty, i. 271; self-protected by his own integrity, 273; builds on the sure foundation of faith in God and his government, 273—275; maintains an equable and stable course, 275; is not exposed to dangers and disappointments, 279; is assured of God's protection, *ib.*; is guarded by the good angels, 280; freed from painful regrets, distractions and fears, 281; commends his ways confidently to God, *ib.*; freed in all issues from remorse, *ib.*; assured of his honour and credit, 283; dares appeal to the judgment of men, *ib.*; incurs no envy in good success, and not unsettled under disappointment, 284; the modes of action of, 285—287; perfectly assured of ultimate success in his main designs to serve God, and content, in his inferior designs, with their issue, whether good or evil, 288—290; will be fully justified in his ways and abundantly rewarded at the Day of Judgment, 291.

Uprightness, the way of; plain and obvious, i. 271: marked out by God for universal apprehension, *ib.*; graven by God on the conscience, 272; written, as with a sunbeam, in Scripture, *ib.*; the directest and shortest way to any well chosen end, 277; free from dangers, 279; fair and pleasant, 281; will appear the deepest wisdom at the last day, 291.

Urban II., Pope; an asserter of supreme Papal authority, viii. 16; admitted the lawfulness of the murder of persons excommunicate, 624; absolved subjects from the oaths of allegiance to Princes excommunicate, 660.

V.

Vain-glory, defined and described, iv. 129—131; characterized as unprofitable, 131; as uncertain, 132; as fond, 133; as robbing God of the glory due to him alone, 133—134; as mischievous, 134; as unbeseeming man, *ib.*

Valentia, Council of (A.D. 855); its remarkable decree, on the salvability of all visible members of the Church, iv. 300.

Valentinian, Emperor; edict of, cited as an

- instance of Imperial favour to the Bishop of Rome, viii. 417; convoked the Synod of Illyricum, 431; passage of his Epistle to Theodosius alleged by Romanists in support of the judicial power of the Pope, shewn to be insufficient, 505.
- Valentinian, the; heretically deny our Lord's birth of a woman, vi. 251.
- Varro, as recorded by St Augustine, inculcates the expediency of allowing men to regard themselves as of divine descent, v. 310.
- Vicars, Papal; origin and purpose of their institution, viii. 609.
- Vice; victory over, the most joyous of all victories, iii. 183; not to be conjured down by a charm, 307; as it grows in age, grows in strength and stature, 311; by custom may pass into nature, 315; compliance with, and irreligion, rebuked, iv. 153; in a certain sense, useful, v. 384; has natural charms to the mind of man, vi. 431, 432.
- Victor, Pope; opposed by the Eastern Church in the Controversy of the time of celebrating Easter, viii. 489.
- Vigilius, Pope; his *Constitution* in the Fifth General Council annulled by the Council, viii. 470; banished for refusing to comply with its proceedings, 471; asserted, in the case of Chrysostom and Flavianus, the necessity of Papal consent to a Bishop's condemnation, 563.
- Vincentius Lirinensis, omits all mention of the Pope's decisive judgment in matters of controversy, viii. 270.
- Virgin Mary, the; defined by the Church, against the Nestorians, to be *θεοτόκος*, vi. 250, vii. 210; how qualified to be the mother of our Lord, vi. 255—257, vii. 213—215; honour of being the mother of our Lord inferior to spiritual regeneration, vi. 258, vii. 215; Romish notions of, condemned, vi. 259—261, vii. 216.
- Virtue; the way and necessary condition of happiness, ii. 560; each, has its own peculiar delight, iii. 165—183; not a mushroom growth, 307; a gift of God, but also an effect of industry, 363; comes, like children, with grievous pangs of birth, *ib.*; the nature and essence of, demands difficult and painful efforts, 364; each particular, charity, hope, temperance, has its peculiar difficulty in achievement, 365—367; must in some cases be reserved, iv. 148—149; the, of one or of a few, has averted God's wrath from a people, 184; the rarity of, renders it glorious, 227; the defence of, when vice is triumphant, brave and masculine, 234; one sober man in defence of, can discomfit all the hectors and huffing blades in the world, 235; the natural and necessary consequence of faith, v. 91; insufficiently represented by the ancient philosophers, 476; Christian doctrine of the motives, principles and ends of, 477; impotent without rewards inducing the embracing it, vi. 430—434, vii. 313, 314; the rewards incitive of, not found in this life, vi. 432; the doctrines of the beauty of, taught by Philosophy, unsuitable to the common herd, 435.
- Virtue and vice; the confines of, not distinctly defined, ii. 201; their effects contrasted, iii. 340, 341.
- Visions; the reality of, asserted, v. 276.
- Vocatio Gentium*; the author of the book, *De Vocatione Gentium*, infers the universality of redemption from the apostolic command to pray for all men, iv. 288; asserts, that mankind never was without divine grace, 296, 323, 324; protests against obscuring the question of the conversion of all men, 328.
- Vows; an instrument of Papal tyranny, viii. 320.

W.

- War; possible good results of, v. 234; in a just cause, does not violate the Sixth Commandment, vii. 486.
- Warriors; examples of the power of emulation, ii. 517.
- Will, the; controversy between God's and man's, ii. 546; its restraining and governing power, 547; an impregnable fortress ever holding out against all the batteries of reason and grace, 548; of man not forced by God, 549; our, of all things, most our own, 550; the natural, liketh respect, 562; the natural, affects the good opinion and good will of men, *ib.*; the natural, loveth plentiful accommodations, 553; delights in ease, quiet, liberty, *ib.*; covets good success in all its designs, *ib.*; seeks pleasure and shuns pain, 554; the submission of our, taught by Christ's submission, 559; mighty influence of, in determining the judgment, v. 74.

- Will of God to us; is that we should be good, ii. 560; that we should be happy, 561; the folly and ingratitude of resisting God's will shewn, 562—566.
- Wind or spirit; in a derived sense, denotes substances free from matter, endued with prepotent activity and virtue, vi. 498, vii. 331; this sense adopted and applied in Scripture, vi. 500, vii. 331.
- Wisdom; defined, i. 151; like light, reveals truth to us, 152; the consequences of, pleasant and peaceable, 153; delivers us from the anxieties of doubt and the miseries of remorse, 153; infuses hope of success in our actions, while it tends to produce success, 154; prevents discouragement from ill-success, 155, 156; supports and consoles under the trials of life, 156; always accompanied by a good conscience, 157; confers ability and dexterity in action, 158; is to the soul what health is to the body, 159; produces self-knowledge, *ib.*; procures the favour of men, 160; instructs us how to choose and pursue the best and highest objects, 162—165; regulates the due order, measure, and manner of our actions, 166; discovers our various social relations and duties, 167; is the parent of all virtue, justice, and honesty, 168; teaches us the nature of true Religion, 169; obtains God's favour and immortal happiness, 172; incompatible with impiety, 194; the prize of industry, iii. 359—361; the impediments to the attainment of, discovered by self-inspection, iv. 99.
- Wit; men are witless to prize it, iv. 94.
- Witches; the existence of, not a mere delusion, v. 276, vii. 46.
- Words; ambiguity of, favourable to the interests of power, viii. 411; enchantment latent in the power of words, 413.
- harsh, their injustice and uncharitableness, ii. 73; are more felt than blows, 411.
- World, the; is in nature the first and dearest country of us all, ii. 424; the course of, not to be expected by us, to be right, iii. 53, 54; not made for honest men, 80—82; character of those who thrive in, 83; not designed to be a place of ease and convenience, 85, 86; defined, iv. 355; vanquished by our Lord, 356, 357; pursues those who embrace Christian doctrine with hatred and scorn, v. 67; love of, rebuked and corrected by our Lord's sufferings, vi. 297, 298, vii. 245; reasons for regarding it as recently created, v. 385.
- Worldly goods; their evanescent qualities should deprive them of their charms, iii. 244—250, 254, 255.
- Worldly grandeur; instability of, iii. 250.
- Worship, Public; neglect of, an affront to God, and an injury to the community, i. 320.
- Worth; however clouded for a time, will break through all mists, ii. 165.
- Writing; the surest mode of transmitting doctrines to posterity, vii. 92.

X.

Xenophon; relates, that among the Persians ingratitude was a punishable offence, i. 399.

Xenocrates; permitted by the Athenians to give witness without swearing, ii. 55.

Y.

Youth; the best season to begin a religious life, iii. 331; the actions of, being the first fruits of our life, the fitting sacrifice to God, 333; well spent, will yield inexpressible joy, 334; Aristotle's position, that youth is not the fitting season to receive moral doctrine, refuted, 335.

Z.

Zabarell, Cardinal; impugned the motives of the maintainers of the Pope's absolute supremacy, viii. 7.

Zeal, honest, defined, ii. 459.

Zebedee, the two sons of; their prayer an example of ill-regulated prayer, iii. 231.

Zeno; his illustrious testimony from the Athenians, ii. 510; held the impossibility of motion, v. 237; his definition of God, vi. 560.

Zonaras; represents Cyril Alex. as president of the Council of Ephesus, and representative of Pope Celestine, viii. 451.

Zosimus; libels Constantine the Great, v. 174.

Zosimus I.; Pope, admitted the office of Bishop to be supreme in the Church, viii. 296; professed his inability to alter the privileges of Churches, 494.

Zosimus, the historian; points out the error of the Romans in admitting Augustus to the Government, viii. 303.

Zwingle; teaches that self-love constitutes the essence of original sin, iv. 83.

INDEX

OF

POPE, FATHERS, AUTHORS, &c.; COUNCILS, DECREES OF CANON LAW, &c. CITED IN THE WORKS OF BARROW

A.

- Adrian I., Pope, viii. 24, 170, 428, 473, 614.
 Adrian II., Pope, viii. 435.
 Ælian, iii. 83, 96, v. 240.
 Æschylus, ii. 55, iv. 207, v. 335, vii. 50, 124.
 African Church, Canons of, viii. 379, 515, 565, 705, 706, 707, 753.
 African Council, Epistle of, to Pope Celestine I., viii. 312, 357, 493, 537, 579, 581, 582, 752, 766.
 Agapetus, Pope, viii. 542, 560, 561.
 Agatho, Pope, viii. 27, 170, 487, 659.
 Alens, vi. 194, 226, vii. 198.
 Alexander II., Pope, viii. 307, 341.
 Alexander III., Pope, viii. 576.
 Almaïne, viii. 3.
 Alvarus Pelagius, viii. 326, 329.
 Ambrosius, i. 22, 32, 52, 517, ii. 82, iv. 280, 285, 295, 301, 337, 444, vi. 166, 379, 526, vii. 114, 355, viii. 67, 70, 77, 122, 125, 142, 144, 145, 147, 154, 220, 295, 510, 643, 649, 695, 700, 768, ix. 273, 277, 286, 304, 307, 315.
 Ames, v. 143, 146.
 Ammianus Marcellinus, ii. 96, 444, v. 466, viii. 230, 249, 327, 365, 402, 635.
 Anacletus, Pope, viii. 377, 576.
 Anastasius II., Pope, viii. 339, 488.
 Anastasius, viii. 28, 368, 420, 472, 473.
 Andrews, Bp, viii. 163, 336.
 Anselm, viii. 135.
 Anthologia Gr. iii. 244.
 Antioch, Council of, viii. 191, 194, 202, 300, 350, 364, 370, 376, 381, 384, 492, 503, 515, 537, 565, 580, 725, 752.
 Antiphanes, iii. 355.
 Antoninus, viii. 58.
 Antoninus Marcus, i. 226, ii. 119, 438, 480, 510, iii. 11, 25, 216, 253, 275, 299, iv. 88, 148, 186, 207, 208, 220, v. 44, 207, 317, 340, vii. 48, 416.
 Apostolic Canons, viii. 192, 255, 300, 370, 376, 379, 381, 412, 491, 515, 564, 565, 741, 747, 752.
 Aquinas, vi. 504, viii. 6, 7, 13, 652, ix. 255.
 Ariminum, Council of, viii. 431.
 Aristonymus, iv. 63.
 Aristophanes, i. 174, ii. 87, iii. 185.
 Aristoteles, i. 6, 57, 58, 93, 94, 187, 205, 230, 231, 237, 244, 245, 265, 506, ii. 2, 6, 7, 20, 28, 29, 41, 59, 185, 233, 287, 301, 326, 329, 332, 372, 374, 400, 419, 434, 435, 436, iii. 1, 246, 265, 325, 336, 397, iv. 44, 84, 86, 478, 481, 484, 501, v. 38, 40, 114, 183, 184, 185, 191, 206, 207, 214, 217, 220, 221, 222, 225, 230, 237, 242, 244, 247, 252, 253, 255, 259, 261, 263, 318, 324, 356, 360, 362, 364, 368, 371, 376, v. 380, 388, 416, vi. 155, 167, vii. 6, 17, 26, 34, 35, 39, 40, 42, 64, 128, 131, 133, 134, 136, 137, 147, 184, ix. 3, 4, 6, 13, 337, 366.
 Arles, First Council of, viii. 194, 356, 430.
 Arles, Sixth Council of, viii. 498.
 Arnobius, iv. 338, vii. 450.
 Athanasius, i. 13, 27, 101, iv. 284, 285, 303, 307, 309, 354, 378, 390, 392, 393, 511, v. 47, 122, vi. 122, 124, 127, 128, 136, 157, 202, 515, 520, 522, 525, 530, vii. 273, 289, viii. 71, 165, 191, 260, 343, 355, 356, 362, 449, 477, 517, 547, 588, 644, 746, 759, 766, 769, 773, 774, 775, ix. 246, 247, 264, 269, 273.
 Augustinus, i. 33, 35, 58, 77, 108, 132, 137, 138, 145, 194, 218, 237, 238, 405, 429, 455, ii. 82, 116, 435, 464, iii. 17, 65, 87, 157, 167, 311, 375, 392, iv. 32, 80, 152, 161, 257, 308, 321, 322, 349, 376, 383, 399, 416, 431, 499, 505, 508, 511, v. 137, 142, 250, 310, 324, 327, 358, 376, 378, 380, 381, 472, 473, 478, 484, vi. 42, 64, 90, 179, 184, 202, 215, 217, 240, 244, 263, 298, 360, 365, 411, 415, 447, 452, 464, 509, 517, 526, 530, vii. 13, 15, 65, 114, 123, 143, 207, 273, 286, 291, 322, 390, 410, 451, 454, 472, 501, 502, viii. 62, 69, 70,

72, 73, 79, 97, 109, 119, 121, 122, 123, 135, 137, 139, 148, 152, 154, 155, 162, 170, 177, 201, 203, 207, 212, 216, 218, 241, 283, 292, 304, 305, 309, 347, 348, 357, 358, 412, 517, 583, 584, 588, 622, 649, 663, 670, 688, 689, 690, 695, 697, 698, 700, 711, 714, 730, 738, 741, 743, 751, 761, 766, ix. 242, 246, 249, 254, 256, 266, 286, 298, 304, 315, 316, 317, 322, 323, 325, 339, 344, 372.

Augustinus Triumphus, viii. 6.

Aulus Gellius, i. 398, ii. 523, iii. 204, 375.

Aurelianense Conc. II., viii. 535.

Ausonius, i. 403, iii. 215.

B.

Bacon, ix. 96, 97.

Balsamon, v. 154.

Balusius, viii. 61, 394.

Baronius, viii. 8, 13, 25, 28, 31, 32, 41, 125, 186, 210, 234, 236, 244, 329, 330, 351, 372, 373, 417, 418, 432, 434, 438, 450, 471, 472, 541, 557, 562, 563, 586, 601, 610, 615, 616, 617, 627, 632.

Basil, Council of, viii. 59, 60, 233, 306, 309, 313, 314, 327, 328, 331, 578, 617, 618, 625, 629, 630, 729.

Basilus Magnus, i. 34, 39, 52, 54, 55, 71, ii. 31, 58, 271, 499, iii. 321, 464, 519, iv. 159, 295, 347, 449, v. 44, 49, 205, 261, 358, 367, 369, 370, 380, 381, 384, 390, 498, 512, vi. 185, vii. 144, viii. 74, 139, 141, 143, 154, 165, 213, 219, 245, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 283, 310, 311, 327, 341, 356, 369, 572, 573, 607, 698, 705, ix. 247, 272, 279, 286, 377, 378.

Basil of Seleucia, viii. 112.

Bellarmino, iv. 83, v. 166, 172, vi. 229, vii. 200, 291, viii. 2, 6, 7, 8, 38, 41, 47, 50, 56, 57, 60, 96, 104, 113, 114, 117, 133, 134, 144, 150, 157, 158, 162, 177, 179, 183, 203, 224, 225, 228, 236, 252, 253, 283, 291, 317, 332, 336, 342, 361, 439, 448, 496, 499, 506, 521, 548, 552, 557, 558, 569, 571, 573, 588, 589, 590, 591, 593, 595, 599, 604, 606, 612, 613, 621, 627, 645, 658, 672, 673, 744, ix. 281.

Benedict II., Pope, viii. 710.

Bernardus, i. 34, 508, ii. 95, 178, 396, 513, iii. 380, iv. 72, 198, 208, 227, 374, 388, v. 131, viii. 89, 231, 236, 309, 325, 327, 336, 579, 625, 658, 730.

Beza, i. 405, iv. 7, 8, ix. 326.

Biel, Gabriel, viii. 252.

Blondel, viii. 212.

Bochel, viii. 4.

Boethius, vi. 508, ix. 253.

Boniface VIII., Pope, viii. 252, 279, 315, 613.

Bullialdus, ix. 81.

Bulls, Papal, viii. 9, 11, 51, 604, 665, 670.

C.

Calvin, v. 138, vii. 291, viii. 307.

Canon Law, decrees of, viii. 12, 15, 16, 21, 23, 24, 26, 36, 37, 43, 55, 91, 120, 123, 134, 173, 194, 203, 228, 233, 234, 238, 240, 252, 279, 280, 296, 314, 315, 316, 317, 329, 338, 377, 379, 383, 391, 397, 406, 428, 465, 473, 486, 487, 488, 494, 499, 506, 507, 510, 519, 520, 529, 530, 531, 532, 536, 576, 611, 613, 623, 624, 626, 627, 632, 634, 643, 660, 661, 771.

Canus Melchior, viii. 12, 237, 413.

Capellus, i. 416, vi. 42.

Capitolinus, i. 240.

Cardan, v. 192, vii. 34.

Carmen Aur., iii. 207.

— Pythagor. iii. 40, 520.

Carthage, Council of, viii. 385.

Cassian, iii. 380.

Cato, iii. 218, 389.

Celestine I., Pope, viii. 228, 350, 358, 360, 450, 518, 539, 555, 556, 651.

Chalcedon, Council of, ii. 373, vii. 198, viii. 194, 208, 209, 223, 277, 350, 366, 367, 370, 377, 383, 387, 388, 389, 392, 416, 433, 434, 437, 449, 450, 451, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 466, 468, 469, 474, 476, 479, 505, 518, 524, 535, 538, 539, 541, 542, 548, 568, 573, 574, 575, 586, 594, 600, 607, 608, 620, 634, 704, 741, 753, 768, 770, ix. 236.

Chrysologus, vii. 7, viii. 140.

Chrysostomus, i. 7, 19, 37, 39, 46, 51, 52, 66, 70, 72, 77, 116, 127, 133, 190, 211, 238, 260, 267, 306, 308, 311, 312, 332, 333, 351, 356, 372, 374, 383, 384, 388, 391, 402, 420, 421, 437, 462, 463, 468, 471, ii. 6, 16, 22, 24, 31, 38, 39, 50, 51, 52, 53, 55, 65, 66, 67, 82, 85, 87, 119, 120, 142, 169, 177, 195, 196, 197, 198, 209, 210, 219, 239, 301, 314, 315, 318, 326, 352, 372, 374, 377, 380, 382, 383, 384, 388, 395, 396, 397, 411, 485, 486, 508, 510, 515, 528, 535, 547, iii. 4, 12, 23, 48, 58, 62, 64, 66, 67, 71, 80, 85, 86, 96, 97, 98, 99, 103, 104, 107, 116, 117, 186, 192, 297, 307, 313, 315, 319, 321, 325, 330, 333, 337, 345, 347, 348, 353, 362, 364, 370, 373, 374, 376, 397, 401, 411, 482, 502, 503, 505, 507, 520, 522, 523, iv. 38, 40, 97, 122, 129, 152, 159, 162, 183, 187, 287, 307, 326, 338, 346, 347, 417, 437, 455, 488, 501, 509, 511, v. 8, 24, 28, 29, 30, 39, 44, 45, 73, 78, 82, 99, 103, 104, 107,

- 111, 112, 189, 192, 203, 204, 207, 226, 365, 387, 388, 390, 401, 434, 436, 468, 472, 484, vi. 22, 23, 30, 39, 56, 77, 79, 90, 98, 99, 132, 141, 142, 160, 163, 186, 258, 273, 202, 352, 353, 358, 360, 362, 363, 368, 374, 379, 385, 386, 408, 411, 447, 450, 481, 490, vii. 215, 400, 407, 410, 411, 412, 413, 416, 426, 528, viii. 67, 68, 69, 70, 71, 72, 76, 82, 85, 86, 88, 89, 96, 99, 100, 102, 103, 104, 110, 111, 116, 123, 124, 125, 126, 129, 130, 135, 136, 142, 144, 146, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 162, 167, 168, 171, 175, 176, 177, 181, 186, 219, 244, 250, 267, 268, 301, 312, 358, 369, 500, 591, 592, 593, 607, 608, 631, 648, 658, 663, 699, 705, 728, 729, ix. 237, 247, 281, 282, 302, 306, 315, 324, 328, 329.
- Cicero, i. 47, 58, 152, 231, 235, 237, 238, 239, 241, 244, 245, 265, 266, 349, 387, 463, 507, 542, 543(?), ii. 15, 30, 33, 37, 46, 67, 99, 123, 193, 258, 381, 420, 423, 436, 508, 518, iii. 74, 207, 240, 245, 248, 249, 254, 258, 275, 277, 324, 325, 340, 386, 484, iv. 124, 160, 183, 208, 238, 321, 484, v. 42, 43, 44, 184, 188, 197, 203, 204, 205, 208, 220, 223, 225, 239, 241, 246, 247, 248, 249, 255, 263, 269, 270, 271, 277, 298, 322, 325, 362, 363, 364, 390, 417, 434, 442, 443, 446, 499, vii. 33, 35, 36, 37, 39, 43, 44, 53, 62, 133, 134, 315, 316, 384, ix. 250, 251, 301, 345.
- Civil Law, decrees of, ii. 209, 210, viii. 367, 376, 383, 416, 548, 580, 635, 653, 667.
- Claudian, iii. 478, 498, v. 285, vi. 442.
- Clemens Alexandrinus, i. 353, 358, 373, ii. 55, 56, 383, iii. 19, 185, 525, iv. 287, 312, 316, 321, 336, 348, v. 37, 42, 46, 76, 77, 114, 218, 247, 252, 253, 254, 266, 267, 351, 386, 398, 462, 478, vi. 21, 95, 155, 469, vii. 145, 289, 440, 451, viii. 87, 129, 182, 271, 690, 717, ix. 312, 362.
- Clemens Romanus, ii. 450, 451, iv. 5, 312, viii. 75, 84, 106, 108, 167, 179, 258, 508.
- Clement IV., Pope, viii. 506, 507.
- Clementina, viii. 188.
- Compeigne, Council of, viii. 147, 352.
- Constance, Council of, viii. 58, 59, 447, 462, 532, 629, 666.
- Constantinople, First Council of, viii. 277, 367, 372, 377, 382, 385, 386, 387, 392, 466, 478, 514, 516, 517, 580, 721, 769, 770.
- Second General Council of, viii. 430, 434, 461, 469, 470, 471, 477, 478, 491, 564.
- Third General Council of, viii. 27, 358, 435, 446, 454, 472, 474, 480, 481, 487, 495, 530, 534, 545, 695, 741.
- Fourth General Council of, viii. 447.
- Constitutiones Apostolicæ, i. 41, 105, 107, 148, 329, 436, ii. 302, 535, iii. 172, 322, iv. 167, 179, 192, v. 14, 49, 396, vi. 301, viii. 161, 167, 172, 200, 205, 208, 209, 211, 213, 218, 225, 246, 295, 297, 513, 536, 644.
- Cornelius Nepos, ii. 356.
- Cornelius, Pope, viii. 197, 260, 288, 360, 363, 374, 501, 521.
- Cotelerius, viii. 207.
- Crantzius, viii. 521.
- Crates, iii. 370.
- Curtius Quintus, ii. 55.
- Cusanus, Cardinalis, viii. 98, 227.
- Cyprianus, ii. 96, 119, 190, 513, iii. 148, 152, 329, iv. 6, 16, 22, 23, 29, 34, 35, 36, 37, 42, 43, 45, 58, 64, 75, 337, v. 130, 133, vi. 381, vii. 6, 344, 506, 507, 574, 520, 528, viii. 73, 74, 94, 121, 122, 130, 137, 141, 152, 153, 180, 181, 182, 197, 202, 216, 217, 218, 219, 220, 232, 259, 263, 284, 290, 297, 298, 299, 310, 312, 313, 343, 344, 345, 346, 347, 349, 353, 355, 362, 363, 365, 370, 374, 375, 414, 476, 489, 490, 501, 509, 511, 512, 513, 533, 539, 541, 542, 548, 550, 565, 570, 581, 582, 584, 590, 607, 633, 647, 648, 685, 694, 695, 702, 703, 704, 706, 707, 708, 709, 711, 712, 724, 725, 726, 732, 739, 742, 753, ix. 279, 282, 284, 286, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 323, 328, 329, 330, 374.
- Cyrillus Alexandrinus, i. 99, 108, iv. 303, 347, v. 174, vi. 135, vii. 155, viii. 67, 123, 131, 151, 155, 162, 176, 251, 356, 545, 556.
- Cyrillus Hierosol., iii. 520, v. 382, vi. 80, 135, 182, 194, 196, 199, 263, viii. 170.

D.

- Daille, viii. 163.
- Damasus I., Pope, viii. 196, 360.
- Damascenus, Joannes, i. 467, iii. 520, v. 337, 383, vii. 207.
- Digby, ix. 81.
- Diodorus Siculus, i. 471, iii. 478.
- Diogenes Laertius, v. 250, 263, vii. 133.
- Dion Cassius, iv. 118.
- Dionysius Areopagita, viii. 131, 255, 256, 296, ix. 310.
- Dionysius, Bishop of Corinth, viii. 189, 198, 364.
- Dionysius Exiguus, viii. 768.
- Durandus, viii. 605.

E.

- Eadmer, viii. 587, 611, 612, 634.
- Ephesus, Council of, iv. 308, 427, vi. 195, 196, 198, 199, 208, 232, 250, 251, viii. 286, 288,

357, 360, 383, 389, 391, 432, 433, 437, 450,
451, 452, 453, 478, 482, 495, 540, 542, 545,
555, 556, 558, 609, 650, 651. ix. 236, 315.
Epictetus, ii. 56, 82, 110, 266, iii. 2, 8, 11, 19,
32, 41, 52, 80, 214, 227, 243, 298, 310, 311,
338, 484, 486, v. 190, 193, 194, 199, 296,
310, 315, 318, vi. 178, vii. 100, 108, 109,
415.
Epiphanius, vi. 195, 503, viii. 74, 75, 171, 189,
192, 198, 200, 211, 213, 356, 372, 493, 588,
589, 615, 715, 753, 761, ix. 251, 345.
Episcopius, vi. 243, vii. 206.
Erasmus, ii. 86, 132, viii. 675.
Eugenius IV., Pope, viii. 177, 671, 672.
Euripides, i. 8, 9, 59, 426, 512, 513, ii. 27,
239, iii. 36, 87, 259, iv. 119, v. 208, 483, vi.
441, 443.
Eusebius, i. 186, 336, 470, 518, iv. 312, 343,
413, 414, v. 376, 472, 487, 496, vi. 26, 37,
38, 39, 166, vii. 289, viii. 71, 112, 161, 166,
182, 188, 195, 196, 198, 200, 201, 206, 208,
210, 211, 213, 218, 300, 356, 402, 430, 431,
436, 444, 448, 475, 477, 505, 508, 517, 528,
538, 632, 633, 703, 705, 707, 710, 712, 716,
739, 741, ix. 235.
Evagrius, viii. 368, 437, 450, 455, 457, 529,
538, 544, 547, 548, 561, 609, 615, 753.

F.

Facundus Hermianensis, viii. 119, 558, 646.
Felix III., Pope, viii. 26, 33, 34, 136, 334,
502, 541, 545, 562.
Firmilianus, ii. 84, viii. 182, 221, 371, 615,
699, 711, 725, 749, ix. 305.
Florence, Council of, viii. 48, 51, 410, 576,
665.
Forbes, vii. 113.

G.

Galen, i. 238, v. 192.
Gassendi, ix. 80.
Gelasius I., Pope, viii. 26, 31, 33, 40, 119, 134,
288, 316, 334, 354, 360, 463, 465, 467, 484,
487, 494, 495, 499, 503, 504, 536, 539, 544,
562, 563, 564, 565, 577, 614, 618, 623, 628,
650, 667, 755, 763, 767, 774.
Gervasius, Dorob., viii. 350.
Gherard, vi. 199, 220, vii. 200.
Girald. Cambr., viii. 499.
Guicciardini, viii. 315, 331.
Gregory I., Pope, i. 53, vi. 396, 409, viii. 27,
34, 120, 136, 166, 169, 204, 209, 251, 279,
280, 281, 282, 285, 287, 288, 290, 307, 355,
361, 393, 394, 395, 423, 467, 471, 498, 505,

522, 599, 618, 622, 623, 631, 642, 659, 688,
717, 738, 741.

Gregory II., Pope, viii. 25, 28, 251.

Gregory IV., Pope, viii. 315, 316, 486.

Gregory VII., Pope, viii. 17, 18, 19, 21, 24,
28, 29, 92, 93, 237, 243, 310, 316, 325, 330,
336, 337, 341, 614, 624, 660.

Gregory Nazianzen, i. 28, 37, 46, 47, 51, 52,
58, 63, 76, 82, 87, 147, 243, 265, 310, 467,
ii. 16, 85, 180, 192, 196, 198, 199, 242, 380,
528, iii. 35, 51, 52, 67, 82, 111, 209, 210,
236, 312, 315, 491, 502, iv. 58, 131, 207,
272, 280, 338, 378, 380, 433, 499, 501, 510,
v. 66, 148, 221, 222, 359, 374, vi. 92, 113,
185, 195, 199, 202, 218, 219, 237, 238, 301,
504, vii. 110, viii. 68, 89, 129, 229, 297,
301, 352, 368, 517, 603, 643, 772, ix. 248,
254, 255, 277, 298.

Gregory Nyssen, i. 20, v. 221, 334, vi. 254,
vii. 123, 285, 287, viii. 212, ix. 249.

Grotius, i. 405, v. 263, 438, 472, vi. 303, vii.
4, 6, 47, 219, 239, viii. 315.

Guilielmus Parisiensis, i. 186.

H.

Hammond, vii. 233, viii. 212.

Hegesippus, viii. 128, 211, 694.

Hermas, Pastor, ii. 112, viii. 694.

Hermes Trismeg., i. 191, v. 220.

Herodotus, i. 456, iii. 239, v. 270.

Hesiod, i. 511, iii. 88, 325, 334, 365, iv. 250,
v. 255, 273.

Hierocles, i. 548, ii. 60, 384, 543.

Hieronymus, i. 33, 144, 232, 238, 239, 434,
537, 548, ii. 56, 58, 75, 117, 119, 126, 151,
157, 219, 385, 396, iii. 4, 8, 100, 216, 332,
321, iv. 7, 103, 106, 312, 313, 320, 333, v.
142, 179, 298, 333, vi. 378, 408, 410, 490,
508, viii. 70, 73, 75, 89, 94, 119, 123, 131,
132, 137, 139, 140, 141, 146, 152, 160, 171,
181, 183, 198, 201, 212, 221, 222, 223, 244,
245, 287, 295, 297, 351, 373, 430, 542, 543,
628, 644, 651, 652, 663, 718, 723, ix. 249,
254, 300, 309, 317, 319, 323, 327, 344.

Hilarius, Pope, viii. 418, 488, 491, 495.

Hilarius, vii. 6, viii. 74, 77, 136, 353, 544, 615,
759, 760, 761, 764, 768, 771, 774.

Hippocrates, ii. 292.

Hobbes, v. 192, vii. 35.

Homerus, i. 307, 357, 456, 157, iii. 22, 23, 36,
118, 204, 309, 385, iv. 97, 339, 466, v. 291,
343, vi. 308, vii. 125, 251, 273, ix. 9, 143,
165, 350.

Honorius, Pope, viii. 534.

Horatius, i. 79, 276, 463, ii. 7, 20, 21, 22, 24, 27, 108, 140, 151, 162, 192, 195, 199, 219, 220, 253, 271, 389, iii. 29, 68, 69, 80, 92, 93, 210, 215, 250, 263, 310, 325, 333, 335, 348, 359, 362, 373, 381, 384, 443, iv. 84, 115, 132, 203, 501, v. 122, 279, 287, 298, ix. 301.

I.

Ignatius, St, viii. 206, 257, 606, 685.
 Ignatius, Patriarcha, viii. 616.
 Innocent I., Pope, viii. 197, 201, 204, 296, 494, 740, 766, 771.
 Innocent III., Pope, i. 437, viii. 15, 240, 252, 458, 536, 634.
 Innocent IV., Pope, viii. 14.
 Innocent X., Pope, viii. 626, 635.
 Irenæus, St, i. 99, 125, vi. 34, 39, 125, 187, 464, vii. 51, 289, 344, 346, 464, viii. 105, 132, 171, 182, 198, 199, 205, 206, 208, 209, 272, 364, 693, 696, 723, 740, ix. 319, 323.
 Isidorus Hispalensis, viii. 132, 296, 383, 321, 397, 652.
 Isidorus Pelusiota, iv. 206, viii. 88, 300, 500, 614
 Isocrates, i. 237, ii. 56.

J.

John I., Pope, viii. 219, 650.
 John VIII., Pope, viii. 23, 136, 378, 435, 520, 530, 611, 614, 660.
 Josephus, i. 462, 505, ii. 56, v. 505, vii. 229, 460, viii. 369.
 Julian, Imp., ii. 411, iii. 92, v. 241.
 Julius I., Pope, viii. 354, 493, 571.
 Julius II., Pope, viii. 237, 625.
 Justinian, Imp., viii. 223, 430, 454, 477, 478, 505, 548, 631.
 Justinian, iv. 511, ix. 351, 374.
 Justinus Martyr, i. 107, ii. 300, 303, 429, iii. 162, v. 76, 125, 362, 369, 472, 510, vi. 184, 244, 263, 408, 457, vii. 290, 429, 464, 468, 505.
 Juvenal, i. 61, 117, 175, 392, 511, ii. 229, 254, 437, 520, iii. 19, 36, 90, 215, 230, 247, 312, 509, iv. 96, 118, 220, 228, 229, v. 298, 413, 443, vi. 273, 440, vii. 233, 476, ix. 10.

L.

Lactantius, i. 107, 116, 133, 417, v. 48, 198, 237, 244, 317, 367, 369, 396, 398, 484, vi. 273, 283, 286, 499, vii. 38, 56, 233, 236, 240, viii. 79, ix. 251.

Lampridius, viii. 514.
 Laodicea, Council of, viii. 385, 515.
 Lateran Council, First, viii. 658, 666, 754.
 — Second, viii. 191, 659, 666, 754.
 — Third, viii. 192, 659.
 — Fourth, viii. 16, 246, 315.
 — Fifth, viii. 7, 8, 12, 49, 92, 167, 237, 316, 337, 360, 420, 428, 625, 627, 628, 747.
 Launoy, viii. 30, 267, 548.
 Leo I., Pope, iv. 378, 381, 383, 388, 393, viii. 147, 163, 195, 209, 228, 235, 289, 290, 296, 393, 400, 401, 403, 415, 426, 433, 439, 440, 441, 442, 450, 455, 457, 458, 467, 468, 479, 481, 484, 488, 494, 495, 519, 520, 521, 522, 524, 526, 527, 535, 595, 610, 622, 641, 642, 666, 746, 769.
 Leo II., Pope, viii. 27, 33, 435, 474, 523, 547, 607, 694, 710.
 Leo IX., Pope, viii. 22, 158, 243, 614, 738.
 Leo X., Pope, viii. 49, 428, 627.
 Leontius, viii. 440.
 Libanius, iii. 399, vii. 344.
 Liberatus, viii. 338, 414, 441, 456, 471, 523, 529, 547, 559, 561, 568, 569, 575, 593, 601.
 Liberius, Pope, viii. 261, 360.
 Lipsius, v. 244, 356, 381, vii. 133.
 Livy, i. 438.
 Longinus, vii. 145.
 Lorrain, Cardinal, viii. 56, 60.
 Lucan, ii. 423, 514, iii. 325, iv. 127, 269, 482, vi. 445, vii. 219, ix. 185.
 Lucretius, i. 214, iii. 62, 263, iv. 168, v. 416, ix. 62.
 Luitprandus, viii. 617.
 Luther, v. 150, vii. 403.

M.

Machiavelli, viii. 329, 331, 334.
 Magnenus, ix. 80.
 Mamertius, i. 408.
 Manilius, iii. 302, v. 230.
 Marca, De, viii. 393, 397, 415, 417, 522, 535, 550, 551, 555, 588, 593, 765, 766, 769, 771.
 Marcellus, Pope, viii. 576.
 Marcus Eremita, i. 301, ii. 486.
 Marsilius Ficinus, v. 264, vii. 53.
 Martial, ii. 144, 427, iii. 66, 260, 303, 328, 329, 331, 425, iv. 95, vi. 445.
 Martinus Polonus, viii. 13.
 Matthew of Paris, viii. 13, 15, 315, 424, 445, 586, 587, 611.

Maximus Taurinensis, vii. 8.
 Maximus Tyrius, iii. 473, iv. 314, 322, 326,
 v. 240, 380, 382, vii. 445.
 Melanchthon, v. 137.
 Melun, Council of, viii. 352.
 Menander, i. 9, 342, 344, 399, 511, 530, iii.
 92, 268, 438.
 Mennas, Council under, viii. 195, 285.
 Milevis II., Council of, viii. 581, 741.
 Minutius Felix, iv. 495, v. 333, vi. 447, vii.
 450.
 Montacutius, vii. 290.

N.

Naclerus, viii. 15.
 Nice, First General Council of, viii. 179, 190,
 194, 222, 277, 381, 384, 491, 492, 502, 515,
 537, 565, 712, 738, 752.
 — Second Council of, viii. 28, 436, 446,
 447, 472, 473.
 Nicephorus, viii. 208, 615.
 Nicholas I., Pope, viii. 23, 136, 170, 204, 242,
 253, 314, 353, 390, 406, 414, 417, 418, 420,
 425, 438, 464, 465, 487, 488, 497, 499, 520,
 531, 532, 543, 557, 577, 613, 614, 632, 650,
 659, 738, 767, 768, 769.
 Nicholas II., Pope, viii. 391, 660.
 Novatianus, vi. 528, ix. 276.

O.

Optatus, ii. 133, 187, viii. 73, 146, 197, 201,
 372, 631, 706, 718, 741, ix. 250.
 Origenes, i. 108, 120, 148, 516 ii. 268 & 64,
 iv. 314, v. 47, 48, 56, 174, 229, 248, 395,
 396, 397, 484, vi. 28, 29, 58, 63, 69, 95, 263,
 276, 302, vii. 54, 55, 57, 72, 248, 440, 450,
 viii. 136, 140, 145, ix. 284, 296.
 Otho, Frising. viii. 32.
 Ovid, iii. 55, 65, 213, 310, 315, 330, 337, 380,
 v. 251, 481, ix. 345.

P.

Palladius, ii. 394, viii. 580, 593.
 Paschal II., Pope, viii. 16, 33, 37, 191, 333,
 336, 340, 611, 612, 634.
 Paschasius, vii. 13.
 Paulus, Jovius, iii. 96.
 Pausanias, v. 207.
 Paul III., Pope, viii. 604.
 Pelagius II., Pope, viii. 118, 120, 197, 233,
 282, 428, 465, 484, 577.
 Persius, iii. 209, 310.

B. VOL. IX.

Philemon, iii. 36, v. 384.
 Philo Judæus, ii. 49, 55, 59, v. 393, vii. 229,
 476.
 Phocylides, ii. 123, iii. 75.
 Photius, viii. 74, 95, 103, 148, 167, 168, 201,
 528.
 Pighius, Albertus, viii. 621, 744.
 Pisa, Council of, viii. 58.
 Pith. Ann. Franc., viii. 359, 608.
 Pius II., Pope, viii. 604, 665.
 Pius IV., Pope, viii. 655, 663, 670, 674.
 Platina, viii. 19, 20, 22, 93, 231, 233, 234, 237,
 238, 331, 337, 367, 424, 531, 546, 616, 617,
 643.
 Plato, i. 114, 218, 244, 265, 267, 357, ii. 275,
 375, 486, iii. 11, 28, 129, 300, 366, 387, iv.
 119, 322, 427, 430, 483, 495, v. 39, 225, 246,
 248, 249, 250, 262, 378, 296, 308, 309, 312,
 382, 432, 433, vi. 303, vii. 40, 52, 70, 110,
 132, 248, 467, ix. 245, 345.
 Plautus, iii. 80.
 Plinius, i. 46, 47, 402, 411, 417, 422, ii. 486,
 512, v. 197, 273, 417, vi. 341, 436, vii. 43,
 293, 387.
 Plutarch, i. 10, 62, 115, 209, 231, 506, ii. 37,
 57, 219, 221, 222, 237, 240, 414, 438, 514,
 iii. 46, 75, 85, 211, 240, 267, 275, 276, 277,
 303, 348, 353, 373, 387, 397, 400, 441, 474,
 iv. 139, 203, 509, v. 209, 226, 242, 250, 251,
 283, 335, 362, 376, 377, 384, 417, vi. 155,
 303, 443, 500, vii. 25, 34, 35, 37, 121, 124,
 132, 140, 141, ix. 256.
 Polycarp, i. 436.
 Polybius, i. 506, ii. 46, 113.
 Pontificale Romanum, viii. 35, 55.
 Porphyrius, i. 506.
 Possidius, ii. 49, 118, viii. 518.
 Prosper, iv. 283, 288, 296, 315, 321, 324, 328,
 vi. 466.
 Prudentius, viii. 679.
 Publius Syrus, i. 21, 67, 71, 72, 399, 439.

Q.

Quintilianus, i. 204, 218, 226, 310, 314, ii. 4,
 5, 22, 27, 28, 34, 84, 99, 101, 186, ii. 4, 5, iii.
 28, 307, 316, 332, 333, 338, v. 225, ix. 14.

R.

Regis, ix. 91.
 Rigaltius, viii. 137, 145, 146, 260, 294, 363,
 552, 571.
 Rivetus, viii. 325.
 Robertval, ix. 81.

Romanum, Conc. I., sub P. Greg. VII., viii. 665.

— III. sub P. Greg. VII., viii. 92.

— VI. — — — — 36.

— VII. — — — — 93, 170.

Romanum, Conc. sub P. Hilar., viii. 477, 495.

Ruffinus, v. 37, vii. 7, 9, 51.

S.

Salmasius, viii. 212.

Salvianus, i. 37, 175, ii. 97, 513, iii. 102, 520, v. 127, 135, vi. 167, viii. 700, ix. 243.

Sardica, Council of, viii. 191, 194, 475, 544, 707, 752, 762, 763.

Sarpi, viii. 4, 314, 315, 325, 328, 745.

Scaliger, viii. 188.

Scioppius, ii. 34, viii. 317, 318.

Selden, v. 496, vii. 115.

Seneca, i. 7, 54, 56, 66, 75, 109, 114, 115, 187, 188, 192, 203, 216, 218, 220, 226, 227, 230, 231, 240, 246, 263, 265, 342, 348, 349, 399, 420, 421, 467, ii. 7, 31, 82, 155, 168, 198, 240, 241, 326, 353, 372, 379, 384, 412, 414, 415, 428, 512, 531, 547, iii. 8, 31, 33, 46, 51, 52, 53, 56, 63, 64, 66, 67, 68, 72, 89, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 102, 103, 104, 157, 218, 223, 226, 234, 243, 248, 253, 261, 262, 274, 275, 276, 291, 292, 302, 313, 327, 337, 338, 355, 362, 376, iv. 12, 59, 85, 99, 103, 118, 152, 154, 160, 207, 208, 209, 220, 321, 333, 427, 430, 481, 484, 486, v. 197, 205, 219, 220, 221, 223, 229, 238, 248, 249, 263, 285, 298, 300, 333, 336, 389, 390, 391, 397, 416, 474, vi. 114, 179, 303, 427, 444, 447, 448, 452, 485, 500, vii. 25, 30, 37, 48, 53, 65, 100, 101, 102, 144, 146, 148, 248, 416, 467, ix. 251, 335, 360, 364.

Seneca, M. A., i. 506.

Sigibert, viii. 20.

Silius Italicus, iii. 475.

Simplicius, ii. 40, iii. 67, 324, v. 376.

Simplicius, Pope, viii. 610.

Siricius, Pope, viii. 488, 495.

Sixtus I., Pope, viii. 576.

Sixtus II., Pope, viii. 576.

Sleidan, viii. 322, 325.

Socrates (H. E.), ii. 155, iv. 43, viii. 261, 276, 286, 301, 317, 357, 386, 403, 431, 432, 444, 475, 492, 500, 517, 525, 526, 538, 540, 544, 553, 567, 569, 572, 584, 590, 591, 706, 742, 759, 764, 766, 772, 773.

Sophocles, i. 64, 360, ii. 282, iii. 6, iv. 114.

Sozomen, viii. 196, 197, 207, 208, 268, 353, 362, 371, 387, 431, 432, 439, 444, 449, 450, 475, 478, 482, 517, 522, 525, 526, 527, 528,

529, 538, 540, 544, 547, 553, 558, 571, 572, 584, 591, 592, 602, 615, 655, 741, 759, 760, 764, 773, 775.

Statius, i. 510.

Stephanus VI., Pope, viii. 22, 314, 317, 487, 659.

Stobæus, iv. 63.

Suetonius, iii. 441, v. 505.

Suidas, ii. 242.

Sulpicius Severus, i. 87, 434, 524, viii. 412, 431, 569, 588.

Symmachus, Pope, viii. 31, 32, 40, 218, 755.

Synesius, iv. 118, viii. 754.

T.

Tacitus, ii. 22, 26, 113, 123, 213, 240, 444, iii. 82, 83, iv. 44, 58, 234, v. 431, 449, 505, vi. 435, 444, vii. 77.

Tertullianus, i. 189, 240, 296, 409, 418, 423, 433, 434, 436, ii. 32, 116, 240, 418, 435, 445, iii. 45, 52, 66, 68, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 154, 480, 503, 519, iv. 16, 154, 410, 411, 418, 441, 455, 489, 499, v. 103, 114, 135, 207, 229, 261, 262, 353, 363, 370, 372, 374, 375, 383, 386, 473, 510, vi. 5, 35, 36, 43, 63, 85, 87, 90, 288, 381, 410, 412, 499, vii. 10, 26, 52, 53, 126, 136, 137, 138, 139, 140, 242, 277, 283, 287, 344, 346, 347, 369, 373, 383, 401, 405, 451, 464, 502, 505, 506, viii. 63, 112, 118, 130, 131, 142, 143, 149, 165, 174, 182, 183, 200, 205, 207, 208, 210, 224, 244, 250, 271, 272, 273, 295, 381, 411, 501, 509, 631, 659, 684, 691, 693, 694, 716, 738, 740, 775, ix. 3, 14, 236, 250, 280, 285, 298, 301, 306, 309, 313, 316, 322, 328, 338, 344, 346, 374, 375.

Theocritus, vii. 509.

Theodoretus, i. 37, 55, ii. 182, iii. 7, 8, 48, 52, 68, 69, 80, 98, 466, iv. 359, 376, vi. 503, vii. 344, viii. 136, 171, 193, 195, 202, 222, 223, 244, 313, 357, 361, 362, 365, 386, 418, 431, 432, 438, 444, 449, 456, 474, 483, 492, 516, 517, 523, 529, 538, 540, 547, 553, 554, 569, 575, 580, 583, 592, 596, 597, 598, 599, 632, 709, 748, 750, 759, 765, 773, 774, ix. 254.

Theodosianus Codex, viii. 370.

Theophrastus, ii. 150, iv. 510.

Theophylact, viii. 74, 765.

Thorndike, viii. 734, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 752, 768, 769, 771.

Thuanus, viii. 329, 338.

Timon, ii. 32.

Toledo, XII., Council of, viii. 529.

Tostatus, viii. 134.

Trent, Council of, v. 168, viii. 15, 51, 81, 91,
536, 655, 656, 657, 661, 662, 664, 665, 666,
667, 668, 671, 672, 673, 675, 676, 677, 678.
Trullane Council, viii. 191, 466.

V.

Valentia, Council of, iv. 300.
Valesius, viii. 189, 212, 361, 721.
Vegetius, i. 418, 423, ii. 46.
Vicentius Lirinensis, viii. 270, 271.
Vigilius, Pope, viii. 564.
Virgilius, i. 349, 529, ii. 206, 308, 517, iii. 6, 15,
25, 65, 227, 350, 389, iv. 227, v. 18, 200, 272,

281, 294, 326, vi. 210, 499, vii. 44, 118, 273,
331, 442, ix. 9, 3, 251, 341.
Vopiscus, iii. 95.

X.

Xenophon, i. 399, iii. 20, 36, 221, iv. 63, 506.

Z.

Zabarell, Cardinal, viii. 7, 317.
Zeno Veronensis, iv. 511.
Zonaras, viii. 383, 450.
Zosimus I., Pope, viii. 298, 311, 494.
Zosimus, v. 174, viii. 303, 383.

INDEX OF EDITIONS

OF THE

PRINCIPAL WORKS USED IN VERIFYING THE REFERENCES.

A.

- Ælian. Hist. Var. 2 Tom. 4to. Lugd. Bat. 1731.
 Almaine. De Auctoritate Ecclesiæ. inter Gerson. Opp. Tom. II. p. 1 et seqq. Ed. Dupin. 5 Tom. fol. Antw. 1706.
 Ambrosius. Opera omnia. Ed. Bened. 2 Tom. fol. Paris. 1686—90.
 Amesius. Medulla S. S. Theologiæ. Ed. Tert. Lond. 1629.
 Ammianus Marcellinus. 3 Tom. 8vo. Lips. 1808.
 Anastasius, Bibliothecarius. De Vitis Roman. Pontif. Ed. Blanchini. 4 Tom. fol. Rom. 1718—35.
 Andrews, Bp. Tortura Torti. 1609.
 Anselmus. Opera omnia. 3 Tom. fol. Col. 1573.
 Antoninus, Chronicon. Nuremb. 1484.
 Antoninus Marcus. Ed. Gataker. 4to. Cantab. 1652.
 Aquinas, Thomas. Opera omnia. 17 Tom. fol. Venet. 1593.
 Aristoteles. Ed. Bekker. 11 Tom. 8vo. Oxon. 1837.
 Arnobius. Ed. Orellius. Lips. 1816.
 Athanasius. Opera omnia. Ed. Bened. 3 Tom. fol. Paris. 1698.
 Augustinus. Opera omnia. Ed. Bened. 12 Tom. fol. Paris. 1679—1703.

B.

- Bacon's, Lord, Works. Edition of Spedding, Ellis, &c. Vol. I. Lond. 1857.
 Balsamon. Commentarii in Canon. SS. Apost. Concil. &c. Lutet. Paris. 1620.
 Baronius. Annales Ecclesiastici. Lucæ, 1738.
 Basilii. Opera omnia. Ed. Bened. 3 Tom. fol. Paris. 1721—30.

- Beda. Opera omnia. 8 Tom. fol. Basil. 1563.
 Bellarminus Cardinalis. Disputationes de Controv. Christ. Fidei, adv. hujus Temporis Hær. 4 Tom. fol. Prag. 1721.
 Bernardus. Opera omnia. Ed. Mabillon. Paris. 1667.
 Blondell. Epist. Decret. quæ vetust. Pont. Rom. tribuuntur, Examen. Gen. 1635.
 Bochellus Laurentius. Decreta Ecclesiæ Gallicanæ. folio. Paris. 1609.
 Bullarium Magnum Romanum. Luxemb. 1727—1753.

C.

- Calvinus. Opera omnia. 9 Tom. Amst. 1667.
 Canus Melchior. Loci Theologici. Col. Agrip. 1584.
 Capellus. Commentarii et Notæ Criticæ in Vet. Test. folio. Amst. 1689.
 Cassianus Eremita. Opera omnia. Ed. Gazaus. 2 Tom. 8vo. Duaci. 1616.
 Chrysostomus. Opera omnia. 8 Tom. fol. Eton. 1612.
 Clemens Alexandrinus. Ed. Potter. 2 Tom. folio. Oxon. 1715.
 Concilia. Ed. S. Binius. 9 Tom. fol. Lut. Paris. 1636.
 Concilia. Ed. Mansi. 31 vols. folio. Floren. 1759—98.
 Corpus Juris Canonici. Ed. Pith. 2 Tom. fol. Paris. 1687.
 Cotelierius. Patres Apost. 2 Tom. fol. Antw. 1698.
 Cyprianus. Opera omnia. Ed. Bened. Paris. 1720.
 Cyrillus Alexandrinus. Opera omnia. 7 Tom. fol. Paris. 1638.
 Cyrillus Hierosolymitanus. Opera omnia. Ed. Bened. 1720.

D.

- Damascenus Ioannes. Opera omnia. 2 Tom. folio. Paris. 1712.
Diogenes Laertius. Ed. Heubner. 2 Tom. Svo. Lips. 1828—1831.
Dionysius Areopagita. Opera omnia. Ed. Corderius. 2 Tom. folio. Paris. 1644.

E.

- Epictetus. Ed. Schweighäuser. 5 Tom. Svo. Lips. 1799—1800.
Epiphanius. Opera omnia. Ed. Petavius. 2 Tom. fol. Paris. 1622.
Episcopus. Opera Theologica. 2 Tom. fol. Lond. 1678.
Erasmus. Adagia. 18mo. Elzevir. Amst. 1663.
Eusebius. Euseb. Socrat. Sozom. Theodor. &c. Historiæ Ecclesiasticæ. Ed. Valesius et Reading. 3 Tom. folio. Cantab. 1720.

F.

- Facundus Hermianensis, inter Opp. Sirmondii. Tom. II. fol. Paris. 1696.
Firmilianus, inter Opera Cypriani.
Forbesius Joannes. Instructiones Historico-Theologicæ. folio. Amst. 1645.

G.

- Gregorius Magnus, Opera omnia. Ed. Bened. 4 Tom. fol. Paris. 1705.
— Nazianzenus. Ed. Bened. 2 Tom. fol. Paris. 1778—1840.
— Nyssenus. Opera omnia. 3 Tom. fol. Paris. 1638.
Guilielmus Parisiensis. Opera omnia. 2 Tom. fol. Orleans. 1674.

H.

- Hammond, Henry, D.D. Works. 4 Vols. fol. Lond. 1684.
Hieronymus. Opera omnia. Ed. Bened. 6 Tom. folio. Paris. 1693—1706.
Hilarius. Opera omnia. Ed. Bened. Paris. 1693.

I.

- Irenæus. Ed. Bened. Paris. 1710.
Isidorus Hispalensis. Opera omnia. Col. Agripp. 1617.
— Pelusiosta. Ed. Billius. Paris. 1638.

J.

- Josephus Flavius. Opera omnia. Ed. Havercamp. 2 Tom. fol. Amst. 1726.

- Julianus Imperator. Opera omnia. Ed. Petavius. Paris. 1630.

L.

- Lannoius. Epistolæ omnes. Ed. Saywell. fol. Cantab. 1689.
Leo Magnus. Opera omnia. Ed. Quesnell. et Ballerin. 3 Tom. folio. Venet. 1753—57.
Libanius. Opera. 2 Tom. folio. Paris. 1627.
Liberatus. Breviarum sive Historiæ Causæ Nestorianæ et Eutylianæ, apud Binii Conc. Tom. IV.
Lipsius. Physiologiæ Stoicorum Libri Tres. Svo. Paris. 1604.

M.

- Manilius. Astronomicon. Ed. Delph. Lond. 1828.
Marca, De. Dissertationes de Concordia Sacerdotii et Imperii. Ed. Balusius. 2 Tom. fol. Paris. 1669.
Martinus Polonus. Chronicon. Antwerp. 1574.
Matthæus Paris. Historia Major. Ed. Wats. folio. Lond. 1640.
Maximus Tyrius. Ed. Davis et Markland. 4to. Lond. 1740.
Montacutius. Apparatus ad Orig. Eccles. folio. Oxon. 1635.
— ΘΕΑΝΘΡΩΠΙΚΟΝ: seu de Vita Jesu Christi Orig. Eccles. Libri Duo. folio. Lond. 1640.
Melanchthon. Loci Theologici. Basil. 1552.

N.

- Nauclerus. Chronicon. Tubing. 1516.

O.

- Optatus. De Schismate Donatistarum. Ed. Dupin. fol. Paris. 1702.
Origines. Opera omnia. Ed. Bened. 4 Tom. fol. Paris. 1733—39.
Otho Frising. Chronicon. Basil. 1579.

P.

- Philo Judæus. Opera omnia. Ed. Mangey. 2 Vols. folio. London. 1742.
Photius. Bibliotheca. Ed. Hoeschel. fol. Rothom. 1653.
Platina. De Vitis Rom. Pontif. 12mo. Ed. s. l. 1664.
Pontificale Romanum. Antwerp. 1627.
Prosper Aquitanus. Opera omnia. folio. Paris. 1711.

R.

Rivetius Andreas. *Opera Theologica*. 3 Tom. folio. Rotterdam. 1660.

S.

Salvianus. *Opera*. Ed. Balusius. 8vo. Paris. 1669.

Sarpi. *Hist. del Concil. Trid.* 2nd ed. folio. 1629.

Sarpi. *Hist. Conc. Trid.* (Latin.) folio. Lond. 1620.

Scaliger. *Animad. in Chronol. Eusebii*. folio. Amstel. 1658.

Sigibert. *inter Scriptores Rerum Germanicarum*. Francof. 1683.

Sulpicius Severus. Ed. Vorstius et Clericus. Lips. 1709.

Synesius. *Opera omnia*. Ed. Petav. folio. Paris. 1631.

T.

Tertullian. *Opera omnia*. Ed. Rigaltius. folio. Paris. 1644.

Theodoret. *Opera omnia*. 5 Tom. folio. Paris, 1642—84.

Theophylact. *Opera omnia*. 4 Tom. folio. Venet. 1754.

Thorndike, Herbert. *An Epilogue to the Tragedy of the Church of England: in three Books*. folio. Lond. 1659.

— *De Ratione ac Jure Finiendi Controversias Ecclesiæ Disputatio*. folio. Lond. 1670.

Thuanus. *Historia sui Temporis*. 7 Tom. folio. Lond. 1733.

Tostatus. Alphon. Tostat. *Hisp. Opera Col. Agrip.* 1613.

Z.

Zabarellus Cardinal. *De Schism. Innoc. VII. et Bened. Tractatus*. Argentorati, 1609.

Zeno Veronensis. *Sermones*. 4to. Veronæ. 1739.

THE END.

